नालन्वा-बेवनागरी-पालि-गन्बमालाय

_{युचिपटके} **अङ्गुत्तरनिकायपा**स्टि

(नवक-इसक-एकाइसकनिपाता)

पधानसंसोधको भिक्ख जगदीसकस्सपो

बिहारराजकीयेन पालिपकासनमण्डलेन पकासिता

405X08

वि०२०१७

वितरक मोतीसास बनारसीदास,

नेपाली खपरा, पोस्ट बाबस नं० ७५, बाराणती,

वाराणला, (भारत)

THE ANGUTTARA NIKĀYA NAVAKANIPĀTA, DASAKANIPĀTA EKĀDASAKANIPĀTA

General Editor BHIKKHU J. KASHYAP

PĀLI PUBLICATION BOARD (BIHAR GOVERNMENT)

B. E. 2504 V. E. 2017

Sole Agents: MOTI LAL BANARASI DAS,

Nepali Khapara,

Post Box No. 75, Varanssi,

(India)

GENERAL PREFACE

The teaching of the prophets is generally distorted by the beliefs of the world and the interpretations of the priests. If we wish to ascertain what the founders of great religions taught, we have to get back to the original sources.

Buddhism in all its forms goes back to the life and teaching of the Buddha. While the austerities practised by him till he attained enlightenment appeal to the Hinayāna, the Pāli, or the Southern school, his life of service and compassion 45 years after the attainment of enlightenment is the authority for the Mahāyāna, the Sanskrit or the Northern school.

The religious quest springs from the consciousness of the imperfection and suffering of the world. The questions which worried Tolstoy in the fiftieth year of his life disturb all thinking men. "What is life? Why should I live? Why should I do anything? Is there any meaning in life that can overcome inevitable death?" Nijinzky summed up the whole problem in his Diary when he wrote: "The whole life of my wife and of all mankind is death." How can we be saved from the body of this death? This is the problem of religion.

The Buddha traces suffering to selfish desire. Suffering is the result of tension between a living creature's essential impulse to try to make itself into the centre of the universe and its essential dependence on the rest of creation. Craving is that which binds the individual to the creative process. The individual with selfish desire becomes the slave of the universe. We can overcome suffering only if we get rid of trank or tank. To attempt to get rid of suffering through the various devices of self-deception is not to cease to suffer but to suffer in a different way.

The Buddha formulates the eight-fold path of morality which helps us to eliminate selfish desire and overcome suffer-

ing. When the Upanisads declare, "That thou art", tat tvam asi, it is not a mere statement of fact. It is a call to action. Make thyself that which thou know thou canst be. Whereas the Hindu mind believes in a permanent element in the individual which can stand firm and unshaken in the midst of change, the Buddhist stresses the dynamic character of the self No change is possible with an unchanging consciousness. We can achieve the possibilities in us by the exertion of the will rather than by the play of the intellect. Religion is not a creed, but a vital process. It is no use railing against God or destiny when we are ourselves the authors of our disgrace If few are chosen, it is because few choose to be chosen The Buddha laid stress on the creative freedom of man. The Buddha did not encourage dependence on the supernatural. He could not conceive of a being capable of creating a world for the express purpose of its creatures praising him The ten veramanis or prohibitions or abstinences called dasasila or daśaśikṣāpada which the novices in the path of Buddhism utter are given in these words: "I take upon myself the abstinence, (1) from destroying life, (2) from taking what is not given, (3) from leading an unchaste life, (4) from speaking untruth, (5) from giving myself to intoxicating drugs, (6) from eating at irregular hours, (7) from seeing musical and dancing performances and other shows and pageants, (8) from wearing garlands, perfumes, unguents and other bodily decorations, (9) from using high couches and seats, (10) from accepting gifts of gold and silver." The first five are the Buddhist bancasila.

Pāṇātipātā veramaṇī sikkhāpadam samādiyāmi Adinnādānā veramaṇī sikkhāpadam samādiyāmi Kāmesu miechācārā veramaṇī sikkhāpadam samādiyāmi Musāvādā veramaṇī sikkhāpadam samādiyāmi Surā-merayamajia-pamādaṭṭhānā

veramanī sikkhāpadam samādiyāmi

Conflicts in the world are conflicts in the human soul enlarged. If men were at peace within themselves, the outer conflicts between nations would inevitably cease. By practising the Buddha's pancasila we will develop patience, courage, love and unselfishness The Buddha teaches us that even in an age of anxiety and violence, it is possible to gain and maintain inner harmony, which is not at the mercy of outward circumstance.

Niroāṇam paramam sukham: Nirvāṇa is the highest bliss. It is not a negative state of annihilation but a positive state of joy, consciousness grown from an unhappy to a beatific one. The Buddha does not tell us that man is but a bubble on the turbulent surface of nature and that he has no destiny save to undergo dissolution. The Hindu affirms that man can realise his identity with Brahman, the ground of all being; the Buddhist says that man can live in a transfigured world where samsāra and niroāṇa are one. In Mahā-saccaka Sutta, the Buddha himself is reported to have described the supreme triumph of reaching the goal of his quest as follows:

"When this knowledge, this insight had arisen within me, my heart was set free from intoxication of lusts, set free from the intoxication of ignorance. In me, thus emancipated, there arose the certainty of that emancipation. And I came to know: "Rebirth is at an end. The higher life has been fulfilled. What had to be done has been accomplished. After this present life there is no further for this or that. This last insight did I attain to in the last watch of the night. Ignorance was beaten down, insight arose, darkness was destroyed, the light came, inasmuch as I was there strenuous, earnest, master of myself." Thus ended the struggle of six long years.

The Buddha is said to be a physician. Even as the physician strives to restore to health a sick man, the Buddha tries to restore us to our normal condition. If our leaders become normal, we may be able to replace the present social order in which division, falsehood and violence prevail, by a new one in which humanity, truth and brotherhood will reign.

On the occasion of the 2,500th anniversary of the Buddha's parinirvāṇa, the Government of India decided to publish standard versons in Devanāgarī script of the complete Pāli and the Sanskrit texts of the two schools, Southern and Northern, in the hope that some of the readers of these books may be impelled to love the good, to practise altruism and hold their spirit aloof from the desires and ambitions of the world.

S. Radhakrishnan

General Editor's Preface

In this Volume we are publishing the Navaka-nipāta, Dasaka-nipāta and Ekādasaka-nipāta of the Anguttara Nikāya. As we have already given an introduction to it in the first Volume of the book, it is not necessary to write any thing more at this place.

The present edition has been prepared co-ordinating the following versions of the text:—Burmese—Chaṭṭha-Saṅgā-yana publication, 1955; Siamese—Mahāmakuṭa Government publication, 1926, Sinhalese—Siri Devamitta Mahānāyaka Thera, 1915; Roman—edited by Prof. E. Haidy (P. T. S. 1899, 1900).

The press copy has been finally revised and seen through the press by our learned Editor, Shri Birbal sharma, M. A. and his assistants.

Varanasi 25,6,60 Bhikkhu J. Kashyap

सम्पादकीय

इस भाग में प्रस्तुत्तरिकाय के प्रौत्तम तीन निवात - नवक निवात, रसक निवात तथा एकादसक निवात - प्रकाशित किये जा रहे हैं। क्योंकि इनका परिचय पहले भाग की भूमिका में ही था गया है, उनके विषय में वहाँ कुछ लिखना धावस्यक नहीं समझा ।

**

हमारे विद्वान् सम्मादक, श्री बीरबल शर्मा, एम० ए० ने अपने योग्य सहयोगियों के साथ प्रन्य की पाण्डुनिपि का प्रन्तिम रूप तैगार कर्युमुद्रण का कार्य सम्मन्न किया ।

वाराणसी २४-६-६० मिस् जगदीश काश्यप

THE PĀLI ALPHABET IN DEVANĀGARĪ AND ROMAN CHARACTERS

VOWELS

भव भाव इां ईं। उध कधे एट भीठ

CONSONANTS WITH VOWEL "A

₹ ka	न kha	ग ga	ब gha	≋ na
च ca	ख cha	ज ja	झ, भ; jha	হা ña
₹a	ة ţha	₹ da	ढ dha	ण ņa
त ta	य tha	₹ da	च dha	न na
ч ра	फ pha	₹ ba	भ bha	म ma
य ya	₹ ra	₹ la	₹ va	स sa.
		≅ ha	æ la	ET am

VOWELS IN COMBINATION

क ka का kā कि ki की ki कु ku कू kū के ke को ko स kha सा khā सि khi सी khī सु khu सू khū से khe सो kho

CONJUNCT-CONSONANTS

क्कkka	ञ्च ñca		₹ dv	a		म्बn	nba
क्स kkha	ञ्ख ñcha		घ्य dl	ıya		म्भ 1	nbha
क्य kya	ञ्ज ñja		घ्य dl	ıva		म्म 11	nma
कि kri	ञ्च, হन्द ñjh	a	न्त nt	a		म्य n	ıya
क्ल kla	ट्ट, द्ट tta		न्ख nt	va		म्ह п	ıha
क्य kva	हु, द्ठ tṭha		न्य nt	ha		व्य yy	ya
₹¤ khya	हु, ड्ड ḍḍa		न्द nd	a		व्ह y	ha
₹ khva	हु, ड् ढ ḍḍha		न्द्र nd	ra		ल्ल 11	a
स्म gga.	σε nịa		न्ध nd	ha		ल्य ly	ra.
ग्ब ggha	ण्ड ņţha		न्न, न्न	nna		ल्ह् 11	ıa
म्य gya	ण्ड ṇḍa		न्य ny	a		ब्ह v	ha
य gra	ज्य ņņa		न्ह nh	a		स्त st	a
द ńka	ण्ह nha		ष pp	oa.		स्त्र डा	ra
🚡 ńkha	त्त tta		∝ pp	ha		स्नsr	na
ङ्ग, इन nga	त्य ttha		व्य ру	a		स्य sy	ra.
ह्नु, इव ngha	ल tva		বে pl	a		स्स ss	sa
च्च cca	त्य tya		ब्ब bb	a		स्म sı	ma
♥ ccha	त्र tra		ब्म bb	ha		स्ब sv	ra.
ज्ज jja	इ, द्द dda		ब्य by	a		ह्य h	ma
ज्झ, अक्दjjha	z ddha		₹ bra	ı		ह्न h	va
জ্জা ñña	ब dya		म्पm	pa		कह ग्री	ha
व्ह ñha	द्र dra		म्फ m	pha			
r=ā; f=i;	î=ૉ;	ु≔u	, ==	=ū;	`=	-е;	0=f
१ २ :	ξ¥	×	Ę	9	5	3	۰
1 2 3	3 4	5	6	7	8	9	0

अङ्गुत्तरनिकायपालि

(नवक-दसक-एकादसकनिपाता)

सूची

	विट्टब्रु		विट्टकूर
् नवकनिपातो		१०. वेलामसुत्तं	ξX
१. सम्बोधिवग्गो	3	तस्सुद्दानं	₹≂
१. सम्बोधिसुत्तं	3	३. सत्तावासवग्गो	३८
२. निस्सयसुत्तं	×	१. तिठानसुत्तं	३⊏
३. मेघियसुत्तं	Ę	२. ग्रस्सखळुङ्कसुत्तं	3€
४. नन्दकसुत्तं	3	३. तण्हामूलकसु तं	४१
५. बलसुत्तं	१२	४. सत्तावाससुत्तं	४२
६. सेवनासुत्तं	8.8	५. पञ्ञासुत्तं	83
७. सुतवासुत्तं	१७	६. सिलायूपसुत्तं	83
द. सज्झसुत्तं	१८	७. पठमवेरसुत्तं	४६
६. पुग्गलसु त्तं	38	द. दुतियवेरसुत्तं	80
१०. म्राहुनेय्यसुत्तं	२०	६. ग्राघातवत्युसुत्तं	38 38
तस्युद्दानं	२०	१०. ग्राघातपटिविनयसुत्तं ११. ग्रनुपुब्बनिरोधसुत्तं	38
२. सीहनादवग्गो	२०	११. अगुजुब्बागरायसुरा तस्सुहानं	χo
१. सीहनादसुत्तं	२०		
·२. सउपादिसेससुत्तं	२४	४. महावग्गो	¥ο
३. कोट्ठिकसुत्तं	२७	१. श्रनुपुब्बविहारसुत्तं	٠ <u>٠</u>
४. समिडिसुत्तं	३०	२. ग्रनुपुब्बविहारसमापत्ति	
५. गण्डसुत्तं	३२	३. निब्बानसुखसुत्तं	ХX
६. सञ्जासुत्तं	३ २	४. गावीउपमासुत्तं	४७
७. कुलसुत्तं	३२	५. झानसुत्तं	ęγ
द. नव ङ्ग पोसथसुत्तं	₹ ₹	६. ग्रानन्दसुत्तं ७. लोकायतिकसुत्तं	६५
६. देवतासुत्तं	38	७. लाकायातकतुत	६६

	[२	1	
	पिटुक्रुग		पिटुङ्का
द. देवासुरसङ्गामस ुत्तं	33	२. नीवरणसुत्तं	83
६. नागसुत्तं	७२	३. कामगुणसुत्तं	83
१०. तपुस्ससुत्तं	७४	४. उपादानक्खन्धसुत्तं	६२
तस्सुद्दानं	দঽ	५. श्रोरम्भागियसूत्तं	83
५. सामञ्जावगो	53	६. गतिसुत्तं	€3
१. सम्बाधसुत्तं	53	७. मच्छरियसुत्तं	€3
२. कायसक्खिसुत्तं	5 ¥	द. उद्धम्भागियसुत्तं	€3
३. पञ्जाविमुत्तसुत्तं	न्द	 चेतोखीलसुत्तं 	₹3
४. उभतोभागविमुत्तसुत्तं	८६	१०. चेतसोविनिबन्धसुत्तं	83
५. सन्दिद्विकघम्मसुत्तं	59	तस्सुद्दानं	£Х
६. सन्दिद्विकनिब्बानसुत्तं	দ ঙ	 सम्मण्यधानवग्गो 	EX
७. निब्बानसुत्तं	55	१. सिक्खसुत्तं	દ્ય
परिनिब्बानसुत्तं	55	१०. चेतसोविनिबन्धसुत्तं	દ દ્
६. तदङ्गनिब्बानसुत्तं	55	६. इद्विपादवग्गो	દ ફ
१०. दिट्ठधम्मनिब्बानसुत्तं	55	१. सिक्खसुत्तं	83
तस्सुद्दानं	55	१०. चेतसोविनिबन्धसुत्तं	89
६. खेमवग्गो	5 ٤	१०. रागपेय्यालं	63
१. खेमसुत्तं	58		
२. खेमप्पत्तसुत्तं	58	१०, दसकनिपातो	
३. ग्रमतसुत्तं	58	१. आनिसंसवग्गो	33
४. भ्रमतप्पत्तसुत्तं	58	१. किमत्थियसुत्तं	33
५. ग्रभयसुत्तं	58	२. चेतनाकरणीयसुत्तं	१००
६. ग्रभयप्पत्तसुत्तं	58	३. पठमउपनिससुत्तं	१०१
७. पस्सद्धिसुत्तं	58	४. दुतियउपनिससुत्तं	१०२
मनुपुब्बपस्सद्विसुत्तं	03	५. ततियउपनिससुत्तं	१०३
 निरोधसुत्तं 	03	६. समाधिसुत्तं	१०४
१०. ग्रनुपुब्बनिरोधसुत्तं	03	७. सारिपुत्तसुत्तं	१०५
११. श्रभञ्बसुत्तं	0.3	इ. झानसुत्तं	१०६
तस्सुद्दानं	83	 सन्तविमोक्खसुत्तं 	१०७
७. सतिपट्टानवग्गो	83	१०. विज्जासूत्तं	१०५
१. सिक्खादुब्बल्यसुत्तं	83	तस्सुद्दानं	१०६

		_	
	[=	1]	
	पिटुक्रु।		पिट्टक्रूग
२. नाथवग्गो	308	६. सामणेरसुत्तं	१५६
१. सेनासनसुत्तं	308	७. सङ्घभेदसुत्तं	१५७
२. पञ्चज्जसूत्तं	222	 सङ्घसामग्गीसुत्तं 	१५७
३. संयोजनसुत्तं	222	१. पठमग्रानन्दसुत्तं	१५५
४. चेतोखीलसुत्तं	११२	१०. दुतियग्रानन्दसुत्तं	१५५
५. ग्रप्यमादसुत्तं	११५	तस्सुद्दानं	१५६
६. ग्राहुनेय्यसुत्तं	१२६	५. अक्कोसवग्गो	१५६
७. पठमनाथसुत्तं	११७	१. विवादसुत्तं	328
द्र. दुतियनाथस ुत ं	११=	२. पठमविवादमूलसुत्तं	१६०
६. पठमग्र रियावाससुत्तं	१२१	३. दुतियविवादमूलसुत्तं	१६०
१०. दुतियम्ररियावाससुत्तं	१२२	४. कुसिनारसुत्तं	१६१
तस्सुद्दानं	१२४	५. राजन्तेपुरप्पवेसनसुत्तं	१६३
३. महावग्गो	१२४	६. सक्कसुत्तं	१६४
१. सीहनादसुत्तं	१२४	७. महालिसुत्तं	१६७
२. श्रिषवृत्तिपदसुत्तं	१२७	पब्बजितग्रभिण्हसुत्तं	१६८
३. कायसूत्तं	१२६ !	सरीरट्वधम्मसुत्तं	१६६
४. महाचून्दसुत्तं	232	१०. भण्डनसुत्तं	१६९
५. कसिणसूत्तं	१३५	तस्सुद्दानं	१७२
६. काळोसुत्तं	१३५	६. सचित्तवग्गो	१७२
७. पठममहापञ्हासुत्तं	१३७ .	१. सचित्तसुत्तं	१७२
दुतियमहापञ्हासुत्तं	885	२. सारिपुत्तसुत्तं	१७४
६. पठमकोसलसुत्तं	१४४	३. ठितिसुत्तं	१७५
१०. दुतियकोसलसुत्तं	१५०	४. समयसुत्तं	१७७
तस्युद्दानं	१४३	५. परिहानसुत्तं	१८०
४. उपालिवग्गो	१४४	६. पठमसञ्ज्ञासुत्तं	१८३
१. उपालिसुत्तं	१५४	७. दुतियसञ्जासुत्तं	१८३
२. पातिमोक्खट्टपनासुत्तं	१५४	द. मूलकसुत्तं	१८३
३. उब्बाहिकासुत्तं	१५४	ह. पब्ब ण्जासुत्तं	१८४
४. उपसम्पदासुत्तं	. १४४	१०. गिरिमानन्दसुत्तं	१८४
५. निस्सयसुत्तं	१५६	तस्सुद्दानं	१८६

	[4	1	
	पिहुक्या		पिट्ठजूरा
७. यमकवन्गो	328	६. भ्रघिमानसुत्तं	375
१. ग्रविज्जासुत्तं	१८६	७. निप्पयसुत्तं	२३१
२. तण्हासूत्तं	१६२	द. अक्कोसकस ुत ां	२३४
३. निट्ठङ्गतसुत्तं	१६५	 कोकालिकसुत्तं 	२३६
४. ग्रवेच्चप्पसन्नसुत्तं	१६५	१०. खीणासवबलसुत्तं	३३६
५. पठमसुखसुत्तं	१६५	तस्सुद्दानं	२४०
६. दुतियसुखसुत्तं	१६६	१०. उपालिवग्गो	२४१
७. पठमनळकपानसुत्तं	१६७	१. कामभोगीसुत्तं	२४१
दुतियनळकपानसुत्तं	339	२. भयसुत्तं	२४६
६. पठमकयावत्थुसुत्तं	२०१	३. किदिद्विकसुत्तं	२४८
१०. दुतियकथावत्थुमुत्तं	२०२	४. वज्जियमाहितसुरः	२४२
तस्सुद्दानं	२०४	५. उत्तियसुत्त	२४४
द. आकङ्कुवग्गो	२०४	६. कोकनुदसुत्तं	२५७
१. ग्राकङ्क्षसुत्तं	२०४	७. म्राहुनेय्यसुत्तं	२६०
२. कण्टकसुत्तं	२०६	द. थेरस ुत ां	२६२
३. इट्टघम्मसुत्तं	२००	६. उपालिसुत्तं	२६३
४. वड्डिसुत्तं	२०५	१०. ग्रभव्बसुत्तं	२६६
५. मिगसालासुत्तं	305	तस्सुद्दानं	२७०
६. तयोधम्मसुत्तं	२१४	११. समणसञ्जावगो	२७०
७. काकसुत्तं	२१=	१. समणसञ्जासुत्तं	२७०
द. निगण्ठसुत्तं	२१८	२. बोज्झङ्गसुत्तं	२७०
ध्राघातवत्युसुत्त	२१६	३. मिच्छत्तसुत्तं	२७१
१०. भ्राघातपटिविनयसुत्तं	२१६	४. बीजसुत्तं	२७२
तस्सुद्दानं	२१६	५. विज्जासुत्तं	२७३
ह. थेरवग्गो	388	६. निज्जरसुत्तं	२७३
१. वाहनसुत्तं	२१६	७. घोवनसुत्तं	२७५
२. ग्रानन्दसुत्तं	२२०	तिकिच्छकसुत्तं	२७६
३. पुण्णियसुत्तं	२२२	१. वमनसुत्तं	२७५
४. ब्याकरणसुत्तं	२२३	१०. निद्धमनीयसुत्तं	२७६
५. कत्थीसुत्तं	२२४	११ पठमग्रसेखसुत्तं	२७१

	पिठुकू।		पिट्ट द्भा
१२. दुतियग्रसेखसुत्तं	२६०	४. ग्रत्यसुत्तं	२१७
तस्सुद्दानं	२८०	५. धम्मसुत्तं	२६७
१२. पच्चोरोहणिवग्गो	२८०	६. सासवसुत्तं	२६८
१. पठमग्रधम्मसुत्तं	२५०	७. सावज्जसुत्तं	२१५
२. दुतियग्रधम्मसुत्तं	२५१	<. तपनीयस ुत ां	२६६
३. ततियग्रधम्मसुत्तं	२५३	ध्राचयगामिसुत्तं	२६=
४. भ्रजितसुत्तं	२५७	१०. दुक्खुद्रयसुत्तं	३३६
५. सङ्गारवसुत्तं	२८६	११. दुक्खविपाकसुत्तं	३३१
६. ग्रोरिमतीरसुत्तं	२६० '	१५. ग्ररियवग्गो	३३६
७. पटमपच्चोरोहणीसुत्तं	२६०	१. ग्ररियमग्गसुत्तं	३३१
दुतियपच्चोरोहणीसुत्तं	783	२. कण्हमग्गसुत्तं	₹00
 पुब्बङ्गमसुत्तं 	२६३	३. सद्धम्मसुत्तं	३००
१०. भ्रासवक्खयसुत्तं	२६३	४. सप्पुरिसधम्मसुत्तं	३००
तस्सुद्दानं	४३६	५. उप्पादेतब्बसुत्तं	३००
१३. परिसुद्धवग्गो	२६४	६. ग्रासेवितब्बसुत्तं	30 €
१. पठमसुत्तं	२१४	७. भावेतब्बसुत्तं	308
२. दुतियसुत्तं	288	बहुलीकातब्बसुत्तं	३०१
३. ततियसुत्तं	835	 अनुस्सरितब्बसुत्तं 	३०१
४. चतुत्थसुत्तं	788	१०. सन्छिकातव्बसुत्तं	३०२
५. पञ्चमसूत्तं	२६५	१६. पुग्गलबग्गो	३०२
६. छट्टसुत्तं	288	१. सेवितब्बसुत्तं	३०२
७. सत्तमसुत्तं	२६५	. २-१२. भजितव्बादिसुत्तानि	३०२
द. ग्र ट्ट मसुत्तं	२६४	१७. जाणुस्सोणिवग्गो	३०३
१. नवमसुत्तं	२१६	१. ब्राह्मणपच्चोरोहणीसुत्तं	३०३
१०. दसमसुत्तं	२६६	२. ग्ररियपच्चोरोहणीसुत्तं	३०५
११. एकादसमसुत्तं	२१६	३. सङ्गारवसुत्तं	३०६
१४. साधुवग्गो	२१६	४. ग्रोरिमसुत्तं	
१. साधुसुत्तं	२१६	५. पठमग्रघम्मसुत्तं	३०५
२. ग्ररियघम्मसुत्तं	२६७	६. दुतियग्रधम्मसुत्तं	308
३. श्रकुसलसुत्तं	२६७	७. ततियम्रघम्मसुत्तं	ई१४

	<u> विटुक्त</u> ा		पिहुजून
द. कम्मनिदानस ुत ां	३१४	२१. करजकायवग्गो	223
ह. परिक्कमनसु त्तं	३१४	१. पठमनिरयसग्गसुत्तं	333
१०. चुन्दसुत्तं	३१६	२. दुतियनिरयसग्गसुत्तं	३३६
११. जाणुस्सोणिसुत्तं	३२१	३. मातुगामसुत्तं	३३७
१८. साधुवनाो	३२४	४. उपासिकासुत्तं	३३७
१. साधुसुत्तं	३२४	५. विसारदसुत्तं	३३७
२. ग्ररियधम्मसुत्तं	३२६	६. संसप्पनीयसुत्तं	३३८
३. कुसलसुत्तं	३२६	७. पठमसञ्चेतनिकसुत्तं	३४०
४. ग्रत्थसुत्तं	३२६	दुतियसञ्चेतिनकसुत्तं	388
५. धम्मसुत्तं	३२६	करजकायसुत्तं	३४७
६. ग्रासवसुत्तं	३२७	१०. अधम्मचरियासुत्तं	388
७. वज्जसुत्तं	३२७	२२. सामञ्जावगाो	३५०
तपनीयसुत्तं	३२७	२३. रागपेय्यालं	322
 भ्राचयगामिसुत्तं 	३२८	११. एकादसकनिपातो	
१०. दुक्खुद्रयसुत्तं	३२६	१. निस्सयवग्गो	200
११. विपाकसुत्तं	३२६	१. किमत्थियसुत्तं	3 X 10
१६. अरियमग्गवग्गो	३२६	२. चेतनाकरणीयसूत्तं	३४७ ३४८
१. श्ररियमग्गसूत्तं	378	३. पठमउपनिसासुत्तं	२४८ ३४६
२. कण्हमग्गसुत्तं	378	४. दुतियउपनिसासुत्तं	3 5 8
३. सद्धम्मसुत्तं	378	प्र तिवउपनिसासुतं	3 5 7
४. सप्पुरिसधम्मसुत्तं	378	६. ब्यसनसुत्तं	3 5 3
५. उप्पादेतब्बधम्मसुत्तं	330	७ सञ्जासुत्तं	348
६. श्रासेवितब्बधम्मसुत्तं	330	मनसिकारसुत्तं	३६६
७. भावेतब्बधम्मसुत्तं	338	६. सद्धसुत्तं	350
 बहुलीकातब्बसुत्तं 	338	१०. मोरनिवापस ुतं	300
धनुस्सरितब्बसुत्तं	338	तस्सुद्दानं	३७१
१०. सच्छिकातब्बसुत्तं	३३१	२. अनुस्सतिवग्गो	308
०. अपरपुग्गलबग्गो	३३२	१. पठममहानामसुत्तं	३७१
१-१२. नसेवितब्बादि-	1	 दुतियमहानामसुत्तं 	३७४
सुत्तानि	३३२	३. नन्दियसूत्तं	३७७
•			•

	विद्वस्त		पिट्टक्ट्रा
४. सुभूतिसुत्तं	30€	१०. ततियसमाधिसुत्तं	X35
५. मेत्तासुत्तं	३८३	११. चतुत्यसमाधिसुत्तं	३८६
६. ग्रहुकनागरसुत्तं	३८४	तस्सुद्दानं	03 ह
७. गोपालसुत्तं	३८८		
पठमसमाधिसुत्तं	₹€₹	३. सामञ्जावग्गो	७3 इ
दुतियसमाधिसुत्तं	388	४. रागपेय्यालं	338

---:0:

सुत्तपिटके अङ्गुत्तरनिकायो (नवक-ससन-एकाससर्गनपाता)

अङ्कुत्तरनिकायपालि

९. नवकनिपातो

१. सम्बोधिवग्गो

१. सम्बोधिसुत्तं

१. एवं मे सुतं। एकं समयं भगवा सावित्ययं विहरित जेतवने B.rol.III,163, श्रनाथपिण्डिकस्स ग्रारामे। तत्र खो भगवा भिक्खू ग्रामन्तिस —

"सचे, भिक्सवे, अञ्जातित्यया परिब्बाजका एवं पुच्छेय्यूं — 'सम्बोधिपनिस्तकाने' प्रावुसो, धम्मानं का उपनिसा भावनाया' ति, एवं पुट्ठा तुम्हे, भिक्सवे, तेसं अञ्जातित्यियानं परिब्बाजकानं किन्ति ऽ ब्याकरेय्याया'' ति ?

"भगवम्मूलका नो, भन्ते, धम्मा ... पे०... भगवतो सुत्वा भिक्खू धारेस्सन्ती" ति ।

"तेन हि, भिक्खवे, सुणाय, साधुकं मनसि करोय; भासि-स्सामी" ति ।

"एवं, भन्ते" ति खो ते भिक्खू भगवतो पच्चस्सोसुं । भगवा एतदबोच –

२. "सचे, भिक्सवे, ग्रञ्जातित्थया परिब्बाजका एवं पुच्छेथ्यं— 'सम्बोधिपिक्सकानं, ग्रावुसो, धम्मानं का उपिनसा भावनाया' ति, एवं पुट्ठा तुम्हे, भिक्सवे, तेसं ग्रञ्जातित्थयानं परिब्बाजकानं एवं 15 B. 164 व्याकरेष्याथ — 'इधावुसो, भिक्स्तु कल्याणिमत्तो होति कल्याणसहायो कल्याणसम्पदक्क्षो । सम्बोधिपिक्सकानं, ग्रावुसो, धम्मानं ग्रयं पठमा अ. 552 उपिनसा भावनाय ।

10

'पुन च परं, ब्रावुसो, भिक्खु सीलवा होति, पातिमोक्खसंवर-संबुतो विहरित ब्राचारगोचरसम्पन्नो ब्रणुमत्तेसु वज्जेसु भयदस्सावी, 20

१. सम्बोधपविखकानं -सी०,स्वा०, रो०।

समादाय सिक्खति सिक्खापदेसु । सम्बोधिपक्खिकानं, ग्रावुसो, धम्मानं त्रयं दतिया उपनिसा भावनाय ।

पुन च परं, प्रावृत्तो, भिक्कु यागं कथा अभिसल्लेखिका चेतो-विवरणसप्पाया, संन्यथीदं — अप्पिच्छकथा सन्तुट्टिकथा पविवेककथा असंसम्पक्ष्या विरियारम्भकथा सीलकथा समाधिकथा पञ्जाकथा विमृत्तिकथा विमृत्तिजाणदस्सनकथा, एवरूपिया कथाय निकामलाभी होति अकिच्छलाभी अकसिरलाभी। सम्बोधिपक्सिकानं, आवुसो, अस्मानं अयं तित्या उपनिसा भावनाय।

'पुन च परं, ब्रानुसो, भिनखु ब्रारद्धविरियो विहरति श्रकुसलानं 10 घम्मानं पहानाय, कुसलानं घम्मानं उपसम्पदाय, थामवा दब्हपरक्तभो श्रानिक्खत्तपुरो कुसलेसु घम्मेसु । सम्बोधिपन्स्खिकानं, श्रावुसो, घम्मानं श्रयं चतस्थो उपनिसा भावनाय ।

'पुन च परं, ब्रानुसो, भिक्खु पञ्जावा होति उदयत्थगामिनिया पञ्जाय समन्नागतो ब्रिरियाय निब्बेधिकाय सम्मा दुक्खक्खयगामिनिया। सम्बोधिपक्खिकानं, ब्रानुसो, धम्मानं ब्रयं पञ्चमी उपनिसा भावनाय ।

- ३. "कल्याणिमत्तरसतं, भिक्खवे, भिक्खुनो पाटिकङ्क कल्याण-सहायस्स कल्याणसम्पवङ्कस्स – सीलवा भिवस्सति, पातिभोनससंवर-संबुतो विहरिस्सति आचारगोचरसम्पक्षो अणुमत्तेसु वज्जेसु भयदस्सावी, समादाय सिक्खिस्सति तिक्खापदेसु ।
- ४. "कल्याणमित्तस्तेतं, भिक्खने, भिक्खने पाटिकङ्कं कल्याण-सहायस्स कल्याणसम्पन ब्रूस्स – यायं कथा अभिसल्लेखिका चेतोविवरण-सप्पाया, सेय्यथीदं – अप्पिच्छकथा सन्तृद्विकथा पिववेककथा असंसम्प-कथा विरियारम्भकथा सीलकथा समाधिकथा पञ्ञाकथा विमुत्तिकथा विमृत्तिञाणदस्सनकथा, एवरूपिया कथाय निकामलाभी भविस्सति अकिच्छलाभी अकसिरलाभी।
 - "कल्याणमित्तस्सेतं, भिनखवे, भिनखुनो पाटिकङ्क्षं कल्याण-सहायस्स कल्याणसम्पवङ्कस्स – आरद्धविरियो विहरिस्सित अकुसलानं धम्मानं पहानाय, कुसलानं धम्मानं उपसम्पदाय, थामवा दव्हपरकक्यो अनिनिखत्तपुरी-कुसलेस् धम्मेस् ।

B. 165

R 353

१. चतुत्वा – सी०, स्वा०, रो० २. निबेधिकाय – स्वा०। ३. सिक्सति – सी०।

R. 354

B. 166

20

- ६. "कल्याणमित्तस्सेतं, भिक्खवे, भिक्खनो पाटिकङ्कं कल्याण-सहायस्स कल्याणसम्पवञ्चस्स - पञ्जवा भविस्सति उदयत्यगामिनिया पञ्जाय समन्नागतो ग्ररियाय निब्बेधिकाय सम्मा दुक्खक्खयगामिनिया ।
- ७. "तेन च पन, भिक्खवे, भिक्खना इमेसू पञ्चसू घम्मेस् पितदाय चत्तारो धम्मा उत्तरि भावेतब्बा - ग्रसभा भावेतब्बा रागस्स 5 पहानाय. मेत्ता भावेतब्बा ब्यापादस्स पहानाय, आनापानस्सति भावेतब्बा वितवकूपच्छेदाय, ग्रनिच्चसञ्जा भावेतब्बा ग्रस्मिमान-समग्याताय । ग्रनिच्चसञ्जिनो, भिन्खवे³, ग्रनत्तसञ्जा सण्ठाति । ग्रनत्तसञ्जी ग्रस्मिमानसमग्घातं पापुणाति दिट्टेव घम्मे निब्बानं'' ति ।

२. निस्सयसूत्तं

१. ग्रथ को ग्रञ्जातरो भिक्ख येन भगवा तेन्पसङ्क्रीम; 10 उपस कुमित्वा भगवन्त ... पे० . एकमन्तं निमिन्नो स्रो सो भिनल भगवन्तं एतदवीच - "'निस्मयसम्पन्नी निस्सयसम्पन्नी' ति. भन्ते, वच्चित । कित्तावता नु खो, भन्ते, भिक्खु निस्सयसम्पन्नो होती" ति ?

"सद्धं चे, भिक्ल, भिक्ल निस्साय प्रकृसलं पजहति कुसलं भावेति, पहीनमेवस्स तं अकुसलं होति । हिरि चे, भिक्ख, भिक्ख निस्साय 15 ... पे ... ग्रोत्तप्पं चे, भिक्खु, भिक्खु निस्साय ... पे विरियं चे, भिक्ल, भिक्ल निस्साय .. पे०... पञ्ञां चे, भिक्ल, भिक्ल निस्साय ग्रकुसलं पजहात कुसलं भावेति, पहीनमेवस्स तं ग्रकुसलं होति । तं हिस्स भिक्खनो अकुसल पहीन होति मुप्पहीनं, यं अरियाय पञ्जाय दिस्वा पहीनं ।

२. "तेन च पन, भिक्लु, भिक्लुना इमेस् पञ्चस धम्मेस् पतिद्वाय चत्तारो अपनिस्साय विहातब्बा । कतमे चत्तारो ? इध, भिक्ख, भिक्ख सङ्घायेकं पटिसेवति, सङ्घायेकं अधिवासेति, सङ्घायेकं परिवज्जेति, सङ्घायेकं विनोदेति । एवं खो, भिक्ख, भिक्ख निस्सय-सम्पन्नो होती" ति ।

१. उत्तरि - सी०, स्या०, रो० । २ आगपः गसति - मी०; आनापानसति -री । ३. भिनवने भिनल्नो - सी ०, स्था ०, रो ०। ४. सी ०, स्था ०, रो ० पोत्यकेम् निव ४. यं स - सी , रो : यस्स - स्या : ६ चतारो वम्मा - सी : रो : b. विहरितब्बा -स्या । ५. परिवज्जित – सी ।

३. मेघियस्तं

१. एक समयं भगवा चालिकायं विहरति चालिकापब्बते । तेन खो पन समयेन आयस्मा मेघियो भगवतो उपट्राको होति । श्रथ स्रो भायस्मा मेघियो येन भगवा तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं ग्रभिवादेत्वा एकमन्तं ग्रद्वासि । एकमन्तं ठितो लो ग्रायस्मा मेषियो भगवन्तं एतदवोच – "इच्छामहं, भन्ते, जन्तुगामं पिण्डाय पिवसितुं" ति । "यस्स दानि त्वं. मेघिय. कालं मञ्जासी" ति ।

२. ग्रथ स्रो ग्रायस्मा मेघियो पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवर-मादाय जन्तुगामं पिण्डाय पाविसि । जन्तुगामे पिण्डाय चरित्वा पच्छाभत्तं पिण्डपातपटिनकन्तो येन किमिकाळाये नदिया तीरं तेनप-10 सङ्गि । ग्रहसा खो ग्रायस्मा मेघियो किमिकाळाय नदिया तीरे जङ्गा-विहारं अनुचङ्कममानो अनुविचरमानो अम्बवनं पासादिकं रमणीयं। दिस्वानस्स एतदहोसि - "पासादिकं वितदं ग्रम्बवनं रमणीयं, ग्रलं वितदं कुलपुत्तस्स पधानित्यकस्स पधानाय । सचे मं भगवा ग्रन्जानेय्य, म्रागच्छेय्याहं इमं ग्रम्बवनं पधानाया" ति ।

 ग्रथ लो ग्रायस्मा मेघियो येन भगवा तेन्पसङ्क्ति; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्मा मेघियो भगवन्तं एतदवोच - "इधाहं, भन्ते, पब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय जन्तुगामं पिण्डाय पाविसि । जन्तगामे पिण्डाय चरित्वा पच्छाभत्तं पिण्डपातपटिक्कन्तो येन किमि-20 काळाय नदिया तीरं तेन्पसङ्क्षीं। ग्रहसं खो ग्रहं, भन्ते, किमिकाळाय निदया तीरे जङ्गाविहारं अनुचङ्गममानो अनुविचरमानो ग्रम्बवन पासादिकं रमणीयं । दिस्वान में एतदहोसि - 'पासादिकं वृतिदं ग्रम्बवनं रमणीयं । ग्रलं वितदं कुलपुत्तस्स पधानित्यकस्स पधानाय । सचे मं भगवा ग्रनजानेय्य, ग्रागच्छेय्याहं इमं ग्रम्बवनं पधानाया' ति । सचे 25 मं भगवा अनुजानेय्य, गच्छेय्याहं तं अम्बवनं पधानायां' ति । "ग्रागमेहि ताव, मेघिय! एककम्हि" ताव याव ग्रञ्जो पि कोचि भिक्लु ग्रागच्छती '' ति ।

R. 355

15

B. 167

१. चालिकाय पम्बते –मी०; चालिकपव्यते – स्या० । २. कि:मकालाय –सी०, रो० । ३. जङ्कविहार - स्था० । ४ श्रद्दसा - सी० । ५. एककम्हा - सी०, रो० । ६. दिस्सत् -सी०,स्या०, रो०।

४. दुतियं पि खो आयस्मा मेथियो भगवन्तं एतदवोच — "भग-बतो, भन्ते, नित्व किञ्चि उत्तरि करणीयं, नित्व कतस्स पटिचयो । मय्हं खो पन, भन्ते, अस्यि उत्तरि करणीयं, अस्यि कतस्स पटिचयो । सचे मं भगवा अनुजानेय्य, गच्छेय्याहं तं अम्बवनं पथानाया" ति ।

"ग्रागमेहि ताव, मेघिय, एककम्हि ताव याव ग्रञ्झो पि कोचि 5 भिक्लु ग्रागच्छती" ति ।

५. तितयं पि स्रो आयस्मा मेघियो भगवन्तं एतदवोच — "भगवतो, भन्ते, नित्य किञ्चि उत्तरि करणीयं, नित्य कतस्स पिटचयो। मय्हं स्रो पन, भन्ते, अत्यि उत्तरि करणीयं, अत्यि कतस्स पिटचयो। सर्चे मं भगवा अनुजानेय्य, गच्छेय्याहं तं अम्बवनं पघानाया" ति। 10

"पघानं ति खो, मेघिय, वदमानं किन्ति वदेय्याम ! यस्स दानि त्वं, मेघिय, कालं मञ्जासी'' ति ।

६. प्रथ को प्रायस्मा मेषियो उट्टायासना भगवन्तं ग्रभिवादेत्वा पदिनक्षणं कत्वा येन तं ग्रम्ववनं तेनुपसङ्क्षीमः, उपसङ्क्षीमत्वा तं ग्रम्बवनं अण्डागाहेत्वा अञ्ञातर्रोस्म रुक्तमूले दिवाबिहारं निसीदि । श्रथ 15 को ग्रायस्मतो मेषियस्स तरिंम प्रम्ववनं विहरन्तस्स येभुय्येन तयो पापका श्रकुसला तितक्का समुदाचरन्ति, सेय्यथीदं — कामिवतक्को, व्यापादवितक्को, विह्तावितक्को । ग्रथ को ग्रायस्मतो मेषियस्स एतदहोसि — "ग्रच्छारियं वत भो, ग्रन्भुतं वत भो ! सद्धाय च वतम्हा" श्रमारस्मा प्रमापारियं पञ्चीलातं ; श्रथ च पनिमेहि तीहि पापकेहि १० श्रकुसलेहि वितक्केहि श्रन्वासत्ता" — कामिवतक्केन, व्यापादिवतक्केन, विह्निसावितक्केन,

 अय खो आयस्मा मेघियो येन भगवा तेनुपसङ्किः; उपसङ्कः
 मित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्मा मेघियो भगवन्तं एतदवोच –

"इच मय्हं, मन्ते, तरिंम ग्रम्बवने विहरन्तस्स येमुब्येन तथो पापका श्रकुसला वितक्का समुदाचरन्ति, सेय्यथीदं – कामवितक्को, ब्यापादवितक्को, विहिसावितक्को । तस्स मय्हं, मन्ते, एतदहोसि –

१. पतिचयो – सी०। २. बज्होतहेल्का – सी०। ३. बतञ्चिम्ह – सी०, री०; वम्हा – स्या०। ४. पम्बजितो – सी०, री०। ४. बन्वासको – सी०, री०। R. 35

25

R. 357

'भ्रच्छरियं वत भो, ग्रब्भुतं वत भो! सद्धाय च वतम्हा झगारस्मा भ्रनगारियं पब्बजिता; अथ च पनिमेहि तीहि पापकेहि अकुसलेहि वितक्केहि भ्रन्वासत्ता – कामवितक्केन, ब्यापादवितक्केन, विहिंसा-वितक्केना ति'''।

- द. "अपरिपक्काय, मेघिय, चेतोविमृत्तिया पञ्च धम्मा परि-पक्काय संवत्तन्ति । कतमे पञ्च ? इघ, मेघिय, भिक्खु कल्याणित्तो होति कल्याणसहायो कल्याणसम्पवङ्को । अपरिपक्काय, मेघिय, चेतो-विमृत्तिया अयं पठमो धम्मो परिपक्काय संवत्ति ।
- १. "पुन च परं, मेघिय, भिक्खु सीलवा होति, पातिमोक्ख-१० संवरसंबुतो विहरति बाचारगोचरसम्पन्नो अणुमत्तेषु वज्जेमु भयदस्सावी, समादाय सिक्खति सिक्खापदेयु । अपरिपक्काय, मेघिय, चेतोविमुत्तिया अयं दतियो धम्मो परिपक्काय संवत्तति ।

१०. "पुन च परं, मेघिय", यायं कथा अभिसल्लेखिका चेतो-विवरणसप्पाया, सेय्यथीदं – अप्पिच्छकथा सन्तुट्ठिकथा पविवेककथा असंसम्मकथा विग्यारम्भकथा सीलकथा समाधिकथा पञ्जाकथा विमुत्तिकथा विमृतिञ्गाणदस्तनकथा, एवरूपिया कथाय निकामलाभी होति अकिच्छलाभी अकसिरलाभी। अपरिपक्काय, मेघिय, चेतो-विमृत्तिया अयं तितयो धम्मो परिपक्काय सवत्तति।

११. "पुन च परं, मेघिय, भिक्कु झारद्वविरियो बिहरति

श्र अकुसलानं घम्मानं पहानाय, कुसलानं घम्मानं उपसम्पदाय, यामवा

दब्ह्परककमो अनिक्कित्तध्रों कुसलेमु घम्मेसु । अपरिपक्काय, मेघिय,

चेतोविमृतिया अयं चतुत्थो घम्मो परिपक्काय संवत्तति ।

१२. "पुन च परं, मेघिय, भिक्खु पञ्जावा होति उदयत्थ-गामिनिया पञ्जाय समन्नागतो अरियाय निब्बेधिकाय सम्मा दुक्ख-25 क्खयगामिनिया । अपरिपक्काय, मेघिय, चेतोविसृत्तिया अयं पञ्चसो धन्मो परिपक्काय संवत्ति ।

१३. "कल्याणमित्तस्तेतं, मेघिय, भिक्खुनो पाटिकङ्क्षं कल्याण-सहायस्स कल्याणसम्पवङ्कस्स – 'सीलवा भविस्सति ... पे०... समादाय सिक्खस्सति सिक्खापदेस्'।

B. 169 R. 358

१. मेथिय मिन्लु -सी०, स्था०, रो०।

- १४. "कल्याणिमत्तस्ततं, मेषिय, भिक्खुनो पाटिकह्वं कल्याण-सहायस्स कल्याणसम्पवङ्कस्स – 'यायं कथा प्रभिसल्लेखिका चेतो-विवरणसप्पाया, सेय्यथीदं – ग्रप्पिच्छकथा ...पे०... विमृत्तिञाण-दस्सनकथा, एवरूपिया कथाय निकामलाभी भविस्सति ग्रकिच्छ-लाभी भकसिरलाभी'।
- १४. "कल्याणमित्तस्सेतं, मेघिय, भिक्खुनो पाटिकङ्क्षं कल्याण-सहायस्स कल्याणसम्पवञ्कस्स – 'भ्रारद्धविरियो विहरिस्सिति ... पे०... भ्रतिक्खित्तपुरो कुसलेसु धम्मेसु'।
- १६. "कल्याणिमत्तस्तेतं, मेषिय, भिक्खुनो पाटिकङ्क्षं कल्याण-सहायस्स कल्याणसम्पवङ्कस्स – 'पञ्जावा अविस्सति ...पे • ... सम्मा- 10 दुक्खक्खयगामिनिया'।
- १७. "तेन च पन, मेघिय, भिक्खुना इमेसु पञ्चसु धम्मेसु पितद्वाय चत्तारो धम्मा उत्तरि भावेतब्बा असुभा भावेतब्बा रागस्स पहानाय, मेत्ता भावेतब्बा ब्यापादस्स पहानाय, भ्रानापानस्सति भावेतब्बा वितक्कुपच्छेदाय, अनिच्चसञ्जा भावेतब्बा अस्मिमान- 15 समुग्धाताय। अनिच्चसञ्जानो, मेघिय, अनत्तसञ्जा सण्ठाति। अनत्तसञ्जी अस्मिमानसमुग्धातं पाषुणाति दिद्वेव धम्मे निब्बानं" ति ।

४. नन्दकसुत्तं

१. एकं समयं भगवा सावित्थयं विहरित जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन लो पन समयेन आयस्मा नन्दको उपट्ठान-सालायं भिक्खू धम्मिया कथाय सन्दस्सेति समादपेति समुत्तेजेति सम्प- 20 हंसेति । अथ लो भगवा सायन्हसमयं पिटसल्लाना बृद्धितो येनुपट्ठानसाला तेनुपसङ्क्रीम; उपसङ्क्रीमत्वा बहिद्धारकोट्ठके अद्वासि कथापरियोसानं आगमयमानो । अथ लो भगवा कथापरियोसानं विदित्वा उक्कासेत्वा रे अगाळं आकोटेसि । विवरिस्तु लो ते भिक्खू भगवतो द्वारं ।

निसीदि । निसज्ज खो भगवा आयस्मन्तं नन्दकं एतदवीच — "दीघो १. निवार्च – सी०। २. उक्कासिला – सी०, रो०। ३. मणतं – सी०। ४. एउज्जते प्रासने – सी०, स्या०, रो०।

^{#08-5}

क्षो त्यायं, नन्दक, धम्मपरियायो भिक्कुनं पटिभासि । म्रिपं में पिट्टि म्रागिलायति वहिद्वारकोट्टके ठितस्स कथापरियोसानं म्रागमय-मानस्या ति ।

३. एवं बुत्ते झायस्मा नन्दको सारज्जमानरूपो भगवन्तं एतद-३ वोच – "न लो पन मयं, भन्ते, जानाम 'भगवा बहिद्वारकोट्ठके ठितो' ति । सचे हि मयं, भन्ते, जानेय्याम 'भगवा बहिद्वारकोट्ठके ठितो' ति, एत्तकं पि थम्मं भो नप्पटिभासेय्या" ति ।

४. अथ खो अगवा आयस्मन्तं नन्दर्भ सारज्जमानरूपं विदित्वा आयस्मन्तं नन्दर्भ एतदबोच — "साधु, साधु, नन्दर्भ ! एतं खो, नन्दर्भ, गुम्हाकं पतिरूपं कुलपुतानं सद्धाय अगारस्मा अनगारियं पब्बजितानं, यं तुम्हे धम्मिया कथाय सिन्नसीदेय्याथ । सिन्नपिततानं वो, नन्दर्भ, द्वयं करणीयं — धम्मी वा कथा अरियो वा तुण्हीआवो । सद्धो च, नन्दर्भ, भिक्खु होति, नो च सीलवा । एवं सो तेनञ्जेन अपरिपूरो होति । तेन तं अञ्ज परिपूरेतब्बं — 'किन्ताहं सद्धो च अस्सं सीलवा चा' ति । यतो च खो, नन्दर्भ, भिक्खु सद्धो च होति सीलवा च, एवं सो तेनञ्जेन परिपूरो होति ।

५. "सद्धो च, नन्दक, भिक्खु होति सीलवा च, नो च लाभी अज्झतं चेतोसमाधिस्स'। एवं सो तेनञ्जेन अपरिपुरो होति। तेन तं अञ्जे परिपुरेतब्बं – "किन्ताहं सद्धो च अस्सं सीलवा च लाभी च अज्झतं चेतीसमाधिस्सा' ति। यतो च खो, नन्दक, भिक्खु सद्धो च होति सीलवा च लाभी च अज्झतं चेतोसमाधिस्सा एवं सो तेनञ्जेन परिपुरो होति।

६. "सद्धी च, नन्दक, भिक्खु होति सीलवा च लाभी च प्रज्वातं चेतोसमाधिस्स, न लाभी अधिपञ्जाधम्मविपस्सनाय। एवं सो तेनञ्जेन अपरिपूरी होति । संध्यथापि, नन्दक, पाणको चतुप्पादको अस्स । 23 तस्स एको पादो ओमको लामको । एवं सो तेनञ्जेन अपरिपूरो अस्स । एवंसेव लो, नन्दक, भिक्खु सद्धो च होति सीलवा च लाभी च अज्ञातं चेतोसमाधिस्स, न लाभी अधिपञ्जाधम्मविपस्सनाय । एवं सो तेनञ्जेन अपरिपूरो होति । तेन तं अङ्गं परिपूरतब्बं — 'किन्ताहं सद्धो तेनञ्जेन अपरिपूरो होति । तेन तं अङ्गं परिपूरतब्बं — 'किन्ताहं सद्धो

R. 360

B. 171

१. ब्रिप च – ती०। २. ब्रिगलायति – ती०। ३. ब्रोसप्पमानो मधनलं – स्यः०। ४.ती०, स्या, रो० पोल्वकेसु नर्त्वि। १. किन्नाहं – स्या०। ६. वेतोसमबस्स – ती०, रो०।

च ग्रस्सं सीलवा च लाभी च ग्रज्झत्तं चेतोसमाधिस्स लाभी च ग्रिषपञ्जाधस्मविपस्सनायां ति ।

७. "यतो च खो, नन्दक, भिक्खु सद्धो च होति सीलवा च लाभी च ग्रज्ज्ञत्तं चेत्रोसमाधिस्स लाभी च ग्रधिपञ्ञाधम्मविपस्सनाय, एवं सो तेनञ्जेन परिपूरो होती" ति ।

 इदमवोच भगवा । इदं वत्वान स्गतो उट्टायासना विहारं पाविसि । ग्रथ खो ग्रायस्मा नन्दको ग्रचिरपक्कन्तस्स भगवतो भिक्लु ग्रामन्तेसि - "इदानि, ग्रावुसी, भगवा चतृहि पदेहि केवलपरि-पूष्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं पकासेत्वा उट्टायासना विहारं पविद्वो -भारती च, नन्दक, भिक्खु होति, नो च सीलवा । एवं सो तेन क्रुन श्रपरि- 10 पूरो होति । तेन तं ग्रङ्गं परिपूरेतब्बं - किन्ताहं सद्धो च ग्रस्सं सीलवा चा ति ... पे o... अज्झत्तं चेतोसमाधिस्स लाभी च अधिपञ्जाधम्म-विपस्सनाय, एवं सो तेनञ्जेन परिपूरो होती' ति ।

 "पञ्चिमे, ब्रावुसो, ब्रानिसंसा कालेन धम्मस्सवने कालेन वम्मसाकच्छाय । कतमे पञ्च ? इधावुसो, भिक्खु भिक्खूनं धम्मं 15 देसेति म्रादिकल्याणं मज्झेकल्याणं परियोसानकल्याणं सात्यं सब्यञ्जनं. केवलपरिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं पकासेति । यथा यथा, आवसो, भिक्ल भिक्लनं धम्मं देसेति आदिकल्याणं मज्झेकल्याणं परियो-सानकल्याणं सात्यं सब्यञ्जनं, केवलपरिपूष्णं परिसुद्धं ब्रह्माचरियं पकासेति, तथा तथा सो सत्य पियो च होति मनापो च गरु च 20 8. 172 भावनीयो च । अयं, आवसो, पठमो आनिसंसो कालेन धम्मस्सवने कालेन धम्मसाकच्छाय ।

१०. "पून च परं, श्रावसो, भिक्ख भिक्खनं धम्मं देसेति श्रादि-कल्याणं मज्झेकल्याणं परियोसानकल्याणं सात्यं सब्यञ्जनं, केवलपरि-पुण्णं परिसृद्धं ब्रह्मचरियं पकासेति । यथा यथा, ग्रावसो, भिक्खु भिक्खुनं 25 थम्मं देसेति ब्रादिकल्याणं ... पे०... ब्रह्मचरियं पकासेति, तथा तथा सो तिसम धम्मे अत्थप्पटिसंवेदी च होति धम्मप्पटिसंवेदी च । अयं, आवुसी, दुतियो प्रानिसंसो कालेन धम्मस्सवने कालेन धम्मसाकच्छाय ।

१-१. तथा तस्त तस्त - स्या॰; तबास्त - सी॰, रो॰। २. सत्वा च - सी॰; सत्याव - रो० ।

R. 362

B. 173

R 363

११. 'पुन च परं, ब्रावृसो, भिक्खु भिक्खूनं धम्मं देसेति झादि-कल्याणं मज्झेकल्याणं परियोसानकल्याणं सात्वं सव्यञ्जनं, केवलपरि-पुण्णं परिसुढं ब्रह्मचरियं पकासेति । यथा यथा, आवृसो, भिक्खु भिक्खूनं धम्मं देसेति ब्रादिकल्याणं ... पे०... ब्रह्मचरियं पकासेति, तथा तथा 5 सो तस्मि धम्मे गम्भीरं अत्यपदं पञ्चाय अभिविज्झे पस्सति । अयं, ब्रावको, ततियो ब्रानिसंसो कालेन धम्मस्सवने कालेन धम्मसाकच्छाय ।

१२. "पुन च परं, ग्रावुसो, भिक्खु भिक्खुनं धम्मं देसेति ग्रावि-कत्याणं ... पे०... ब्रह्मचरियं पकासेति । यथा यथा, ग्रावुसो, भिक्खु भिक्खुनं धम्मं देसेति ग्राविकत्याणं ... पे०... ब्रह्मचरियं पकासेति, तथा ात्रा नं सब्रह्मचारी उत्तरि सम्भावेन्ति – 'ग्रद्धा ग्रयमायस्मा पत्तो वा पज्जति वा'। ग्रयं, ग्रावुसो, चतुत्थो ग्रानिसंसो कालेन धम्मस्सवने कालेन धम्मसाकच्छाय ।

१३. "पुन च परं, ब्रावुसो, भिक्स्तु भिक्स्त्नं धम्मं देसेति ब्रादिकल्याणं मज्झेकल्याणं परियोसानकल्याणं सात्यं सब्यञ्जनं, केवलपरि
प्रणं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं पकासेति । यथा यथा, ब्रावुसो, भिक्स्तु
भिक्स्त्नं धम्मं देसेति ब्रादिकल्याणं मज्झेक्त्याणं परियोसानकल्याणं
सात्यं सव्यञ्जनं, केवलपरिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं पत्योसानकल्याणं
सात्यं सव्यञ्जनं, केवलपरिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं पत्योसाना विह्रिन्तं, ते तं धम्मं सुत्वा विरियं ब्रारभिन्तं ब्रप्यत्तस्य परिया प्रविध
गतस्स ब्रियमाय ब्रम्यच्छिकतस्स सच्छिकिरियाय । ये पन तत्य भिक्स् धरहन्तो स्त्रीणसवा वृसितवन्तो कतकरणीया ब्रोहितभारा धनुष्यत्तसदत्या परिक्सीणभवसंयोजना सम्मदञ्जाविमुत्ता, ते तं धम्मं सुत्वा दिष्ठधम्मसुखविह्यारयेव अनुयुत्ता विह्ररिन्त । ब्रयं, ब्रावुसो, पञ्चमो प्रानिसंसो कालेन धम्मस्सवने कालेन धम्मसाकच्छाय । इसं स्रो, ब्रावुसो, पञ्च ब्रानिसंसा कालेन धम्मस्सवने कालेन धम्मसाकच्छाया" ति ।

४- बलसुत्तं

 [&]quot;चत्तारिमानि, भिक्खवे, बलानि । कतमानि चत्तारि ?
 पञ्ञावलं, विरियवलं, अनवज्जवलं, सङ्गाहबलं । कतमं च, भिक्खवे,

१. पटिविज्ञां – स्था॰; पटिविज्ञा – री॰। २. तत्व तत्व – सी॰, री॰।

90

B. 174

पञ्जाबलं ? ये धम्मा कुसला कुसलसङ्खाता ये धम्मा अकुसला अकुसलसङ्खाता ये धम्मा सावज्जा सावज्जासङ्खाता ये धम्मा अनवज्जा अनवज्जासङ्खाता ये धम्मा अप्तावज्जा अनवज्जासङ्खाता ये धम्मा कुम्हा कुम्क-सङ्खाता ये धम्मा सेवितब्बा सेवितब्बा सेवितब्बा असेवितब्बा असेवितब्बा असेवितब्बा असेवितब्बा असेवितब्बा असेवितब्बा असेवितब्बा असेवितब्बा सेवितब्बा सेवितब्बा असेवितब्बा असेवितब्बा सेवितव्बा सेवितव्बा सेवितव्बा सेवितव्बा सेवितव्बा सेवितव्वा सेवितव्वा निवास सेवितव्वा सेवितव्या सेवितवित्या सेवितवित्य

- २. "कतमं च, भिक्खवे, विरियवलं ? ये धम्मा अकुसला अकुसलसङ्काता ये धम्मा सावज्जा सावज्जाङ्काता ये धम्मा कष्ट्रा कण्ट्रसङ्काता ये धम्मा असेवितब्बा असेवितब्बासङ्काता ये धम्मा नाल- 10 मिर्या नालमिरयसङ्काता, तेसं धम्मानं पद्दानाय छन्दं जनेति वायमति विरियं आरअति चित्तं पमण्ट्राति पदहृति । ये धम्मा कुसला कुसल-सङ्काता ये धम्मा अनवज्जा अनवज्जसङ्काता ये धम्मा अनका सुकक-सङ्काता ये धम्मा अलमिरया अनमिरयसङ्काता ये धम्मा अलमिरया अनमिरयसङ्काता, तेसं धम्मानं पटिलाभाय छन्दं जनेति वायमति विरियं अपरभति चित्तं पमण्टाति पदहृति । इदं बुच्चित, भिक्खवे, विरियवलं ।
- ३. "कतमं च, भिक्सले, अनवज्जबलं ? इघ, भिक्सले, अरिय-सावको अनवज्जेन कायकम्मेन समझागतो होति, अनवज्जेन वचीकम्मेन समझागतो होति, अनवज्जेन मनोकम्मेन समझागतो होति । इदं बुच्चित, भिक्सले, अनवज्जबलं ।

४. "कतमं च, भिक्खवे, सङ्गाहवलं? चत्तारिमानि, भिक्खवे, सङ्गाहवल्यूनि — दानं, पेय्यवज्जं, अत्यचरिया, समानत्तता । एतदमां, भिक्खवे, दानानं यदिदं धम्मदानं । एतदमां, भिक्खवे, दानानं यदिदं धम्मदानं । एतदमां, भिक्खवे, पेय्य-वज्जानं यदिदं अस्ति । एत-दमां, भिक्खवे, अत्यचरियानं यदिदं अस्तद्धं सद्धासम्पदाय समादपेति थ निवेसेति पतिद्वापेति, दुस्तीलं सीलसम्पदाय ... मच्छिर चागसम्पदाय ... पुष्पञ्जां पञ्जासम्पदाय समादपेति निवेसेति पतिद्वापेति । एत-दमां, भिक्खवे, समानत्ततानं यदिदं सोतापन्नो सोतापन्नस्स समानत्तो, सकदागामी सकदागामिस्स समानत्तो, अनागामी धनागामिस्स समानत्तो;

१. त्यस्यु – स्या० ।

B. 175

ग्ररहा ग्ररहतो समानतो । इदं वुच्चति, भिक्खवे, सङ्गाहबलं । इमानि खो, भिक्खवे, चतारि बलानि ।

थ. "इमेहि खो. भिक्खवे. चतहि बलेहि समन्नागतो ग्ररिय-सावको पञ्च भयानि समतिककन्तो होति । कतमानि पञ्च ? म्रा- जीविकभयं के असिलोकभयं, परिससारज्जभयं, मरणभयं, दग्गतिभयं । स खो सो, भिक्खवे, ग्ररियसावको इति पटिसञ्चिक्खति - 'नाहं ग्राजीविकभयस्स भायामि । किस्साहं ग्राजीविकभयस्स भायिस्सामि ? ग्रत्थि मे चत्तारि बलानि - पञ्ञाबलं, विरियबलं, ग्रनवज्जबलं, सङ्गाह-बलं। दप्पञ्बो स्रो ग्राजीविकभयस्स भायेय्य । कसीतो ग्राजीविक-10 भयस्य भायय्य । सावज्जकायकस्मन्तवचीकस्मन्तमनोकस्मन्तो ग्रा-जीविकभयस्स भायेय्य । ग्रसङ्गाहको ग्राजीविकभयस्स भायेय्य । नाहं ग्रसिलोकभयस्स भायामि ... पे०... नाहं परिससारज्जभयस्स भायामि ... नाहं मरणभयस्स भायामि ... पे०... नाहं दुग्गतिभयस्स भायामि । किस्साहं दुग्गतिभयस्स भायिस्सामि ? म्रत्थि मे चत्तारि बलानि -15 पञ्जाबलं, विरियबलं, मनवज्जबलं, सङ्काहबलं ै। दुप्पञ्जो स्तो दुग्गतिभयस्स भायेय्य । कुसीतो दुग्गतिभयस्स भायेय्य । सावज्जकाय-कम्मन्तवचीकम्मन्तमनोकम्मन्तो दुग्गतिभयस्स भायेय्य । श्रसङ्गाहको दुग्गतिभयस्स भायेय्य । इमेहि खो, भिक्खवे, चतृहि बलेहि समन्नागतो भरियसावको इमानि पञ्च भयानि समतिककन्तो होती" ति ।

६. सेवनासुत्तं

तत्र सो ग्रायस्मा सारिपुत्तो भिक्सू ग्रामन्तेसि ... पे०...
 ग्रायस्मा सारिपुत्तो एतदवोच –

पुग्गलो पि, आवुसो, दुविधेन वेदितब्बो – सेवितब्बो पि
 असेवितब्बो पि । चीवरं पि, आवुसो, दुविधेन वेदितब्बं – सेवितब्बं
 पि असेवितब्बं पि । पिण्डपातो पि, आवुसो, दुविधेन वेदितब्बो –
 असेवितब्बं पि असेवितब्बो पि । सेनासनं पि, आवुसो, दुविधेन
 वेदितब्बं – सेवितब्बं पि असेवितब्बं पि । गामनिगमो पि, आवसो.

१. प्रावीवित्तम् - स्वा० । २-२. ० कम्पन्तो ० कम्पन्तो ० कम्पन्तो ० - धी०; • कम्पन्तप्रावीविकमयस्य - स्वा० । ३. सञ्कडवर्तं - सी०, स्वा०, रो०।

P 366

R. 176

दुनिधेन वेदितब्बो - सेवितब्बो पि असेवितब्बो पि । जनपदपदेसो पि ग्रावसो, दुविधेन वेदितब्बो - सेवितब्बो पि असेवितब्बो पि ।

३. "'पुगलो पि, आबुसो, दुविषेन वेदितब्बो – सेवितब्बो पि असिवितब्बो पि असिवितब्बो पि 'ति, इति स्त्रो पनेतं बुत्तं । किञ्चेतं पटिच्च बुत्तं ? तत्थ यं जञ्जा पुगलं – 'इमं स्त्रो में पुगलं सेवतो अकुसता घरमा प्रीम- क बहुन्ति, कुसला घरमा परिहायिन्तः; ये च स्त्रो में पब्बिलित जीवित-परिक्खारा समुदानेतब्बा 'बीवरिण्डपातसेनासनीलानप्पच्चायं अगारसा सम्तारातं च कसिरोच समुदागच्छिन्तः'; यस्स चिम्ह अत्थाय अगारसा अनागरियं पब्बिलितो सो च में सामञ्जल्यो न भावनापरिपूर्ति शच्छती' ति, तेनाबुसो, पुगलेन सो पुगलो रित्तमाणं वा दिवसभागं वा सङ्क्षा पि प्रभापुच्छा पक्कमितब्बं नानुबन्धितब्बो ।

"तत्व यं जञ्जा पुगलं - 'इमं सो मे पुगलं सेवतो अकुसला धम्मा प्रभिवङ्गीत्त, कुसला धम्मा परिहायन्ति; ये च सो मे पन्नजितेन जीवितपरिक्तारा समुदानेतन्त्रा चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चय-भेसज्जपरिक्तारा ते च प्रप्यकसिरेन समुदागच्छन्ति; यस्स चिन्ह 15 प्रत्याय प्रगारस्मा अनगारियं पन्नजितो सो च मे सामञ्जात्यो न भावनापरिपूर्रि गच्छती' ति, तेनाबुसो, पुगलेन सो पुग्गको सङ्क्षा पि अनापुच्छा' पक्कमितब्बं नानुबन्धितन्त्रों ।

"तत्य यं जञ्जा पुगालं — 'इमं खो मे पुगालं सेवतो प्रकुसला षम्मा परिहायन्ति, कुसला धम्मा श्रमिवङ्गन्ति; ये च खो मे 20 R. 567 पब्बजितेन जीवितपरिक्खारा समुदानेतब्बा चीवरिषण्डपातसेनासन-गिलानप्पच्चप्रमेसज्जपरिक्खारा ते च कसिरेन समुदागच्छन्ति; यस्स चम्हि अत्थाय अगारस्मा श्रनगारियं पब्बजितो सो च मे सामञ्जात्यो भावनापारिपूरि गच्छती ति, तेनावसो, पुगालेन सो पुगालो सङ्ख्या पि अनुबन्धितत्वो न पक्किपतब्बं।

"तत्य यं जञ्ञा पुग्गलं – 'इमं स्रो मे पुगालं सेवतो प्रकुसला धम्मा परिहायन्ति, कुसला धम्मा धमिवडून्ति; ये च स्रो मे पब्बजितेन जीवितपरिक्सारा समुदानेतब्बा चीवरपिण्डपातसेनासन-

१. समुदानेतब्बं – सी० । २. समुदाहरन्ति – स्या० । ३–३. याववीवं सनुबन्धितब्बो न पस्कमितब्बो – स्या०; सायुञ्जा० – री० । ४. झप्पकविरेत – सी०, स्या०, री० ।

R. 366

B. 177

णिलानप्पन्चयभेसज्जपित्स्वारा ते च अप्पकसिरेन समुदागच्छिन्तः; यस्स चिम्ह अत्याय अगारस्मा अनगारियं पब्बजितो सो च मे साम-ज्ञात्खो भावनापारिपूर्ति गच्छती' ति, तेनावुसो, पुग्गलेन सो पुग्गलो यावजीवं अनुवन्धितब्बो न पक्किमितब्बं अपि पन्जजमानेन । पुग्गलो 5 पि, आबुसो, दुविधेन वेदितब्बो – सेवितब्बो पि असवितब्बो पी' ति, इति यं त वृत्तं, इदमेतं पटिच्च वृत्तं ।

४. "'चीवर पि, मातुसी, दुविधेन वेदितब्बं – सेवितब्बं पि म्रसेवितब्बं पि' ति, इति खो पनेतं वृत्तं । किञ्चेतं पटिच्च बृत्तं ? तत्थ मं जञ्जा चीवरं – 'इदं खो मे चीवरं सेवतो प्रकुसला धम्मा अभि-10 बृहृत्ति, कुसला धम्मा परिह्ययन्ती' ति, एवरूपं चीवरं न सेवितब्बं । तत्थ यं जञ्जा चीवरं – 'इदं खो मे चीवरं सेवतो प्रकुसला धम्मा परिह्ययन्ति, कुसला धम्मा परिह्ययन्ति, कुसला धम्मा प्रभिवङ्गन्ती' ति, एवरूपं चीवरं सेवितब्बं । 'चीवरं पि, प्रावसो, दुविधेन वेदितब्बं – सेवितब्बं पि प्रसेवितब्बं पी' ति, इति यं तं वृत्तं, इदमेतं पटिच्च वृत्तं ।

१५ "भिण्डपातो पि, ब्रानुसो, दुनिधेन नेदितब्बो — सेनितब्बी पि असेनितब्बो पी' ति, इति खो पनेत नुत्तं । किञ्चेतं पिटच्च नुत्तं ? तत्थ यं जञ्जा पिण्डपातं — 'इमं खो मे पिण्डपातं सेनतो अकुसला धम्मा अभिनञ्जन्ति, कुसला धम्मा परिहायन्ती' ति, एवरूपो पिण्डपातो न सेनितब्बो । तत्थ यं जञ्जा पिण्डपातं - 'इमं खो मे पिण्डपातं सेनतो अकुसला धम्मा परिहायन्ति, कुसला धम्मा अभिनञ्जन्ती' ति, एवरूपो पिण्डपातं सेनितब्बो । तत्थ यं जञ्जा पिण्डपातं - 'इमं खो मे पिण्डपातं सेनतो पिण्डपातं सेनितब्बो । 'पिण्डपातो पि, आनुसो, दुनिधेन नेदितब्बो — मेनितब्बो पि असेनितब्बो पी' ति, इति यं तं नुत्तं, इदमेतं पटिच्च नृत्तं ।

६. "'सेनासनं पि, आवुसो, दुविघेन वेदितब्बं — सेवितब्बं पि असेवितब्बं पी' ति, इति खो पनेतं वृत्तं । किञ्चतं पिटच्च वृत्तं ? तत्य यं जञ्जा सेनासनं — 'इदं खो में सेनासनं सेवतो अकुसला घम्मा प्रसिवङ्गील, कुसला घम्मा परिहायन्ती' ति, एवरूपं सेनासनं न सेवि — तब्बं । तत्थ यं जञ्जा सेनासनं — 'इदं खो में सेनासनं सेवतो अकुसला घम्मा परिहायन्ति, कुसला घम्मा परिहायन्ति, कुसला घम्मा प्रसिवङ्गनी' ति, एवरूपं सेनासनं सेवितब्बं । 'सेनासनं पि, आवुसो, दुविघेन वेदितब्बं — सेवितब्बं पि असेवितब्बं पी' ति, इति यं तं वृतं, इदसेतं पटिच्च बृत्तं ।

R. 369

R. 870

७. "शामिनगमो पि, ग्रावुसो, दुविषेन वेदितब्बो — सेवि-तब्बो पि ग्रसेवितब्बो पी' ति, इति लो पनेतं वृत्तं । किञ्चेतं पटिच्च वृत्तं ? तत्य यं जञ्जा गामिनगमं — 'इमं लो में गामिनगमं सेवतो प्रकुसता घम्मा ग्रमिवज्ञानि, कुसता घम्मा परिहायन्ती' ति, एवरूपो गामिनगमो न सेवितब्बो । तत्य यं जञ्जा गामिनगमं — 'इमं लो, उ में गामिनगमं सेवतो श्रकुसता घम्मा परिहायन्ति, कुसता घम्मा प्रमिवज्ञन्ती' ति, एवरूपो गामिनगमो सेवितब्बो । 'गामिनगमो पि, ग्रावुसो, दुविषेन वेदितब्बो — सेवितब्बो पि ग्रसेवितब्बो पी' ति, इति यं तं वृत्तं, इदमेतं पटिच्च वृत्तं ।

प्तः "'जनपदपदेसो पि, झानुसो, दुनिषेन वेदितब्बो – सेवि- 10 तब्बो पि प्रसेवितब्बो पी' ति, इति खो पनेतं नुत्तं । किञ्चेतं पटिच्च नुत्तं ? तत्य यं जञ्जा जनपदपदेसं – 'इमं खो मे जनपदपदेसं सेवतो अकुसता धम्मा अभिवड्डान्ति, कुसता धम्मा परिहायन्ती' ति, एकरूपो जनपदपदेसो न सेवितब्बो । तत्य यं जञ्जा जनपदपदेसं – 'इमं खो मे जनपदपदेसं सेवतो अकुसता धम्मा परिहायन्ति, कुसता धमा अभि- 15 नुत्ति । (जनपदपदेसो पि, पत्रक्षो जनपदपदेसो पि, यानुत्ति । 'जनपदपदेसो पि, यानुत्ति । 'जनपदपदेसो पि, आवुत्ति । 'जनपदपदेसो पि, आवुत्ति । 'जनपदपदेसो पि, आवुत्ति । 'जनपदपदेसो पि, आवुत्तो , इति यं तं नुत्तं, इदमेतं पटिच्च नुत्तं' ति ।

७. सुतवासुत्तं

१. एकं समयं भगवा राजगहे विहरित गिज्झकूटे पब्बते । श्रथ खो सुतवा परिव्वाजको येन भगवा तेनुपसङ्क्रीम; उपसङ्क्रीमत्वा 20 भगवता सिद्धं सम्मोदि । सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एक-मन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो सुतवा परिव्वाजको भगवन्तं एतदवोच —

२. "एकमिदाहं', भन्ते, समयं भगवा इधेव राजगहे विहरामि गिरिब्बजे । तत्र में, भन्ते, भगवतो सम्मुखा सुतं सम्मुखा पटिगाहितं – 25 'यो सो, सुतवा', भिक्खु धरहं खीणासवो बुसितवा कतकरणीयो मोहितभारो ध्रनुप्पत्तसदत्यो परिक्खीणभवसंयोजनो सम्मदञ्जा-

१. एकमिदं – सी०, रो०। २. बिहरति – सी०, रो०। ३. सुतव – स्या०। स०४–३

विमुत्तो, ग्रमब्बो सो पञ्च ठानानि ग्रज्झाचिरतुं – ग्रमब्बो खीणासवो भिनसु सञ्चिच्च पाणं जीविता वोरोभेतुं, ग्रमब्बो खीणासवो भिनसु ग्रदिशं चेय्यसङ्कातं ग्रादातुं, ग्रमब्बो खीणासवो भिनसु मेथुनं धम्मं पिटसेवितुं, ग्रमब्बो खीणासवो भिनसु सम्पजानमुसा मासितुं, ग्रमब्बो इ खीणासवो भिनसु सिप्तिविकारकं कामे परिमुञ्जितुं सेय्यथापि पुब्बे ग्रगारियभूतो । ति । कच्चि मेतं, भन्ते, भगवतो सुस्सुतं सुग्गहितं सुमनसिकतं सुपधारितं। ति ?

३. "तग्ष ते एतं , सुतवा, सुस्सुतं सुग्गहितं सुमनिसकतं सूप-धारितं । पुब्बे चाहं, सुतवा, एतरिह च एवं वदामि – 'यो सो भिक्षु 10 प्ररहं खीणासवो वृसितवा कतकरणीयो ग्रोहितभारो प्रनुप्पत्तसदत्थो परिक्खीणभवसंयोजनो सम्मदञ्जाविमुत्तो, प्रभव्बो सो नव ठानानि प्रज्जाचिरितुं – प्रभव्बो लीणासवो भिक्ष्नु सञ्चिच्च पाणं जीविता बौरोपेतुं, प्रभव्बो लीणासवो भिक्ष्नु ध्रदिषं वेय्यसङ्कातं प्रादातुं, प्रभव्बो खीणासवो भिक्ष्नु मेथुनं चम्मं पटिसेवितुं, ग्रभव्बो लीणासवो भिक्ष्नु उत्सम्पजानमुसा भासितुं, प्रभव्बो लीणासवो भिक्ष्नु सिम्पजानस्सा भासितुं, प्रभव्बो लीणासवो भिक्ष्नु उत्सम्पजानमुसा भासितुं, प्रभव्बो लीणासवो भिक्ष्नु हिसागित गन्तुं, प्रभव्बो लीणासवो भिक्ष्म मोहागित गन्तु, प्रभव्बो लीणासवो भिक्ष्नु भयागीत नान्तुं । पुत्वे चाहं, सुतवा, एतरिह च एवं वदामि – 'यो सो भिक्ष्नु प्रस्हं लीणासवो वृसितवा कतकरणीयो ग्रोहितभारो ग्रनुप्पत्तसदत्थो परिक्षीणभवसंयोजनो सम्मदञ्ञाविमुत्तो, प्रभव्बो सो इमानि नव ठानानि श्रज्ञाचरितं'" ति ।

८. सज्ज्ञसुत्तं

 एकं समयं भगवा राजगहे विहरित गिज्झकूटे पब्बते । म्रथ स्रो सज्झो परिज्बाजको येन भगवा तेनुपसङ्क्रीम; उपसङ्क्रीमत्वा भगवता
 179 25 सींड सम्मोदि । सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो स्रो सज्झो परिज्बाजको भगवन्तं एतदवोच —

R. 371

१. सम्निधिकारके – सी०, रो०। २. झगारिकमूतो – सी०। ३. त – सी०, रो०।

R 572

२. "एकिमिदाहं, मन्ते, समयं भगवा इघेव राजगहे विहरामि गिरिब्बजे । तत्र में, भन्ते, भगवतो सम्मुखा सुतं सम्मुखा पिटगाहितं — 'यो' सो, सज्झ, भिक्कु अरहं बीणासवो वृस्तितवा कतकरणीयो घोहित-भारो अनुप्पत्तसदत्यो परिक्खीणभवसंयोजनो सम्मदञ्जाविमुत्तो, अभब्बो सो पञ्च ठानानि अज्जावित्तं — अभब्बो बीणासवो भिक्कु असिञ्चच पाणं जीविता वोरोपेतुं, अभब्बो बीणासवो भिक्कु अदिष्ठं थय्यसङ्कातं आदातुं, अभब्बो बीणासवो भिक्कु अभव्यो वीणासवो भिक्कु सम्पानमुसा भासितुं, अभव्यो बीणासवो भिक्कु सम्पानमुसा भासितुं, अभव्यो बीणासवो निक्कु सम्पानमुसा भासितुं अभव्यो विराह्मे अपनित्वा ते भिक्कु सम्पानमुसा भासितुं अभव्यो विराह्मे अपनित्वा ते भिक्कु सम्पानमुसा भासितुं अभव्यो विराह्मे अपनित्वा ते स्वत्व स्वार्यात् पुल्व अगारियभूतो ति । किंग्ब मेतं, भन्ते, भगवतो सुस्युतं सुग्महितं सुमनसिकतं सूप- 10 वारितं" ति ?

३. "तग्य ते एतं, सज्झ, सुस्सुतं सुग्गहितं सुमनसिकतं सूप-धारितं। पुब्बे चाहं, सज्झ, एतरिह च एवं वदामि — 'यो सो भिक्खु ग्ररहं लीणासवो वृसितवा कतकरणीयो ग्रोहितभारो अनुप्पत्तसदत्यो परिक्क्षीणभवसंयोजनो सम्मदञ्जाविमृत्तो, ग्रभब्बो सो नव ठानानि 15 ग्रज्झाचिरतुं — ग्रभब्बो लीणासवो भिक्खु सञ्चिच्च पाणं जीविता वोरोपेतुं ... पे०... भ्रभब्बो लीणासवो भिक्खु सिष्ठाचकारकं कामे परिभुञ्जितुं सेय्यचापि पुब्बे ग्रगारियमृतो, ग्रभब्बो लीणासवो भिक्खु बुद्धं वच्चक्खातुं, ग्रभब्बो लीणासवो भिक्खु धम्मं वच्चक्खातुं, ग्रभब्बो लीणासवो भिक्खु सङ्घं पच्चक्खातुं, ग्रभब्बो लीणासवो भिक्खु स्व पच्चक्खातुं । पुब्बे चाहं, सज्झ, एतरिह च एवं वदामि — 'यो सो भिक्खु ग्ररहं लीणासवो वृसितवा कतकरणीयो ग्रोहितभारो अनुप्पत्त-सदत्यो परिक्खीणभवसंयोजनो सम्मदञ्जाविमृत्तो, ग्रभब्बो सो इमानि नव ठानािन ग्रज्झाचरितं'' ति ।

६. पुग्गलसुत्तं

 "नविष्मे, भिक्खने, पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकिस्म । 25 कतमे नव ? अरहा, अरहत्ताय पिटपक्षो, अनागामी, अनागामिफल-सच्छिकिरियाय पिटपक्षो, सकदागामी, सकदागामिफलसच्छिकिरियाय

R 373

10

पटिपन्नो, सोतापन्नो, सोतापत्तिफलसच्छिकिरियाय पटिपन्नो, पुयुज्जबो - इमे लो, भिक्लवे, नव पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकिर्स्म ति ।

१०. बाहुनेय्यसुत्तं

१. "नविषमे, भिक्खवे, पुग्गला आहुनेय्या पाहुनेय्या दिख्य-नेय्या प्रञ्जलिकरणीया अनुत्तरं पुञ्जक्खेत्तं लोकस्स । कतमे नव ? अरहा, अरहत्ताय पटिपन्नो, अनागामी, अनागामिफलसिन्छिकिरियाय पटिपन्नो, सकदागामी, सकदागामिफलसिन्छिकिरियाय पटिपन्नो, सोता-पन्नो, सोतापत्तिफलसिन्छिकिरियाय पटिपन्नो, गोत्रम् – इमे खो, भिक्खवे, नव पुग्गला आहुनेय्या ...पे०... अनुत्तरं पुञ्जक्खेत्तं लोकस्सा" ति ।

सम्बोधिवनगो पठमो ।

तस्सुद्दानं

सम्बोधि निस्सयो चेव, मेधिय नन्दकं बलं। सेवना सुतवा सज्झो, पुग्गलो ब्राहुनेय्येन चाति।।

२. सीहनादवग्गो

१. सीहनादसुत्तं

 एकं समयं भगवा सावित्ययं विहरित जेतवने अनाथिपिण्ड-कस्स आरामें । अथ को आयस्मा सारियुत्तो येन भगवा तेनुपसङ्कमिः, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निर्सिदि । एकमन्तं
 निसिन्नो को आयस्मा सारियुत्तो भगवन्तं एतदवोच — "बृत्यों में, भन्ते, सावित्ययं वस्सावासो । इच्छामहं, भन्ते, जनपदचारिकं पकक-मितं" ति ।

"यस्सदानि त्वं, सारिपुत्त, कालं मञ्जासी" ति ।

२. ग्रथ खो आयस्मा सारिपुत्तो उट्टायासना भगवन्तं ग्रभि-१.574 २० वादेत्वा पदक्खिणं करवा पक्कामि । ग्रथ खो ग्रञ्ञतरो भिक्खु ग्रचिर-

१. मेषिय - सी॰, स्वा॰, री॰। २. ब्राहुषेय्यो - सी॰; ब्राहुनेय्यो - स्वा॰, रो॰। १. बुदुठो - स्वा॰।

20

पकन्ते आयस्मन्ते सारिपुत्ते भगवन्तं एतदबोच — "आयस्मा मं, भन्ते, सारिपुत्तो आसज्जे प्रप्यटिनिस्सज्ज चारिकं पकक्ती" ति । अथ खो भगवा अञ्जातरं भिक्खुं आमन्तेति — "एहि त्वं, भिक्खुं, मम वचनेन सारिपुत्तं आमन्तेति" ति । "एवं, भन्ते" ति खो सो भिक्खुं भगवतो पटिस्सुत्वा येनायस्मा । सारिपुत्तं तेनुपसङ्क्षमिः उपसङ्क्षमित्वा आयस्मन्तं सारिपुत्तं एतदबोच — "सत्था तं, आवुसी सारिपुत्तं, आमन्तेती" ति । "एवभावुसी" ति खो आयस्मा सारिपुत्तं एतदबोच — सत्था तं, आवुसी सारिपुत्तं, आमन्तेती" ति । "एवभावुसी" ति खो आयस्मा सारिपुत्तं तस्स भिक्खनो पच्चस्सीसि ।

३. तेन खो पन समयेन आयस्मा च महाभोग्गल्लानो आयस्मा च आनन्दो अवापुरणं आदाय विहारे आहिण्डल्ति — "अभिक्कमथा- 10 यस्मन्तो, अभिक्कमथा- 11 इदानायस्मा सारिपुत्तो मगवतो सम्मुखा सीहनादं निदस्सती" ति । अय खो आयस्मा सारिपुत्तो येन भगवा तेनुपसङ्क्रीम; उपसङ्क्रीमत्वा भगवन्तं अभिवादेखा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसीद । एकमन्तं निसिन्नं खो आयस्मन्तं सारिपुत्तं भगवा एतदवोच— "इघ ते, सारिपुत्तं, अञ्ञतरो सब्रह्मचारी खीयनघम्मं आपन्नो — 15 आयस्मा मं, भन्ते, सारिपुत्तो आस्मज्ञ अप्यटिनिस्सज्जचारिकं पक्कन्ते। मिं ।

४. "यस्स नून, भन्ते, काये कायगतासित अनुपट्टिता अस्स, सो इथ अञ्ञातरं सब्रह्मचारि आसज्ज अप्पटिनिस्सज्ज चारिकं पक्क-मेय्य ।

४. "सेय्ययापि, अन्ते, गयवियं सुचि पि निक्खपिन्त असुचि पि निक्खपिन्त गूबगतं पि निक्खपिन्त मुतगतं पि निक्खपिन्त खेळगतं पि निक्खपिन्त पुट्यगतं पि निक्खपिन्त लोहितगतं पि निक्खि-पिन्त, न च तेन पथवी अट्टीयितं वा हरायित वा जिगुच्छित वा; एवमेव लो अहं, अन्ते, पथवीसमेन चेतसा विहरामि विपुलेन महगगतेन 25 इ. \$75 अप्पमाणेन अवेदेन अब्यापञ्ज्ञेन । यस्स नून, अन्ते, काये कायगतासित अनुपट्टिता अस्स, सो इच अञ्चातरं सब्रह्मचारि आसज्ज अप्पटिनिस्सज्ज चारिकं पक्कमेय्य ।

१. प्राप्त्य – स्था० । २. प्रवापूर्ण – सी०; प्रपापुर्ण – स्था० । ३-३. विहारं ० स्था०; विहारं प्रमाहिष्यति – सी०; विहारं प्रमाहिष्यति – सी०; विहारं प्रमाहिष्यति – सी०। प्रविवस्थायसम्बद्धाः स्था०, री० । १. प्रविवस्थां – स्था०, री० । १. विवयर्ग – सी० । १. प्रविवस्थां – सी०, स्था०, री० ।

15

R. 976

- ६. "सेय्यथापि, भन्ते, ब्रापिंस सुचि पि घोवन्ति ब्रसुचि पि घोवन्ति गूथगतं पि ... मुत्तगतं पि ... खेळगतं पि ... पुब्बगतं पि ... लोहित-गतं पि धोवन्ति, न च तेन आपो अट्टीयित वा हरायित वा जिगुच्छिति वा ; एवमेव स्रो ग्रहं, भन्ते, ग्रापोसमेन चेतसा विहरामि विपुलेन महग्गतेन 5 ग्रुप्पमाणेन ग्रवरेन ग्रव्यापज्झेन । यस्स नन, भन्ते, काये कायगता-सति ग्रन्पद्रिता ग्रस्स, सो इध ग्रञ्जातरं सब्रह्मचारि श्रासज्ज ग्रप्पटि-निस्सज्ज चारिकं पक्कमेय्य ।
- ७. "सेय्यथापि, भन्ते, तेजो सुचि पि डहति ग्रसुचि पि डहति गृथगतं पि ... मुत्तगतं पि ... खेळगतं पि ... पूब्बगतं पि ... लोहितगतं 10 पि डहति, न च तेन तेजो ग्रद्रीयति वा हरायति वा जिगुच्छति वा; एवमेव खो ग्रहं, भन्ते, तेजोसमेन चेतसा विहरामि विपुलेन महग्गतेन ग्रप्पमाणेन ग्रवेरेन अब्यापज्झेन । यस्स नृत, भन्ते, काये कायगतासति अनपदिता अस्स, सो इघ अञ्जतरं सब्रह्मचारि आसज्ज अप्पटिनिस्सज्ज चारिकं पक्कमेय्य ।
- मंसेय्यथापि, भन्ते, वायो सुचि पि उपवायित ब्रसुचि पि उपवायति गथगतं पि ... मत्तगतं पि ... खेळगतं पि ... पुब्बगतं पि ... लोहितगतं पि उपवायति, न च तेन वायो अट्टीयति वा हरायति वा जिगुच्छति वा; एवमेव स्रो ग्रहं, भन्ते, वायोसमेन चेतसा विहरामि विपलेन महम्मतेन अप्पमाणेन अवेरेन अब्यापज्झेन । यस्स नृन, भन्ते, 20 काये कायगतासित अनपद्विता अस्स, सो इघ अञ्जातरं सब्रह्मचारि ग्रासज्ज ग्रप्पटिनिस्सज्ज चारिकं पक्कमेय्य ।
- "सेय्यथापि, भन्ते, रजोहरणं सूचि पि पुञ्छिति असूचि पि पुञ्छति गूथगतं पि ... मूत्तगतं पि ... खेळगतं पि ... पुब्बगतं पि ... लोहितगतं पि पुञ्छति, न च तेन रजोहरणं अट्टीयित वा हरायित वा 25 जिगुच्छति वा; एवमेव स्रो ग्रहं, भन्ते, रजोहरणसमेन चेतसा विहरामि विपूलेन महत्गतेन अप्पमाणेन अवेरेन अब्यापज्झेन । यस्स नृन, भन्ते, काये कायगतासित अनुपट्टिता अस्स, सो इध अञ्ञतरं सब्रह्मचारि ग्रासज्ज ग्रप्पटिनिस्सज्ज चारिकं पक्कमेय्य ।
 - १०. "सेय्यथापि, भन्ते, चण्डालकुमारको वा चण्डालकुमारिका

१. मुञ्चति – स्वा० ।

वा कळोपिहत्यो नन्तकवासी गामं वा निगमं वा पविसन्तो नीच-चित्तंयेव उपदुषेत्वा पविसति; एवमेव खो झहं, भन्ते, चण्डालकुमारक-चण्डालकुमारिकासमेन चेतसा विहरामि विपुलेन महम्मतेन झप्पमाणेन झवेरेन झब्यापज्झेन । यस्स नून, भन्ते, कार्ये कायगतासित झनुपद्विता झस्स, सो इच झञ्ज्यतरं सब्बह्मचारिं झासज्ज झप्पटिनिस्सज्ज चारिकं अ पक्कमेय्य ।

B. 183

- ११. "सेय्यथापि, भन्ते, उसभो छिष्टिवसाणो सूरतो भुदन्तो सुविनीतो रिवयाय रिवयं सिङ्घाटकेन सिङ्घाटकं अन्वाहिण्डन्तो न किञ्च हिंसित पादेन वा विसाणेन वा; एवमेन को अहं, भन्ते, उसभ-छिन्नविसाणसमेन" चेतसा विहरामि विपुलने महम्मतेन अप्पमाणेन 10 अवेरेन अव्यापज्ज्ञेन । यस्स नून, भन्ने, काये कायगतासित अनुपष्टिता अस्स, सो इध अञ्चातरं सब्रह्मचारिंद आसल्ज अप्पटिनिस्सल्ज चारिकं पक्क्येय्य ।
- १२. 'संय्ययापि, भन्ते, इत्थी वा पुरिसो वा दहरो युवा मण्डनकजातिको सीसंनहातो अहिकुणपेन वा कुक्कुरकुणपेन वा मनुस्सकुणपेन वा 15 8.577
 कण्ठे आसत्तेन अट्टीयेय्य हरायेय्य जिगुच्छेय्य; एवमेव खो आहं, भन्ते,
 इमिना पूतिकायेन अट्टीयामि हरायामि जिगुच्छामि । यस्स नून, भन्ते,
 काये कायगतासति अनुपद्विता अस्स, सो इच अञ्ञातरं सब्रह्मचारि
 आसज्ज अप्पटिनिस्सज्ज चारिकं पक्कमेय्य ।
- १३. "सेय्यथापि, भन्ते, पुरिसो मेदकथानिकं परिहरेय्य छिद्दाव- 20 छिद्दं उप्परन्तं पण्वरन्तं; एवमेव स्त्रो अहं, भन्ते, इमं कायं परिहरामि छिद्दावछिद्दं उग्वरन्तं पण्वरन्तं । यस्स नृत, भन्ते, काये कायगतासति अनुपद्विता अस्स, सो इव अञ्ञतरं सब्रह्मचारि आसम्बन्ध अप्पटिनिस्सन्ज चारिकं पक्कमेय्या" ति ।
- १४. अथ खो सो भिक्खु उट्टायासना एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा 25 भगवतो पादेसु सिरसा निपतित्वा भगवन्तं एतदबोच – "ग्रच्चयो मं, भन्ते, अच्चगमा यथाबालं यथामूच्हं यथाग्रकुसलं, यो ग्रहं ग्रायस्मन्तं

१. कर्नोपिष्ट्रस्यो – सी०।२. निन्तकवासी – स्या०, रो०।३. बोरतो – सी०, रो०; सुरतो – स्या०। ४. बुसिक्सितो – स्या०। ५. उत्तर्शच्छन्न ० – सी०। ६. वा युवावा – सी०, रो०; वा युवा – स्या०। ७. भ्रातमोन – स्या०। ८. खिद्गं विष्टिक्षं – सी०, रो०।

R. 378

सारिपुत्तं ससता तुच्छा मुसा स्रभूतेन श्रव्याचिनिस्त । तस्स मे, भन्ते, भगवा श्रच्चयं श्रच्चयतो पटिगण्हतु ग्रायित संवराया" ति । "तत्त्व तं', भिनस्तु, श्रच्चयो श्रच्चगमा यथाबालं यथाभून्हं यथाश्रकुसलं, यो त्वं सारिपुत्तं श्रसता तुच्छा मुसा श्रभूतेन श्रव्याचिनिस्त । В. 184 5 यतो च सो त्वं, भिनस्तु, श्रच्चयं श्रच्चयतो दिस्वा यथाश्रम्मं पटि-

यथाश्रकुसल, या त्व सारपुत्त असता तुच्छा भूसा अभूतन अस्भा।चालदा । यतो च लो त्वं, भिक्खु, अच्चयं अच्चयतो दिस्वा यथाघम्मं पटि-करोसि, त'ते मयं पटिमण्हामं । वृद्घि हेसाँ, भिक्खु, अरियस्स विनये यो अच्चयं अच्चयतो दिस्वा यथाघम्मं पटिकरोति झार्यात संवरं आपञ्जतीं ति ।

१५. अथ स्रो भगवा आयस्मन्तं सारिपुत्तं आमन्तेसि — "स्वम, 10 सारिपुत्त, इमस्स मोघपुरिसस्स । पुरा तस्स तत्थेव सत्तघा मुद्धा फलती" ति ।

"खमामहं, भन्ते, तस्स ग्रायस्मतो सचे मं सो श्रायस्मा एवमाह -'खमतु च मे सो ग्रायस्मा'" ति ।

२. सउपादिसेससुत्तं

१. एकं समयं भगवा सावत्वयं विहरति जेतवने भ्रनाथिषिण्ड-कस्स आरामे । अय को आयस्मा सारिपुत्तो पुट्वण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय सावित्व पिण्डाय पाविति । अय को आयस्मतो सारि-पुत्तस्स एतवहोसि — "भ्रतिप्पाो को ताव सावत्वियं पिण्डाय चिरतुं, यणूनाहं येन अञ्जातित्वयानं परिज्वाजकानं आरामो तेनुपसङ्कमेय्ये" ति । अय को आयस्मा सारिपुत्तो येन अञ्जातित्वयानं परिज्वाजकानं 20 आरामो तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा तेहि अञ्जातित्वयोह परिज्वाज-केहि सम्मिदि । सम्मोदनीयं कयं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि ।

 तेन स्रो पन समयेन तेसं ग्रञ्जितित्वयानं परिब्हाजकानं सिन्निसिन्नानं सिन्नपितितानं ग्रयमन्तराकवा उदपादि – "यो हि कोचि,
 ग्रावुसो, सउपादिसेसो कालं करोति, सब्बो सो ग्रपरिमृत्तो निरया ग्रपरि-

१. त्व – सी॰, रो॰ । २ सारिपुत्त – सी॰। ३–३. तत्तं – स्या॰; तत्ते – रो॰। ४. पतिगन्हाम – सी॰। ४. एसा – सी॰। ६–६. पुरास्स एत्वेद – सी॰; पुनायं तत्वेद – स्या॰; पुरास्स तत्वेद – रो॰। ७. फलिस्सती – सी॰, स्या॰, रो॰।

मुत्तो तिरच्छानयोनिया प्रपरिमृत्तो पेत्तिविसया प्रपरिमृत्तो प्रपाय-दुग्गतिविनिपाता'' ति । ग्रथ खो ग्रायस्मा सारिपुत्तो तेसं श्रव्ञा-तित्थियानं परिव्वाजकानं भासितं नेव ग्रीमनन्दि नप्पटिक्कोसि । ग्रनिभ-नन्दित्वा ग्रप्पटिक्कोसित्वा उट्टायासना पक्कामि — "भगवतो सन्तिके एतस्स भासितस्स ग्रत्थं ग्राजानिस्सामी" ति । ग्रथ खो ग्रायस्मा सारि- 5 पुत्तो सावित्थयं पिण्डाय वरित्वा पच्छाभत्तं पिण्डपातपटिक्कन्तो येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं ग्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो ग्रायस्मा सारिपुत्तो भगवन्त एतदवोच —

R 37 B. 185

३. "इषाहं, भन्ते, पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तजीवरमादाय सावर्तिय पिण्डाय पाविमि । तस्स मय्ह, भन्ते, एतदहोसि – 'श्रतिष्यां सो ताव साविष्ययं पिण्डाय चिरतु, यसूनाह येन श्रञ्जातिर्वियानं पिण्डाय कारामो तेनुपस द्भमेय्य' ति । श्रथ स्त्रो श्रह, भन्ते, येन श्रञ्जातित्वयानं पिण्डायकानं आगामो तेनुपसङ्कमित् उपसङ्कमित्वा तेहि श्रञ्जातित्वयानं पिण्डाकानं आगामो तेनुपसङ्किम, उपसङ्कमित्वा तेहि श्रञ्जातित्वयिह पिष्टाकां निसीदि । सम्मोद । सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि । तेन स्त्रो निसमेवन तेसं अश्रञ्जातित्वयानं पिण्डाकानं सिन्निसन्नानं सिन्निततानं श्रयमन्तराक्ष्या उपपाद – 'यो हि कोचि, आवुसो, सउपादिसेसो कालं करोति, सब्बो सो अपिसुन्तो निरया अपिसुन्तो तिर्वा अपिसुन्तो तित्ववाया अपिसुन्तो वित्वाया अपिसुन्तो तेति-वित्या अपिसुन्तो अपायदुगातिविनिपाता' ति । अथ सो श्रहं, भन्ते, तेसं अञ्जातित्थयानं पिष्डाकानं भासितं नेव श्रभानिद नप्पटिककोसि । श्रमभिनिन्त्वत्या अपपटिककोसिता उट्टायासना पक्किम – 'भगवतो सन्त्वके एतस्स भासितस्स अत्यं आजानिस्सामी'' ति ।

४. "के" च³, सारिपुत्त, ग्रञ्जितित्यया परिब्बाजका बाला ग्रब्यत्ता, के च सउपादिसेसं वा 'सउपादिसेसो' ति जानिस्सन्ति, ग्रनुपादिसेसं वा 'श्रनुपादिसेसो' ति जानिस्सन्ति !

५. "नविषमे, सारिपुत्त, पुग्गला सउपादिसेसा कालं कुरुमाना परिमुत्ता निरया परिमुत्ता तिरच्छानयोनिया परिमुत्ता पेत्तिविसया परिमुत्ता अपायदुग्गतिविनिपाता । कतमे नव ? इम, सारिपुत्त, एकच्चो पुग्गलो सीलेस परिपुरकारी होति, समाधिस्मि परिपुरकारी,

R. 380

25

१. पित्तिविसया – स्था॰, रो॰ । २–२. केवि – स्था॰, रो॰ । ३. परिपूरीकारी – स्था॰ ।

R. 381

25

पञ्जाय मत्तसो कारी । सो पञ्चनं ब्रोरम्सागियानं संयोजनानं परिस्त्रया प्रत्तरापरिनिब्बायी होति । श्रयं, सारिपुत्त, पटमो पुग्गलो सउपादिसेसो कालं कुरुमानो परिमुत्तो निरया परिमुत्तो तिरच्छान-योनिया परिमुत्तो पेत्तिविसया परिमुत्तो ब्रपायदुग्गतिविनिपाता ।

- ६. "पुन च परं, सारिपुत्त, इधेकच्चो पुग्गलो सीलेषु परिपूरकारी होति, समाधिस्मि परिपूरकारी, पञ्चाय मत्तमो कारी ।
 सो पञ्चक्षं झोरम्भागियानं संयोजनानं परिक्तया उपहच्चपितिस्वायी
 होति ... पे०... असङ्कारपरिन्
 निक्वायी होति ... पे० ... उदंसोतो होति अकिनदृगामी । अय, सारिपुत्त,
 ग पञ्चमो पुग्गलो सउपादिसेसो काल कुरुमानो परिमुत्तो निरया परिमृत्तो
 तिरच्छानयोनिया परिमुत्तो पेतिविसया परिमुत्तो अपायदुगातिविनिपाता ।
- ७. "पुन च परं, सारिपुत, इधेकच्चो पुग्यलो सीलेसु परिपूर-कारी होति, समाधिस्मि मत्तसो कारी, पञ्ञाय मत्तसो कारी । 13 सो तिष्णं संयोजनानं परिक्खया रागदोसमोहानं तनुता सकदागामी होति, सिकदेव इमं लोकं आगन्त्वा दुक्खस्मन्त करोति । अय, सारि-पुत्त, छट्टो पुग्गलो सउपादिसेसो कालं कुरुमानो परिमुत्तो निरया ... पे०... परिमुत्तो अपायदुग्गतिथिनिपाता ।
- इ. "पुन च परं, सारिपुत्त, इधेकच्चो पुग्गलो सीलेसु परिपूर-कारी होति, समाधिरिम मत्तसो कारी, पञ्जाय मत्तसो कारी । सो तिष्णं संयोजनानं परिक्खया एकबीजी होति, एकंयेव मानुसकं भवं निव्य-त्तेत्वा दुक्खस्सत्तं करोति । अय, सारिपुत्त, सत्तमो पुग्गलो सज्पादि-सेसो कालं कुरुमानो परिमुत्तो निन्या ... पे० .. परिमुत्तो अपायदुग्गति-विनिपाता ।
 - ह. "पुन च परं, सारिपुत, इवेकच्चो पुग्गलो सीलेसु परि-पूरकारी होति, समाधिस्म मत्तसो कारी, पञ्जाय मत्तसो कारी। सो तिष्णं संयोजनानं परिक्खया कोलंकोलो होति, द्वे वा तीणि वा कुलानि सन्याबित्वा संसरित्वा दुक्खस्सन्तं करोति। ब्रयं, सारिपुत्त, श्रद्दमो

१-१ न परिपूरकारी - सी॰, रो॰।

पुग्गलो सउपादिसेसो कालं कुरुमानो परिमुत्तो निरया ...पे०... परिमुत्तो श्रपायदुग्गतिविनिपाता ।

१०. "पुन च परं, सारिपुत्त, इषेकच्चो पुग्गलो सीलेसु परिपूरकारी होति, समाधिस्मि मत्तसो कारी, पञ्जाय मत्तसो कारी।
सो तिष्णं संयोजनानं परिक्खया सत्तक्षत्तुपरमो होति, सत्तक्षत्तु- उ
परमं देवे च मनुस्से च सन्यावित्वा संसरित्वा दुक्खस्सन्तं करोति।
स्रयं, सारिपुत्त, नवमो पुग्गलो सञ्जादिसेसो कालं कुरुमानो परिमुत्तो
निरया परिमुत्तो तिरच्छानयोनिया परिमुत्तो पेत्तिविसया परिमुत्तो
स्रपायदुग्गतिविनिपाता।

११. "के च, सारिपुत्त, ग्रञ्ञातित्थिया परिव्वाजका बाला 10 ग्रव्यक्ता, के च सउपादिसेसं वा 'सउपादिसेसो' ति जानिस्सन्ति, ग्रनु- पादिसेसं वा 'ग्रनुपादिसेसो' ति जानिस्सन्ति, ग्रनु- पादिसेसं वा 'ग्रनुपादिसेसो ति जानिस्सन्ति ! इमे खो, सारिपुत्त, नव पुग्गला सउपादिसेसा कालं कुरुमाना परिमुत्ता निरया परिमुत्ता विरच्छान- योनिया परिमुत्ता पित्तितया । न तालायं, सारिपुत्त, धम्मपरियायो पटिभासि भिन्नखूनं भिन्नखूनीनं 15 उपासकानं उपासिकानं । ते किस्स हेतु ? मायिमं धम्मपरियायं सुत्वा पमाइं ग्राहरिसू ति । ग्रपि च मया, सारिपुत्त, धम्मपरियायो पञ्हा- थ्रियायये मासितो" ति ।

३. कोट्टिकसुत्तं

१. अथ खो आयस्मा महाकोहिको येनायस्मा सारिपुत्तो तेनुपसङ्क्षिम; उपसङ्क्षमित्वा आयस्मता सारिपुत्तेन सर्द्धि सम्मोदि । 20 सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्मा महाकोहिको आयस्मन्तं सारिपुत्तं एतदवोच — "िक नु खो, आवुसो सारिपुत्तं, पं कम्मं दिट्ठथम्मवेदनीयं, तं मे कम्मं सम्परायवेदनीयं होतूं ति, एतस्स अत्थाय भगवति अहाचरियं वृस्सती" ति ?

"नो हिदं, ग्रावुसो"।

१. महाकोद्रितो - सी०, स्या०, रो०।

20

२. "कि पनावुसो सारिपुत्त, 'यं कम्मं सम्परायवेदनीयं, तं मे कम्म दिट्टुधम्मवेदनीयं होतू' ति, एतस्स अत्थाय भगवति ब्रह्मचरियं वस्सती" ति ?

"नो हिदं, ग्रावसो"।

३. "किं नृ खो, आवुसो सारिपुत्त, 'यं कम्मं सुखवेदनियं, तं में कम्मं दुक्खवेदनियं होतू' ति, एतस्स ग्रत्थाय भगवति ब्रह्मचरियं वस्सती" ति ?

"नो हिदं ग्रावुसो"।

४. "कि पनावुसो, सारिपुत्त, 'यं कम्मं दुवखवेदिनियं', तं में 10 कम्मं सुखवेदिनियं होतूं ति, एतस्स अत्थाय भगवति ब्रह्मचरियं वृस्सती'' ति ?

"नो हिदं, ग्रावसो"।

४. "िक नु खो, आवुसो सारिपुत्त, 'य कम्मं परिपक्कवेदनीयं', तं मे कम्मं अपरिपक्कवेदनीयं होतूं ति, एतस्स अत्थाय भगवित 15 ब्रह्मचरियं बुस्सती'' ति ?

"नो हिदं, ग्रावुसो"।

६. "कि पनावसो सारिपुत्त, 'यं कम्म अपरिपक्कवेदनीयं, तं मे कम्मं परिपक्कवेदनीयं होतू' ति, एतस्स अत्थाय भगवित ब्रह्मचियं बुस्सती" ति ?

"नो हिदं, ग्रावुसो"।

७. "कि नु खो, बावुसो सारिपुत्त, 'यं कम्मं बहुवेदनीयं, तं मे कम्मं ग्रप्पवेदनीयं होतू' ति, एतस्स अत्थाय भगवति ब्रह्मचरियं वृस्सती"
ति ?

"नो हिदं, श्रावुमों"।

8.983 25 द. "िक पनावुसो सारिपुत्त, यं कम्मं अप्यवेदनीयं, तं मे कम्मं बहुवेदनीयं होन्" ति, एतस्स अत्थाय भगवित ब्रह्मचित्यं वुस्सती" ति ?

"नो हिदं, भावसो"।

१. दुक्सवेदनीयं — स्था०। २ हुक्सवेदनीय — सी०। ३. परिपववरेदनियं — स्था०.रो०।

- "किं नु खो, ब्रावुसो सारिपुत्त, 'यं कम्मं वेदनीयं, तं मे कम्मं ब्रवेदनीयं होतू' ति, एतस्स ब्रत्थाय भगवति ब्रह्मचरियं वृस्सती" ति ? "नो हिदं, ब्रावसो"।
- १०. "किं पनाबुसो सारिपुत्त, 'यं कम्मं धवेदनीयं, तं में कम्मं वेदनीयं होतूं' ति, एतस्स अत्थाय भगवित ब्रह्मचरियं बुस्सती'' ति ? "नो हिदं, ध्रावुसो" ।
- ११. "'कि न खो, ग्रावसो सारिपुत्त, यं कम्मं दिट्टघम्मवेदनीयं तं मे कम्मं सम्परायवेदनीयं होत् ति, एतस्स ग्रत्थाय भगवति ब्रह्मचरियं वस्सती' ति, इति पूट्टो समानो 'नो हिदं, आवसो' ति वदेसि । 'कि पनावसी सारिपत्त, यं कम्मं सम्परायवेदनीयं तं में कम्मं दिट्टघम्मवेदनीयं 10 होत ति, एतस्स अत्थाय भगवति ब्रह्मचरियं वस्सती' ति, इति पूट्टो समानो 'नो हिदं, आवसो' ति वदेसि । 'कि न खो, आवसो सारिपुत्त, यं कम्मं मुखबेदनियं तं में कम्मं दुक्खबेदनिय होतू ति, एतस्स अत्थाय भगवति बह्यचरियं वस्सती' ति, इति पूट्टो समानो 'नो हिदं, आवसो' ति वदेसि । 'कि पनावसो सारिपुत्त, यं कम्मं दुक्खवेदनियंत मे कम्मं सूखवेदनिय 15 होत ति, एतस्स अत्थाय भगवति ब्रह्मचरियं वस्सती' ति, इति पूट्टो समानो 'नो हिदं, ग्रावुसो' ति वदेसि । 'कि नु खो, ग्रावुसो सारिपुत्त, यं कम्मं परिपक्कवेदनीय तं मे कम्मं अपरिपक्कवेदनीयं होतू ति, एतस्स अत्थाय भगवति ब्रह्मचरियं वस्मती' ति, इति पुट्टो समानो 'नो हिदं, म्रावुसो' ति बदेसि । 'कि पनावसो सारिपुत्त, यं कम्मं अपरिपक्कवेदनीयं तं मे 20 कम्मं परिपक्कवेदनीयं होत् ति, एतस्स ग्रत्थाय भगवति ब्रह्मचरियं वस्सती' ति, इति पूट्टो समानो 'नो हिदं, आवसो' ति वदेसि । 'कि न खो, श्रावसो सारिपुत्त, यं कम्मं बहवेदनीयं तं मे कम्मं ग्रप्यवेदनीयं होत् ति, एतस्स ग्रत्थाय भगवति ब्रह्मचरियं वस्सती' ति, इति पूट्रो समानो 'नो हिदं, ग्रावसो' ति वदेसि । 'कि पनावसो सारिपुत्त, यं कम्मं 25 ग्रप्पवेदनीयं तं में कम्मं बहुवेदनीयं होतू ति, एतस्स ग्रत्थाय भगवति ब्रह्मचरियं वस्सती' ति, इति पूट्टो समानो 'नो हिदं, ग्रावसो' ति वदेसि । कि न खो, ब्रावसो सारिपुत्तं, यं कम्मं वेदनीयं तं मे कम्मं ब्रवेदनीयं होत ति, एतस्स प्रत्थाय भगवति ब्रह्मचरियं वुस्सती' ति, इति पूट्टो समानो 'नो हिदं, भावसो' ति वदेसि । 'कि पनावसो सारिपूत्त, यं कम्मं 30 भ्रवेदनीयं तं मे कम्मं वेदनीयं होत् ति, एतस्स भ्रत्याय मगवति ब्रह्मचरियं

B 190

R. 385

25

बुस्सती' ति, इति पुट्ठो समानो 'नो हिदं, आबुसो' ति वदेसि । अथ किमत्यं चरहाबुसो', भगवति ब्रह्मचरियं वुस्सती'' ति ?

१२. "यं स्वस्स', प्रावुसो, ग्रञ्जातं प्रदिट्टं प्रप्पत्तं प्रसिच्छकतं ग्रनभिसमेतं, तस्स जाणाय दस्सनाय पत्तिया सिच्छिकिरियाय ग्रभि-5 समयाय' भगवति बह्मचरियं वस्सती'' ति ।

"िंक पनस्साबुसो, ग्रञ्ञातं ग्रदिट्टं अप्पत्तं ग्रसिच्छकतं ग्रनभिसमेतं, यस्स जाणाय दस्सनाय पत्तिया सच्छिकिरियाय श्रभि-समयाय भगवति ब्रह्मचरियं वस्सती" ति ^{*} ?

"'इदं दुक्खं' ति स्वत्स, प्रावुसो, प्रञ्जातं प्रदिष्टु प्रप्ततं । प्रसन्छिकतं अनिभसमेतं । तस्स जाणाय दस्सनाय पत्तिया सन्छिक्तिरयाय अभिसमयाय भगवति ब्रह्मचित्यं बुस्सिति । प्रयं 'दुक्ख-समुदयो' ति स्वस्स प्रावुसो ... पे०.. 'ग्रयं दुक्खिनरोधो' ति स्वस्स प्रावुसो ... पे०. 'ग्रयं दुक्खिनरोधो' ति स्वस्स प्रावुसो अञ्जातं प्रदिष्टं प्रप्ततं असन्धिस्तर्तते । तस्स जाणाय । अञ्जातं प्रदिष्टं प्रप्ततं असन्धिक्तं अनिभसमेतं । तस्स जाणाय । वस्सनाय पत्तिया सन्धिकत्तं प्रप्तातं प्रदिष्टं प्रप्ततं प्रस्तिवा इदं स्वस्स प्रावुसो प्रञ्जातं प्रदिष्टं प्रप्ततं प्रस्तिवा । इदं स्वस्स प्रावुसो प्रञ्जातं प्रदिष्टं प्रप्ततं प्रसिन्धकतं प्रमाभसमेतं । तस्स जाणाय दस्सनाय पत्तिया सन्धिकित्याय प्रभिनसमयाय भगवित ब्रह्मचिरयं वस्सती" ति ।

४. समिद्धिसुत्तं

१. श्रथ को ब्रायस्मा सिमिद्धि येनायस्मा सारिपुत्तो तेनुपसङ्क्रीम; उ उपसङ्क्रमित्वा ब्रायस्मन्तं सारिपुत्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निर्सीदि । एकमन्तं निर्सिन्नं को ब्रायस्मन्तं सिमिद्ध ब्रायस्मा सारिपुत्तो एतदबोच — "किमारम्मणा, सिमिद्धि, पुरिसस्स सङ्कप्पवितक्का उप्पज्जन्ती" ति ?

"नामरूपारम्मणा, भन्ते" ति ।

२. "ते पन, समिद्धि, क्व नानत्तं गच्छन्ती" ति ? "धातुस्, भन्ते" ति ।

३. "ते पन, समिद्धि, किसमुदया" ति ?

"फस्ससमुदया, भन्ते" ति ।

१ चरताबुसो -स्या०।२. खबस्स -सी०, बोस्स -स्या०।३. प्रश्निसमाय -सी०। ४. ग्रविट्ठं -दी०। *-* स्या० पोस्पके नस्यि।

10

४. "ते पन, सिमिढि, किसमोसरणा" ति ?
"वेदनासमोसरणा, भन्ते" ति ।

१. "ते पन, सिमिढि, किंपमुखा" ति ?
"समाधिप्पमुखा, भन्ते" ति ।

६. "ते पन, सिमिढि, किंग्रिधिपतेय्या" ति ?
"सताधिपतेय्या, भन्ते" ति ।

७. "ते पन, सिमिढि, किंग्रिधिपतेय्या" ति ?
"पञ्जूतरा, भन्ते" ति ।

६. "ते पन, सिमिढि, किंग्रीपते ?
"विमृत्तिसारा, भन्ते" ति ।

१. "ते पन, सिमिढि, किंग्रीपा।" ति ?

"ग्रमतोगधा, भन्ते" ति ।

१०. "'किमारमणा, सिर्मिढ, पुरिसस्स सङ्कप्पवितक्का उपपजजती' ति, इति पुट्टो समानो 'नामरूपारम्मणा, भन्ते' ति वदेसि ।
'ते पन, सिमिढ, क्व नानत्तं गच्छुन्ती' ति, इति पुट्टो समानो 'घातूसु, 15 ह. 366
भन्ते' ति वदेसि । 'ते पन, सिमिढि, किसमुदया' ति, इति पुट्टो समानो
'फस्मसमुदया, भन्ते' ति वदेसि । 'ते पन, सिमिढि, किसमोसरणा'
ति, इति पुट्टो समानो 'वेदनासमोसरणा, भन्ते' ति वदेसि । 'ते पन,
सिमिढि, किप्मुक्ता' ति, इति पुट्टो समानो 'समाधिप्पमुखा, भन्ते' ति
वदेसि । 'ते पन, सिमिढि, किश्रीघपतेय्या' ति, इति पुट्टो समानो 20
'सताधिपतेय्या, भन्ते' ति वदेसि । 'ते पन, सिमिढि, किज्तरा' ति,
इति पुट्टो समानो 'पञ्चुनरा, भन्ते' ति वदेसि । 'ते पन, सिमिढि,
किसारा' ति, इति पुट्टो समानो 'विमुत्तिसा, भन्ते' ति वदेसि ।
'ते पन, सिमिढि, किश्रोगधा' ति, इति पुट्टो समानो 'श्रमतोगधा, भन्ते'
विवदेसि । साधु साधु, सिमिढि ! साधु खो त्वं, सिमिढि, पुट्टो पुट्टो व्हि

१. किंफ्राधिपतेम्या – सी०, स्वा० । २ पञ्ह – सी०, स्वा०, रो० । ३ वा – स्या० ।

20

५. गण्डसुत्तं

- १. "संव्यथापि, भिनखने, गण्डो धनेकनस्सगणिको । तस्सस्सु गण्डस्स नव नणमुखानि नव अभेदनमुखानि । ततो यं किञ्चि पग्ध-रेट्य – असुन्वयेव पण्डरेट्य, दुगान्धयेन पम्धरेट्य, जेग्चिळ्ययेव पम्बरेट्य; यं किञ्चिपसेट्य – असुचियेन पसवेट्य, दुगान्धयेन पसवेट्य, 5 जेग्चिळ्ययेन पसवेट्य ।
- ''गण्डो ति खो, भिक्खवे, इमस्सेतं चातुमहाभूतिकस्स' कायस्त अधिवचनं मातापेत्तिकसम्भवस्स भ्रोदनकुम्मासूपचयस्स भ्रान-च्चुच्छादनपरिमह्नभेदनविद्धसनधम्मस्स । तस्सस्मु गण्डस्स नव वण्ण-मुखानि नव अभेदनमुखानि । ततो य किञ्चि पग्धरति – असुचियेव ण्यारति, दुग्गन्धयेव पग्धरति, जेगुच्छिययेव पग्धरति, य किञ्चि पस्वति – असुचियेव पस्वति, दुग्गन्धयेव पस्वति, जेगुच्छियंयेव पत्रवति । तस्मातिह, भिक्खवे, इमस्मि काये निव्वन्दया'' ति ।

६. सञ्जासुत्तं

१. "नवियमा, भिक्खवे, सञ्जा भाविता बहुलीकता मह
B. 192. फला होन्ति महानिससा अमतोगधा अमतपरियोसाना । कतमा नव ?

15 असुभवञ्जा, मरण उञ्जा, आहारे पटिकूलसञ्जा , सब्बलोके अनिभरतियञ्जा , अनिच्यसञ्जा, अनिच्ये दुक्खसञ्जा, दुक्खे अनससञ्जा,
पहानसञ्जा, विराग पञ्जा — इमा खो, भिक्खवे, नव सञ्जा,
भाविता बहुलीकता महफ्कला होन्ति महानिससा अमतोगधा अमतपरियोसाना" ति ।

७. कुलसुत्तं

 "नविह, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतं कुलं अनुपगन्त्वा वा नालं उपगन्तु, उपगन्त्वा वा नालं निसीदितुं । कतमेहि नविह ? न मनापेन पञ्चुट्ठेन्ति, न मनापेन अभिवादेन्ति, न मनापेन आसनं देन्ति, सन्तमस्स परिगृहन्ति कुकं पि थोकं देन्ति, पणीतं पि लूखं देन्ति,

१ सी॰, स्वा॰, री॰ पोर्ल्स॰सु नस्वि । २. चातुम्प्रहाभूतिकस्त्र – सी॰, स्वा॰, रो० । ३ पटिक्कूलसञ्जा – सी॰, स्वा॰, रो॰ । ४ बनमिरतसञ्जा – सी॰, स्वा॰, रो॰ । ४. उप-निसीवितु – सी॰ । ६ पतिनूहन्ति – सी॰, परिपुद्धन्ति – स्वा॰, परिनृहन्ति – रो० ।

R. 388

R. 193

R 389

R. 390

10

ग्रसंक्कच्चं देन्ति नो संक्कच्चं, न उपनिसीदन्ति धम्मस्सवनाय', भासित-मस्स' न सुस्पूसन्ति । इमेहि खो, भिक्खबे, नवहङ्कोहि समझागतं कुलं श्रमुपगन्त्वा वा नालं उपगन्तु उपगन्त्वा वा नालं निसीदितुं।

२. "नविह, भिक्खवे, अङ्गेहि समक्षागतं कुलं अनुपगन्तवा वा अलं उपगन्तुं, उपगन्त्वा वा अलं निसीदितुं । कतमेहि नविह ? मनापेन पण्युद्धेन्ति, मनापेन आभवादेन्ति, मनापेन आसनं देन्ति, सन्तमस्स न पिरगुह्दिन्ति, बहुकं पि बहुकं देन्ति, पणीतं पि पणीतं देन्ति, सक्कण्यं देन्ति नो असक्कण्यं, उपनिसीदिन्ति धम्मस्सवनाय, भासितमस्स सुस्सु-सन्ति । इमेहि खो, भिक्खवे, नवहङ्गेहि समन्नागतं कुलं अनुपगन्त्वा वा अलं उपगन्तं, उपगन्त्वा वा अलं निसीदितं" ति ।

द. नवडगुपोसथ**मु**त्तं

१. "नवहि, भिक्खवे, ब्रङ्केहि समन्नागतो उपोसथो उपवृत्यो मह फलो होति महानिसंसो महाजतिको महाविष्फारो । कथं उपवृत्यो च, भिक्खवे, नवह क्रेंहि समन्नागतो उपोसथो महप्फलो होति महानिसंसो महाजुतिको महाविष्फारो ? इध, भिक्खवे, ग्ररियसावको इति पटि-सञ्चित्वति - 'यावजीवं अरहन्तो पाणातिपातं पहाय पाणातिपाता 15 पटिविरता निहितदण्डा निहितसत्या लज्जी दयापन्ना सब्बपाणभूत-हितानुकम्पिनो विहरन्ति; ब्रहम्पज्ज इमं च रित्त इमं च दिवसं पाणाति-पातं पहाय पाणातिपाता पटिविरतो निहितदण्डो निहितसत्यो लज्जी दयापन्नो सब्बपाणभतहितानकम्पी विहरामि । इमिनापङ्गेन भरहत अनुकरोमि; उपोसयो च मे उपव्त्यो भविस्सती' ति । इमिना पठमेन 20 अञ्जेन समन्नागतो होति ... पे०...। 'यावजीवं ग्ररहन्तो उच्चासयनमहा-सयनं पहाय उच्चासयनमहासयना पटिविरता नीचसेय्यं कप्पेन्ति -मञ्चके वा तिणसन्यारके वा: ग्रहम्पज्ज इमं व रत्ति इमं च दिवसं उच्चासयनमहासयनं पहाय उच्चासयनमहासयना पटिविरतो नीचसेय्यं कप्पेमि - मञ्चके वा तिणसन्यारके वा । इमिनापञ्जेन अरहतं अनु- 25 करोमि: उपोसयो च मे उपवत्यो मविस्सती' ति । इमिना श्रद्रमेन ग्रञ्जेन समन्नागतो होति ।

१-१. धम्मसवनाय मासितस्स - सी०, रो०। २ रतीयन्ति - सी०, रो०;रमिस्सन्ति - स्या०। ३. ० हितानुकम्पी - सी०, रो०। ४. तिणसन्यरके - स्या०।

२. "मेत्तासहगतेन चेतसा एकं दिसं फरित्वा विहरित, तथा दुतियं तथा तितयं तथा चतुत्वं । इति उद्धमघो तिरियं सब्बिध सब्बत्तताय सब्बावन्तं लोकं मेत्तासहगतेन चेतसा विपुलेन महग्गतेन प्रप्पमाणेन प्रवेरेन प्रब्यापज्झेन फरित्वा विहरित । इमिना' नवमेन प्रज्लेन' असमन्नागतो होति । एवं उपवुत्थो खो, भिक्खवे, नवहङ्गेहि' समन्नागतो' उपोसथो महप्कलो होति महानिसंसो महाजुतिको महाविष्फारो'' ति ।

६. देवतासुत्तं

 "इमं च, भिक्खवे, रित्त सम्बहुला देवता ग्रमिक्कत्ताय रित्तया ग्रभिक्कत्तवण्णा केवलकप्प जेतवनं ग्रोभासेत्वा येनाहं तेनुप-सङ्क्रमिसु; उपसङ्क्रमित्वा मं ग्रभिवादेत्वा एकमन्तं श्रद्वसु । एकमन्त
 ठिता खो, भिक्खवे, ता देवता मं एतदबोच् – 'उपसङ्क्रमिसु नो, भन्ते, पुत्र्वे मनुस्सभूतानं पव्वजिता ग्रमारानि । ते मय, भन्ते, पच्चुहिम्ह, नो च खो ग्रभिवादिम्ह । ता मयं, भन्ते, ग्रपरिपुण्णकम्मन्ता विपाटि-सारिनियो पच्चानृतापिनियो हीन काय उपपन्ना ति ।

B. 194, R 391

- २. "प्रपरा पि म, भिक्खवे, सम्बहुला देवता उपसङ्कमित्वा 15 एतदवोचु — 'उपसङ्कमिसु नो, भन्ते, पुब्बे मनुस्सभूतानं पव्बिजता प्रगारानि । ते मयं, भन्ते, पच्चृट्टिम्ह प्रभिवादिम्ह⁶, नो च तेसं" प्रासनं ग्रदम्ह⁶ । ता मयं, भन्ते, प्रपरिष्णकम्मन्ता विप्पटिसारिनियो पच्चानतापिनियो हीन कायं उपपन्ना' ति ।
- ३. "अपरा पि म, भिक्खवे, सम्बहुला देवता उपसङ्कमित्वा एतदवोचुं — 'उपसङ्कमिसु नो, भन्ते, पुत्र्वे मनुस्मभूतानं पव्वजिता अगारानि । ते मयं, भन्ते, पच्चिट्टम्ह अभिवादिम्ह आमने' श्रदम्ह, नो च खो यथासित्ते यथावल सविभिजम्ह ... पे०... यथासित्त यथावल संविभाजम्ह, नो च खो उपनिसीदिम्ह घम्मस्सवनाय ... पे०... उपनिसी-दिम्ह घम्मस्सवनाय, नो च खो झोहितसोता धम्मं मुणिम्ह ... पे०... ओहितसोता च घम्मं सुणिम्ह, नो च खो सुत्वा धम्मं धारियम्ह ... पे०...

१-१. इति इमिना नवमेन चङ्गेन - स्या०। २-२ नवङ्गधमनागतो - वी०, स्या०, रो०। १. स्या० पीलके तिथा ४. ता - वी०, रो०। १ पच्छानुतापिनयो - वी०, स्या०, रो०। ६ च प्रविचारिम्ह च - स्या०। ७. चौ - वी०, स्या०, रो०। द्र. प्रविम्ह -स्या०। १. च ग्रावन च - स्या०, रो०। १०. यगार्शाच - रो०।

R 392

R. 393

सुत्वा च घम्मं घारियम्ह, तो च खो घातानं घम्मानं अत्य जपपरिक्खिम्ह ... पे घातानं च घम्मानं अत्यं उपपरिक्खिम्ह, तो च खो अत्यमञ्जाय घम्ममञ्जाय घम्मान् घम्मं पटिपज्जिम्ह। ता मयं, भन्ते, अपरिपुज्ज-कम्मन्ता विप्यटिसारिनियो पञ्चानुतापिनियो हीनं कायं उपपन्नां ति ।

४. "प्रपरा पि मं, भित्तखते, सम्बहुला देवता उपसङ्कमित्वा उ एनदबोचुं — 'उपसङ्क्षमिसु नो, मन्ते, पुब्बे मनुस्सभूतानं पव्बजिता प्रगारानि । ते मयं, भन्ते, पच्चृद्धिम्ह अभिवादिम्ह, प्रासनं प्रदम्ह, यथासत्ति यथावलं संविभजिम्ह, उपनिसीदिम्ह धम्मस्सवनाय, प्रोहित-सोता च घम्मं सुणिम्ह, सुत्वा च धम्मं धार्रायम्ह, धातानं च धम्मानं प्रत्यं उपपरिक्खिम्ह, अत्यमञ्जाय धम्मान्याय धम्मानुष्यमं पिट- 10 पिजम्ह । ता मयं, भन्ते, परिपुण्णकम्मन्ता अविष्यदिसारिनियो प्रयच्चानुतापिनियो पणीतं कायं उपपन्ना' ति । एतानि, भिक्खवे, स्वचमूलानि एतानि सुञ्जागारानि । सायथ, भिक्खवे, मा पमादत्व, गा पच्छा विणादिसारिनो अहवत्य संस्यथापि ता पुरिक्व वेता'' ति ।

१०. बेलामसुत्तं

१. एकं समयं भगवा सावित्ययं विहरित जेतवने अनायिपिष्ड- 15 B 195
कस्स आरामे । अय खो अनायिपिष्डको गहपति येन भगवा तेनुप-सङ्क्रीम; उपसङ्क्षीमत्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो अनायिपिष्डकं गहपति भगवा एतदवोच —

२. "अपि नु ते, गहपति, कुले दानं दीयती" ति ?

"दीयित में, भन्ते, कुले दानं; तंच सो लूखं कणाजकं 20 विळङ्गदुरित्यं" ति ।

"लूखं चे पि, गहपित, दानं देति पणीतं वा; तं च ग्रसक्कच्चं देति, श्रचित्तीकत्वा देति, श्रसहत्था देति, श्रपिवद्धं देति, ग्रनागमनदिट्टिको देति । यत्य गत्य तस्स तस्स दानस्स विपाको निब्ब-त्तति, न उळाराय भत्तभोगाय चित्तं नमित, नं उळाराय बत्थभोगाय 25 चित्तं नमित, न उळाराय यानभोगाय चित्तं नमित, न उळारेसु पञ्चसु कामगुणेसु भोगाय चित्तं नमित । ये पिस्स ते होन्ति पुत्ता ति वा दारा

१. दिम्यती – स्था०, रो०। २. वा – स्था०। ३. ग्रपचित्तिं कत्वा – स्था०; ग्राचिति-कत्वा – रो०। ४. ग्रपविट्टं – स्था०।

R 394

ति वा दासा ति वा पेस्सा ति वा कम्मकरा ति वा. ते पि न सुस्ससन्ति न सोतं ग्रोदहन्ति न ग्रञ्ञा चित्तं उपदर्गन्ति । तं किस्स हेत् ? एवं हेतं , गहपति, होति ग्रसक्कच्चं कतानं कम्मानं विपाको ।

 "लखं चे पि. गृहपति, दानं देति पणीतं वा; तं च सक्कच्च s देति, चित्तीकत्वा देति, सहत्या देति, अनपविद्धं देति, आगमनदिद्विको वेति । यत्थ यत्थ तस्य तस्य दानस्य विपाको निब्बत्तति, उळाराय भत्तभोगाय चित्तं नमति, उळाराय बत्यभोगाय चित्तं नमति, उळाराय यानभोगाय चित्तं नमति, उळारेसु पञ्चसु कामगुणेसु भोगाय चित्तं नमति । ये पिस्स ते होन्ति पूत्ता ति वा दारा ति वा दासा ति वा पेस्सा 10 ति वा कम्मकरा ति वा, ते पि सुस्सुसन्ति सोतं ओदहन्ति ग्रञ्जा चित्तं उपट्रपेन्ति । तं किस्स हेत् ? एवं हेतं, गहपति, होति सक्कच्चं कतानं कम्मानं विपाको ।

४. "भूतपूब्बं, गहपति, वेलामो नाम ब्राह्मणो श्रहोसि । सो एवरूपं दानं ग्रदासि महादानं - चतुरासीति सुवण्णपातिसहस्सानि B. 196 15 अदासि रूपियपूरानि, चतुरासीति रूपियपातिसहस्सानि अदासि सवण्ण-पुरानि, चतुरासीति कंसपातिसहस्सानि श्रदासि हिरञ्ञपुराणि, चतुरा-सीति हत्थिसहस्सानि ग्रदासि सोवण्णालङारानि सोवण्णधजानि हेमजालपटिच्छन्नानि, चतुरासीति रयसहस्सानि अदासि सीहचम्म-परिवारानि व्यन्यचम्मपरिवारानि दीपिचम्मपरिवारानि पण्डकम्बल-20 परिवारानि सोवण्णालङ्कारानि सोवण्णधजानि हेमजालप्यटिच्छन्नानि, चत्रासीति धेनुसहस्सानि ग्रदासि दुकूलसन्धनानि कंसूपधारणानि, चत्रासीति कञ्जासहस्सानि ग्रदासि ग्रामृत्तमणिकृण्डलायो, चत्रा-सीति पल्लाङ्सहस्सानि ग्रदासि गोनकत्थतानि पटिकत्थतानि पटिल-कत्थतानि कदलिमिगपवरपच्चत्यरणानि सउत्तरच्छदानि उभतोलोहित-25 कपघानानि, चतुरासीति वत्यकोटिसहस्सानि ग्रदासि खोमसखमानं कोसेय्यसूखमानं कम्बलसूखुमानं कप्पासिकसूखमानं, को पन वादो ग्रन्नस्स पानस्स खज्जस्स भोजस्स लेय्यस्स पेय्यस्स , नज्जो मञ्जो विस्मन्दन्ति ।

१. चेर्त - स्या॰ । २ अनुपविद्वं - स्या॰ । ३. सोवण्यद्वजानि - स्या॰ । ४. हेम-जालसंब्रज्ञानि - सी॰, रो॰; हेमबालपटिष्वज्ञानि - स्या॰ । १ दुकुलसन्दस्यनानि -सी०; दुकुलसच्छनानि - स्वा०; दुकूलसन्बनानि - री०। ६. कादलि ० - सी०। ७-७ भोजनस्स नेपनस्स सेम्यस्स - स्या॰। इ. विस्सन्दति - सी॰. रो॰।

R 395

20

 "सिया खो पन ते, गहपति, एवमस्य – 'ग्रञ्जो नृन तेन समयेन वेलामी बाह्मणी ब्रह्मोसि. सो तं दानं ब्रदासि महादानं ति । न लो पनेतं, गहपति, एवं दट्टब्बं । ग्रहं तेन समयेन वेलामो ब्राह्मणो ग्रहोसि । ग्रहं तं दानं ग्रदासि महादानं । तस्मि खो पन, गहपति, दाने न कोचि दक्खिणेय्यो ग्रहोसि, न तं कोचि दक्खिणं विसोधेति । व

"यं, गहपति, बेलामो ब्राह्मणो दानं ग्रदासि महादानं, यो चेकं दिदिसम्पन्नं भोजेय्य, इदं ततो महप्फलतरं ।

"यो च सतं दिट्टिसम्पन्नानं भोजेय्य, यो चेकं सकदागार्मि भोजेय्य, इदं ततो महप्फलतरं ।

"यो च सतं सकदागामीनं भोजेय्य, यो चेकं ग्रनागामि भोजेय्य 10 ... पे यो च सतं ग्रनागामीनं भोजेय्य, यो चेकं ग्ररहन्तं भोजेय्य ... पे ... यो च सतं ग्ररहन्तानं भोजेय्य, यो चेकं पच्चेकबद्धं भोजेय्य ... पे०... यो च सतं पच्चेकबद्धानं भोजेय्य, यो च तथागतं ग्ररहन्तं सम्मासम्बद्धं भोजेय्य ... पे०... यो च बद्धप्पमखं भिक्खसङ्कं भोजेय्य ... पे०... यो च चात्रिसं सङ्कं उिहस्स विहारं कारापेय्य ... पे०... यो 15 च पसन्नचित्तो बद्धं च धम्मं च सङ्घं च सरणं गच्छेय्य ... पे०... यो च पसन्नचित्तो सिक्खापदानि समादियेय्य - पाणातिपाता बेरमणि. श्रदिश्नादाना वेरमणि, कामेसुमिच्छाचारा वेरमणि, मसावादा वेरमणि, सुरामेरयमज्जपमादद्वाना वरमणि, यो च अन्तमसो गन्धोहनमत्तं प मेत्तित्तं भावेय्य, इदं ततो महप्फलतरं ।

"यं च, गहपति, वेलामो ब्राह्मणो दानं ग्रदासि महादानं, यो चेकं दिट्रिसम्पन्नं भोजेय्य ... यो च सतं दिट्रिसम्पन्नानं भोजेय्य, यो चेकं सकदा-गामि भोजेय्य ... यो च सतं सकदागामीनं भोजेय्य, यो चेकं धनागामि भोजेय्य ... यो च सतं ग्रनागामीनं भोजेय्य, यो चेकं ग्ररहन्तं भोजेय्य ... यो च सतं ग्ररहन्तानं भोजेय्य. यो चेकं पच्चेकबद्धं भोजेय्य ... यो च 25 सतं पञ्चेकबद्धानं भोजेय्य, स्यो च तथागतं ग्ररहन्तं सम्मासम्बद्धं भोजेय्य ... यो च बृद्धप्पमुखं भिक्लुसङ्कं भोजेय्य, यो च चातुहिसं सङ्कं उहिस्स विहारं कारापेय्य ... यो च पसन्नचित्तो बुद्धं च धम्मं च सङ्घं च सरणं गच्छेय्य. यो च पसन्नचित्तो सिक्खापदानि समादियेय्य - पाणाति-

^{*} एत्य सी ॰, रो ॰ पोत्यकेम् 'यं च गहपति वेलामो बाह्यणो दानं प्रदासि महादानं' इति प्रधिको पाठो दिस्सति । १. बेरमणि - स्वा० । २. गन्बुहनगत्तं - सी०, गदुदूहनमत्तं -स्या॰, रो॰। ३. सर्त बुक्यमसं - स्था॰।

5

R. 396

B 198

पाता बेरमींण ...पे०... मुरामेरयमज्जपमादट्टाना बेरमींण, यो च म्रन्तमसो गन्धोहनमत्तं पि मेत्तचित्तं भावेय्य, यो च अच्छरासङ्घातमत्तं पि ग्रनिच्चसञ्जं भावेय्य, इदं ततो महष्फलतरं" ति ।

सीहनादवग्गो दुतियो ।

तस्सुद्दानं

नादोै सउपादिसेसोै च, कोट्ठिकेन सिमिद्धिना । गण्डसञ्ञा कूलं मेत्ता है, देवता बेलामेन चा ति ।।

३. सत्तावासवग्गो

१. तिठानसुत्तं

- १. "तीहि, भिक्खवे, ठानेहि उत्तरकुरुका मनुस्सा देवे च तावितसे ग्रधिग्गण्हिन्त जम्बुदीपके च मनुस्से । कतमेहि तीहि ? ग्रममा, ग्रपरिग्गहा, नियतायुका, विसंसगुणा – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहि ठानेहि उत्तरकुरुका मनुस्सा देवे च तावितसे ग्रधिग्गण्हिन्त जम्बु-10 दीपके च मनुस्से ।
- २. "तीहि, भिक्खने, ठानेहि देवा तार्वातसा उत्तरकुरके च मनुस्से प्रधिगण्डन्ति जम्बुदीपके च मनुस्से । कतमेहि तीहि ? दिब्बेन प्रायुना, दिब्बेन वण्णेन, दिब्बेन मुखेन – इमेहि खो, भिक्खने, तीहि ठानेहि देवा तार्वातसा उत्तरकुरके च मनुस्से श्रधिगण्डन्ति जम्बुदीपके च मनस्से ।
- इ. "तीहि, भिक्खने, ठानेहि जम्बुदीपका मनुस्सा उत्तरकुरुके च मनुस्से अधिमण्डिल्त देवे च तार्वातसे । कतमेहि तीहि ? सूरा, सतिमन्तो, इच ब्रह्मचरियवासो – इमेहि खो, भिक्खने, तीहि ठानेहि जम्बुदीपका मनुस्सा उत्तरकुरुके च मनुस्से अधिमण्डिल्त देवे च ताब-20 तिसे" ति ।

१–१. उत्यो सउपादिसेसी – सी॰, बत्यो सध्यादिसेसी – स्वा॰; बृत्यो स- उवादिसेसी – रो॰। २. कोट्वितेन – स्वा॰, रो॰। ३–३. कुसे बेता – सी॰, रो॰; कुसे सत्ता – स्वा॰। ४. विसेसमुनी – सी॰, स्वा॰, रो॰। \cdot

THE PROPERTY

.25

R 397

२. ब्रस्सलळुडुसुत्तं

- १. "तयो च, भिक्खवे, ग्रस्सखळुड्के देतेस्सामि तयो च पुरिसखळु बु तयो च ग्रस्सपरस्से तयो च पुरिसपरस्से तयो च भट्टे श्रस्साजानीये तयो च भद्दे पुरिसाजानीये । तं सुणाथ ... पे०. . ।
- २. "कतमे च, भिक्खवे, तयो ग्रस्सखळुङ्का ? इध, भिक्खवे, एकच्ची ग्रस्सखळ ड्रो जवसम्पन्नो होति, न वण्णसम्पन्नो, न ग्रारोह-परिणाहसम्पन्नो । इघ पन, भिक्खवे, एकच्चो अस्सखळुङ्को जवसम्पन्नो च होति वण्णसम्पन्नो च, न ग्रारोहपरिणाहसम्पन्नो । इध पन, भिक्खवे, एकच्चो अस्सखळुङ्को जवसम्पन्नो च होति वण्णसम्पन्नो च ग्रारोह-परिणाहसम्पन्नो च । इमे खो, भिक्खवे, तयो ग्रस्मखळ छा ।
- ३ "कतमे च, भिक्सवे, तयो पुरिससळुङ्का ? इघ, भिक्सवे, 10 🛭 199 एकच्चो पूरिसखळ ड्रो जवसम्पन्नो होति, न वण्णसम्पन्नो, न आरोह-परिणाहसम्पन्नो । इध पन, भिक्लवे, एकच्चो पुरिसखळाड्डो जव-सम्पन्नो च होति वण्णसम्पन्नो च, न ग्रारोहपरिणाहसम्पन्नो । इध पन, भिक्लवे, एकच्चो पुरिसलळुड्डो जवसम्पन्नो च होति वण्णसम्पन्नो च ग्रारोहपरिणाहसम्पन्नो च।

४. "कथं च, भिक्खवे, पुरिसखळुङ्को जवसम्पन्नो होति, न वण्णसम्पन्नो न ब्रारोहपरिणाहसम्पन्नो ? इध , भिक्खवे, भिक्ख 'इदं दुक्खं' ति यथाभूतं पजानाति, 'ग्रयं दुक्खसमुदयो' ति यथाभूतं पजानाति, 'ग्रयं दुक्लिनरोधो' ति यथाभृतं पजानाति, 'ग्रयं दुक्लिनरोधगामिनी पटिपदा' ति यथाभृतं पजानाति । इदमस्स जवस्मि वदामि । स्रभि- 20 R 398 धम्मे खो पन ग्रमिविनये पञ्हं पुट्टो संसादेति, नो विस्सज्जेति। इदमस्स न वण्णस्मि वदामि । न स्रो पन लाभी होति चीवरपिण्डपात-सेनासनगिलानपञ्चयभेसज्जपरिक्खारानं । इदमस्स न आरोहपरि-णाहस्मि वदामि । एवं खो, भिक्खवे, पुरिसखळुङ्को जवसम्पन्नो होति, न वण्णसम्पन्नो न ग्रारोहपरिणाहसम्पन्नो ।

५. "कयं च, भिक्खवे, पुरिसखळुङ्को जवसम्पन्नो च होति वण्णसम्पन्नी च. न ग्रारोहपरिणाहसम्पन्नी ? इध, भिक्खवे, भिक्ख

१. श्रस्ससदस्से – सी०, स्या०, रो० । २. पुरिससदस्से – सी०, स्या०, रो० । ३ श्रारोह्-परिनाहसम्पन्नो - सी० । ४. इष पन - स्था० । ५. सम्पादेति - स्था० ।

'इदं दुक्खं' ति यथाभूतं पजानाति ... पे०... 'अयं दुक्खनिरोधगामिनी पटिपदा' ति यथाभूतं पजानाति । इदमस्स जर्वास्म वदामि । अभि-षम्भे खो पन अभिविनये पञ्हं पुट्ठो विस्सञ्जेति, नो संसादेति । इदमस्स वर्णास्म वदामि । न खो पन लाभी होति चीवरपिण्डपात-असेनासनगिलानप्पञ्चयभेसञ्जपरिक्खारानं । इदमस्स न आरोह्गरि-णाहस्मि वदामि । एवं खो, भिक्खने, पुरिसखळुङ्को जवसम्पन्नो च होति वण्णसम्पन्नो च, न आरोह्गरिणाहसम्पन्नो ।

६. "कथं न, भिनखने, पुरिसखळुक्को जनसम्पन्नो च होति वण्णसम्पन्नो च धारोहपरिणाहसम्पन्नो च ? इघ, भिनखने, भिनखु 10 'इदं दुनखं' ति यथाभूतं पजानाति ... पे०... 'अयं दुनखिनरोधगामिनी परिपदा' ति यथाभूतं पजानाति । इदमस्स जनिस्म नदामि । प्रभिषममे खो पन प्रभिविनये पत्र्हं पुद्दो विस्सज्जेति, नो संसा-वेति । इदमस्स वण्णांस्म नदामि । लाभी खो पन होति चीवर-पिण्डपातसेनासनगिलानाप्ण्चयभेसज्जपरिनखारानं । इदमस्स आरोह-15 परिणाहर्सम वदामि । एवं खो, भिनखने, पुरिसखळुक्को जनसम्पन्नो च होति वण्णसम्पन्नो च धारोहपरिणाहसम्पन्नो च । इमे खो, भिनखने, तयो पुरिसखळुक्का ।

 "कतमे च, भिक्खवे, तयो अस्सपरस्सा ? इघ, भिक्खवे, एकच्चो अस्सपरस्सो ... पे०... जवसम्पन्नो च होति वण्णसम्पन्नो च
 आरोहपरिणाहसम्पन्नो च । इमे खो, भिक्खवे, तयो अस्सपरस्सा ।

- द. "कतमे च, भिक्खवे, तयो पुरिसपरस्सा ? इघ, भिक्खवे, एकच्चो पुरिसपरस्सो ... पे०... जवसम्पन्नो च होति वण्णसम्पन्नो च भ्रारोहपरिणाहसम्पन्नो च ।
- १. "कथं च, भिक्खवं, पुरिसपरस्सो ... पं०... जवसम्पन्नो थ च होति वण्णसम्पन्नो च ब्रारोहपरिणाहसम्पन्नो च ? इघ, भिक्खवं, भिक्ख पञ्चलं घोरम्भागियानं संयोजनानं परिक्खया घोपपातिको होति, तत्य परिनिब्बायी धनावत्तिघम्मो तस्मा लोका । इदमस्स जवस्मि वदामि । प्रमिषम्मे खो पन प्राचिवनये पञ्हं पुट्ठो विस्सर्जित, नो संसादेति । इदमस्स वण्णस्मि वदामि । लाभी खो पन होति । वीवरिपण्डपातसेनासनिजानपण्चयभेसज्जपरिक्खारानं । इदमस्स

B. 200, R 399

10

20

B. 201

भारोहपरिणाहस्मि बदामि । एवं खो, भिनखवे, पुरिसपरस्सो जव-सम्पन्नो च होति वण्णसम्पन्नो च ग्रारोहपरिणाहसम्पन्नो च । इसे खो. भिक्खवे, तयो पूरिसपरस्सा ।

१०. "कतमे च, भिक्खवे, तयो भट्टा ग्रस्साजानीया ? इध, भिक्खवे. एकच्चो भट्टो ग्रस्साजानीयो ... पे०... जवसम्पन्नो च होति 5 वण्णसम्पन्नो च ग्रारोहपरिणाहसम्पन्नो च । इमे खो, भिक्खवे, तयो भट्टा ग्रस्साजानीया ।

११. "कतमे च, भिक्खवे, तयो भहा पुरिसाजानीया ? इध, भिक्खवे, एकच्चो भट्टो पुरिसाजानीयो ... पे०... जवसम्पन्नो च होति वण्णसम्पन्नो च ग्रारोहपरिणाहसम्पन्नो च।

१२. "कथं च, भिक्खवे, भहो पुरिसाजानीयो ... पे०... जव-सम्पन्नो च होति वण्णसम्पन्नो च ग्रारोहपरिणाहसम्पन्नो च ? इध. भिक्खवे. भिक्ल आसवानं लया अनासवं चेतोविमत्ति पञ्जाविमत्ति दिद्देव धम्मे सयं अभिञ्ञा सच्छिकत्वा उपसम्पज्ज विहरति । इदमस्स जवस्मि वदामि । ग्रभिधम्मे खो पन ग्रभिविनये पञ्हं पूट्टो विस्सज्जेति, 15 नो समादेति । इदमस्स वण्णस्मि वदामि । लाभी खो पन होति चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारानं । ग्रारोहपरिणाहस्मि वदामि । एवं खो, भिक्खवे, भद्दो परिसाजानीयो जवसम्पन्नो च होति वण्णसम्पन्नो च स्रारोहपरिणाहसम्पन्नो च। इमे खो. भिक्खवे. तयो भट्टा पुरिसाजानीया" ति ।

३. तण्हामलकसूत्तं

१. "नव, भिक्खवे, तण्हामलके धम्मे देसेस्सामि, तं सणाथ ... कतमे च, भिक्खवे, नव तण्हामुलका घम्मा ? तण्हं पटिच्च परियेसना. परियेसनं पटिच्च लाभो, लाभं पटिच्च विनिच्छयो, विनिच्छयं पटिच्च छन्दरागो. छन्दरागं पटिच्च ग्रज्झोसानं. ग्रज्झोसानं पटिच्च परिस्महो. परिग्गहं पटिच्च मच्छरियं, मच्छरियं पटिच्च ग्रारक्खो, भ्रारक्खाधिकरणं 25 दण्डादानं ' सत्यादानं ' कलहविग्गहविवाद-तवंतवं-पेसञ्ज्ञ-मसावादा '

१. दण्डादानसत्यादान ० – सी०, स्या०, रो०। २. ० विवादा० – सी०, स्था०, रो०। च०४–६

भ्रनेके पापका अकुसला घम्मा सम्भवन्ति । इमे खो, भिक्खवे. नव तण्हामृतका घम्मां'ति ।

४. सत्तावासमुत्तं

- "नवियमे, भिक्सवे, सत्तावासा । कतमे नव ? सन्ति, भिक्सवे, सत्ता नानत्तकाथा नानत्तसञ्ज्ञिनो, सेय्यथापि मनुस्सा, एकच्चे उ च देवा, एकच्चे च विनिपातिका । अयं पठमो सत्तावासो ।
 - २. "सन्ति, भिक्खवे, सत्ता नानत्तकाया एकत्तसव्धिनोने, सेय्ययापि देवा बहाकायिका पठमाभिनिब्बत्ता । ग्रयं दुतियो सत्तावासो ।
- "सन्ति, भिक्खवे, सत्ता एकत्तकाया नानत्तसिञ्जानो,
 सेय्ययापि देवा श्राभस्सरा । श्रय तितयो सत्तावासो ।
 - ४. "सन्ति, भिक्खवे, सत्ता एकत्तकाया एकत्तसञ्ज्ञिनो, सेय्यथापि देवा सुभिकण्हा । ग्रयं चतुत्वो सत्तावासो ।
 - ५. "सन्ति, भिक्खवे, सत्ता ग्रसञ्ज्ञिनो ग्रप्पटिसवेदिनो, सेय्यथापि देवा ग्रसञ्ज्ञसत्ता । ग्रयं पञ्चमो सत्तावासो ।
- B. 202 15 ६. "सन्ति, भिक्खवे, सत्ता सब्बसो रूपसञ्जान समितिकसमा पटिषसञ्जानं अत्यङ्गमा नानत्तसञ्जान अमनसिकारा 'अनन्तो प्राकासो' ति आकासानञ्जायतनपर्गा । अयं छट्टो सत्तावासो ।
 - "सन्ति, भिक्खवे, सत्ता सब्बसी आकासानञ्चायतनं समिति-क्कम्म 'ग्रनन्तं विञ्ञाणं' ति विञ्ञाणञ्चायतनूपगा । भ्रय सत्तमो
 सत्तावासो ।
 - द. "सन्ति, भिक्खने, सत्ता सब्बसो विञ्ञाणञ्चायतनं समित-क्कम्म 'नित्य किञ्ची' ति आकिञ्चञ्जायतनूपगा । अयं भ्रद्धमो सत्तावासो ।
 - "सन्ति, भिन्त्ववे, सत्ता सब्बसो ग्राकिञ्चञ्ञायतन्
 समितिकम्म नेवसञ्जानासञ्जायतन्प्पा । ग्रयं नवमो सत्तावासो ।
 इमे खो, भिन्तववे, नव सत्तावासां ।

१ ब्रसञ्ज्ञिसत्ता – स्था०। २ पटिवसञ्ज्ञाणं – सी०।

R. 402

५. पञ्जासूत्तं

 "यतो खो, भिक्खवे, भिक्खु नो पञ्ञाय चित्तं सुपरिचितं होति, तस्सेतं, भिक्खवे, भिक्खुनो कल्लं वचनाय — 'खीणा जाति, वृसितं ब्रह्मचरियं, कतं करणीयं, नापरं इत्यत्ताया ति पजानामी" ति ।

२. "कयं च, भिक्खवे, भिक्खुनो पञ्जाय चित्तं सुपरिचितं होति ? 'वीतरागं में चित्तं' ति पञ्जाय चित्तं सुपरिचितं होति; 'वीतरागं में चित्तं' ति पञ्जाय चित्तं सुपरिचितं होति; 'वीतरोहं में चित्तं' ति पञ्जाय चित्तं सुपरिचितं होति; 'वीतरोहं में चित्तं' ति पञ्जाय चित्तं सुपरिचितं होति, 'असरागधम्म' में चित्तं' ति पञ्जाय चित्तं सुपरिचितं होति, 'असरोहधम्म' में चित्तं' ति पञ्जाय चित्तं सुपरिचितं होति; 'असरोहधम्म' में चित्तं ति पञ्जाय चित्तं सुपरिचितं होति; 'अनावित्तधम्मं में चित्तं रूपमवाया' ति पञ्जाय चित्तं सुपरिचितं होति; 'अनावित्तधम्मं में चित्तं रूपमवाया' ति पञ्जाय चित्तं सुपरिचितं होति; 'अनावित्तधम्मं में चित्तं अरूपभवाया' ति पञ्जाय चित्तं सुपरिचितं होति; 'अनावित्तधम्मं में चित्तं अरूपभवाया' ति पञ्जाय चित्तं सुपरिचितं होति, 'वित्तवित्तं सोति। यतो सो, भिक्खवे, भिक्खुनो पञ्जाय चित्तं सुपरिचितं होति, तस्सेतं, भिक्खवे, भिक्खुनो करूलं वचनाय — 'लीणा जाति, वुसितं बह्याचरियं, कतं करणीयं, नापरं इत्यस्ताया ति 15 पजानामी'' ति।

६. सिलायूपसुत्तं

१. एकं समयं आयस्मा च सारिपुतो आयस्मा च चन्दिकापुत्तो राजगहँ विहरित्त' वेळुवने कलन्दकिनवापे । तत्र खो आयस्मा चिन्दका-पुत्तो भिक्खू आमन्तेसि" – "देवदत्तो, आवुसो, भिक्खूनं एवं धम्मं देसेति – 'यतो खो, आवुसो, भिक्खुनो चेतसा चित" होति", तस्सेतं 20 भिक्खुनो कल्लं वेय्याकरणाय – 'खीणा जाति, वृसितं ब्रह्मचरियं, कतं करणीयं, नापरं इत्यत्ताया ति पजानामी" ति ।

२. एवं ' बुत्ते ' ब्रायस्मा सारिपुत्तो ग्रायस्मन्तं चन्दिकापुत्तं एतद-बोच – "न खो, ग्रावुसो चन्दिकापुत्त, देवदत्तो भिक्खनं एवं घम्मं देसेति B. 203

R. 403

[.] पनानाती – स्थाः। २. ब्रांतारागयम्य – सीः।। ३. ब्रह्मदोहषम्यं – सीः। ४. सत्तमोह्यस्यं – सीः। ५. कागरागाया – स्थाः। ६. विहरति – मः। ७. एत्य पासुनो .. २०... एत्वामे ' सीः भोरतके धविको राठो विस्तति। ८–६. वित्तं युपरिवर्त होति – सीः, स्थाः, रीः। १–१. स्था बो – सीः।

- 'यतो बो, ब्रावुषो, भिनखुनो चेतसा चितं होति, तस्सेतं भिनखुनो कल्लं वेय्याकरणाय - खीणा जाति, वृसितं ब्रह्मचिर्यं, कतं करणीयं, नापरं इत्यत्ताया ति पजानामी' ति । एवं च खो, ब्रावुसो, चिन्दकापुत, देवदत्तो भिनखुनं घम्मं देसेति - 'यतो खो, ब्रावुसो, भिनखुनो चेतसा । चित्तं सुपरिचितं होति, तस्सेतं भिनखुनो कल्लं वेय्याकरणाय - खीणा जाति, वृसितं ब्रह्मचिर्यं, कतं करणीयं, नापरं इत्यत्ताया ति पजानामी' ति ।

३. दुतियं पि खो आयस्मा चन्दिकापुत्तो भिक्खू आमन्तेसि – "देवदत्तो, आवुसो, भिक्खूनं एवं घम्मं देसेति – 'यतो खो, आवुसो, 10 भिक्खुनो चेतसा चितं होति, तस्सेत भिक्खुनो कल्लं वेय्याकरणाय – खीणा जाति, वृसितं ब्रह्मचित्यं, कतं करणीयं, नापरं इत्यत्ताया ति पजानामी"" ति ।

दुतियं पि खो आयस्मा सारिपुत्तो आयस्मन्तं चन्दिकापुत्तं एतदवोच — "न खो, आबुसो, चन्दिकापुत्तं, देवदत्तो भिनखूनं एवं धम्मं देसेति — 'यतो खो, आबुसो, भिनखुनो चेतसा चित होति, तस्सेतं भिनखुनो कल्लं बेय्याकरणाय — खीणा जाति, बुसितं ब्रह्मचित्यं, कतं करणीयं, नापदं इत्यत्ताया ति पजानामी' ति । एव च खो, आबुसो, चन्दिकापुत्तं, देवदत्तो भिनखूनं चम्मं देसेति — 'यतो खो, आबुसो, भिनखूनो चेतसा चित्तं नुपरिचितं होति, तस्सेतं भिनखूनो कल्लं वेय्याकरणाय — खीणा व्या जीति वुसितं ब्रह्मचित्यं, कतं करणीयं, नापदं इत्यत्ताया ति पजानामी'" ति ।

४. तितयं पि खो आयस्मा बन्दिकापुतो भिक्खू आमन्तेसि – "देवदत्ती, आवुसी, भिक्खूनं एवं धम्मं देसेति – 'यतो खो, आबुसो, भिक्खुनो चेतसा चितं होति, तस्सेतं भिक्खुनो कल्लं वेय्याकरणाय – 25 'खीणा जाति, वृसितं ब्रह्मचरियं, कतं करणीयं, नापरं इत्यत्ताया ति पजानामी'' ति ।

तितयं पि खो आयस्मा सारिपुत्तो आयस्मन्तं चन्दिकापुत्तं एतदवोच – "न खो, आबुतो चन्दिकापुत्त, देवदत्तौ भिक्खूनं एवं धम्मं देसेति – यतो खो, आबुतो, भिक्खुनो चेतता चितं होति, तस्सेतं भिक्खुनो कल्लं वेय्याकरणाय – खीणा जाति, बुसितं ब्रह्मचरियं, कतं करणीयं,

R. 404

R. 405

B. 205

नापरं इत्थत्ताया ति पजानामी' ति । एवं च खो, श्रावृसो चन्दिकापुत, देवदत्तो भिक्खूनं घम्मं देसेति – 'यतो खो, श्रावृसो, भिक्खुनो चेतसा चित्तं सुपरिचितं होति, तस्सेतं भिक्खुनो कल्लं वेय्याकरणाय – खीणा जाति, वृसितं ब्रह्मचरियं, कतं करणीयं, नापरं इत्थत्ताया ति पजानामी' ति ।

४. "कथं च, ब्राबुसो, भिक्खुनो चेतसा चित्तं सुपरिचितं होति? 'वीतरागं मे चित्तं' ति चेतसा चित्तं सुपरिचितं होति; 'वीतदोसं मे चित्तं' ति चेतसा चित्तं सुपरिचितं होति; 'वीतमोहं मे चित्तं' ति चेतसा चित्तं सुपरिचितं होति; 'असरागधम्म मे चित्तं' ति चेतसा चित्तं सुपरिचितं होति; 'असरोसधम्मं मे चित्तं' ति चेतसा चित्तं । सुपरिचितं होति; 'असमोहधम्मं मे चित्तं' ति चेतसा चित्तं सुपरिचितं होति; 'अनावत्तिधम्मं मे चित्तं कामभवाया' ति चेतसा चित्तं सुपरिचितं होति; 'अनावत्तिधम्मं मे चित्तं कामभवाया' ति चेतसा चित्तं सुपरिचितं होति, 'अनावत्तिधम्मं मे चित्तं क्रमभवाया' ति चेतसा चित्तं सुपरिचितं होति । एवं सम्मा विमृत्तचित्तस्स खो, ब्राबुसो, भिक्खुनो भुसा चे पि 15 वस्त्वृतिञ्जेय्या रूपा चक्खुस्स ब्रापायं ब्रामच्छन्ति, नेवस्स चित्तं परियादियन्ति; अनिस्सीकतमेवस्स चित्तं होति ठितं ब्रानेञ्जप्पत्तं', वयं चस्सानृपस्सति ।

"सेय्यपाप, श्राबुसो, सिलायूपो सोळसकुक्कुको । तस्मस्सु श्रुष्ट कुक्कू हेट्टा नेमङ्गमा , श्रष्ट कुक्कू उपिर नेमस्स । श्रथ 20 पुरित्यमाय चे पि दिसाय ग्रागच्छ्रस्य भुसा वातबुट्टि, नेव न सङ्क्ष्म्प्र्य्य न सम्पनेषेय्य; श्रथ पच्छिमाय ... श्रथ उत्तराय ... श्रथ दिस्त्रणाय चे पि दिसाय श्रागच्छ्रस्य भुसा वातबुट्टि, नेव न सङ्क्ष्म्प्रस्य न सम्पनेषेय्य । तं किस्स हेतु ? गम्भीरत्ता, श्रावुसो, नेमस्स, सुनिखातत्ता सिलायूपस्स । एवमेव खो, श्रावुसो, सम्मा विमृत्यचित्तस्य भिक्खुनो 25 भूसा चे पि चक्खुविञ्च्या रूपा चक्खुस्त ग्रापाथं श्रागच्छित्त, नेवस्स चित्तं परियादियन्ति; श्रीमस्सीकतमेवस्य चित्तं होति ठित श्रागञ्जपत्तं, वयं चस्सानुपस्सति ।

१. म्रानेज्वपत्त – सी०, रो० । २. सोलवकुष्कुको – सी०; सोळवकुष्कुन स्या० । १. तस्स – स्या० । ४. नेमस्स – सी०, रो० । ४–४. नं कम्प्रेय न सकूम्प्रेय्य – सी०, रो०; सकूम्प्रेय्य न सम्प्रकम्प्रेय – स्या० । ६. एवं सम्या – सी०, स्या०, रो० ।

R 406

"भूसा चे पि सोतविञ्जेय्या सहा ... घानविञ्जेय्या गन्धा ... जिन्हाविञ्जेय्या रसा ... कायविञ्जेय्या फोटुब्बा ... मनो-विञ्जेय्या घम्मा मनस्स आपाणं आगच्छान्त, नेवस्स चित्तं परियादि-यन्ति; ग्रमिस्सीकतमेवस्स चित्त होति ठितं आनेञ्जप्पत्तं, वयं चस्सानु-उ पस्सती" ति ।

७. पठमवेरसुत्तं

- १ प्रथ स्रो अनाधिपिष्डको गहपति येन भगवा तेनुपसङ्क्रीम; उपसङ्क्रीमत्वा भगवन्तं स्रीभवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं स्रो सनाधिपिष्डकं गहपति भगवा एतदवीच –
- २. "यतो खो, गहपति, ग्रिंरयसावकस्स पञ्च भयानि बेरानि व्यूपसन्तानि होस्ति, चतूहि च सोतापत्तियङ्गेहि समन्नागतो होसि, सो ग्राकङ्क्षमानो अत्तना व अत्तानं ब्याकरेय्य 'खीणनिरयोम्हि खीण- तिरच्छानयोनि' खीणपेत्तिविसयो खीणापायदुग्गतिविनिपातो, सोता- पन्नोहमस्म प्रविनिपातषम्मो नियतो सम्बोधिपरायणो' ति ।
- कतमानि पञ्च भयानि वेरानि वूपसन्तानि होन्ति ?
 यं, गहपति, पाणातिपाती पाणातिपातपच्चया दिटुघिम्मकं पि भयं वेरं पसवति, सम्परायिकं पि भयं वेरं पसवति, चेतसिक पि दुवस्तं दोमनस्सं पिटसंवेदेति, पाणातिपाता पिटिविग्तो नेव दिटुघिम्मकं पि भय वेरं पसवति, न सम्परायिकं पि भय वेरं पसवति, न चेतसिकं पि दुवसं दोमनस्सं पिटसवेदेति । पाणातिपाता पिटिविरतस्स एवं तं भयं वेरं 20 बूपसन्तं होति ।
- ४. "यं, गहपित, ग्रिविशादायी ... पे०... कामेसुमिच्छाचारी ... मुसाबादी ... सुरामेरयमञ्जपमादट्टायी सुरामेरयमञ्जपमादट्टानपच्चया दिट्टघिम्मकं पि भयं वेरं पसवित, सम्परायिकं पि भयं वेरं पसवित, ज्येतिसकं पि भयं वेरं पसवित, वेतिसकं पि दुव्यं दोमनस्सं पिटसंवेदेति, सुरामेरयमञ्जपमादट्टाना पिटिविरतो नेव दिट्टघिम्मकं पि भयं वेरं पसवित, न सम्परायिकं पि भयं वेरं पसवित, न वेतिसकं पि दुव्यं दोमनस्सं पिटसंवेदेति । सुरा-

१ ० योनियो - सी०, स्वा०।

R. 407

मेरयमज्जपमादट्टाना पटिविरतस्स एवं तं भयं वेरं वूपसन्तं होति । इमानि पञ्च भयानि वेरानि वूपसन्तानि होन्ति ।

४. "कतमेहि चत्हि सोतापत्तियङ्गोहि समन्नागतो होति ? इघ, गहपति, प्ररियसावको बुद्धे प्रवेच्चप्पसादेन समन्नागतो होति – 'इति पि सो भगवा अरहं सम्मासम्बुद्धो विज्ञाचरणसम्पन्नो सुगतो 5 लोकविद्द अनुत्तरो पुरिसदम्मसारिष सत्या देवमनुस्सानं बुद्धो भगवा' ति । षम्मे अवेच्चप्पसादेन समन्नागतो होति – 'स्वाक्खातो भगवता धम्मो सन्दिष्टिको प्रकालिको एहिपिस्सको प्रोपनेध्यिको पच्चतं वेदितव्बो विज्ञ्यही' ति । सङ्घे अवेच्चप्पसादेन समन्नागतो होति – 'पुप्पटिपन्नो भगवतो सावकसङ्खो व्यापप्यटिपन्नो भगवतो सावकसङ्खो व्यापप्यटिपन्नो भगवतो सावकसङ्खो व्यापप्यटिपन्नो भगवतो सावकसङ्खो व्यापप्यटिपन्नो भगवतो सावकसङ्खो सामीचिष्पटिन्नो भगवतो सावकसङ्खो व्यावस्थाहेन अष्ट पुरिसपुगाना एस भगवतो सावकसङ्खो प्रहत्येयो पाहृतय्यो दिक्खणेय्यो प्रज्ञालकरणीयो प्रनुत्तरं पुज्ञानकर्ता लोकस्मा' ति । अरियकन्तेहि सोलिहि समन्नागतो होति प्रख्याहेहि असवलेहि प्रकम्मासेहि भृजिस्सेहि विज्ञ्रुप्यस्त्यिदि विष्ट अपन्यतिहि समाविसंवत्तिनकेहि । इमेहि चत्निह सोतापत्तियङ्गोहि समन्नागतो होति ।

६. "यतो खो, गहपति, ब्रिरियसावकस्स इमानि पञ्च भयानि बेरानि व्यसन्तानि होन्ति, इमेहि च चतृहि सोतापत्तियङ्गेहि समन्नागतो होति, सो आकङ्कमानो अत्तना व अतानं व्याकरेय्य – 'खीणनिरयोम्हि 20 खीणतिरच्छानयोनि खीणपेत्तिविसयो खीणापायदुग्गतिविनिपातो; सोतापन्नोहमस्मि अविनिपातषम्मो नियतो सम्बोषिपरायणो^{का} ति ।

द्म. दुतियवेरसुतं

१. "यतो खो, भिक्खवे, श्रिरयसावकस्स पञ्च भयानि वेरानि वृपसन्तानि होन्ति, चतृहि च सोतापत्तियङ्गिहि समन्नागतो होति, सो आकङ्क्षमानो श्रत्तना व श्रत्तानं व्याकरेय्य – 'खीणिनरयोम्हि खीण- 25 तिरच्छानयोनि खीणपेत्तिविसयो खीणापायदुग्गतिविनिपातो; सोता-ग्नोहमस्मि ग्रविनिपातधम्मो नियतो सम्बोधिपरायणो' ति ।

१. मोपनियको - सी०, स्या०, रो०। २. सम्बोधिपरायनो - सी०, स्या०, रो०।

R 408

- "कतमानि पञ्च भवानि वेरानि वूपसन्तानि होन्ति ?
 यं, भिक्खने, पाणातिपाती पाणातिपातपच्चया दिष्ठधम्मिकं पि भयं वेरं पसवित, सम्पराधिकं पि भयं वेरं पसवित, सेतिसकं पि दुक्खं दोमनस्सं पिटसंबेदेति, पाणातिपाता पटिविरतो ... पे०... एवं तं भयं वेरं वूपसन्तं
 होति ।
- ३. "यं, भिक्खवे, ब्रिटिशादायी ... पे०... सुराभेरयमञ्जपमाद-द्वायी सुराभेरयमञ्जपमादद्वानपञ्चया दिट्टधम्मिकं पि भयं वेरं पसर्वात, सम्परायिकं पि भयं वेरं पसर्वात, चेतसिकं पि दुक्खं दोमनस्सं पिट-संवेदीत, सुराभेरयमञ्जपमादद्वाना पिटिविरतो नेव दिट्टधम्मिकं पि भयं १० वेरं पसर्वात, न सम्परायिक पि भयं वेरं पसर्वात, न चेतसिकं पि दुक्ख दोमनस्सं पिटसंवेदीत । सुराभेरयमञ्जपमादद्वाना पिटिविरतस्स एवं तं भयं वेरं वृपसन्त होति । इमानि पञ्च भयानि वेरानि वृपसन्तानि होन्ति ।
- ४. "कतमेहि चतृहि सोतापत्तियङ्गोहि समन्नागतो होति ?

 15 इम, भिक्सवे, ग्रियसावको बुद्धे ग्रवेच्चपसावेन समन्नागतो होति —

 'इति पि सो भगवा ... पे०... सत्था देवमनुस्सानं बुद्धो भगवां ति ।

 घन्मे ... पे०... सङ्घे ... अरियकन्तेहि सीलेहि समन्नागतो होति

 प्रखण्डेहि प्रखिद्देहि असवलेहि अकम्मासेहि भृजिस्सेहि विञ्जूपसत्येहि

 प्रमापाद्वेहि समाधिसंवत्तिनेकेहि । इमेहि चतृहि सोतापत्तियङ्गोहि

 20 समन्नागतो होति ।
- ५. "यतो खो, भिक्खवे, ग्ररियक्षावकम्स इमानि पञ्च भयानि वेरानि व्यक्तन्तानि होन्ति, इमेहि च चतृहि सोतापत्तियङ्गेहि समझागतो होति, सो ग्राकङ्कमानो अत्तना व ग्रत्तानं व्याकरेय्य – 'खीणनिरयोम्हि खीणतिरच्छानयोनि खीणपेत्तिवितयो खीणापायदुग्गतिविनिपातो; असेतापन्नोहमस्मि अविनिपात्तधम्मो नियतो सम्बोधिपरायणो'" ति ।

६. ग्राघातवत्युसूत्तं

१. "नवियमानि, भिक्खवे, प्राचातवत्यूनि । कतमानि नव ? 'प्रनत्यं मे अचरी' ति श्राचातं बन्धितः; 'ग्रनत्यं मे चरती' ति श्राचातं बन्धितः; 'श्रनत्यं मे चरिस्सती' ति श्राचातं बन्धितः; 'पियस्स मे मनापस्स भ्रनत्वं भ्रचरी' ति ... पे०... 'भ्रनत्वं चरती' ति ... पे०... 'भ्रनत्वं चरि-स्सती' ति भ्राचातं बन्धति; 'भ्रप्पियस्स मे भ्रमनापस्स भ्रत्वं भ्रचरी' ति ... पे०... 'भ्रत्वं चरती' ति ... पे०... 'भ्रत्यं चरिस्सती' ति भ्राघातं बन्धति । इमानि खो, भिक्खवे, नव भ्राघातवत्यूनी'' ति ।

१०. ग्राघातपटिविनयसुत्तं

१. "नवियमे, भिक्खवे, आचातपिटिविनया । कतमे नव ? अ 'अनत्यं मे अचिर', तं कुतेत्व लक्मा' ति आघातं पिटिविनेति; 'अनत्यं मे चरित, तं कुतेत्व लक्मा' ति आघातं पिटिविनेति; 'अनत्यं मे चिरस्सित, तं कुतेत्य लक्मा' ति आघातं पिटिविनेति; पियस्स मे मनापस्स अनत्यं अचिरि ... पे०... अनत्यं चरित ... पे०... 'अनत्यं चिरस्सित, तं कुतेत्व लक्मा' ति आघातं पिटिविनेति; अप्पियस्स मे अमनापस्स अत्यं अचिर ... पे०... अत्यं चरित ... पे०... 'अत्यं चिरस्सित, तं कुतेत्य लक्मा' ति आधातं पिटिविनेति । इमे सो, भिक्सबे, नव आघातपिटिविनया" ति ।

११. ग्रनुपुब्बनिरोधसुत्तं

१. "नवियमे, भिक्खवे, अनुपुब्बिनरोधा। कतमे नव ? पठमं । क्षानं समापन्नस्स कामसञ्जा । निरुद्धा होति; दुर्तियं झानं समापन्नस्स । । वितक्किविचारा निरुद्धा होन्ति; तित्यं झानं समापन्नस्स पीति निरुद्धा होति; चतुत्वं झानं समापन्नस्स प्रस्तासप्तस्सासा निरुद्धा होति; क्षाकासा-नञ्चायतनं समापन्नस्स क्ष्मसञ्जा निरुद्धा होति; विञ्ञाणञ्चा-यतनं समापन्नस्स आकासानञ्चायतनसञ्जा निरुद्धा होति; भ्राकञ्च-ञ्जायतनं समापन्नस्स विञ्ञाणञ्चायतनसञ्जा निरुद्धा होति; नेव 20 B. 200 सञ्जानासञ्जायतनं समापन्नस्स प्राकञ्चायतनसञ्जा निरुद्धा होति; नेव विद्धा होति; सञ्जावेदियतिनरोधं समापन्नस्स सञ्जा च वेदना च निरुद्धा होति; । इमें खो, भिक्खवे, नव अनुपुज्बिनरोधां । ति ।

सत्तावासवग्गो ततियो ।

१. भवरी ति - स्या० । २-२. पठमञ्जानं - सी०,स्या०। ३. श्रामिस्ससञ्ज्ञा -स्या०।

R. 410

स्सुद्दानं

तिठानं 'सळुङ्को' तण्हा, सत्तपञ्ञा 'सिलायुपो' । द्वे वेरा' द्वे ग्राघातानि, ग्रनुपुब्बनिरोधेन चा ति ॥

४. महावग्गो

१. ग्रनुपुब्बविहारसुत्तं

 "तवियमे, भिक्खवे, अनुपुब्बिवहारा । कतमे नव'?
 पठमं झानं, दुतियं झानं, तितयं झानं, चतुत्यं झानं, आकासानञ्चायतनं,
 विञ्ञाणञ्चायतनं, आकिञ्चञ्ञायतनं, नेवसञ्ज्ञानासञ्ज्ञायतनं, सञ्ज्ञावेदियतिनरोषो – इमे खो, भिक्खवे, नव अनुपुब्बिवहारा" ति ।

२. बनुपुरबविहारसमापत्तिसुत्तं

१. "नवयिमा, भिक्खवे, अनपुब्बविहारसमापत्तियो देसेस्सामि.

तं सुणाय ... पे०... कतमा च, भिक्खवें, नव धनुपुध्विवहारसमापित्तयो ?

यत्य कामा निरुज्जन्ति, ये च कामे निरोधेत्वा निरोधेत्वा विहर्गन्त,

R 411 10 'श्रद्धा ते आयस्मन्तो निज्ञ्ञाता निज्जुता तिण्णा पारङ्गता' तदङ्गेना'

ति वदामि । 'कत्य कामा निरुज्जन्ति, के च कामे निरोधेत्वा निरोधेत्वा

बिहरन्ति — श्रह्मेतं न जानामि श्रहमेतं न पस्सामी ति, इति यो एवं वदेय्य,

सो एवमस्स चचनीयो — 'इधावुसो, भिक्खु विविच्चेव कामेहि विविच्च

श्रद्भुसलेहि धम्मेहि सवित्यक्तं सविचारं विवेक्कं पीतिसुखं पठमं झानं

3 उपसम्पज्ज विहरति । एत्य कामा निरुज्जन्ति, ते च कामे निरोधेत्वा

निरोधेत्वा विहरत्ती' ति । श्रद्धा, भिक्खवे, असठो ग्रमायावी 'साधू'

ति भासितं अभिनन्वय्य अनुमोधेत्य; 'साधू' ति भासितं ग्रभिनन्तित्वा

श्रन्मोदित्वा नमस्सानों पञ्जनिको प्रियष्टासंख्य ।

"यत्य वितक्कविचारा निरुज्यन्ति, ये च वितक्कविचारे
 निरोधेत्वा निरोधेत्वा विहरन्ति, 'भ्रद्धा ते आयस्मन्तो निच्छाता निब्बृता

⁻१. ठानकनुङ्को – सी॰, ठानकङुङ्को – स्वा॰; ठानकङुङ्को – रो॰। २-२. सत्तरञ्जा विसायूरी – सी॰, रो॰; वरलकञ्जा विसायूरी – स्वा॰। ३. बेरा – स्वा॰। ४. एल सी॰, रो॰ पोरकेंकु 'इव सिकबर्व विस्कृतिकचेव कामेही'ति ब्रादिना वित्यारेत पाठो विस्त्रति । ३. पारमता – सी॰, सा॰, रो॰।

तिण्णा पारञ्जता तदञ्जेना' ति वदामि । 'कत्य वितक्कविचारा निरुज्झन्ति, के च वितक्कविचारे निरोधेत्वा निरोधेत्वा विहरन्ति -श्रहमेतं न जानामि श्रहमेतं न पस्सामी ति, इति यो एवं वदेय्य. सो एवमस्य वचनीयो - 'इधावसी, भिक्ख वितक्कविचारानं वपसमा ... पे दतियं झानं उपसम्पज्ज विहरति; एत्य वितक्कविचारा व निरुज्झन्ति, ते च वितक्कविचारे निरोधेत्वा निरोधेत्वा विहरन्ती' ति । ग्रद्धा, भिक्खवे, ग्रसठो ग्रमायावी 'साघ्' ति भासितं ग्रभिनन्देय्य ग्रन-मोदेख: 'साध' ति भासितं ग्रभिनन्दित्वा ग्रनमोदित्वा नमस्समानो पञ्जलिको पयिरुपासेय्य ।

 "यत्थ पीति निरुज्झति, ये च पीति निरोधेत्वा निरोधेत्वा अ विदरन्ति. 'ग्रदा ते ग्रायस्मन्तो निच्छाता निब्बता तिण्णा पारञ्जता तदखेना' ति वदामि । 'कत्य पीति निरुज्झति, के च पीति निरोधेत्वा निरोधेत्वा विहरन्ति - ग्रहमेतं न जानामि ग्रहमेतं न पस्सामी' ति. इति यो एवं वदेय्य, सो एवमस्स वचनीयो - 'इघावसो, भिक्स पीतिया च विरागा ... पे०... ततियं झानं उपसम्पञ्ज विहरति: एत्य पीति 15 निरुज्ज्ञति, ते च पीति निरोधेत्वा निरोधेत्वा विहरन्ती' ति । ग्रदा, भिक्खवे, ग्रसठो श्रमायावी 'साघ' ति भासितं ग्रभिनन्देय्य ग्रनमोदेय्यः 'साध' ति भासितं ग्रभिनन्दित्वा ग्रनमोदित्वा नमस्समानो पञ्जलिको पयिष्ठपासेस्य ।

४. "यत्थ उपेक्लासूखं निरुज्झति, ये च उपेक्लासूखं निरो- अ धेरवा निरोधेरवा विहरन्ति, अदा ते आयस्मन्तो निच्छाता निब्बता तिण्णा पारक्रता तदक्रेनां ति वदामि । 'कत्य उपेक्खासखं निष्-ज्ञति. के च उपेक्खासखं निरोधेत्वा निरोधेत्वा विहरन्ति - ग्रहमेतं न जानामि ग्रहमेतं न पस्सामी' ति. इति यो एवं वदेय्य. सो एवमस्स वचनीयो - 'इधावसो, भिक्स सलस्स च पहाना ... पे०... चतत्थं झानं 25 उपसम्पज्ज विहरति: एत्य उपेक्खासखं निरुज्झति, ते च उपेक्खासखं निरोघेत्वा निरोघेत्वा विहरन्ती' ति । ग्रद्धा, भिक्खवे, ग्रसठो ग्रमा-याबी 'साघ' ति भासितं ग्रभिनन्देय्य ग्रनमोदेय्य: 'साघ' ति भासितं ग्रीमनन्दित्वा ग्रनमोदित्वा नमस्समानो पञ्जलिको पयिष्पासेय्य ।

१. उपेकासका -सी०: उपेकासकं - रो०।

४. "यत्थ रूपसञ्जा निरुज्ज्ञति', ये च रूपसञ्जो निरोधेत्वा निरोधेत्वा विहरन्ति, 'म्रद्धा ते झायस्मन्तो निज्ञ्ञ्ज्ञता तिज्ञ्जा पारञ्ज्ज्ञता तदञ्ज्जेता' ति वदामि । 'कत्थ रूपसञ्जा निरुज्ज्ज्ञति, के च रूपसञ्जा निरोधेत्वा निरोधेत्वा विहरन्ति – म्रहमेतं न जानामि इम्रहमेतं न पस्तामी' ति, इति यो एवं वदेय्य, सो एवमस्स वचनीयो – 'इम्रावुषो, भिक्कु सब्बसो रूपसञ्जानं समितककमा पटिषसञ्ज्ञानं प्रत्यञ्जमा नानत्तसञ्ज्ञानं म्रपतिकक्ता पटिषसञ्ज्ञानं प्रत्यञ्जमा नानत्तसञ्ज्ञानं म्रपतिकक्ता प्रत्यञ्ज्ञमा नानत्तसञ्ज्ञानं म्रपतिकत्त रा म्रनन्ते म्राकासो ति म्राकासा-तञ्ज्वायतनं उपसम्पञ्ज विहरति । एत्य रूपसञ्जा निरुक्ति, ते च रूपसञ्ज्ञां निर्मेष्ट्य निर्मेष्ट्य प्रत्यो मिम्रविद्य प्रत्यो मिम्रविद्य (भापू विभावते माम्रविद्य प्रत्यो प्रद्या भाषायावी 'सापू ति भासितं म्राभनन्देय्य म्रन्मोदेय्य (नापू विष्णमेय्य ।

R 413

६. "यत्य धाकासानञ्चायतनसञ्जा निरुक्षति, ये च धाकासानञ्चायतनसञ्जा निरोधेत्वा विहरन्ति, 'घ्रद्धा ते स्नायसन्तो निच्छाता निब्बृता तिण्णा पारङ्गता तदङ्गेना' ति वदामि । 'कत्य धाकासानञ्चायतनसञ्जा निरुष्कति, के च धाकासानञ्चायतनसञ्जा निरुष्कति, के च धाकासानञ्चायतनसञ्जा निरुष्कति, के च धाकासानञ्चायतनसञ्जा निरोधेत्वा विहरन्ति – प्रहस्ते न जानामि ध्रहसेतं न पस्तामी' ति, इति ये एवं वदेच्य, सो एवमस्स वच्नीयो – 'इधावृत्तो, भिक्खु सब्बतो धाकासानञ्चायतनं समतिककम्म ध्रमन्ते विञ्जाणां ति विञ्जाणञ्चायतनं उपसम्पञ्ज विहरति । एष्य धाकासानञ्चायतनसञ्जा निरुष्कति, ते च धाकासानञ्चायतनसञ्जा निरुष्कति, ते च धाकासानञ्चायतनसञ्जा निरोधेत्वा विहरन्ती' ति । ब्रद्धा, भिक्खवे, असठो धमायाची 'साधू' ति भासितं धभिनन्देय्य धनुभोदेव्य; 'साधू' ति भासितं धभिनन्देय्य धनुभोदेव्य; 'साधू' ति भासितं धभिनन्देव्य धनुभोदेव्य; 'साधू' ति भासितं धनिन्तेवा नमस्समानो पञ्जलिको पियस्पासेव्य ।

B. 212

७. "यत्थ विञ्ञाणञ्चायतनसञ्जा निरुष्मति, थे च विञ्ञाणञ्चायतनसञ्जं निरोधेत्वा निरोधेत्वा विहरन्ति, 'भ्रद्धा ते भ्रायसमत्तो निच्छाता निब्बृता तिण्णा पारञ्जता तदक्केना' ति वतामि । 'कत्थ विञ्जाणञ्चायतनसञ्जा निरुष्मति, के च विञ्जाणञ्चायतनसञ्जं निरोधेत्वा निरोधेत्वा विहरन्ति – भ्रद्धभेतं न

१-१ निकम्सन्ति वे च रूपसञ्जा - सी०, स्वा०, रो०।

जानामि ग्रहमतं न पस्सामी' ति, इति यो एवं वदेय्य, सो एवमस्स वचनीयो – 'इषावुसो, भिक्खु सब्बसो विञ्ञाणञ्चायतनं समितवकम्म नित्य किञ्ची ति ग्राकिञ्चञ्ञायतनं उपसम्पञ्ज विहरित । एत्य विञ्ञाणञ्चायतनसञ्जा निरुद्धति, ते च विञ्ञाणञ्चायतनसञ्जा निरोधेत्वा निरोधेत्वा विहरन्ती' ति । ग्रद्धा, भिक्खवे, ग्रसठो ग्रमायावी अ 'साधू' ति भासितं ग्रभिनन्दय्य ग्रनुमोदेय्य; 'साधू' ति भासितं ग्रभिनन्दरवा ग्रनुमोदिय्य; अनुमोदिय्य।

द. "यत्थ आकिञ्चञ्जायतनसञ्जा निरुक्तित, ये च आकिञ्चञ्जायतनसञ्जा निरोधेत्वा विहरित्त, 'श्रद्धा ते आयस्मत्तो निच्छाता निब्बृता तिष्णा पारङ्कता तदङ्केना' ति वदामि । १० 'कत्य आकिञ्चञ्जायतनसञ्जा निरुक्तित, के च आकिञ्चञ्जायतनसञ्जा निरुक्तित, के च आकिञ्चञ्जायतनसञ्जा निरुष्ठेत्वा विहरित्त — सहमेतं न जानामि अहमेतं न पस्सामी' ति, इति यो एव वदेय्य, सो एवमस्स वचनीयो — 'इधाबुसो, भिक्खु सब्बसो आकिञ्चञ्जायतनं समितिककम्म नेवसञ्जानसञ्ज्ञायतनं उपसम्पञ्जः विहरिति । एत्य आकिञ्चञ्जायतन- १५ सञ्जा निरुक्तित, ते च आकिञ्चञ्जायतनसञ्ज्ञां निरोधेत्वा निरोधेत्वा निरोधेत्वा विहरत्ती' ति । श्रद्धा, भिक्खवे, श्रमायो 'साधू' ति भासितं अभिनत्वेत्यः अनुमोदेय्यः 'साधू' ति भासितं अभिनत्वेत्यः अनुमोदेव्यः 'साधू' ति भासितं अभिनिव्हता नमस्समानो पञ्जलिको पिवरुपासेस्य ।

१. "यत्थ नेबसञ्जानासञ्जायतनसञ्जा निरुज्ञति, ये च 20 नेवसञ्जानासञ्जायतनसञ्जा निरोधेत्वा निरोधेत्वा विहर्रात, 'अद्धा ते प्रायस्मतो निज्ञाता निज्ज्ञता तिण्णा पारङ्गता तदङ्गेना' ति वदामि । 'कत्थ नेवसञ्जानासञ्जायतनसञ्जा निरुज्जति, के च नेवसञ्जानासञ्जायतनसञ्जा निरोधेत्वा विहर्रात — भ्रष्टमेतं न जानामि श्रहमेतं न पस्सामी' ति, इति यो एवं वदेय्य, सो एवमस्स 23 वचनीयो — 'इधाबुसो, भिक्कु सब्बसो नेवसञ्जानासञ्जायतनं समति-क्काम सञ्जावेत्यतिनिरोधं उपसम्पञ्ज विहरित । एत्थ नेवसञ्जानासञ्जायतनसञ्जा निरुज्जाति, ते च नेवसञ्जानासञ्जायतनसञ्जा निरुज्जाति, ते च नेवसञ्जानासञ्जायतनसञ्जा निरोधेत्वा विहरत्ती' ति । श्रद्धा, भिक्क्ष्यं, असठो प्रमायावी 'साधू' ति मासितं प्रमिनन्वेय्य श्रनुषोदेय्य; 'साधू' ति मासितं ध्रामायावी 'साधू' ति मासितं प्रमिनन्वेय्य श्रनुषोदेय्य; 'साधू' ति मासितं ध्रामायावी 'साधू' ति मासितं प्रमिनन्वेय्य श्रनुषोदेय्य; 'साधू' ति मासितं ध्रामायावी 'साधू' ति मासितं प्रमिनन्वेय्य श्रनुषोदेय्य; 'साधू' ति मासितं ध्रामायावी 'साधू' ति मासितं प्रमिनन्वेय्य श्रनुषोदेय्य; 'साधू' ति मासितं ।

R. 414

R. 415

ग्रभिनन्दित्वा अनुमोदित्वा नमस्समानो पञ्जलिको पयिरुपासेय्य । इमा खो, भिक्खने, नव अनुपुब्बविहारसमापत्तियो' ति ।

३. निब्बानसुत्तसुत्तं

- एकं समयं आयस्मा सारिपुत्तो राजगहे विहरित बेळुवने कलन्दकितवापे । तत्र खो आयस्मा सारिपुत्तो भिनखू आमन्तेसि –
 "सुखिमदं, आवसो, निब्बानं । सुखिमदं, आवसो, निब्बानं" ति । एवं वृत्ते आयस्मा उदायी आयस्मन्तं सारिपुत्तं एतदवोच – "कि पनेत्य, आवसो सारिपुत्त, सुखं यदेत्य नित्य बेदियतं" ति ?
- २. "एतदेव स्वेत्य³, ब्रावुसो, सुखं यदेत्य नित्य वेदियतं । पञ्चिम, ब्रावुसो, कामगुणा । कतमे पञ्च ? चबखुविञ्लेय्या रूपा । इट्ठा कन्ता मनापा पियरूपा कामूपसंहिता रजनीया, सोतविञ्लेय्या सद्दा ... पे०... घानविञ्लेय्या गन्धा ... जिल्हाविञ्लेय्या रसा ... कायविञ्लेय्या फोट्टब्बा इट्ठा कन्ता मनापा पियरूपा कामूपसंहिता रजनीया – इमे खो, ब्रावुसो, पञ्च कामगुणा । यं खो, ब्रावुसो, इमे पञ्च कामगुणे पटिच्च उप्पज्जित सुखं सोमनस्सं, इदं वृच्चतावृसो, १ कामसुखं ।
- ३. "इधावुसो, भिक्खु विविज्जेव कामोहि ... पे०... पटमं म्नानं उपसम्पञ्ज विहरित । तस्स चे, म्नाचुसो, भिक्खुनो इमिना विहारेल विहरतो कामतहगता सञ्जामनसिकारा समुदाचरित, स्वास्स होति मावाघो । सेव्यथापि, म्नाचुसो, मुस्तिनो दुक्खं उपपञ्जेव्य यावदेव आवाघाय; एवमेवस्स ते कामसहगता सञ्जामनसिकारा समुदाचरित्त । स्वास्स होति म्रावाघो । यो खो पनानुसो, म्रावाघो दुक्खमेतं वुत्तं भगवता । इमिना पि खो एतं , म्नावुषो, परियायेन वेदितब्बं यथा सुखं निक्बानं ।
- ४. "पुन च परं, झावुसो, भिक्खु वितक्कविचारानं वृपसमा 25 पे०... वृतियं झानं उपसम्पज्ज विहरति । तस्स चे, झावुसो, भिक्खुनो इमिना विहारेन विहरतो वितक्कसहगता सञ्जामनसिकारा समुदा-चरन्ति, स्वास्तु होति झाबाघो । सेय्यपापि, झाबुसो, सुखिनो हुक्सं

१. उदायि - सी०, स्या०, रो०। २. स्वत्व - सी०।

R 214

उप्पञ्जेय्य यावदेव भाबाधाय; एवमेवस्स ते वितक्कसहगता सञ्जा-मनसिकारा समुदाचरन्ति । स्वास्स होति ब्राबाधो । यो खो पना-वसो, ग्राबाघो दुक्लमेतं वत्तं भगवता । इमिना पि खो एतं, भ्रावसो, परियायेन वेदितब्बं यथा सुखं निब्बानं ।

 "पुन च परं, मावुसो, भिक्खु पीतिया च विरागा ... पे०... 5 ततियं झानं उपसम्पन्न विहरति । तस्स चे, ब्रावुसो, भिक्खुनो इमिना विद्वारेन विद्वरतो पीतिसहगता सञ्जामनसिकारा समदाचरन्ति. स्वास्स होति ग्राबाघो । सेय्यथापि, ग्रावसो, सुखिनो दुक्खं उप्पज्जेय्य यावदेव ग्राबाधाय: एवमेवस्स ते पीतिसहगता सञ्जामनसिकारा समदा-चरन्ति । स्वास्स होति ग्राबाधो । यो खो पनावसो, ग्राबाधो दुक्खमेतं 10 वृत्तं भगवता । इमिना पि खो एतं, मावसो, परियायेन वेदितब्बं यथा संखं निब्बानं ।

६. "पून च परं, ब्रावुसो, भिक्खु सुखस्स च पहाना ... पे०... चतुत्यं झानं उपसम्पञ्ज विहरति । तस्स चे, भावसो, भिक्सनो इमिना विहारेन विहरतो उपेक्खासहगता सञ्जामनसिकारा समुदाचरन्ति, 15 स्वास्स होति ग्रावाधो । सेय्यथापि, ग्रावसो, सुलिनो दुक्सं उप्पज्जेय्य यावदेव माबाधाय; एवमेवस्स ते उपेक्खासहगता सञ्जामनसिकारा समुदाचरन्ति । स्वास्स होति ग्राबाधो । यो खो पनावसो, ग्राबाधो दक्खमेतं वत्तं भगवता । इमिना पि खो एतं. भावसो, परियायेन वेदि-तब्बं यथा सुखं निब्बानं ।

७. "पुन च परं, ब्रावुसो, भिक्खु सब्बसो रूपसञ्जानं समित-क्कमा पटिघसञ्जानं ग्रत्यञ्जमा नानत्तसञ्जानं ग्रमनसिकारा ग्रनन्तो धाकासो ति धाकासानञ्चायतनं उपसम्पञ्ज विहरति । तस्स चे. भावसो, भिक्खुनो इमिना विहारेन विहरतो रूपसहगता सञ्जा-मनसिकारा समदाचरन्ति, स्वास्स होति आबाघो । सेय्यथापि, आवसो. 25 सुखिनो दुक्खं उप्पज्जेय्य यावदेव भाबाधाय; एवमेवस्स ते रूपसहगता सञ्जामनसिकारा समुदाचरन्ति । स्वास्स होति ग्राबाघो । यो स्रो पनावसो, आबाघो दुक्खमेतं वृत्तं भगवता । इमिना पि खो एतं, आवुसो, परियायेन वेदितब्बं यथा सखं निब्बानं ।

पुन च परं, ग्राव्सो, भिक्खु सब्बसो ग्राकासानञ्चायतनं 30 समितिकास्म ग्रनन्तं विञ्ञाणं ति विञ्ञाणञ्चायतनं उपसम्पद्धा

R. 417

20

R. 418

विहरति । तस्स चे, प्रावुसो, भिक्खुनो इमिना विहारेन विहरती प्राकासानञ्जायतनसहगता सञ्जामनसिकारा समुदाचरिन्त, स्वास्स होति प्रावाघो । सेय्यथापि, ग्रावुसो, सुखिनो दुक्खं उप्पज्जेय्य याव-देव ग्रावाघाय; एवमेवस्स ते ग्राकासानञ्जायतनसहगता सञ्जामनसि-कारा समुदाचरिन्त । स्वास्स होति ग्रावाघो । यो खो पनावुसो, ग्रावाघो दुक्खमेतं वृत्तं भगवता । इमिना पि खो एतं, ग्रावुसो, परियायेन वेदितब्बं यथा सुखं निक्वान ।

६. "पुन च परं, ब्राबुसो, भिक्खु सब्बसो विञ्ञाणञ्चायतनं समितिककम्म. नित्य किञ्ची ति आिकञ्चञ्ञायतनं उपसम्पज्ञ । विहरित । तस्स चे, ब्राबुसो, भिक्खुनो इमिना विहारेन विहरतो विञ्ञाणञ्चायतनसह्यता सञ्जामनिषकारा समुदाचरित, स्वास्स होति ब्रावाधो । संस्थाधार, ब्राबुसो, सुखिनो दुक्खं उप्पञ्जय्य याबदेव ब्राबाधाय; एक्मेक्सस ते विञ्ञाणञ्चायतनसह्यता सञ्जामनिष्कारा समुदाचरित । स्वास्स होति आवाधो । यो खो पनावुसो, ब्राबाधो । दुक्खं ते नृतं भगवता । इमिना पि खो एतं, ब्राबुसो, परियायेन वेदितब्बं यथा सुखं निब्बानं ।

१०. "पुन च परं, आवुसो, भिक्खु सब्बसो आिकञ्चञ्ञायतनं समितिककम्म नेवसञ्ज्ञानासञ्ज्ञायतनं उपसम्पज्ज विहरित । तस्स चं, आवुसो, भिक्खुनो इभिना विहारेन विहरतो आिकञ्चञ्ज्ञायतनत्वा सहगता सञ्ज्ञामनिसकारा समुदाचरित, स्वास्स होति आवाधो । संव्यवापि, आवुसो, सुिलनो पुत्रकं उप्पज्जेय्य यावदेव आवाधाय; एवमेवस्स ते आिकञ्चञ्ज्ञायतनसहगता सञ्ज्ञामनिसकारा समुदाचरित्त । स्वास्स होति आवाधो । यो लो पनावुसो, आवाधो दुक्खमेतं वृत्तं भगवता । इमिना पि लो एतं, आवुसो, परियायेन वेदितब्बं यथा सुखं

११. "युन च परं, ब्राबुसो, भिक्खु सब्बसो नेबस्ञ्जा-नासञ्जायतन समितिककम्म सञ्जाबेदयितनिरोधं उपसम्पज्ज बिहरित, पञ्जाय चस्सो दिस्वा ब्रासका परिक्खीणा होन्ति । इमिना पि खो एन, जाबुसो, परियायेन बेदितब्बं यथा सुखं निब्बान" ति ।

<. पस्स - स्या • ।

15

25

R.41

४. गाबीउपमासत्तं

१. "सेय्यथापि, भिक्खवे, गावी पञ्चतेय्या बाला ग्रव्यत्ता ग्रस्रोत्तञ्ज ग्रकुसला विसमे पञ्चते चरितुं । तस्सा एवमस्स - 'यन्नुनाहं ग्रगतपुरुषं चेव दिसं गच्छेय्यं, ग्रखादितपुरुषानि च तिणानि खादेय्यं, ग्रपीतपुब्बानि च पानीयानि पिवेय्यं ति । सा पूरिमं पादं न सूप्पतिद्वितं पतिदापेत्वा पच्छिमं पादं उद्धरेय्य । सा न चेव ग्रगतपूब्बं दिसं गच्छेय्य, 5 न च ग्रखादितपुब्बानि तिणानि खादेय्य, न च प्रपीतपुब्बानि पानीयानि पिवेय्य: यस्मि चस्सा पदेसे ठिताय एवमस्स - 'यन्नुनाहं अगतपुब्बं चेव दिसं गच्छेय्य, ग्रखादितपूञ्जानि च तिणानि खादेय्यं, अपीतपूञ्जानि च फानीयानि पिवेरवं' ति तं च पदेसं न सोत्थिना पच्चागच्छेय्य । तं किस्स हेत् [?] तथा हि सा, भिक्खवे, गावी पब्बतेय्या बाला ग्रव्यत्ता 10 ग्रखेत्तञ्ज ग्रकसला विसमे पब्बते चरितं । एवमेव खो, भिक्खवे. इधेकच्चो भिक्ल बालो ग्रब्यत्तो ग्रखेत्तञ्ज ग्रकुसलो विविच्चेव कामेहि विविच्च अकूसलेहि धम्मेहि सवितक्कं सविचारं विवेकजं पीतिसखं पठमं झानं उपसम्पज्ज विहरति ; सो तं निमित्तं न आसेवति न भावेति न बहलीकरोति न स्वाधिद्वितं ग्रिधिद्वाति ।

२. "तस्स एवं होति - 'यन्नुनाह वितक्कविचारानं वृपसमा ग्रज्झत्तं सम्पसादनं चेतसो एकोदिभावं ग्रवितक्कं ग्रविचारं समाधिजं पीतिसखं दतियं झानं उपमम्पज्ज विहरेय्यं ति । सो न सक्कोति वितक्कविचारानं वपसमा ... पे०.. दतिय झान उपसम्पञ्ज विहरित । तस्स एवं होति - 'यन्ननाहं विविच्चेव कामेहि विविच्च अकुसलेहि 20 धम्मेहि सवितक्कं सविचारं विवेकजं पीतिसुखं पठमं झानं उपसम्पज्ज विहरेय्यं' ति । सो न सक्कोति विविच्चेव कामेहि ... पे०... पठमं झानं उपसम्पन्न विहरितं । अयं वृच्चति, भिक्खवे, 'भिक्ख उभतो भट्टो उभतो परिहीनो, सेय्यथापि सा गावी पब्बतेय्या बाला ग्रब्यत्ता ग्रखेसञ्ज ग्रकुसला विसमे पञ्चते चरितं'।

3. "सेच्यथापि, भिक्खवे, गावी पब्बतेय्या पण्डिता ब्यत्ता" खेताञ्जु कुसला विसमे पब्बते चरितुं। तस्सा एवमस्स - 'यन्नुनाहं ग्रगतपुरुबं चेव दिसं गच्छेय्यं, ग्रखादितपुरुवानि च तिणानि खादेय्यं,

१-१. चस्सा पदे - सी॰, पस्सा देसे - स्था०; चस्सा पादे - रो०। २. विहस्ति -सी॰, स्था॰, रो॰। ३. व्यक्ता – सी॰, रो॰।

ध्रपीतपुब्बानि च पानीधानि पिबेय्यं ति । सा पुरिसं पार्च सुप्पतिद्वितं पितद्वापेत्वा पिच्छमं पारं उद्धरेय्य । सा प्रगतपुज्वं चेव दिसं गच्छेय्य, श्रव्वादितपुब्बानि च तिणानि बादेय्य, अपीतपुब्बानि च पानीधानि पिबेय्य । यर्रिस चस्सा पदेसे ठिताय एवसस्स — 'यलूनाहं अगतपुज्वं उ चेव दिसं गच्छेय्यं, श्रव्वादितपुज्वानि च तिणानि खादेय्य, अपीतपुज्वानि च पानीधानि पिबेय्यं ति तं च पदेसं सोतिखना पण्डता च्यत्ता खेत्तरुव्य । तं किस्स हेतु ? तथा हि सा, भिक्खवं, गावी पब्बतेय्या पण्डिता व्यत्ता खेत्तरुव्यू कुसला विसमे पब्बते चरितुं । एवमेव खो, भिक्खवं, इधेकच्च भिक्खवं पिड्यते व्यत्तो खेतरुव्यू कुसलो विविच्चेव मार्नेहि विविच्च श्रकुसलेहि । धम्मेहि सवितक्वं सविचारं विवेच्चं पीतसुख पटमं झानं उपसम्पञ्ज विहरित । सो तं निमित्तं श्रासेवित भावित बहुलीकरोति स्वाधिट्वतं प्रिधिद्वाति ।

४. "तस्स एवं होति – 'यभूनाहं वितक्कविचारानं वूपसमा अञ्चलं सम्पतादनं चेतसो एकोदिभाव अवितक्कं अविचार समाधिजं । पीतसुखं दुतियं झानं उपसम्पञ्ज विहरेय्यं ति । सो दुतियं झानं अनिभ-हिंसमानो वितक्कविचारानं वूपसमा दुतिय झान उपसम्पञ्ज विहरित । सो तं निमित्तं आसेवित भावेति वहलीकरोति स्वाधिद्वितं अधिद्वाति ।

R.420

- ५. "तस्स एवं होति 'यमूनाहं पीतिया च विरागा उपब्खको च विहरेष्यं सतो च सम्पजानो, मुखं च कायेन पटिसंवेदेष्यं यं तं प्ररिया
 ग्राचिक्खन्ति उपेक्खको सतिमा सुखिवहारी ति ततियं झानं उपस्मप्य विहरेष्यं ति । सो तितियं झानं प्रनिर्माहसमानो पीतिया च विरागा तितयं झानं उपसम्पय्य विहरित । सो त निमत्तं आसेवित भावेति बहलीकरोति स्वाधिद्वतं अधिद्वाति ।
- ६. "तस्स एवं होति 'यन्नूनाह सुखस्स च पहाना दुनबस्स च यहाना पुत्र्वेच सोमनस्सदोमनस्सानं अत्यञ्जमा अदुन्खमसुखं उपेक्खा-सतिपारिसुद्धं चतुत्व्यं झानं उपसम्पञ्ज विहरेय्यं ति । सो चतुत्वं झानं अनिर्माहसमानो सुखस्स च पहाना ... पे०... चतुत्वं झानं उपसम्पञ्ज विहरित । सो तं निमित्तं आसेवित भावेति बहुलीकरोति स्वाधिट्ठितं प्रिषट्ठाति ।

१. भनभिहिसमानो - स्था०।

७. "तस्स एवं होति – 'यशूनाहं सब्बसो रूपसञ्जानं समिति-क्रमा पिटमसञ्जानं अत्यञ्जमा नानत्तसञ्जानं अमनसिकारा अनन्तो आकासो ति आकासानञ्चायतनं उपसम्पञ्ज विहरेय्यं ति । सो आकासानञ्चायतनं अनिर्माहंसमानो सब्बसो रूपसञ्जानं समिति-क्रमा ... पे०... आकासानञ्चायतनं उपसम्पञ्ज विहरित । सो तं 5 निमित्तं आसेवित भावेति बहुलीकरोति स्वाधिद्वतं अधिद्वाति ।

B. 218

द. "तस्स एवं होति — 'यनूनाहं सब्बसो आकासानञ्चायतनं समितिकस्म धनन्तं विञ्ञाणं ति विञ्ञाणञ्चायतनं उपसम्पज्ज विहरेय्यं' ति । सो विञ्ञाणञ्चायतनं धनिर्मिहसमानो सब्बसो आकासानञ्चायतनं समितिकस्म 'अनन्तं विञ्ञाणं' ति विञ्ञाणः 10 ञ्चायतनं उपसम्पज्ज विहरित । सो तं निमित्तं आसेविति भावेति बहुलीकरोति स्वाधिट्वतं अधिट्वाति ।

६. "तस्स एवं होति – 'यनुनाहं सब्बसो विञ्ञाणञ्चायतनं समितक्कम्म नित्य किञ्ची ति आिकञ्चञ्जायतन उपसम्पज्ज विहरेव्यं' ति । सो आिकञ्चञ्जायतनं अनिभिहिसमानो सब्बसो विञ्ञाण- 15 ञ्चायतनं समितिक्कम्म 'नित्य किञ्ची' ति आिकञ्चञ्जायतनं उप-सम्पज्ज विहरित । सो तं निमित्तं आसेवित भावेति बहुलीकरोति स्वाधिद्वितं अधिद्वाति ।

१०. "तस्स एवं होति — 'यन्नूनाहं सब्बसो आकिञ्चञ्ञायतनं समितक्कम्म नेवसञ्जानासञ्जायतनं उपसम्पज्ज विहरेय्यं' ति । २० सो नेवसञ्जानासञ्जायतनं अनिभहिसमानो सब्बसो आकिञ्चञ्ञा-यतनं समितिकस्म नेवसञ्जानासञ्जायतनं उपसम्पज्ज विहरित । सो तं निमित्तं आसेवित भावेति बहुलीकरोति स्वाधिट्ठतं अधिट्ठाति ।

R 421

११. "तस्स एवं होति – 'यन्नूनाहं सब्बसो नेवसञ्जानासञ्जा-यतनं समितिकस्म सञ्जावेदयितिनरोषं उपसम्पञ्ज विहरेय्यं' ति । 23 स्रो सञ्जावेदयितिनरोषं ग्रनिभिहिंसमानो सब्बसो नेवसञ्जानासञ्जा-यतनं समितिकस्म सञ्जावेदयितिनरोषं उपसम्पञ्ज विहरित ।

१२. "यतो खो, भिक्खने, भिक्ख तं तदेव समापींत सःगापज्जति पि बुट्ठाति पि, तस्स मुदु चित्तं होति कम्मञ्जे। मुदुना कम्मञ्जेन चित्तेन प्रप्यमाणो समाधि होति सुनाबितो । सो प्रप्यमाणेन समाधिना B. 219 सुभावितेन यस्से यस्मे अभिञ्ञासिच्छ्करणीयस्स घम्मस्स चित्तं अभिनिन्नामेति अभिञ्ञासिच्छिकिरियाय तत्र तत्रेव सिक्खभब्बतं पापुणाति सित सित आयतने ।

> १३. 'सो सचे बाकङ्क्षात - 'अनेकविहितं इद्धिविधं पण्चनु-अवेय्यं, एको पि हुत्वा बहुषा अस्सं, बहुषा पि हुत्वा एको अस्सं ... पे०... याच ब्रह्मलोका पि कायेन वसं बत्तेय्यं' ति, तत्र तत्रेव सिक्सिभब्बतं पापुणाति सति सति भायतने।

१४. "सो सचे ग्राकङ्खित – दिव्वाय सोतथातुया ... पे०... सति सति त्रायतने ।

- - १६. "सो सचे आकङ्क्षान 'अनेकविहितं पुब्वेविनासं अनुस्स-रेय्यं, सेय्यथीदं – एकं पि जाति हे पि जातियो ... पे०... इति साकारं सउद्देसं अनेकविहितं पुब्वेनिवासं अनुस्सरेय्यं' ति, तत्र तत्रेव सिखभब्बतं गापुणाति सति सति आयतने ।
- १७. "सो सचे आकङ्कृति 'दिब्बेन चन्सुना विसुद्धेन ²⁵ ग्रतिनकन्तमानुसकेन ... पे०... यथाकम्मूपगे सत्ते पजानय्यं' ति, तत्र तत्रेव सन्सिमब्बतं पापुणाति सति सति ग्रायतने ।
 - १८. ''सो सचे आकङ्क्षित 'आसवानं खया अनासवं चेतो-निमुत्ति पञ्जाविमुत्ति दिट्टेव धम्मे सयं अभिञ्जा सच्छिकत्वा उप-

R 422

१-१. यं यस्सेव ~ स्था० ।

सम्पञ्ज विहरेय्यं ति, तत्र तत्रेव सिन्खभव्वतं पापुणाति सित सित ग्रायतनें ति ।

४. झानसुत्तं

१. "पठमं पाह", भिक्खवे, झानं निस्साय आसवानं खयं वदामि; दुतियं पाहं, भिक्खवे, झानं निस्साय आसवानं खयं वदामि; तितयं पाहं, भिक्खवे, झानं निस्साय आसवानं खयं वदामि; वतृत्यं उ पाहं, भिक्खवे, झानं निस्साय आसवानं खयं वदामि; आकासानञ्चाय-तनं पाहं, भिक्खवे, निस्साय आसवानं खयं वदामि, विञ्ञाणञ्चाय-तनं पाहं, भिक्खवे, निस्साय आसवानं खयं वदामि; आकिञ्चञ्ञाय-तनं पाहं, भिक्खवे, निस्साय आसवानं खयं वदामि; काकिञ्चञ्ञा-नासञ्जायतनं पाहं, भिक्खवे, निस्साय आसवानं खयं वदामि; नेवसञ्जा- 10 वेदियतनिरोधं पाहं, भिक्खवे, निस्साय आसवानं खयं वदामि; सञ्जा- वेदियतनिरोधं पाहं, भिक्खवे, निस्साय आसवानं खयं वदामि; सञ्जा- वेदियतनिरोधं पाहं, भिक्खवे, निस्साय आसवानं खयं वदामि ।

२. "'पठमं पाहं, भिक्खवे, झानं निस्साय आसवानं खयं वदामी' ति, इति खो पनेतं वृत्तं । कञ्चेतं पटिच्च वृतं ? इघ, भिक्खवे, भिक्ख् विविच्चेव कामेहि .. पे०... पठमं झानं उपसम्पञ्ज विहरित । सो यदेव तत्थ होति रूपगतं वेदनागतं सञ्ज्ञागतं सङ्खारगतं ।ऽ विञ्ञ्ञाणगतं, ते घम्मे अनिच्चतो दुक्खतो रोगतो गण्डतो सत्त्वतो अघतो आवाघतो परतो पलोकतो सुञ्ज्ञतो अनततो सम्पुपस्सति । सो तेहि धम्मोहि चित्तं पटिवापेति । सो तेहि धम्मोहि चित्तं पटिवापेत्वा अमताय धातुया चित्तं उपसंहति – 'एतं सन्तं एतं पणीतं यदिदं सब्बसङ्खार-समयो सब्बूपाधपटिनिस्सम्मो तष्ट्वाक्खयो विरागो निरोधो निव्वानं वयं पापुणाति । नो चे आसवानं खयं पापुणाति , तेनेव धम्मरागेन ताय धम्मनिन्दया पञ्चन्नं औरम्भागियानं संयोजनानं परिक्खया ग्रोपपातिको होति तत्थ परिनिब्वायी अनावित्तिधम्मो तस्मा लोका ।

"सेय्यथापि, भिक्खवे, इस्सासो वा इस्सासन्तेवासी वा तिण- 25 पुरिसरूपके" वा मत्तिकापुञ्जे वा योग्गं करित्वा, सो अपरेन समयेन B. 220

R. 423

१. पहं - सी॰, रो॰। २-२. धयं पाठो सी॰, रो॰ पोत्यकेषु नत्यि। ३. पतिट्ठा-पेति - स्या॰। ४. तम्हस्सयो - सी॰, स्या॰, रो॰। ४. तिमपुरिसके - सी॰, रो॰।

दूरेपाती च होति प्रक्खणवेधी च महतो च कायस्स पदालिता ; एवमेव खो, भिक्खवे, भिक्खु विधिच्चेव कामेहि ... पे०... पठमं झानं उप-सम्पञ्ज निहरति । सो यदेव तत्थ होति रूपगतं वेदनागतं सञ्जागतं सङ्कारगतं विञ्जाणगतं, ते घम्मे प्रनिच्चतो दुक्खतो रोगतो गण्डतो उ सल्लतो प्रवतो प्रावाधतो परतो पत्नोक्तो सुञ्जतो प्रनत्ततो समन्-पस्सति । सो तेहि घम्मेहि चित्तं पिटवापेति । सो तेहि घम्मोहि चित्तं पिटवापेत्वा यमताय धातुया चित्तं उपसंहरति — 'एतं सन्तं एतं पणीतं यदिदं सञ्चसङ्कारसमधो सञ्चूपधिपिटिनिस्समो तज्हाक्खयो विरागो निरोधो निज्यानें ति । सो तत्व ठितो ग्रासवानं खयं पापुणाति । गो चे प्रासवानं खयं पापुणाति, तेनेव घम्मरागेन ताय घम्मतान्य पञ्चकं भ्रोरम्भागियानं संयोजनानं परिक्खया भ्रोपपातिको होति तत्व परिनिच्चायो भ्रानावित्तिधम्मो तस्मा लोका । 'पटमं पाहं, भिक्खवं, भानं निस्ताय ग्रासवानं खयं वदामो' ति, इति यं तं वत्तं इत्यनेतं पटिच्च

३. "दुतियं पाहं, भिक्सबने, झानं निस्साय ... पे०... तितयं पाहं, भिक्सबने, झानं निस्साय ... पे०... 'वतुत्वं पाहं, भिक्सबने, झानं निस्साय ... पे०... 'वतुत्वं पाहं, भिक्सबने, झानं निस्साय प्रासदानं खय वदामी' ति, इति खो पनेतं वृत्त । किञ्चेतं पटिच्च वृत्तं ? इध, भिक्खवने, भिक्ख सुखस्स च पहाना दुक्बस्स च पहाना पुक्वेव सोमनस्सदोमनस्सानं अत्यञ्जमा अदुक्खममुखं उपेक्खासति-20 पारिसुर्धेंड चतुत्वं झानं उपसम्पञ्च विहरित । सो यदेव तत्व्य होति रूपगतं वेदनागतं सञ्जागतं सङ्खारगतं विञ्जाणातं, ते धम्मे अनिच्चतो दुक्खतो रोगतो गण्डतो सत्वतो अचतो आचाधतो परतो पलोक्तो सुञ्जातो अनस्ततो समनुपस्सित । सो तिहि धम्मोह चित्तं पटिवापेति । सो तिहि धम्मोह चित्तं पटिवापेति । सो तिहि धम्मोह चित्तं पटिवापेति ।
 थं पत्तं पत्तं पणीतं यदिवं सञ्चसङ्खारसम्यो सञ्चपिटिनिस्सम्या तण्डाक्वयो विरागो निरोधो निञ्चानं ति । सो तत्व प्रमिता प्रासवानं खयं पापुणाति । नो चे ग्रासवानं खयं पापुणाति, तेनेव धम्मरागेन ताय धम्मनिस्था पञ्चत्रं ग्रोरमागियानं संयोजनानं परिक्सया ग्रोप-

पातिको होति तत्थ परिनिब्बायी ग्रनावत्तिधम्मो तस्मा लोका ।

90

[&]quot;सेय्यथापि, भिक्खवे, इस्सासो वा इस्सासन्तेवासी वा तिण-

१. पदालेता - सी ०, रो ०।

Witness .

20

R 222

परिसरूपके वा मत्तिकापुञ्जे वा योग्गं करित्वा, सो अपरेन समयेन दूरेपाती' च होति अक्लणवेधी च महतो च कायस्स पदालिता; एवमेव खो, भिक्खवे, भिक्ख सुखस्स च पहाना ... पे०... चतुत्वं झानं उपसम्पज्ज विहरति । सो यदेव तत्थ होति रूपगतं वेदनागतं ... पे०... ग्रनावत्ति-धम्मी तस्मा लोका । 'चतृत्थं पाहं, भिक्खवे, झानं निस्साय श्रासवानं 5 खयं वदामी' ति, इति यं तं वत्तं, इदमेतं पटिच्च वत्तं ।

४. "'ग्राकासानञ्चायतनं पाहं, भिक्खवे, झानं निस्साय ग्रास-वानं खयं बदामी' ति, इति खो पनेतं वृत्तं । किञ्चेतं पटिच्च वृत्तं ? इध. भिक्खवे. भिक्ख सब्बसो रूपसञ्जानं समतिक्कमा पटिघसञ्जानं ग्रत्य जमा नानत्तसञ्जानं ग्रमनसिकारा 'ग्रनन्तो ग्राकासो' ति ग्राकासा-नञ्चायतनं उपसम्पज्ज विहरति । सो यदेव तत्थ होति वेदनागतं सञ्जागतं सङ्कारगतं विञ्ञाणगतं, ते घम्मे ग्रनिच्चतो दुक्खतो रोगतो गण्डतो सल्लतो अघतो आबाधतो परतो पलोकतो सुञ्जतो अनत्ततो समनुपस्सति । सो तेहि धम्मेहि चित्तं पटिवापेति । सो तेहि धम्मेहि चित्तं पटिवापेत्वा ग्रमताय धातुया चित्तं उपसंहरति - 'एतं सन्तं एतं 15 पणीतं यदिदं सव्बसङ्खारसमया सब्ब्पधिपटिनिस्सगो तण्हाक्खयो विरागो निरोधो निब्बानं' ति । सो तत्थ ठितो ग्रासवान खयं पाप-णाति । नो चे म्रासवानं खयं पापणाति, तेनेव धम्मरागेन ताय धम्म-नन्दिया पञ्चन्नं ग्रोरम्भागियानं संयोजनानं परिक्खया ग्रोपपातिको होति तत्थ परिनिव्वायी श्रनावत्तिधम्मो तस्मा लोका ।

"सेय्यथापि, भिक्खबे, इस्सासो वा इस्सासन्तेवासी वा तिण-पुरिसरूपके वा मत्तिकापुञ्जे वा योगां करित्वा, सो अपरेन समयेन दूरेपाती च होति अनखणवेधी च महतो च कायस्स पदालिता; एवमेव खो, भिक्खवे, भिक्ख सब्बसो रूपसञ्जान समतिकामा पटिघसञ्जानं ग्रत्थञ्जमा नानत्तसञ्जानं ग्रमनिसकारा 'ग्रनन्तो ग्राकासो' ति » श्राकासानञ्चायतन उपसम्पज्ज विहरति । सो यदेव तत्थ होति वेदनागत सञ्जागतं ... पे०... अनावत्तिधम्मो तस्मा लोका । 'भ्राकासानञ्चाय-तनं पाहं, भिक्खवे, निस्साय श्रासवानं खयं वदामी' ति, इति यं तं वत्तं, इदमेतं पटिच्च वत्तं ।

१. दूरे पाति - स्या॰, रो॰ ।

५. "'विञ्ञाणञ्चायतनं पाहं, भिक्खवे, निस्साय ... पे०... ग्राकिञ्चञ्ञायतनं पाहं, भिक्खवे, निस्साय ग्रासवानं स्वयं वदामी' - ति, इति खो पनेतं वृत्तं । किञ्चेत पिटच्च वृत्तं ? इष, भिक्खवे, भिक्ख सव्वत्मी विञ्ञाणञ्चायतनं समितिक्कम्म 'नित्य किञ्ची' ति । ग्रामे प्रदेव तत्य होति वेदनागतं सञ्ज्ञागतः उपसम्पञ्च विहरित । सो यदेव तत्य होति वेदनागतं सञ्ज्ञागतं सङ्क्षारणतं विञ्ञाणगत, ते धम्मे प्रनिच्चतो दुक्खतो रोगतो गण्डतो सल्ततो ग्रावाधतो परतो पलोकतो सुञ्जतो ग्रनतो समनुपस्पति । सो तिहि धम्मेहि चित्तं पिटवापेता ग्रमताय षातुया चित्तं उपसंहरित – 10 'एतं सन्तं एतं पणीतं यदिवं सब्बसङ्क्षारसम्य सब्बूपिधपिटिनिस्समा तण्हाक्खयो विरागो निरोधो निब्बानं ति से तत्य ठितो ग्रासवानं स्वयं पापुणाति । नो चे ग्रासवानं स्वयं पापुणाति, तेनेव धम्मरागेन ताय धम्मनित्या पञ्चलं ग्रीर-भागियानं सयोजनान परिक्खया ग्रोप-पातिको होति तत्य परिनिब्बायी ग्रनावित्यम्मो तस्मा लोका ।

"सेय्यथापि, भिक्खवे, इस्सासो वा इस्सासन्तेवासी वा तिण-पुरिसरूपके वा मत्तिकापुञ्जे वा योगां करित्वा, सो अपरेन समयेन दूरेपाती च होति श्रक्लणवेधी च महतो च कायस्स पदालिता; एवमेव खो, भिक्खवे, भिक्खु सब्बसो विञ्ञाणञ्चायतन समतिकम्म 'नित्य किञ्ची' ति ग्राकिञ्चञ्ञायतनं उपसम्पज्ज विहरति । सो यदेव 👊 तत्य होति वेदनागतं सञ्जागतं सङ्खारगत विञ्जाणगतं, ते धम्मे ग्रनिच्चतो दक्खतो रोगतो गण्डतो सल्लतो अघतो ग्राबाधतो परतो पलोकतो स्ञ्ञतो ग्रनत्ततो समनुपस्मति । सो तेहि धम्मेहि चित्तं पटिवापेति । सो तेहि धम्मेहि चित्त पटिवापेत्वा अमताय धातया चित्तं उपसंहरति - 'एतं सन्तं एतं पणीतं यदिदं सब्बसङ्खारसमधो 25 सब्बपिघपटिनिस्सम्गो तण्हाक्लयो विरागो निरोधो निब्बानं' ति । सो तत्य ठितो श्रासवानं खयं पापुणाति । नो चे श्रासवानं खयं पापुणाति, तेनेव धम्मरागेन ताय धम्मनन्दिया पञ्चन्नं भ्रोरम्भा-गियानं संयोजनानं परिक्लया ग्रोपपातिको होति तत्थ परिनिब्बायी भ्रनावत्तिधम्मो तस्मा लोका । 'ग्राकिञ्चञ्ञायतनं पाहं, निस्साय 30 श्रासवानं खयं वदामी' ति, इति यं तं वृत्तं, इदमेतं पटिच्च वत्तं ।

६. "इति खो, भिक्खवे, यावता सञ्जासमापत्ति तावता

R. 426 B. 223

B. 224

25

६. ग्रानन्वसुत्तं

- १. एकं समयं आयस्मा आनन्दो कोसिन्बयं विहरित घोसिता-रामं । तत्र खो आयस्मा आनन्दो भिक्खू आमन्तेसि – "आवुसो भिक्खवें"' ति । "आवुसो" ति खो ते भिक्खू आयस्मतो आनन्दस्स पच्चस्मोसं । आयस्मा आनन्दो एतदवोच –
- २. "श्रच्छिरियं, श्राबुसो, श्रव्भुत, श्राबुसो ! याविञ्चर तेन 10 भगवता जानता परसता अरहता सम्मासम्बुद्धेन सम्बाधे श्रोकासाधि-गमो अनुबुद्धो सत्तान विमुद्धिया सोकपरिदेवानं समितिककमाय दुक्खदीमनस्सानं अरबञ्जमाय ज्ञायस्य प्रधिगमाय निक्बानस्स सिच्छि-किरियाय । तदेव नाम बक्खुं भविस्सिति ते स्पा तं चायतनं नो पटिसवेदिस्सित । तदेव नाम सोतं भविस्सित ते सहा तं चायतनं गे पटिसवेदिस्सित । तदेव नाम सोतं भविस्सित ते गन्धा तं चायतनं नो पटिसवेदिस्सित । तदेव नाम शानं भविस्सित ते गन्धा तं चायतनं नो पटिसवेदिस्सित । सा व नाम बिच्छा भविस्सित ते रसा तं चायतनं नो पटिसवेदिस्सित । सा व नाम कायो भविस्सित ते रसा तं चायतनं नो पटिसवेदिस्सित । तो व नाम कायो भविस्सित ते फोट्टबा तं चायतनं नो पटिसवेदिस्सित । तो व नाम कायो भविस्सित ते फोट्टबा तं चायतनं नो पटिसवेदिस्सित । तो व नाम कायो भविस्सित ते फोट्टबा तं चायतनं नो पटिसवेदिस्सित । तो व नाम कायो भविस्सित ते फोट्टबा तं चायतनं नो पटिसवेदिस्सित । तो व नाम कायो भविस्सित ते फोट्टबा तं चायतनं नो पटिसवेदिस्सित ।
- ३. एवं वृत्ते प्रायस्मा उदायी आयस्मन्त आनन्दं एतदबोच 20 "सञ्जीभेव नु खो, आवुसो आनन्द, तदायतनं नो पटिसंबेदेति उदाहु असङ्श्री" ति ?

"सञ्जीमेव स्रो, ग्रावुसो, तदायतनं नो पटिसंवेदेति, नो ग्रसञ्जी" ति ।

"किसञ्बी पनावुसो, तदायतनं नो पटिसंवेदेती" ति ?

१-१ सी०, रो० पोत्यकेंबु निष्य । २. झाबी सो ते -स्या०। ३. म० पोत्यके निष्य । ४-४. सम्मदस्कातस्थानी -स्या०। ४. जिस्सवो - सी०, रो०।६. चस्सु -सी०। ७. घार्ण - सी०।

R. 428

४. "इम्राबुसो, भिक्बु, सब्बसो रूपसञ्जानं समितिकसमा पिट्यसञ्जानं अत्यञ्जमा नानत्तसञ्जानं अमनसिकारा 'अनन्तो आकासो' ति आकासानञ्जायतनं उपसम्पज्ज विहरति । एवंसञ्जी पि खो, आबुसो, तदायतनं नो पटिसंबेदेति ।

a. 225 5 ५. "पुन च परं, प्रावृसो, भिक्खु सब्बसो आकासानञ्चायतनं समितक्कम्म 'श्वनन्तं विञ्ञाणं' ति विञ्ञाणञ्चायतनं उपसम्पज्ज विहरति । एवंसञ्जी पि स्रो, आवुसो, तदायतनं नो पटिसंवेदेति ।

६. "पुन न परं, आनुसो, भिन्न्सु सब्बसो विञ्ञाणञ्चायतनं समतिन्कम्म 'नित्य किञ्ची' ति ग्राकिञ्चञ्ञायतनं उपसम्पञ्ज 10 विहरित । एवंसञ्जी पि खो, आनुसो, तदायतनं नो पटिसवेदेती" ति ।

७. "एकमिदाहं, ब्रावुसी, समयं साकैते विहरामि अञ्जानवने मिगदाये। अय लो. आवुसी, जिटलवासिकां भिक्सनी येनाहं तेनुप्तक्क्ष्मिः; उपसङ्क्षमित्वा मं अभिवादेत्वा एकमन्त अट्टासि। एकमन्तं ठिता ली, आवुसी, जिटलवासिका भिक्सुनी मं एतदवीच – 15 आयं, भन्ते आनन्त, समाधि न चाभिनतो न चापनतो न च समङ्क्षार- निगम्यह्वारितगतीं, विमुत्तता ठितो, ठितत्ता सन्तुमितो, सन्तुसित्ता नो परितस्तित। अय, भन्ते आनन्द, समाधि कम्फलो वृत्तो भगवतां ति ?

"एवं वृत्ते, सोहँ', ब्रावुसो, जटिलवासिक भिवसुनि एतद-थ वोचं – 'यायं, भिगिन, समाधि न चाभिनतो न चापनतो न च ससङ्क्षार-निग्गब्हवारितगतो, विमुत्तत्ता ठितो, ठितत्ता सन्तुसितो, सन्तुसितत्ता नो परितस्सति । अयं, भिगिन, समाधि ग्रञ्जाफलो वृत्तो भगवता' ति । एवंसञ्जी पि खो, ज्ञावुसो, तदायतनं नो पटिसंवेदेती'' ति ।

७. लोकायतिकसूत्तं

१. प्रथ स्रो हे लोकायितका ब्राह्मणा येन भगवा तेनुपसङ्क-25 मिसु; उपसङ्क्षमित्वा भगवता सिद्ध सम्मोदिसु । सम्मोदनीयं कथं

१. ०सञ्जाणं – ती० । २. समतिकस्मा – ती० । १. व्यटिनागाहिया – सी०, रो०; वटिनागीन्का – स्था०। ४ ० वारितकतो – सी०, स्था०, रो०। ४. मह – सी०, रो०; तहिं – स्था० । ६. सञ्जो फलो – स्था० ।

R. 429

R 430

सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदिसु । एकमन्तं निसिन्ना खो ते ब्राह्मणा भगवन्तं एतदवीचुं –

२. 'पूरणो, भो गोतम, कस्सपो सब्बब्ध्यू सब्बदस्सावी अपरिसंसं ज्ञाणदस्सनं पटिजानाति — 'वरतो च मे तिट्ठतो च सुत्तस्स च जागरस्स च सततं समितं ज्ञाणदस्सनं पच्च्पट्टितं' ति । सो ऽ एवमाह — 'अहं अनन्तेन ज्ञाणेन अनन्तं' लोकं जानं पस्सं विहरामी' ति । अयं पि', भो गोतम, निगण्ठो नाटपुत्तो ' सब्बब्ध्यू सब्ब-दस्सावी अपरिसंसं ज्ञाणदस्सनं पटिजानाति — 'वरतो च मे तिट्ठतो च सुत्तस्स च जागरस्स च सततं समितं ज्ञाणदस्सनं पच्च्पट्टितं' ति । सो एवमाह — 'अहं अनन्तेन ज्ञाणेन अनन्तं लोकं जानं पस्सं विहरामी' 10 ति । इमेसं, भो गोतम, उभिष्ठं ज्ञाणवादानं उभिष्ठं अञ्जमञ्जा विपच्चनीकवादानं को सच्चं आह ं को मुसा'' ति ?

३. "श्रलं, ब्राह्मणा ! तिट्ठतेतं – 'इमेसं उभिन्नं ञ्चाण-वादानं उभिन्नं ग्रञ्ञमञ्ज्ञां विपच्चनीकवादानं को सच्चं श्राह को मुसा'ति। धम्मं वो, ब्राह्मणा, देसेस्सामि", तं सुणाध, साधुकं मनसि- 15 करोध; भासिस्सामी" ति। "एवं, भो" ति खो ते ब्राह्मणा भगवतो पच्चस्सोसु। भगवा एतदबोच –

४. "सेय्यथापि, ब्राह्मणा, चतारो पुरिसा चतुिह्सा ठिता परमेन' जवेन, च समन्नागता परमेन च पदवीतिहारेन । ते एवरूपेन जवेन समन्नागता अस्सु, सेय्यथापि नाम दब्ह्धम्मा" धनुगाहो सिविच्छतो 20 कतहत्यो कत्पासनो लहुकेन असनेन अप्पकसिरेन तिरियं तालच्छायँ प्रतिपातेय्य; एवरूपेन च पदवीतिहारेन, सेय्यथापि नाम पुरिस्थमा समुद्दा पिछ्छमो समुद्दो ग्रव पुरिस्थमाय दिसाय ठितो पुरिसो एवं वदेय्य – 'ग्रहं गमनेन लोकस्स अन्तं पापुणिस्सामी' ति । सो अञ्जनेव प्रसितपीतिलायितसायिता प्रञ्जन प्रज्ञित वस्सस्तायकम्मा अञ्जन 23 निद्दाकिलमथपटिविनोदना वस्सस्तायुको वस्सस्तजीवी वस्सस्तं गन्तवा प्रपात्वा व लोकस्स अन्तं अन्तरा कालं करेय्य । अथ पिछ्छमाय

१. धन्तवन्तं – सी०। २ हि – सी०; पि हि – स्वा०। ३ नावपुत्तो – सी०। ४ स्वा० गोलफे नरिया । ४ देशस्वाधि – बी०, स्वा०, रो०। ६. परवाय गतिया च – सी०, रो०; पुरिस्ताविया च – स्वा०। ७ दळ्ळ्यम्यो – सी०, स्वा०, रो०। व. तात-च्छांति – सी०, स्वा०, रो०। ४. प्रतिस्त्राधियताधिता – स्वा०। १०. प्रच्यापेत – सी०।

в. 227

दिसाय ... पे ०... प्रथ उत्तराय दिसाय ... प्रथ दिस्सणाय दिसाय ितो पुरिसो एवं वदेय्य - 'ग्रहं गमनेन लोकस्स ग्रन्तं पापुणिस्सामी' ति । सो ग्रञ्जित्रव ग्रसितपीतःखायितसायिता ग्रञ्जित्र उच्चार-पस्सावकम्मा ग्रञ्जित्र निहाकितमध्यादिविनोदना वस्ससतायुको उ वस्ससतजीवी वस्ससतं गन्तवा ग्रम्पत्वा व लोकस्स ग्रन्तं भन्तरा कालं करेय्य । तं किस्स हेतु ? नाहं, बाह्राणा, एवरूपाय सम्वाविनकाय लोकस्स भन्तं ज्ञातेय्यं रहेय्यं पत्तेय्यं ति वदामि । न चाहं, बाह्राणा, भ्रम्पत्वा व लोकस्स ग्रन्तं उन्ततं व्यवसम् ग्रन्तं वस्तिस्य वदामि ।

५. "पञ्चिमं, बाह्यणा, कामगुणा अरियस्स विनये लोको । ति बुच्चित । कतमे पञ्च ? चक्खुविञ्केय्या रूपा इट्टा कन्ता मनापा पियरूपा कामूपसिहता रजनीया, सोतिविञ्केय्या सहा .. पे०.. चानिवञ्केय्या गन्धा ... जिब्हाविञ्केय्या रसा ... कायविञ्केय्या फोट्टा कन्ता मनापा पियरूपा कामूपसिहता रजनीया; इमे लो, बाह्यणा, पञ्च कामगुणा अरियस्स विनये लोको ति वुच्चिति ।

१५ "६ष, ब्राह्मणा, भिक्ख विविच्चेब कामेहि विविच्च अकुसलेहि घम्मेहि सवितक्कं सविचार विवेक्त्यं पीतिसुखं पटमं हातं उपसम्पञ्ज विहरति । अस्य बुच्चित, ब्राह्मणा, 'भिक्खु लोकस्स अन्तमागम्म', लोकस्स अन्त नागम्म, अयं पि अनिस्सटो लोकम्हां ति । अहं पि हिं, ब्राह्मणा, एवं वदामि "अयं पि जोकपरियापन्नो, अयं पि अनिस्सटो लोकम्हां ति । अहं पि हिं, ब्राह्मणा, एवं वदामि "अयं पि लोकपरियापन्नो, अयं पि अनिस्सटो लोकम्हां ति । अहं पि हिं, ब्राह्मणा, एवं वदामि "अयं पि लोकपरियापन्नो, अयं पि अनिस्सटो लोकम्हां ति ।

R. 431

७. "पुन च परं, ब्राह्मणा, भिक्खु वितक्कविकारानं वृपसमा ... पे०... दुतियं झानं ... तितयं झानं ... चतुत्यं झानं उपसम्परुज विहरित । प्रयं बुच्चित, ब्राह्मणा, 'भिक्खु लोकस्स अन्तसागम्म 23 लोकस्स अन्ते विहरित । तमञ्जे एवमाहंसु — 'ग्रयं पि लोक-परियापन्नो, अयं पि धनिस्सटो लोकक्हा' ति । अहं पि हि, ब्राह्मणा, एवं वदामि — 'ग्रयं पि लोकपिरापन्नो, अयं पि अनिस्सटो लोकम्हा' ति ।

१. बहुम्यं – ती॰, रो॰; बिहुम्यं – स्वा॰। २. पत्तम्यं – ती॰, रो॰। ३. मन्तमगमा – स्वा॰। ४. ती॰, रो॰ पोल्वकेसु निख् ।

- दः "पुन च परं, ब्राह्मणा, भिक्खु सब्बसो रूपसञ्जानं समितिकमा पटिषसञ्जानं प्रत्यञ्जमा नानत्तसञ्जानं प्रमनिसकारा 'प्रनन्तो प्राकासो' ति आकासानञ्चायतनं उपसम्पञ्ज विहरित । अयं वुज्वति, ब्राह्मणा, 'भिक्खु लोकस्स अन्तमागम्म लोकस्स अन्ते विहरित' । तमञ्जे एवमाहंसु 'अयं पि लोकपरियापन्नो, अयं पि अमित्सटो लोकम्हा' ति । ब्रहं पि हि, ब्राह्मणा, एवं वदामि 'अयं पि लोकपरियापन्नो, अयं पि अमित्सटो लोकम्हा' ति ।
- ह. "पुन च परं, ब्राह्मणा, भिक्खु सब्बत्तो आकासानञ्चायतनं समितिकरुम 'अनन्तं विञ्ञाणं' ति विञ्ञाणञ्चायतनं उपमम्पज्ज विहरति .. पे०.. सब्बत्तो विञ्ञाणञ्चायतनं समितिकरुम 10
 'नित्य किञ्ची' ति आकिञ्चञ्ञायतनं उपसम्पज्ज विहरति .. पे०..
 सब्बत्तो आकिञ्चञ्ञायतनं समितिकरुम नेवसञ्ज्ञानासञ्ज्ञायतनं
 उपसम्पज्ज विहरति । अयं वृच्चति, ब्राह्मणा, 'भिक्खु लोकस्स
 अन्तमागम्म लोकस्स अन्ते विहरति' । तमञ्जे एवमाहंसु 'अयं
 पि लोकपरियापन्नो, अयं पि अनिस्सटो लोकम्हा' ति । अहं पि हि, 15
 ब्राह्मणा, एवं वदामि 'अयं पि लोकपरियापन्नो, अयं पि अनिस्सटो
 लोकम्हा' ति ।
- १० "पुन च परं, ब्राह्मणा, भिक्खु सब्बसो नेवसञ्जा-नासञ्जायतनं समितिकम्म सञ्जावेदयितिनरोध उपसम्पज्ज बिहरति, पञ्जाय चस्स दिस्वा धासवा परिक्खीणा होन्ति । अयं बुच्चिति, २० ब्राह्मणा, भिक्खु लोकस्स अन्तमागम्म लोकस्स अन्ते विहरति तिण्णो लोके विस्तानकं" ति ।

देवासुरसङ्गामसुत्तं

१. "भूतपुब्बं, भिक्खवे, देवासुरसङ्गामो समुगब्यूब्हों म्रहोसि । तस्मि स्रो पन, भिक्खवे, सङ्गामे असुरा जिनिसु, देवा पराजियसुं । पराजिता च, भिक्खवे, देवा अपियसुयेव उत्तरेनाभि- 25 मुखा, प्रभियिषु असुरा । म्रव स्रो, भिक्खवे, देवानं एतदहोसि – в. 228

R 432

१ समुष्मुळ्हो - सी०; समुष्मुळ्हो - रो०। २ परार्शियमु - सी०, स्वा०, रो०। ३. प्रपरत्वेव - सी०; प्रपीयत्वेव - रो०; प्रपीस्तवेव - स्वा०। ४. उत्तरेन मृखा - सी०, उत्तराभिमुखा - स्वा०। ४. प्रमियसु - सी०; प्रशिवर्षायु - स्वा०।

'ग्रभियन्तेव' खो असूरा । यन्नन मयं दुतियं पि असुरेहि सङ्गामे-य्यामा' ति । दतियं पि स्रो, भिक्सवे, देवा ग्रसुरेहि सङ्कामेसुं । दृतियं पि स्रो, भिक्सवे, ग्रस्रा व जिनिस, देवा पराजीयस् । पराजिता च, भिक्खवे, देवा ग्रपीयस्येव उत्तरेनाभिमखा, ग्रभियस् ग्रस्रा । 5 ग्रय खो, भिक्खवे, देवानं एतदहोसि - 'ग्रभियन्तेव खो ग्रस्रा। यनुन मयं तिनयं पि असरेहि मङ्गामेय्यामा' ति । तितयं पि खो, भिक्खवे, देवा ग्रस्रेहि सङ्घामेसुं । ततियं पि खो, भिक्खवे, ग्रस्रा व जिनिस्, देवा पराजीयस । पराजिता च. भिक्खवे. देवा भीता देवपूरंयेव पविसित । देवपुरगतानं च पन, भिक्खवे, देवानं एतदहोसि n 433 10 'भीकतानगतेन' स्रो दानि मयं एतरिह अत्तना विहराम अकरणीया प्रमुरेही' ति । ग्रमुरानं पि, भिक्खवे, एतदहोसि - 'भीरुत्तानगतेन खो दानि देवा एतरिह अत्तना विहरन्ति अकरणीया अम्हेही' ति । २ "भृतपृत्र्वं, भिक्खवं, देवासुरसङ्गामो समुपब्यूव्हो ग्रहोसि । तस्मि खो पन, भिनखवे, सङ्गामे देवा जिनिस्, श्रसुरा 15 पराजीयम् । पराजिता च, भिक्खवे, ग्रस्रा ग्रपयिस्येव दिवखणेनाभि-मला, ग्रमियिम देवा । ग्रथ खो, भिक्खवे, ग्रस्रान एतदहोसि -'ग्रिभियन्तेव खो देवा । यन्त्रन मयं दृतियं पि देवेहि सङ्कामेय्यामा' ति । दतिय पि खो, भिक्खवे, असुरा देवेहि सङ्कामेसं । दृतियं पि खो, भिक्खवे, देवा जिनिस, असुरा पराजियसु । पराजिता च, भिक्खवे, 20 ग्रसरा ग्रपियसूयेव दक्खिणेनाभिमुखा, ग्रभियसु देवा । ग्रथ खो, भिक्खवे, असुरानं एतदहोसि - 'अभियन्तेव खो देवा । यन्नन मयं ततियं पि देवेहि सङ्गामेय्यामा' ति । ततिय पि खो, भिक्खवे, ग्रसरा देवेहि सङ्गामेसु । ततियं पि खो, भिक्खवे, देवा जिनिस्, ग्रस्रा पराजीयस । पराजिता च, भिक्खवे, ग्रसुरा भीता ग्रसुरपुरंथेव

25 पविसिस् । असुरपुरगतानं च पन, भिक्खवे, असुरानं एतदहोसि -भीक्तानगतेन लो दानि मयं एतरिह अत्तना विहराम अकरणीया

देवेही' ति । देवानं पि, भिक्खवे, एतदहोसि - 'भीरुत्तानगतेन खो दानि असुरा एतरिह अत्तना विहरन्ति अकरणीया अम्हेही' ति । ३. "एवमेव खो, भिक्खवे, यस्मि समये भिक्ख विधिच्चेव

१. प्रमियन्ते च -सी०। २ देवपुरेयेव - स्था०। ३. भीरुताणगतेन - स्था०। ४. मकरणीयं - सी०।

कामेहि विविच्च अकुसलेहि धम्मेहि सिवतक सेविचारं विवेकजं पीतिसुखं पठमं झानं उपसम्पज्ज विहरित, तिस्म, भिक्खवे, समये भिक्खुस्स एवं होति – 'भीरुतानगतेन खो दानाहं एतरिह अत्तना विहरामि अकरणीयो मारस्सा' ति । मारस्सा पि, भिक्खवं, पापिमतो एवं होति – 'भीरुत्तानगतेन खो दानि भिक्खु एतरिह अत्तना अ विहरित अकरणीयो मर्थ्हं' ति ।

B. 230, R 434

४. "यस्मि, भिक्खवे, समये भिक्खु वितक्कविचारानं वृप-समा ... पे० .. दुतियं झानं ... तितयं झानं ... चतुत्यं झानं उपसम्पञ्ज विहरति, तस्मि, भिक्खवे, समये भिक्खुस्स एव होति – 'भीक्तान-गतेन लो दानाह एतरिह अत्तना विहरामि अकरणीयो मारस्सा' ति । 10 मारस्सा पि, भिक्खवे, पापिमतो एवं होति – 'भीक्तानगतेन लो दानि भिक्खु एतरीह अत्तना विहरित, अकरणीयो मरहं' ति ।

४. "यिस्मि, भिक्खवे, समये भिक्खु सब्बसो रूपसञ्जान समितिकमा पटिषसञ्जानं अस्यञ्जमा नानत्तसञ्जानं अमनसिकारा 'अनन्तो आकासो' ति आकासानञ्चायतनं उपसम्पञ्ज विहरति । अय ।ऽ बुज्वति, भिक्खवे, 'भिक्खु अन्तमकासि मारं, अपदं विषत्वा मारचक्खु अदस्सनं गतो पापिमतो तिष्णो' लोके विसत्तिक' ति ।

६. "यस्मि, भिक्खबं, समये भिक्खु सब्बसो आकासानञ्चायतनं समितिककम्म 'प्रानन्तं विञ्ञाणं' ति विञ्ञाणञ्चायतनं उपसम्पञ्ज विहरित ... सब्बसो विञ्ञाणञ्चायतनं समितिककम्म 'नित्य 20
किञ्ची' ति आिकञ्चञ्ञायतनं उपसम्पञ्ज विहरित ... सब्बसो
आिकञ्चञ्ञायतनं समितिककम्म नेवसञ्जानासञ्जायतनं उपसम्पञ्ज विहरित ... सब्बसो नेवसञ्जानासञ्जायतनं उपसम्पञ्ज विहरित ... सब्बसो नेवसञ्जानासञ्जायतनं समितिककम्म
सञ्जावेवियितनिर्देष उपसम्पञ्ज विहरित, पञ्जाय चस्स दिस्वा
आसवा परिक्खीणा होन्ति । अयं वुष्चित, भिक्खवं, भिक्खु अन्तम- 25
कासि मारं, अपदं विधाना मारचक्खुं अदस्सनं गतो पापिमतो
तिण्णो लोके विसत्तिकं" ति ।

१. पटिषसञ्जाना — सी० । २ वन्त्रिस्ता – स्था० । ३–३. सी०, स्था०, रो० पोरवकेसुनरिया।

६. नागमुत्तं

R. 435

१. "यिरिम, भिक्खने, समये आरञ्जिकस्स नागस्स गोचर-पश्चतस्य हत्वी पि हत्विनियो पि हत्विकलमो पि हत्विच्छापा पि पुरतो पुरतो गत्त्वा तिणगानि छिन्दिन्ति, तेन, भिक्खने, आरञ्जिको नागो अष्ट्रीयित' हरायित जिगुच्छित । यिरिम, भिक्खने, समये आरञ्जिकस्स नागस्स गोचरपमुतस्स हत्वी पि हत्विनियो पि हत्विकलमा पि हित्य-च्छापा पि ग्रोमगोभग्य साखाभङ्गं खादन्ति, तेन, भिक्खने, आरञ्जिको नागो अट्टीयित हरायित जिगुच्छित । यिरिम, भिक्खने, समये आरञ्जिक करस्स नागस्स ग्रोगाह ग्रोतिण्णस्स हत्वी पि हत्विनियो पि हत्वि-कलमा पि हत्विच्छापा पि पुरतो पुरतो गत्त्वा सोण्डाय उदक । आलोळेन्ति', तेन, भिक्खने, आरञ्जकर नागस्स ग्रोगाहाँ जित्तुच्छिति । यिरिम, भिक्बने, सारञ्जकर नागस्स ग्रोगाहाँ उत्तिण्णस्स' हत्विनियो कायं जपनियंतित्वो 'गच्छिनि, तेन, भिक्खने, आरञ्जको नागो ग्रहीयित हरायित जिगुच्छिति ।

15 — 'सहं खो एतरिह प्रांकिण्णो विह्तिम हत्थीहि हित्यि-कलमेहि हित्य-कलमेहि हित्य-छापेहि। छिन्नम्मान चेव तिणानि खादामि, प्रोमम्मा-भम्मं च मे साखामङ्ग खादिन्त', प्राविलानि च पानीयानि पिवामि, प्रोमाहा" च मे उतिण्णस्स हित्यनियो कायं उपनिषंसन्तियो गच्छन्ति। यन्नुनाह एको गणस्मा वूपकट्ठी विहरेज्यं ति। सो प्रपरेन समयेन 20 एको गणस्मा वूपकट्ठी विहरेत्वं, प्राच्छित्रमानि चेव तिणानि खादित, प्रोममाभम्मं चस्सं साखाभङ्गं ने खादिन्तं, प्रमाविलानि च पानी-यानि पिवति, प्रोगाहा चस्य उत्तिण्णस्म न हित्यनियो कायं उपनिष्मंतित्यो गच्छन्ति। तस्मि, भिक्खबं, समये प्रारञ्जकस्स नागस्स एवं होति— 'महं खो पुन्ने ग्राकिण्णो विहासि हत्यीहि हत्यिन्छोने कलमेहि हत्य-कलमेहि हित्य-इत्ति हित्ति हित्य-इत्ति इत्ति हित्ति हित्य-इत्ति इत्ति हित्य-इत्ति हित्

२. "तरिम, भिक्खवे, समये आरञ्जाकस्स नागस्स एवं होति

B. 23i

R. 436

[.] हॉक्कुकमा - स्वा०। २. ब्राट्टिबरी - स्वा०। २. ब्राहोसींग्व - सी०। ४. प्रश्तेसींग्वो - स्वा०। ६. स्वारंत -४-४. मोगाई मोतिन्यस्व - सी०, न्या०, १०। ३. प्रश्तेसींग्वो - स्या०। ६. सार्वाट -स्वा०। ७. योगाई - सी०, १०) मोगाहाँ पि - स्वा०। २-८. न प्रोमयोगार्य च स्वा०। ६. साकार्ज्युं - ती०। १०-१०. कार्यत - स्या०। ११. बारित - स्या०।

R. 437

च में उत्तिण्णस्स हित्यनियों कार्य उपनिषंसिन्तियों धनसंसु । सोहं एतरिह एको गणस्मा वूपकट्टो विहरामि, ब्राच्छक्षमगानि चेव तिणानि खाद्यामि, भ्रोभग्गोभग्गं च में साखाभङ्कां न खादिन्त, अनाविलानि च पानीयानि पिवामि, भ्रोगाहा च में उत्तिण्णस्स न हित्यनियों कार्य उपनिषंसिन्तियों गच्छन्तीं ति । सो सोण्डाय साखाभङ्कां भञ्जित्वा उ साखाभङ्कोन कार्य परिमण्डिता अत्मनने सोण्डं संहरितं ।

 "एवमेव खो, भिक्खवे, यहिंम समये भिक्खु म्राकिण्णो विहरित भिक्खिह भिक्खनीहि उपासकेहि उपासिकाहि रञ्ञा राज-महामत्तेहि तित्थियेहि तित्थियसावकेहि, तिस्म, भिक्खवे, समये भिक्लस्स एवं होति - 'ग्रहं खो एतरहि ग्राकिण्णो विहरामि भिक्लहि 10 भिक्लनीहि उपासकेहि उपासिकाहि रञ्जा राजमहामत्तेहि तित्थियेहि तिस्थियसावकेहि । यञ्जनाहं एको गणस्मा वपकट्टो विहरेय्यं ति । सो विवित्तं सेनासनं भजित ग्रारञ्जं रुक्खमलं पब्बतं कन्दरं गिरिगहं सुसानं वनपत्थं ग्रन्भोकासं पलालपुञ्जं। सो ग्ररञ्ञागतो वा रुक्खमलगतो वा सुञ्ञागारगतो वा निसीदति पल्लक्टं भामजित्वा 15 उजुं कायं पणिधाय परिमुखं सींत उपट्रपेत्वा । सो ग्रभिज्यं लोके पहाय विगताभिज्झेन चेतसा विहरति. ग्रभिज्झाय चित्तं परिसोधेति; व्यापादपदोसं पहाय म्रव्यापन्नचित्तो विहरति सब्बपाणभूतहितानुकस्पी, ब्यापादपदोसा चित्तं परिसोधेति: थीनमिद्धं पहाय विगतथीनमिद्धो विहरित म्रालोकसञ्जी सतो सम्पजानो, थीनमिद्धा चित्तं परिसोघेति; 20 उद्बच्चकक्कच्चं पहाय अनद्धतो विहरति अज्झत्तं वपसन्तचित्तो, उद्बच्च-कुक्कच्चा चित्तं परिसोधेति: विचिकिच्छं पहाय तिण्णविचिकिच्छो विहरति श्रकथङ्कथी कुसलेस धम्मेस्, विचिकिच्छाय चित्तं परिसोधेति । सो इमे पञ्च नीवरणे पहाय चेतसो उपिक्कलेसे पञ्जाय दुब्बलीकरणे विविच्चेव कामेहि विविच्च अकुसलेहि धम्मेहि सवितक्कं सविचारं 25 विवेक्जं पीतिस्खं पठमं झानं उपसम्पज्ज विहरति । सो अत्तमनो सोण्डं संहरति । वितन्कविचारानं वपसमा ... पे०... दृतियं झानं ... तितयं झानं ... चतृत्यं झानं उपसम्पज्ज विहरति । सो अत्तमनो सोण्डं संहरति । सब्बसो रूपसञ्जानं समतिक्कमा पटिचसञ्जानं ग्रत्थकमा

१. परिलिंद्वा - सी॰, री॰ । २-२. कष्टुं संहात - सी॰, री॰; कष्टुं संहात -स्पा॰ । ३. विनिमिद्धं - म॰ । ४. चेतसा - सी॰, स्पा॰ । ३. समतिस्कम्म - सी॰ । भ॰४-१॰

नामत्तसञ्जानं ग्रमनिसकारा 'धनन्तो ग्राकासो' ति ग्राकासामञ्जान् यतनं उपसम्पज्ज विहरित । सो ग्रत्तमनो सोण्डं संहरित । सब्बसो ग्राकासामञ्जायतनं समितिककम्म 'ग्रनन्तं विञ्ञाणं' ति विञ्ञाण-ञ्चायतनं उपसम्पज्ज विहरित ... सब्बसो विञ्ञाणञ्चायतनं समितिककम्म 'नित्य किञ्ची' ति ग्राकिञ्चञ्जायतनं उपसम्पज्ज विहरित ... सब्बसो ग्राकिञ्चञ्जायतनं समितिककम्म नेवसञ्जा-नासञ्जायतनं उपसम्पज्ज विहरित ... सब्बसो नेवसञ्जानासञ्जाम् यतनं समितिककम्म सञ्जावदियितनिरोधं उपसम्पज्ज विहरित, पञ्जाय बस्स विस्ता ग्रासवा परिक्षीणा होन्ति । सो ग्रत्तमनो सोण्डं

10 संहरती'' ति ।

१०. तपुस्समुत्तं

१. एकं समयं भगवा मल्लेसु विहरित उरुबेलकप्पं नाम मल्लानं निगमो । प्रथ स्त्रो भगवा पुत्र्वण्हसमयं निगसोत्वा पत्तवीवर-मावाय उरुबेलकप्पं पिण्डाय पाविसि । उरुबेलकप्पं पिण्डाय चरित्वा पच्छामत्तां पिण्डाय चरित्वा पच्छामत्तां पिण्डाय चरित्वा पच्छामत्तां पिण्डाय चरित्वा पच्छामत्तां पिण्डपातपटिकक्त्तो आयस्मन्तं आनन्तं आमन्तेसि — "इभेव ताव त्यं, आनन्त, होहि, यावाहं महावनं अक्तोगाहामि दिवाविहाराया" ति । "एवं, भन्ते" ति स्त्रो आयस्मा आमन्त्रो भगवतो पच्चस्योसि । अथ स्त्रो भगवा महावनं अक्तोगाहत्वा अञ्चातर्रास्म रूबस्तमूले दिवाविहारं निसीदि ।

श्रव सो तपुस्सो गहपति येनायस्मा झानन्दो तेनुपसङ्कृमि;
 उपसङ्कृमित्वा आयस्मन्तं झानन्दं झिमबादेत्वा एकमन्तं निसीित ।
 एकमन्तं निसिन्नो सो तपुस्सो गहपति आयस्मन्तं झानन्दं एतदबोख —

"मयं, अन्ते आनन्द, गिही कामभीयानी कामरापाम कामरता कामसम्पृदिता । तेसं नो, भन्ते, ब्रम्हाकं गिहीनं कामभोगीनं कामा-रामानं कामरतानं कामसम्पृदितानं पपातो विय खायति, यदिदं विकस्मं । सुतं मेतं, भन्ते, 'इमिंस्म घम्मविनयं दहरानं दहरानं भिक्सूनं नेक्सम्मं चित्तं पक्सव्यति पसीदितं सन्तिट्टृति विमुच्चति एतं सन्तं ति पस्सतो । तयिदं, अन्ते, इमिंस्म घम्मविनयं त्रिक्सूनं बहुना जनेम विसभागो, यदिदं नेक्सम्म" ति ।

B. 233, R. 438

१. बनतेषु - सी॰; मल्लकंसु - स्था॰। २. कामश्रोगी - सी॰, रो०।

R. 439

B. 234

३. "श्रस्थि खो एतं, गहुपति, कथापाभतं भगवन्तं दस्सनाय । श्रायाम, गहुपति, येन भगवा तेनुपसङ्क्तिस्साम; उपसङ्कृत्रिस्ता भगवतो एतमत्यं भारोचेस्साम । यथा नो भगवा ब्याकरिस्सति तथा नं धारेस्सामा "" ति ।

"एवं, भन्ते" ति खो तपुस्सो गहपति ब्रायस्मतो ब्रामन्दस्स ३ पच्चस्सोसि ।

४. अथ खो आयस्मा आनन्दो तपुस्सेन गहपतिना सर्दि येन भगवा तेनुपसङ्क्रीम; उपसङ्क्रीमत्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्मा आनन्दो भगवन्तं एतदवोच —

"अयं, अन्ते, तपुस्सो गहपति एवमाह — 'मयं, अन्ते आनन्द, 10 गिही कामभोगिनो ... तियदं, अन्ते, इमस्मि धम्मविनये अिक्खूनं बहुना जनेन विसभागो यदिदं नेक्खम्मं'' ति ।

५. "एवमेतं, ब्रानन्द, एवमेतं, ब्रानन्द ! मय्हं पि खो, ब्रानन्द, पुब्बेव सम्बोधा अनभिसम्बुद्धस्स बोधिसत्तस्सेव सतो एतदहोसि - 'साधु नेक्खम्मं, साधु पविवेको ति । तस्स मय्हं, श्रानन्द, नेक्खम्मे चित्तं 15 न पक्लन्दति नप्पसीदति न सन्तिद्रति न विमुच्चति एतं सन्तं ति पस्सतो। तस्स मय्हं, आनन्द, एतदहोसि - 'को नु खो हेतु को पच्चयो, येन मे नेक्खम्मे चित्तं न पक्खन्दति नप्पसीदति न सन्तिद्रति न विमुच्चति एतं सन्तं ति पस्सतो' ? तस्स मय्हं, श्रानन्द, एतदहोसि - 'कामेस् स्रो में ब्रादीनवो ब्रदिट्रो, सो च में ब्रबहुलीकतो, नेक्खम्मे च ब्रानिसंसी 20 अनुधिगतो. सो च में अनासेवितो । तस्मा में नेक्खरमें चित्तं न पक्खन्दति नप्पसीदति न सन्तिट्रति न विमुच्चित एतं सन्तं ति पस्सतो' । तस्स मय्हं, ग्रानन्द, एतदहोसि - 'सचे खो ग्रहं कामेसु भादीनवं दिस्वा तं बहलं करेय्यं , नेक्खम्मे ग्रानिसंसं ग्रविगम्म तमासेवेय्यं, ठानं स्रो पनेतं विज्जित वं मे नेक्खम्मे चित्तं पक्खन्देय्य पसीदेय्य सन्तिद्वेय्य 25 विमुच्चेय्य एतं सन्तं ति पस्सतो' । सो खो ग्रहं, ग्रानन्द, ग्रपरेन समयेन कामेसु भादीनवं दिस्वा तं बहुलमकासि, नेक्सम्मे भ्रानिसंसं भ्रविगम्म तमासेर्वि । तस्स मय्हं, आनन्द, नेक्खम्मे चित्तं पक्खन्दति पसीदति सन्तिट्टति विमुच्चति एतं सन्तं ति पस्सतो । सो स्रो ब्राहं, आनन्द.

१. र्त - रो० । २. तवा करिस्सामा - स्था० । ३-३. बहुनी० - सी०, स्था०, रो० ।

विविज्नेव कामेहि विविज्न अनुसलेहि घम्मेहि सवितक्कं सविचारं विवेकजं पीतिसुखं पठमं झानं उपसम्पज्ज विहरामि । तस्स मय्हं, ग्रानन्द, इमिना विहारेन विहरतो कामसहगता सञ्जामनसिकारा समुदाचरन्ति । स्वास्स मे होति ग्रावाघो । सेय्यपापि, ग्रानन्द, ७ सुखिनो दुक्खं उप्यज्जेय्य यावदेव भ्रावाघाय; एवमेवस्स मे काम-

सहगता सञ्जामनसिकारा समुदाचरन्ति । स्वास्स मे होति झाबाघो । ६. "तस्स मय्हे, घ्रानन्द, एतदहोसि – 'यन्नूनाहृं वितकक-विचारानं वपसमा ... पे०... दतियं झानं उपसम्पञ्ज विक्ररेय्य' ति ।

तस्स मर्प्ट, भागन्द, प्रवित्वके चित्तं न पक्खन्दित नप्पसीदिति न

गि सन्तिद्वति न विमुच्चिति एतं सन्तं ति पस्सती। तस्स मर्प्ट, आगन्द,

एतदहीसि – की नु खो हेतु को पच्चयो, येन मे प्रवित्वके चित्तं न

पक्खन्दिति नप्पसीदित न सन्तिद्वति न विमुच्चिति एतं सन्तं ति पस्सतो।?

तस्स मर्प्ट, आगन्द, एतदहोसि – चित्तकेसु खो मे आदीन्वो अदिद्वो,

सो च में अबहुलीकतो, अवितनके च आनिसंसो अन्धिगतो. सो च

. . . .

13 में प्रनासेविता । तस्मा में प्रवितवक चित्तं न पक्खन्दित नप्पसी-दित न सन्तिद्वृति न विमुच्चित एतं सन्त ति पस्स्ता । तस्स मय्हं, प्रानन्द, एतदहोसि – 'सचे लो ग्रहं वितवकेषु प्रादीनवं दिस्वा तं बहुलं करेय्यं, प्रवितवके ग्रानिसंसं प्रधिगम्म तमासेवेय्यं, ठानं लो पनेतं विज्ञति यं में प्रवितवके चित्तं पक्खन्देय्य पतीदेय्य सन्तिद्वेय्य वितवकेषु भ्रादीनवं दिस्ता तं बहुलमकार्ये एतं सन्तं ति पस्सतो । सो लो ग्रहं, प्रानन्द, प्रपरेन समयेन वितवकेषु भ्रादीनवं दिस्ता तं बहुलमकार्ये, प्रवितवके ज्ञानिसंसं प्रधिगम्म तमासेवं । तस्स मयहं, प्रानन्द, प्रवितवके चित्तं पक्खन्वत्य तं तसीदित ति नित्तृति विमुच्चित एतं सन्तं ति पस्सतो । सो लो ग्रहं, प्रानन्द, वितवकविचारानं बूपसमा ... पे०... दृतियं झानं उपसम्पञ्ज विहरामि । तस्स मयहं, प्रानन्द, इितयं झानं उपसम्पञ्ज विहरामि । तस्स मयहं, प्रानन्द, इितयं स्वास्य में होति प्रावाघो । सेय्यधापि, प्रानन्द, सुक्तिनो दुक्खं उप्प-क्षेय्य यावदेव श्रावाधा । स्वास्स में वितककसहाता सञ्जाममतिकारा समुदाचरान्त सञ्जाममिकारा समुदाचरान्त सञ्जाममिकारा समुदाचरान्त सञ्जाममिकारा समुदाचरान्त सञ्जाममिकारा समुदाचरान्त सञ्जामनिकारा सम्वाचाधा ।

१. अपरेन समयेन विविच्चेव - सी॰, रो॰। २. एवमस्स - स्या॰। ३ मनासेविता -

R. 442

७. "तस्स मय्हं, ग्रानन्द, एतदहोसि - 'यन्ननाहं पीतिया च विरागा उपेक्सको च विहरेय्यं सतो च सम्पजानो सूखं च कायेन पटिसंबेदेय्यं यं तं ग्ररिया ग्राचिक्खन्ति - उपेक्खको सतिमा सख-विहारी ति ततियं झानं उपसम्पज्ज विहरेय्यं' ति । तस्स मय्हं. ग्रानन्द, निप्पीतिके चित्तं न पक्खन्दति नप्पसीदति न सन्तिद्वति न उ विमुच्चति एतं सन्तं ति पस्सतो । तस्स मय्हं, भ्रानन्द, एतदहोसि -को नु स्रो हेत् को पच्चयो, येन मे निप्पीतिके चित्तं न पक्सन्दति नप्पसीदति न सन्तिद्रति न विमुच्चति एतं सन्तं ति पस्सतो'? तस्स मय्हं, भानन्द, एतदहोसि - 'पीतिया खो मे भादीनवो ग्रदिहो, सो च में ग्रबहलीकतो, निप्पीतिके च ग्रानिसंसो ग्रनिधगतो, सो च में ग्रना- 10 सेवितो । तस्मा में निप्पीतिके चित्तं न पक्खन्दति नप्पसीदति न सन्तिद्वति न विमञ्चति एतं सन्तं ति पस्सतो' । तस्स मय्हं, भानन्द, एतदहोसि - 'सचे खो ग्रहं पीतिया ग्रादीनवं दिस्वा तं बहुलं करेय्यं, निप्पीतिके ग्रानिसंसं ग्रधिगम्म तमासेवेय्यं रे ठानं खो पनेतं विज्जति यं मे निष्पीतिके चित्तं पक्खन्देय्य पसीदेय्य सन्तिद्वेय्य विमञ्चेय्य 15 एतं सन्तं ति पस्सतो' । सो खो ब्रहं, ब्रानन्द, ब्रपरेन समयेन पीतिया आदीनवं दिस्वा तं बहलमकासि, निप्पीतिके आनिसंसं अधिगम्म तमासेवि । तस्स मय्हं, ग्रानन्द, निप्पीतिके चित्तं पक्खन्दति पसीदति सन्तिद्रति विमञ्चति एतं सन्तं ति पस्सतो । सो खो ग्रहं, ग्रानन्द, पीतिया च विरागा ... पे०... तित्यं झानं उपसम्पज्ज विहरामि । 20 तस्स मय्हं, भ्रानन्द, इमिना विहारेन विहरतो पीतिसहगता सञ्जा-मनसिकारा समुदाचरन्ति । स्वास्स मे होति आवाघो । सेय्यथापि, ग्रानन्द, सुखिनो दुक्खं उप्पज्जेय्य यावदेव भ्राबाधाय; एवमेवस्स मे पीतिसहगता सञ्जामनसिकारा समुदाचरन्ति । स्वास्स मे होति प्रावाधो ।

द. "तस्स मध्हं, ग्रानन्द, एतदहोसि – 'यसूनाहं सुखस्स च पहाना दुक्खस्स च पहाना पुब्बेच सोमनस्सदोमनस्सानं प्रत्यङ्गमा प्रदुक्खमसुखं उपेक्खासतिपारिसुर्द्धं चतुत्वं झानं उपसम्पञ्ज विह-रेव्यं' ति । तस्स मध्हं, ग्रानन्द, प्रदुक्खमसुखं चित्तं न पक्खन्वति नप्पसीवित न सन्तिद्रति न विमुच्चित एतं सन्तं ति पस्सतो । तस्स अ

१. तस्मा सेवेय्यं – सी० ।

ग्रदक्तमसंखे चित्तं न पक्लन्दति नप्पसीदति न सन्तिद्रति न विमुच्चति

एतं सन्तं ति पस्सतो' ? तस्स मय्हं, ब्रानन्द, एतदहोसि - 'उपेन्सा-सुखे लो मे ब्रादीनवो ब्रदिट्रो, सो च मे ब्रबहलीकतो, ब्रदुक्खमसुखे च ग्रानिसंसो ग्रनिधगतो, सो च मे ग्रनासेवितो । तस्मा मे ग्रद्रक्खम-सुखे चित्तं न पक्खन्दति नप्पसीदति न सन्तिद्रति न विमच्चिति एतं

सन्तं ति पस्सती' । तस्स मय्हं, ग्रानन्द, एतदहोसि - 'सचे खो ग्रहं उपेक्लासूले ब्रादीनवं दिस्वा तं बहुलं करेय्यं, ब्रदुक्लमसुखे ब्रानिसंसं प्रधिगम्म तमासेवेय्यं, ठानं खो पनेतं विज्जति यं मे प्रदुक्खमसुखे वित्तं पक्खन्देय्य पसीदेय्य सन्तिद्वेय्य विमुच्चेय्य एतं सन्तं ति पस्सती'।

सो खो ग्रहं, ग्रानन्द, भपरेन समयेन उपेक्खासुखे म्रादीनवं दिस्वा तं बहलमकासि अदुक्खमसुखे आनिसंसं अधिगम्म तमासेवि । तस्स मय्हं, मानन्द, भदुक्लमसुखे चित्तं पक्खन्दति पसीदति सन्तिद्रति विमुच्चति एतं सन्तं ति पस्सतो । सो खो ग्रहं, ग्रानन्द, सुखस्स च

15 पहाना ... पे०. . चतुत्यं झान उपसम्पज्ज विहरामि । तस्स मय्हं, ग्रानन्द, इमिना विहारेन विहरतो उपेक्खासहगता सञ्जामनिस-कारा समदाचरन्ति । स्वास्स मे होति श्रावाधो । सेय्यथापि, श्रानन्द, सुखिनो दुक्ख उप्पज्जेय्य यावदेव माबाधाय, एवमेवस्स मे उपेक्खा-

सहगता सञ्जामनसिकारा समुदाचरन्ति । स्वास्स मे होति श्राबाधो । "तस्स मय्हं, ग्रानन्द, एतदहोसि – 'यन्नुनाहं सब्बसो

रूपसञ्जानं समितिकामा पटिघसञ्जानं मृत्यञ्जमा नानत्तसञ्जानं भगनसिकारा 'भनन्तो आकासो' ति आकासनञ्चायतन उपसम्पज्ज विहरेय्यं ति । तस्स मय्हं, भ्रानन्द, भ्राकासानञ्चायतने चित्तं न पक्खन्दित नप्पसीदित न सन्तिद्रति न विमुच्चित एतं सन्तं ति पस्सतो।

वस्स मय्हं, ग्रानन्द, एतदहोसि — 'को नु सो हेतु को पच्चयो, येन में ग्राकासानञ्चायतने चित्तं न पक्खन्दित नप्पसीदित न सन्तिद्वति न विमुच्चित एतं सन्तं ति पस्सतो' ? तस्स मय्हं, ग्रानन्द, एतदहोसि --'रूपेस सो मे आदीनवो अदिट्ठो, सो च³ अबहुलीकतो, आकासा-नञ्चायतने च मानिसंसी मनविगती, सो च मे मनासेवितो । तस्मा

में माकासानञ्चायतने चित्तं न पक्खन्दित नप्पसीदित न सन्तिट्रति

R. 443 B. 237

१. उपसास्त्रसहगता - सी० । २. च मे - सी०, स्था०, रो० ।

न विमच्चति एतं सन्तं ति पस्सतो । तस्स मय्हं, भ्रानन्द, एतद-होसि - 'सचे खो ग्रहं रूपेसू ग्रादीनवं दिस्वा तं बहलं करेय्यं, ग्राकासा-तञ्चायतने ग्रानिसंसं ग्रधिगम्म तमासेवेय्यं, ठानं खो पनेतं विज्जति यं मे म्नाकासानञ्चायतने चित्तं पक्खन्देय्य पसीदेय्य सन्तिद्वेय्य विमच्चेय्य एतं सन्तं ति पस्सतो'। सो खो अहं, आनन्द, अपरेन व समयेन रूपेस ग्रादीनवं दिस्वा तं बहलमकासि, ग्राकासानञ्चायतने ग्रानिसंसं ग्रिषगम्म तमासेवि । तस्स मय्हं, ग्रानन्द, ग्राकासानञ्चा-यतने चित्तं पक्खन्दित पसीदित सन्तिद्वति विम्च्चित एतं सन्तं ति पस्सतो । सो खो ग्रहं, ग्रानन्द, सब्बसो रूपसञ्जानं समतिककमा पटिचसञ्जानं ग्रत्यञ्जमा नानत्तसञ्जानं ग्रमनसिकारा 'ग्रनन्तो 10 ब्राकासो' ति ब्राकासानञ्चायतनं उपसम्पञ्ज विहरामि । तस्स मय्हं. भानन्द, इमिना विहारेन विहरतो रूपसहगता सञ्जामनसिकारा समुदाचरन्ति । स्वास्स मे होति बाबाघो । सेय्यवापि, बानन्द, सुखिनो दुन्खं उप्पज्जेय्य यावदेव भावाधाय; एवमेवस्स मे रूपसहगता सञ्जा-मनसिकारा समदाचरन्ति । स्वास्स मे होति भावाधो । १०. "तस्स मय्हं, आनन्द, एतदहोसि - 'यन्ननाहं सब्बसो

प्रकारानञ्चायतनं समितिककाम 'प्रमन्तं विञ्ञाण' ति विञ्ञाणज्वायतनं उपसम्पञ्ज विहरेट्यं' ति । तस्स मग्हं, प्रानन्द, विञ्ञाणज्वायतनं उपसम्पञ्ज विहरेट्यं' ति । तस्स मग्हं, प्रानन्द, विञ्ञाणज्वायतने चित्तं न पक्खन्दित नप्पसीदित न सन्तिदृति न विमुच्चिति
एतं सन्तं ति पस्सतो । तस्स मग्हं, प्रानन्द, एतदहोसि — 'को नु स्रो
हेतु को पञ्चयो, येन मे विञ्ञाणञ्चायतने चित्तं न पक्खन्दित नप्पसीदित न सन्तिदृति न विमुच्चिति एतं सन्तं ति पस्सतो' ? तस्स मग्हं,
प्रानन्द, एतदहोसि — 'प्राकासानञ्चायतने सो मे प्राचीनवो प्रदिष्ठो,
सो च भ्रबहुलीकतो, विञ्ञाणञ्चायतने च भ्रानिसंसो भ्रमिशतो,
सो च मे भ्रमासिवतो । तस्मा मे विञ्ञाणञ्चायतने चित्तं न पक्सति' । तस्स
मग्हं, भ्रानन्द, एतदहोसि — 'सच्चे सो ग्रहं भ्राकासानञ्चायतने भ्रावीनवं
विस्वा तं बहुलं करेट्यं, विञ्ञालञ्चायतने भ्रानिसंसं प्रिष्यमम्
तमासेवेयं, ठानं सो पनेतं विज्ञित यं मे विञ्ञाणञ्चायतने चित्तं
पक्खन्देय्य पसीदेय्य सन्तिद्वेय्य विमुच्चेय्य एतं सन्तं ति पस्सतो' । ४०
सो सो ग्रहं, प्रानन्द, प्रपरेन समयेन भ्राकासानञ्चायतने प्रादीनवं

B_e 238

R. 445

दिस्वा तं बहलमकासि, विञ्ञाणञ्चायतने भ्रानिसंसं भ्राधिगम्म तमासेवि । तस्स मय्हं, ग्रानन्द, विञ्ञाणञ्चायतने चित्तं पक्खन्दति पसीदित सन्तिद्रति विमुच्चिति एतं सन्तं ति पस्सतो । सो स्रो स्रहं, भानन्द. सब्बसो भाकासानञ्चायतनं समतिककम्म 'भ्रनन्तं विञ्ञाणं' ति विञ्ञाणञ्चायतनं उपसम्पज्ज विहरामि । तस्स मय्हं, भ्रानन्द, इमिना विहारेन विहरतो आकासानञ्चायतनसहगता सञ्जामनिस-कारा समुदाचरन्ति । स्वास्स मे होति आबाधो । सेय्यथापि, आनन्द, सुखिनो दुक्खं उप्पज्जेय्य यावदेव माबाधाय; एवमेवस्स मे माकासा-

नञ्चायतनसहगता सञ्जामनसिकारा समुदाचरन्ति । स्वास्स मे होति 10 प्रावाघो । ११. "तस्स मय्हं, भ्रानन्द, एतदहोसि - 'यन्नुनाहं सब्बसो विञ्जाणञ्चायतनं समितवकम्म नित्य किञ्ची ति आकिञ्चञ्जा-यतनं उपसम्पञ्ज विहरेय्यं ति । तस्स मय्हं, भ्रानन्द, भ्राकिञ्चञ्ञा-यतने चित्तं न पक्खन्दति नप्पसीदति न सन्तिट्रति न विमुच्चिति एतं 15 सन्तं ति पस्सतो । तस्स मय्हं, भ्रानन्द, एतदहोसि - 'को नु खो हेत् को पच्चयो. येन मे ब्राकिञ्चञ्ञायतने चित्तं न पक्खन्दति नप्पसीदति न सन्तिट्रति न विमुच्चति एतं सन्तं ति पस्सतो' ? तस्स मय्हं, भ्रानन्द, एतदहोसि - 'विञ्ञाणञ्चायतने लो मे ब्रादीनवो ब्रदिहो, सो च में प्रबहुलीकतो, ब्राकिञ्चञ्ञायतने च ग्रानिसंसी प्रनिधगतो. सो 20 च में ग्रनासेवितो । तस्मा में ग्राकिञ्चञ्ञायतने चित्तं न पक्खन्दिति नप्पसीदति न सन्तिद्रति न विमुच्चित एतं सन्तं ति पस्सतो'। तस्स मयहं, भ्रानन्द, एतदहोसि - 'सचे खो भ्रहं विञ्ञाणञ्चायतने भ्रादी-नवं दिस्वा तं बहुलं करेय्यं, ग्राकिञ्चञ्ञायतने ग्रानिसंसं ग्रिधगम्म तमासेवेय्यं, ठानं खो पनेतं विज्जति यं मे आकिञ्चञ्ञायतने चित्तं

25 पक्खन्देय्य पसीदेय्य सन्तिट्रेय्य विमुच्चेय्य एतं सन्तं ति पस्सतो' । सो खो ग्रहं, शानन्द, ग्रपरेन समयेन विञ्ञाणञ्चायतने ग्रादीनवं दिस्वा तं बहुलमकासि, ब्राकिञ्चञ्ञायतने ब्रानिसंसं ब्रिधगम्म तमासेवि ।

सन्तिद्रति विस्च्वित एतं सन्तं ति पस्सतो । सो स्रो ग्रहं, ग्रानन्त, so सब्बसो विञ्ञाणञ्चायतनं समतिक्कम्म 'नत्य किञ्ची' ति भाकि-

तस्स मय्हं, ग्रानन्द, ग्राकिञ्चञ्ञायतने चित्तं पक्खन्दति पसीदितः

ञ्चञ्ञायतनं उपसम्पज्ज विहरामि । तस्स मय्हं, ग्रानन्द, इमिना

विहारेन विहरतो विञ्ञाणञ्चायतनसहगता सञ्जामनसिकारा समुदाचरन्ति । स्वास्स में होति ब्राबाधो । सेय्यथापि, ब्रानन्द, सुक्षिनो दुक्कं उप्पज्जेय्य यावदेव ब्राबाधाय ; एवमेवस्स में विञ्जाणञ्चायतन-सहगता सञ्जामनसिकारा समुदाचरन्ति । स्वास्स में होति ब्राबाधो ।

१२. "तस्स मय्हं, म्रानन्द, एतदहोसि - 'यन्नुनाहं सब्बसी 5 शाकिञ्चञ्ञायतनं समतिक्कम्म नेवसञ्जानासञ्जायतनं उपसम्पर्ज विहरेय्यं' ति । तस्स मय्हं, ग्रानन्द, नेवसञ्जानासञ्जायतने चित्तं न पक्खन्दित नप्पसीदित न सन्तिद्वति न विमञ्चिति एतं सन्तं ति पस्सतो । तस्स मय्हं, ग्रानन्द, एतदहोसि - 'को न खो हेतू को पच्चयो, येन मे नेवसञ्जानासञ्जायतने चित्तं न पक्खन्दति नप्प- 10 सीदित न सन्तिद्वति न विमञ्चति एतं सन्तं ति परसतो' ? तस्स मय्हं, मानन्द, एतदहोसि - 'मािकञ्चञ्ञायतने खो मे मादीनवो मदिद्रो, सो च मे अबहलीकतो, नेवसञ्जानासञ्जायतने च आनिसंसो अनिध-गतो. सो च मे ग्रनासेवितो । तस्मा मे नेवसञ्जानासञ्जायतने चित्तं न पक्खन्दित नप्प्रसीदित न सन्तिद्वति न विमच्चित एतं सन्तं ति 15 पस्सतो'। तस्स मय्हं, ग्रानन्द, एतदहोसि - 'सचे खो श्रहं श्राकिञ्च-ञ्ञातने ब्रादीनवं दिस्वा तं बहलं करेय्यं, नेवसञ्ज्ञानासञ्जायतने भ्रानिसंसं भ्रधिगम्म तमासेवेय्यं, ठानं खो पनेतं विज्जति यं मे नेव-सञ्जानासञ्जायतने चित्तं पक्खन्देय्य पसीदेय्य सन्तिट्रेय्य विमच्चेय्य एतं सन्तं ति पस्सतो'। सो खो ग्रहं, ग्रानन्द, ग्रपरेन समयेन ²⁰ R.447 माकिञ्चञ्ञायतने प्रादीनवं दिस्वा तं बहलमकासि, नेवसञ्जा-नासञ्जायतने ग्रानिसंसं ग्रधिगम्म तमासेवि । तस्स मय्हं, ग्रानन्द, नेव-सञ्जानासञ्जायतने चित्तं पन्सन्दित पसीदित सन्तिद्वृति विमुच्चित एतं सन्तं ति पस्सतो । सो स्रो ग्रहं, ग्रानन्द, सब्बसो ग्राकिञ्च-ञ्जायतनं समितक्कम्म नेवसञ्जानासञ्जायतनं उपसम्पन्न विह- 25 रामि । तस्स मय्हं, ग्रानन्द, इमिना विहारेन विहरतो श्राकिञ्चञ्ञा-यतनसहगता सञ्जामनसिकारा समदाचरन्ति । स्वास्स मे होति भावाधी । सेय्ययापि, भानन्द, सुखिनी दुक्खं उप्पज्जेय्य यावदेव भावाधाय: एवमेवस्स मे भाकिञ्चञ्जायतनसहगता सञ्जासनसि-कारा समुदाचरन्ति । स्वास्स मे होति धाबाघो ।

१३. "तस्स मब्हं, झानन्द, एतदहोसि - यन्नूनाहं नेव-म॰४-११

R. 448

सञ्जानासञ्जायतनं समतिक्कम्म सञ्जावेदयितनिरोधं उप-सम्पञ्ज विहरेयां' ति । तस्स मय्हं, ग्रानन्द, सञ्ञावेदयितनिरोधे चित्तं न पक्लन्दित नप्पसीदित न सन्तिद्रति न विमृज्वित एतं सन्त ति पस्सतो । तस्स मय्हं, भानन्द, एतदहोसि - को नु स्तो हेत, को पच्चयो, येन में सञ्जाबेदियतिनरोधे चित्तं न पक्खन्दित नप्पसी-दित न सन्तिट्टति न विमुच्चित एतं सन्तं ति पस्सतो' ? तस्स मय्हं, भानन्द, एतदहोसि - 'नेवसञ्ज्ञानासञ्जायतने खो मे प्रादीनवी मदिहो. सो च में अबहलीकतो, सञ्जाबेदियतिनरोधे च मानिसंसी बनिधगतो. सो च में अनासेवितो । तस्मा में सञ्जावेदयितिनरीषे 10 चित्तं न पक्खन्दित नप्पसीदित न सन्तिट्रति न विमच्चिति एतं सन्तं ति पस्सतो'। तस्स मय्हं, ग्रानन्द, एतदहोसि - 'सचे खो ग्रहं नेव-सञ्जानासञ्जायतने ग्रादीनवं दिस्वा तं बहलं करेय्यं, सञ्जावेद-यितनिरोधे ग्रानिसंसं ग्रधिगम्म तमासेवेय्यं, ठानं खो पनेतं विज्जति यं मे सञ्जाबेदयितनिरोधे चित्तं पक्खन्देय्य पसीदेय्य सन्तिद्रेय्य 15 विमच्चेय्य एतं सन्तं ति पस्सतो' । सो खो ग्रहं, ग्रानन्द, श्रपरेन समयेन नेवसञ्जानासञ्जायतने ब्रादीनवं दिस्वा तं बहलमकासि, सञ्जाबेदयितनिरोधे ग्रानिसंसं ग्रधिगम्म तमासेवि । तस्स मय्हं, श्रानन्द, सञ्जावेदयितनिरोधे चित्तं पक्खन्दति पसीदित सन्तिट्रति विमच्चित एतं सन्तं ति पस्सतो । सो खो अहं, ग्रानन्द, सब्बसो 20 नेवसञ्जानासञ्जायतनं समतिक्कम्म सञ्जावेदयितनिरोधं उप-

१४. "यावकीवञ्चाहं, घानन्द, इमा नव अनुपुख्वविद्वारसमापत्तियो न एवं अनुनोमपटिलोमं समापिज पि बुट्टींह पि, नेव
तावाहं, प्रानन्द, सदेवके लोके समारके सब्रह्मके सस्समणबाह्मणिया

प्रजाय सदेवमनुस्साय 'अनुत्तरं सम्मासम्बोधि अभिसम्बुद्धो' ति
पच्चञ्जासि । यतो च लो अहं, आनन्द, इमा नव अनुपुख्वविद्वारसमापत्तियो एवं अनुलोमपटिलोम समापिज पि बुट्टींह पि, अवाहं,
आनन्द, सदेवके लोके समारके सब्रह्मके सस्समणबाह्मणिया पजाय
सदेवमनुस्साय 'अनुत्तरं सम्मासम्बोधि अभिसम्बुद्धो' ति पच्चञ्जासि ।

जाणं च पन मे दस्सनं उदपादि - 'अनुप्ता मे चेतोविसृत्ति, अयमनित्तमा
जाति, नित्य वानि पुनक्यबो"' ति ।

सम्पर्ज विहरामि, पञ्जाय च मे दिस्वा ग्रासवा परिक्खग्रं ग्रगमंस ।

तस्युद्धान

द्वे विहारा व निब्बान , गावी झानेन पञ्चमं। म्रानन्दो ब्राह्मणा देवो , नागेन तपुस्सेन चाति।।

प्र, सामञ्जवग्गों

१. सम्बाषसूत्तं

१. एक समयं आयस्मा आनन्दो कोसम्बयं विहरित घोसिता-रामे । श्रय लो आयस्मा उदायी येनायस्मा आनन्दो तेनुपसङ्कृमि; उपसङ्कृमित्वा आयस्मता आनन्देन सिद्ध सम्मोदि । सम्मोदनीयं ऽ कयं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो लो आयस्मा उदायी आयस्मन्तं आनन्दं एतद्वोच —

२. "बुत्तमिदं, ग्राबुसो, पञ्चालचण्डेन देवपुत्तेन — 'सम्बाधे गतं' घोकासं, ग्रविद्वा" मूरिसेषसो । यो झानमबण्डिं बुढोर्, पटिलीननिसभो मनी'ति ॥

"कतमो", श्रावुसी, सम्बाधी, कतमी सम्बाधे ग्रीकासाधिगमी बुत्ती भगवता" ति ?

३. "पञ्चिमे, आवुसो, कामगुणा सम्बाधो बुत्तो भगवता । कतमे पञ्च ? चक्खुविञ्केय्या रूपा इट्ठा कन्ता मनापा पियरूपा कामूपसंहिता रजनीया, सोतिवञ्केय्या सहा ... पे०... घानविञ्केय्या ।ऽ गन्धा ... जिव्हाविञ्केय्या रसा ... कायविञ्केय्या फोट्टब्बा इट्ठा कन्ता मनापा पियरूपा कामूपसंहिता रजनीया । इमे खो, आबुसो, पञ्च कामगुणा सम्बाधो बुत्तो भगवता ।

४. "इधाबुसी, भिक्कु विविज्येव कामेहि ... पे०... पठमं झानं उपसम्पज्ज विहरति । एतावता पि सो, धाबुसो, सम्बाधे १० घोकासाधिगमो बुतो भगवता परियायेन । तत्रापरिय^ण सम्बाधो । B. 242, R. 449

१. विहारे – स्वा० । २. तिम्बाणं – वी० । ३. त्रावी – स्वा० । ४-४. बाह्यणां देवा – सी०, रो०; बाह्यणो देवा – स्वा० । १. परन्वालयमो – स्वा० । ६. वत – त्री० । ७. प्रविदा – सी०, स्वा०, रो० । द−⊏ झातमबुद्धा दुढो – सी०; झातमबुद्धिक दुढो – स्वा० । १. परित्वीत ० – सी० । १०. कतमो तु बो – सी०, रो० । ११. तत्व परिच – की०, रो० ।

.450 किञ्च तत्व सम्बाधो ? यदेव तत्व वितक्कविचारा अनिरुद्धा होन्ति, अयमेत्व सम्बाधो ।

"पुन च परं, ब्रावुसो, भिक्खु वितक्कविचारानं बूपसमा
... पे०... दुतियं झानं उपसम्पञ्ज विहरित । एत्तावता पि खो,
 ब्रावुसो, सम्बाधे भ्रोकासाधिगमो वृत्तो भगवता परियायेन । तत्रापरिय सम्बाधो । किञ्च तत्य सम्बाधो ? यदेव तत्य पीति ब्रिनिस्द्वा
होति, अयमेत्य सम्बाधो ।

B 243

६. "पुन च परं, ध्रावुसो, भिक्ख पीतिया च विरागा ...पे०... तितवं झानं उपसम्पञ्ज विहरित । एतावता पि खो, आवुसो, सम्बाधे । श्रोकासाधिगमो बुत्तो भगवता परियायेन । तत्रापिय सम्बाधो । किञ्च तत्य सम्बाधो ? यदेव तत्य उपेक्खासुखं ग्रानिरुद्धं होति, अयमेल्य सम्बाधो ?

७. "पुन च परं, घावसो, भिक्ख सुखस्स च पहाना .. पे०... चतुत्यं झानं उपसम्पञ्ज विहरित । एत्तावता पि खो, घावुसो, सम्बाधे । श्रोकासाधिगमो वृत्तो भगवता पित्यायेन । तत्रापित्य सम्बाधो । किञ्च तत्य सम्बाधो ? यदेव तत्य रूपसञ्जा धनिरुद्धा होति, श्रयमेत्य सम्बाधो ।

प. "पुन च परं, आबुतो, भिक्खु सन्वसो रूपसञ्जानं समिति-क्कमा पटिघसञ्जानं ग्रत्यञ्जमा नानतसञ्जानं ग्रमनिस्कारा 'श्रनन्तो श्र आकासो' ति श्राकासानञ्चायतनं उपसम्पज्ज विहरित । एतावता पि खो, आबुसो, सम्बाधे श्रोकासाधिगमो बुत्तो मगवता परियायेन । तत्रापित्य सम्बाधो । किञ्च तत्य सम्बाधो ? यदेव तत्त्य श्राकासा-नञ्चायतनसञ्जा श्रनिरुद्धा होति, श्रयमेत्य सम्बाधो ।

१. "पुत च परं, आवुसो, भिक्खु सब्बसो फ्राकासानञ्चायतनं त्र.451 25 समितिकस्म 'ग्रनत्तं विञ्ञाणं' ति विञ्ञाणञ्चायतनं उपसम्पज्ज विहरित । एतावता पि खो, आवुसो, सम्वाधं मोकासाधिगमो वुत्तो गगवता परियायेन । तत्रापित्व सम्बाधो । किञ्च तत्थ सम्बाधो ? यदेव तत्य विञ्ञाणञ्चायतनसञ्जा ग्रनिरुद्धा होति, प्रयमेत्य सम्बाधो ।

१०. "पुन च परं, म्रावुसो, भिक्खु सब्बसो विञ्ञाणञ्चायतनं

समितिकस्म 'नित्य किञ्ची' ति आकिञ्चञ्जायतनं उपसम्पण्य विहरति । एतावता पि खो, आवसो, सम्बाधे भोकासाधिगमो बुत्तो मगवता परियायेन । तत्रापत्यि सम्बाधो । किञ्च तत्य सम्बाधो ? यदेव तत्य आकिञ्चञ्जायतनसञ्जा भनिरुद्धा होति, अयमेत्य सम्बाधो ।

११. "पुन च परं, बाबुसो, भिक्खु सन्बसो ब्राकिञ्चञ्ञा-यतनं समितिककम नेवसञ्जानासञ्जायतनं उपसम्पञ्ज विहरित । एतावता पि खो, ब्राबुसो, सम्बाधं ब्रोकासाधिममो बुत्तो भगवता परियायेन । तत्रापित्य सम्बाधो । किञ्च तत्य सम्बाधो ? यदेव तत्य नेवसञ्जानासञ्जायतनसञ्जा ब्रानिरुद्धा होति, अयमेत्य 10 सम्बाधो ।

B. 244

१२. "पुन च परं, आबुसो, भिक्खु सब्बसो नेबसञ्जा-नासञ्जायतनं समितिकस्म सञ्जावेदयितनिरोधं उपसम्पण्ण बिहरति, पञ्जाय चस्स दिस्वा ग्रासवा परिक्खीणा होन्ति । एतावता पि खो, ग्राबुसो, सम्बाधे श्रोकासाधिगमो बुत्तो भगवता निप्परियायेना" ति । 18

२. कायसक्लिसुसं

१. "'कायसिक्ख कायसक्खी' ति, ब्रावुसो, वृच्चित । कित्ता-वता नु खो, ब्रावुसो, कायसिक्ख वृत्तो भगवता" ति ?

२. "इषाबुसो, भिक्सु विविच्चेव कामेहि ...पे०... पठमं झानं उपसम्पञ्ज निहरति । यथा यथा च तदायतनं तथा तथा नं कायेन फुसिस्वा विहरति । एत्तावता पि स्त्रो, भावुसो, कायसिस्स बुत्तो 20 भगवता परियायेन ।

R. 452

३. "पुन च परं, आवुसो, भिक्खु वितक्किविचारानं वूपसमा ... पे०... दुतियं झानं ... तितयं झानं ... चतुत्यं झानं उपसम्पच्च विहरित । यथा यथा च तदायतनं तथा तथा नं कायेन फुसित्वा विहरित । एत्तावता पि खो, आवुसो, कायसिक्ख बुत्तो भगवता 23 परियायेन ।

४. "पुन च परं, ब्रावुसो, भिक्खु सब्बसो रूपसञ्ज्ञानं १. प्रसिखा - रो०।

R 453 15

i

समितक्कमा पटिषसञ्जानं अत्यङ्गमा नानत्तसञ्जानं अमनसिकारा 'अनन्तो आकासो' ति आकासानञ्चायतनं उपसम्पज्ज विहरित । यथा यथा च तदायतनं तथा तथा नं कायेन फुसित्वा विहरित । एत्तावता पि खो, आबुसो, कायसम्बद्ध बुत्तो भगवता परियायेन ... पे०... ।

४. "पुन च परं, आबुसो, भिक्खु सब्बसो नेवसञ्जानासञ्जान यतनं समतिक्कम्म सञ्जावेदियतिनरोधं उपसम्पञ्ज विहरति, पञ्जाय चस्स दिस्वा आसवा परिक्खीणा होन्ति । यथा यथा च तदायतनं तथा तथा नं कायेन फुसित्वा विहरति । एतावता पि स्रो, आबुसो, कावसक्खि बुत्तो भगवता निप्परियायेना" ति ।

३. पञ्जाविमुत्तसुत्तं

B 245 10 १. "'पञ्जाविमुत्तो पञ्जाविमुत्तो' ति, प्रावुसो, बुच्चति । कित्तावता न सो, ग्रावसो, पञ्जाविमुत्तो वृत्तो भगवता'' ति ?

> "इघावुसो, भिक्कु विविच्चेव कामेहि ... पे०... पटमं सानं उपसम्पञ्ज विहरति, पञ्जाय च नं पजानाति । एतावता पि खो, ग्रावुसो, पञ्जाविमुत्तो बुतो भगवता परियायेन ... पे०... ।

> इ. "पुन च परं, आबुसो, भिक्खु सब्बसो नेवसञ्जा-नासञ्जायतनं समितिक्कम्म सञ्जावेदियतिनरोधं उपसम्पञ्ज विहरितं, पञ्जाय चस्स दिस्वा आसवा परिक्खीणा होन्ति, पञ्जाय च नं पजानाति । एत्तावता पि खो, आबुसो, पञ्जाविमुत्तो बुत्तो भगवता निष्परिकावेन" ति ।

४. उभतोभागविमृत्तसूत्तं

- १. "'उभतोभागविभृतो उभतोभागविभृत्तो' ति, झाबुसो, बुच्चति । कितावता नु स्रो, ब्राबुसो, उभतोभागविभृतो बुत्तो भगवता" ति ?
- "इषाबुसी, भिक्खु विविच्चेव कामेहि ... पे०... पठमं झानं उपसम्प्रज्ज विहरति । यथा यथा च तदायतनं तथा तथा नं कासेन फुसित्वा विहरति, पञ्ञाय च नं पजानाति । एत्तावता पि खी, भावुसी, उमतोभागविमुत्तो बुत्तो भगवता परियायेन ... पे०... ।

३. "पुन च परं, बाबुसो, भिक्खु सम्बसो नेवसञ्जानासञ्जा-यतनं समितिकम्म सञ्जावेदियतिनिरोधं उपसम्पण्य विहरित, पञ्जाय चस्स दिस्वा बासवा परिक्खीणा होन्ति । यथा यथा च तदायतनं तथा तथा नं कायेन फुसित्वा विहरित, पञ्जाय च नं पजानाति । एतावता पि खो, ब्रावुसो, उभतोभागविभृत्तो बुत्तो ऽ भगवता निप्परियायेन" ति ।

५. सन्विद्विकथम्मसुत्तं

१. "'सन्दिट्टिको घम्मो सन्दिट्टिको घम्मो' ति, झावुसो, बुज्बति । कित्तावता नु खो, झावुसो, सन्दिट्टिको घम्मो बुत्तो भगवता" ति ?

२. ''इधाबुसी, भिक्लु विविच्चेव कामेहि. .पे०... पठमं झानं 10 उपसम्पज्ज विह्रंरति । एतावता पि खो, बाबुसो, सन्दिट्ठिको धम्मो बुत्तो भगवता परियायेन ... पे०... ।

३. "पुन च परं, ब्राव्सो, भिक्खु सब्बसो नेवसञ्जानासञ्जान यतनं समितिकरूम सञ्जावेदयितिनरोधं उपसम्पण्ज विहरति, पञ्जाय चस्स दिस्वा श्रासवा परिक्खीणा होन्ति । एत्तावता पि खो, श्राव्सो, 15 सन्दिट्टिको धम्मो बृत्तो भगवता निष्परियायेना" ति ।

६. सन्विट्ठिकनिब्बानसुत्तं

 "सिन्दिट्ठकं निब्बानं सिन्दिट्ठकं निब्बानं ति, आबुसो, बुच्चित । कित्तावता नु खो, आबुसो, सिन्दिट्टकं निब्बानं बुत्तं सगबता" ति ?

२. "इषाबुसो, भिक्खु विविच्चेव कामेहि ...पे०... पटमं झानं 20 उपसम्पञ्ज विहरति । एत्तावता पि खो, आबुसो, सन्दिट्टिकं निब्बानं बुत्तं भगवता परियायेन ... पे०... ।

 "पुन च परं, ब्रावुसो, मिक्बु सब्बसो नेवसञ्ञा-नासञ्जायतनं समितकम्म सञ्जावेदयितिनरोधं उपसम्पज्ज विहरित, पञ्जाय चस्स दिस्वा ब्रासवा परिक्सीणा होन्ति । एतावता पि खो, अ ब्रावुसो, सन्दिट्टिकं निब्बानं वृत्तं भगवता निष्परियायेना" ति ।

७. निब्बानसत्तं

R 454

R. 247

१. निब्बानं निब्बानं ति, ग्रावुसो, वुच्चति ... पे ०... ।

E. परिनिब्बानसत्तं

१. परिनिब्बानं परिनिब्बानं ति, मावुसो, वुच्चति ... पे०...।

६. तदञ्जनिब्बानसत्तं

१. तदञ्जनिब्बानं तदञ्जनिब्बानं ति, ग्रावसी, बृज्यति ... पे०... ।

१०. दिट्टधम्मनिब्बानसत्तं

- १. "'दिद्रधम्मनिब्बानं दिद्रधम्मनिब्बानं' ति, श्रावुसो, बुच्चति । कितावता नु खो, ब्राबुसो दिट्टधम्मनिय्बानं बुत्तं भगवता" ति ?
- २. "इधावुसो, भिक्लु विविच्चेव कामेहि . पे०. पठमं झानं उपसम्पन्न विहरति । एत्तावता पि खो, आवसो, दिट्टधम्मनिब्बानं 10 वृत्तं भगवता परियायेन ... पे०...।
 - "प्न च परं, ब्राव्सो, भिक्खु सब्बसो नेवसञ्जा-नासञ्जायतनं समतिनकम्म सञ्जावदियितनिरोधं उपसम्पर्ज विहरति. पञ्जाय चस्स दिस्वा ग्रासवा परिक्खीणा होन्ति । एत्तावता पि खो. श्रावसो, दिद्रधम्मनिब्बानं वत्त भगवता निष्परियायेना" ति । सामञ्जावस्तो पञ्चमो ।

तस्सुद्दानं

R 455 15

सम्बाधो कायसक्ति पञ्जा , उभतोभागो सन्दिद्विका हे । निब्बानं परिनिब्बानं, तदङ्गदिद्रधम्मिकेन चा ति ॥ पठमो पण्णासको समलो ।

१. पञ्चातकमा - सी॰, स्वा॰, रो॰। २-२ पञ्चातो कावसक्खि च - सी॰, रो०: पञ्चाली कामहेसञ्च - स्था॰। ३. उथी - सी॰, स्था॰, री॰। ४. दुवे - सी॰। ४-४. • बम्मिकेना वि - सी ।

६. खेमबस्गो

१. सेमसरां

१. "'खेमं खेमं' ति, आवुसो, वुच्चति । कित्तावता नु खो, आवुसो, खेमं वृत्तं भगवता'' ति ?

B 248

- २. "इषानुसो, भिक्खु निविच्चेव कामेहि ... पे०... पटमं झानं उपसम्पञ्ज निहरति । एत्तावता पि खो, झावुसो, खेमं बुत्तं भगवता परियायेन ... पे०... ।
- ३. "पुन च परं, प्रावुसो, भिन्नख् सब्बसो नेवसञ्जानासञ्जा-यतनं समितिकम्म सञ्जावेदयितिनरोधं उपसम्पज्ज विहरित, पञ्जाय चस्स विस्वा धासवा परिक्खीणा होन्ति । एत्तावता पि खो, धावुसो, खेमं वृत्तं भगवता निप्परियायेना" ति ।

२. स्रेमप्पत्तसुत्तं

१. लेमप्पत्तो लेमप्पत्तो ति, ग्रावुसो, बुच्चति ... पे०...।

३. ग्रमतसुत्तं

१. ग्रमतं ग्रमतं ति, ग्रावुसो, वुच्चति ... पे०... ।

४. ग्रमतप्पत्तसुत्तं

१. ग्रमतप्पत्ती ग्रमतप्पत्ती ति, ग्रावुसी, बुच्चति ... पं ० ... ।

५. ग्रभयसुत्तं

१. ग्रमयं ग्रमयं ति, ग्रावुसो, वुच्चति ... पे०... ।

६. ग्रभयप्यत्तमुत्तं

१. म्रमयप्पत्तो ग्रमयप्यत्तो ति, मावुसो, बुच्चति ... पे०... ।

७. पस्सवित्ता

१. पस्सद्धि पस्सद्धी ति, भ्रावुसो, बुच्चित ... पे०... ।

नुपस्सी विहरित झातापी सम्पनानो सितमा विनेध्य लोके अभिज्ञा-दोमनस्सं । इमेसं सो, भिक्सवे, पञ्चलं नीवरणानं पहानाय इमे चतारो सितपद्वाना भावेतब्बा" ति ।

३. कामगुणसुत्तं

- १. "पञ्चिम, भिन्नखंने, कामगुणा। कतमे पञ्च? चन्नखु-उ विञ्चेत्या रूपा इट्ठा कन्ता मनापा पियरूपा कामूपसंहिता रजनीया, स्रोतिबञ्चेत्या सहा ... पे०... घानविञ्चेत्या गन्धा ... जिल्हा-विञ्चेत्या रसा ... कायविञ्चेत्या फोटुब्बा इट्ठा कन्ता मनापा पियरूपा कामूपसंहिता रजनीया। इमे खो, भिन्नखंने, पञ्च काम-गुणा।
 - २. "इमेसं लो, भिक्खवे, पञ्चन्नं कामगुणानं पहानाय ...पे०... इमे चत्तारो सतिपद्वाना भावेतब्बा'' ति ।

४. उपादानक्लन्धसूतं

- "पञ्चिमे, भिनस्वने, उपादाननस्वन्धा । कतमे पञ्च ?
 रूपुपादाननस्वन्धो, वेदनुपादाननस्वन्धो, सञ्ज्षादाननस्वन्धो, सङ्कारपादाननस्वन्धो, विञ्ञाणुपादाननस्वन्धो इमे स्रो, भिनस्वने, पञ्चु। पादाननस्वन्धा ।
 - २. "इमेसं खो, भिक्खवे, पञ्चन्नं उपादानक्खन्धानं पहानाय ...पें ०... इमे चत्तारो सतिपट्ठाना भावेतव्वा" ति ।

४. म्रोरम्भागियसुत्तं

- "पञ्चिमानि, भिक्खवे, प्रोरम्मागियानि संयोजनानि । कतमानि पञ्च ? सक्कायदिद्वि, विचिकिच्छा, सीलब्बतपरामासो, कामच्छन्दो, ब्यापादो – इमानि खो, भिक्खवे, पञ्चोरम्मागियानि संयोजनानि ।
 - २. "इमेसं स्रो, भिक्सवे, पञ्चम्नं ग्रोरस्भागियानं संयोजनानं पहानाय ... पे०... इमे चत्तारो सतिपट्टाना भावेतव्या" ति ।

10

६. गतिसूतं

 "पञ्चिमा, भिन्छवे, गतियो। कतमा पञ्च? निरयो, तिरच्छानयोनि, पेत्तिविसयो, मनुस्सा, देवा – इमा स्त्रो, भिन्सवे, पञ्च गतियो।

२. "इमासं खो, भिक्खवे, पञ्चन्नं गतीनं पहानाय ... पे०... इमे चत्तारो सतिपट्टाना भावेतब्बा" ति ।

७. मच्छरियसुत्तं

 "पञ्चिमानि, भिक्खने, मच्छिरियानि। कतमानि
 पञ्च ? ब्रावासमच्छिरियं, कुलमच्छिरियं, लाभमच्छिरियं, वण्ण-मच्छिरियं, धम्ममच्छिरियं – डमानि खो, भिक्खने, पञ्च मच्छिरियानि।

२. "इमेसं खो, भिक्सवे, पञ्चम्नं मच्छरियानं पहानाय ...पे०... इमे चतारो सतिपट्टाना भावेतब्बा" ति ।

८. उद्धम्भागियमुत्तं

(- "पञ्चिमानि, भिक्खवे, उद्धम्भागियानि संयोजनानि ।
 कतमानि पञ्च ? रूपरागो, ग्ररूपरागो, मानो, उद्बच्चं, भ्रविज्जा —
 इमानि खो, भिक्खवे, पञ्चुद्धमागियानि संयोजनानि ।

२. "इमेसं खो, भिक्खवे, पञ्चन्नं उद्धम्मागियानं संयोजनानं पहानाय ... पे०... इमे चत्तारो सतिपट्राना भावेतब्बा" ति ।

६. चेतोसीलमुत्तं

१. "पञ्चिमे, भिक्खवे, चेतोखीला । कतमे पञ्च ? इध भिक्खवे, भिक्खु सत्यिर कद्भृति विचिकिच्छ्वति नाधिमुच्चिति न सम्पसीदित । यो सो, भिक्खवे, भिक्खु सत्यिर कद्भृति विचिकिच्छ्वति नाधिमुच्चिति न सम्पसीदिति, तस्स चित्तं न नमित झातप्पाय अनु-योगाय सातच्चाय पधानाय । यस्स चित्तं न नमित झातप्पाय अनुयोगाय 20 सातच्चाय पधानाय, ग्रयं पठमो चेतोखीलो ।

१. सातच्छाम - सी०, स्या०, रो०।

२. "पुन च परं, भिक्सवे, भिक्स चम्मे कक्कृति ... पे०... सङ्के कक्कृति ... पे०... सङ्के कक्कृति ... पिक्साय कक्कृति ... सक्झ्मारीसु कृपितो होति अनत्तमनो आहतिचत्तो सीलजातो । यो सो, भिक्सवे, भिक्सु सक्क्ष्म-चारीसु कृपितो होति अनत्तथनो आहतिचत्तो सीलजातो, तस्स वित्तं न नमति आतप्पाय अनुयोगाय सातच्चाय पघानाय । यस्स चित्तं न नमति आतप्पाय अनुयोगाय सातच्चाय पघानाय, अयं पञ्चमो चेतोखीलो । इमें सो, भिक्सवे, पञ्च चेतोसीला ।

३. "इमेसं, खो, भिक्खवे, पञ्चन्नं चेतोखीलानं पहानाय ... पेo... इसे चतारो सतिपट्टाना भावेतब्बा" ति ।

१०. चेतसोविनिबन्धमुत्तं

R. 461 10 B. 253

१. "पञ्चिम, भिक्खने, चेतसोविनिबन्धा । कतमे पञ्च ? इस, भिक्खने, भिक्ख कामेसु अबीतरागो होति अविगतच्छन्दो । अविगतपिमो अविगतपि

"पुन च परं, भिक्खने, भिक्खु काये अवीतरागो होति
 ... पे०... रूपे अवीतरागो होति ... यावदत्वं उदरावदेह्नं भुञ्चित्वा
 सेय्यसुखं पस्ससुखं मिद्धसुखं अनुयुत्तो विहरित ... अञ्जातरं देवनिकायं पणिघाय ब्रह्मचिर्यं चरित — 'इमिनाहं सीलेन वा बतेन वा
तपेन वा ब्रह्मचिर्यंन वा देवो वा भिवस्सामि देवञ्जातरो वा'ति ।
यो सो, भिक्खने, भिक्खु अञ्जातरं देविनकायं पणिघाय ब्रह्मचिर्यं
चरित — 'इमिनाहं सीलेन वा बतेन वा तपेन वा ब्रह्मचिर्यंन वा देवो
 वा भविस्सामि देवञ्जातरो वा'ति, तस्स चित्तं न नमित आतप्पाय
भनुषोगाय सातच्चाय पघानाय । यस्स चित्तं न नमित आतप्पाय

१-१. स्वा॰, व॰ पोत्पकेषु नरिष । २-२. घवीतच्छन्दो धवीतपेमो स्वीत॰ धवीत॰ स्वीततच्छो - स्वा॰, रो॰ । ३. फस्समुखं - सी॰ ।

अनुयोकाय सातच्चाय पथानाय, धर्व पञ्चमो चेतसोविनिबन्धी । इमे स्रो. भिक्सवे, पञ्च चेतसोविनिबन्धा ।

३. "इसेसं खो, भिक्खवे, पञ्चक्षं चेतसोविनिवन्यानं पहानाय चतारो सितपट्ठाना भावेतब्बा। कतमे चतारो ? इघ, भिक्खवे, भिक्खु काये कायानुपस्सी विहरित झातापी सम्पजानो सितमा विनेय्य व लोके प्रभिज्झादोमनस्सं; वेदनासु ... पे०... चिते ... धम्मेसु धम्मानु-पस्सी विहरित झातापी सम्पजानो सितमा विनेय्य लोके अभिज्झा-दोमनस्सं। इमेसं खो, भिक्खवे, पञ्चक्षं चेतसोविनिबन्धानं पहानाय इमे चत्तारो सितपट्ठाना भावेतब्बा" ति।

सतिपट्टानवग्गो सत्तमो ।

तस्सुद्दानं

सिक्खा नीवरणाकामा, सन्या च झोरम्मांगिया गति। 10 R.462 मच्छेरं उद्धम्भागियाँ ग्रद्रमं, चेतोसीला विनिबन्धा ति।।

सम्मण्यधानवग्गो

१. सिक्लसूत्तं

१. "पञ्चिमानि, भिक्खवे, तिक्खादुब्बस्थानि । कतमानि पञ्च ? पाणातिपातो ... पे०... सुराभेरथमज्जपमादट्ठानं – इमानि खो, भिक्खवे, पञ्च तिक्खादुब्बस्थानि ।

B. 254

२. "इमेसं खो, भिक्खवे, पञ्चकं सिक्खाहुब्बत्यानं पहानाय 15 चत्तारो सम्मप्पधाना भावेतब्बा । कतमे चत्तारो ? इध, भिक्खवे, भिक्खु अनुप्पधानं पापकानं अकुसलानं धम्मानं अनुप्पादाय छन्दं जनेति वायमित विरियं आरभित चित्तं पम्मान्हाति पदहति; उप्पक्षानं पापकानं अकुसलानं धम्मानं पहानाय छन्दं जनेति वायमित विरियं आरभित चित्तं पम्मानं उप्पादाय छन्दं थ जनेति वायमित विरियं आरभित चित्तं पम्मानं उप्पादाय छन्दं थ जनेति वायमित विरियं आरभित चित्तं पम्मानं उप्पादाय छन्दं थ जनेति वायमित विरियं आरभित चित्तं प्रमुप्तानं छम्मानं उप्पादाय छन्दं थ जनेति वायमित विरियं आरभित चित्तं प्रमुप्तानं प्रमुत्ति पदहित; उपप्रधानं प्रमुप्तानं प्रमुत्ति पदहित; उपप्रधानं प्रमुत्ति पदहित; उपप्रधानं प्रमुत्ति पदिति ।

१. नीवारणा कामा - स्था० । २. मच्चेरं वेव - ती॰, री॰; मच्छिरियज्वेव -स्था॰ । ३ उद्धम्मागियानं - स्था॰ । ४-४. वेतीक्षित ० - सी॰, री॰; वैतीक्षीतिविनिबन्धों - स्था॰।

कुसलानं घम्मानं ठितिया धसम्भोसाय भिय्योभानाय वेपुल्लाय भावनाय पारिपूरिया छन्दं जनेति नायमित निरियं धारभित चित्तं पत्यण्हाति पदहति । इमेसं सो, भिक्सने, पञ्चभं सिक्सादुब्बल्यानं पहानाय इमे चतारो सम्मप्पधाना भावेतब्बा'' ति ।

(यथा सतिपट्टानवस्ये तथा सम्मप्पधानवसेन वित्यारेतव्या ।)

१०. चेतसोविनिबन्धमुत्तं

R.463 5 १. "पश्चिम, भिनस्ववं, चेतसीविनिबन्धा । कतमे पञ्च ? इस, भिनस्ववं, भिनस्वु कामेसु अवीतरागो होति ... पे०... इमे स्वो, भिनस्ववं, पञ्च चेतसीविनिबन्धा ।

२. "इमसं खो, भिक्खबे, पञ्चक्र चेतसोविनिवन्धानं पहानाय चलारो सम्मर्पधाना भावेतब्बा । कतमे चलारो ? इध, भिक्खवे, 10 भिक्खु अनुप्पन्नानं पापकानं अकुसलानं धम्मानं अनुप्पादाय छन्दं जनिति वायमिति विरिधं आरभित चित्तं पमण्हाति पदहति, उप्पन्नानं पापकानं अकुसलानं धम्मानं पहानाय .. अनुप्पन्नानं धम्मानं उप्पादाय .. उप्पन्नानं धम्मानं उप्पादाय .. उप्पन्नानं कुसलानं धम्मानं ठितिया असम्मोसाय भिय्योभावाय चेपुल्लाय भावनाय पारिपूरिया छन्दं जनेति वायमित विरिधं आरभिति चित्तं पमण्हाति पदहति । इमेसं खो, भिक्खवे, पञ्चकं चेतसीविनिवन्धानं पहानाय इसे चतारो सम्मप्पधाना मावेतव्या ति । सम्मप्पधाना मावेतव्या ति । सम्मप्पधाना मावेतव्या ति । सम्मप्पधानवान प्रदृत्तो ।

६. इद्धिपादवग्गो

१. सिक्लसूतं

१ "पञ्चिमानि, भिक्सवे, सिक्सादुब्बल्यानि । कतमानि पञ्च ? पाणातिपातो ... पे०... सुरामेरयमज्जपमादट्ठानं – इमानि स्रो, भिक्सवे, पञ्च सिक्सादुब्बल्यानि ।

२० २. "इमेसं खो, भिक्खवं, पञ्चम्नं सिक्खादुब्बल्यानं पहानाय १.464 वतारो इद्विपादा मावेतब्बा। कतमे चत्तारो ? इथ, भिक्खवं, भिक्खु ख्रन्दसमिधिपथानसङ्खारसमन्नागतं इद्विपादं भावेति, विरिय- समाधि ... चित्तसमाधि ... बीमंसासमाधिपधानसङ्कारसमक्षागतं इद्धि-पादं भावति । इमेसं खो, भिनखबे, पञ्चकं सिक्खादुब्बल्यानं पहानाय इमे चत्तारो इद्धिपादा भावेतब्बा'' ति ।

(यथा सतिपट्टानवम्ये तथा इद्विपादवसेन वित्यारेतब्बा।)

१०. चेतसोविनिबन्धसुत्तं

- १. "पञ्चिमे, भिक्खवे, चेतसीविनिबन्धा। कतमे पञ्च ? इध, भिक्खवे, भिक्खु कामेसु धवीतरागो होति ... पे०... इमे खो, 5 भिक्खवे, पञ्च चेतसीविनिबन्धा।
- २. "इसेसं खो, भिक्खवे, पञ्चक्तं चेतसोविनिबन्धानं पहानाय इमे चतारो इदिपादा भावेतन्त्रा । कतमे चत्तारो ? इघ, भिक्खवे, भिक्खु खन्दसमाधिपधानसङ्कारसमन्नागतं इदिपादं भावेति, विरिय-समाधि ... चित्तसमाधि ... चीमंसासमाधिपधानसङ्कारसमन्नागतं इदि- 10 पादं भावेति । इमेसं खो, भिक्खवे, पञ्चन्नां चेतसोविनिबन्धानं पहानाय इमे चतारो इदिपादा भावेतव्या" ति ।

इद्धिपादवस्गो नवसो ।

यथेव' सतिपट्ठाना, पधाना चतुरो पि च । चतारो इद्विपादा च , तथेव सम्पयोजये ति ।।

B. 256

१०. रागपेय्यालं

- १. "रागस्स, भिक्खवे, ग्रिमिञ्जाय नव धम्मा भावेतब्बा । 15 श. 465 कतमे नव ? असुभसञ्जा, मरणसञ्जा, आहारे पटिकूलसञ्जा, सब्बलोके ग्रनिभरतिसञ्जा, ग्रिनिच्चसञ्जा, ग्रिनिच्चे दुक्खसञ्जा, दुक्खे ग्रनत्सञ्जा, पहानसञ्जा, विरागसञ्जा – रागस्स, भिक्खवे ग्रिमिञ्जाय इमे नव धम्मा भावेतब्बा" ति ।
- २. "रागस्स, भिक्खवे, अभिञ्ञाय नव धम्मा भावेतस्वा । 20 कतमे नव ? पठमं झानं, दुतियं झानं, तितयं झानं, चतुत्यं झानं, घाकासा-नञ्चायतनं, विञ्ञाणञ्चायतनं, धाकिञ्चञ्ञायतनं, नेवसञ्जा-

रै. चतारो - डी॰, स्वा॰। २. पदे - डी॰, स्वा॰, रो॰। ३. पि - डी॰, स्वा॰, रो॰। ४. पुरिलेहि च योजये - डी॰, रो॰; पुरिलेहेतेहि योजये - स्वा॰। स०४-१३

R. 466

नासञ्जायतनं, सञ्जावेदयितनिरोघो - रागस्स, भिक्खवे, अभि-ञ्जाय इमे नव धम्मा भावेतब्बां' ति ।

३-२०. "रागस्स भिक्खवे, परिञ्ञाय ... पे०... परिक्खयाय ... पे०... पहानाय ... पे०... खयाय ... पे०... वराग ... पे०... विरागाय 5 ... पे०... निरोधाय ... पे०... चागाय ... पे०... पटिनिस्सग्गाय ... पे०... इमे नव धम्मा भावेतब्बा" ति ।

२१-३४०. "दोसस्स ... पे०... मोहस्स ... कोघस्स ... उप-नाहस्स ... मक्खस्स ... पळासस्स ... इस्साय ... मच्छरियस्स ... मायाय ... साठेब्यस्स ... थम्मस्स .. सारम्भस्स ... मानस्स ... प्रतिमानस्स ... १० मदस्स ... पमादस्स ग्रभिञ्ञाय ... पे०... परिञ्ञाय ... परिक्खयाय ... प्रतानाय ... स्वयाय ... वयाय ... विरागाय ... निरोधाय ... च्यागय ...

पिटिनिस्सगाय ... पे०... इमे नव धम्मा भावेतब्बा'' ति । रागेथ्यानं निर्दत्तं ।

नवकनिपातो निट्टितो ।

·o: --

१०. दसकनिपातो

१. आनिसंसवग्गो

१. किमस्थियसुत्तं	
१. एवं मे सुतं। एकं समयं भगवा सावत्थियं विहरति	B. 257,
जेतवने ग्रनाथिपिण्डिकस्स ग्रारामे । ग्रथ खो ग्रायस्मा ग्रानन्दो येन	R. vol.V,1
भगवा तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं ग्रभिवादेत्वा एकमन्तं	
निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो स्रो ग्रायस्मा ग्रानन्दो भगवन्तं एतदबोच -	
२. "किमत्थियानि, भन्ते, कुसलानि सीलानि किमानिसंसानी"	5
ति ?	
"ग्रविप्पटिसारत्थानि खो, ग्रानन्द, कुसलानि सीलानि ग्रवि-	
प्यटिसारानिसंसानी"ित ।	
३. "ग्रविष्पटिसारो पन, भन्ते, किमत्थियो किमानिसंसो" ति ?	
"श्रविप्पटिसारो स्रो, ग्रानन्द, पामोज्जत्यो' पामोज्जानिसंसो'"	10
ति ।	
४. "पामोज्जं पन, भन्ते, किमत्यियं किमानिसंसं" ति ?	
"पामोज्जं खो, ग्रानन्द, पीतत्यं पीतानिसंसं" ति ।	
प्. "पीति पन, भन्ते, किमत्थिया किमानिसंसा" ति ?	
"पीति खो, ग्रानन्द, पस्सद्धत्या पस्सद्धानिसंसा" ति ।	15
६. "पस्सद्धि पन, भन्ते, किमत्थिया किमानिसंसा" ति ?	B. 258
"पस्सद्धि खो, ग्रानन्द, सुखत्या सुखानिसंसा" ति ।	
७. "सुखं पन, भन्ते, किमत्थियं किमानिसंसं" ति ?	
"सुखं खो, ग्रानन्द, समाधत्थं समाधानिसंसं" ति ।	R. 2
पंसमाधि पन, भन्ते, किमत्यियो किमानिसंसो" ति ?	20
"समाधि खो, श्रानन्द, यथाभूतञाणदस्सनत्थो यथाभूतञाण-	
दस्सनानिसंसो" ति ।	
. "	

ति ?

१-१. पामुज्जत्यो पामुज्जानिसंसो - सी०, स्या०, रो०।

R 3

B. 259

"यथाभूतञाणदस्सनं खो, ग्रानन्द, निब्बदाविरागत्यं निब्बदा-विरागनिसंसं" ति ।

१०. "निब्बिदाविरागो पन, भन्ते किमत्थियो किमानिसंसी" ति ?

"निब्बदाविरागो खो, ग्रानन्द, विमुत्तिशाणदस्सनत्यो विमुत्ति-जाणदस्सनानिसंसो ।

११. "इति स्रो, ग्रानन्द, कुसलानि सीलानि प्रविप्यटिसार-त्वानि प्रविप्यटिसारानिसंनानि; प्रविप्यटिसारो पामोज्जरको पामोज्जा-निसंसो; पामोज्जं पीतत्वं पीतानिमंसं; पीति पस्सद्धत्वा पस्यद्धा-10 निसंना; पस्सद्धि सुखत्वा सुखानिसंसा; सुखं समाधत्वं समाधानिसंसं; समाघि यथाभूतजाणदस्सनत्वो यथाभूतजाणदस्सनानिसंसो; यथाभूत-जाणदस्सनं निब्बिदानिसगत्वं निब्बदाविरागानिसंसं; निब्बदा-विरागो विमुक्तिजाणदस्मनत्वो विमुक्तिजाणद्सनानिसंसो । इति स्रो, ग्रानन्द, कुसलानि सीलानि प्रनपुळ्वेन ग्रग्गाय परेन्ती" ति ।

२. चेतनाकरणीयसुत्तं

१. "सीलवतो, भिक्खवे, सीलसम्पन्नस्स न चेतनाय करणीयं – 'ग्रविष्यटिसारो में उप्पज्जत्' ति । घम्मता एसा, भिक्खवे, यं सीलवतो सीलसम्पन्नस्स ग्रविष्यटिसारो उप्पज्जत् । ग्रविष्यटिसारिस्स, भिक्खवे, न चेतनाय करणीयं – 'पागोज्जं में उप्पज्जत्' ति । घम्मता एसा, भिक्खवे, न चेतनाय करणीयं – 'पागोज्जं जायिते' । पमुदितस्स, 20 भिक्खवे, न चेतनाय करणीयं – 'पीति में उप्पज्जत्' ति । घम्मता एसा, भिक्खवे, यं पमुदितस्स पीति उप्पज्जति । पीतिमनस्स, भिक्खवे, न चेतनाय करणीयं – 'कायो में पस्सम्भत्' ति । घम्मता एसा, भिक्खवे, यं पीतिमनस्स कायो पस्सम्भत् ति । पस्सद्धकायस्स, भिक्खवे, न चेतनाय करणीयं – 'क्खवें वेदियागी' ति । घम्मता एसा, भिक्खवे, यं पस्सद्धकायो सुखं वेदियागी' ति । घम्मता एसा, भिक्खवे, यं पस्सद्धकायो सुखं वेदियति । सुस्तिनो, भिक्खवे, न चेतनाय करणीयं – 'खुं वेदियाना एसा, भिक्खवे, यं सुखिनो चित्तं समाघियति । समाहितस्स, भिक्खवे, न चेतनाय करणीयं – 'खुं वेदियाना एसा, भिक्खवे, यं सुखिनो चित्तं समाघियति । समाहितस्स, भिक्खवे, न चेतनाय करणीयं – 'खुं वेदियाना एसा, भिक्खवे, यं सुखिनो चित्तं समाघियति । समाहितस्स, भिक्खवे, न चेतनाय करणीयं – 'खुं वेदियाना करणीयं – 'खुं वे

१-१. घरहताय पूरेन्ती - स्वा०। २ उप्पञ्जति - सी०, स्वा०, री०।

मूतं वानामि पस्तामी' ति । धम्मता एता, मिक्खवे, यं समाहितो यबाभूतं जानाति पस्सति । यथाभूतं, भिक्खवे, जानतो पस्सति न चेतनाय करणीयं — 'निब्बिन्दामि विरच्जामी' ति । धम्मता एसा, भिक्खवे, यं यथाभूतं जानं पस्सं निब्बिन्दिति विरच्जति । निब्बिक्सस्सं, भिक्खवे, विरच्सस्सं न चेतनाय करणीयं — 'विमुत्तिः । वस्मता एसा, भिक्खवे, यं निब्बिक्सो विरच्तो विम्तिः । वस्मता एसा, भिक्खवे, यं निब्बिक्सो विरच्तो विमृत्तिः । वस्सता स्विक्सकरोति ।

२. "इति खो, भिक्खवं, निब्बदाविरागो विमुत्तिञाणदस्स-नत्थो विमुत्तिञाणदस्सनानिसंसो; यथामृतञाणदस्सनं निब्बदा-विरागत्थं निब्बदाविरागानिसंसो; समाधि यथामृतञाणदस्सनत्थो यथा-मृतञाणदस्सनानिसंसी; सुखं समाधत्यं समाधानिसंसो; पस्सिद्ध सुखत्या सुखानिसंसा; पीति पस्सद्धत्या पस्सद्धानिसंसा; पामोञ्जं पीतत्यं पीता-निसंसो; प्रविष्यटिसारो पामोञ्जत्थो पामोञ्जनिसंसो; कुसलानि सीलानि प्रविष्यटिसारत्थानि प्रविष्यटिसारानिसंसानि । इति खो, भिक्खवं, प्रमा धम्मे प्रभिसन्देन्ति, घम्मा धम्मे परिपूरेन्ति प्रपारा 15 x 4 पारं गमनाया" ति ।

३. पठमज्यनिससुत्तं

१. "दुस्सीलस्स, भिक्खवं, सीलविषप्रस्स हत्पनिसो होति प्रविप्यिदसारो; प्रविप्यिदसारे प्रसति प्रविप्यिदसारविषप्रस्स हत्पनिसं होति पामोज्जं; पामोज्जं असित पामोज्जविषप्रस्स हत्पनिसा होति पीति; पीतिया असित पीतिविषप्रस्स हत्पनिसा होति पस्सिद्ध; 20 पस्सिद्धया असित पत्रसिद्धिवप्रस्स हत्पनिसा होति पस्सिद्धः मुखे असित सुखित्यभस्स हत्पनिसो होति सम्मासमाधिः सम्मासमिषिष्ट असित सम्मासमाधिविष्यभस्स हत्पनिसो होति सम्मासमाधिः सम्मासमाधिविष्यभस्स हत्पनिसं होति यथाभृतञाणदस्सनः यथा-मृतञाणदस्सने असित यथाभृतञाणदस्सनिवप्रस्स हत्पनिसो होति निब्धवाविरागोः, निब्धवाविरागोः, निब्धवाविरागोः, निब्धवाविरागोः असित निब्धवाविरागविष्प्रस्स हत्पनिसं होति विमृत्तिञाणदस्सनं । सेथ्यथापि, भिष्क्षवं, रुक्खों साखापलासविषप्रो । तस्स पपटिका पि न पारिपूरिं गच्छिति, तचो साखापलासविषप्रो । तस्स पपटिका पि न पारिपूरिं गच्छिति, तचो

१. निम्बन्दस्स - सी॰, रो॰। २. घम्माव - सी॰, रो॰। ३. पप्पटिका - स्था॰।

पि ... फेम्म पि ... सारो पि न पारिपुरि गच्छति । एवमेव खो, भिन्सवे, दुस्सीलस्स सीलविपन्नस्स हतपनिसो होति ग्रविष्पटिसारो; ग्रविष्पटिसारे ग्रसति ग्रविप्पटिसारविपन्नस्स हतुपनिसं होति ... पे०... विमृत्तिञाण-दस्सनं ।

२. "सीलवतो, भिक्खवे, सीलसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नो होति ग्रविप्पटिसारो: ग्रविप्पटिसारे सति ग्रविप्पटिसारसम्पन्नस्य उपनिस-सम्पन्नं होति पामोज्जं: पामोज्जे सति पामोज्जसम्पन्नस्य उपनिस-सम्पन्ना होति पीति: पीतिया सति पीतिसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्ना होति पस्सद्धिः पस्सद्धिया सति पस्सद्धिसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नं होति सुखंः 10 सुखे सित सुखसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नो होति सम्मासमाघि; सम्मा-समाधिम्हि सति सम्मासमाधिसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नं होति यथाभत-ञाणदस्सनं; यथाभतञाणदस्सने सति यथाभृतञाणदस्सनसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नो होति निब्बदाविरागो. निब्बदाविरागे सति निब्बदा-विरागसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्न होति विमत्तिञाणदस्सनं । सेय्यथा-15 पि, भिक्खवे, रुक्खो साखापलाससम्पन्नो । तस्स पपटिका पि पारिपुरि गच्छति, तचो पि ... फेग्ग पि ... सारो पि पारिपूरि गच्छति । एवमेव खो, भिक्खवे, सीलवतो सीलसम्पन्नस्स उपनिसमम्पन्नो होति अविप्पटि-सारो; ब्रविप्पटिसारे सति अविप्पटिसारसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्न होति ... पे०... विमत्तिञाणदस्सनं'' ति ।

४. दुतियउपनिससुत्तं

१. तत्र खो ग्रायस्मा मारिपुत्तो भिक्ख् ग्रामन्तेसि - "दुस्सी-लस्स, श्राव्सो, सीलविपन्नस्स हतूपनिसो होति श्रविप्पटिसारो; श्रविप्पटि-सारे श्रसति श्रविप्पटिसारविपन्नस्स हतूपनिसं होति ... पे०... विमत्ति-ञाणदस्सनं । सेय्यथापि, आवसो, रुन्खो साखापलासविपन्नो । तस्स पपटिका पिन पारिपूर्रिं गच्छतिं, तचो पि ... फेग्गु पि ... सारो पिन 25 पारिपूरि गच्छति । एवमेव सो, बावुसो, दुस्सीलस्स सीलविपन्नस्स हत्पनिसो होति अविप्पटिसारो; अविप्पटिसारे असति अविप्पटिसार-विपन्नस्स हतूपनिसं होति ... पे०... विमुत्तिञाणदस्सनं ।

२. "सीलवतो, ग्रावुसो, सीलसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नो होति ग्रविष्पटिसारो: ग्रविष्पटिसारे सति ग्रविष्पटिसारसम्पन्नस्स उपनिस-

B. 261

20

सम्पन्नं होति ... पे०... विमृतिञाणदस्तनं । सेय्यथापि, भावुसी, रुक्वो सालापलाससम्पन्नो । तस्त पपटिका पि पारिपूर्रि गच्छति, तचो पि ... फेम्गृ पि ... सारो पि पारिपूर्रि गच्छति । एवभेव खो, आवुसी, सीलवतो सीलसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नो होति अविप्पटिसारो; प्रविष्पटिसारे सति अविप्पटिसारसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नं होति अ ... पे०... विमृतिञाणदस्सनं" ति ।

५. ततियउपनिससुत्तं

१. तत्र खो ग्रायस्मा भानन्दो भिनखू भामन्तेस — "दुस्सीलस्स, ग्रावुसो, सीलविपन्नस्स हतूपिनसो होति प्रविप्यिटसारो; प्रविप्यिटसारे प्रसित प्रविप्यिटसारविपन्नस्स हतूपिनसो होति पामोज्जं;
पामोज्जे ग्रसित पामोज्जविपन्नस्स हतूपिनसा होति पीति; पीतिया 10
ग्रसित पीतिविपन्नस्स हतूपिनसा होति पस्सिद्धः पस्सिद्ध्या प्रसित
पस्सिद्धिवपन्नस्स हतूपिनसं होति सुखं; सुखे ग्रसित सुखविपन्नस्स हतूपिनसो होति सम्मासमाधिविपन्नस्स हतूपिनसं होति यथाभूतञाणदस्सनं; यथाभूतञाणदस्सने
ग्रसित यथाभूतजाएदसनविपन्नस्स हतूपिनसं होति निव्धिदायो।; 15
निब्ध्वाविरागे ग्रसित निव्ध्वाविरागेवपन्नस्स हतूपिनसं होति विमुत्तिः
नाणदस्सनं । सेय्यथापि, ग्रावुसो, क्खो साखापनास्वाचानो । तस्स
पपिटका पि न पारिपूरिं गच्छिति, तचो पि ... फेस् पि ... सारो पि न
पारिपूरिं गच्छिति । एवमेव खो, श्रावुसो, दुस्सीलस्स सीलविपन्नस्स
हतूपिनसो होति प्रविप्यिटसारो; ग्रविष्यिटसारे श्रसित प्रविप्यिटसारविपन्नस्स हतूपिनसं होति अविप्यिटसारो; ग्रविस्तिन्याणदस्सनं ।

२. ''सीलवतो, आबुसो, सीलसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नो होति ग्रिवणिटसारो; ग्रिवणिटसारे सित ग्रिवणिटसारसम्पन्नस्स उपनिसस्मम्ना सम्पन्न होति पामोञ्जं; पामोञ्जे सित पामोञ्जसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्ना होति पीति; पीतिया सित पीतिसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्ना होति पस्सिद्ध; 25 पस्सिद्धिया सित पस्सिद्धसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नं होति सुखं; सुखे सित सुखसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नो होति सम्मासमाधि; सम्मासमाधिम्ह् सित सम्मासमाधिसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नं होति यथामूतञ्जाण-दस्सनं; यथामूतञ्जाणदस्सने सित यथामूतञ्जाणदरस्सनसम्पन्नस्स उपनिस-

R. 7

सम्पन्नो होति निब्बिदाबिरागो; निब्बिदाविरागे सित निब्बिदा-विदानसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नं होति विमृत्तिञाणदस्सनं । सेम्यबा-पि, प्रावुसो, हस्खो साखापताससम्पन्नो । तस्स पपिटका पि पारिपूरिं गच्छिति, तचो पि ... फेम्गु पि ... सारो पि पारिपूरिं गच्छिति । एवमेव खो, प्रावुसो, सीलवतो सीलसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नो होति प्रविप्यटि-सारो; प्रविप्यटिसारे सित प्रविप्यटिसारसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नं होति ... पे o ... विमृत्तिञाणदस्सनं" ति ।

६. समाधिसूत्तं

 श्रथ खो आयस्मा आनन्दो येन भगवा तेनुपसङ्कमि ... पे०... एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्मा आनन्दो भगवन्तं एतदवोच –

२ "सिया नु खो, भन्ते, भिक्खुनो तथा छपो समाधिपिटलाभो यथा नेव पर्यावय पर्यावस्त्र प्रावस्त्र न तं वर्षस्म तं जोसञ्जी अस्स, न वायस्य वायस्त्र जोसञ्जी अस्स, न विञ्ञाणञ्चायतने विक्रावस्त्र प्राविज्य क्रावस्त्र प्राविज्य क्रावस्त्र प्राविज्य क्रावस्त्र प्राविज्य क्रावस्त्र प्राविज्य क्रावस्त्र प्राविज्य क्रावस्त्र प्रावस्त्र प्रावस्त प्रावस्त प्रावस्त्र प्रावस्त प्रावस्त्र प्रावस्त्र प्रावस्त प्रावस्त्र प्रावस्त प्रावस्त्र प्रावस्त्र प्रावस्त्र प्रावस्त्र प्रावस्त प्रावस्त प्रावस्त्र प्रावस्त प्रावस्त प्रावस्त प्रावस्त प्रावस्त प्रावस्त्र प्रावस्त प्रावस्त प्रावस्त प्रावस्त प्रावस्त प्रावस्त प्रावस्य प्रावस्त प्रावस्य प्रावस्त प्रावस्त प्रावस्य प्रावस्त प्रावस्त प्रावस्त प्रावस्य प्रावस्य प्रावस्त प्रावस्य प्रावस्य प्रावस्य प्रावस्त प्रावस्य प्रावस्य प्रावस्य प्रावस्य प्रावस्य प्रावस

"सिया, ग्रानन्द, भिक्बुनो तथारूपो समाधिपटिलाभो यथा नेव पयिवयं पयिवसञ्जी ग्रस्स, न ग्रापिस्म ग्रापोसञ्जी ग्रस्स, न व तेर्जिस्म तेजोसञ्जी ग्रस्स, न वार्यास्म वायोसञ्जी ग्रस्स, न ग्राकासा-नञ्चायतने भ्राकासानञ्जायतनसञ्जी ग्रस्स, न विञ्ञाणञ्जायतने विञ्ञाणञ्जायतनसञ्जी ग्रस्स, न ग्राकिञ्चञ्ञायतने भ्राकिञ्च-ञ्ञायतनसञ्जी ग्रस्स, न नेवसञ्जानासञ्जायतने नेवसञ्जा-नासञ्जायतनसञ्जी ग्रस्स, न इषलोके इष्रलोकसञ्जी ग्रस्स, न परलोके परलोकसञ्जी ग्रस्स, सञ्जी च पन ग्रस्सा" ति ।

३. "यथा कथं पन, भन्ते, सिया भिक्खुनो तथारूपो समाधि-पटिलाभो यथा नेव पथवियं पथविसञ्जी ग्रस्स, न ग्रापरिम ग्रापो-

१. पठवियं - सी॰, स्वा॰, रो॰। २ पठविसञ्जी - सी॰, रो॰; पठवीसञ्जी - स्या॰ ४

सञ्जी ग्रस्स ... न परलोके परलोकसञ्जी ग्रस्स; सञ्जी च पन ग्रस्सा"ति ? R. 8,

"इधानन्द, भिक्खु एवंसञ्जी होति – 'एतं सन्तं एतं पणीतं यदिवं सञ्चसङ्क्षारसमधो सञ्जूपधिपटिनिस्सम्गो तण्हाक्खयो विरागो निरोधो निञ्चानं ति । एवं खो, ग्रानन्द, सिया भिक्खुनो तथा- उ रूपो 'समाधिपटिलाभो यथा नेव पविवयं पर्यावसञ्जी ग्रस्स, न ग्रापस्मि ग्रापोसञ्जी ग्रस्स, न त्रापस्मि ग्रापोसञ्जी ग्रस्स, न त्रावस्मि ग्रापसञ्जी ग्रस्स, न श्राकासानञ्चायतनसञ्जी ग्रस्स, न वाञ्चासमञ्जायतनसञ्जी ग्रस्स, न विञ्ञाणञ्चायतन विञ्ञाणञ्चायतनसञ्जी ग्रस्स, न ग्राकिञ्चञ्जाणञ्चायतन विञ्ञाणञ्चायतनसञ्जी ग्रस्स, न न्राकिञ्चञ्जागातने नेवसञ्जानासञ्ज्ञायतनसञ्जी ग्रस्स, न द्वालोके इस्तो नेवसञ्जानासञ्ज्ञायतनसञ्जी ग्रस्स, न इष्तोके इष्तोकसञ्जी ग्रस्स, न प्राकिञ्चञ्जागातने नेवसञ्जानासञ्ज्ञायतनसञ्जी ग्रस्स, न द्वालोक प्रस्ता व्यस्त, न परलोके परलोकसञ्जी ग्रस्स; सञ्जी च पन ग्रस्सा" ति ।

७. सारिपुत्तसुत्तं

१. ब्रथ खो ब्रायस्मा आनन्दो येनायस्मा सारिपुत्तो तेनुप-सङ्क्षीम; उपसङ्कमित्वा आयस्मता सारिपुत्तेन सिंद्ध सम्मोदि । सम्मोद- 15 नीयं कयं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो ब्रायस्मा ब्रानन्दो ब्रायस्मन्तं सारिपुत्तं एतदवोच –

२. "सिया नु खो, आबुसो सारिपुत, भिक्खुनो तथा ख्यो समाधि-पटिलाभो यथा नेव पथिवयं पथिवसञ्जी अस्स, न झापस्मि झापोसञ्जी अस्स, न तेजस्मि तेजोसञ्जी अस्स, न वायस्मि बायोसञ्जी अस्स, २० न आकासानञ्चायतने आकासानञ्चायतनसञ्जी अस्स, न विञ्ञाण-ञ्चायतने विञ्ञाणञ्चायतनसञ्जी अस्स, न आकिञ्चञ्ञायतने आकिञ्चञ्ञायतनसञ्जी अस्स, न नेवसञ्जानासञ्जायतने नेव-सञ्जानासञ्जायतनसञ्जी अस्स, न इचलोके इघलोकसञ्जी अस्स, न परलोके परलोकसञ्जी अस्स; सञ्जी च पन अस्सा" ति ?

"सिया, आनुसी आनन्द, भिन्नकुनी तथारूपी समाधिपटि-लाभी यथा नेव पथिवयं पथिवस्टन्त्री अस्स ... पे०... न परलोके परलोकसञ्जी अस्स; सञ्जी च पन अस्सा" ति ।

१. यथारूपो - रो॰।

15

H. 10

B. 265

३. "यथा कथं पन, ब्रावुसो सारिपुत्त, सिया भिक्खुनो तथारूपो समाधिपटिलाभो यथा नेव पर्यावयं पथविसञ्जी ग्रस्स ... पे०... सञ्जी च पन ग्रस्सा" ति ?

"एकमिदाहं, भावसो ग्रानन्द, समयं इधेव सावत्थियं विहरामि ग्रन्थवनिस्म । तत्थाहं तथारूपं समाधि समापिज यथा नेव पथिवयं पथविसञ्जी ब्रहोसि, न श्रापस्मि ब्रापोसञ्जी ब्रहोसि, न तेजस्मि तेजोसञ्जी ग्रहोसि, न वार्यास्म वायोसञ्जी ग्रहोसि, न ग्राकासा-नञ्चायतने धाकासानञ्चायतनसञ्जी ग्रहोसि. न विञ्ञाणञ्चायतने विञ्ञाणञ्चायतनसञ्जी महोसि, न माकिञ्चञ्ञायतने माकिञ्च-10 ञ्ञायतनसञ्जी ग्रहोसि, न नेवसञ्जानासञ्जायतने नेवसञ्जा-नासञ्जायतनसञ्जी ग्रहोसि, न इवलोके इवलोकसञ्जी ग्रहोसि, न परलोके परलोकसञ्जी ग्रहोसि: सञ्जी च पन ग्रहोसि" ति ।

४. "किसञ्जी पनायस्मा सारिपत्तो तरिम समये श्रहोसी" ਜਿ ?

"'भवनिरोधो निब्बानं भवनिरोधो निब्बानं' ति खो मे. श्रावसो. भ्रञ्जा व सञ्जा उप्पज्जति भ्रञ्जा व सञ्जा निरुक्तति । सेय्यथा-पि. ग्रावसो. सकलिकम्मिस्स झायमानस्स ग्रञ्ञा व ग्रन्चि उप्पज्जति ग्रञ्जा व प्रच्चि निरुज्जति, एवमेव खो, ग्रावसो , 'भवनिरोधो निब्बानं भवनिरोधो निब्बानं ति ग्रञ्ञा व सञ्जा उप्पज्जति ग्रञ्ञा व सञ्जा 20 निरुज्सति । 'भवनिरोधो निब्बानं' ति' सञ्झी च पनाहं, भावसो, तस्मि समये ब्रहोसि" ति ।

द. झानसत्तं

१. "सद्धो च", भिक्खवे, भिक्खु होति, नो च सीलवा; एवं सो तेन ज़ेन अपरिपुरो होति । तेन तं अङ्गं परिपुरेतब्बं - 'किन्ताहं सद्धो च ग्रस्सं, सीलवा चा' ति ! यतो च खो, भिक्खवे, भिक्खु सद्धो च 25 होति सीलवा च, एवं सो तेनक्केन परिपूरी होति ।

२. "सदो च, भिक्खवे, भिक्खु होति सीलवा च, नो च बहु-स्सुतो ... पे०... बहुस्सुतो च, नो च धम्मकथिको ... धम्मकथिको च.

१. वे बाबुसी - स्वा :, रो : । २-२. निष्वार्त - सी :, रो : । ३. स्वा : पोत्वके निव :

नो च परिसावचरो ... परिसावचरो च, नो च विसारहो परिसाय वस्मं देसेति ... विसारदो च परिसाय धम्मं देसेति. नो च विनयघरो ... विनय-धरो च. तो च धारञ्जको पन्तसेनासनो ... धारञ्जको च पन्तसेनासनो. नो च चतन्नं झानानं श्राभिचेतसिकानं दिद्रघम्मसुखविहारानं निकाम-लाभी होति अकिच्छलाभी अकसिरलाभी ... चतुलं च झानानं आभिचेत- 5 सिकानं दिद्रधम्मस्खविहारानं निकामलाभी होति अकिच्छलाभी अक-सिरलाभी, नो च ग्रासवानं खया ग्रनासवं चेतोविमात्त पञ्जाविमात्त दिदेव घम्मे सयं ग्रिभञ्ञा सच्छिकत्वा उपसम्पञ्ज विहरति । एवं सो तेनक्केन अपरिपुरी होति । तेन तं शक्तं परिपुरेतब्बं - 'किन्ताहं सदो च प्रस्सं, सीलवा च, बहुस्सुतो च, घम्मकथिको च, परिसावचरो 10 च, विसारदो च परिसाय धम्मं देसेय्यं, विनयधरो च, आरञ्जको च पन्तसेनासनो. चतुन्नं च झानानं ग्राभिचेतसिकानं दिट्टघम्मसुखविहारानं निकामलाभी ग्रस्सं ग्रकिच्छलाभी ग्रकसिरलाभी, ग्रासवानं च खया ग्रनासवं चेतोविमत्ति पञ्ञाविमृत्ति दिट्टेव धम्मे सयं ग्र**भिञ्**ञा सञ्छि-कत्वा उपसम्पञ्ज विहरेय्यं ति ।

३. "यतो च खो, भिक्खवे, भिक्खु सद्धो च होति, सीलवा च, बहस्सतो च. धम्मकथिको च. परिसावचरो च. विसारदो च परिसाय धम्मं देसेति. विनयधरो च. ग्रारञ्जको च पन्तसेनासनो. चतन्नं च झानानं म्राभिचेतसिकानं दिद्रधम्मसुखिवहारानं निकामलाभी होति ग्रिकच्छलाभी ग्रकसिरलाभी, ग्रासवानं च स्था ग्रनासवं चेतोविमत्ति 20 पञ्जाविमत्ति दिद्वेव धम्मे सयं ग्रमिञ्ञा सच्छिकत्वा उपसम्पज्ज विहरति; एवं सो तेन क्लेन परिपूरी होति । इमेहि खो, भिन्खवे, दसिह धम्मेहि समन्नागतो भिक्ख समन्तपासादिको च होति सब्बाकारपरिपरो चा" ति ।

ध. सन्तविमोक्तसत्तं

१. "सद्धी च, भिक्खवे, भिक्ख होति, नो च सीलवा ... पे०... छ सीलवा च, नो च बहुस्सुतो ... बहुस्सुतो च, नो च घम्मकथिको ... घम्म-कथिको च. नो च परिसावचरो ... परिसावचरो च. नो च विसारहो परिसाय घम्मं देसेति ... विसारदो च परिसाय घम्मं देसेति. नो च

R. 11

१. ग्रमिबेतसिकानं - सी०, रो०। २. परिसादचरे - सी०।

R., 12

R. 13

B. 267

विनयघरो ... विनयघरो च, नो च आरङ्ञको पन्तसेनासनो ... आरङ्ग्यको च पन्तसेनासनो, नो च ये ते सन्ता विमोक्खा अतिक्कम्म रूपे आरूपा ते कायेन फुसित्वा विहरति ... ये ते सन्ता विमोक्खा अतिक्कम्म रूपे आरूपा ते कायेन फुसित्वा विहरति ... ये ते सन्ता विमोक्खा अतिक्कम्म रूपे आरूपा ते च कायेन फुसित्वा विहरति , ने च आसवानं खया अना
सवं चेतोविमुत्ति पञ्जाविमुत्ति दिट्टेव धम्मे सयं अभिञ्ञा सच्छिकत्वा उपसम्पञ्च विहरति । एवं सो तेनक्क्रेन अपरिपूरो होति । तेन तं अक्क्रं परिपूरतेव्यं – किन्ताहं सद्धो च अरसं, सीलवा च, बहुस्सुतो च, घम्म- कियको च, परिसावचरो च, विसारतो च परिसाय धम्म देसेय्यं, विनय- घरो च, आरञ्जा च पन्तवेनासनो, ये ते सन्ता विमोक्खा अतिक्कम्म ।

रूपे आरूपा व कायेन फुसित्वा विहर्द्य्यं, आसवानं च खया अनासवं चेतोविमुत्ति पञ्जाविमुत्ति दिट्टेव धम्मे सयं अभिञ्जा सच्छिकत्वा उपसम्पञ्ज विहर्द्य्यं ति ।

२. "यतो च खो, भिक्खवं, भिक्खु सद्घो च होति, सीलवा च, बहुस्सुतो च, घम्मकविको च, परिसावचरो च, विसारदो च परिसाय । घम्म देसेति, विनवधरो च, आरञ्जको च पत्तसेनासनो, ये ते सन्ता विमोक्खा प्रतिकच्म रूपे प्राच्या ते च कायेन फुसित्वा विहरित, प्रास्वानं च ख्या मानसवं चेतोविष्मृति पञ्जाविसृत्ति विद्वेष धम्मे सर्य प्रमिञ्जा सिन्छ्यतः उपसम्पज्ज विहरित. एवं सो तेनञ्जेन परिपूरो होति । इमेहि खो, भिक्खवं, रसिह धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु समन्त- व्यादिको च होति सञ्जाकारपरिपूरो चा" ति ।

१०. विज्जासुत्तं

१. "सद्धो च, भिक्खवं, भिक्खु होति, नो च सीलवा । एवं सो तेनक्क्षेन अपरिपूरो होति । तेन तं ग्रङ्गं परिपूरेतब्बं — 'कित्ताहं सद्धो च ग्रस्सं सीलवा चा' ति । यतो च खो, भिक्खवं, भिक्खु सद्धो च होति, सीलवा च, एवं सो तेनक्क्षेन परिपूरो होति ।

२. "सद्धो च, भिक्खवे, भिक्खु होति सीलवा च, नो च बहुस्सुतो ... बहुस्सुतो च, नो च धम्मकथिको ... पे०... धम्मकथिको च, नो च परिसावचरो ... परिसावचरो च, नो च विसारदो परिसाय धम्म देसेति .. विसारदो च परिसाय धम्मं देसेति, नो च विनयघरो ... विनयघरो

१. विमोखा – सी०, रो०। २. फस्सित्वा – सी०।

च, नो च धनेकविहितं पुब्बेनिवासं धनुस्तरित ... चुब्बेनिवासं धनुस्तरित, नो च दिब्बेन चक्कुना विसुद्धेन धितकन्तमानुसकेन ... पे०... यथा-कस्मूपणे सत्ते पजानाति दिब्बेन च चक्कुना विसुद्धेन धितकन्तमानुसकेन ... पे०... यथाकस्मूपणे सत्ते पजानाति, नो च धासवानं खया ... पे०... सिक्छक्तरवा उपसम्पञ्ज विहरित । एवं सो तेनक्केन ध्रपरिपूरो होति । उत्तेन तं प्रक्कं परिपूरेतब्वं – 'किन्ताहं सद्धो च ध्रस्सं, सीलवा च, बहुस्सुतो च, ध्रमक्तिको च, परिसावचरो च, विसारदो च परिसाय धम्मं देसेव्यं, विनयधरो च, ध्रनेकविहितं च पुब्बेनिवासं धनुस्तरेव्यं ... यथाकस्मूपणे सत्ते पजानेव्यं, ध्रासवानं च खया ... पे०... सिक्डक्तवा उपसम्पञ्ज विहरेव्यं 'ति ।

R. 14

इ. "यतो च खो, भिनखने, भिनखु सद्धो च होति, सीलवा च, बहुस्सुतो च, बम्मकिथको च, परिसावचरो च, विसारदो च परिसाय धम्मं देसित, विनयघरो च, प्रत्मेकिविहितं च पुब्बेनिवासं प्रमुस्सरित, सैय्ययीदं – एकं पि जाति हे पि जातियो ... पे ०... इति साकारे सज्देसं प्रतेकिविहितं पुब्बेनिवासं प्रमुस्सरित, दिब्बेन च वस्तुना विसुद्धेन प्रति- 15 क्लन्तमानुसकेन ... पे ०... यथाकम्मूप्णे सत्ते पजानाति, धासवानं च खया प्रनासवं चेतोविमुत्ति पञ्जाविमुत्ति दिद्धेव धम्मे सर्थ प्रसिञ्जा सिच्छकत्वा उपसम्पज्ज विहरति । एवं सो तेनञ्जेन परिपूरो होति । इमेहि, खो, भिक्खने, दसहि धम्मोह समझागतो भिक्खु समन्तपासादिको च होति सब्बाकारपरिपूरो चा" ति ।

द्यानिसंसवन्गो पठमो

तस्सुद्दानं

किमित्ययं चेतना चै, तयो उपनिसा पि चै। समाधि सारिपुत्तो च, झानं सन्तेन विज्जया ति।।

२. नाथवग्गो

१. सेनासनसुत्तं

१. "पञ्चङ्गसमन्नागतो, भिक्खवे, भिक्खु पञ्चङ्गसमन्नागतं सेनासनं सेवमानो भजमानो निचरस्सेव ग्रासवानं खया ग्रनासवं चेतो- B. 268, R. 15

१. सीलं – सी०, स्या०, रो ० । २–२. उपनिसा झानन्द पञ्चमं – सी०, स्या०, रो० । ३. सद्धो – सी०, स्था०, रो० ।

R. 16

विमुत्ति पञ्जाविमुत्ति दिट्टेव धम्मे सयं ग्रभिञ्जा सिन्धकत्वा उप-सम्पन्न विहरेय्य ।

२. "कयं च, भिक्खवे, भिक्खु पञ्चङ्गसमन्नागतो होति ? इघ, भिक्खवे, भिक्खु सद्धो होति; सह्हति तथागतस्स बोर्षि – 'इति ७ पि सो भगवा ... पे०... भगवा' ति; प्रप्पावाघो होति अप्पातख्ड्वो, सम-वेपाकितिया गहणिया समन्नागतो नातिसीताय नाज्चुण्हाय मिक्समाय पद्मानक्खमाय; असठो होति अमायावी, यथाभूतं अत्तानं भ्राविकत्ता सत्यिर वा विञ्चूसु वा सब्रह्मचारीसु; आरद्धविरियो विहरित, अञ्चसतानं पर्मानं पहानाय, कुसलानं धम्मानं उपसम्पदाय; बामवा व व्ह्यपरक्कमो अनिक्खत्तघुरो कुसलेनु धम्मेसु; पञ्जावा होति, उदयत्य-गामिनिया पञ्जाय समन्नागतो अरियाय निब्बेधिकाय सम्मा दुन्खक्खय-गामिनिया । एवं लो, भिक्खवे, भिक्खु पञ्चञ्गसमन्नागतो होति ।

३. "कथं च, भिक्खवे, सेनासनं पञ्चङ्गसमक्षागतं होति ? इष, भिक्खवे, सेनासनं नातिदूरं होति नाञ्चासक्षं गमनागमनसम्पक्षं । दिवा अप्पाकिण्णं रिंत अप्पसद् अप्पनिन्धोसं अप्पडंसमकसवातातप-सिरंसपसम्करसंं; तिंस्म क्षो पन सेनासने विहरन्तस्स अप्पकिरिने उप्पञ्जित्त चीवरिण्डपातसेनासनिग्तानप्पञ्चयभेसज्जपरिक्खारा; तिंस्म क्षो पन सेनासने थेरा भिक्खू विहरन्ति बहुस्सुता आगतागमा अस्मधरा विनयधरा मातिकाधरा; ते कालेन कालं उपसङ्कप्रित्वः वर्णरपुञ्खित परिपञ्चति — 'इदं, मन्ते, कथं, इसस्स को अत्थों ति; तस्स ते आयस्मन्तो अविवटं चेव विवरन्ति अनुत्तानीकतं च उत्तानि करोत्ति अनेकविहितेसु च कङ्काठानियेसुं धस्मेसु कङ्कं पर्टिवनोदेन्ति । एवं खो, भिक्खवे, सेनासनं पञ्चङ्गसमक्षागतं होति । पञ्चङ्गसमक्षागतो खो, भिक्खवे, सेनासनं पञ्चङ्गसमक्षागतं सेनासनं सेवमानो भजभानो निवरस्तेच आसवानं खया ... पे०... सिन्छद्वरता उपसम्पज्ज विहर्वया" ति ।

१. बप्पकिक्नं - स्वा॰, रो॰ । २. ॰ वातातपसरीसपसम्बन्धस्यं - स्व॰ । १. बप्पकसिरेनेव - स्वा॰, रो॰ । ४. कङ्क्षप्ट्रानियेषु - स्वा॰; कङ्क्षप्ट्रानियेषु --रो॰ ।

R. 17

२. यञ्चलसत्तं

- १. "पञ्चक्कविप्यहीनो, भिनखं, भिनखं पञ्चक्कसमक्षागतो इमिस्स बम्मविनये केवली बुसितवा उत्तमपुरिसो ति बुण्वति । क्यं च, भिनखं, भिनखं पञ्चक्कविप्यहीनो होति ? इघ, भिनखं, भिनखंन, भानखंन, भानखंन, भिनखं, भानखंन कामञ्कल्यो पहीनो होति, व्यापायो पहीनो होति, बीनमिद्ये पहीनं होति, उद्धन्वकुनकुच्चं पहीनं होति, विचिकिच्छा पहीना होति । उ एवं खो, भिनखंन, भिनखं पञ्चक्कविप्यहीनो होति ।
- २. "कथं च, भिक्खवे, भिक्ख् पञ्चक्रसमन्नागतो होति ? इघ, भिक्खवे, भिक्ख् प्रतेखेन सीलक्खन्येन समन्नागतो होति, प्रसेखेन समाधिक्खन्येन समन्नागतो होति, प्रसेखेन पञ्चाक्खन्येन समन्नागतो होति, प्रसेखेन विमृत्तिक्खन्येन समन्नागतो होति, प्रसेखेन विमृत्ति- 10 ज्ञाणदस्सनक्खन्येन समन्नागतो होति । एवं खो, भिक्खवे, भिक्ख पञ्चक्रसमन्नागतो होति ।
- ३. "पञ्चक्रविप्पहीनो लो, भिक्खवे, भिक्खु पञ्चक्रसमझागतो इमिंस धम्मविनये 'केवली वृत्तितवा उत्तमपुरिसो' ति वृच्चित । "कामञ्छत्वो च ब्यापादो, बीनिमिद्धं च भिक्खुनो । उद्धन्तं विचिकञ्छा च, सब्बसो व न विज्जति ।। "अप्रेलेन च सीलेन, असेलेन समाधिना । विमृत्तिया च सम्पन्नो, जाणेन च तथाविघो ।। "स वे पञ्चक्रसम्पन्नो, पञ्च' अक्रुं विवज्जयं । इपिस्यं धम्मविनयं, केवबी इति वच्चती" ति ।।

३. संयोजनसूत्तं

१. "दसयिमानि, भिनखबे, संयोजनानि । कतमानि दस ? पञ्चोरम्भागियानि संयोजनानि, पञ्चुद्धम्भागियानि संयोजनानि । कतमानि पञ्चोरम्भागियानि संयोजनानि ? सक्कायदिट्ठि, विचि-किच्छा, सीलब्बतपरामासो, कामच्छन्दो, ब्यापादो – इमानि पञ्चो-रम्मागियानि संयोजनानि ;

१. विनमिद्धं — ग०। २—२. पञ्चक्क्षानि — स्वा०। ३. सवे इमस्मि — स्वा०।

R. IR

B. 271

२. "कतमानि पञ्चुडम्मागियानि संयोजनानि ? रूपरागो, झरूपरागो, मानो, उद्घच्चं, झविङ्या — इमानि पञ्चुद्धम्भागियानि संयोजनानि । इमानि खो, भिक्खवे, दस संयोजनानी" ति ।

४. चेतोसीलमुत्तं

- "यस्स कस्सिन, भिक्खने, भिक्खुस्स वा भिक्खुनिया वा उपञ्च चेतोखीला" अप्पहीना पञ्च चेतसोविनिबद्धा असमुच्छिन्ना, तस्स या रित्त वा दिवसो वा प्रागच्छिति हानियेव पाटिकङ्क्षा कुसलेसु धम्मेसु नो बुद्धि"।
- २. "कतमस्स पञ्च चंतोसीला ग्रप्पहीना होन्ति ? इष, मिनवने, भिनव सत्पर्म स्विति । यो सो, भिनवने, निनक सत्पर्म क्विति । यो सो, भिनवने, निनक सत्पर्म क्विति । यो सो, भिनवने, निनक सत्पर्म क्विति । वो सो, भिनवने, निनक सत्पर्म क्विति न नमित ग्रातप्पाय अनुयोगाय सातच्चाय पथानाय । यस्स चित्तं न नमित ग्रातप्पाय अनुयोगाय सातच्चाय पथानाय । एवमस्सायं पठमो चेतोसीलो ग्रप्पहीनो होति ।
- ३. "पुन च परं, भिक्सवे, भिक्स धम्मे कळ्ळाति ... पे०... सञ्च कळ्ळाति ... सिक्साय कळ्ळाति ... सक्झायारीसु कुपितो होति अनत्तमनो आहतिचतो खीलजातो । यो सो, भिक्सवे, भिक्स सब्रह्मचारीसु कुपितो होति अनत्तमनो आहतिचतो खीलजातो, तस्स चित्तं न नमित आतप्पाय अनुयोगाय सातच्चाय पधानाय । यस्स चित्तं न नमित आतप्पाय अनुयोगाय सातच्चाय पधानाय । यस्स चित्तं न नमित वित्ते किति अत्रात्माय अनुयोगाय सातच्चाय पधानाय, एवमस्सायं पञ्चभो चेतोखीलो अप्पहीनो होति । इमस्स पञ्च चेतोखीला अप्पहीना होति ।
- ४. "कतमस्स पञ्च चेतसोचिनिबन्धा असमुच्छिक्षा होन्ति ? इष, भिक्खवे, भिक्खु कामेसु अवीतरागो होति अविगतच्छन्दो अविगत-विगे अविगतिपासो अविगतपरिळाहो अविगततच्हो । यो सो, भिक्खवे, भिक्खु कामेसु अवीतरागो होति अविगतच्छन्दो अविगतपेमो अविगत-पिपासो अविगतपरिळाहो अविगतच्छन्दो अविगतपेमो अविगत-पिपासो अविगतपरिळाहो अविगततच्हो, तस्स चित्तं न नमति आतप्पाय

१. वेतोबिसा - स्वा०, रो०। २. वृद्धि - स्वा०।

R. 19

क्षनुवीगाय सातच्चाय पथानाय । यस्स चित्तं न नमति प्रातप्पाय प्रनु-योगाय सातच्चाय पथानाय, एवमस्सायं पठमो चेतसोविनिबन्धो प्रसमुच्छिको होति ।

१. "पुन च परं, मिक्खने, भिक्खु काने स्रनीतरागो होति ... पे ... स्पे स्रनीतरागो होति ... पे ... स्पे स्रनीतरागो होति ... पे ... यावदत्यं उदरावदेहकं भूञ्जिता क सेय्यसुखं परससुखं मिद्धसुखं सनुयूनो निहरति ... प्रञ्जातरं देवनिकायं पणिषाय ब्रह्मचरियं चरित – 'इमिनाहं सीलेन वा वतेन वा तपेन वा ब्रह्मचरियंन वा देवो वा भित्स्तामि देवञ्जातरो वा ति । यो सो, भित्रखने, भिक्खु प्रञ्जातरं देवनिकायं पणिषाय ब्रह्मचरियं चरित – 'इमिनाहं सीलेन वा वतेन वा तपेन वा ब्रह्मचरियंन वा देवो वा भित्सस्तामि क्वञ्जातरो वा'ति, तस्त चित्तं न नमित स्नातप्पाय अनुयोगाय सात-च्याय पषानाय । यस्स चित्तं न नमित स्नातप्पाय अनुयोगाय सातज्वाय पषानाय , एवमस्तायं पञ्चमो चेतसीविनिवन्यो स्नस्तुष्टिक्सो होति । इमस्स पञ्च चेतसीविनिवन्या स्नस्ति होति ।

६. "यस्स कस्सचि, भिक्खवे, भिक्खुस्स वा भिक्खुनिया वा 15 इम पञ्च चेतोखीला प्रप्यहीना इमे पञ्च चेतसीविनिबन्धा असमुच्छिक्षा, तस्स या रित्त वा दिवसो वा ग्रागच्छिति हानियेव पाटिकङ्क्का कुसलेसु घम्मेस नो वृद्धि ।

"संय्यथापि, भिक्सवं, काळपक्खे चन्दस्स या रित्त वा दिवसी वा भ्रागच्छति, हायतेव वण्णेन हायति मण्डवेन हायति भ्राभाय हायति श्रा भ्रारोहपरिणाहेन; एवभेव खो, भिक्खवं, यस्स कस्सवि भिक्खुस्स वा भिक्खुनिया वा इमे पञ्च चेतोखीला अप्पहीना इमे पञ्च चेतसोविनिबन्धा असमृच्छिन्ना, तस्स या रित्त वा दिवसो वा भ्रागच्छित हानियेव पाटिक ह्या। कुसलेसु धम्मेसु नो वृद्धि ।

७. "यस्स कस्सचि, भिक्खवे, भिक्खुस्स वा भिक्खुनिया वा 25 पञ्च चेतोखीला पहीना पञ्च चेतस्रोविनिबन्धा सुसमुच्छिन्ना, तस्स या रित्त वा दिवसी वा झागच्छिति वृद्धियेव पाटिकङ्क्षा कुसलेसु धम्मेसु नो परिहानि ।

मतमस्स पञ्च चेतोस्रीला पहीना होन्ति ? इष, B. 272
 भिनस्त्रे, भिनस्तु सत्यरि न कङ्कति न विचिकिच्छति, प्रविमुच्चित 30

१. समुच्यिता - स्था ०, रो० ।

R. 20

20

B. 279

30

सम्पसीदति । यो सो, भिनसवे, भिनस्त सत्यरि न कङ्कृति न विचि-किच्छति ग्रधिमञ्चति सम्पसीदति, तस्स चित्तं नमति श्रातप्पाय भनु-योगाय सातच्चाय पधानाय । यस्स चित्तं नमति स्नातप्पाय सन्योगाय सातच्चाय प्रधानाय, एवमस्सायं पठमो चेतोखीलो पहीनो होति।

 "पन च परं, भिक्खवे, भिक्ख घम्मे न कक्कति ... पेंo... सङ्घे न कङ्कति ... सिक्खाय न कङ्कति ... सब्रह्मचारीस न कृपितो होति ग्रतमनो न ग्राहतचित्तो न खीलजातो । यो सो, मिक्खवे, भिक्ख सब्रह्मचारीसू न कृपितो होति अत्तमनो न आहतचित्तो न खीलजातो, तस्स चित्तं नमित यातप्पाय अनुयोगाय सातच्चाय पधानाय । यस्स 10 चित्तं नमित भ्रातप्पाय भनयोगाय सातच्चाय पधानाय, एवमस्सायं पञ्चमो चेतोखीलो पहीनो होति । इमस्स पञ्च चेतोखीला पहीना होन्ति ।

१०. "कतमस्स पञ्च चेतसोविनिबन्धा सूसमच्छिन्ना होन्ति ? इध, भिक्खवे, भिक्ख कामेस वीतरागी होति विगतच्छन्दो विगतपेमी 15 विगतपिपासो विगतपरिळाहो विगततण्हो । यो सो, भिक्खवे, भिक्ख कामेस बीतरागो होति विगतच्छन्दो विगतपेमो विगतपिपासो विगत-परिळाहो विगततण्हो, तस्स चित्तं नमति ग्रातप्पाय ग्रनुयोगाय सातच्चाय पधानाय । यस्स चित्तं नमति आतप्पाय अनुयोगाय सातच्चाय पधा-नाय, एवमस्सायं पठमो चेतसोविनिबन्धो सुसम्च्छिन्नो होति ।

११. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु काये बीतरागी होति ... प०... रूपे वीतरागो होति ... पे०... न यावदत्यं उदरावदेहकं भुञ्जित्वा सेय्यसुखं पस्ससुखं मिद्धसुखं ग्रनुयुत्तो विहरति, न ग्रञ्जतरं देवनिकायं पणिघाय ब्रह्मचरियं चरति – 'इमिनाहं सीलेन वा वतेन वा तपेन वा ब्रह्मचरियेन वा देवो वा भविस्सामि देवञ्ञतरो वा' ति । यो 25 सो, भिक्खवे, भिक्ख् न ग्रञ्ञतरं देवनिकायं पणिषाय ... पेo... देवञ्ञ-तरो वा ति, तस्स चित्रं नमति ब्रातप्पाय ब्रन्योगाय सातच्चाय पषा-नाय । यस्स चित्तं नमति भ्रातप्पाय ग्रनुयोगाय सातच्चाय पद्यानाय, एवमस्सायं पञ्चमो चेतमोविनिबन्धो सुसमुच्छिन्नो होति । इमस्स पञ्च चेतसोविनिबन्धा सुसमुच्छिन्ना होन्ति ।

१२. "यस्स कस्सचि, भिक्खवे, भिक्खुस्स वा भिक्खुनिया वा

R, 21

इमें पञ्च चेतोखीला पहीना इसे पञ्च चेतसोविनिवन्था सुसमृच्छिमा, तस्सा वा रित्त वा दिवसो वा ग्रागच्छित वृद्धियेव पाटिकङ्क्षा कुसलेलु धम्मेसु नो परिहानि ।

"सेच्यथापि, भिनखबे, जुण्हुपनखे चन्दस्स या रक्ति वा दिवसो वा आगच्छति, बहुतेव वण्णेन बहुति मण्डलेन बहुति आभाय बहुति अ आरोहपरिणाहेन; एवमेव खो, भिनखवे, यस्स कस्सचि भिनखुस्स वा भिनखुनिया वा इसे पञ्च चेतोखीला पहीना इसे पञ्च चेतसोविनिबन्धा सुसमुन्धिका, तस्स या रक्ति वा दिवसो वा आगच्छति बृद्धियेव पाटिकङ्कः कुसलेसु भम्मेसु नो परिहानी" ति ।

४. अप्पमावसूत्तं

- १. "यावता, भिक्खवे, सत्ता अपदा वा द्विपदा वा चतुप्पदा 10 वा बहुप्पदा वा रूपिनो वा अरूपिनो वा सिञ्जानो वा असिञ्जानो वा नेवसिञ्जानासिञ्जानो वा, तथागतो तेसं अग्गमक्खायित अरहं सम्मा-सम्बुद्धो; एवभेव खो, भिक्खवे, ये केचि कुसला धम्मा, सब्बे ते अप्पमादमूलका अप्पमादसमोसरणा । अप्पमादो तेसं अग्गमक्खायित ।
- २. "सेय्यथापि, भिक्सवे, यानि कानिवि जङ्गलानं पाणानं 15 पदजातानि, सञ्चानि तानि हित्यपदे समोधानं गच्छन्ति, हित्यपदे तेसं झम्ममक्सायित, यदिदं महन्तत्तेन; एवमेव सो, भिक्सवे, ये केचि कुसला धम्मा, सब्बे ते श्रप्पमादमूलका श्रप्पमादसमोसरणा । अप्पमादो तेसं झम्ममक्सायिति ।
- ३. "सेट्यथापि, भिक्सबने, कूटागारस्स या काचि गोपानसियो 20 सब्बा ता कूटङ्गमा कूटिनिम्ना कूटसमोसरणा, कूटो तासं अग्गमक्सायित; एवमेव स्त्रो, भिक्सबने, ये केचि कुसला धम्मा, सब्बे ते अप्पमादमूलका अप्पमादसमोसरणा । अप्पमादो तेसं अग्गमक्सायित ।
- ४. "संच्याचापि, भिक्सबंदे, ये केचि मूलगन्या, काळानुसारियं B. 274, तेसं ग्रग्णमक्सायति; एवमेव स्त्रो भिक्सबंदे ... पे०... ग्रप्पमादी तेसं 25 ग्रासामकसायति ।

१. तेसं धम्मानं – सी०, रो०। २. जङ्गमानं – सी०। ३. कूटं – स्था०, रो०।

10

R. 23

- "सैय्यचापि, मिक्स्बरे, ये केचि सारणन्या, लोहितचन्दलं तेसं झग्गमक्सायति; एदमेव सो भिक्सवे ...पे०... झप्पमादो तेसं झग्गमक्सायति ।
- ६. "सेय्यथापि, भिक्तवे, ये केचि पुष्फगन्या, वस्सिकं तेसं ग्रागमक्तायति; एवमेव खो भिक्तवे ... पे०... ग्रप्पमादो तेसं ग्रग्ग-मक्तायति ।
- ७. "सैय्यवापि, भिनखते, ये केचि खुद्दराजानों, सब्बे ते रञ्जो चक्कवत्तिस्स अनुयन्ता भवन्तिं, राजा तेसं चक्कवत्ती अग्यमक्खायति; एवमेव खो, भिक्खवे ... पे०... अप्पमादो तेसं अग्यमक्खायति ।
- द. "संब्ययापि, भिनखंते, या काचि तारकरूपानं पभा, सब्बा ता चन्दप्पभाय कलं नाग्यन्ति सोळसि, चन्दप्पभा तासं अग्यमक्खायितः; एवमेव खो, भिनखंते ... पे०... अप्पमादो तेसं अग्यमक्खायित ।
- "संव्यवापि, भिक्खवे, सरदसमये विद्धे विगतवलाहके देवे मादिच्चो नमं प्रक्यूस्सकमानो सब्बं माकासगतं तमगतं प्रभिविहच्च । भासते च तपते च विरोचित च; एवमेव खो, भिक्खवे ... पे०... म्रप्य-मादो तेसं प्रम्यमक्खायति ।
- १०. "सेय्ययापि, भिनस्ववे, या काचि महानदियो, सेय्ययादि गङ्का, यमुना, प्रचिरवती, सरभू, मही, सब्बा ता समुद्कुमा समुद्दिनक्षा समुद्दपोणा समुद्दप्कारा, महासमुद्दो तासं प्रमामनकायति; एवमेव वो, भिनस्ववे, ये केचि कुसला धम्मा, सब्बे ते ग्रप्यमादमूलका प्रप्यमाद-समोसरणा । ग्रप्यमादो तेसं ग्रमामनकायती" ति ।

६. बाहुनेय्यसुत्तं

 "दसियमे, भिक्सवे, पुग्गता आहुनेय्या पाहुनेय्या दिक्कः णेय्या अञ्जितकरणीया अनुत्तरं पुञ्ज्ञक्खेतं लोकस्स । कतमे दस ? तवागतो अरहं सम्मासम्बुद्धो, पज्चेकबुद्धों, उमतोभागविमुत्तो, पञ्जा-विमुत्तो, कायसिक्क, दिट्टिप्पत्तो, सद्धाविमुत्तो, सद्धानुसारी, सम्मानुसारी,

१. कुट्टराजानो – बी॰, रो॰; कुट्टराजा – स्था॰ । २. वत्तन्ति – स्था॰ । ३. प्रस्तु-स्युक्कमानो – बी॰, रो॰ । ४. रज्जेक्सन्दुडो – स्था॰, रो॰ ।

गोत्रम् – इमे खो, मिन्सवे, दस पुग्गला ब्राहुनेय्या ... ये०... ब्रमुत्तरं पुञ्जनक्षेत्तं लोकस्सा" ति ।

७. पठमनायसुत्तं

- १. "सनाया, मिन्छवे, विह्रायं, मा भ्रनाया । दुक्कं, मिन्छवे, भ्रानायो विहरति । दसियमे, भिन्छवे, नायकरणा घम्मा । कतमे दस ? इघ, भिन्छवे, भिन्छवं सीलवा होति, पातिमोन्छसंवरसंवृतो विहरति भ्राचारगोचरसम्पक्षो भ्रणुमत्तेषु वज्जेषु मयदस्सावी, समादाय सिक्छति सिक्छापदेषु । यं पि, भिन्छवे, भिन्छवं सीलवा होति ... पे०... समादाय सिक्छति सिक्छापदेषु, ध्रयं पि धम्मो नायकरणो ।
- २. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्ख् बहुस्सुतो होति सुत्तधरो सुत्तसिप्तचयो, ये ते धम्मा झादिकल्याणा मज्ज्ञेकल्याणा परियोसान-कल्याणा सात्वं सल्यञ्जनं केवलपरिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं झिन-वदित्त, तथारूपास्स धम्मा बहुस्सुता होन्ति धाता वचता परिचिता मनसानुपेक्खिता दिट्टिया सुप्यटिविद्धा। यं पि, भिक्खवे, भिक्खु बहु-स्सुतो होति ... ये०... दिट्टिया सुप्यटिविद्धा, ग्रयं पि धम्मो नाथकरणो।
- ३. "पुन च परं, भिक्खने, भिक्ख कल्याणिमत्तो होति कल्याण- 15 2.24 सहायो कल्याणसम्पवङ्को । यं पि, भिक्खने, भिक्खु कल्याणिमत्तो होति कल्याणसहायो कल्याणसम्पवङ्को, ग्रयं पि धम्मो नाधकरणो ।
- ४. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु सुवचो होति सोवचस्सकरणेहि धम्मेहि समन्नागतो, समो पदिक्खणग्गाही अनुसासींन । यं पि, भिक्खवे, भिक्खु सुवचो होति ... पे०... अनुसासींन, धर्य पि धम्मो नाथकरणो ।
- ५. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्ख् यानि तानि सब्रह्मचारीनं उच्चावचानि किङ्करणीयानि, तत्य दक्खो होति धनलसो तत्रूपायाय वीमंसाय समझागतो, धलं कातुं धलं संविधातुं। यं पि, भिक्खवे, भिक्ख् यानि तानि सब्रह्मचारीनं ... पे०... धलं कातुं धलं संविधातुं, धयं पि धममो नायकरणो।
- ६. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु घम्मकामो होति पियसमुदा-हारो, प्रभिषम्मे प्रभिविनये उळारपामोज्जो । यं पि, भिक्खवे,

१-१. सत्या सम्बन्धना - सी० । २. बता - स्या०, रो० । ३. उळारपामुख्यो -स्या०, रो० ।

R. 25

भिक्कु धम्मकामो होति पियसमुदाहारो, श्रमिषम्मे श्रमिविनये उळार-पामोज्जो, ग्रयं पि धम्मो नाथकरणो ।

७. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु आरद्धविरियो विहरिति प्रकुसलानं घम्मानं पहानाय, कुसलानं घम्मानं उपसम्पदाय, थामवा उ व्ह्यरक्कमो अनिक्खत्तघुरो कुसलेसु धम्मेसु । यं पि, भिक्खवे, भिक्खु आरद्धविरियो विहरित अकुसलानं घम्मानं पहानाय, कुसलानं घम्मानं उपसम्पदाय, थामवा व्ह्यरक्कमो अनिक्खित्तघुरो कुसलेसु घम्मेसु, प्रयं पि धम्मो नायकरणो ।

ट. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु सन्तुट्टो होति इतरीतरचीवर-10 पिण्डपातसेनासनिगलानप्पच्ययसेषज्जपरिक्खारेन । यं पि, भिक्खवे, भिक्खु सन्तुट्टो होति इतरीतरचीवरपिण्डपातसेनासनिगलानप्पच्चय-भेषज्जपरिक्खारेन, ग्रयं पि घम्मो नायकरणो ।

 "शुन च परं, भिक्खवे, भिक्ख सितमा होति परमेन सित-नेपक्केन समझागतो चिरकतं पि चिरभासितं पि सरिता अनुस्सरिता ।
 यं पि, भिक्खवे, भिक्ख सितमा होति परमेन सितनेपक्केन समझागतो चिरकतं पि चिरभासितं पि सरिता अनुस्सरिता, अयं पि धम्मो नाध-करणो ।

१०. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु पञ्जाबा होति उदयत्थ-गामिनिया पञ्जाय समन्नागतो अरियाय निव्वेधिकाय सम्मा दुक्ख-20 क्खयगामिनिया । यं पि, भिक्खवे, भिक्खु पञ्जाबा होति उदयत्थ-गामिनिया पञ्जाय समन्नागतो अरियाय निव्वेधिकाय सम्मा दुक्खक्खय-गामिनिया, अयं पि धम्मो नायकरणो ।

"सनाथा, भिक्खवे, विहरष, मा ग्रनाथा । दुक्खं, भिक्खवे, ग्रनाथो विहरति । इमे खो, भिक्खवे, दस नाथकरणा घम्मा" ति ।

द. दुतियनाचसूत्तं

 एवं मे सुतं। एकं समयं भगवा सावत्ययं विहर्रात जेतवने अनायपिण्डिकस्स धारामे। तत्र सो भगवा भिक्स् आमन्तेसि — "भिक्सवो" ति। "भदन्ते" ति ते भिक्स् भगवतो पञ्चस्सोसुं। भगवा एतदबोच —

R. 26

२. "सनाया, भिक्खवे, विहरण, भा प्रनाया । दुक्खं, भिक्खवे, प्रमायो विहरित । दसियमे, भिक्खवे, नायकरणा घम्मा । कतमे दस ? इब, भिक्खवे, भिक्खवे, भिक्खवे, भिक्खवे । सिक्खांत सिक्खां-पवेसु । 'सीलवा बतायं भिक्खु पातिमोक्खसंवरसंवृतो विहरित प्राचार-गोचरसम्पन्नो प्रणुमत्तेसु बज्जेसु भयदस्सावी, समादाय सिक्खित सिक्खाः पदेसूं ति येरा पि नं भिक्खु वत्तव्यं अनुसासितव्यं मञ्जान्ति, मण्डिमा पि भिक्खु ... नवा पि भिक्खु वत्तव्यं अनुसासितव्यं मञ्जान्ति । तस्स चेरानुकम्पितस्स वृद्धियेव पाटिकञ्चा कुसलेसु वस्मेषु, नो परिहानि । ग्रयं पि धम्मो नाथकरणो ।

३. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु बहुस्सुतो होति ... पे०... 10 विट्ठिया सुप्यटिबिद्धा । 'बहुस्सुतो बतायं भिक्खु सुत्वरो सुत्तसिष्वयो, ये ते घम्मा प्रादिकत्याणा मज्ज्ञेकत्याणा परियोद्यानकत्याणा सात्यं सब्यञ्जनं केवलपरिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचिर्यं प्रभिवदिल, तथारूपारस धम्मा बहुस्सुता होल्ति धाता वचसा परिचिता मनसानुपेक्खिता विट्ठिया सुप्पटिविद्धा' ति घरा पि नं भिक्खु वत्तब्बं प्रनुसासितब्बं मञ्ज्ञालि । तस्स येत्नुकम्पतस्स मज्ज्ञाला । तस्स येत्नुकम्पतस्स मज्ज्ञाना । तस्स येत्नुकम्पतस्स मज्ज्ञाना । तस्स येत्नुकम्पतस्स प्रज्ञाना । तस्स येत्नुकम्पतस्स प्रज्ञाना । परिहालि । प्रयं पि धम्मो नायकरणो ।

४. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु कत्याणिमत्तो होति कत्याण- श्र सहायो कत्याणसम्पवङ्को । 'कत्याणिमत्तो वतायं भिक्खु कत्याण-सहायो कत्याणसम्पवङ्को' ति थेरा पि नं भिक्खु वत्तव्यं अनुसासितव्यं भञ्ञानित, मिक्समा पि भिक्खु ... नवा पि मिक्खु वत्तव्यं अनुसासितव्यं भञ्ञानित । तस्स थेरानुकम्पितस्स मिन्समानुकम्पितस्य नवानुकम्पि-तस्स वृद्धियेव पारिकङ्क्का कुसवेसु धम्मसु, नो परिहानि । धयं पि धम्मो 23 नाथकरणो ।

 "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्ख सुवचो होति सोवचस्सकरणेहि घम्मोहि समक्षागतो, खमो पदिव्यणगाही धनुसार्सान । 'सुवचो वतायं भिक्खु सोवचस्सकरणेहि धम्मोहि समक्षागतो, खमो पदिव्यणगाही धनुसार्सानं ति थेरा पि नं भिक्खु वत्ताव्यं अनुसासितव्यं सञ्ज्ञान्ति, 30 8.27

20

R. 28

B. 278

मज्जिमा पि भिक्ख् ... नवा पि भिक्ख् वत्तब्बं ग्रनुसासितब्बं भञ्जनित । तस्स येरानुकम्पितस्स मज्ज्ञिमानुकस्पितस्स नवानुकस्पितस्स वृद्धियेव पाटिकह्वा कुसलेसु वम्मेसु, नो परिहानि । अयं पि वम्मो नावकरणो ।

६. "पन च परं, भिक्खवे, भिक्ख यानि तानि सब्रह्मचारीनं उच्चावस्थानि कि करणीयानि, तत्य दक्सो होति अनलसो, तत्रुपायाय वीमंसाय समन्नागतो, ग्रलं कातं ग्रलं संविधातुं । 'यानि तानि सब्रह्म-चारीनं उच्चावचानि किङ्करणीयानि, तत्य दक्खी वतायं भिक्ख भनलसी, तत्रृपायाय वीमंसाय समन्नागतो, ग्रलं कातुं ग्रलं संविधातुं' ति थेरा पि नं भिक्लु वत्तब्बं भनुसासितब्बं मञ्जन्ति, मज्झिमा पि भिक्लु ... नवा 10 पि भिक्कु वत्तव्वं अनुसासितव्वं मञ्जनित । तस्स थेरानुकम्पितस्स मिज्समानुकस्पितस्स नवानुकस्पितस्स वृद्धियेव पाटिकङ्का क्रसलेसु धम्मेलु, नो परिहानि । ग्रयं पि धम्मो नाथकरणो ।

७. "पून च परं, भिक्खवे, भिक्खु धम्मकामी होति पिय-समदाहारो. ग्रभिषम्मे ग्रभिविनये उळारपामोज्जो । 'घम्मकामो वतायं 15 मिक्स पियसमदाहारो, ग्रमिषम्मे ग्रमिविनये उळारपामोज्जो' ति थेरा पि नं भिक्ख वत्तब्बं ग्रनुसासितब्बं मञ्जन्ति, मजिसमा पि भिक्ख ... नवा पि भिक्कू वत्तब्बं ग्रनुसासितब्बं मञ्जन्ति । तस्स येरानकम्पि-तस्स मज्झिमानुकम्पितस्स नवानुकम्पितस्स वृद्धियेव पाटिकह्ना कुसलेसु धम्मेसू, नो परिहानि । ग्रयं पि धम्मो नायकरणो ।

 "पुन च परं, भिक्सवे, भिक्स् ब्रारद्धविरियो विहरित म्रकुसलानं धम्मानं पहानाय, कुसलानं धम्मानं उपसम्पदाय, धामवा दन्हपरक्कमो प्रनिक्सित्तघुरो कुसलेस घम्मेस 'प्रारद्धविरियो वतायं भिक्ख विहरित । अकुसलानं घम्मानं पहानाय, कुसलानं घम्मानं उपसम्पदाय, यामवा दव्हपरक्कमो अनिक्खित्तघरो कुसलेस धम्मेस' 25 ति थेरा पि नं भिक्ख वत्तब्बं अनुसासितब्बं मञ्जनित, मज्जिमा पि भिक्ख ... नवा पि भिक्सू वत्तव्वं धनुसासितव्वं मञ्ञान्ति । तस्स बेरान-कम्पितस्स मज्ज्ञिमानुकम्पितस्स नवानुकम्पितस्स बुद्धियेव पाटिकङ्का कुसलेस धम्मेस, नो परिहानि । ग्रयं पि धम्मो नायकरणो ।

 "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्ख् सन्तुद्रो होति इतरीतरचीवरso पिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसञ्जपरिक्खारेन । 'सन्तद्दो बताय'

20

B. 279

मिक्स इतरीतरचीवरिपण्डपातसेनासनगिनानप्पच्चयभेसज्जपरिक्सारेना' ति येरा पि नं भिक्ख वत्तब्बं अनुसासितब्बं मञ्जनित, मिन्समा पि मिक्खू ... नवा पि भिक्खू वत्तव्बं अनुसासितब्बं मञ्जनित । तस्स बेरा-नुकम्पितस्स मज्ज्ञिमानुकम्पितस्स नवानुकम्पितस्स वृद्धियेव पाटिकङ्का कुसलेसु धम्मेसु, नो परिहानि । अयं पि धम्मो नाथकरणो ।

१०. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु सतिमा होति परमेन सति-नेपक्केन समझागतो, चिरकतं पि चिरभासितं पि सरिता अनस्सरिता। 'सतिमा बतायं भिक्ख परमेन सतिनेपक्केन समन्नागतो. चिरकतं पि चिरभासितं पि सरिता अनस्सरिता' ति थेरा पि नं भिक्ख वस्तव्यं अन-सासितब्बं मञ्जन्ति, मज्झिमा पि भिक्त् ... नवा पि भिक्त् वत्तब्बं 10 अनुसासितब्बं मञ्जन्ति । तस्स थेरानकस्पितस्स मज्ज्ञिमानकस्पितस्स नवानुकस्पितस्स वृद्धियेव पाटिकङ्का कुसलेसु घम्मेसु, नो परिहानि । ध्ययं पि धम्मो ताथकरणो ।

११. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु पञ्जवा होति उदयत्थ-गामिनिया पञ्जाय समन्नागतो श्ररियाय निब्बेधिकाय सम्मा दुक्खक्खय- 15 गामिनिया । 'पञ्जाबा वतायं भिक्खु उदयत्वगामिनिया पञ्जाब समन्नागतो श्ररियाय निब्बेधिकाय सम्मा दुक्खक्खयगामिनिया' ति थेरा पि नं भिक्ख वत्तब्बं ग्रन्सासितब्बं मञ्जान्ति, मज्ज्ञिमा पि भिक्ख ... नवा पि भिक्खु बत्तब्बं अनुसासितब्बं मञ्जन्ति । तस्स थेरानकम्पितस्स ... पे०... नो परिहानि । भ्रयं पि धम्मो नाथकरणो ।

१२. "सनाथा, भिक्खवे, विहरथ, मा श्रनाथा । दुक्खं, भिक्खवे. भ्रनायो विहरति । इमे खो, भिक्खवे, दस नायकरणा धम्मा" ति ।

१३. इदमवीच भगवा । अत्तमना ते भिक्ख भगवती भासितं ग्रमिनन्दं ति ।

ह. पठमग्ररियावाससूत्तं

१. "दसयिमे, भिक्खवे, ग्ररियावासा, ये ग्ररिया ग्रावसिंसु वा 25 धावसन्ति वा धावसिस्सन्ति वा । कतमे दस ? इध, भिन्खवे, भिन्ख पञ्चक्कविप्पहीनो होति, छळक्कसमन्नागतो, एकारक्खो, चतुरापस्सेनो, पनुष्णपच्चेकसच्चो, समवयसद्वेसनो, धनाविलसङ्कृप्पो, पस्सद्दकाय-W.X-64

H. 280

R. 30

25

सङ्कारो, सुविमुत्तिचतो, सुविमृत्तपञ्चो । इमे खो, भिक्खवे, दस प्ररियानासा, ये प्ररिया आर्वीससु वा आवसन्ति वा प्रावसिस्सन्ति वा' ति ।

१०. बुतियम्ररियावाससुत्तं

एकं समयं भगवा कुरूसु विहरित कम्मासघम्मं नाम कुरूनं
 निगमो । तत्र स्रो भगवा भिक्सु आमन्तेसि ... पे०... एतदवोच –

 "दसियमे, भिक्खने, ग्रिरयावासा, ये ग्रिरया ग्रावसिसु वा ग्रावसिन्त वा ग्रावसिस्सन्ति वा । कतमे दस ? इघ, भिक्खने, भिक्ख पञ्चञ्जविप्पहीनो होति, छळञ्जसमन्नागतो, एकारक्खो, चतुरापस्सेनो, पनृष्णपञ्चेकसञ्चो, समवयसट्टेसनो, ग्रानाविलसङ्कप्पो, पस्सद्धकाय-१० सङ्कारो, सुविमुत्तवित्तो, सुविमुत्तपञ्जो ।

३. "कबं च, भिक्खवे, भिक्खु पञ्चङ्गविपाहीनो होति ? इघ, भिक्खवे, भिक्खुनो कामच्छुन्दो पहीनो होति, ब्यापादो पहीनो होति, बीनमिद्धं पहीनं होति, उद्धच्चकुक्कुच्चं पहीनं होति, विचिकिच्छा पहीना होति । एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु पञ्चङ्गविप्पहीनो होति ।

४. "कयं च, भिक्खवं, भिक्खु छ्र्ळङ्गसमन्नागतो होति ? इम, भिक्खवं, भिक्खु चक्खुना रूपं दिस्वा नेव सुमनो होति न दुम्मनो, उपेक्खको विहरित सतो सम्पजानो । सोतेन सइं सुत्वा ... पे०... बानेन गन्धं वायित्वा ... जिल्हाय रसं सायित्वा ... कायेन फोटुब्बं फुसित्वा ... मनसा बम्मं विञ्जाय नेव सुमनो होति न दुम्मनो, उपेक्खको विहरित सतो सम्पजानो । एवं सो, भिक्खवं, भिक्खु छ्रळङ्गसमन्नागतो होति ।

५. "कयं च, भिन्सवे, भिन्सु एकारनवो होति? इघ, भिन्सवे, भिन्सु सतारनवेन चेतसा समन्नागतो होति। एवं सो, भिनसवे, भिन्सु एकारनवो होति।

६. "कथं च, मिक्खने, भिक्ख चतुरापस्तेनो होति ? इष, भिक्खने, भिक्ख सङ्कायेकं पटिसेवति, सङ्कायेकं प्रधिवासेति, सङ्कायेकं परिवरजेति, सङ्कायेकं विनोदेति । एवं खो, भिक्खने, भिक्ख चतुरा-पस्तेनो होति ।

10

\$8\$

७. "क्यं च, भिक्खवे, भिक्खु पनुग्णपञ्चेकसञ्चो होति ? इष, भिक्लवे, भिक्लुनो यानि तानि पुरुत्तमणबाह्मणानं पूर्यपच्चेक-सच्चानि, संय्यथीदं - 'सस्सतो लोको' ति वा, 'ग्रसस्सतो लोको' ति वा, 'ग्रन्तवा सोको' ति वा, 'ग्रनन्तवा लोको' ति वा, 'तं जीवं तं सरीरं' ति वा. 'ग्रञ्जं जीवं ग्रञ्जं सरीरं' ति वा, 'होति तथागतो परं मरणा' ति 3 वा, 'न होति तथागतो परं मरणा' ति वा, 'होति च न च होति तथागतो परं मरणा' ति वा. 'नेव होति न न होति तथागतो परं मरणा' ति वा, सब्बानि तानि नुण्णानि होन्ति पनुण्णानि चत्तानि यन्तानि मुत्तानि पही-नानि पटिनिस्सट्रानि । एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु पनुष्णपच्चेकसच्चो होति ।

प्रभाष च, भिक्खवे, भिक्ख समवयसद्रेसनो होति ? इघ, भिक्खवे, भिक्खुनो कामेसना पहीना होति, भवेसना पहीना होति, बह्म-चरियेसना पटिप्पस्सद्धा । एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु समवयसट्टेसनी होति ।

 "कयं च, भिक्खवे, भिक्खु धनाविलसङ्कृप्यो होति ? इघ, 15 भिक्लवे, भिक्लुनो कामसङ्ख्यो पहीनो होति, व्यापादसङ्ख्यो पहीनो होति, विहिंसासङ्कृप्पो पहीनो होति । एवं खो, भिन्खवे, भिन्खु भना-विलसङ्ख्यो होति।

१०. "कयं च, भिक्खवे, भिक्ख पस्सद्धकायसङ्खारो होति ? इघ, भिक्खवे, भिक्खु सुखस्स च पहाना दुक्खस्स च पहाना पुन्वेव 20 सोमनस्सदोमनस्सानं अत्यञ्जमा अदुक्खमसुखं उपेक्खासतिपारिसुद्धि चतुत्थं झानं उपसम्पज्ज विहरति । एवं खो, भिक्खवे, भिक्ख पस्सद्धकायसङ्खारो होति ।

११. "कथं च, भिक्खवे, भिक्खु सुविमुत्तचित्तो होति ? इध, भिक्खवे, भिक्खुनो रागा चित्तं विमुत्तं होति, दोसा चित्तं विमुत्तं होति, 25 मोहा चित्तं विमृत्तं होति । एवं स्रो, भिक्सवे, भिक्स् सुविमृत्तचित्तो होति ।

१२. "कथं च, भिक्खवे, भिक्खु सुविमुत्तपञ्जो होति ? इष, भिक्खवे, भिक्ख 'रागो में पहीनो उच्छिन्नमूलो तालावत्युकतो ग्रन-भावकतो ग्रायति ग्रनप्पादधम्मो ति पजानाति, दोसो मे पहीनो ...पे०... अ B 282

R. 33

B. 283

'मोहो मे पहीनो उच्छिन्नमूलो तालावत्युकतो ग्रनभावञ्चतो ग्रायित ग्रनुप्पादसम्मो ति पजानाति । एवं खो, भिक्खवे, भिक्ख सुविमुत्त-पञ्जो होति ।

१३. "ये हि केचि, भिक्खवे, अतीतमद्धानं अरिया अरियावासे ।
आविससु, सब्बे ते इमेव दस अरियावासे आविससु, ये हि केचि, भिक्खवे,
अनागतमद्धानं अरिया अरियावासे आविसस्सिन्ति, सब्बे ते इमेव दस
अरियावासे आविसस्सिन्तः, ये हि केचि, भिक्खवे, एतरिह अरिया
अरियावासे आविसन्ति, सब्बे ते इमेव दस अरियावासे आविसन्ति । इमें
खो, भिक्खवे, दस अरियावासा, ये अरिया आविससु वा आविसन्ति वा
आविसस्सिन्त वा" ति ।

नायवग्गो दुतियो ।

तस्सुहानं

सेनासनं³ च पञ्चङ्कां³, संयोजनाखिलेन च । भ्रष्यमादो म्राहुनेय्यो, हे नाथा हे भ्ररियावासां⁸ ति ।।

३. महावग्गो

१. सीहनादसुत्तं

 "सीहो, भिक्खवे, मिगराजा सायन्हसमयं आसया निक्खमित । ग्रासया निक्खमित्वा विजम्भित । विजम्भित्वा समन्ता चतुर्दिसं । अनुविलोकेति । समन्ता चतुर्द्दिसं अनुविलोकेत्वा तिक्खतुं सीहनादं नदति । तिक्खतु सीहनादं नदित्वा गोचराय पक्कमित । तं किस्स हेतु ? 'माहं खुद्देक पाणे विसमगते सङ्घातं ग्रापादेसि' ति !

 "सीहो' ति, भिक्खवे, तथागतस्सेतं प्रधिवचनं ध्ररहतो सम्मासम्बुद्धस्स । यं खो, भिक्खवे, तथागतो परिसाय धम्मं देसेति,
 इदमस्स होति सीहनादरिंस ।

३. ⁴दसयिमानि, भिन्खवे, तथागतस्स तथागतबलानि, येहि

१. प्ररिपवासे – स्वा०, री० । २. नाथकरणवस्मो – स्वा० । ३-३. क्षेत्रसता च प्रक्ला च -स्वा०; क्षेत्रसत्ता च प्रक्लानि – रो० । ४. वसेन चा – स्वा०; प्ररियवासेन चा – रो० । १. चतुर्वेद्या –स्वा०, रो० ।

25

बबेहि समझागतो तथागतो झासभं ठानं पटिजानाति, परिसासु सीहनादं नदति, बह्माचक्कं पवत्तेति । कतमानि दसं? इस, मिनव्बं, तथागतो ठानं च ठानतो झड्ठानं च झड्ठानतो यथागूतं पजानाति । यं पि, भिक्कबं, तथागतो ठानं च ठानतो झड्ठानं च झड्ठानतो यथागूतं पजानाति, इदं पि, निक्कवं, तथागतस्त तथागतवलं होति, यं वलं झागम्म तथागतो झासमं 5 ठानं पटिजानाति, परिसासु सीहनादं नदति, ब्रह्मचक्कं पवत्तेति ।

४. "पुन च परं, भिक्खवे, तथागतो ध्रतीतानागतपञ्चूप्पन्नानं कम्मसमादानानं ठानसो हेतुसो विपाकं यथाभूतं पजानाति। यं पि, भिक्खवे, तथागतो ध्रतीतानागतपञ्चूप्पन्नानं कम्मसमादानानं ठानसो हेतुसो विपाकं यथाभूतं पजानाति, इदं पि, भिक्खवे, तथागतस्य तथागतबलं 10 होति, यं बलं ध्रागम्म तथागतो आसमं ठानं पटिजानाति, परिसासु सीहनादं नदति, ब्रह्मचक्कं पवत्तेति ।

५. "पुन च परं, भिक्खवे, तथागतो सब्बत्थगामिनि पटिपदं यथाभूतं पजानाति । यं पि, भिक्खवे, तथागतो सब्बत्थगामिनि पटिपदं यथाभूतं पजानाति, इदं पि, भिक्खवे, तथागतस्त तथागतवलं होति, यं 18 बलं भ्रागम्म तथागतो भ्रासभं ठानं पटिजानाति, परिसासु सीहनादं नदित, ब्रह्मावकः पवत्तेति ।

६. "पुन च परं, भिक्खवे, तथागतो भ्रनेकघातुं नानाघातुं लोकं ययाभूतं पजानाति । यं पि, भिक्खवे, तथागतो भ्रनेकघातुं नानाघातुं लोकं यथाभूतं पजानाति, इदं पि, भिक्खवे, तथागतस्स तथागतवलं होति 20 ... पे०... ब्रह्मवक्कं पवत्तेति ।

 "पुन च परं, भिक्खवे, तथागतो सत्तानं नानाधिमृत्तिकतं यथाभूतं पजानाति । यं पि, भिक्खवे, तथागतो सत्तानं नानाधिमृत्तिकतं यथाभूतं पजानाति, इदं पि, भिक्खवे, तथागतस्त तथागतबलं होति ...पे०... ब्रह्मवक्कं पवत्तेति ।

द. "पुन च परं, भिक्खवे, तथागतो परसत्तानं परपुग्गलानं इन्द्रियपरोपरियत्तं यथाभूतं पजानाति । यं पि, भिक्खवे, तथागतो पर-सत्तानं परपुग्गलानं इन्द्रियपरोपरियत्तं यथाभूतं पजानाति, इदं पि, भिक्खवे, तथागतस्त तथागतबलं होति ... पे०... ब्रह्मचक्कं पक्तिति ।

१-१. सब्बत्यगामिन ० - सी०, री० । २-२. प्रनेकवातु-नानावातु-सीकं -सी०, रो० ।

R. 35

B. 285

१. "पुन च परं, भिक्खने, तथागतो झानविमोक्खसमाधिसधा-पत्तीनं सिङ्क्तिसं बोदानं बृद्धानं यथाभूतं पजानाति । यं पि ... पे०... पजानाति, इदं पि, भिक्खने, तथागतस्स तथागतबखं होति ... पे०... ब्रह्मचक्कं पवत्तेति ।

१०. "पुन च परं, भिक्खने, तथागतो अनेकविहितं पुब्नेनिवासं अनुस्तरित, सेय्यथीसं – एकं पि जाति हे पि जातियो तिस्सो पि जातियो चतस्सो पि जातियो पञ्च पि जातियो दस पि जातियो वीसं पि जातियो क्तिसो पि जातियो वस्त पि जातियो क्तिसो पि जातियो क्ति पि जातिया पञ्च के पि संबद्धकर्ण अनेके पि संबद्धकर्ण अनेके पि संबद्धकर्ण एवं क्रिके पि संवद्धकर्ण एवं क्रिके पि संवद्धकर्ण एवं क्रिके पि संवद्धकर्ण एवं क्रिके पि क्रिके प्रवास प्यास प्रवास प्रवास

११. "पुन च परं, भिक्खवे, तथागतो दिब्बेन चक्खुना विसुद्धेन प्रतिककन्तमानुसकेन सक्ते पस्सित चवमाने उपपज्जमाने हीने पणीते सुवणो दुब्बणो, सुगते दुगते यथाकम्मूपमे सक्ते पजानाति — 'इमे वत भोन्तो सत्ता कायदुण्चिरतेन समन्नागता वचीदुण्चिरतेन समन्नागता मनो-दुण्चिरतेन समन्नागता प्ररियानं उपचादका मिच्छादिद्विका मिच्छादिद्वि- कम्ममानातान, ते कायस्स भेदा परं मरणा प्रपायं दुग्गितं विनिपातं निरसं उपपन्ना; इमे वा पन भोन्तो सत्ता कायसुज्यरितेन समन्नागता वचीसुज्वरितेन समन्नागता मनोसुचरितेन समन्नागता प्रतियानं प्रनुप-वावका सम्मादिद्विका सम्मादिद्विकम्मसमाचाना, ते कायस्स भेदा परं मरणा सुगति सम्म निर्मा का क्षेत्र परं परणा सुगति सम्माविद्विका सम्मादिद्विकम्मसमाचाना, ते कायस्स भेदा परं मरणा सुगति सम्म निर्मा काक्षेत्र पर्वादिक सम्मादिद्विका सम्मादिद्वका स्वतिका स्वतिका सम्मादिद्विका सम्मादिका सम्मादिद्विका सम्मादिद्विका सम्मादिद्विका सम्मादिद्विका सम्मादिद्विका स

१. बतारिसं – सी॰, रो॰; बत्ताळीस – स्या॰। २. इषुपपन्नो – स्या॰, रो॰।

स्रतिक्कत्तमानुसकेन सत्ते पस्सित बनमाने उपपञ्जमाने हीने पणीते सुक्षणे दुब्बण्णे, सुगते दुगते यथाकम्मूपगे सत्ते पजानाति । यं पि, भिक्सते, तथागतो दिब्बेन चक्सुना विसुद्धेन स्रतिकत्तमानुसकेन ... पे०... यथाकम्मूपगे सत्ते पजानाति, इदं पि, भिक्सते, तथागतस्त तथागतस्त होति, यं बलं स्रागम्म तथागतो स्रासभं ठानं पटिजानाति, परिसासु ऽ सीहनादं नदित, ब्रह्मचक्कं पवत्तेति ।

१२. "पुन च परं, भिक्खवे, तथागतो झासवानं खया धनासवं चेतोविमुत्ति पञ्जाविमुत्ति दिट्टेव धम्मे सयं प्रभिञ्ञा सिच्छकस्वा उपसम्पञ्ज विहरति । यं पि, भिक्खवे, तथागतो भासवानं खया धनासवं चेतोविमुत्ति पञ्जाविमुत्ति दिट्टेव धम्मे सयं धभिञ्जा सिच्छकस्वा 10 उपसम्पञ्ज विहरति, इदं पि, भिक्खवे, तथागतस्त तथागतबलं होति, यं बखं ध्रागम्म तथागतो भासभं ठानं पटिजानाति, परिसासु सीहनाइं नदिति, ब्राज्ञवक्तं पन्तिति, ब्राज्ञवकं पन्तिति ।

"इमानि खो, भिक्खवे, दस तथागतस्स तथागतवलानि, येहि बलेहि समन्नागतो तथागतो झासभं ठानं पटिजानाति, परिसासु सीहनादं 15 नदति, ब्रह्मचक्कं पवत्तेती'' ति ।

२. श्रिधवृत्तिपदसुत्तं

 श्रय खो श्रायस्मा श्रानन्दो येन भगवा तेनुपसङ्कमि; उपसङ्क मित्वा भगवन्तं श्रमिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो श्रायस्मन्तं श्रानन्दं भगवा एतदबोच –

"ये ते, भ्रानन्द, धम्मा तेसं तेसं भ्रधिबुत्तिपदाने श्रिमञ्जा 20 सिच्छिकिरियाय संवत्तित, विसारदो ग्रहं, ग्रानन्द, तत्वे पटिजानामि । तेसं तेसं तथा तथा धम्मं देसेतुं यथा यथा पटिपन्नो सन्तं वा ग्रत्थी ति जस्सिति, ग्रसन्तं वा नत्थी ति जस्सिति, हीनं वा हीनं ति अस्सिति, पणीतं वा पणीतं ति जस्सिति, सउत्तरं वा सउत्तरं ति अस्सित, ग्रनुत्तरं वा ग्रनुत्तरं ति अस्सिति; यथा यथा वा पन तं आतेय्यं वा दहुय्यं वा 23 सिच्छकरेय्यं वा, तथा तथा अस्सिति वा दक्खित वा सिच्छकरिस्सिति

प्रसिमुतिपदानं – स्था०, रो०। २. तत्र – सी०। ३-३. ० दहुव्यं वा सिष्द्र-कातव्यं – सी०; ० दिहुव्यं वा सिष्द्र-करव्यं – स्था०; ० दिहुव्यं वा सिष्द्र-कातव्यं – रो०।

बा' ति ठानमेतं विज्जति । एतदानुत्तरियं, धानन्द, ञाणानं यदिषं तत्य तत्य ययामूतञाणं । एतस्मा चाहं, धानन्द, ञाणा धञ्जं ञाणं उत्तरितरं वा पणीततरं वा नत्यी ति वदामि ।

- "दसियमानि, प्रानन्द, तथागतस्स तथागतबलानि, येहि
 बलेहि समन्नागतो तथागतो प्रासमं ठानं पटिजानाति, परिसासु सीहनावं नदित, ब्रह्मचक्कं पवत्तेति । कतमानि दस ? इघानन्द, तथागतो ठानं च ठानतो अट्ठानं च अट्ठानतो यथाभूतं पजानाति । यम्पानन्द, तथागतो ठानं च ठानतो अट्ठानं च अट्ठानतो यथाभूतं पजानाति, इदम्पानन्द, तथागतस्स तथागतवनं होति, यं बलं आगम्म तथागतो आसमं ठानं पटिजानाति, परिसास् सीहनादं नदिति, ब्रह्मचक्कं पवत्तेति ।
 - ३. "पुन च परं, झानन्द, तथागतो झतीतानागतपञ्चूप्पन्नानं कम्मसमावानानं ठानसो हेतुसो विपाकं यथाभूतं पजानाति । यम्पानन्द ... पे०... इदम्पानन्द ... पे०... ब्रह्मचक्कं पवत्तेति ।

४. "पुन च परं, धानन्द, तथागतो सब्बत्थगामिनि पटिपदं 15 यथाभूतं पजानाति । यम्पानन्द ... पे०... इदम्पानन्द ... पे०... ब्रह्म-चक्कं पवत्तेति ।

४. "पुन च परं, श्रानन्द, तथागतो अनेकघातुं नानाघातुं लोकं यथाभूतं पजानाति । यम्पानन्द ... पे०... इदम्पानन्द ... पे०... ब्रह्मचककं पवतिति ।

R.98 20 ६. "पुन च परं, आनन्द, तथागतो सत्तानं नानाधिमृत्तिकतं यथाभूतं पजानाति । यम्पानन्द ... पे०... इदम्पानन्द ... पे०... ब्रह्मचक्कं पक्तिति ।

 "पुन च परं, झानन्द, तथागतो परसत्तानं परपुग्गलानं इन्द्रियपरोपरियत्तं यथाभूतं पजानाति । यम्पानन्द ... पे०... इदम्पानन्द
 ... पे०... ब्रह्मचनकं पवत्तति ।

द. "पुन च परं, आनन्द, तथागतो झानविसोक्खसमाधि-समापत्तीनं सङ्क्रिलेसं बोदानं बुट्टानं यथाभूतं पजानाति । यस्पानन्द ... पे०... इदस्पानन्द ... पे०... ब्रह्मचक्कं पक्तेति ।

"पुन च परं, ज्ञानन्द, तथागतो अनेकविहितं पुज्बेनिवासं
 श. बाई – बी॰, रो॰।

B. 287

15

25

R. 39

अनुस्सरति, सेय्यबीदं - एकं पि जाति हे पि जातियो ... पे ... इति साकारं सउद्देसं अनेकविहितं पूब्बेनिवासं अनुस्सरित । यम्पानन्द ... पे ... इदम्पानन्द ... पे ... ब्रह्मचक्कं पवत्तेति ।

१०. "पून च परं, भ्रानन्द, तथागतो दिब्बेन चक्खुना विसुद्धेन भृतिक्कन्तमानसकेन ... पे०... यथाकम्मपगे सत्ते पजानाति । यम्पानन्द व ... पे o ... इदम्पानन्द ... पे o ... ब्रह्मचक्कं पवत्तेति ।

११. "पून च परं, श्रानन्द, तथागतो श्रासवानं खया श्रनासवं चेतोविमत्ति पञ्जाविमत्ति दिट्टेव धम्मे सयं ग्रभिञ्जा सञ्छिकत्वा उपसम्पज्ज विहरति । यम्पानन्द, तथागतो श्रासवानं खया श्रनासवं चेतोविमत्ति ... पे०... सच्छिकत्वा उपसम्पज्ज विहरति । इदम्पानन्द, 10 तथागतस्स तथागतबलं होति, य बलं आगम्म तथागतो आसभं ठानं पटिजानाति, परिसासु सीहनादं नदति, ब्रह्मचक्कं पवत्तेति ।

"इमानि खो. ग्रानन्द, दस तथागतस्स तथागतबलानि, येहि बलेहि समन्नागतो तथागतो आसभं ठानं पटिजानाति, परिसास सीहनाइं नदति, ब्रह्मचक्कं पवत्तेती" ति ।

३. कायसूत्तं

- १. "ग्रत्थि, भिक्खवे, धम्मा कायेन पहातब्बा, नो वाचाय। ग्रत्थि, भिक्खवे, धम्मा वाचाय पहातब्बा, नो कायेन । ग्रत्थि, भिक्खवे, धम्मा नेव कायेन पहातब्बा नो वाचाय, पञ्जाय दिस्वा पहातब्बा ।
- २. "कतमे च, भिक्खवे, धम्मा कायेन पहातब्बा, नो वाचाय ? इध, भिक्खवे, भिक्ख प्रकुसलं ग्रापन्नो होति किञ्चि देसं कायेन। 20 तमेनं अनुविच्च विञ्ज सब्रह्मचारी एवमाहंसू - 'ग्रायस्मा खो अकुसलं श्रापन्नो किञ्चि देसं कायेन । साधु वतायस्मा कायद्रच्चरितं पहाय कायसूचरितं भावेतं ति । सो ग्रनविच्च विञ्वहि सब्ह्याचारीहि वुच्चमानी कायद्रच्चरितं पहाय कायसूचरितं भावेति । इमे बुच्चन्ति, भिक्खवे, धुम्मा कायेन पहातब्बा, नो वाचाय ।
- ३. "कतमे च. भिक्खवे. धम्मा वाचाय पहातब्बा, नो कायेन ? इष, भिन्खवे, भिन्खु अकूसलं ग्रापन्नो होति किञ्च देसं वाचाय । तमेनं

१. विस्वा विस्वा - सी॰, स्वा॰, रो॰ । २. कंविवेव - सी॰, स्वा॰, रो॰ । W0X-80

अनुविच्च विञ्चू सब्रह्मचारी एवमाहंसु — 'श्रायस्मा खो अकुसखं आपन्नो किञ्चि देसं वाचाय । ताधु वतायस्मा वचीदुच्चरितं पहाय वचीसुचरितं भावेतू' ति । सो अनुविच्च विञ्झूहि सब्रह्मचारीहि बुच्चमानो वचीदुच्चरितं पहाय वचीसुचरितं भावेति । इसे बुच्चन्ति, अन्नव्यते, धम्मा वाचाय पहातब्बा, नो कायेन ।

४. "कतमे च, भिक्खने, धम्मा नेव कायेन पहातब्बा नो वाचाय, पञ्जाय दिस्वा पहातब्बा? लोभो, भिक्खने, नेव कायेन पहातब्बो नो वाचाय, पञ्जाय दिस्वा पहातब्बो। दोसो, भिक्खने ... पे०... मोहो ... कोघो ... उपनाहो ... मक्खो ... पळासो ... मच्छिरयं, भिक्खने, 10 नेव कायेन पहातब्बं नो वाचाय, पञ्जाय दिस्वा पहातब्बं।

५. "पापिका, भिक्खबे, इस्सा नेव कायेन पहातब्बा नो वाचाय, पञ्जाय दिस्ता पहातब्बा । कतमा च, भिक्खबे, पापिका इस्सा ? इघ, भिक्खबे, इज्झित गहपतिस्त वा गहपतिपुत्तस्स वा घनेन वा घञ्जेन वा राजतेन वा जातरूपेन वा । तत्राञ्जातरस्से वासस्स वा उपवासस्से वा एवं होति — 'ब्रहो वितमस्स गहपितस्स वा गहपितपुत्तस्स वा न इज्झेत्य्य घनेन वा घञ्जेन वा राजतेन वा जातरूपेन वा ति । समणो वा पन ब्राह्मणो वा लाभी होति चीवरिण्डपातसेनासनिण्लानप्यच्चय-भेसजजपित्क्वारान । तत्राञ्जातरस्स समणस्य वा ब्राह्मणस्य वा एवं होति — 'ब्रहो वत अयमायस्मा न लाभी अस्स चीवरिण्डपातसेनासन-विलानप्यचयभेसजजपित्क्वारान' ति । अयं बुच्चित, भिक्खबे, पापिका इस्सा ।

६. "पापिका, भिक्खवे, इच्छा नेव कायेन पहातब्बा नो वाचाय, पञ्जाय दिस्वा पहातब्बा । कतमा च, भिक्खवे, पापिका इच्छा ? इघ, भिक्खवे, एकच्चो यस्सद्धो समानो 'सद्धो ति मं जानेव्युं' ति इच्छति; इस्सीखो समानो 'सीलवा ति मं जानेव्युं' ति इच्छति; अप्पस्सुतो समानो 'बहुस्सुतो ति मं जानेव्युं' ति इच्छति; सङ्गणिकारामो समानो 'पविवित्तो ति मं जानेव्युं' ति इच्छति; मुहस्सित समानो 'छारद्ध-विरियो ति मं जानेव्युं' ति इच्छति; मुहस्सित समानो 'उपद्वितस्सती ति मं जानेव्युं' ति इच्छति; ससमाहितो ति मं

१ तत्रञ्जातरस्य – सी०, स्या०, रो० । २. घोषवासस्य – सी० । ३. एत्व 'पापिका विषयचे इस्ता ... पहातच्या' ति सी०, स्या०, रो० पोरपकेषु प्रविको पाठो विस्तृति ।

बानेच्यूं' ति इच्छति; दुप्पञ्चो समानो 'पञ्जवा ति मं जानेच्यूं' ति इच्छति; प्रखीणासवो समानो 'खीणासवो ति मं जानेच्यूं' ति इच्छति । प्रयं वुच्चति, भिक्खवे, पापिका इच्छा । इमे वुच्चति, भिक्खवे, प्रम्मा नेव कायेन पहातब्बा नो वाचाय, पञ्जाय दिस्वा पहातब्बा ।

७. "तं चे, भिचलके, भिचलुं लोभो प्रभिभुत्य इरियति", दोसो उ
... मोहो ... कोषो ... उपनाहो ... मच्लो ... पलासो ... मच्छिरियं ...
पापिका इस्सा ... पापिका इच्छा प्रभिभुत्य इरियति । सो एवमस्स
वेदितब्बो -- 'नायमायस्मा तथा पजानाति यथा पजानातो लोभो न होति,
तथा हिमं प्रायस्मन्तं लोभो प्रभिभुत्य इरिगति; नायमायस्मा तथा
पजानाति यथा पजानतो दोसो न होति ... मोहो ... कोषो ... उपनाहो ।
... मक्खो ... पलासो ... मच्छिरियं ... पापिका इस्सा ... पापिका इच्छा
न होति, तथा हिमं प्रायस्मन्तं पापिका इच्छा प्रभिभुत्य इरियती' ति ।

प्रतं चे, भिक्खवे, भिक्खुं लोभो नाभिभृय्य इरियति, दोसो ... मोहो ... कोघो ... उपनाहो ... मक्खो ... पलादो ... मच्छिरियं ... पापिका इस्खा नाभिभृय्य इरियति, सो एवमस्स 15 वेदितब्बो – 'तथा प्रयसायस्मा पजानाति यथा पजानतो लोभो न होति, तथा हिमं प्रायस्मन्तं लोभो नाभिभृय्य इरियति; तथा प्रयसायस्मा पजानाति यथा पजानतो दोसो न होति ... मोहो ... कोघो ... उपनाहो ... मक्खो ... पजासो ... मच्छिरियं ... पापिका इस्खा ... पापिका इच्छा न होति, तथा हिमं प्रायस्मन्तं पापिका इच्छा नाभिभृय्य इरियती''' ति । 20

४. महाचुन्दसुत्तं

 एकं समयं आयस्मा महाचुन्दो चेतीसु विहरित सहजातियं ।
 तत्र को आयस्मा महाचुन्दो भिक्क् आमन्तेसि – "आवुको भिक्क्षवे"
 ति । "आवुको" ति को ते भिक्क् आयस्मतो महाचुन्दस्स पच्च-स्सोसुं । आयस्मा महाचुन्दो एतदवोच –

"ञाणवादं, ब्रावुसो, भिक्खु वदमानो – 'जानामिमं धम्मं, 25 पस्सामिमं धम्मं' ति । तं चे, ब्रावुसो, भिक्खुं लोभो अभिभुट्य तिद्वृति,

१. इरियिति — स्था०। २. पळासी — स्था०, रो०। ३. मिक्सवो — सी०, स्था०, रो०।

दोसो ... मोहो ... कोघो ... उपनाहो ... मक्खो ... पलासो ... मक्खिरबं ... पापिका इस्सा ... पापिका इच्छा प्रमिमुय्य तिट्ठति, सो एवमस्स वेदितब्बो - 'नायमायस्मा तथा पजानति यथा पजानतो लोभो न होति, तथा हिमं घायस्मन्तं लोभो घ्रमिभुय्य तिट्ठति; नायमायस्मा तथा पजानति यथा पजानतो होसो न होति ... मोहो ... कोघो ... उपनाहो ... मक्खो ... पलासो ... मच्छिरयं ... पापिका इस्सा ... पापिका इच्छा न होति, तथा हिमं घायस्मन्त पापिका इच्छा प्रमिभुय्य तिट्ठती' ति ।

- २. "भावनावादं, आवुसो, भिक्खु वदमानो 'भावितकायोग्ध्यु भावितसीलो भावितचित्तो भावितपञ्जो' ति । तं चे, आवुसो, भिक्खुं ।0 लोभो प्रभिभुत्य तिट्ठति, दोसो ... मोहो ... कोघो ... उपनाहो ... मक्खो ... पलासो ... मच्छिरय ... पापिका इस्सा ... पापिका इच्छा प्रभिभुत्य तिट्ठति, सो एवमस्स वेदितस्वो 'नायमायस्मा तथा पजानाति यथा पजानतो लोभो न होति, तथा हिमं आयस्मन्त लोभो प्रभिभुत्य तिट्ठति; नायमायस्मा तथा पजानति तथा पजानतो दोसो न होति ... मोहो ... कोघो ... उपनाहो ... मक्खो ... पलासो ... मच्छिरिय ... पापिका इच्छा न होति, तथा हिमं आयस्मन्त पापिका इच्छा न होति, तथा हमं आस्मुत्य तिट्ठती' ति ।
- ३. "ञाणवादं च, आवुसो, भिचलु वदमानो भावनावादं च 'जानामिमं घम्मं, पस्सामिमं घम्मं, भावितकायोम्हि भावितसीलो शावितचित्रो भावितचित्रो भावितचित्रो भावितच्यो ति । तं चे, आवुसो, भिक्खु लोभो अभिभुय्य तिद्वति, दोसो ... मोहो ... कोघो ... उपनाहो ... मक्खो ... पलासो ... मच्छिरयं ... पापिका इस्सा .. पापिका इच्छा अभिभुय्य तिद्वति, सो एवमस्स वेदितब्बो 'नायायस्मा तथा पजानाति यथा पजानतो नोमो न होति, तथा हिमं आयस्मन्तं लोभो अभिभुय्य तिद्वति; नाय- मायस्मा तथा पजानाति यथा पजानाति यथा पजानतो होति ... योहो ... कोघो ... उपनाहो ... मक्खो ... उपनाहो ... मक्खो ... पलासो ... मच्छिरय ... पापिका इस्सा ... पापिका इच्छा न होति, तथा हिमं आयस्मन्तं पापिका इच्छा आभिभुय्य तिद्वती' ति ।
- ४. "सेच्ययापि, आबुसी, पुरिसो दिलहो व समानो झहुबादं
 वदेय्य, प्रधनो व समानो धनवावादं वदेय्य, प्रभोगो व समानो भोगवा-बादं वदेय्य । सो किस्मिञ्चिदेव धनकरणीये समुप्पन्ने न सक्कुणेय्य

B. 291

R. 43

उपनीहातुं बनं वा घठठा वा राजतं वा जातरूपं वा । तमेनं एवं जानेन्युं
— 'दलिहो व ग्रयमायस्मा समानो भट्टवादं वदेति, प्रधनो व ग्रयमायस्मा
समानो घनवावादं वदेति, प्रभोगवा व ग्रयमायस्मा समानो भोगवावादं
वदेति । तं किस्स हेतु ? तथा हि ग्रयमायस्मा किस्मिञ्चिदेव धनकरणीये समुप्पन्ने न सक्कोति उपनीहातुं घनं वा घठठां वा राजतं ।

वा जातरूपं वा' ति ।

"एवमेव सो, धावुसो, जाणवादं च भिक्सु वदमानो भावनावादं च — 'जानामिमं घम्मं, पस्सामिमं घम्मं, मावितकायोम्हि मावितसीलो भावितिस्तिलो सावितपञ्जों ति । तं चे, धावुसो, भिक्सुं लोभो प्रभिन्भुय्य तिद्वति, दोसो ... मोहो ... कोघो ... उपनाहो ... मक्सो ... पतासो 10 ... मञ्चिर्यं ... पापका इस्सा ... पापका इच्छा ध्रमिभुव्यं तिद्वति, सो एवमस्स वेदितस्त्रो — 'नायमान्यमा तथा पत्रानति यथा पजानतो लोभो न होति, तथा हिमं ध्रायस्मन्तं लोभो ध्रमिभुय्यं तिद्वति; नायमान्यस्मत तथा पजानति तथा वया पजानतो दोसो न होति ... मोहो ... कोघो ... उपनाहो ... मक्सो ... पतासो ... मच्छित्यं ... पापिका इस्सा ... पापिका १३ ३० ४४ इच्छा न होति, तथा हिमं ध्रायस्मन्तं पापिका इच्छा ध्रमिभुय्यं तिद्वती' ति ।

५. "ञाणवादं, ब्रावुसो, भिक्कु वदमानो — 'जानामिमं घम्मं, पस्सामिमं घम्मं' ति । तं चे, ब्रावुसो, मिक्कुं लोभो नामिभृव्य तिट्ठति, दोसो ... मोहो ... कोघो ... उपनाहो ... मक्को ... पतासो ... मच्छ्रियं 20 ... पापिका इस्सा ... पापिका इच्छा नामिभृव्य तिट्ठति, सो एवमस्स वेदितब्बी — 'श्रयमायस्मा तथा' पजानति यथा पजानतो लोभो न होति, तथा हिमं श्रायस्मन्तं लोभो निश्चेति, तथा हिमं श्रायस्मन्तं लोभो निश्चेति, तथा हिमं श्रायस्मन्तं लोभो निश्चेति ... मोहो ... कोघो ... उपनाहो ... मक्को ... पतासो ... मच्छ्रियं ... पापिका इस्सा ...पापिका इच्छा न 25 होति, तथा हिमं श्रायस्मन्तं पापिका इच्छा नाभिमृय्य तिट्ठती' ति ।

६. "भावनावादं, श्रावुसो, भिक्खु वदमानो – 'भावितकायोग्हि भावितसीलो भावितिचित्तो भावितपञ्जो' ति । तं चे, श्रावुसो, भिक्खं लोभो नाभिभूय्य तिट्रति, दोसो ... मोहो ... कोषो ...

१. सी**०, स्या० पोत्यकेसु न**त्वि ।

उपनाहो ... मक्को ... पलातो ... मच्छिरियं ... पापिका इस्सा ... पापिका इच्छा नामिभुय्य तिद्वति, सो एवमस्स वेदितब्बो – 'तथा प्रयमायस्मा पजानाति यथा पजानतो लोभो न होति, तथा हिमं आयस्मन्तं खोभो नामिभुय्य तिद्वति; तथा प्रयमायस्मा पजानाति यथा पजानतो दोसो उ न होति .. मोहो ... कोषो ... उपनाहो ... मक्खो ... पलातो ... मच्छिरियं ... पापिका इस्सा ... पापिका इच्छा न होति, तथा हिमं आयस्मन्तं पापिका इच्छा नाभिभुय्य तिद्वती' ति ।

७. "ञाणवादं च, धावुसो, भिन्खु वदमानो भावनावादं च — 'जानामिमं धम्मं, पस्सामिमं धम्मं, भावितकायोम्हि मावितसीलो भावितज्ञि भावितपञ्जों ति । तं चे, धावुसो, भिन्खुं लोभो नामि-भृय्य तिहृति, दोसी ... मोहो ... कोघो ... उपनाहो ... मन्खो ... पतासो ... मच्छित्यं ... पापिका इस्सा ... पापिका इच्छा नामिभृय्य तिहृति, सो एवमस्स वेदितब्बो — 'तथा भ्रयमायस्मा पजानाति यथा पजानतो लोभो न होति, तथा हिमं ग्रायस्मन्तं लोभो नामिभृय्य तिहृति; तथा भ्रयमा- उपनाहो ... मन्छो ... उपनाहो ... मन्छो ... उपनाहो ... मन्छो ... पापिका इस्सा ... पापिका इच्छा न होति, तथा हिमं ग्रायस्मन्तं पापिका इस्सा ... पापिका इच्छा न होति, तथा हिमं ग्रायस्मन्तं पापिका इच्छा नाभिभृय्य तिहृती' ति ।

मंसेय्यथापि, आवसो, परिसो ग्रङ्गो व समानो ग्रङ्गवादं

वदेय्य, धनवा व समानो धनवावादं वदेय्य, भोगवा व समानो भोगवावाद वदेय्य । सो किस्मिञ्चिदेव धनकरणीये समुप्पन्ने सक्कुणेय्य उपनीहातुं धनं वा घञ्जां वा रजतं वा जातरूपं वा । तमेनं एवं जानेय्युं — 'म्रृड्डो व म्रयमायस्मा समानो अङ्गुवादं वदेति, धनवा व म्रयमायस्मा समानो अङ्गुवादं वदेति, धनवा व म्रयमायस्मा समानो धनवावादं वदेति । तं कंत्रसन्ने हतु ? तथा हि म्रयमायस्मा किस्मिञ्चदेव धनकरणीये समुप्पन्ने क्किति । उपनीहातुं धनं वा घञ्जां वा उजतं वा जातरूपं वा' ति; एवमेव सो, आवुसी, ञाणवादं च भिक्खु वदमानो मावानावादं च — 'जानामिम धम्मं, पस्सामिम धम्मं, भावितकायोग्हि मावितमिन्नो मावितपञ्जों ति । तं चे, म्रावुसी, भिक्खुं लोभो नाभिमुख्य तिदुति, दोसो ... मोहो ... कोधो ... उपनाहो ... मक्खो ... पलासो ... मच्छित्य ... पापिका इस्सा ... पापिका इच्छा नाभिमुख्य तिदुति, सो

R. 45

B. 298

एक्सस्स बेदितब्बो - 'तथा अथमायस्मा पजानाति यथा पजानतो लोओ न होति, तथा हिमं आयस्मन्तं लोओ नािअमुध्य तिट्ठति; तथा अथमा-यस्मा पजानाित यथा पजानतो दोसो न होति ... मोहो ... कोषो ... उपनाहो ... मक्खो ... पतासो ... मच्छिरयं ... पािपका इस्सा ... पािपका इस्सा ... पािपका इच्छा न होति, तथा हिमं आयस्मन्तं पािपका इच्छा नािम- अमुख्य तिट्ठती'" ति ।

५. कसिणसुत्तं

१. "दसयिमानि, भिक्खवे, किसणायतनानि । कतमानि दस ? पथवीकसिणमेको सञ्जानाति उद्धं प्रधो तिरियं भ्रद्धयं भ्रप्यमाणं; भ्रापोकसिणमेको सञ्जानाति ... पे०... तेजोकसिणमेको सञ्जानाति ... वायोकसिणमेको सञ्जानाति ... नीलकसिणमेको सञ्जानाति ... १० पीतकसिणमेको सञ्जानाति ... लोहितकसिणमेको सञ्जानाति ... भ्रोदातकसिणमेको सञ्जानाति ... भ्राकासकसिणमेको सञ्जानाति ... विञ्जाणकसिणमेको सञ्जानाति ... भ्राकासकसिणमेको सञ्जानाति ... विञ्जाणकसिणमेको सञ्जानाति उद्धं भ्रषो तिरियं भ्रष्ट्रयं भ्रप्यमाणं । इमानि खो, भिक्खवे, दस किसणायतनानी" ति ।

६. काळीसुत्तं

१. एकं समयं भ्रायस्मा महाकच्चानो भ्रवन्तीसु विहरित 15 कुलघरे पवते पब्बते । भ्रय खो काळी उपासिका कुलघरिका येनायस्मा महाकच्चानो तेनुपसञ्जूमि; उपसञ्जूरीयत्वा भ्रायस्मन्तं महाकच्चानं भ्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्ना खो काळी उपासिका कुलघरिका भ्रायस्मन्तं महाकच्चानं एतदबोच —

> २. "बुत्तमिदं, भन्ते, भगवता कुमारिपञ्हेलु — 'प्रत्यस्स पर्तिते' हृदयस्स सन्ति', जेत्वान सेनं पियसातरूपं । एकोहं 'झायं' सुखमनुबोधिं , तस्सा जनेन न करोमि सर्विं । सर्वी न सम्यञ्जति केतिव में ति ।

कुररबरे – ती०, स्वा०, रो०। २–२. पति हदबस्स तित – स्वा०।
 १–१. एकोह झावी – स्वा०; एकोह झावी – रो०। ४. सुखनानुवोधि – स्वा०। १. तिस्व – ती०, स्वा०, रो०। ६. तस्वी – ती०, स्वा०, रो०।

"इसस्स खो', भन्ते, भगवता सङ्ख्रित्तेन मासितस्स कथं वित्यारेन प्रत्यो उटब्बो'' ति ?

३. "पथवीकसिणसमापत्तिपरमा खो, भगिनि, एके समण-बाह्यणा 'श्रत्यो' ति ग्रीभिनिब्बत्तेसुं । यावता खो, भगिनि, पथवीकसिण-उ समापत्तिपरमता, तदिभञ्ञासि भगवा । तदिभञ्ञाय भगवा शस्साद-मद्दसं श्रादीनवमद्दसं निस्सरणमद्दसं मग्गामग्गञाणदस्सनमद्दसं । तस्स श्रस्साददस्सनहेतुं श्रादीनवदस्सनहेतु निस्सरणदस्सनहेतु मग्गा-मग्गञाणदस्सनहेतु श्रत्यस्स पत्ति हृदयस्स सन्ति विदिता होति ।

४. "भ्रापोकसिणसमापत्तिपरमा खो, भिगिन ... पे०... तेजो
किसणसमापत्तिपरमा खो, प्रगिन ... वायोकसिणसमापत्तिपरमा खो,
प्रगिन ... नीलकिसिणसमापत्तिपरमा खो, प्रगिन ... पीतकसिणसमापत्तिपरमा खो, भिगिन ... लोहितकसिणसमापत्तिपरमा खो, भिगिन ... भोदातकिसणसमापत्तिपरमा खो, भिगिन ... मोदातकिसणसमापत्तिपरमा खो, भिगिन ... मोदातकिसणसमापत्तिपरमा खो, भिगिन ... विञ्ञाणकिसणसमापत्तिपरमा खो, भिगिन,

एके समणन्नाह्मणा 'भ्रत्थो' ति अभिनिब्बत्तेषुं । यावता खो, भिगिन,
विञ्ञाणकिसणसमापत्तिपरमता, तदिभञ्जासि भगवा । तदभञ्जाय भगवा प्रस्तादमहस भ्रादीनवम्हस निस्सरणमहस मगाममाज्ञाणदस्तनस्ह । तस्स भ्रस्तादमहस महित व्यद्यस्य स्ति हदयस्य स्ति विदिता

होति । इति खो, भीगिन, यं तं वृत्तं भगवता कुमारिपञ्हेसु --

'भ्रत्यस्स पत्ति हृदयस्स सन्ति , जेत्वान सेनं पियसातरूपं। एकोहं झायं सुखमनुबोधि , तस्मा जनेन न करोमि सखि। सखी न सम्पञ्जति केमचि में ति।।

"इमस्स खो, भगिनि, भगवता सिङ्कृत्तेन भासितस्स एवं नित्यारेन ग्रत्यो दट्टब्बों" ति ।

B. 295

R. 48

25

१. नु को - ती॰, स्वा॰, रो॰। २-२. ग्रत्वामि ॰ - ती॰, स्वा॰, रो॰। ३. ग्रादिमहस्त - ती॰, स्वा॰, रो॰।४ ग्रादिदस्तनहेतु - ती॰, स्वा॰, रो॰।

७. पठमसहापञ्हासूत्तं

- १. एकं समयं भगवा सावित्ययं विहरित जेतवने अनाय-पिष्डिकस्स आरामे । अय लो सम्बहुला भिक्लू पुब्लाष्ट्रसमयं निवासेत्वा पत्तवीवरमादाय सार्वात्वं पिष्डाय पवित्तिसुं। अय लो तेसं भिक्लूनं एतदहोसि — "अतिष्यगो लो ताव सावित्ययं पिष्डाय चरितुं; यसून मयं येन अञ्जतित्वियानं परिक्वाजकानं आरामो तेनुपसक्क्रमेय्यामा" ऽ ति ।
- २. घ्रष खो ते भिक्कू येन भ्रञ्जितित्ययानं परिब्बाजकानं भ्रारामो तेनुपसङ्क्रीमसु; उपसङ्क्रीमत्वा तेहि भ्रञ्जितित्ययेहि परि-ब्बाजकेहि सिंद्ध सम्मोदिनु । सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदिनु । एकमन्तं निसिन्ने खो ते भिक्क्षू ते भ्रञ्जितित्यया 10 परिब्बाजका एतदबीचुं —
- ३. "समणो, आबुसो, गोतमो सावकानं एवं घम्मं देसेति —
 'एय तुम्हे, भिक्सवे, सब्बं घम्मं अभिजानाय, सब्बं घम्मं अभिञ्ञाय'
 बिहर्त्या' ति; सयं पि खो, आबुसो, सावकानं एवं घम्मं देसेम 'एय
 तुम्हे, आबुसो, सब्बं घम्मं अभिजानाय, सब्बं घम्मं अभिञ्ञाय 15
 बिहर्त्या' ति । इघ नो, आबुसो, को विसेसो को अधिप्पयासों कि
 नानाकरणं समणस्स वा गोतमस्स अम्हाकं वा, यदिदं घम्मदेसनाय वा
 घम्मदेसनं अनुसासनिया वा अनुसासनिं' ति ?
- ४. प्रथ खो ते भिक्कू तेसं अञ्जातित्ययानं परिब्बाजकानं भासितं नेव अभिनन्दिसु नप्पटिक्कोसिसु । धनभिनन्दित्वा अप्पटि- 20 क्कोसित्वा उद्घायासना पक्किमसु —"भगवतो सन्तिके एतस्स भासितस्स अत्यं आजानिस्सामा" ति ।
- ४. प्रय खो ते भिक्क् सावित्ययं पिण्डाय चिरत्वा पच्छाभत्तं पिण्डपातपिटककत्ता येन भगवा तेनुपसङ्क्षिमसु; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं ग्रिभवावेत्वा एकमन्तं निसीविसु। एकमन्तं निसिन्ना खो ते भिक्क् 25 भगवन्तं एतदबोर्चु –

सावित्यं – ती०, स्था०, रो०। २. पार्वित्यु – रो०। ३. साराणीयं – ती०, स्था०, रो०। ४. प्रमिञ्ञाय प्रमिञ्ञाय – ती०, स्था०, रो०। ५. प्रविप्पायो – ती०; प्रविप्पायतो – स्था०: प्रविष्पायोतो – रो०।

B. 297

६. "इच मयं, मत्ते, पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय सार्वात्य पिण्डाय पविसिन्हा । तेसं नो, भन्ते, श्रम्हाकं एतदहोसि — 'श्रतिप्यगो खो ताव सावित्यगं पिण्डाय चित्तं,' यक्षुन मयं येन श्रञ्ज-तित्ययानं परिब्बाजकानं श्रारामो तेनुपसङ्कमेय्यामा' ति । श्रच खो अ मयं, मन्ते, येन श्रञ्जितित्ययानं परिव्वाजकानं श्रारामो तेनुपसङ्कमिम्हा; उपसङ्क्षमित्वा तेहि श्रञ्जितित्ययानं परिव्वाजकोहि सिंड सम्मोदिम्हा । सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदिम्हा । एकमन्तं निसिन्ने खो, मन्ते, श्रञ्जितित्यया परिव्वाजको श्रम्हे एतदवीचुं — 'समणो, श्रावुसो, गोतमो सावकानं एवं श्रम्मं देसिति — एव तुम्हे, भिक्खवे, । सब्बं षम्मं प्रभिञ्जाय विहरया ति; मयं पि खो, श्रावुसो, सावकानं एवं श्रम्मं देसिन— एव तुम्हे, श्रावुसो, सब्बं षम्मं श्रमिजानाय, सब्बं षम्मं श्रमिञ्जाय विहरया ति । इच नो, श्रावुसो, को विसेसो को श्रष्टिप्यासो कि नानाकरणं समणस्स वा गोतमस्स श्रम्हाकं वा, यदिदं धम्मदेसनाय वा धम्मदेसनं अनुसासनिया वा श्रम्हासनि ति ?

"प्रथ खो मयं, भन्ते, तेसं ग्रञ्जितित्ययानं परिव्वाजकानं भासितं नेव ग्रीभनिन्दम्हा नप्यटिक्कोसिम्हा । ग्रनीभनिन्दत्वा ग्रप्यटि-क्कोसित्वा उद्घायासना पक्किमम्हा – भगवतो सन्तिके एतस्स भासितस्स ग्रत्यं ग्राजानिस्सामा"' ति ।

७. "एवंवादिनो, भिक्खवे, प्रञ्जातित्थिया परिब्बाजका एव-मस्सु वचनीया – 'एको, धावुसो, पञ्हो एको उहेसो एकं वेय्याकरणं, द्वे पञ्हा द्वे उहेसा द्वे वेय्याकरणानि, तयो पञ्हा तयो उहेसा तीणि वेय्याकरणानि, चतारो पञ्हा चतारो उहेसा चतारि वेय्याकरणानि, पञ्च पञ्चा पञ्चुहेसा पञ्च वेय्याकरणानि, इ्व पञ्चा झ उहेसा झ 23 वेय्याकरणानि, सत्त पञ्चा सतुहेसा सत्त वेय्याकरणानि, प्रट्व पञ्चा अट्ठुहेसा अट्ठ वेय्याकरणानि, नव पञ्चा नवृहेसा नव वेय्याकरणानि, दत्त पञ्चा दसुहेसा दस वेय्याकरणानी' ति । एवं पुट्ठा, भिक्खवे, झञ्जातित्यया परिव्वाजका ने चेवे सम्पायिस्सन्ति, उत्तरि चे विचातं प्रापिजस्सन्ति । तं किस्स हेतु ? यथा तं, भिक्खवे, प्रवित्वार्यम । 50 नाहं तं, भिक्खवे, पस्सामि सरेवके लोके समारके सब्रह्मके सस्समण-

१-१. नेव -स्या॰।२-२ उत्तरि च -सी॰, रो॰; उत्तरि पि -स्या॰।

B. 298

बाह्मणिया पजाय सदेवमनुस्साय यो इमेसं पञ्हानं वेय्याकरणेन चित्तं आराष्ट्रेय, ग्रञ्ञत्र तथागतेन वा तथाग़तसावकेन वा इतो वा पन सत्वा।

द. "एको पञ्हो एको उहेसो एकं बेब्याकरणं ति, इति खो पनतं बुत्तं । किञ्चेतं पटिच्च वृत्तं ? एकघम्मे, भिन्नखते, भिन्नखु सम्मा । निक्ष्मित्मानो सम्मा विरज्जमानो सम्मा विमुच्चमानो सम्मा परियन्त- दस्सावी सम्मदत्यं प्रभिसमेच्च विद्वेत धम्मे दुन्वस्तन्तकरो होति । कतमिम्म एकघम्मे ? 'सब्बे सन्ता आहारद्वितिका' – इमिस्म खो, भिन्नखते, एकघम्मे भिन्नखु सम्मा निब्बन्दमानो सम्मा विरज्जमानो सम्मा विमुच्चमानो सम्मा परियन्तदस्तावी सम्मदत्यं प्रनिसमेच्च विद्वेत 10 धम्मा विमुच्चमानो सम्मा परियन्तदस्तावी सम्मदत्यं प्रनिसमेच्च विद्वेत 10 धम्मा वुन्वस्तसन्तकरो होति । 'एको पञ्हो एको उद्देशी एकं बेब्याकरणं' ति, इति यं तं वृत्तं इदमेतं पटिच्च वृत्तं ।

१. "द्वे पञ्हा द्वे उद्देसा द्वे वेय्याकरणानी' ति, इति खो पनेतं वृत्तं । किञ्चेतं पटिज्व वृत्तं ? द्वीसु, भिक्खवे, धम्मेसु भिक्खुं सम्मा निक्षिन्दमानो सम्मा विरञ्जमानो सम्मा विमृज्वमानो सम्मा परि- 15 यन्तदस्सावी सम्मदत्यं ग्रिभसमेज्व विद्वेव धम्मे वृक्ष्वस्सन्तकरो होति । कतमेसु द्वीसु ? नामे च रूपे च — इमेसु खो, भिक्खवे, द्वीसु धम्मेसु भिक्खु सम्मा निव्विन्दमानो सम्मा विमृज्वमानो सम्मा विमृज्वमानो सम्मा पिरान्तदस्सावी सम्मदत्यं ग्रिभसमेज्व विद्वेव धम्मे वृक्ष्वस्सन्तकरो होति । द्वे पञ्हा द्वे उद्देसा द्वे वेय्याकरणानी' ति, इति यं तं वृत्तं इदमेसं 20 पिटज्व वृत्तं ।

१०. "'तयो पञ्हा तयो उद्देसा तीणि बेय्याकरणानी' ति, इति को पनेतं बुत्तं । किञ्चेतं पटिज्व बुत्तं ? तीमु, भिक्खवे, धम्मेषु भिक्खु सम्मा निब्बन्दमानो सम्मा विरज्जमानो सम्मा विप्जनसानो सम्मा परियन्तदस्सावी सम्मदत्वं प्रभित्तमेच्च दिट्टेव धम्मे दुक्कस्सन्त- ३० करो होति । कतमेषु तीमु ? तीमु बेदनाम् २ मेमु खो, भिक्खवे, तीषु धम्मेषु भिक्ख्यं, सम्मा निब्बन्दमानो सम्मा विरज्जमानो सम्मा विमुच्चमानो सम्मा परियन्तदस्सावी सम्मदत्वं प्रभित्तमेच्च दिट्टेव धम्मे दुक्खस्सन्तकरो होति । 'तयो पञ्हा तयो उद्देसा तीणि बेय्या-करणानी' ति, इति यं तं बुत्तं इदमेतं पटिज्व बुत्तं ।

१. स्या । पोत्यके नत्य ।

११. "'क्तारो पञ्हा क्तारो उद्देश क्तारि बेय्याकरणानी' ति, इति स्रो पनेतं वृत्तं । किञ्चेतं पिटच्च बृत्तं ? चतूषु, भिक्सवे, धम्मोषु भिक्खु सम्मा निष्ट्वित्यमानो सम्मा विराज्जमानो सम्मा विष्कृष्य-मानो सम्मा परियन्तदस्सावी सम्मदत्वं अभिसमेच्च दिट्टेव धम्मे दुनस्य- स्सन्तकरो होति । कतमेखु चतूसु ? चतूसु आहारेसु — इमेसु स्रो, भिक्सवे, चतूसु धम्मोसु भिक्खु सम्मा निष्ट्वित्यमानो सम्मा विराज्जमानो सम्मा विस्वृच्चमानो सम्मा परियन्तदस्सावी सम्मदत्यं अभिसमेच्य दिट्टेव धम्मे दुनस्वस्सन्तकरो होति । 'चत्तारो पञ्हा चत्तारो उद्देशा चत्तारि वेय्याकरणानी' ति, इति यं तं वृत्तं इदमेतं पटिच्च बृत्तं ।

१२. "'पञ्च पञ्चा पञ्चा देसा पञ्च बेस्याकरणानी' ति, इति स्रो पनंतं वृत्तं । किञ्चेतं पटिच्च वृत्तं ? पञ्चसु, भिनस्वतं, घम्मेसु भिनस्तु सम्मा निज्ज्दिमानो सम्मा विराज्जमानो सम्मा विमुच्चमानो सम्मा परियन्तदस्तावी सम्मदस्यं अभिसमेच्च दिट्ठेव धम्मे दुन्त्वस्सन्तकरो होति । कतमेसु पञ्चसु ? पञ्चसु उपादानकक्ष्येसु — इमेसु स्रो, भिनस्तवं, पञ्चसु धम्मेसु भिनस्तु सम्मा निज्ज्ञ्यनानो सम्मा विमुच्चमानो सम्मा परियन्तदस्तावी सम्मदस्यं अभिसमेच्च दिट्ठेव धम्मे दुन्त्वस्तनकरो होति । 'पञ्च पञ्चा पञ्चा देखा पञ्च बेस्याकरणानी' ति, इति यं तं वृत्तं इदमेत पटिच्च वृत्तं ।

१३. "'ख पञ्हा ख उहेसा ख बेय्याकरणानी' ति, इति खो 20 पनेतं नुत्तं । किञ्चेतं पटिञ्च नुत्तं ? खुसु, भिनखने, धम्मेसु भिनखु सम्मा निव्चित्यमानो सम्मा विराज्यमानो सम्मा विप्चित्यसानो सम्मा परियन्तदस्यानी सम्मदत्यं अभिसमेच्च विट्ठेन धम्मे दुन्नस्सन्तकरो होति । कतमेसु खुसु ? खुसु अज्झत्तिकेसु आयतनेसु — इमेसु खो, भिनखने, खुसु धम्मेसु भिन्नसु सम्मा निव्चित्यमानो सम्मा विराज्यमानो सम्मा विप्चचमानो सम्मा परियन्तदस्सानो सम्मदत्यं अभिसमेच्च विट्ठेन धम्मे दुन्नस्सन्तकरो होति । 'ख पञ्हा ख उहेसा ख बेय्याकरणानी' ति, इति यं तं नुत्तं इदमेतं पटिच्च नृत्तं ।

१४. "सत्त पञ्हा सत्तुहेसा सत्त बेय्याकरणानीं ति, इति सो पनेतं वृत्तं । किञ्चेतं पटिच्च वृत्तं ? सत्तसु, भिनस्वदे, धम्मेसु विकस् अ सम्मा निब्बन्दमानो सम्मा विरञ्जभानो सम्मा विमृच्यभानो सम्मा

R₄ 53

परियन्तदस्सावी सम्मदत्यं प्रभित्तमेच्च विट्ठेव षम्मे हुनक्षस्तत्करो होति । कतमेसु सत्तसु ? सत्तसु विञ्ञाणद्वितीसु — इमेसु स्तो, भिनस्त्वेत, सत्तसु प्रम्मेसु भिनस्तु सम्मा निष्टिन्दमानो सम्मा विरुज्जमानो सम्मा विमुच्चमानो सम्मा परियन्तदस्सावी सम्मदत्यं प्रभित्तमेच्च विद्वेव प्रम्मे दुनक्षस्यन्तकरो होति । 'सत्त पञ्हा सत्त्वहेसा सत्त वेय्या- करणानी' ति, इति यं तं वृत्तं इदमेतं पटिच्च वृत्तं ।

- १५. "'श्रट्ठ पञ्हा श्रट्ठुहेसा श्रट्ठ वेय्याकरणानी' ति, इति स्त्री पनेतं बुत्तं । किञ्चतं पटिच्च वृत्तं ? श्रट्ट्सु, भिनस्त्वे, धम्मेषु भिनस्तु सम्मा निब्बन्दमानो सम्मा वरज्जमानो सम्मा परियन्तदस्सावी सम्मदत्यं श्रभिसमेच्च विद्वेच धम्मे दुक्सस्सत्तकरो 10 होति । कतमेसु श्रद्रसु ? श्रद्रसु लोकधम्मेसु इमेसु खो, भिनस्त्वे, श्रद्रसु धम्मेसु भिनस्तु सम्मा निब्बन्दमानो ...पे०... दुक्सस्सत्तकरो होति । 'श्रद्र पञ्हा श्रट्ठुहेसा श्रद्र वेय्याकरणानी' ति, इति यं तं बुत्तं इयमेतं पटिच्च वृत्तं ।
- १६. "'नव पञ्हा नवृद्देसा नव वेय्याकरणानी' ति, इति स्तो । । पनेतं वृत्त । किञ्चेतं पटिच्च वृत्तं ? नवसु ,भिक्सवे, धम्मेसु भिक्स्यु सम्मा निर्वेवन्दमानो सम्मा विराज्यमानो सम्मा विम्चन्दानो सम्मा निर्वेवन्दमानो सम्मा निर्वेवन्दमानो सम्मा पिर्यन्तदस्सावी सम्मदत्यं अभिसमेच्च दिट्टेव धम्मे दुक्सस्सन्तकरो होति । कतमेसु नवसु ? नवसु सत्तावासेसु — इमेसु स्तो, नवसु थम्मेसु भिक्स्य सम्मा निव्वन्दमानो सम्मा विराज्यमानो सम्मा विष्कृत्वमानो सम्मा विराज्यमानो सम्मा विष्कृत्वमानो सम्मा विराज्यमानो सम्मा विष्कृत्वमानो सम्मा विराज्यमानो सम्मा विष्कृत्वमानो सम्मा विराज्यमानो विराज्यमान विराज्यमानो विराज्यमान विराज्यमान
- १७. "दस पञ्हा दसुद्देषा दस वेय्याकरणानी' ति, इति खो पनेतं वृत्तं । किञ्चेतं पटिच्च वृत्तं ? दससु, भिक्खवे, धम्मेसु भिक्खु 28 सम्मा निब्बन्दमानो सम्मा विरुज्जमानो सम्मा परियन्तदस्सावी सम्मदत्यं अभिसमेच्च दिट्टेव धम्मे दुक्खस्यन्तकरो होति । कतमेसु दससु ? दससु अनुसलेसु कम्मपयेसु इमेसु खो, भिक्खवे, दससु अम्मेसु भिक्खु सम्मा निब्बन्दमानो सम्मा विरुज्जमानो सम्मा विमुच्चमानो सम्मा परियन्तदस्सावी सम्मदत्यं अभिसमेच्च 30

विट्ठेन धम्मे दुनस्तस्तन्तकरो होति । 'दस पञ्हा दसुद्देसा दस वेय्या-करणानी' ति, इति यं तं बुत्तं इदमेतं पटिच्च वुत्तं" ति ।

द. दुतियमहापञ्हासुत्तं

 एकं समयं भगवा कजङ्गलायं विहरित वेळुवने । अव खो सम्बहुला कजङ्गलका उपासका येन कजङ्गलका भिक्खुनी तेनुप-उ सङ्ग्रीमसु; उपसङ्क्रीमत्वा कजङ्गलकं भिक्खुनि अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदिसु । एकमन्तं निसिन्ना खो कजङ्गलका उपासका कजङ्गलकं भिक्खुनि एतदवोचुं –

२. "वृत्तमिदं, अय्ये, भगवता महापञ्हेसु – 'एको पञ्हो एको उद्देसो एक वेय्याकरणं, द्वे पञ्हा द्वे उद्देसा द्वे वेय्याकरणानि, तयो पञ्हा । तयो उद्देसा तयो उद्देसा विण्याकरणानि, विण्याकरणानि, विण्याकरणानि, पञ्च पञ्हा पञ्चुद्देसा पञ्च वेय्याकरणानि, पञ्च पञ्चा पञ्चुद्देसा पञ्च वेय्याकरणानि, पञ्च पञ्चा पञ्चा पञ्चा सत्तुदेसा सत्त वेय्याकरणानि, सत्त पञ्चा अद्युद्देसा अद्ये वेय्याकरणानि, त्व पञ्चा प्रदुद्देसा अद्ये वेय्याकरणानि, त्व पञ्चा प्रदुद्देसा व्यव्याकरणानि, वि । इसस्स नु खो, अय्ये, भगवता सिक्क्षित्तेन भासितस्स कथं वित्यारेन अत्थो द्युद्ध्यो" ति ?

३. "न स्रो पनेतं, ब्रावुसो, भगवतो सम्मुखा सुतं सम्मुखा पिटग्गहितं, न पि मनौभावनीयानं भिक्खूनं सम्मुखा सुतं सम्मुखा पिटग्गहितं; प्रपि च, यथा मेत्य खायित तं सुणाय, साधुकं मनिस करोथ, मासिस्सामी" ति । "एवं, प्रय्ये" ति, स्रो कजञ्जलका उपासका 20 कजञ्जलका पिक्खुनिया पच्चस्सोसुं । कजञ्जलका भिक्खुनी एतदबोच –

४. "एको पञ्हो एको उहेसो एकं बेय्याकरणं ति, इति खो पनेतं बुत्तं भगवता । किञ्चेतं पटिच्च बुत्तं ? एकधम्मे, ब्रावसो, भिक्खु सम्मा निब्बन्दमानो सम्मा विरज्जानो सम्मा विम्च्चमानो सम्मा विर्ज्जानो सम्मा विप्चत्त्रसावी सम्माद्य परियन्तदस्सावी सम्मदत्यं प्रिभसमेच्च दिहुव धम्मे दुक्खस्सन्तकरो होति । कतमस्मि एकधम्मे ? सब्बे सत्ता ब्राहारद्वितिका – इमस्मि खो, प्रावसो, एकधम्मे भिक्खु सम्मा निब्बन्दमानो सम्मा विरज्जानो

१. कज्ञूला - ती०, स्था०, रो०।

R. 56

R. 57

सम्मा विमुच्यमानी सम्मा परियन्तदस्सावी सम्मदत्यं प्रशिश्यमेच्य विद्वेत सम्मे दुक्तस्सन्तकरो होति । 'एको पञ्हो एको उद्देसो एकं वेय्याकरणं ति, इति यं तं वृत्तं भगवता इदमेतं पटिच्च बृत्तं ।

प्र. "'द्धे पञ्हा द्वे उद्देशा द्वे बेय्याकरणानी' ति इति, खो पनेतं वृत्तं भगवता । कञ्चेतं पटिच्च वृत्तं ? द्वीसु, धावुसो, धम्में सु भिक्कृ उसमा निब्बन्दमानो सम्मा विरञ्जमानो सम्मा पियन्तदस्सावी सम्मदस्यं प्रभिसमेच्च विद्वेव धम्मे दुक्कस्सन्तकरो होति । कतमेसु द्वीसु ? नामे च रूपे च ... पे०... कतमेसु तीसु ? तीसु बेदनासु – इमेसु खो, धावुसो, तीसु धम्मेसु भिक्क्षु सम्मा निब्बन्दमानो सम्मा विरञ्जमानो सम्मा विरञ्जमानो सम्मा विरञ्जमानो सम्मा विरञ्जमानो सम्मा विद्वेव धम्मे दुक्कस्सन्तकरो होति । 'तयो पञ्हा तयो उद्देशा तीणि वेय्याकरणानी' ति, इति यं तं वृत्तं भगवता इदमेतं पटिच्च वृत्तं ।

६. "'वत्तारो पञ्हा बत्तारो उहेसा बत्तारि बेब्याकरणानी' ति, इति लो पनेतं वृत्तं भगवता । किञ्चेतं पटिच्च बृत्तं ? चत्तुषु, धाबुतो, 15 धम्मेषु भिक्लु सम्मा पुभावितिचत्तो सम्मा परियन्तदस्साची सम्मदत्वं प्रभिसमेच्च दिट्टेव धम्मे दुक्खस्सन्तकरो होति । कतमेसु चतूसु ? चतुसु सितपट्टानेसु — इमेसु लो, श्रावुसो, चतूसु धम्मेषु भिक्लु सम्मा सुभावितिचत्तो सम्मा परियन्तदस्साची सम्मदत्वं प्रभिसमेच्च दिट्टेव धम्मे दुक्खस्मन्तकरो होति । 'चत्तारो पञ्हा चत्तारो उहेसा चत्तारि 20 बेब्याकरणानी' ति, इति यं तं वृत्तं भगवता इदमेतं पटिच्च वृत्तं ।

७. "पञ्च पञ्चा पञ्चाहेसा पञ्च बेय्याकरणानी' ति, इति खो पनेतं वृत्तं भगवता । किञ्चतं पटिच्च वृत्तं ? पञ्चसु, आबुसो, धम्मेसु भिन्नसु सम्मा सुमावितिचित्तो सम्मा परियन्तदस्साबी सम्मदस्यं . प्रभिसमेच्च दिट्टेव धम्मे दुन्सस्तन्तकरो होति । कतमेसु पञ्चसु ? थ्रञ्चसु इन्द्रियेसु ... पे०... कतमेसु खसु ? असु निस्सरणीयासु धातुसु ... पे०... कतमेसु सत्तसु वोज्जाङ्गेसु ... पे०... कतमेसु अद्वसु ? अट्टसु प्ररियमट्टिङ्गिकममासु - इमेसु खो, आवुसो, प्रटुसु धम्मेसु भिन्नसु सम्मा सुमावितिचत्तो सम्मा परियन्तदस्साबी सम्मदस्यं

१. मरिये प्रहुङ्गिके मन्ने - सी०, रो०; भरिसेसु महङ्गिकेसु मन्नेसु - स्था०।

ग्रिश्वसमेन्न दिट्टेव घम्मे दुक्त्वस्तन्तकरो होति । 'ग्रह पञ्हा भट्टुदेशा ग्रह वेय्याकरणानी' ति, इति यं तं वृत्तं मगवता इदमेतं पटिन्न वृत्तं ।

B. 302

R. 58

ट. "'नव पञ्हा नबुद्देसा नव वेय्याकरणानी' ति, इति खो पनेतं वृत्तं भगवता । किञ्चेतं पटिच्च वृत्तं ? नवसु, प्रावुसो, घम्मेषु
भिव्य सम्मा निब्धन्दमानो सम्मा विरज्यमानो सम्मा विमुच्चमानो सम्मा पिर्यन्तदस्सावी सम्मदत्यं अभिसमेच्च दिट्टेव धम्मे दुक्खरसन्त-करो होति । कतमेसु नवसु ? नवसु सत्तावासेसु – इमेसु खो, प्रावुसो, नवसु धम्मेषु भिव्य सम्मा निब्धन्दमानो सम्मा विरज्यमानो सम्मा विमुच्चमानो सम्मा पिर्यन्तदस्सावी सम्मदत्यं अभिसमेच्च दिट्टेव धम्मे दुक्खरसन्तकरो होति । 'नव पञ्हा नबुदेसा नव वेय्याकरणानी' ति, इति यं तं वृत्तं भगवता इदमेतं पटिच्च वृत्त ।

६. "'दस पञ्हा दसुद्देसा दस वेय्याकरणानी' ति, इति खो पनेतं वृत्तं भगवता । किञ्चेतं पटिच्च वृत्तं ? दससु, आवृत्तो, धम्मेसु भिक्कु सम्मा सुभावितिचत्तो सम्मा परियन्तदरसावी सम्मदत्यं अभि15 समेच्च दिट्ठेच धम्मे दुक्बस्सन्तकरो होति । कतमेसु दससु ? बससु कुसलेसु कम्मपद्य – इमेसु खो, आवृत्तो, दससु धम्मेसु भिक्कु सम्मा सुभावितत्तो सम्मा परियन्तदरसावी सम्मदत्यं अभिसमेच्च विट्ठेच धम्मे दुक्बस्सन्तकरो होति । 'दस पञ्हा दसुदेसा दस वेय्याकरणानी' ति, इति यं तं वृत्तं भगवता इदमेतं पटिच्च वृत्तं ।

१०. "इति लो, आवुसो, यं तं वुत्तं भगवता सिङ्कृत्तने ' भासितासु 'महापञ्हासु - 'एको पञ्हो एको उद्देसो एकं वेय्याकरणं ... पे०...
दस पञ्हा वतुद्देसा दस वेय्याकरणानी' ति, इमस्स लो आहं, आवुसो,
भगवता सिङ्कृत्तेन भासितस्स एवं वित्यारेन अत्यं आजानामि । आकङ्कृथाना च पन तुम्हे, आवुसो, भगवन्तञ्चेव उपसङ्कृत्तित्वा एतमत्यं
पिठपुच्छेय्यार्थ । यथा नो मं भगवा व्यास्तरोति तथा मं थारेय्याया''
ति । "एवं, अय्ये" ति लो कजङ्गलका उपासका कजङ्गलकाय लो
भिक्कृत्तिया मासितं अभिनन्दित्वा अनुमोदित्वा उद्वायासना कजङ्गलिकाय को
भिक्कृत्तिया मासितं अभिनन्दित्वा अनुमोदित्वा उद्वायासना कजङ्गलिकं
भिक्कृत्तिया मासितं अभिनादित्वा एकमन्तं निसीदिस् । एकमन्तं

१-१. सी॰, स्वा॰, री॰ पोत्पकेसु नित्व । २ पुच्छेय्याय – मी॰; परिपुच्छेय्याय – स्वा॰ । ३. सी॰ . स्वा॰, ी॰ पोत्पकेसु नित्व ।

R. 59

विसिन्ना खो कजञ्जलका उपासका यावतको ब्रहोसि कजञ्जलिकाय भिक्खनिया सर्दि कथासल्लापो, तं सब्बं भगवतो ब्रारोचेसुं।

.११. "साधु साधु, गहपतयो ! पण्डिता, गहपतयो, कजजु-लिका भिक्खुनी । महापञ्जा, गहपतयो, कजजुलिका भिक्खुनी । मं चे पि तुम्हे, गहपतयो, उपसङ्कमित्वा एतमत्यं पटिपुच्छेग्याय, आहं अ पि चेतं एवमेव व्याकरेय्यं यथा तं कजजुलिकाय भिक्खुनिया व्याकतं । एसो चेव तस्स अत्यो । एवं च नं वारेय्यायां ते त

६. पठमकोसलसुत्तं

१. "यावता, भिक्खवे, कासिकोसला, यावता रञ्जो पसेनदिस्स कोसलस्स विजितं, राजा तत्य पसेनदि कोसलो ग्रग्गमक्खायति। रञ्जो पि खो, भिक्खवे, पसेनदिस्स कोसलस्स प्रत्येव ग्रञ्जायत्तं प्रत्यि 10 विपरिणामो। एवं पस्सं, भिक्खवे, सुतवा प्ररियसावको तिस्मि पि निव्यन्दति। तिस्मि निव्यन्दन्तो श्रगो विरञ्जति, पगेव हीनस्मि।

२. "यावता, भिक्खवे, बिन्दमसुरिया परिहर्रान्त दिसा मन्ति विरोजमाना", ताव सहस्स्रधा लोको । तिस्म सहस्स्रधा लोको सहस्सं चन्दानं सहस्सं प्रस्तानं सहस्सं सिन्देशभ्वतराजानं सहस्सं जम्बुदीपानं सहस्सं प्रपरागेयानानं सहस्सं उत्तरकुरूनं सहस्सं पुश्विवदेहानं चतारि महासमुद्दसहस्तानि चतारि महाराजसहस्सानि सहस्सं चातुमहाराजिकानं सहस्सं तार्वीतसानं सहस्सं यामानं सहस्सं तुसितानं सहस्सं निन्मान्रतीन" सहस्सं परिनिम्मतवस्वत्तीनं सहस्सं ब्रह्मलोकानं । यावता, भिक्खवे, सहस्सी जीकघातु, महाबह्या तत्य अग्मतक्खायित । महा-ब्रह्मनो पि खो, भिक्खवे, ग्रत्वे प्रञ्चिता ग्रत्वे विरिच्यानो । एवं परसं, भिक्खवे, सुतवा ग्रदियसावको तिस्म पि निब्बन्दित । तिस्म निब्बन्दती । स्रो

३. "होति सो, भिक्खवे, समयो यं ग्रयं लोको संबट्टति । संबट्टमाने, भिक्खवे, लोके येभुय्येन सत्ता ग्रामस्सरसंवत्तनिका भवन्ति । »

१–१. सर्चे – सी॰, स्या॰, रो॰। २ मं॰ – सी॰, स्या॰, रो॰। ३ विजिते – सी॰। ४. विरोधना – सी॰। ४–४. स्या॰ पोरचके न विस्त्रति । ६–६. सहस्य॰ – स्या॰, रो॰। ७. बामस्यरवत्तनिका – सी॰, स्या॰, रो॰।

ते तत्व होन्ति मनोमया पीतिभक्ता सयम्पमा धन्तिविक्सेचरा सुभद्वायिनो विरं दीघमद्वानं तिट्ठन्ति । संबट्टमाने, भिक्सवे, लोके धाभस्सरा देवा धन्मक्सायन्ति । आभस्सरानं पि स्रो, भिक्सवे, देवानं अत्येव भ्रञ्जवत्तं अत्यि विपरिणामो । एवं पस्तं, भिक्सवे, सुतवा अरिय-उ सावको तस्मि पि निब्बन्दित । तस्मि निब्बन्दन्तो अस्मे विरज्जित, पगेव हीनर्सिम ।

४. "दस्यिमानि भिक्खने, कसिणायतनानि । कतमानि दस ? पयबीकसिणमेको सञ्जानाति उद्ध अघो तिरियं अद्वयं अप्पमाणं ; आपो- कसिणमेको सञ्जानाति ... पं त्रजोकसिणमेको सञ्जानाति ... वायोकसिणमेको सञ्जानाति ... वोतकसिणमेको सञ्जानाति ... वोतकसिणमेको सञ्जानाति ... वोत्तिकसिणमेको सञ्जानाति ... आदातकसिणमेको सञ्जानाति ... इस्पानि स्वर्णमेको सञ्जानाति उद्ध अधो तिरियं अद्वयं अप्पमाणं । इस्पानि खो, भिक्खने, दस कसिणायतनानि ।

"एतदन्ग, भिक्खने, इमेसं दमशं किसणायतनानं यदिदं विञ्ञाण-किसणं एको सञ्जानाति उद्ध प्रघो तिरियं प्रदुषं प्रप्पमाणं । एवं-सञ्ज्ञिनो पि खो, भिक्खने, सिन्त सत्ता । एवंसञ्ज्ञीनं पि खो, भिक्खने, सत्तानं अत्येव प्रञ्जायत्तं प्रत्यि विपरिणामो । एवं पस्तं, भिक्खने, सुतवा प्ररियसावको तिस्म पि निब्बिन्दिति । तिस्मि. " निब्बिन्दन्तो प्रगो विरञ्जति, पगेव हीनिस्म ।

५. "ब्रह्मिनि, भिक्खने, ग्रिभिगयतनानि । कतमानि श्रृष्ट ? ग्रज्झतं रूपसञ्जी एको बहिद्धा रूपानि पस्सित परित्तानि सुवण्ण-दुब्बण्णानि; 'तानि ग्रिभभूय्य जानामि पस्सामी' ति, एवसञ्जी होति । इदं पठमं ग्रिभिगयतने ।

"अज्ज्ञतां रूपसञ्जी एको बहिद्धा रूपानि पस्तिति प्रप्पमाणानि सुवण्णदुब्बण्णानि; 'तानि अभिभृय्य जानामि पस्सामी' ति, एवंसञ्जी होति । इवं दुतियं अभिभायतनं ।

"अज्ञातं प्ररूपसञ्जी एको बहिद्धा रूपानि पस्सति परितानि सुवण्यदुव्यण्यानिः, 'तानि अभिभृय्य जानामि पस्सामी' ति, एवंसञ्जी अहोति । इदं ततियं अभिभायतनं ।

R. 61

"अज्यतः अरूपसञ्जी एको बहिद्धा रूपानि पस्सति अप्यमाणानि सुवश्णदुव्यण्णानि; 'तानि अभिभृष्य जानामि पस्सामी' ति, एवंसञ्जी होति । इदं चतुत्वं अभिभायतनं ।

"धज्वस्तं ग्ररूपसञ्जी एको बहिद्धा रूपानि पस्सित नीलानि नीलवण्णानि नीलनिदस्सनानि नीलनिभासानि । सेय्यबापि नाम उमा- ठ पुप्फे नीलं नीलवण्णं नीलनिदस्सनं नीलनिभासं, सेय्यबा वा पन सं बत्थं बाराणसेय्यकं उभतोभागविमद्वं नीलं नीलवण्णं नीलनिदस्सनं नील-निभासं; एवमेव श्रज्यस्तं श्ररूपसञ्जी एको बहिद्धा रूपानि पस्सिति नीलाने नीलवण्णानि नीलनिदस्सनानि नीलनिभासानि; 'तानि श्रभि-भूय्य जानामि पस्सामी' ति, एवंसञ्जी होति । इदं पञ्चमं श्रभि- 10 भायतनं ।

"ग्रज्यत्तं ग्ररूपसञ्जी एको बहिद्धा रूपानि पस्सित पीतानि पीतवण्णानि पीतनिदस्सनानि पीतनिभासानि । सेव्यथापि नाम कणि-कारपुष्कं पीतं पीतवण्णं पीतनिदस्सनं पीतनिभासं, सेव्यथा वा पन तं बत्यं बाराणसेव्यकं उभतोभागविमट्टं पीतं पीतवण्णं पीतनिदस्सनं 15 पीतनिभासं; एवमेव ग्रज्यत्तं ग्ररूपसञ्जी एको बहिद्धा रूपानि पस्सित पीतानि पीतवण्णानि पीतनिदस्सनानि पीतनिभासानि; 'तानि ग्राभ-भव्य जानामि पस्सामी' ति, एवंसञ्जी होति । इदं खट्टं ग्रभिभायतनं ।

"प्रजन्नतां अरूपसञ्जी एको बहिद्धा रूपानि पर्स्तात लोहितकानि लोहितकवण्णानि लोहितकनिदस्सनानि लोहितकनिभासानि । सेय्यथा- 20 पि नाम बन्धुजीवकपुष्फं लोहितक लोहितकवण्णं लोहितकनिदस्सनं लोहितकनिभासं, स्याया वा पन तं वत्यं बाराणसेय्यकं उभतोभागविमद्वं लोहितक लोहितकवण्णं लोहितकनिदस्सनं लोहितकनिभासं, एवमेष' प्रजन्नतां प्ररूपसञ्जी एको बहिद्दा रूपानि पस्सति लोहितकानि लोहितकवण्णानि लोहितकनिदस्सनानि लोहितकनिभासानिः, 'तानि 25 प्रिमुय्य जानामि पस्सामी' ति, एवसञ्जी होति । इदं सत्तमं प्रभिम्यय जानामि पस्सामी'

"श्रज्ज्ञत्तं अरूपसञ्जी एको बहिद्धा रूपानि पस्सति झोदातानि ओदातवण्णानि झोदातनिदस्सनानि झोदातनिभासानि । सेथ्यथापि नाम ओसिंबतारका झोदाता झोदातवण्णा झोदातनिदस्सना झोदात- 20

१. उम्मापुष्कं – सी०,'रो०; उम्मारपुष्कं – स्था०। २. एवमेवं – सी०, स्था०, रो०।

निमासा, सेय्यथा वा पन तं वत्थं बाराणसेय्यकं उभतोभागविमट्टं स्रोदातं स्रोदातवण्णं स्रोदातिनदस्सनं स्रोदातिनभासं; एवमेव श्रज्यस्तं स्रह्यसञ्ज्ञी एको बहिद्धा रूपानि पस्सित स्रोदातानि स्रोदातवण्णानि स्रोदातिनदस्सतानि स्रोदातिनभासानि; 'तानि श्रीभमुय्य जानामि ७ पस्सामी' ति, एवंसञ्ज्ञी होति । इदं स्रदुमं स्रीभमायतनं । इमानि स्रो, भिक्सने, स्रद्र स्रीभभायतनानि ।

"एतदग्गं, भिक्सवं, इमेसं अट्टुनं अभिभायतनानं यदिवं अज्ञासं प्ररूपसञ्जी एको बहिद्धा रूपानि पस्सित भ्रोदातानि भ्रोदातवण्णानि भ्रोदातिनदस्तानि भ्रोदातिनमासानिः; 'तानि श्रीभमुज्य जानामि । पस्सामो' ति, एवंसञ्जी होति । एवंसञ्जिनो पि खो, भिक्खवं, सन्ति सत्ता । एवंसञ्जीनं पि खो, भिक्खवं, सत्तानं श्रत्येव श्रञ्जावर्षां अत्यि विपरिणामो । एवं पस्सं, भिक्खवं, सुत्तवा अरियसावको तस्मि पि निब्बन्दित । तस्मि निब्बन्दन्तो अग्मे विरञ्जति, पगेव द्वीनिस्म ।

६. "चतस्सो इमा, भिक्खवे, पटिपदा । कतमा चतस्सो ? 15 दुक्खा पटिपदा दन्धाभिञ्ञा, दुक्खा पटिपदा खिप्पाभिञ्ञा, मुखा पटिपदा दन्धाभिञ्ञा, मुखा पटिपदा खिप्पाभिञ्ञा – इमा खो, भिक्खवे, चतस्सो पटिपदा ।

"एतदम्मं, भिक्खवे, इमासं चतस्सम्नं पटिपदानं यदिदं सुखा पटिपदा खिप्पाभिञ्ञा । एवम्पटिपन्ना पि खो, भिक्खवे, सन्ति सत्ता । 20 एवम्पटिपन्नानं पि खो, भिक्खवे, सत्तानं अत्येव अञ्ज्ञायतं अत्यि विपरिणामो । एवं पस्सं, भिक्खवे, सुतवा अरियसावको तस्मि पि निब्बन्दित । तस्मि निब्बन्दन्तो अगो विरञ्जति, पगेव हीनस्मि ।

 "वतस्तो इमा, भिक्ववं, सञ्जा । कतमा चतस्तो ? परितमेको सञ्जानाति, महागतमेको सञ्जानाति, अप्पमाणमेको
 सञ्जानाति, 'नित्य किञ्ची' ति आकिञ्चञ्जायतनमेको सञ्जानाति — इमा खो. भिक्ववं, वतस्तो सञ्जा ।

"एतदमां, भिनखबे, इमासं चतस्सम्नं सञ्जानं यदिहं 'नित्य किञ्ची' ति ग्राकिञ्चञ्जायतनमेको सञ्जानाति । एवंसञ्जिनो पि खो, भिनखबे, सन्ति सत्ता । एवंसञ्जीनं पि खो, भिनखबे, सत्तानं प्रत्येव ३० ग्रञ्जवत्तं प्रतिय विपरिणामो । एवं परसं, भिनखबे, सुतवा ग्रारिय-

R. 63

B. 306

R. 64

सावको तरिंस पि निब्बिन्दित । तरिंस निब्बिन्दन्तो ग्रम्भे विरुजित, पगेव हीनिंस्म ।

दः "एतदमां, भिक्खवे, बाहिरकानं विद्विगतानं यदिदं 'नो चस्सं, नो च में सिया, न भिक्सिसामि, न में भिवस्सती' ति । एवंदिट्ठिनो, भिक्खवे, एतं पटिकङ्क्षं – 'या चायं भवें अप्यटिकुल्यता, सा चस्स न भिक्सिति; या चायं भवनिरोधे पाटिकुल्यता, सा चस्स न भिक्सिती' ति । एवंदिट्ठिनो पि खो, भिक्खवे, सन्ति सत्ता । एवंदिट्ठीनो पि खो, भिक्खवे, सत्तानं अत्येव अञ्ज्यस्तं अत्यि विपरिणामो । एवं पस्सं, भिक्खवे, सुतवा अरियसावको तर्सिम पि निव्बन्दित । तर्सिम निव्बन्दितो स्रामो विरुज्यति, परोव होनिस्मि ।

१. "सन्ति, भिक्खवे, एके समणबाह्मणा परमत्यविसुद्धिं पञ्जापेन्ति । एतदमां, भिक्खवे, परमत्यविसुद्धिं पञ्जापेन्तानं यदिवं सब्बसो आिकञ्चञ्जायतनं समितिककम्म नेवसञ्जानासञ्ज्ञायतनं उप-सम्पञ्ज विहरित । ते तविभिञ्जाय तस्स सिच्छिकिरियाव घम्मं देसेन्ति । एवंवादिनो पि खो, भिक्खवे, मन्ति सत्ता । एवंवादीनं पि खो, भिक्खवे, म्हानं अत्येव घञ्ज्यकां अत्यि विपरिणामो । एवं पस्सं, भिक्खवे, सुताब अरियवावको तर्सम पि निब्बन्दित । तस्म निब्बन्दत्तो झमो विरुज्जति, पगेव हीनरिंम ।

१०. "सन्ति, भिनखने, एके समणबाह्यणा परमिद्धुधम्मनिब्बानं पञ्जापेन्ति । एतदमां, भिनखने, परमिद्धुधम्मनिब्बानं पञ्जापेन्तानं 20 यदिदं छक्षं फस्सायतानां समुदयं च श्रत्यङ्गमं च श्रस्सादं च श्रादीनवं च निस्सरणं च यथाभूतं निदित्वा अनुपादानिमोक्सो । एवंनािंदं लो मं, भिनखने, एवमक्सािंद एके समणबाह्यणा श्रस्ता तुच्छा मुत्ता प्रमूतेन श्रव्याचिक्ति — 'समणो गोतमो न कामानं परिञ्जं पञ्जापेति, त स्थानं परिञ्जं पञ्जापेति, त ने वर्तना परिञ्जं पञ्जापेती ति । 25 कामानं चाहुं, भिक्खने, परिञ्जं पञ्जापेति, स्थानं चाहुं, भिक्खने, परिञ्जं पञ्जापेति, ह्यानं च परिञ्जं पञ्जापेति । विद्यानां च परिञ्जं पञ्जापेति । विद्यानां च परिञ्जं पञ्जापेति । विद्यानां च परिञ्जापेति ।

R. 65

१. तस्स भवे -स्या०। २. परमयक्तविसुद्धि -स्या०।

15

१०. दुतियकोसलसूत्तं

१. एकं समयं भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने ग्रनाथिपण्डि-कस्स ग्रारामे । तेन खो पन समयेन राजा पसेनदि कोसलो उय्योधिका निवत्तो होति विजितसङ्गामो लढाधिप्पायो । ग्रथ खो राजा पसेनदि कोसलो येन आरामो तेन पायासि । यावतिका यानस्स भूमि, यानेन उ गन्त्वा याना पच्चोरोहित्वा पत्तिको व स्नारामं पाविसि । तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्ख ग्रन्भोकासे चक्रुमन्ति । ग्रथ खो राजा पसेनदि कोसलो येन ते भिक्ख तेनपसङ्घि; उपसङ्गितवा ते भिक्ख एतदवीच -

२. "कहं नु खो, भन्ते, भगवा एतरिह विहरित घरहं 10 सम्मासम्बद्धो । दस्सनकामा हि मयं, भन्ते, त भगवन्तं श्ररहन्तं सम्मा-सम्बद्धं" ति ।

"एसो, महाराज, विहारो संवृतद्वारो । तेन श्रप्पसद्दो उप-सङ्मित्वा अतरमानो आलिन्दं पविसित्वा उनकासित्वा ग्रग्गळ श्राकोटेहि; विवरिस्सति ते भगवा द्वारं" ति ।

 त्रथ खो राजा पसेनदि कोसलो येन सो विहारो संवतद्वारो. तेन ग्रप्पसद्दो उपसङ्कमित्वा ग्रतरमानो ग्रालिन्दं पविसित्वा उनकासित्वा ग्रग्गळं ग्राकोटेसि । विवरि भगवा द्वारं । ग्रथ खो राजा पसेनिह कोसलो विहारं पविसित्वा भगवतो पादेम् सिरसा निपतित्वा भगवतो पादानि मसेन च परिचुम्बति पाणीहि च परिसम्बाहति नामं च सावेति -20 "राजाहं, भन्ते, पसेनदि कोसलो; राजाह, भन्ते, पसेनदि कोसलो" ति ।

४. "कं पन त्वं, महाराज, ग्रत्थवसं सम्पस्समानी इमस्मि सरीरे एवरूपं परमनिपच्चकारं करोसि, मेत्तुपहारं उपदंसेसी'' ति ?

ध. "कतञ्चतं खो ब्रहं, भन्ते, कतवेदित सम्परसमानो भगवति एवरूपं परमनिपच्चकारं करोमि, मेत्तुपहारं उपदंसेमि । भगवा हि. 25 भन्ते, बहजनिहताय पटिपन्नो बहुजनसुखाय बहुनो जनस्स ग्ररिये आये पतिद्रापिता यदिदं कल्याणधम्मताय कुसलधम्मताय । यं पि, भन्ते, भगवा बहजनिहताय पटिपन्नो बहुजनस्खाय बहुनो जनस्स ग्रुरिये आये

१. भाळिन्वं - स्था॰ । २. परमनिपच्चाकारं - सी०. रो०।

पतिद्वापिता यदिवं कल्याणवस्मताय कुसलवस्मताय, इदे पि खो आहं, भन्ते, अत्यवसं सम्परसमानो भगवति एवरूपं परमनिपच्चकारं करोमि, मेत्तुपहारं उपदंसीम ।

६. "पुन च परं, मन्ते, मगवा सीलवा बुद्धसीलो अरियसीलो कुसलसीलो कुसलसीलेन समन्नागतो । यं पि, मन्ते, मगवा सीलवा उ बुद्धसीलो क्रिरयसीलो कुसलसीलो कुसलसीलेन समन्नागतो, इदं पि खो म्रहं, मन्ते, प्रत्यवसं सम्पस्समानो मगवित एवरूपं परमिनपञ्चकारं करोमि, मेलूपहारं उपदंसीम ।

७. "पुन च परं, भन्ते, भगवा दीघरत्तं झारञ्जको, झरञ्ज-वनपत्थानि पन्तानि सेनासनानि पटिसेवति । यं पि, भन्ते, भगवा 10 दीघरत्तं झारञ्जको, झरञ्जवनपत्थानि पन्तानि सेनासनानि पटि-सेवति, इदं पि खो झहं, भन्ते, झत्थवसं सम्पस्समानो भगवति एवरूपं परमनिपञ्चकारं करोमि, मेत्पहारं उपदंसेमि ।

द. "पुन च परं, भन्ते, भगवा सन्तुट्टो इतरीतरचीवरिपण्डपात-सेनासनिगलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारेन । यं पि, भन्ते, भगवा सन्तुट्टो 15 इतरीतरचीवरिपण्डपातसेनासनिगलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारेन, इदं पि खो ब्रहं, भन्ते, अत्यवसं सम्पस्समानो भगवति एवरूपं परमिनपच्चकारं करोमि, भेत्तपहारं उपदंसीम ।

१. "पुन च परं, भन्ते, भगवा आहुनेय्यो पाहुनेय्यो दिक्खणेय्यो अञ्जलकरणीयो अनुत्तरं पुञ्जनेखता लोकस्स । यं पि, भन्ते, भगवा अआहुनेय्यो पाहुनेय्यो दिक्खणेय्यो अञ्जलकरणीयो अनुत्तरं पुञ्जनेखतां लोकस्स, इदं पि खो अहं, भन्ते, अत्यवसं सम्परसमानो भगवति एवरूपं परमनिपण्चकारं करोमि, भेत्पहारं उपदंसेमि ।

१०. "पुन च परं, भन्ते, भगवा यायं कथा धभिसल्लेखिका चेतोविवरणसप्पाया", सेय्यथीदं – ग्रप्पिच्छकथा सन्तुट्टिकथा पिववेक- 25 कथा ग्रसंसग्गकथा विरियारम्भकथा सीलकथा समाधिकथा पञ्जाकथा विमृत्तिकथा विमृत्तिञाणदस्सनकथा, एवरूपाय कथाय निकामलाभी ग्रकिच्छलाभी ग्रकसिरलाभी। यं पि, भन्ते, भगवा यायं कथा ग्रमि-

१. इमं - रो० । २. बुदसीलो - स्था०, रो० । ३. चेतोविचरणसप्पाया - स्था० । ः एवरूपिया - सी०, रो० ।

सल्लेखिका चेतोविवरणसप्पाया, सेट्यथीवं – प्रप्पिच्छकथा ...पे०... विमृत्तिञ्जाणवस्सनकथा, एवरूपाय कथाय निकामलाभी प्रकिच्छलाभी प्रकासरलाभी, इदं मि खो ग्रहं, भन्ते, प्रत्यवसं सम्यस्समानी भगवति एवरूपं परमनिपच्चकारं करोमि, मेत्तपहारं उपदंसीमि ।

११. "पुन च परं, मन्ते, मगवा चतुन्नं झानानं झाभिचेतिस-कानं विद्वधम्मसुखविद्यारानं निकामलामी अकिच्छलाभी अकिसर-लाभी। यं पि, भन्ते, मगवा चतुन्नं झानानं आभिचेतिसकानं विद्वधम्म-सुखविद्यारानं निकामलाभी अकिच्छलाभी अकिसरलाभी, इदं पि खो अहं, भन्ते, अस्ववसं सम्परसमानो भगविते एवरूपं परमिनपच्चकारं करोमि, मेन्तपहारं उपदंतिम।

१२. "पुन च परं, भन्ते, भगवा भ्रनेकविहितं पुब्बेनिवासं भ्रमुस्सरित, सेय्यथीदं – एकं पि जाित द्वे पि जाितयो तिस्सो पि जाितयो चतस्सो
पि जाितयो पञ्च पि जाितयो दस पि जाितयो वीसं पि जाितयो चतस्सो
पि जाितयो चनातिसो पि जाितयो रस पि जाितयो वीसं पि जाितयो जाितसितं पि

जाितसहस्सं पि जाितसतसहस्सं पि भ्रनेके पि संबट्टकण्ये भ्रनेके पि विबट्टकप्ये भ्रनेके पि संबट्टिबवट्टकण्ये – 'श्रमुत्रासि एवंनाभो एवंगोत्तो एवंवण्णो
एवमाहारो एवंनुखदुक्खप्पटिसंवेदी एवमायुपरियन्तो, सो ततो चुतो
भ्रमु उदपादिः, तत्रापासि एवंनाभो एवंगोत्तो एवंवण्णो एवमाहारो
एवंनुखदुक्खपटिसंवेदी एवमायुपरियन्तो, सो ततो चुतो इण्यूपपन्नों?

20 ति । इति साकारं सउद्देसं भ्रनेकविहितं पुब्बेनिवासं अनुस्सरित ।
यं पि, भन्ते, भगवा भनेकविहितं पुब्बेनिवासं अनुस्सरित, सेय्यथीदं –
एकं पि जाित द्वे पि जाितयो ... पे०... इति साकारं सउद्देसं भ्रनेकविहितं
पुब्बेनिवासं अनुस्सरित, इदं पि खो श्रहं, भन्ते, अत्ववसं सम्पस्समानो
भगवितं एवरूपं परमिनपच्चकारं करोिस, मेन्त्पहारं उपदंसीम ।

१३. "पुन च परं, भन्ते, भगवा दिब्बेन चक्कुना विसुद्धेन प्रति-क्कन्तमानुसकैन सत्ते पस्सति चवमाने उपपञ्जमाने हीने पणीते सुवण्णे दुब्बण्णे, सुगते दुंग्गते यथाकम्भूष्गे सत्ते पजानाति – 'इमे वत भोन्तो सत्ता कायदुच्चरितेन समन्नागता वचीदुच्चरितेन समन्नागता मनो-

B. 310

R. 68

१. स्वा॰ पोत्पके नित्य । २. प्रमिचेतसिकान – सी॰, रो॰ । ३. मगवतो – स्या॰ । ४. द्युप्पको – स्या॰; इयुरपन्नो – रो॰ ।

R. 70

कुच्चरितेन समझागता प्ररियानं उपवादका मिच्छाविट्टिका मिच्छाविट्टिकाम्मसमादाना, ते कायस्स भेदा परं मरणा प्रपायं दुर्गात विनिपातं निरयं उपपन्ना; इमे वा पन भोन्तो सत्ता कायसुचरितेन समझागता वचीसुचरितेन समझागता मनोसुचरितेन समझागता प्ररियानं प्रनुप-वादका सम्माविट्टिका मत्या प्रति हित दिब्बेन चक्कृना विद्युद्धेन प्रतिकत्तमानुसकेन सत्ते परस्ति ... पे०... यथाकम्मपूगे सत्ते पजानाति । यं पि, भन्ते, भगवा दिब्बेन चक्कृना विद्युद्धेन प्रतिककन्तमानुसकेन ... पे०... यथाकम्मपूगे सत्ते पजानाति, इदं पि स्त्रो प्रद्यं प्रत्ये प्रत्ये प्रतिकनन्तमानुसकेन ... पे०... यथाकम्मपूगे सत्ते पजानाति, इदं पि स्त्रो प्रद्यं प्रत्ये ।

१४. "पुन च परं, भन्ते, भगवा आसवानं खया अनासवं चेतोविमुत्तिं पञ्जाविमुत्तिं दिट्टेव धम्मे सयं अभिञ्ञा सिच्छिकत्वा उपसम्पञ्ज विहरित । यं पि, भन्ते, भगवा आसवानं खया अनासवं चेतोविमुत्तिं ... पे०... सिच्छिकत्वा उपसम्पञ्ज विहरित, इदं पि खो 15 अहं, भन्ते, अत्यवसं सम्पस्समानो भगवित एवरूपं परमिपण्चकारं करोमि, मेत्तुपहारं उपसंसीम ।

१५. "हन्द चे दानि मयं, भन्ते, गच्छाम । बहुकिच्चा मयं बहकरणीया" ति ।

"यस्स दानि त्वं, महाराज, कालं मञ्जसी" ति ।

भ्रय स्रो राजा पसेनदि कोसलो उट्ठायासना भगवन्तं ग्रभिवादेत्वा पदिन्सणं करवा पक्कामी ति ।

महाबम्बो ततियो ।

तस्युद्दानं

सीहाधिवुत्ति^{*} कायेन^{*}, चुन्देन^{*} कसिणेन च। काळी^{*} च^{*} द्वे महापञ्हा, कोसलेहि परे दुवे ति।।

१. सी॰, स्या॰, री॰ गोत्यकेसु नित्य । २-२. सीहाचित्रति ॰ – सी॰. स्वा॰, रो॰ । ३. चन्दो – स्या॰ । ४-४. कालि – सी॰, रो॰; काली – स्या॰ । प्राच्य-२०

R. 71

४. उपालिवग्गो

१. उपालिसुत्तं

- श्रथ खो आयस्मा उपालि येन भगवा तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमि भित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्मा उपालि भगवन्तं एतदवोच –
- २. "कित नु खो, भन्ते, अत्यवसे पिटच्च तथागतेन सावकानं ऽ सिक्खापदं पञ्जतं, पातिमोक्खं उद्दिष्टं ति ?
- ३. "दस खो, उपालि, अत्यवसे पटिच्च तथागतेन सावकानं सिक्खापदं पञ्जतं, पातिमोक्खं उद्दिट्टं । कतमे दस ? सङ्कुपुर्ठृताय, सङ्कुफासुताय, दुम्मङक्नां पुग्यलानं निग्महाय, पेसलानं भिक्खूनं फासु-विद्वाराय, दिट्ठधिमकानं प्रासवानं संवराय, सम्परायिकानं भ्रासवानं गिठ्याताय, अप्यस्थानं पसादाय, पसभानं भिव्योभावाय, सद्धम्म-द्वितिया, विनयानुग्महाय इमे खो, उपालि, दस अत्यवसे पटिच्च तथागतेन सावकानं सिक्खापदं पञ्जतं, पातिमोक्खं उद्दिट्टं" ति ।

२. पातिमोक्सट्ठपनासुत्तं

१. "कति नु खो, भन्ते, पातिमोक्सट्टपना" ति ?

२. "दस लो, उपालि, पातिमोनखटुपना । कतमे दस ?

पाराजिको तस्सं परिसायं निसिन्नो होति, पाराजिककथा विष्मकता होति, अनुपसम्पन्नो तस्सं परिसायं निसिन्नो होति, अनुपसम्पन्नो तस्सं परिसायं निसिन्नो होति, अनुपसम्पन्नो तस्सं परिसायं निसिन्नो होति, सिक्कं पच्चक्खातको तस्सं परिसायं निसिन्नो होति, सिक्कं पच्चक्खातककथा विष्पकता होति, पण्डको तस्सं परिसायं निसिन्नो होति, पण्डकोकता विष्पकता होति, पिक्खुनिदुसको तस्सं परिसायं विसिन्नो होति, पिक्खुनिदुसको तस्सं परिसायं विसिन्नो होति, पिक्खुनिदुसकोषा विष्पकता होति – इसे लो, उपालि, दस पातिमोक्खदुपना" ति ।

३. उब्बाहिकासूत्तं

१. "कतीहि नु खो, मन्ते, घम्मेहि समन्नागतो भिवखु उब्बा-हिकाय सम्मन्नितब्बो" ति ?

१. प्रत्यवसेन – सी०। २. विप्यकथा – सी०।

२. "दसिह सो, उपालि, घन्मीह समझागती शिक्स उड्याहिकाय सम्मिलतव्यो । कतमेहि दसिह ? इषुपालि, भिक्स सीलवा
होति; पातिमोक्ससंवरसंवृतो विहरित ग्राचारगोचरसम्पन्नो ग्रणुमलेसु
वज्जेसु भयदस्सावी, समादाय सिक्खिति सिक्खापदेसु; बहुस्सुतो होति
सुतावरो सुतासिन्यगे, ये ते घन्मा ग्रादिकल्याणा मज्जेकल्याणा परियोग्रातकल्याणा सात्यं सम्यञ्जन केवलपरिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं ग्रामिवदन्ति, तथाक्ष्पास्स घन्मा बहुस्सुता होन्ति वाता वदसा परिचिता
मनसानुपेक्सिता दिष्ट्रिया सुन्यदिबद्धा; उभयानि खो पनस्स पातिमोक्सानि वित्यारेन स्वागतानि होन्ति सुविभक्तानि सुन्यस्तानि सुन्यस्त्रा हिन्ते । विन्यस्त्रा होति प्रसिद्धारी ।
पिटबलो होति उभी ग्रतमण्डित्याचे सञ्जापेतुं पञ्जापेतुं निज्जापेतुं
पेक्खेतुं पसावेतुं; ग्राधिकरणसमुण्यादेव्यसमुकुसलो होति – ग्राधिकरणं
जानाति; ग्राधिकरणसमुप्यादं जानाति। ग्राधिकरणं जानाति;
ग्राधिकरणनिरोधगासिनि पटियदे जानाति। ग्राधिकरणानिरोध जानाति;
ग्राधिकरणनिरोधगासिनि पटियदे जानाति। इमहि खो, उपालि, दसिह
धम्मीह समझागतो भिक्स उच्याहिकाथ सम्मितव्यो' ति ।

४. उपसम्पदासूत्तं

 "कतीहि नु खो, भन्ते, घम्मेहि समन्नागतेन भिक्खुना उपसम्पादेतव्वं" ति ?

२. "दसिह खो, उपालि, धम्मेहि समम्रागतेन भिक्खुना उप-सम्पादेतव्यं। कतमेहि दसिह ? इधुपालि, भिक्खु सीलवा होति, पातिमोक्खसंवरसंवृतो विहरित भ्राचारगोचरसम्पन्नो अणुमत्तेषु वष्ण्येतु २० भयदस्सावी, समादाय सिक्खति सिक्खापदेसु; बहुस्सुतो होति सुतघरो सुतसिन्नचयो, ये ते धम्मा भादिकत्याणा मञ्ज्ञेकत्याणा परियोसान-कत्याणा सात्यं सम्यञ्जनं केवलपरिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं भ्राभ-वदन्ति, तथाक्ष्पास्स धम्मा बहुस्सुता होन्ति धाता वचसा परिचिता मनसान्पिक्खता दिद्विया सुप्पटिविद्धा; पातिमोक्खं खो पनस्स वित्यारेन ०० R. 72

B. 313

स्वागतं होति सुविभन्तं सुप्पवतं सुविनिच्छतं सुत्तसं अनुब्यञ्जनसो; १. बत्यपण्णत्मके – ती०, स्वा०, रो० । २. ० वपुणादनुष्तम० – वी०। ३-३. ० गामिनीपटिषदं – स्वा०। ४. अता – ती०, स्वा०, रो०।

पटिबबो होति गिलानं उपट्ठातुं वा उपट्ठापेतुं वा; पटिबलो होति धनिभ-राँत वूपकासेतुं वा वूपकासापेतुं वा; पटिबलो होति उप्पन्नं कुनकुच्नं धम्मतो विनोदेतुं; पटिबलो होति उप्पन्नं दिट्ठिगतं धम्मतो विवेचेतुं; पटिबलो होति धिधतीले समादपेतुं; पटिबलो होति ध्रिधिचत्ते समादपेतुं; उपटिबलो होति ध्रिधिपञ्जाय समादपेतुं। इमेहि खो, उपालि, दसिह् धम्मेहि समन्नागतेन भिक्खुना उपसम्पादेतब्नं" ति।

५. निस्सयसुत्तं

 "कतीहि नु खो, मन्ते, धम्मेहि समन्नागतेन मिन्खुना निस्सयो दातब्बो" ति ?

२. "दसिंह खो,उपालि, बम्मेंहि समन्नागतेन भिक्खुना निस्सयो । दातब्बो । कतमेंहि दसिंह ? इघुपालि, भिक्खु सीलवा होति ... पे०... समावाय सिक्खित सिक्खापदेषु; बहुत्सुतो होति ... पे०... विद्विया सुप्पटिविद्वा; पातिमोक्खं खो पनस्स वित्यारेन स्वागतं होति सुविभत्तं सुप्यतं सुविनिष्ठतं सुत्तसो अनुब्यञ्जनसो; पटिबलो होति शिलानं उपट्ठातुं वा उपट्ठापेतुं वा; पटिबलो होति उपपन्न कुक्कुच्च बम्मतो विनोदेतुं; पटिबलो होति उपपन्न विक्वते होति उपपन्न विक्वते होति प्रक्रिते वूपकासोतुं वा; पटिबलो होति उपपन्न विद्वातं चम्मतो विक्वते; पटिबलो होति प्रविक्ती होति उपपन्न विद्वातं चम्मतो विक्वते; पटिबलो होति प्रविक्ती ... पे०... प्रविचित्तं ... प्रविपञ्जाय समावपेतुं । इमोह खो, उपालि, दसिंह बम्मोंह समन्नागतेन भिक्तुना निस्सयो दातब्बो" ति ।

६. सामणेरसूत्तं

9.514 १. "कतीहि नु खो, भन्ते, धम्मेहि समझागतेन भिनखुना 20 सामणेरो उपद्रापेतब्बो" ति ?

 र्यंद्वसिंह खो, उपालि, वम्मोह समक्षायतेन भिक्खुना साम-णेरो उपट्ठापेतब्बो । कतमेहि दसिंह ? इपुपालि, मिक्खु सीलवा होति ... पे०... समादाय सिक्खित सिक्खापदेषु; बहुस्सुतो होति ... पे०... दिट्ठिया सुप्यटिविद्धा; पातिमोक्खं खो पनस्स वित्यारेन स्वागतं होति अर्तुविमत्तं सुप्पवत्तं सुविनिच्छतं सुतसो अनुव्यञ्जनसो; पटिबलो होति गिलानं उपट्ठातुं वा उपट्ठापेतुं वा; पटिबलो होति ग्रनामर्रातं

वूपकासेतुं वा बूपकासापेतुं वा; पटिबलो होति उप्पश्नं कुक्कुच्चं बम्मतो विनोदेतुं; पटिबलो होति उप्पन्नं दिट्टिगतं बम्मतो विवेचेतुं; पटिबलो होति प्रविसीले समादपेतुं; पटिबलो होति प्रविचित्ते समादपेतुं; पटिबलो होति प्रविपञ्जाय समादपेतुं । इमेहि खो, उपालि, दसिष्ट धम्मेहि समन्नागतेन भिक्कुना सामणेरो उपट्ठापेतब्बो" ति ।

७. सङ्घभेदमुत्तं

१. "'सङ्घमेदो सङ्घमेदो' ति, भन्ते, वुच्चति । कितावता नु स्रो, भन्ते, सङ्घो भिन्नो होती'' ति ?

२. "इसुपालि, भिक्खू अघम्मं घम्मो ति दीपेन्ति, धम्मं धषम्मो ति दीपेन्ति, अवनयं विनयो ति दीपेन्ति, अवानयं विनयो ति दीपेन्ति, अमासितं अविपयो ति दीपेन्ति, अमासितं अविपते तथागतेन मासितं लिपं तथागतेना ति दीपेन्ति, अमासितं लिपं तथागतेना ति दीपेन्ति, अमासितं लिपं तथागतेन प्रमासितं अलिपं तथागतेना ति दीपेन्ति, अमासिलं लिपं तथागतेन प्रमासिलं अपञ्चातेन प्रमासिलं अपञ्चातेन प्रमासिलं तथागतेन ति दीपेन्ति, अपञ्चातेन त्यागतेन ति दीपेन्ति। ते ति दीपेन्ति। ते दमेहि दसि वल्यूहि अवकस्सन्ति अपकस्सन्ति आवेनि कम्मानि अक्तोति आवेनि पातिमोनखं उद्दिसन्ति। एत्तावता स्त्रो, उपालि, सङ्को भिन्नो होती" ति ।

द. सङ्घुसामगाीसुत्तं

१. "'सङ्कसामग्गी सङ्कसामग्गी' ति, भन्ते, बुच्चति । कित्तावता नु खो, भन्ते, सङ्को समग्गो होती'' ति ?

२. "इचुगालि, भिक्लू अधम्मं अधम्मो ति दीपेन्ति, धम्मं धम्मो १० ति दीपेन्ति, अविनयं अविनयो ति दीपेन्ति, विनयं विनयो ति दीपेन्ति, अभासितं अलपितं तथागतेन अभासितं अलपितं तथागतेन अभासितं अलपितं तथागतेन । ति दीपेन्ति, भासितं लपितं तथागतेन भासितं लपितं तथागतेन । ति दीपेन्ति, अना-चिण्णं तथागतेन अनाचिण्णं तथागतेन ति दीपेन्ति, आना-चिण्णं तथागतेन अनाचिण्णं तथागतेन ।

१. ववकस्सन्ति – सी०, रो०; पवकस्सन्ति – स्या० । २–२. ब्रावेनिकपातिमोक्सं - स्या० ।

श्राविष्णं तथागतेना ति वीपेन्ति, श्रपञ्ञतं तथागतेन श्रपञ्ञातं तथा-गतेना ति वीपेन्ति, पञ्जतं तथागतेन पञ्जतं तथागतेना ति वीपेन्ति । ते इमेहि दसहि बल्यूहि न श्रवकस्सन्ति न श्रपकस्सन्ति न श्रावेनि कम्मानि करोन्ति न श्रावेनि पातिभोक्खं उद्दिसन्ति । एत्तावता खो ,उपालि, सङ्घो समग्गो होती' ति ।

१. पठमग्रानन्दसुत्तं

१. घष खो धायस्मा आनन्दो येन मगवा तेनुपसङ्कृमि; उपसङ्कृमित्वा मगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो धायस्मा धानन्दो भगवन्तं एतदवोच — "'सङ्कृभेदो सङ्कृ-भेदो' ति, भन्ते, बुच्चित । कित्तावता नु खो, भन्ते, सङ्कृो भिन्नो 10 होती" ति ?

२. "इघानन्द, भिक्खू अधम्मं वम्मो ति दीपेन्ति, धम्मं अधम्मो ति दीपेन्ति, अविनयं विनयो ति दीपेन्ति ... पे०... पञ्जातं तथागतेन अपञ्जातं तथागतेना ति दीपेन्ति । ते इमेहि दसहि बत्यूहि अवकस्सन्ति अपकस्यन्ति आवेनि कम्मानि करोन्ति आवेनि पातिमोक्खं उहिसन्ति । १५ एतावता खो, आनन्द, सङ्को भिन्नो होती" ति ।

> इ. "सममां पन, भन्ते, सङ्घं भिन्दित्वा के सो पसवती" ति ? "कप्पट्ठिकं , प्रानन्द, किब्बसं पसवती" ति । "कि पन, भन्ते, कप्पट्ठिकं किब्बसं" ति ? "कप्पं, प्रानन्द, निरयिष्ट्ठ पञ्चती ति — "भ्रापायिको नेरयिको, कप्पट्ठो सङ्घभेदको। वग्गरतो भ्रषम्मद्वो, योगक्खमा पश्चरित । सङ्घं सममां भिन्दित्वा", कप्पं निरयिष्ट्र पञ्चती" ति ।।

१०. दुतियम्रानन्दसूत्तं

१. "'सङ्क्षसाममी सङ्घसाममी' ति, भन्ते, बुच्चिति ।
कित्तावता नु खो, भन्ते, सङ्घो सममो होती'' ति ?

R. 76 20

R. 75

B. 316

१. ग्रेत्वा – सी०, स्या०, री० । २ कप्पट्टियं – सी०, स्या०, री० । ३–१. योगस्बेमती वंसति – सी०, स्या०, री० । ४. जेत्वान – सी०, स्या०, री० ।

२. "इषानन्द, भिक्क् अधम्मं अधम्मो ति दीपेन्ति, धम्मं धम्मो
ति दीपेन्ति, अविनयं अविनयो ति दीपेन्ति, विनयं विनयो ति दीपेन्ति,
अमासितं अलपितं तथागतेन अमासितं अलपितं तथागतेना ति दीपेन्ति,
आसितं लपितं तथागतेन आसितं लपितं तथागतेना ति दीपेन्ति,
आसितं लपितं तथागतेन आसितं लपितं तथागतेना ति दीपेन्ति, अनाचिक्णं तथागतेन अनाचिक्णं तथागतेना ति दीपेन्ति, आचिक्णं तथागतेन अनाचिक्णं तथागतेना ति दीपेन्ति, अपञ्ञत्तं तथागतेन अपञ्ञत्तं तथागतेन ति दीपेन्ति, अपञ्ञत्तं तथागतेन ति दीपेन्ति, प्रञ्जत्तं तथागतेन विदीपेन्ति ।
ते इमेहि दतिह वत्यूहि न अवकत्सन्ति न अपकस्सन्ति न आवेनि
कम्मानि करोन्ति न आवेनि पातिमोक्सं उद्दिवन्ति । एत्तावता स्तो,
आनन्द, सङ्को समग्गो होती" ति ।

३. "भिन्नं पन, भन्ते, सङ्घं समग्गं कत्वा कि सो पसवती' ति ? "ब्रह्मं, ग्रानन्द, पूञ्ञं पसवती' ति ।

"किं पन, भन्ते, ब्रह्मं पुञ्जं" ति ?

"कप्पं, मानन्द, सग्गम्हि मोदती ति -

"सुखा सङ्घस्स सामग्यी, समग्यानं च झनुग्यहो । 15 2.77 समग्यरतो धम्मट्टो, योगक्खेमा न धंसति । सङ्घं समग्यं कत्वान, कप्पं सम्यम्हि मोदती" ति ।। उपालिबम्यो चत्त्यो ।

तस्सुहानं

जपालि ठपना जिल्लाहो, उपसम्पदनिस्सया । सामणेरो च हे भेदा, ग्रानन्देहि परे दुवे ति ।।

५. अक्कोसवग्गो

१. विवादसूत्तं

 श्रथ स्त्रो झायस्मा उपालि येन मगवा तेनुपसङ्क्रमि; उप- 20 सङ्क्रमित्वा भगवन्तं स्रिभवादेत्वा एकमन्तं निसीदि। एकमन्तं निसिन्नो स्त्रो झायस्मा उपालि भगवन्तं एतदबोच —

१. ठपन - सी॰, रो॰; पन - स्या॰। २. ० तिस्स्येन च - सी॰, स्या॰, रो॰। १. बानन्देन - सी॰। ४-४. बपरे द्वेति - सी॰, रो॰; बपरे द्वे - स्या॰।

 "को नु खो, भन्ते, हेतु को पच्चयो, येन सङ्क्षे भण्डनकलह-विस्महविवादा उप्पज्जन्ति, भिक्खु च न फासु विहरन्ती" ति ?

३. "इष्पालि, भिक्खू अधम्मं घम्मो ति दीपेन्ति, घम्मं अधम्मो ति दीपेन्ति, धिनत्यं विनयो ति दीपेन्ति, धिनत्यं विनयो ति दीपेन्ति, धमासितं अलिपतं तथागतेन भासितं लिपतं तथागतेना ति दीपेन्ति, भासितं लिपतं तथागतेन अभासितं अलिपतं तथागतेना ति दीपेन्ति, भासितं लिपतं तथागतेन सभासितं अलिपतं तथागतेना ति दीपेन्ति, धनाचिष्णं तथागतेन आनिष्णं तथागतेना ति दीपेन्ति, धम्पञ्जतं तथागतेन पञ्जतं तथागतेन ति दीपेन्ति, पञ्जतं तथागतेन तथागतेन ति दीपेन्ति, पञ्जतं तथागतेन अपञ्जतं तथागतेन ति दीपेन्ति, पञ्जतं तथागतेन ति दीपेन्ति, पञ्जतं तथागतेन ति दीपेन्ति, पञ्जतं तथागतेन ति दीपेन्ति, पञ्जतं तथागतेन त्रिपञ्जतं तथागतेन ति दीपेन्ति, पञ्जतं तथागतेन त्रिपञ्जतं तथागतेन त्रिपञ्जतं तथागति तथागते तथागते

२. पठमविवादमूलसुत्तं

१. "कति नु खो, भन्ते, विवादमूलानी" ति ?

"दस खो, उपालि, विवादमूलानि । कतमानि दस ? इधुपालि, भिक्खू अधम्मं धम्मो ति दीपेन्ति, धम्मं अधम्मो ति दीपेन्ति, धम्मं अधम्मो ति दीपेन्ति, धम्मासितं अविनयं ति दीपेन्ति, विनयं अविनयं ति दीपेन्ति, अभासितं अलिपतं तथागतेन ति दीपेन्ति, भासितं लिपतं तथागतेन अभासितं अलिपतं तथागतेना ति दीपेन्ति, भासितं लिपतं तथागतेन अमासितं अलिपतं तथागतेना ति दीपेन्ति, अपायगतेन अमासिलं तथागतेना ति दीपेन्ति, अपञ्चतं तथागतेन पञ्चतं तथागतेना ति दीपेन्ति, अपञ्चतं तथागतेना ति दीपेन्ति, इसानि खो, उपालि, दस विवादमूलानी" ति ।

३- दुतियविवादमूलसुत्तं

१. "कति नु खो, भन्ते, विवादमूलानी" ति ?

 "दस खो, उपालि, विवादमूलानि । कतमानि दस? इयुपालि, निक्खू अनापत्ति आपत्ती ति दीपेन्ति, आपत्ति अनापत्ती
 30 वि दीपेन्ति, लहुकं आपत्ति गरुकापत्ती ति दीपेन्ति, गरुकं आपत्ति
 लहुकापत्ती ति दीपेन्ति, दुदुश्लं आपत्ति अटुदुश्लापत्ती ति दीपेन्ति,

अवटठल्लं आपत्ति इट्ठ्ल्लापत्ती ति दीपेन्ति, सावसेसं आपत्ति अनव-सेसापत्ती ति दीपेन्ति. ग्रनवसेसं ग्रापत्ति सावसेसापत्ती ति दीपेन्ति. सप्पटिकम्मं भापति भ्रप्पटिकम्मापत्ती ति दीपेन्ति. अप्पटिकम्मं भापति सप्यटिकम्मापत्ती ति दीपेन्ति । इमानि खो, उपालि, दस विवाद-मलानी" ति।

४. कुसिनारसुत्तं

- १. एकं समयं भगवा कृतिनारायं विहरति बलिहरणे वनसण्डे । तत्र खो भगवा भिनखु ग्रामन्तेसि - "भिनखवो" ति । "भदन्ते" ति ते भिक्खू भगवतो पच्चस्सोसुं । भगवा एतदवीच -
- २. "चोदकेन, भिक्खवे, भिक्खुना परं चोदेतुकामेन पञ्च धम्मे ग्रज्झत्तं पच्चवेक्खित्वा पञ्च धम्मे ग्रज्झत्तं उपट्रापेत्वा परो चोदेतब्बो । 10 कतमे पञ्च धम्मा ग्रज्झत्तं पच्चवेक्खितब्बा ? चोदकेन, भिक्खवे. भिक्लना परं चोदेतुकामेन एवं पञ्चवेक्लितब्बं - 'परिसुद्धकायसमाचारो न खोम्हि, परिसद्धेनम्हि कायसमाचारेन समन्नागतो अच्छिहेन अप्पटि-मंसेन । संविज्जित नु लो मे एसो घम्मो उदाह नो' ति ? नो चे, भिक्खवे, भिक्खु परिसुद्धकायसमाचारो होति परिसुद्धेन कायसमाचारेन 18 समग्रागतो ग्रन्छिट्टेन ग्रप्पटिमंसेन, तस्स भवन्ति वत्तारो - 'इक ताव ग्रायस्मा कायिकं सिक्लस्सू ति, इतिस्स भवन्ति वत्तारो ।
- ३. "पुन च परं, भिक्खवे, चोदकेन भिक्खुना परं चोदेतुकामन एवं पच्चवेक्खितब्बं - 'परिसद्भवचीसमाचारो न् खोम्हि, परिस्द्धेनम्हि वचीसमाचारेन समन्नागतो ग्रन्छिद्देन ग्रप्पटिमंसेन । संविज्जति न 20 स्तो में एसी धम्मी उदाह नी' ति ? नी चे, भिक्खवे, भिक्ख परिसद्ध-वचीसमाचारो होति परिसद्धेन वचीसमाचारेन समन्नागतो अच्छिट्टेन भ्रष्पटिमंसेन, तस्स भवन्ति वत्तारो - इङ्क ताव श्रायस्मा वाचिसकं सिक्खस्स ति, इतिस्स भवन्ति वत्तारो ।
- ४. "पून च परं, भिक्खवे, चोदकेन भिक्खुना परं चोदेतूकामेन 25 R.80 एवं पच्चवेक्खितब्बं - 'मेत्तं नु खो मे चित्तं पच्चपद्वितं सब्रह्मचारीस् मनाघातं । संविज्जित नु खो में एसो धम्मो उदाहु नो' ति ? नो चे, भिक्खवे. भिक्खनो मेत्तं वित्तं पच्चपटितं होति सब्रह्मचारीस ग्रना-

१-१. मेलवित्तं - स्या०।

घातं, तस्स भवन्ति वत्तारो - 'इङ्क ताव भ्रायस्मा सब्रह्मचारीसु मेत्तं चित्तं उपट्रापेही' ति, इतिस्स भवन्ति वत्तारो ।

५. "पुन च परं, भिक्खवे, चोदकेन भिक्खुना परं चोदेतुकामेन एवं पच्चवेक्खितब्बं – 'बहुस्सुतो नृ खोम्हि सुतघरो सुतसिक्षचयो, ये ते धम्मा आदिकल्याणा मज्झेकल्याणा परियोसानकल्याणा सात्यं सब्यञ्जनं केवलपरिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं अभिवदन्ति, तथारूपा' मे धम्मा बहुस्सुता होन्ति धाता वचसा परिचिता मनसानुपेक्खिता विद्विया सुप्रिटिवद्धा । संविज्जति नृ खो मे एसो धम्मो उदाहु नो' ति ? नो चे, भिक्खवे, भिक्खु बहुस्सुतो होति सुतधरो सुत्रसिक्षचयो, ये ते धम्मा । आदिकल्याणा मज्झेकल्याणा परियोसानकल्याणा सात्यं सव्यञ्जनं केवलपरिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं अभिवदन्ति, तथारूपास्य धम्मा बहुस्सुतो होन्ति धाता वचसा परिचिता मनसानुपेक्खिता विद्विया सुप्पिट-विद्धा, तस्स भवन्ति वत्तारो – 'इङ्ख ताव आयस्मा आगमं परियापुणस्पूर्णं ति, इतिस्स भवन्ति वत्तारो – 'इङ्ख ताव आयस्मा आगमं परियापुणस्पूर्णं ति, इतिस्स भवन्ति वत्तारो – 'इङ्ख ताव आयस्मा आगमं परियापुणस्पूर्णं ति, इतिस्स भवन्ति वत्तारो ।

६. "पुन च परं, भिक्खवे, चोदकेन भिक्खुना परं चोदेतुकामेन एवं पच्चवेक्खितब्बं – 'उभयानि खो' पन' मे पातिमोक्खानि वित्यारेन स्वागतानि होन्ति सुविभत्तानि सुप्यक्तीनि सुविनिच्छितानि सुत्तको अनुब्यञ्जनतो । सविज्जति नु खो मे एसो धम्मो उदाहु नो' ति ? नो चे, भिक्खवे, भिक्खवे उभयानि पातिमोक्खानि वित्यारेन स्वागतानि होन्ति सुविभत्तानि सुप्पवतीनि सुविनिच्छतानि सुत्तमो अनुब्यञ्जनसो, 'इदं पनायस्मा, कत्य बुत्तं भगवता' ति, इति पुट्ठो न सम्पायिस्सिति' । तस्स भवन्ति वत्तारो – 'इङ्घ ताव आयस्मा विनयं सिक्खस्तू' ति, इतिस्स भवन्ति वत्तारो । इमे पञ्च धम्मा अञ्चत्तं पज्चवेक्खितव्या । इसे पञ्च धम्मा अञ्चतं पज्चवेक्खितव्या ।

७. "कतमे पञ्च धम्मा अज्ञातं उपट्ठापेतब्बा ? 'कालेन 25 वक्खामि, नो अकालेन; मृतेन वक्खामि, नो अमृतेन; सण्हेन वक्खामि, नो फरसेन; अत्यसंहितेन वक्खामि, नो अन्त्यसंहितेन; मेत्तिचत्तो वक्खामि, नो दोसन्तरो' ति – इमे पञ्च धम्मा अज्ञातं उपट्ठापेतब्बा । बोदकेन, भिक्खवे, भिक्खुना परं बोदेतुकामेन इमे पञ्च धम्मा

१. तबाक्यास्स - स्वा० । २. सात्वा - मी०। ३-२. नु खो - सी०, रो०; स्रो -स्या० । ४. सम्पावति - सी०, स्या०, रो० ।

भ्रज्यातं पञ्चवेक्कित्वा इमे पञ्च धम्मे अञ्झतं उपट्टापेत्वा परो · चोदेतच्वो"ति।

४. राजन्तेपुरप्यवेसनमुत्तं

- १. "दसियमे, भिक्खवे, आदीनवा राजन्तेपुरप्पवेसने । कतमे दस ? इघ, भिक्खवे, राजा महेसिया सिंह निसिन्नो होति । तत्र भिक्खु पविसति । महेसी वा भिक्खुं दिस्वा सितं पातुकरोति, भिक्खु व महेसि दिस्वा सितं पातुकरोति । तत्थ रञ्जो एवं होति 'अहा इमेसं कतं वा करिस्सिन्ति वा' ति ! अयं, भिक्खवे, पठमो आदीनवो राजन्तेपुरप्यवेसने ।
- २. "पुन च परं, भिक्खवे, राजा बहुकिच्चो बहुकरणीयो झठठा-तरं इत्यि गन्त्वा न सरति – 'सा तेन गब्भं गष्टाति'। तत्य रञ्जो एवं 10 होति – 'न खो इध अञ्जो कोचि पविसति, अञ्जत्र पब्बजितेन। सिया नु खो पब्बजितस्स कम्मं' ति । अयं, भिक्खवे, दुतियो आदीनवो राजन्तेपुरप्यवेसने।
- ३. "पुन च परं, भिक्खने, रञ्जो अन्तेपुरे अञ्जातरं रतनं नस्सति । तत्व रञ्जो एवं होति – 'न खो इध अञ्जो कोचि पिनसित, 15 अञ्जात पब्बिजितन । सिया नृ खो पब्बिजितस्स कम्मं' ति । अयं, भिक्खने, तितियो आदीनवो राजन्तेपुरप्पनेसने ।
- ४. "पुन च परं, भिक्खवे, रञ्जो अन्तेपुरे अक्भन्तरा गृथ्हमन्ता बहिद्धा सम्मेदं गच्छिन्त । तत्य रञ्जो एवं होति – 'न खो इध अञ्जो कोचि पविसति, अञ्जत्र पञ्चिषतेन । सिया नु खो पञ्चिषतस्स कम्मं' 20 ति । श्रयं, भिक्खवे, चतुत्यो आदीनवो राजन्तेपुरप्पवेसने ।
- ५. "पुन च परं, भिनस्तवं, रञ्जो ध्रन्तेपुरे पिता वा पुत्तं पत्थेति पुत्तो वा पितरं पत्थेति । तेसं एवं होति – 'न स्त्रो इद्य अञ्जो कोचि पविसति, ध्रञ्जन पत्बिजितेन । सिया नु स्त्रो पत्बिजितस्स कम्मं' ति । ध्रयं, भिनस्त्रवे, पञ्चभो धादीनवो राजन्तेपुरप्यवेसने ।
- "पुन च परं, भिक्खवे, राजा नीचट्ठानियं उच्चे ठाने ठपेति । येसं तं ग्रमनापं तेसं एवं होति – 'राजा खो पव्बजितेन संसट्टो । सिया

१. उपटुपेत्वा – सी०, रो० ।

नु स्रो पब्बजितस्स कम्मं' ति । ग्रयं, भिक्सवे, छट्टो श्रादीनवो राजन्ते-परप्पवेसने ।

B. 321

R. 83

- "पुन च परं, भिक्खने, राजा उच्चट्ठानियं नीचे ठाने ठपेति । यसं तं ग्रमनापं तेसं एवं होति – 'राजा खो पब्बजितेन संसद्घो । सिया
 नु खो पब्बजितस्स कम्मं' ति । ग्रयं, भिक्खने, सत्तमो ग्रादीनिनो राजन्ते-पुरप्पनेसने ।
- इ. "पुन च परं, भिक्खवे, राजा अकाले सेनं उय्योजिति । येसं तं ग्रमनापं तेसं एवं होति – 'राजा स्तो पब्बिजिन संसट्टो । सिथा नु स्तो पब्बिजितस्स कम्मं' ति । अयं, भिक्खवे, अट्टमो आदीनवो राजन्ते-10 प्रत्यवेसने ।
 - ६. "पुन च परं, भिक्सवे, राजा काले सेनं उथ्योजेत्वा धन्तरा-मगातो निवत्तापेति । येसं तं धमनापं तेसं एवं होति – 'राजा स्त्रो पब्बजितेन संसद्घो । सिया नु स्त्रो पब्बजितस्स कम्मं' ति । ध्रयं, भिक्सवे, नवमी धादीनवो राजन्तेपुरप्यवेसने ।
 - १०. "पुन च परं, भिक्खवे, रञ्बो अन्तेपुरं हित्थिसम्मह्" अस्ससम्मह्ं रयसम्मह्ं रजनीयानि रूपसहगन्धरसफोट्टब्बानि, यानि न पब्बजितस्सं सारुप्पानि । अयं, भिक्खवे, दसमो आदीनवो राजन्ते-पुरप्पवेसने । इमे खो, भिक्खवे, दस आदीनवा राजन्तेपुरप्पवेसने" ति ।

६. सक्कसुत्तं

- १. एकं समयं भगवा सक्केसु विहरित कपिलवर्त्युस्मि

 विनिर्धोधारामे । अय स्रो सम्बहुला सक्का उपासका तदहुपोसये येन

 भगवा तेनुपसङ्कमिसु; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं

 निसीदिसु । एकमन्तं निसिन्ने स्रो सक्के उपासके भगवा एतदबोच
 - २. "ग्रपि नु तुम्हे, सक्का, श्रटुङ्गसमन्नागतं उपोसयं उपवसथा" ति ?
- 25 "श्रप्पेकदा मयं, भन्ते, श्रद्धङ्गसमन्नागतं उपोसयं उपवसाम, श्रप्पेकदा न उपवसामा" ति ।

१-१. हित्यसम्मद ०सम्मदं ०सम्मद - सी०, रो०; हित्यसम्बाधं ०सम्बाधं ० सम्बाधं - स्या० । २-२. पञ्चीवतसारूपानि - सी०, स्या०, रो० । ३-३. सक्यउपासका -सी० ।

10

"तेसं वो, सक्का, ग्रलाभा तेसं वुल्लढं, ये तुम्हे एवं सोकसभये जीविते मरणसभये जीविते श्रप्येकदा श्रद्धञ्जसमन्नागतं उपोस्तयं उपवसय, श्रप्येकदा न उपवस्तय ।

"तं कि मञ्ज्यभ, सक्का, इच पुरिसो येन केनचि कम्मट्टानेन धनापज्ज धकुसलं दिवसं अडुकहापणे निब्बिसेय्य । दक्को पुरिसो उ उद्दानसम्पन्नो ति अलं वचनाया" ति ?

"एवं, भन्ते"।

"तं कि मञ्जाय, सक्का, इध पुरिसो येन केनचि कम्मट्टानेन धनापज्ज धकुसलं दिवसं कहापणं निब्ब्सिय्य । दक्खो पुरिसो उट्ठान-सम्मफो ति सलं वचनाया" ति ?

"एवं. भन्ते"।

"तं कि, मञ्जाय, सक्का, इध पुरिसो येन केनचि कम्महानेन ग्रनापज्य अकुसलं दिवसं हे कहापणे निब्बिसेय्य ... तयो कहापणे निब्बिसेय्य ... स्वय ... चत्तारो कहापणे निब्बिसेय्य ... पञ्च कहापणे निब्बिसेय्य ... ख कहापणे निब्बिसेय्य ... सत्त कहापणे निब्बिसेय्य ... श्रष्ट कहापणे 15 निब्बिसेय्य ... नव कहापणे निब्बिसेय्य ... दस कहापणे निब्बिसेय्य ... वीसं कहापणे निब्बिसेय्य ... तिसं कहापणे निब्बिसेय्य ... चत्तारीसं कहापणे निब्बिसेय्य ... पञ्जासं कहापणे निब्बिसेय्य ... कहापणसतं निब्बिसेय्य । दक्खो पूरिसो उद्गनसम्पन्नो ति अलं वचनाया" ति ?

त्य । दक्को पुरिसो उट्ठानसम्पन्नो ति ग्रलं वचनाया" ति "एवं. भन्ते" ।

"तं कि मञ्जाय, सक्का, अपि नु सो पुरिसो दिवसे" दिवसे" कहापणसतं कहापणसहस्सं निब्बसमानो लढं लढं निक्लियप्तो बस्स-सतायुको वस्ससतजीवी महन्तं भोगक्लन्यं अधिगच्छेय्या" ति ?

"एवं, भन्ते"।

"तं कि मञ्जाय, सक्का, श्रिप नु सो पुरिसो भोगहेतु भोगनिदानं 23 भोगाधिकरणं एकं वा रिंत एकं वा दिवसं उपट्वं वा रिंत उपट्वं वा दिवसं एकन्तमुखप्पटिसंबेदी' विहरेट्या'' ति ?

१. स्वा॰ पोल्पके नित्व । २. प्रहुकतृपये – ती॰ । १. प्रतापर्व्यं – ती॰ । ४. वीवित – ती॰; वीव – स्वा॰ । ५. वित्तं – स्वा॰ । ६. यत्ताक्रीयं – ती॰, स्वा॰ । ৬–७. विवत्तं – स्वा॰ । ६. स्वा॰ पोल्पके नीवि । १. एकन्तपुवपटिववेदी – ती॰, स्वा॰, री॰ ।

B. 323

"नो हेतं, भन्ते"। "तं किस्स हेत्र"?

"कामा हि ,भन्ते, ग्रनिच्चा तुच्छा मुसा मोसधम्मा" ति ।

 "इघ पन वो, सक्का, मम सावको दस वस्सानि ग्रप्पमत्तो ग्रातापी पहितत्तो विहरन्तो यथा मयानुसिट्ठं तथा पटिपज्जमानो सर्त

 म्रातापा पाहुतत्ता । वहरत्ता थवा अथानु। तहु तथा पाटपञ्जाना । सत पि वस्सानि सतं पि वस्ससतानि सतं पि वस्ससहस्सानि 'एकन्तसुक्षपटि-संवेदी विहुरेट्य । सो च श्वास्स सकदागामी वा ग्रनागामी वा प्रपण्णके वा सोतापन्नो । तिहुन्तु, सक्का, दस वस्सानि । इच मम सावको नव वस्सानि ... अट्ट वस्सानि ... सत्त वस्सानि ... छु वस्सानि ... पुरुष्व वस्सानि
 चत्तारि वस्सानि ... तीणि वस्सानि ... हे वस्सानि ... एकं वस्सं ग्रम्पमत्तो म्रातापी पहितत्तो विहुरन्तो थथा मथानुसिट्टं तथा पटिपञ्जमानो सतं

पि वस्सानि सतं पि वस्ससतानि सतं पि वस्ससहस्सानि एकन्तसुखप्पटि-संवेदी विहरेष्य, सो च स्वास्स सकदागामी वा अनागामी वा अपणक वा सोतापन्नो । तिटुत्, सक्का, एकं वस्सं । इस मम सावको दस असे अप्यमतो आतापी पहितत्तो विहरन्तो यथा मयानृसिट्टं तथा पटि-

मासे अप्पनतो आतापी पहितत्तो विहरन्तो यथा मयानुसिट्टं तथा पटि-पज्जमानो सतं पि वस्सानि सतं पि वस्ससतानि सतं पि वस्ससहस्सानि एकन्तसुखप्पटिसंवेदी विहरेट्य, सो च ख्वास्य सकदागामी वा अनागामी वा अपण्णकं वा सोतापन्नो। तिट्टन्तु, सक्का, दस मासा। इध मम सावको नव मासे ... अट्ट मासे ... सत्त मासे ... छ मासे ... पञ्च मासे

श्रवतारों मासे ... तथो मासे ... हे मासे ... एकं मासं ... श्रव्भमासं अप्पमत्तो आतापी पहितत्तो विहरत्तो यथा मयानुसिट्टं तथा पटिपज्जमानो सतं पि वस्साहित सतं पि वस्साहित सतं पि वस्साहित एकत्त-सुखप्पटिसंवेदी विहरेट्य, सो च स्वास्स सकदागाभी वा अनागाभी वा अपण्णकं सोतापन्नो। तिटुतु, सक्का, अब्रुमासो। इध मम सावको द दस रित्तित्वे अप्पमतो आतापी पहितत्तो विहरत्तो यथा मयानुसिट्टं

तथा पटिपज्जमानो सतं पि वस्सानि सतं पि वस्ससतानि सतं पि वस्ससहस्सानि एकन्तपुर्खप्यटिसंवेदी विहरेट्य, सो च स्वास्स सकदागामी वा ग्रनागामी वा ग्रपण्णकं वा सोतापन्नो । तिहन्तु,

सक्का, दस रित्तन्दिवा । इघ मम सावको नव रित्तन्दिवे ... ग्रहु १० रित्तन्दिवे ... सत्त रित्तन्दिवे ... छ रित्तन्दिवे ... पञ्च रित्तन्दिवे ...

श्तवं पि बस्ससतसहस्सानि – सी ०, रो० ।

चत्तारो रितिन्दिवं ... एकं रितिन्दिवं ... एकं रितिन्दिवं प्राप्पमत्तो आतापी पहितत्तो विहरन्तो यथा मयानुसिट्टं तथा पटिपण्णमानो सतापि वस्सानि सतं पि वस्ससहस्सानि एकन्त-सुखप्पटिसंबेदी विहरेय्य, सो च स्वास्स सकदागामी वा अनागामी वा अपण्णकं वा सोतापन्नो । तेसं वो, सक्का, अलामा तेसं दुल्लढं, ये तुम्हे अ एवं सोकसभये जीविते मरणसभये जीविते अप्येकदा अट्टज्जसमन्नागतं उपोसयं उपवस्य, अप्येकदा न उपवस्या" ति ।

"एते मयं, भन्ते, भ्रज्जतग्गे भ्रटुङ्गसमन्नागतं उपोसयं उपवसिस्सामा" ति ।

७. महालिसुत्तं

 एकं समयं भगवा वेसालियं विहरित महावने कूटागार- 10 B.326 सालायं । अय खो महालि लिच्छिवि येन भगवा तेनुपसङ्किम; उपसङ्कः मिरवा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो महालि लिच्छिवि भगवन्तं एतदबोच —

२. "को नु खो, भन्ते हेतु, को पञ्चयो पापस्स कम्मस्स किरियाय पापस्स कम्मस्स पवित्तया" ति ?

"लोभो खो, महालि, हेतु, लोभो पच्चयो पापस्स कम्मस्स किरियाय पापस्स कम्मस्स पवित्या । दोसो खो, महालि, हेतु, दोसो पच्चयो पापस्स कम्मस्स पवित्या । योहो खो, महालि, हेतु, मोहो पच्चयो पापस्स कम्मस्स किरियाय पापस्स कम्मस्स किरियाय पापस्स कम्मस्स पवित्या । प्रयोगिसो मनिसकारो खो, महालि, हेतु, प्रयोगिसो भनिसकारो पच्चयो पापस्स कम्मस्स किरियाय पापस्स कम्मस्स पवित्या । मिच्छापणिहितं खो, महालि, चित्तं हेतु, मिच्छापणिहितं चित्तं पच्चयो पापस्स कम्मस्स पवित्या वित्याय पापस्स कम्मस्स पवित्या ति । प्रयं खो, महालि, हेतु, ध्रयं पच्चयो पापस्स कम्मस्स किरियाय पापस्स कम्मस्स वित्याय पापस्स कम्मस्स किरियाय पापस्स कम्मस्स वित्याय पापस्स कम्मस्स वित्याय पापस्स कम्मस्स वित्याय

३. "को पन, भन्ते, हेतु को पच्चयो कल्याणस्स कम्मस्स किरियाय कल्याणस्स कम्मस्स पवित्तया" ति ?

"ब्रलोभो खो, महालि, हेतु, ब्रलोभो पच्चयो कल्याणस्स कम्मस्स किरियाय कल्याणस्स कम्मस्स पवत्तिया । ब्रदोस्रो खो, महालि, हेतु,

R AA

धदोसो पच्चयो कल्याणस्स कम्मस्स किरियाय कल्याणस्स कम्मस्स पवित्तया । अमोहो खो, महालि, हेतु, अमोहो पच्चयो कल्याणस्स कम्मस्स किरियाय कल्याणस्स कम्मस्स पवित्तया । योनिसो मनसिकारो खो, महालि, हेतु, योनिसो मनसिकारो पच्चयो कल्याणस्स कम्मस्स 5 किरियाय कल्याणस्स कम्मस्स पवित्तया । सम्मापणिहितं खो, महालि, वित्तं हेतु, सम्मापणिहितं चित्तं पच्चयो कल्याणस्स कम्मस्स किरियाय कल्याणस्स कम्मस्स पवित्तया । अयं खो, महालि, हेतु, अयं पच्चयो कल्याणस्स कम्मस्स किरियाय कल्याणस्य कम्मस्स पञ्जीत्या । इमे चे, महालि, दस धम्मा लोके न संविज्जेय्यं, निषये पञ्जीत्य अधम्म-वरिया वित्तमचरिया ति वा धम्मचरिया समबरिया ति वा । यस्मा च खो, महालि, इमे दस धम्मा लोके संविज्जित्तं, तस्मा पञ्जायति अधम्मचरिया वित्तमचरिया ति वा धम्मचरिया समबरिया ति वा । यस्मा

द. पब्बजितम्रभिण्हसुत्तं

१. "दसियमे, भिक्खवे, धम्मा पव्बजितेन श्रीभण्हं पच्चवेविखा-15 तब्बा । कतमे दस ? 'वेवण्णियम्ह श्रज्झूपगतो' ति पव्बजितेन श्रीभण्हं पच्चवेविखतव्बं; 'श्रञ्झो मे श्राकपो करणीयो' ति पव्बजितेन श्रीभण्हं पच्चवेविखतव्बं; 'श्रञ्झो मे श्राकपो करणीयो' ति पव्बजितेन श्रीभण्हं पच्चवेविखतव्बं; 'श्रञ्झो मे श्राता सीलतो न उपवदती' ति पव्ब-जितेन श्रीभण्हं पच्चवेविखतव्बं; 'श्रच्च नु खो मं श्रनुविच्च विज्ञ्ञू 20 सब्रह्मचारी सीलतो न उपवदन्ती' ति पव्बजितेन श्रीभण्हं पच्चवेविख-तब्बं; 'सब्बेहि मे पियहि मनापेहि नानाभावी विनाभावो' ति पव्बजितेन श्रीभण्डं पच्चवेविखतव्बं; 'श्रम्मस्तकोम्हि कम्मदायादो क्रम्मप्तिन क्रम्म-वन्यु कम्मप्रित्सामी' ति पञ्चजितेन श्रीभण्डं पच्चवेविखतब्बं; 'क्ष्में पुत्तस्त 25 मे रित्तित्वता वीतिवत्तन्ती' ति पव्बजितेन श्रीभण्डं पच्चवेविखतब्बं; 'कच्च नु खो श्रहं सुञ्जागारे श्रीसरसामी' ति पब्बजितेन श्रिमण्डं पच्चवेविखतब्बं; 'श्रील्य नु खो मे उत्तरिमनुस्तधम्मो' अलमरियञ्जाण-

१. नियदं – सी० । २ ०मनुस्सवम्मा – सी०, स्या० रो० ।

वस्सनिवसेसो प्रधिगतो, योहं पच्छिमे काले सब्रह्मचारीहि पुट्टो न मक्रकु भविस्सामी ति पब्बजितेन ग्रमिण्हं पच्चवेनिखतब्ब । इमे खो, भिन्नखरे, दस धम्मा पब्बजितेन ग्रमिण्हं पच्चवेनिखतब्बा'' ति ।

६. सरीरट्ठधम्मसुत्तं

१. "दसयिमे, भिक्खवे, घम्मा सरीरद्वा । कतमे दस ? सीतं, उण्हं, जिघच्छा, पिपासा, उच्चारो, पस्सावो, कायसंवरो, वचीसंवरो, ऽ म्राजीवसंवरो, पोनोक्शविको भवसङ्खारो – इमे खो, भिक्खवे, दस धम्मा सरीरद्वा" ति ।

१०. भण्डनसूत्तं

- २. प्रथ खो भगवा सायन्हसमयं पटिसस्लाना बृद्धितो येन उप्रद्वानसाला तेनुपसङ्क्षीमः; उपसङ्क्षीमत्वा पञ्ञाते भ्रासने निसीदि । निसज्ज खो भगवा भिक्क् श्रामन्तेसि — "काय नृत्य, भिक्खवे, एतरिह कथाय सिन्निसन्ना सिन्नपतिता, का च पन वो अन्तराकथा 15 विष्यकता" ति ?
- ३. "इष मयं, भन्ते, पच्छाभत्तं पिण्डपातपटिकन्ता उपट्ठान-सालायं सिन्नसिन्ना सन्निपतिता भण्डनजाता कलहजाता विवादापन्ना ग्रञ्जमञ्जो मुखसन्तीहि वितुदन्ता विहरामा" ति ।
- ४. "न खो पनेतं, भिनखने, तुम्हाकं पतिरूपं कुलपुत्तानं सद्धाय र्य ग्रगारस्मा ग्रनगारियं पब्बजितानं, यं तुम्हे भण्डनजाता कलहजाता विवादापन्ना ग्रञ्ञमञ्जां मुखसत्तीहि वितुदन्ता विहरेय्याथ ।
- प्र. "दसयिमे, भिक्खवे, धम्मा सारणीया पियकरणा गरुकरणा सङ्गहाय प्रविवादाय सामन्गिया एकीभावाय संवत्तन्ति । कतमे दस ?.

१. सोहं – सी०, स्या०, रो०। २. पोनोप्रविको – सी०, रो०। ३. स्या० पोल्यके नरिव। ४. सदा – सी०, स्या०, रो०।

इघ, भिक्खवे, भिक्ख सीलवा होति, पातिमोक्खसंवरसंवुतो विहरति भाचारगोचरसम्पन्नो प्रणुमत्तेसु वज्जेसु भयदस्सावी, समादाय सिक्खति सिक्खापदेसु । यं पि, भिक्खवे, भिक्खु सीलवा होति ... पे०... समादाय सिक्खित सिक्खापदेसु, ग्रयं पि घम्मो सारणीयो पियकरणो गरुकरणो 5 सङ्हाय ग्रविवादाय सामग्गिया एकीभावाय संवत्तति ।

 "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्ख् बहुस्सुतो होति सुतघरो सतसन्निचयो, ये ते घम्मा म्रादिकल्याणा मज्झेकल्याणा परियोसान-कल्याणा सात्यं सब्यञ्जनं केवलपरिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं ग्रिभ-वदन्ति, तथारूपास्स धम्मा बहुस्सुता होन्ति धाता वचसा परिचिता 10 मनसानुपेन्खिता दिट्टिया सुप्पटिविद्धा । यं पि, भिन्खवे, भिन्खु बहुस्सुती होति ... पे ... दिट्टिया सुप्पटिविद्धा, अयं पि धम्मो सारणीयो पियकरणो गरकरणो सङ्ग्रहाय ग्रविवादाय सामग्गिया एकीभावाय संवत्तति ।

R. 90

B. 327

- ७. "पून च परं, भिक्खवे, भिक्खु कल्याणिमत्तो होति कल्याण-सहायो कल्याणसम्पवङ्को । यं पि, भिक्खवे, भिक्खु कल्याणमित्तो होति 13 कल्याणसहायो कल्याणसम्पवङ्को, ग्रयं पि घम्मो सारणीयो पियकरणो गरकरणो सङ्गहाय अविवादाय सामग्गिया एकीभावाय संवत्तति ।
- द. "पून च परं, भिक्खवे, भिक्ख सुवचो होति सोवचस्सकरणेहि धम्मेहि समन्नागतो लमो पदिन्खणग्गाही अनुसासनि । यं पि, भिवखवे, भिक्ल सूर्वचो होति सोवचस्सकरणेहि धम्मेहि समन्नागतो खमो 20 पदिनवणग्गाही अनुसासनि, अयं पि धम्मो सारणीयो पियकरणो गरुकरणो सङ्गहाय प्रविवादाय सामग्गिया एकीभावाय संवत्तति ।
- "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्ख यानि तानि सम्बद्धाचारीनं उच्चावचानि किङ्करणीयानि - तत्य दक्खो होति अनलसो, तत्रुपायाय वीमंसाय समन्नागतो अलं कातुं अलं संविधातुं । यं पि, भिक्खवे, भिक्ख 25 यानि तानि सब्रह्मचारीनं उच्चावचानि किङ्करणीयानि - तत्थ दक्लो होति ग्रनलसो तत्रूपायाय वीमंसाय समन्नागतो ग्रलं कालं म्रलं संविधातुं, ग्रयं पि धम्मो सारणीयो पियकरणो गरुकरणो सङ्ग्रहाय ग्रविवादाय सामग्गिया एकीभावाय संवत्तति ।
 - १०. "पून च परं, भिक्खवे, भिक्खु घम्मकामो होति पिय-

१. साराणीयो - सीo, स्थाo, रोo ।

B. 328

समुवाहारो, प्रमिषम्मे प्रमिविनये उळारपामोज्यो । यं पि, भिक्सवे, भिक्स् क्रिक्स् वम्मकामो होति पियसमुदाहारो, प्रमिषम्मे प्रमिविनये उळार-पामोज्यो, प्रयं पि धम्मो सारणीयो पियकरणो गरुकरणो सङ्ग्रहाय प्रविवादाय सामग्गिया एकीमावाय संवत्ति ।

११. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु झारद्धविरियो विहरति उ
प्रकुसलानं घम्मानं पहानाय कुसलानं घम्मानं उपसम्पदाय, थामवा
दब्ह्परक्कमो अनिक्खित्तघुरो कुसलेसु घम्मेसु । यं पि, भिक्खवे,
भिक्खु झारद्धविरियो विहरति अकुसलानं घम्मानं पहानाय कुसलानं
घम्मानं उपसम्पदाय, थामवा दब्ह्परक्कमो अनिक्खित्तघुरो कुसलेसु
घम्मेसु, प्रयं पि घम्मो सारणीयो पियकरणो गरुकरणो सङ्ग्रहाय 10
प्रविवादाय सामिणया एकीभावाय संवत्तति ।

१२. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु सन्तुद्वो होति इतरीतर-चीवरपिण्डपातसेवासनिग्लानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारेन । यं पि, भिक्खवे, भिक्खु सन्तुद्वो होति इतरीतरचीवरपिण्डपातसेनासन-गिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारेन, अयं पि धम्मो सारणीयो ... पे०... 15 संबत्ति।

१३. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु सितमा होति, परमेन सित-नेपक्केन समक्षागतो, चिरकतं पि चिरभासितं पि सिरता अनुस्सरिता। यं पि, भिक्खवे, भिक्खु सितमा होति, परमेन सितनेपक्केन समक्षागतो, चिरकतं पि चिरभासितं पि सिरता अनुस्सरिता, अयं पि धम्मो 20 सारणीयो ...पे०... संवत्ति।

१४. "पुन च परं, भिनखनं, भिनखं पञ्जाना होति, उदयरथ-गामिनिया पञ्जाय समन्नागतो अरियाय निब्बेधिकाय सम्मा दुनखनखय-गामिनिया । यं पि ,भिनखनं, भिनखं पञ्जाना होति, उदयरवगामिनिया पञ्जाय समन्नागतो अरियाय निब्बेधिकाय सम्मा दुनखनखयगामिनिया, 28 प्रयं पि धम्मो सारणीयो ... पे०... संवत्तति । इमे खो, भिनखनं, दस धम्मा सारणीया पियकरणा गठकरणा सङ्गहाय अविवादाय सामग्गिया एकोभावाय संवत्तती" ति ।

अक्कोसवस्मो पञ्चमो ।

१. उळारपामुज्जो - सी०, रो० ।

स्सुहानं

विवादा दे च मूलानि, कुसिनारपवेसने । सक्को महालि ग्रभिण्हं, सरीरट्ठा च भण्डना ति ।। पठमो पण्णासको समस्तो ।

६. सचित्तवग्गो

१. सचित्तसुत्तं

 एकं समयं भगवा सावत्ययं विहरति जेतवने भनाय-पिण्डिकस्स झारामे । तत्र खो भगवा भिक्खू आमन्तीस – "भिक्खवो"
 ति । "भदन्ते" ति ते भिक्ख् भगवतो पञ्चस्सोस् । भगवा एतदबोच –

२. "नो चे, भिक्खवे, भिक्खु परिचत्तपरियायकुसलो होति, प्रय 'सचित्तपरियायकुसलो' भविस्सामी" ति – एवं हि वो, भिक्खवे, सिक्खितब्बं।

३. "कथं च, भिक्खवं, भिक्खु सचित्तपरियायकुसलो होति?
सेययापि, भिक्खवं, इत्थी वा पुरिसो वा दहरो युवा मण्डनकजातिको
प्रावासे वा परिसुद्धे परियोदाते अच्छे वा उदकपत्ते सकं मुखनिमित्तं
पच्चवंक्खमानो सचे तत्य पस्सित रजं वा अङ्गणं वा, तस्सेव रजस्स
वा अङ्गणं वा, तेनेवत्तमनो होति परिपुण्णसङ्कप्पो — 'लाभा वत मे, परिसुद्धे
वत में ति । एवमेव खो, भिक्खवं, भिक्खुनो एच्चवंक्खणा बहुकारा
होति कुसलेसु घम्मेसु — 'अभिज्ञालु न खो बहुलं विह्रामि, प्रनिभजन्नालु न खो बहुलं विह्रामि, अयापन्नचित्तो न खो बहुलं विह्रामि, व्यवतो न खो बहुलं विह्रामि, अविक्रो
बहुलं विह्रामि, अनुद्धतो न खो बहुलं विह्रामि, उद्यो वृ
खो बहुलं विह्रामि, अगुद्धतो न खो बहुलं विह्रामि, अविक्रच्छो न
खो बहुलं विह्रामि, अण्वतो न खो बहुलं विह्रामि, अन्वतो न
खो बहुलं विह्रामि, तिण्णविचिकिच्छो न खो बहुलं विह्रामि, अधिकोच्छो न
खो बहुलं विह्रामि, तिण्णविचिकिच्छो न खो बहुलं विह्रामि, अधिकोच्छो न
खो बहुलं विह्रामि, तिण्णविचिकिच्छो न खो बहुलं विह्रामि, अधिकोच्छो न
खो बहुलं विह्रामि, तिण्णविचिकिच्छो न
खो बहुलं विह्रामि, क्षो चुलं विह्रामि, क्षो चित्रामि, क्षो चुलं विह्रामि, क्षो चित्रामि, क्षो चुलं विह्रामि, क्षो चित्रामि, क्षो चित्रामि, क्षो चुलं विह्रामि, क्षो चित्रामि, क्षो चुलं विह्रामि, क्षो चुलं विह्रामि, क्षो चित्रामि, क्षो चित्रामि, क्षो चुलं विह्रामि, क्षो चित्रामि, चित्रामि, क्षो चित्रामि, क्षो चित्रामि, क्षो चित्रामि, क्षो चित्रामि, चित्रामि, क्षो चित्रामि, च

B. 329

12.92

R. 93

१-१. विवादय्येव मृताति - सी०। २. क्रुसिनारायवेसते - सी०, स्वा०, रो०। १-३ सका महाति बम्मा च - सी०, स्वा०, रो०। ४-४. सानित्यस्थ्वासको पठमो - सी०, स्वा०, रो०। ४-४. ० क्रुसत। मविस्तामा - स्वा०। १. वम्ब्यक्रासतियो - सी०; मध्यक्तकातियो - रो०। ७ वर्षति - स्वा०। १. वर्षतिकच्छो - स्वा०।

20

न सो बहलं विहरामि, प्रक्लोधनो नु सो बहुलं विहरामि, सिक्कुलिट्र-चित्तो नु स्रो बहुलं विहरामि, ग्रसिङ्क लिट्टचित्तो नु स्रो बहुलं विह-रामि, सारद्धकायो नु स्तो बहुलं विहरामि, ग्रसारद्धकायो नु स्तो बहुलं विहरामि, कुसीतो न खो बहुलं विहरामि, आरद्धविरियो न खो बहुलं विहरामि, असमाहितो नु खो बहुलं विहरामि, समाहितो नु खो बहुलं 5 विहरामी' ति ।

४. "सचे, भिक्खवे, भिक्खु पच्चवेक्खमानो एवं जानाति -'म्रभिज्ञाल बहलं विहरामि, ब्यापन्नचित्तो बहलं विहरामि, बीनमिद्ध-परियुद्रितो बहुलं विहरामि, उद्धतो बहुलं विहरामि, विचिकिच्छो बहुलं विहरामि, कोधनो बहुलं विहरामि, सिङ्कालिट्टचित्तो बहुलं विहरामि, 10 सारद्धकायो बहुलं विहरामि, कुसीतो बहुलं विहरामि, श्रसमाहितो बहुलं विहरामी' ति, तेन, भिक्खवे, भिक्खुना तेसंयेव पापकानं श्रकुसलानं धम्मानं पहानाय ग्रधिमत्तो छन्दो च वायामो च उस्साहो च उस्सोव्ही च अप्पटिवानी च सति च सम्पज्ञां च करणीयं । सेय्यथापि, भिक्खवे, आदित्तचेलो वा आदित्तसीसो वा । तस्सेव चेलस्स वा सीसस्स 15 वा निब्बापनाय अधिमत्तं छन्दं च वायामं च उस्साहं च उस्सोब्हि च ग्रप्यदिवानि च सति च सम्पज्ञां च करेया । एवमेव खो तेन. भिक्खवे. भिक्खना तेसंयेव पापकानं अकुसलानं धम्मानं पहानाय म्रधिमत्तो छन्दो च वायामो च उस्साहो च उस्सोव्ही च अप्पटिवानी च सति च सम्पज्ञां च करणीयं ।

५. "सचे पन, भिक्खवे, भिक्खु पच्चवेच्खमानो एवं जानाति – 'ग्रनभिज्झाल बहलं विहरामि, श्रव्यापन्नचित्तो बहलं विहरामि, विगत-थीनमिद्धो बहुलं विहरामि, अनुद्धतो बहुलं विहरामि, तिण्णविचिकिच्छो बहलं विहरामि, प्रक्कोधनो बहुलं विहरामि, ग्रसङ्किलद्वित्तो बहुलं विहरामि, ग्रसारद्धकायो बहुलं विहरामि, ग्रारद्धविरियो बहुलं 25 विहरामि, समाहितो बहुलं विहरामी' ति, तेन, भिक्खवे, भिक्खुना तेसुयेव कुसलेसु धम्मेसु पतिद्राय उत्तरि म्रासवानं खयाय योगी करणीयो" ति ।

१. उत्तरि - सी०, स्था०, रो०।

२. सारिपुत्तसुत्तं

 तत्र खो ब्रायस्मा सारिपुत्तो भिक्ख् ब्रामन्तेसि – "ब्राबुसो भिक्खवे" ति । "ब्रावुसो" ति खो ते भिक्ख् ब्रायस्मतो सारिपुतस्स पच्चस्सोस् । ब्रायस्मा सारिपुत्तो एतदवोच –

२. "नो चे, ब्रावुसो, भिक्खु परचित्तपरियायकुसलो होति, श्रम 'सिचतपरियायकुसलो भिक्सामी' ति – एवं हि वो, ब्रावुसो, सिक्सितल्लं ।

B. 931

R. 95

३. "कथं च, ब्रावुसी, भिक्खु सचित्तपरियायकुसली होति ? सेय्यथापि, ब्रावुसो, इत्थी वा पुरिसो वा दहरो युवा मण्डनकजातिको बादासे वा परिसुद्धे परियोदाते ब्रच्छे वा उदपत्ते सकं मखनिमित्तं पच्च-10 वेक्खमानो सचे तत्थ पस्सति रजं वा ग्रङ्गणं वा, तस्सेव रजस्स वा ग्रङ्ग-णस्स वा पहानाय वायमति । नो चे तत्य पस्सति रजं वा श्रञ्जणं वा, तेनेवत्तमनो होति परिपूष्णसङ्ख्यो - 'लाभा वत मे, परिसुद्धं वत मे' ति । एवमेव लो, म्रावुसो, भिक्खुनो पञ्चवेक्खणा बहुकारा होति कुसलेसु धम्मेसु - 'ग्रिभिज्झालु नु लो बहुलं विहरामि, श्रनभिज्झालु 15 नु सो बहुलं विहरामि, व्यापन्नचित्तो नु सो बहुलं विहरामि, ग्रव्यापन्न-चित्तो नु लो बहुलं विहरामि, थीनमिद्धपरियुट्टितो नु लो बहुलं विहरामि, विगतथीनमिद्धी नु खी बहलं विहरामि, उद्धती न खी बहलं विहरामि. भन्दतो नु सो बहुलं विहरामि, विचिकिच्छो नु सो बहुलं विहरामि, तिण्णविचिकिच्छो नु खो बहुलं विहरामि, कोधनो नु खो बहुलं विहरामि, 20 अनकोधनो न खो बहलं विहरामि, सिङ्कलिट्रिचित्तो न खो बहलं विहरामि. ग्रसङ्किलिट्टिचित्तो न स्तो बहुलं विहरामि, सारद्धकायो न स्तो बहुलं विहरामि, असारद्धकायो नु स्रो बहुलं विहरामि, कुसीतो न स्रो बहुलं विहरामि, ग्रारद्वविरियो न स्त्रो बहुलं विहरामि, समाहितो न स्त्रो बहुलं विहरामि, ग्रसमाहितो नु स्रो बहुलं विहरामी' ति ।

४. "तचे, ब्राव्सो, भिक्खु पञ्चवेक्खमानो एवं जामाति — 'ब्रिभिज्झालु बहुलं विहरामि ... पे०... ब्रसमाहितो बहुलं विहरामी' ति, तेनावृसो, भिक्खुना तेसंयेव पापकानं ब्रकुसलानं घम्मानं पहानाय ब्रधि-मत्तो ख्रन्दो च वायामो च उस्साहो च उस्सोव्ही च ब्रप्यटिवानी च सति च सम्पज्ञा च करणीयं। सेय्यवापि, ब्रावुसो, ब्रादित्तचेलो वा प्रादित्तसीसो वा । तस्सेव चेलस्स वा सीसस्स वा निब्बापनाय प्रिषमत्तं खन्दं च वायामं च उस्साहं च उस्सोन्हि च प्रप्यटिवानि च सर्ति च सम्प-जञ्जां च करेच्य । एवमेव खो, प्रावुसो, तेन भिक्खुना तेसंयेव पापकानं प्रकुसलानं घम्मानं पहानाय प्रिषमतो छन्दो च वायामो च उस्साहो च उस्सोब्ही च प्रप्यटिवानी च सति च सम्पज्ञां च करणीयं ।

 "सचे पनावुसो, भिक्खु पञ्चवेक्खमानो एवं जानाति – 'अनिभिज्ञालु बहुलं विह्रामि ... पे०... समाहितो बहुलं विह्रामी' ति, तेनावुसो, भिक्खुना तेसुयेव कुसलेसु घम्मेसु पितट्ठाय उत्तरि आसवानं खयाय योगो करणीयो" ति ।

३. ठितिसुत्तं

- १. "ठिति पाहं", भिक्खने, न वण्णयामि कुसलेसु धम्मेसु, 10 ह. अ पगेव परिहानि । बुङ्कि च लो धहं, भिक्खने, वण्णयामि कुसलेसु धम्मेसु, नो ठिति नो हानि ।
- २. "कयं च, भिक्खवे, हानि होति कुसलेलु धम्मेसु, नो ठिति नो वृद्धि ? इध, भिक्खवे, भिक्खु यत्तको होति सद्धाय सीलेन सुतेन चागेन पञ्जाय पटिभानेन, तस्स ते धम्मा नेव तिटुन्ति नो बृद्धित । हानिमेतं, भिक्खवे, वदामि कुसलेसु धम्मेसु, नो ठिति नो वृद्धि । एवं खो, भिक्खवे, हानि होति कुसलेसु धम्मेसु, नो ठिति नो वृद्धि ।
- ३. "कथं च, भिक्खवे ठिति होति कुसलेसु धम्मेसु, नो हानि नो वृद्धि ? इध, भिक्खवे, भिक्खु यत्तको होति सद्धाय सीकेन सुतेन चागेन पञ्जाय पटिभानेन, तस्स ते धम्मा नेव हायन्ति नो बहुन्ति । 20 ठितिमेतं, भिक्खवे, वदामि कुसलेसु धम्मेसु, नो हानि नो वृद्धि । एवं स्तो, भिक्खवे, ठिति होति कुसलेसु धम्मेसु, नो वृद्धि नो हानि ।
- ४. "कथं च, भिवखवं, वृद्धि होति कुसलेसु धम्मेसु, नो ठिति नो हानि ? इघ, भिवखवं, भिवखु यत्तको होति सद्धाय सीलेन सुतेन चायेन पञ्जाय पटिभानेन, तस्स ते धम्मा नेव तिटुन्ति नो हायन्ति । वृद्धिमेतं, 25 भिवखवं, वदामि कुसलेसु धम्मेसु, नो ठिति नो हानि । एवं खो, भिवखवं, वृद्धि होति कुसलेसु धम्मेसु, नो ठिति नो हानि ।

१. पहुं - सी०, स्वा०, री०। २. बुद्धि - सी०, रो०। ३. बच्चेमि - स्वा०।

R. 98

४. "नो चे, भिक्खवे, भिक्खु परिचत्तपरियायकुसलो होति, ग्रथ 'सचित्तपरियायकुसलो भविस्साभी' ति – एवं हि वो, भिक्खवे, सिक्खितब्बं।

६. "कथं च, भिक्खवे, भिक्खु सचित्तपरियायकुसलो होति ? सेय्ययापि, भिक्खवे, इत्थी वा पुरिसो वा दहरो युवा मण्डनकजातिको ग्रादासे वा परिसुद्धे परियोदाते ग्रच्छे वा उदपत्ते सकं मुखनिमित्तं पच्चवेक्खमानो सचे तत्थ पस्सति रजं वा ग्रङ्गणं वा, तस्सेव रजस्स वा ग्रङ्गणस्स वा पहानाय वायमित । नो चे तत्थ पस्सति रजं वा ग्रङ्गणं वा, तेनेवत्तमनो होति परिपुण्णसङ्कष्पो - 'लाभा वत मे, परिसुद्धं वत 10 में ति । एवमेव स्रो, भिक्खवे, भिक्खुनो पच्चवेक्खणा बहुकारा होति कुसलेसु धम्मेसु – 'ग्रमिण्झालु नु खो बहुलं विहरामि, ग्रनभिण्झालु नु स्रो बहुलं विहरामि, ब्यापम्नचित्तो नु स्रो बहुलं विहरामि, अब्यापन्न-वित्तो नु बो बहुलं विहरामि, थीनमिद्धपरियद्विता नु खो बहुलं विहरामि, विगतथीनिमद्धो नु स्रो बहुलं विहरामि, उद्धतो न् स्रो बहुलं विहरामि, 15 ग्रनुद्धतो नु खो बहुलं विहरामि, विचिकिच्छो नु खो बहुलं विह-रामि, तिण्णविचिकिच्छो नु खो बहुलं विहरामि, कोधनो नु खो बहुलं विहरामि, अक्कोधनो नु खो बहुल विहरामि, सङ्किलट्टिचित्तो नु खो बहुलं विहरामि, श्रसिङ्गिलिट्टचित्तो नु खो बहुलं विहरामि, सारद्धकायो न सो बहलं विहरामि, असारद्वकायो न स्तो बहलं विहरामि, कुसीतो 20 नु सो बहुनं विहरामि, आरद्धविरियो नु सो बहुनं विहरामि, समाहितो न सो बहुलं विहरामि, ग्रसमाहितो न सो बहुलं विहरामी' ति । ७. "सचे, भिक्खवे, भिक्ख पच्चवेक्खमानो एवं जानाति -

नु सा बहुल । वहरामा, प्रसमाहता नु सा बहुल । वहरामा । त ।

७. "सन्, भिक्सवे, भिक्स पच्चवक्समानो एवं जानाति —
'श्रमिज्झाल् बहुलं विहरामि, अपापनित्तो बहुलं विहरामि, शीनमिद्धपरियृद्धितो बहुलं विहरामि, उद्धतो बहुलं विहरामि, विचिक्तच्छो बहुलं

25 विहरामि, कोधनो बहुलं विहरामि, साङ्किलिट्डीचतो बहुलं विहरामि,
सारद्धकायो बहुलं विहरामि, कुसीतो बहुलं विहरामि, असमाहितो
बहुलं विहरामी' ति, तेन, भिक्सवे, भिक्सुना तेसयेव पापकानं अकुसतानं
धन्मानं पहानाय अधिमत्तो छत्त्रो च नायामो च उत्साहो च उस्साम्ही
च श्रप्पटिवानी च सति च सम्पजञ्जं च करणीयं । सय्ययापि, स्माच्सवे,

30 श्रादित्तचेलो वा आदित्तसीसो वा । तत्सव चेलस्स वा सीसस्स वा
निक्सापनाय सिंधमत्तं छन्दं च वायामं च उत्साहं च उस्सोन्हि

प्रप्रटिवानि च सिंत च सम्पज्ञन्नं च करेष्य; एवसेव खो, भिक्खवे, तेन भिक्खुना तेसंयेव पापकानं अकुसलानं बम्मानं पहानाय अधिमसी छन्दो च बायामो च उस्साहो च उस्सोन्ही च प्रप्रटिवानी च सिंत च सम्पज्ञन्नं च करणीयं।

प. "सचे पन, भिक्खवे, भिक्खु पच्ववेक्खमानो एवं जानाति 5 व्र 'भनभिज्ञालु बहुलं विहरामि, भ्रव्यापन्निचिता बहुलं विहरामि, विगत-थीनमिद्धो बहुलं विहरामि, भ्रन्द्वतो बहुलं विहरामि, तिण्णविधिकिच्छो बहुलं विहरामि, भ्रक्तोषनो बहुलं विहरामि, श्रसिङ्किलिट्टिचितो बहुलं विहरामि, भ्रसारद्धकायो बहुलं विहरामि, भ्रारद्धविरियो बहुलं विहरामि, समाहितो बहुलं विहरामी' ति, तेन, भिक्खवे, भिक्खुना तेसुयेव कुसलेसु 10 धम्मेलु पतिद्वाय उत्तरि श्रासवानं खयाय योगो करणीयो" ति ।

४. समयसूत्तं

 "नो चे, भिक्खवे, भिक्खु परिचत्तपरियायकुसलो होति, प्रथ 'सचित्तपरियायकुसलो भविस्सामी' ति – एवं हि वो, भिक्खवे, सिक्खितब्बं।

२. "कथं च, भिक्खने, भिक्ख सिक्तपरियायकुसको होति ? 15 सेय्ययापि, भिक्खने, इत्यी वा पुरिसो वा दहरो युवा मण्डनकजातिको आदासे वा परिसुद्धे परियोदाते अच्छे वा उदपते सकं मुखनिमित्तं पच्चवेक्खमानो सचे तत्थ पस्सित रजं वा अङ्गणं वा, तस्सेव रजस्स वा अङ्गणं वा, तस्सेव रजस्स वा अङ्गणं वा, तेनेवत्तमनो होति परिपुण्वसङ्कृष्पो — 'लाभा वत मे, परिसुद्धं 20 अ. 50 वत मे' ति । एवमेव खो, भिक्खने, भिक्खने। पच्चवेक्खणा बहुकारा होति कुसलेसु धम्मेसु — 'लाभी नु खोम्हि अञ्चलतं चेतोसमथस्स, न नु खोम्हि लाभी अञ्चलतं चेतोसमथस्स, न नु खोम्हि लाभी अञ्चलतं चेतोसमथस्स, न नु खोम्हि लाभी अञ्चलतं चेतोसमयस्स, न नु खोम्हि लाभी अध्वपञ्जाधम्मविषस्सनाया' ति ।

३. "सचे, भिक्खने, भिक्खु पञ्चनेक्खमानो एवं जानाति — 25 'लामीम्ट्रि प्रज्ञसत्तं चेतोसमथस्त, न लाभी अधिपञ्जाधम्मविपस्तनाया' ति, तेन, भिक्खने, भिक्खुना प्रज्ञसत्तं चेतोसमधे पतिद्वाय प्रविपञ्जा- धम्मविपस्तनाय योगो करणीयो । सो प्रपरेन समयेन लाभी चेव होति प्रज्ञसत्तं चेतोसमथस्त लाभी च प्रविपञ्जाधम्मविपस्सनाय ।

R. 100

४. "सचे पन, भिक्खने, भिक्ख पञ्चवेक्समानो एवं जानाति — 'लाभीम्हि' अधिपञ्जाधम्मविपस्ताय, न लाभी अज्झतं चेतो-समयस्ता' ति, तेन, भिक्खने, भिक्खना अधिपञ्जाधम्मविपस्ताय पतिट्ठाय ग्रज्झतं चेतीसमये योगो करणीयो । सो अपरेन समयेन लाभी व चेव होति अधिपञ्जाधम्मविपस्तनाय लाभी च अज्झतं चेतोसमयस्त ।

५. "सचे, पन, भिक्खवे, भिक्खु पच्चवेक्खमानो एवं जानाति — 'न लाभी अज्ञ्वतं चेतोक्षमथस्स, न लाभी अधिपञ्जाधम्मविपस्सनाया' ति, तेन, भिक्खवे, भिक्खुना तसंयेव कुसलानं घम्मानं पटिलाभाय अधिमत्ता छन्दो च वायामो च उस्साहो च उस्सोच्ही च अप्पटिवानी च सित । च सम्पञ्ज्ञां च करणीयं । सेट्यवापि. भिक्खवे, आदित्तचेलो वा आदित्तसीसो चा । तस्सव चेलस्स वा सीसस्म वा निव्वापनाय अधिमत्तं छन्दं च वायामं च उस्साहं च उस्मीव्हं च अप्पटिवानि च सीतं च सम्पञ्ज्ञां च करेट्य । एवमेव खो, भिक्खवे, तेन भिक्खुना तेसंयेव कुसलानं घम्मान पटिलाभाय प्रधिमत्तो छन्दो च वायामो च उस्साहो च उस्सोच्ही च अप्पटिवानी च सित च सम्पञ्ज्ञां च करणीयं । सो अपन्ता व स्मिन व सम्पन नामी च व स्थाहो च उन्हाहो च अपनि नामी चेव होति अज्ञ्ञत्तं चेतोक्षमथस्स लाभी च अधि-पञ्जाधम्मविपस्ताय ।

 "सचे पन, भिक्खवे, भिक्ख पच्चवेक्खमानो एवं जानाति – 'लामीम्हि अञ्झतं चेतोसम्बस्म, लामी अधिपञ्ञाधम्मविपस्सनाया'
 ति, तेन, भिक्खवे, भिक्खुना तेसुयेव कुसलेनु धम्मेमु पतिट्ठाय उत्तरि आसवानं खयाय योगो करणीयो ।

७. "बीवरं पाहं, भिक्खवे, दुविधेन वदामि – सेवितब्बं पि असेवितब्बं पि । पिण्डपातं पाहं, भिक्खवे, दुविधेन वदामि – सेवितब्बं पि असेवितब्बं पि । सेनासनं पाहं, भिक्खवे, दुविधेन वदामि – सेवितब्बं
१प असेवितब्बं पि । गामिनगमं पाहं, भिक्खवे, दुविधेन वदामि – सेवितब्बं पि असेवितब्बं पि । जनपदपदेसं पाहं, भिक्खवे, दुविधेन वदामि – सेवितब्बं पि असेवितब्बं पि । पुग्गलं पाहं, भिक्खवे, दुविधेन वदामि – सेवितब्बं पि असेवितब्बं पि । पुग्गलं पाहं, भिक्खवे, दुविधेन वदामि – सेवितब्बं पि असेवितब्बं पि ।

पंचीवरं पाहं, भिक्सवं, दुविषेन वदामि – सेवितब्बं

लाभिम्ह − स्था०, रो०।

R. 101

पि असेवितब्बं पी' ति, इति खो पनेतं नृतं । किञ्चेतं पटिच्च नृतं ? तत्य यं जञ्जा चीवरं — 'इदं खो मे चीवरं सेवतो अकुसला धम्मा अभि-वृद्वन्ति, कुसला धम्मा परिहायन्ती' ति, एवरूपं चीवरं न सेवितब्बं । तत्य यं जञ्जा चीवरं — 'इदं खो मे चीवरं सेवतो अकुसला धम्मा परिहायन्ति, कुसला धम्मा अभिवृद्वन्ती' ति, एवरूपं चीवरं सेवितब्बं । 5 'चीवरं पाहं, भिक्तब्बं , दुविधेन वदामि — सेवितब्बं पि असेवितब्बं पी' ति, इति यं तं वत्तं, इदमेतं पटिच्च वत्तं ।

६. "'पिण्डपातं पाहं, भिक्सवं, दुविधेन वतामि – सेवितब्बं पि असेवितब्बं पी' ति, इति खो पनेतं वृत्तं । किञ्चेतं पटिण्च वृत्तं ? तत्थ यं जञ्ञा पिण्डपातं – 'इमं लो मे पिण्डपातं सेवतो अकुसला अध्यमा अभिवङ्गीत, कुसला धम्मा परिहायन्ती' ति, एवरूपो पिण्डपातो न सेवितब्बो । तत्थ यं जञ्ञा पिण्डपातं – 'इमं लो मे पिण्डपातं सेवतो अकुसला धम्मा परिहायन्ति, कुसला धम्मा अभिवङ्गन्ती' ति, एवरूपो पिण्डपातो सेवितब्बो । 'पिण्डपातं पाहं, भिक्सवं, दुविधेन वदामि – सेवितब्बं, पि असेवितब्बं पी'ति, इति यं तं वृत्तं, इदसतं पटिण्च वृत्तं । अ

१०. "सेनासनं पाहं, भिक्खवे, दुविघेन वदामि — सवितब्बं पि असेवितब्बं पी' ति, इति खो पनेतं वृत्तं । किञ्चेतं पिटच्च बृत्तं ? तत्थ यं जञ्जा सेनासनं — 'इदं खो मे सेनासनं सेवतो अकुसला घम्मा प्रभिवङ्गन्ति, कुसला घम्मा परिहायन्ती' ति, एवरूपं सेनासनं न सेवित्तब्बं । तत्थ यं जञ्जा सेनासनं — 'इदं खो मे सेनासनं सेवतो अकुसला १० घम्मा परिहायन्ति, कुसला घम्मा अभिवङ्गन्ती' ति, एवरूपं सेनासनं सेवितब्बं । 'सेनासनं पाहं, भिक्खवे, दुविघेन वदामि — सेवितब्बं पि असेवितब्बं पी' ति, इति यं तं वृत्तं, इदसेतं परिच्च वृत्तं ।

११. "गामिनगमं पाहं, भिक्खने, दुविधेन वदाभि — सेवि-तब्बं पि असेवितब्बं पी'ति, इति खो पनेतं वृत्तं । किञ्चेतं पटिच्च वृत्तं ? 25 तत्थ यं जञ्जा गामिनगमं — 'इमं' खो मे गामिनगमं सेवतो अकुसला घम्मा अभिवड्डान्ति, कुसला घम्मा परिहायन्ती' ति, एवरूपो गामिनगमो न सेवितब्बो । तत्थ यं जञ्जा गामिनगमं — 'इमं खो मे गामिनगमं सेवतो अकुसला घम्मा परिहायन्ति, कुसला घम्मा अभिवड्डन्ती' ति, स्वरूपो

१. इदं - सी०, स्या०।

20

गामनिगमो सेवितब्बो । 'गामनिगमं पाहं, भिक्खवे, दुविषेन वदामि – सेवितब्बं पि प्रसेवितब्बं पी'ति, इति यं तं वुत्तं, इदमेतं पटिच्च वुत्तं ।

१२. "'जनपदपदेसं पाहं, भिक्खते, दुविधेन बदामि — सेवितस्बं पि असेवितब्बं पी' ति, इति खो पनेतं वृत्तं । किञ्चेतं पटिच्च ३ बुत्तं ? तत्व यं जञ्जा जनपदपदेसं — 'इमं खो मे जनपदपदेसं सेवतो अकुसता घम्मा अभिवद्गुन्ति, कुसला घम्मा परिहायन्ती' ति, एवरूपो जनपदपदेसो न सेवितब्बो । तत्व यं जञ्जा जनपदपदेसं — 'इमं खो मे जनपदपदेसं सेवतो अकुसला घम्मा परिहायन्ति, कुसला घम्मा अभि-वद्गन्ती' ति, एवरूपो जनपदपदेसो सेवितब्बो । 'जनपदपदेसं पाहं, 10 भिक्खते, दुविधेन बदामि — सेवितब्बं पि असेवितब्बं पी' ति, इति यं तं बत्तं, इदमेतं पटिच्च वत्तं ।

१३. "पुगालं पाहं, भिक्खवे, दुविधेन वदामि — सेवितब्बं पि असेवितब्बं पो' ति, इति खो पनेतं वृत्तं । किञ्चतं पिटच्च बृत्तं ? तत्य यं जञ्जा पुगालं – 'इमं खो मे पुगालं सेवतो अकुसला धम्मा अभि
वद्वत्ति, कुसला धम्मा परिहायन्ती' ति, एवरूपो पुगालो न सेवितब्बो । तत्य यं जञ्जा पुगालं – 'इमं खो मे पुगालं सेवतो अकुसला धम्मा परिहायन्ति, कुसला धम्मा अभिवड्डन्ती' ति, एवरूपो पुगालो सेवितब्बो । 'पुगालं पाहं, भिक्खवे, दुविधेन वदामि — सेवितब्बं पि असेवितब्बं पी' ति, इति यं तं बुत्तं, इदसेतं पटिच्च बुत्तं" ति ।

४. परिहानसुत्तं

 तत्र खो आयस्मा सारिपुतो भिक्खू आमन्तेसि – "आवुसो भिक्खवें" ति । "आवुसो" ति खो ते भिक्खू आयस्मतो सारिपुत्तस्स पञ्चस्सोसुं । आयस्मा सारिपुतो एतदवोच –

 "परिहानधम्मो पुग्गलो, परिहानधम्मो पुग्गलो' ति, श्रावुसो, वृच्वति । 'श्रपरिहानधम्मो पुग्गलो, श्रपरिहानधम्मो पुग्गलो'
 ति, श्रावुसो, वृच्वति । कितावता तु स्रो, श्रावुसो, परिहानधम्मो पुग्गलो वृत्तो मगवता, कितावता च पन अपरिहानधम्मो पुग्गलो बृत्तो मगवता" ति ?

१. भिक्सवो - सी०, स्या०, रो०।

"दूरतो पि खो मयं, बाबुसो, बागच्छाम बारमतो सारि-पुत्तस्य सन्तिके एतस्स मासितस्स ब्रत्यमञ्ञातुं । साधु वतायसमन्तं-येव सारिपुत्तं पटिभातु एतस्स भासितस्स ब्रत्यो । ब्रायस्मतो सारि-पुत्तस्य सुत्वा भिक्ख् धारेस्सन्ती'' ति ।

R. 103

३. "तेनहाब्सो, सुणाथ, साधुकं मनसि करोब; भासिस्सामी" अ ति । "एवमाबुसो" ति खो ते भिक्ख् भ्रायस्मतो सारिपुत्तस्स पच्च-स्सोसुं । श्रायस्मा सारिपुत्तो एतदबोच — - ---

R. 104

- ४. "कितावता नृ खो, धावुसो, परिहानधम्मो पुग्गलो बुत्तो भगवता ? इधावुसो, भिक्खु धस्सुतं चेव धम्मं न सुणाति, सुता चस्स धम्मा सम्मोसं गच्छिन्त, ये चस्स धम्मा पुळ्चे चेतसो ध्रसम्फुट्टपुळ्चा ते 10 चस्स न समुदाचरन्ति, अविञ्ञातं चेव न विजानाति । एत्तावता खो, ग्रावुसो, परिहानधम्मो पुग्गलो बुत्तो भगवता ।
- ५. "कित्तावता च पनाबुसो, ग्रपरिहानधम्मो पुग्गलो बुत्तो भगवता ? इधाबुसो, भिक्खु ग्रस्सुतं चेव धम्मं सुणाति, सुता चस्स धम्मा न सम्मोसं गच्छन्ति, ये चस्स धम्मा पुब्बे चेत्तसो ग्रसम्फुट- 15 पुब्बा ते चस्स समुदाचरन्ति, ग्रविञ्ञातं चेव विजानाति । एत्तावता लो, ग्राबुसो, ग्रपरिहानधम्मो पुग्गलो बुत्तो भगवता ।
- ६. "नो चे, ब्रावुसो, भिक्खु परचित्तपरियायकुसलो होति, ब्रथ 'सचित्तपरियायकुसलो भविस्सामी' ति – एवं हि वो, ब्रावुसो, सिक्खितब्बं।
- ७. "कथं चावुसो, भिक्खु सचित्तपरियायकुसलो होति ? संय्ययापि, आवुसो, इत्यी वा पुरिसो वा दहरो युवा मण्डनकजातिको आवासे वा परिसुद्धे परियोदाते अच्छे वा उदपत्ते सकं मुखिनिमित्तं पच्य-वेक्खमानो सचे तत्य पस्सति रजं वा अङ्गणं वा, तस्सेव रजस्स वा अङ्गण्णास्स वा पहानाय वायमति । नो चे तत्य पस्सति रजं वा अङ्गणं वा, 25 तेनेवत्तमनो होति परिपुणसङ्कष्णो 'लाभा वत मे, परिसुद्धं वत में' ति । एवमेव खो, आवुसो, भिक्खुनो पच्चवेक्खणा बहुकारा होति कुसलेसु धम्मेषु —'अनिश्वक्षातृ नु खो बहुलं विहरामि, संविज्जति नु खो में एसो धम्मो उदाहु नो, अस्थापक्षचित्तो नु खो बहुलं विहरामि, संविज्जति त

१. भ्रागच्छेम्याम – सी०, स्या॰, रो०। २. सन्तिकं – सी०। ३ सम्मोहं – सी०, स्या॰, रो०। नु स्रो में एसो घम्मो उदाहु नो, विगतधीनमिद्धो नु स्रो बहुलं बिहुएसि, संविज्जति नु स्रो में एसो घम्मो उदाहु नो, अनुद्धतो नु स्रो बहुलं विहुएसि, संविज्जति नु स्रो में एसो घम्मो उदाहु नो, तिण्णविचिकिच्छो नु स्रो बहुलं विहुएसि, संविज्जति नु स्रो में एसो घम्मो उदाहु नो, अक्कोधनो उ नु स्रो बहुलं विहुरामि, संविज्जति नु स्रो में एसो घम्मो उदाहु नो, असिङ्कतिहुचित्तो नु स्रो बहुलं विहुरामि, संविज्जति नु स्रो में एसो घम्मो उदाहु नो, लाभी नु स्रोम्ह प्रज्झत्तं घम्मपामोज्जस्स, संविज्जति नु स्रो में एसो घम्मो उदाहु नो, लाभी नु स्रोम्ह अञ्जत्त नु स्रो में एसो घम्मो उदाहु नो, लाभी नु स्रोम्ह अञ्जत्त नु स्रो में एसो घम्मो उदाहु नो, लाभी नु स्रोम्ह अञ्जत्त नु स्रो में एसो घम्मो उदाहु नो, लाभी नु स्रोम्ह अञ्जत्त नु स्रो में एसो घम्मो उदाहु नो, लाभी नु स्रोम्ह ह्याध्य

१. "सर्व पत्र प्रावस ने प्रतास समनुपस्सति, एकच्चे कुसले चम्मे अत्तित न समनुपस्सति, तेनावुसो, भिक्खुना ये कुसले चम्मे अत्तित ममनुपस्सति तेस कुसलोच अम्मे अत्ति न समनुपस्सति तेस कुसलोच अम्मे अत्ति न समनुपस्सति तेस कुसलोच अम्मे अत्ति न समनुपस्सति तेसं कुसलोच अम्पानं पटिलाभाय अधिमत्तो क्ष्यतो च वायामो च उस्साहो च उस्सोच्ही च अप्पटिवानी च सति च सम्पजञ्जं च करणीयं । सेव्यवापि, आवुसो, आदित्तचेलो वा आदित्तसीसो वा । तस्सव चेलस्स वा सीसत्स वा निक्बा-पनाय अधिमत्तं क्ष्यतं च वायामं च उस्साहं च उस्सोच्हिच च अप्पटिवानि च सर्ति च सम्पजञ्जं च करेव्य । एवमेव सो, आवुसो, तेन भिक्खुना थ कुसले चम्मे अत्तिन ममनुपस्सति तेसु कुसलेसु घम्मोचु पतिद्वाय, ये कुसले घम्मे अत्तिन न समनुपस्सति तेसं कुसलानं घम्मानं पटिलामाय

R. 105

R 106

ग्रिषिमत्तो ऋन्दो च वायामो च उस्साहो च उस्सोब्ही च ग्रप्पटिवानी च सित च सम्पज्ञञ्जं च करणीयं ।

१०. "सर्चे पनावुसी, भिक्खु पच्चवेक्समानी सब्बे पिमे कुसले घम्मे ग्रत्तनि समनुपस्सति, तेनावुसी, भिक्खुना सब्बेस्वेव इमेसु कुसलेसु घम्मेसु पतिद्वाय, उत्तरि आसवानं खयाय योगी करणीयो" ति ।

६. पठमसञ्जासुत्तं

१. "दसयिमा, भिक्खवे, सञ्जा भाविता बहुलीकता महुष्कल। होन्ति महानिसंसा श्रमतोगधा श्रमतपरियोसाना । कतमा दस ? श्रसुभ-सञ्जा, मरणसञ्जा, श्राहारे पटिकूलसञ्जा, सब्बलोके श्रनिभरति-सञ्जा, श्रीनच्चसञ्जा, श्रानच्चे दुक्खसञ्जा, दुवखे श्रनत्तसञ्जा, पहानसञ्जा, विरागसञ्जा, निरोधसञ्जा – इमा खो, भिक्खवे, दस 10 सञ्जा भाविता बहुलीकता महुष्फला होन्ति महानिसंसा श्रमतोगधा श्रमतपरियोसाना" ति ।

७. दुतियसञ्ज्ञासुत्तं

१. "दसयिमा, भिक्खवे, सञ्जा भाविता बहुलीकता महफ्फला होन्ति महानिसंसा अमतोगधा अमतपरियोसाना। कतमा दस ? अनिच्चसञ्जा, अनतसञ्जा, मरणसञ्जा, आहारे पटिकूलसञ्जा, 15 सब्बलोके अनभिरतिसञ्जा, अद्विकसञ्जा, पुळुवकसञ्जा, विलीलक-सञ्जा, विलिखह्कसञ्जा, उद्धुमातकसञ्जा — इमा खो, भिक्खवे, दस सञ्जा भाविता बहुलीकता महफ्फला होन्ति महानिसंसा अमतोगधा अमतपरियोसाना" ति।

द. मूलकसुतं

१. "सचे, भिक्सवे, प्रञ्ञतित्यिया परिव्वाजका एवं पुच्छेय्युं — 20 "कंमुलका, भ्रावुसो, सब्वे घम्मा, किंसम्भवा सब्वे घम्मा, किंसमुदया सब्वे घम्मा, किंसमोसरणा सब्वे घम्मा, किंपमुखा सब्वे घम्मा, किंप्रधि-

१. मनभिरतसञ्जा – सी॰, स्या॰, रो॰। २. पुनवकसञ्जा – सी॰; पुळवक-सञ्जा – रो॰ १

R. 107

पतेय्या सब्बे घम्मा, किंउत्तरा सब्बे घम्मा, किंसारा सब्बे घम्मा, किंधीगधा सब्बे घम्मा, किंपरियोसाना सब्बे घम्मा'ति, एवं पुट्टा तुम्हे, भिवस्रवे, तेसं ग्रञ्जतिस्थियानं परिब्बाचकानं किन्ति ब्याकरेय्याष।"ति ?

"भगवस्मूलका नो, भन्ते, घम्मा भगवन्नेत्तिका भगवस्पटि-इं सरणा । साधु वत, भन्ते, भगवन्तंथेव पटिभातु एतस्स भासितस्स अत्यो । भगवतो कुत्वा भिवस् घारेस्सन्ती'' ति ।

"तेन हि, भिक्खवे, सुणाय, साधुकं मनसि करोथ; भासि-स्सामी" ति ।

"एवं, भन्ते''ति स्रो ते भिक्खू भगवतो पञ्चस्सोसुं । भगवा 10 एतदवोच –

२. "सचे, भिक्खवे, घ्रञ्जितित्थया परिब्बाजका एवं पुरुष्ठेरयुं— "किमूलका, आबुसो, सब्बे धम्मा, किसम्भवा सब्बे धम्मा, किसमुदया सब्बे धम्मा, किसमोसरणा सब्बे धम्मा .. किपरियोसाना सब्बे धम्मा, ति, एवं पुट्ठा तुम्हे, भिक्खवे, तेसं ग्रञ्जितित्थयानं परिव्वाजकान एवं ग्र्याकरेप्याय — 'छत्प्यूलका, आबुसो, सब्बे धम्मा, मतिसकारसम्भवा सब्बे धम्मा, फस्ससमुदया सब्बे धम्मा, वेदनासमोसरणा सब्बे धम्मा, समाधिप्पमुखा सब्बे धम्मा, सताधिपतेय्या सब्बे धम्मा, विम्नतामोस सब्बे धम्मा, विम्नतिसारा सब्बे धम्मा, असतोगधा सब्बे धम्मा, निब्बान- परियोसाना सब्बे धम्मा ति। एवं पुट्ठा तुम्हे, भिक्खवे, तेसं ग्रञ्जा-वित्थियानं परिब्बाजकानं एवं ब्याकरेप्याथा" ति।

६. पब्बज्जासूत्तं

 "तस्मातिह, भिनखने, एवं सिक्सितव्यं – 'यथापब्यज्जापरि-चित च नो चित्तं भिवस्सिति, न चुप्पन्ना पापका अकुसला धम्मा चित्तं परियादाय ठस्सिन्ति; ग्रनिच्चसञ्जापरिचितं च नो चित्तं भिवस्सिति, ग्रनुससञ्जापरि-स्सिति, ग्रनत्तसञ्जापरिचितं च नो चित्तं भिवस्सिति, ग्रनुससञ्जापरि-उ चितं च नो चित्तं भिवस्सिति, ग्रादीनवसञ्जापरिचितं च नो चित्तं भिवस्सिति, लोकस्स समं च विसमं च ञत्वा तंसञ्जापरिचितं च नो चित्तं भिवस्सिति, लोकस्स समं च विसमं च ञत्वा तंसञ्जापरिचितं

१. समाविषमुक्ता – सी०, स्या०, रो० । २. सम्भवं – सी०, स्या०, रो० ।

B. 342

च नो नित्तं मिनस्तिति, लोकस्स समुदयं च प्रत्यक्रमं च ञात्वा तंसञ्जा-परिचितं च नो चित्तं भिनस्तिति, पहानसञ्जापरिचितं च नो चित्तं मिनस्तिति, विरागसञ्जापरिचितं च नो चित्तं भिनस्तित, निरोध-सञ्जापरिचितं च नो चित्तं भिनस्तिती ति – एवं हि बो, भिनस्तवे, सिनस्तितव्यं।

२. "यतो स्रो, भिक्सवे, भिक्सुनो यथापव्यज्जापरिचितं च चित्तं होति न चुप्पन्ना पापका अकुसला वम्मा चित्तं परियादाय तिष्टुन्ति, अनिक्सरुञ्जापरिचितं च चित्तं होति, अनत्तसञ्जापरिचितं च चित्तं होति, अन्तरसञ्जापरिचितं च चित्तं होति, आदीनवसञ्जापरिचितं च कित्तं होति, स्रोक्तरुञ्जापरिचितं च कित्तं होति, लोकस्स समं च विसमं च ञत्ता तंसञ्जापरिचितं च कित्तं होति, लोकस्स समुदयं च अत्यज्जभं च ञत्ता तंसञ्जापरिचितं च चित्तं होति, लोकस्स समुदयं च अत्यज्जभं च ञत्ता तंसञ्जापरिचितं च चित्तं होति, तहानसञ्जापरिचितं च चित्तं होति, तहानसञ्जापरिचितं च चित्तं होति, तस्स द्विभं फलानं अञ्जार फलं पाटिकङ्कं — दिद्वेद चम्मे अञ्जा, सति वा उपादिसेसे अनागामिता" ति ।

१०. गिरिमानन्बसूतं

१. एकं समयं भगवा सावित्ययं बिहरित जेतवने अनाथिपिष्ड-कस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा गिरिमानन्दो आवाधिको होति दुन्वितो बाव्हिगिलानो । अय खो आयस्मा आनन्दो येन भगवा तेनुपसङ्क्रीम; उपसङ्क्रीमत्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । 20 एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्मा आनन्दो भगवन्तं एतदवोच —

२. "भ्रायस्मा, भन्ते, गिरिमानन्दो भ्रावाधिको होति दुक्सितो बाव्हमिलानो । साधु, भन्ते, भगवा येनायस्मा गिरिमानन्दो तेनुप-सक्टमत् भ्रनुकम्पं उपादाया" ति ।

"सचे सो त्वं, घानन्द, गिरिमानन्दस्स भिक्खुनो दस सञ्जा 25 अस्रोद्यासि, ठानं सो पनेतं विज्जति यं गिरिमानन्दस्स भिक्खुनो दस सञ्जा सुरवा सो घावाघो ठानसो पटिप्पस्सम्भेय्य ।

१. मिक्सुनो उपसङ्कमित्वा – सी॰, स्वा॰, रो॰ । स॰४-२४

R. 343

R. 110

10

३. "कतमा इस ? धनिज्यसञ्जा, धनत्तसञ्जा, धसूत-सञ्जा, ब्रादीनवसञ्जा, पहानसञ्जा, विरागसञ्जा, निरोधसञ्जा, सम्बलोके अनभिरतिसञ्जा, सन्बसङ्खारेस प्रनिच्छासञ्जा, आना-पानस्सति ।

४. "कतमा चानन्द, ग्रनिच्चसञ्जा ? इघानन्द, शिक्सू भरञ्जगतो वा रुक्समूलगतो वा सुञ्जागारगतो वा इति पटिसञ्जि-क्खति - 'रूपं ग्रनिच्चं, वेदना ग्रनिच्चा, सञ्जा ग्रनिच्चा, सङ्खारा ग्रनिच्चा, विञ्ञाणं ग्रनिच्चं' ति । इति इमेसु पञ्चसु उपादानस्सन्धेसु भ्रनिच्चानुपस्सी विहरति । भ्रयं वुच्चतानन्द, भ्रनिच्चसञ्जा ।

प्र. "कतमा चानन्द, ग्रनत्तसञ्जा ? इघानन्द, भिक्ख् भरञ्जातो वा वन्त्वमूलगतो वा सुञ्जागारगतो वा इति पटिसञ्चि-क्खति - 'चक्ख्' अनत्ता, रूपा अनत्ता, सोतं अनत्ता, सद्दा अनत्ता, चानं बनत्ता, गन्या बनत्ता, जिव्हा बनत्ता, रसा बनत्ता, काया⁸ बनत्ता, फोट्टब्बा धनता, मनो अनता, धम्मा अनता' ति । इति इमेस् छस 16 प्रजातिकबाहिरेसु ग्रायतनेसु भनतानुपस्ती विहरति । ग्रयं वुच्चता-नन्द. ग्रनत्तसञ्जा ।

६. "कतमा चानन्द, प्रसुभसञ्जा ? इघानन्द, भिक्ख इममेव कामं उद्धं पादतला श्रधो केसमत्यका तचपरियन्तं पूरं नानाप्पकारस्स ग्रस्चिनो पच्चवेक्खति - 'ग्रत्य इमिस्म काये केसा लोमा नखा दन्ता 20 तचो मंसं न्हारु म्रट्टि म्रट्टिमिञ्जं वक्कं हदयं यकनं किलोमकं पिहकं पप्फासं अन्तं अन्तगुणं उदिरयं करीसं पित्तं सेम्हं पुब्बो लोहितं सेदो मेदो ब्रस्सु वसा खेळा सिङ्घाणिका लसिका मुत्तं ति । इति इमस्मि काये असुभानुपस्सी विहरति । अयं वुच्चतानन्द, असुभस्ञ्ञा ।

७. "कतमा चानन्द, ब्रादीनवसञ्जा ? इघानन्द, भिक्ख ग्ररञ्ञगतो वा रुक्खमूलगतो वा सुञ्ञागारगतो वा इति पटिसञ्जिन-क्खति - 'बहुदुक्खो खो ग्रयं कायो बहुग्रादीनवो ? इति इमस्मि काये विविधा ब्राबाधा उप्पज्जन्ति, सेय्यथीरं - चक्खुरोगो सोतरोगो घान-रोगो जिव्हारोगो कायरोगो सीसरोगो कण्णरोगो मखरोगो दन्तरोगो

१. ब्रनिष्चसञ्ञा बानापानसति – सी०, स्था०, रो० । २. चक्कुं – सी०, स्था०, रो॰। ३. कायो - सी॰, स्था॰, रो॰। ४. मद्रिमिञ्जा - सी०।

मोट्टरोगो कासो सासो पिनासो डाहो जरो कुन्छिरोगो मुच्छा पक्स-न्दिका सूला विसूचिका कुटूं गण्डो किलासो सोसो अपमारी ददद कण्ड कच्छ नलसा वितच्छिका सोहितं पत्तं मधुमेहो मंसा पिळका मगन्दला पित्तसमुद्राना आबाधा सेम्हसमुद्राना आबाधा वातसमुद्राना आबाधा सम्मिपातिका बाबाधा उतुपरिणामजा बाबाधा विसमपरिहारजा बाबाधा 5 म्रोपक्कमिका माबाधा कम्मविपाकजा माबाधा सीतं उण्हं जिघच्छा पिपासा उच्चारो पस्साबों ति । इति इमिस्म काये श्रादीनवानपस्सी विहरति । प्रयं वुन्वतानन्द, प्रादीनवसञ्जा ।

"कतमा चानन्द, पहानसञ्जा ? इघानन्द, भिक्खु उप्पर्ध कामवितक्कं नाधिवासेति, पजहति, विनोदेति, व्यन्तीकरोति, अनभावं 10 गमेति । उप्पन्नं ब्यापादवितक्कं नाषिवासेति, पजहति, विनोदेति, ब्यन्तीकरोति, अनभावं गमेति । उप्पन्नं विहिसावितककं नाधिवासेति. पंजहति, विनोदेति, व्यन्तीकरोति, ग्रनभावं गर्मेति । उप्पन्नुप्पन्ने पापके मकुसले धम्मे नाधिवासेति, पजहति, विनोदेति, ब्यन्तीकरोति, मनभावं गमेति । घयं वुच्वतानन्द, पहानसञ्जा ।

"कतमा चानन्द, विरागसञ्जा ? इधानन्द, भिक्ख धरञ्ञगतो वा रुक्समूलगतो वा सुञ्ञागारगतो वा इति पटिसञ्चि-क्खति - 'एतं सन्तं एतं पणीतं यदिदं सब्बसङ्खारसमयो सब्ब्पिधप्पटि-निस्सम्गो तण्हाक्खयो विरागो निब्बानं' ति । अयं वृज्वतानन्द, विराग-सञ्जा ।

१०. "कतमा चानन्द, निरोधसञ्जा? इधानन्द, भिक्ख ध्ररञ्ञगतो वा स्क्लमूलगतो वा सुञ्जागारगतो वा इति पटिसञ्चि-क्खति - 'एतं सन्तं एतं पणीतं यदिदं सब्बसङ्कारसमयो सब्ब्पिधप्यटि-निस्समा तण्हाक्खयो निरोधो निब्बानं' ति । ग्रयं वच्चतानन्द, निरोध-सञ्जा ।

११. "कतमा चानन्द, सब्बलोके धनभिरतिसञ्जा? इघा-नन्द, भिक्ख ये लोके उपादाना वेतसो धिषट्रानाभिनिवेसानुसया, ते पजहन्तो विहरति अनुपादियन्तो । अयं बच्चतानन्द, सब्बलोके मनभिरतिसञ्जा।

B. 344

B. 111

15

१. सी , स्या , रो व पीत्यकेत् वरिष । २. वही - सी व, स्था व, रो व । ३. रखसा -सी॰,स्या॰,रो॰। ४-४. सोहितपितं -सी॰,रो॰। ४. उपायुपादाना - सी॰,स्या॰, रो॰। ६-६. विरम्ति न उपादियन्तो - सी०, स्या०, रो०।

१२. "कतमा चानन्द, सब्बसङ्खारेषु प्रनिच्छासञ्जा ? इधानन्द, भिक्खु सब्बसङ्खारेषु प्रट्टीयति हरायति जिगुच्छति । प्रयं बुच्चतानन्द, सब्बसङ्खारेषु प्रनिच्छासञ्जा ।

१३. "कतमा चानन्द, ग्रानापानस्सति ? इधानन्द, भिक्ख ग्ररञ्जगतो वा रुक्समलगतो वा सुञ्जागारगतो वा निसीदित पल्लक्क श्राभजित्वा उजं कायं पणिघाय परिमुखं सींत उपट्रपेत्वा । सो सतो व ग्रस्ससति सतो व पस्ससति । दीघं वा ग्रस्ससन्तो 'दीघं ग्रस्ससामी' ति पजानाति । दीघं वा पस्ससन्तो 'दीघं पस्ससामी' ति पजानाति । रस्सं वा ग्रस्ससन्तो 'रस्सं ग्रस्ससामी' ति पजानाति । रस्सं वा पस्ससन्तो B. 345 10 'रस्सं पस्ससामी' ति पजानाति । 'सब्बकायपटिसंबेदी ग्रस्ससि-स्सामी' ति सिक्खति । 'सब्बकायपटिसंवेदी पस्ससिस्सामी' ति सिक्खति । 'पस्सम्भयं कायसङ्खारं अस्ससिस्सामी' ति सिक्खति । 'पस्सम्भयं काय-सङ्खारं पस्सिसिस्सामी' ति सिक्खित । 'पीतिपटिसंवेदी ब्रस्सिसिस्सामी' ति सिक्खति । 'पीतिपटिसंवेदी पस्ससिस्सामी' ति सिक्खति । 'सुख-पटिसंवेदी अस्सिसिस्सामी' ति सिक्खित । 'सुखपिटसंवेदी पस्सिस्सामी' ति सिक्खति । 'चित्तसङ्कारपटिसवेदी अस्ससिस्सामी' ति सिक्खति । 'वित्तसङ्खारपटिसंवेदी पस्ससिस्सामी' ति सिक्खति । 'पस्सम्भयं चित्त-सङ्खारं ग्रस्सिससामी' ति सिक्सति । 'पस्सम्भयं चित्तसङ्खारं पस्स-सिस्सामी' ति सिक्खति । 'चित्तपटिसवेदी ग्रस्ससिस्सामी' ति सिक्खति । R. 112 20 'चित्तपटिसंबेदी पस्ससिस्सामी' ति सिक्खति । श्रभिष्पमोदयं चित्तं ... पे०... समादहं चित्तं ... पे०... विमोचयं चित्तं ... पे०... ग्रनिच्चानु-पस्सी ... पे०... विरागानुपस्सी ... पे०... निरोधानुपस्सी ... पे०... 'पटि-निस्सग्गान्यस्सी ग्रस्ससिस्सामी ति सिक्खति । 'पटिनिस्सग्गान्यस्सी पस्ससिस्सामी' ति सिक्सति । ग्रयं वृच्चतानन्द, ग्रानापानस्सति ।

१४. "सचे खो त्वं, ब्रानन्द, गिरिमानन्दस्स भिक्खुनो इमा दस सञ्जा मासेय्यासि, ठानं खो पनेतं विज्जति यं गिरिमानन्दस्स भिक्खुनो इमा दस सञ्जा सुत्वा सो ब्राबाधो ठानसो पटिप्पस्सम्भेय्या" ति ।

१५ अथ सो आयस्मा आनन्दो भगवतो सन्तिके इमा दस सञ्जा उग्गहेत्वा येनायस्मा गिरिमानन्दो तेनुपसङ्कर्मः; उपस**ङ्कामत्वा**

१. सम्बसङ्खारेहि - सी०, स्या०, रो०।

क्षायस्मतो गिरिमानन्वस्स इमा दस सञ्जा भ्रमासि । भ्रम को क्षायस्मतो मिरिमानन्दस्स दस सञ्जा सुरवा सो भ्रावाभो ठानसो पटिप्पसम्मि । बुट्टीह षायस्मा गिरिमानन्दो तम्हा भ्रावाभा । तथा पहीनो च पनायस्मतो गिरिमानन्दस्स सो भ्रावाभो भ्रहोसी" ति ।

सचित्तवसो छहो।

तस्युद्दानं

सचित्तं च सारिपुत्तं, ठिति च समयेन चं। परिहानो च हे सञ्जा, मूला पब्बजितं गिरी ति ।।

७. यमकवग्गो

१. म्रविज्जासुत्तं

१. "पुरिमा, भिक्खवे, कोटि न पञ्ञायति प्रविज्जाय – 'इतो पुब्बे प्रविज्जा नाहोसि, प्रथ पच्छा सम्भवीं" ति । एवञ्चेतं, भिक्खवे, बुच्चति, ग्रथ च पन पञ्ञायति – 'इदप्पच्चया ग्रविज्जा' ति ।

R. 113

२. "अविज्जं पाहं, भिक्खवे, साहारं वदामि, नो अनाहारं। 10 को चाहारो अविज्जाय? 'पञ्च नीवरणा' तिस्स वचनीयं। पञ्च पाहं, भिक्खवे, नीवरणे साहारं वदामि, नो अनाहारं। को चाहारो पञ्चश्नं नीवरणानं? 'तीणि दुच्चरितानो' तिस्स वचनीयं। तीणि पाहं, भिक्खवे, दुच्चरितानं साहारानि वदामि, नो अनाहारानि । को चाहारो तिण्णं दुच्चरितानं? 'इन्द्रियअसंवरो' तिस्स वचनीयं। इन्द्रिय- 15 असंवरं पाहं, भिक्खवे, साहारं वदामि, नो अनाहारं। को चाहारो इन्द्रियअसंवरस्य ? 'असतासम्पजञ्ज' तिस्स वचनीयं। असतासम्पजञ्जा पाहं, भिक्खवे, साहारं वदामि, नो अनाहारं। को चाहारो असतासम्पजञ्जा पाहं, भिक्खवे, साहारं वदामि, नो अनाहारं। को चाहारो असतासम्पजञ्जास ? 'अयोनिसो मनसिकारं पाहं, भिक्खवे, साहारं वदामि, नो अनाहारं। को चाहारो अयोनिसो मनसिकारं पाहं, भिक्खवे, साहारं वदामि, नो अनाहारं। को चाहारो थ

१-१. सचित-साण्युता च - सी०, स्वा०, रो०। २-२. ठिर्त च सबेन च -सी०। ३-३. परिकृता च - सी०, री०; परिकृता - स्वा०। ४-४. मूलास्व्यक्तिता गिरो ति - सी०; मूला स्व्ववित्तवचो - स्वा०; ० पव्यविता ० - रो०। ३. सम्बदी - म०। ६. एवनेत - सी०।

स्रवोत्तिसो मनसिकारस्स ? 'अस्सद्वियं' तिस्स वचनीयं । अस्सद्वियं पाहं, भिक्सवे, साहारं वदामि, नो अनाहारं । को चाहारो अस्सद्वि-यस्स ? 'असद्वम्मस्सवनं' तिस्स वचनीयं । असद्वम्मस्सवनं पाहं, भिक्सवे, साहारं वदामि, नो अनाहारं । को चाहारो असद्वम्म-उ स्सवनस्स ? 'असप्पुरिससंसेवो' तिस्स वचनीयं ।

३. "इति खो, भिक्खवे, ग्रसणुरिससंबेवो परिपूरी असद्धम्म-स्सवनं परिपूरित, प्रसद्धम्मस्सवनं परिपूरे अस्सद्धियं परिपूरित, अस्सद्धियं परिपूरं अयोनिसो मनसिकारं परिपूरित, अयोनिसो मनसिकारो परिपूरो असतासम्पजञ्जं परिपूरित, असतासम्पजञ्जं परिपूरे इन्दियअसंवरं परिपूरित, इन्द्रियअसंवरो परिपूरो तीणि दुच्चरितानि परिपूरित, तीणि दुच्चरितानि परिपूरानि पञ्च नीवरणे परिपूरोन्त, पञ्च नीवरणा परिपूरा श्रविज्जं परिपूरोन्त । एवमेतिस्सा श्रविज्जाय श्राहारो होति, एवं च पारिपुरि ।

४. "सेय्ययापि, भिक्खने, उपरिपब्बते युल्लफुसितके देवे

ा वस्सत्ते तं उदकं यथानिम्नं पवत्तमानं पब्बतकन्दरपदरसाखा परिपूर्रति,
पब्बतकन्दरपदरसाखा परिपूरा कुसोब्भे परिपूर्रतिन । कुसोब्भा परिपूरा महासोब्भे परिपूर्रतिन, महासोब्भा परिपूरा कुम्नदियो परिपूर्रान्त,
कुम्नदियो परिपूरा महानदियो परिपूर्रान्त, महानदियो परिपूरा महासमुद्दं सागरं परिपूर्रान्त; एवमेतस्स महासमुद्दस्स सागरस्स म्नाहारो

होति, एवं च पारिपूरि ।

"एवमेव खो, भिक्खवे, असप्पुरिससंसेवो परिपूरी असद्धम्मस्सवनं परिपूरीत, असद्धम्मस्सवनं परिपूरीत, अस्सद्ध्यं
परिपूरेति, असद्धम्मस्सवनं परिपूरीत, अयोनिवो मनसिकारो परिपूरो
असतासम्पज्ञां परिपूरीत, असतासम्पज्ञां परिपूरे इन्द्रियअसंवरे

परिपूरोत, इन्द्रियअसंवरो परिपूरी तीण दुच्चरितानि परिपूरीत, तीणि
दुच्चरितानि परिपूरीन पञ्च नीवरणे परिपूरीन, पञ्च नीवरणा परिपूरा अविज्जं परिपूरीन्त; एवमेतिस्सा अविज्जाय आहारो होति, एवं च
पारिपूरीर ।

R. 114

B. 347

१. ० देवे गलगतायन्ते – ग्री॰, रो॰; ० देवे गळगळायन्ते – स्था॰। २. क्रुस्सुब्ये – सी॰, रो॰; क्रुमुब्ये – स्था॰।

थ्. "विज्जाविमुत्ति पाहं, भिक्सवे, साहारं वदामि, नो भना-हारं। को चाहारो विज्जाविमुत्तिया ? 'सत्त बोज्झाङ्का' तिस्स वच-नीयं । सत्त पाहं, भिक्खवे, बोज्झक्ते साहारे वदामि, नो अनाहारे । की **पाहारो सत्तन्नं बोज्ज्ञञ्जानं ? 'चतारो सतिपट्टाना' तिस्स वचनीयं ।** चतारो पाहं, भिक्खवे, सतिपट्टाने साहारे वदामि, नो भनाहारे । को 5 चाहारो चतुक्षं सतिपद्गानानं ? 'तीणि सुचरितानी' तिस्स वचनीयं । तीणि पाहं, भिक्खवे, सुचरितानि साहारानि वदामि, नो ग्रनाहारानि । को चाहारो तिण्णं सूचरितानं ? 'इन्द्रियसंवरो' तिस्स वचनीयं । इन्द्रियसंवरं पाहं, भिक्खवे, साहारं वदामि, नो झनाहारं । को चाहारो इन्द्रियसंवरस्स ? 'सतिसम्पजञ्ज' तिस्स वचनीयं । सतिसम्पजञ्जा 10 पाहं, भिक्खवे, साहारं वदामि, नो ग्रनाहारं । को चाहारो सतिसम्प-जञ्जास्स ? 'योनिसो मनसिकारो' तिस्स वचनीयं । योनिसो मनसि-कारं पाहं, भिक्खवे, साहारं वदामि, नो बनाहारं। को चाहारो योनिसो मनसिकारस्स ? 'सद्धा' तिस्स वचनीयं । सद्धं पाहं, भिक्खवे, साहारं वदामि, नो मनाहारं। को चाहारो सद्धाय ? 'सद्धरमस्सवनं' तिस्स 15 8.348 वचनीयं । सद्धम्मस्सवनं पाहं, भिक्खवे, साहारं वदामि, नो अनाहारं । को चाहारो सद्धम्मस्सवनस्स ? 'सप्पूरिससंसेवो' तिस्स वचनीयं।

६. "इति लो, भिक्लवे, सप्पुरिससंसेवो परिपुरो सद्धम्मस्सवनं परिपूरेति, सद्धम्मस्सवनं परिपूरं सद्धं परिपूरेति, सद्धा परिपूरा योनिसो मनसिकारं परिपरिति, योनिसो मनसिकारो परिपरो सतिसम्पज्ञां 20 परिपुरेति, सतिसम्पजञ्जं परिपुरं इन्द्रियसंवरं परिपुरेति, इन्द्रियसंवरो परिपूरो तीणि सुचरितानि परिपूरेति, तीणि सुचरितानि परिपूरानि पत्तारो सतिपट्टाने परिपुरेन्ति, चतारो सतिपट्टाना परिपुरा सत्त बोज्झ झे परिपूरेन्ति, सत्त बोज्झञ्जा परिपूरा विज्जाविमुत्ति परिपूरेन्ति; एवमे-तिस्सा विज्जाविमुत्तिया ब्राहारो होति, एवं च पारिपूरि ।

७. "सेय्यथापि, भिक्खवे, उपरिपब्बते युल्लफुसितके देवे वस्सन्ते तं उदकं यथानिष्मं पवत्तमानं पञ्चतकन्दरपदरसाखा परिपूरिति, पञ्चतकन्दरपदरसाखा परिपूरा कुसोब्भे परिपूरेन्ति, कुसोब्भा परिपूरा महासोब्मे परिपूरेन्ति, महासोब्मा परिपूरा कुन्नदियो परिपूरेन्ति,

B. 349

कुष्वदियो परिपूरा महानदियो परिपूरेन्ति, महानदियो परिपूरा महासमुद्दं सागरं परिपुरेन्ति; एवमेतस्स महासमुद्दस्स सागरस्स आहारो होति, एवं च पारिपुरि ।

"एवमेव स्रो, भिक्सवे, सप्पुरिससंसेवो परिपूरो सद्धम्मस्सवनं परिपुरेति, सद्धम्मस्सवनं परिपुरं सद्धं परिपुरेति, सद्धा परिपूरा योनिसो मनसिकारं परिपूरिति, योनिसो मनसिकारो परिपूरो सतिसम्पज्ञा परिपूरेति, सतिसम्पजञ्ञां परिपूरं इन्द्रियसंवरं परिपूरेति, इन्द्रियसंवरी परिपूरो तीणि सुचरितानि परिपूरिति, तीणि सुचरितानि परिपूरानि बतारो सतिपदाने परिपुरेन्ति, बतारो सतिपदाना परिपुरा सत्त बोज्झाङ्गे 10 परिपूरेन्ति, सत्त बोज्झङ्का परिपूरा विज्जाविमृत्ति परिपूरेन्ति; एवमे-तिस्सा विज्जाविमत्तिया ब्राहारो होति. एवं च पारिपरी" ति ।

२. तव्हासूत्तं

१. "पूरिमा, भिक्लवे, कोटि न पञ्जायति भवतण्हाय - 'इतो पुरुषे भवतण्हा नाहोसि, ग्रथ पच्छा सम्भवी' ति । एवञ्चेतं, भिक्खवे बच्चति, ग्रय च पन पञ्जायति - 'इदप्पच्चया भवतण्हा' ति ।

२. "भवतण्हं पाहं", भिक्खवे, साहारं वदामि, नो ग्रनाहारं। को चाहारो भवतण्हाय ? 'अविज्जा' तिस्स वचनीयं । अविज्जं पाहं, भिक्लवे. साहारं वदामि, नो अनाहारं। को चाहारो ग्रविज्जाय ? 'पञ्च नीवरणा' तिस्स बचनीयं । पञ्च नीवरणे पाहं, भिक्खवे, साहारे क्दामि, नो अनाहारे । को चाहारो पञ्चन्नं नीवरणानं ? 'तीणि 20 दूच्चरितानी' तिस्स वचनीयं । तीणि पाहं, भिक्खवे, दुच्चरितानि साहारानि बदामि, नो ग्रनाहारानि । को चाहारो तिष्णन्नं दुच्चरितानं ? 'इन्द्रियग्रसंवरो' तिस्स वचनीयं । इन्द्रियग्रसंवरं पाहं, भिक्सवे, साहारं वदामि, नो ग्रनाहारं । को चाहारो इन्द्रियग्रसंवरस्स ? 'ग्रसता-सम्पज्ञां' तिस्स वचनीयं । ग्रसतासम्पज्ञा पाहं, भिक्खवे, साहारं R. 117 25 वदामि, नो भ्रनाहारं। को चाहारो असतासम्पज्ञास्स ? 'भ्रयोनिसो मनसिकारो' तिस्स वचनीयं । भ्रयोनिसो मनसिकारं पाहं, भिक्सवे, साहारं वदामि, नो अनाहारं। को चाहारो अयोनिसो मनसिकारस्स ?

१. सी० पोत्यके नत्वि ।

'भस्स्विबय' तिस्स वचनीयं । शस्स्विवयं पाहं, भिक्खवे, साहारं वदामि, नो भनाहारं । को चाहारो शस्स्विवयस्स ? 'शस्स्वदम्यस्सवनं' तिस्स वचनीयं । श्रस्सवदम्यस्यवनं पाहं, भिक्खवे, साहारं वदामि, नो भनाहारं । को चाहारो शस्सवदम्यस्यवनस्स ? 'श्रसप्पुरिससंसेवो' तिस्स वचनीयं ।

३. "इति सो, भिक्सबं, असप्पुरिससंसेवो परिपूरो ग्रस्सद्धम्म-स्सवनं परिपूरेति, ग्रस्सद्धम्मस्सवनं परिपूरं ग्रस्सद्धियं परिपूरेति, ग्रस्सद्धियं परिपूरं ग्रयोनिसो मनसिकारं परिपूरेति, अयोनिसो मनसिकारो परिपूरो ग्रसतासम्पजञ्जं परिपूरेति, ग्रसतासम्पजञ्जं परिपूरं इन्द्रियग्रसवरं परिपूरेति, इन्द्रियग्रसवरो परिपूरो तीणि 10 दुण्वरितानि परिपूरेति, तीणि दुण्वरितानि परिपूरानि पञ्च नीवरणे परिपूरेन्ति, पञ्च नीवरणा परिपूरा ग्रविज्जं परिपूरेन्ति, ग्रविज्जा परिपूरा मवतण्हं परिपूरेति; एवमेतिस्सा भवतण्हाय ग्राहारो होति, एवं च पारिपूरि ।

४. "सेय्यथापि, भिक्तवे, उपरिपञ्चते बृह्लफुसितके देवे बस्सत्ते 15 तं उदकं यथानिम्नं पवत्तमानं पञ्चतकन्दरपदरसाला परिपूरित, पञ्चतकन्दरपदरसाला परिपूरो कृतांको परिपूरित, कृतांको परिपूरो सहासोको परिपूरो कृतांको परिपूरो कृतांको परिपूरो कृतांको परिपूरो महानिको परिपूरो महानिको परिपूरोत्त, महानिको परिपूरोत्त, महानिको परिपूरोत्त, महानिको परिपूरोत्त, महानिको परिपूरोत्त, एवं 20 च पारिपूरित; एवमेतस्स महासमुद्दस्त सागरस्स माहारो होति, एवं 20 च पारिपूरित;

"एवमेव खो, भिक्खवे, असप्पुरिससंसेवो परिपूरो अस्सद्धम्म-स्सवनं परिपूरीत, अस्सद्धम्मस्सवनं परिपूरं अस्सद्धियं परिपूरीत, अस्सद्धियं परिपूरीत, अस्सद्धियं परिपूरीत, अस्मिद्धां परिपूरीत, अस्मिद्धां परिपूरी असतासम्पजञ्जं परिपूरीत, असतासम्पजञ्जं परिपूरो इन्द्रय- 25 असंबरं परिपूरीत, इन्द्रियअसंवरो परिपूरो तीणि दुज्वरितानि परि-पूरीत, तीणि दुज्वरितानि परिपूरीत, तीणि दुज्वरितानि परिपूरीत, विज्व नीवरणे परिपूरीन्त, पञ्च नीवरणा परिपूरा अवतण्हं परिपूरीत, एवसेतिस्सा अवतण्हाय आहारो होति, एवं च पारिपूर।

 पं. "विज्जाविसृत्ति पाहं, भिक्खवे, साहारं वदामि, नो अ धनाहारं। को चाहारो विज्जाविसृत्तिया ? 'सत्त वोज्झङ्गा' तिस्स पर्यप्रभावतः

B. 350

R. 118

वचनीयं । सत्त पाहं, भिक्सवे, बोज्झ क्ने साहारे वदामि, नो अनाहारे । को चाहारो सत्तन्नं बोज्झङ्गानं ? 'चत्तारो सतिपट्टाना' तिस्स वचनीयं। चत्तारो पाहं, भिक्सवे, सितपट्टाने साहारे वदामि, नो अनाहारे । को चाहारो चतुन्नं सतिपद्रानानं ? 'तीणि सूचरितानी' तिस्स वचनीयं । तीणि पाहं, भिक्खवे, सुचरितानि साहारानि वदामि, नो धनाहारानि । को चाहारो तिण्णमं सूचरितानं ? 'इन्द्रियसंवरो' तिस्स वचनीयं । इन्द्रियसंवरं पाहं, भिक्खवे, साहारं वदामि, नो प्रनाहारं । को चाहारो इन्द्रियसंवरस्स ? 'सतिसम्पजञ्ज' तिस्स वचनीयं । सतिसम्पजञ्जा पाहं, भिक्खवे, साहारं वदामि, नो ग्रनाहारं। को बाहारो n सतिसम्पज्ञास्स ? 'योनिसो मनसिकारो' तिस्स वचनीयं । योनिसो मनसिकारं पाहं, भिक्खवे, साहारं वदामि, नो ग्रनाहारं । को चाहारो योनिसो मनसिकारस्स ? 'सद्धा' तिस्स वचनीयं । सद्धं पाहं, भिक्खवे. साहारं वदामि, नो अनाहारं । को चाहारो सद्धाय ? 'सद्धम्मस्सवनं' तिस्स वचनीयं । सद्धम्मस्सवनं पाहं, भिक्खवे, साहारं वदामि, नो 15 मनाहारं। को चाहारो सद्धम्मस्सवनस्स ? 'सप्पृरिससंसेवो' तिस्स वचनीयं ।

६. "इति खो, भिक्खवे, सप्पुरिससंसेवो परिपुरो सद्धम्मस्सवनं परिपूरिति, सद्धम्मस्सवनं परिपूरं सद्धं परिपूरिति, सद्धा परिपूरा योनिसी मनसिकारं परिपूरिति, योनिसो मनसिकारो परिपूरो सतिसम्पज्ञ्ञं B. 351 20 परिपूरेति, सतिसम्पजञ्जं परिपूरं इन्द्रियसंवरं परिपूरेति, इन्द्रिय-संबरों परिपूरो तीणि सुचरितानि परिपूरीत, तीणि सुचरितानि परि-पूरानि चत्तारो सतिपट्टाने परिपूरेन्ति, चत्तारो सतिपट्टाना परिपूरा सत्त बोज्झङ्गे परिपूरेन्ति, सत्त बोज्झङ्गा परिपूरा विज्जाविमुत्ति परिपुरेन्ति:

एवमेतिस्सा विज्जाविमुत्तिया ब्राहारो होति, एवं च पारिपूरि ।

७. "सेय्यथापि, भिक्सवे, उपरिपब्बते युल्लफुसितके देवे , वस्सन्ते तं उदकः यथानिन्नं पवत्तमानं ... पे०... एवमेतस्स महासमुद्दस्स सागरस्स आहारो होति, एवं च पारिपूरि । एवमेव खो, भिक्सवे. सप्परिससंसेवो परिपुरो सद्धम्मस्सवनं परिपुरिति ... पे०... एवमेतिस्सा विज्जाविमुत्तिया आहारो होति, एवं च पारिपुरी" ति ।

१. तिष्वं - स्याः, रोः।

३. निट्टक्कतसूतं .

१. "ये केचि, भिक्खवे, मयि निट्टं गता सब्बे ते दिट्टिसम्पन्ना । तेसं दिट्टिसम्पन्नानं पञ्चन्नं इव निट्ठा, पञ्चन्नं इव निहाय निट्ठा । कतमेसं पञ्चमं इघ निट्ठा ? सत्तक्खत्तुपरमस्स, कोलङ्कोलस्स, एक-वीजिस्स, सकदागामिस्स, यो च दिट्टेव धम्मे धरहा - इमेसं पञ्चन्नं इष निट्ठा । कतमेसं पञ्चन्नं इघ विहाय निट्ठा ? अन्तरापरिनिब्बा- 5 विस्स, उपहच्चपरिनिब्बाविस्स, ग्रसङ्खारपरिनिब्बाविस्स, ससङ्खार-परिनिब्बायिस्स, उद्धंसोतस्स अकनिटुगामिनो – इमेसं पञ्चन्नं इष विहाय निद्रा । ये केचि, भिक्खवे, मयि निट्ठं गता, सब्बे ते दिट्ठिसम्पन्ना । तेसं दिदिसम्पन्नानं इमेसं पञ्चन्नं इध निट्टा, इमेसं पञ्चन्नं इध विहाय निदा" ति ।

४. ग्रवेच्चप्पसन्नसूत्तं

१. "ये केचि, भिक्खवे, मयि ग्रवेच्चप्पसन्ना, सब्बे ते सोतापन्ना । तेसं सोतापन्नानं पञ्चन्नं इच निद्रा, पञ्चन्नं इघ विहाय निद्रा । कतमेसं पञ्चन्नं इथ निट्ठा ? सत्तक्खत्तुपरमस्ते, कोलङ्कोलस्स, एकवीजिस्से, सकदागामिस्स, यो च दिट्ठेव धम्मे ग्ररहा - इमेसं पञ्चन्नं इध निट्ठा । कतमेसं पञ्चन्नं इध विहाय निद्रा ? अन्तरापरिनिब्बायिस्स, उपहच्च- 15 परिनिब्बायिस्स, ग्रसङ्खारपरिनिब्बायिस्स, ससङ्खारपरिनिब्बायिस्स, उद्ध-सोतस्स मकनिद्रगामिनो - इमेसं पञ्चन्नं इघ विहाय निद्रा । ये केचि, भिक्खवे. मयि ग्रवेच्चप्पसन्ना सब्बे ते सोतापन्ना । तेसं सोतापन्नानं इमेसं पञ्चन्नं इध निट्टा, इमेसं पञ्चन्नं इघ विहाय निट्टा" ति ।

५. पठमसुलसूत्तं

१. एकं समयं ग्रायस्मा सारिपुत्तो मगधेसु विहरति नालक- 20 गामके । भ्रम खो सामण्डकानि परिब्बाजको येनायस्मा सारिपुत्तो तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा भायस्मता सारिपुत्तेन सींद्ध सम्मोदि । सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो स्तो सामण्डकानि परिव्याजको ग्रायस्मन्तं सारिपत्तं एतदवीच -

R. 120

10

B. 352

R. 191

१. सत्तक्ततुंपरमस्य - स्था० । २. एकवीवस्य - सी० ।

२. "किं नु खो, बाबुसो सारिपुत्त, सुखं, किं दुक्खं" ति ?

"भिभिनिव्यत्ति खो, आवुतो, दुक्खा, अनिभिन्व्यत्ति सुखा । अभिनिव्यत्तित्ता, आवुतो, सित इदं दुक्ख पाटिकङ्क्षं – सीतं उण्हं जिभच्छा पिपासा उच्चारो पस्तावो अगिनसम्भरसो दण्डसम्भरसो सत्यसम्भरसो 5 जाती पि मित्ता पि सङ्गम्म समागम्म रोसेन्ति । अभिनिव्यत्तिया, आवुसो, सित इदं दुक्खं पाटिकङ्क्षं । अनिभिन्व्यत्तिया, आवुसो, सित इदं दुक्खं पाटिकङ्क्षं । अनिभिन्व्यत्तिया, आवुसो, सित इदं सुखं पाटिकङ्क्षं – न सीतं न उण्डं न जिषच्छा न पिपासा न उच्चारो न पस्सावो न अगिसम्भरसो न दण्डसम्भरसो न सत्यसम्भरसो ज्ञाती पि मित्ता पि सङ्गम्म समागम्म न रोसेन्ति । अनिभिनिव्यत्तिया, आवुसो, सित इदं सुखं पाटिकङ्कं" ति ।

६. दुतियसुलसुत्तं

 एकं समयं आयस्मा सारिपुत्तो मणघेसु बिहरित नालक-गामके । प्रय खो सामण्डकानि परिव्वाजको येनायस्मा सारिपुत्तो तेनुपसङ्किमः; उपसङ्किमित्वा आयस्मता सारिपुत्तेन सद्धि सम्मोदि । सम्मोदनीयं कयं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं 15 निसिन्नो खो सामण्डकानि परिव्वाजको आयस्मन्तं सारिपुत्तं एतदबोच –

२. "किं नु खो, आवुसो, सारिपुत्त, इमस्मि घम्मविनये सुखं, किं दुक्खं" ति ?

३. "श्रभिरतिया, श्रावुसो, सित इदं सुखं पाटिकक्क्कं न गच्छन्सो प सुखं सातं श्रधिगच्छति, ठितो पि ... निसिन्नो पि ... सयानो पि ... गामगतो पि ... श्ररञ्जगतो पि ... हक्खमूलगतो पि ... सुञ्जागारगतो पि ... श्रव्भोकासगतो पि ... भिक्खुमज्ज्ञगतो पि सुखं सातं प्रधिगच्छति । श्रभिरतिया, श्रावुसो, सित इदं सुखं पाटिकक्कं" ति ।

७. पठमनळकपानसूत्तं

- १. एकं समयं भगवा कोसलेसु चारिकं चरमानो महता भिक्खु-सङ्क्षेत्र सिंद्ध येन नळकपानं नाम कोसलानं निगमो तदवसिर । तत्र सुदं भगवा नळकपाने विहरित पलासवने । तेन खो पन समयेन भगवा तदहुपोसये भिक्खुसङ्घपरिवृतो निसिन्नो होति । अथ खो भगवा बहुदेव रित्त भिक्खुने बम्मिया कथाय सन्दरसेत्वा समादपेत्वा समृत्तेजेत्वा अ सम्पहंसेत्वा गुष्हीभूतं तुण्हीभूतं भिक्खुसङ्घं अनुविलोकेत्वा आयस्मन्तं सारिपुत्तं आमन्तेसि –
- २. "विगतथीनिमद्धो^२ खो, सारिपुत्त, भिनखुसङ्खो । पटिभातु तं, सारिपुत्त, भिनखूनं घम्मी कथा । पिट्टि मे प्राणिलायति; तमहं आयमिस्सामी" ति । "एवं, भन्ते" ति खो आयस्मा सारिपुत्तो भगवतो 10 पञ्चस्सोसि ।

३. श्रथ लो भगवा चतुम्गुण सङ्घाटि पञ्जापेत्वा दिनखणेन पस्तेन सीहसेय्यं कप्पेसि पादे पादं श्रच्चाधाय सतो सम्पजानो उट्ठानसञ्जा मनसि करित्वा। तत्र लो आयस्मा सारिपुत्तो भिक्लू श्रामन्तेसि — "श्रावुसो भिक्खवे" ति । "श्रावुसो" ति लो ते भिक्लू । श्रायस्मतो सारिपुत्तस्य पञ्चस्सोसुं । श्रायस्मा सारिपुत्तो एतदबोच —

४. "यस्स कस्सचि, आवुसो, सद्धा नित्य कुसलेसु धम्मेसु, हिरी नित्य ... प्रोत्तप्पं नित्य ... विरियं नित्य ... प्रञ्जा नित्य कुसलेसु धम्मेसु, तस्स या रित्त वा दिवसो वा आगच्छिति, हानियेव गिटिकह्या कुसलेसु धम्मेसु नो वृद्धि । सेव्यथापि, आवुसो, काळपक्खे चन्दस्स या थारित वा दिवसो वा आगच्छिति, हायतेव वण्णेन हायति मण्डलेन हायति आभाय हायति आरोहर्रारणाहेन; एवमेव खो, आवुसो, यस्स कस्सचि सद्धा नित्य कुसलेसु धम्मेसु, हिरी नित्य ... आरोत्य नित्य ... विरियं नित्य ... पञ्जा नित्य कुसलेसु धम्मेसु, तस्स या रित्त वा दिवसो ज्ञा आगच्छिति, हानियेव पाटिकह्वा कुसलेसु धम्मेसु नो वृद्धि ।

५. "'श्रस्सद्धो पुरिसपुग्गलो' ति, श्रावृसो, परिहानमेतं; 'श्रहि-रिको पुरिसपुग्गलो' ति, श्रावृसो, परिहानमेतं; 'श्रनोत्तप्पी पुरिसपुग्गलो' R. 12

R 954

१. जिस्सू – ची०, त्या०, रो०। २. विगतिविजिमिडो – म०। ३. बागिससाबी -ची०। ४. बहुगुणं –स्या०, रो०। ४. हिरि – ची०, स्या०, रो०। ६. बीरिसं – म०। ७. पारिकृतिवेद – स्या०।

ति, भावुसो, परिहानमेतं; 'कुसीतो पुरिसपुमालो' ति, भावुसो, परि-हानमेतं; 'दुप्पञ्चो पुरिसपुगालो' ति, आवुसो, परिहानमेतं; 'कोघनो पुरिसपुग्गलों ति, बावसों, परिहानमेतं; 'उपनाही पुरिसपुग्गलों ति, मावुसो, परिहानमेतं; 'पापिच्छो पुरिसपुग्गलो' ति, ब्रावुसो, परिहान-मेतं; 'पापिनत्तो पुरिसपुग्गलो' ति, ग्रावुसो, परिहानमेतं; 'मिच्छा-

दिट्टिको पुरिसपुग्गलो' ति, भावसो, परिहानमेतं ।

६. "यस्स कस्सचि, भावसो, सद्धा अत्थि कुसलेसु धम्मेसु, हिरी ग्रत्थि ... ग्रोत्तप्पं ग्रत्थि ... विरियं ग्रत्थि ... पञ्जा ग्रत्थि कुसलेसू धम्मेस. तस्स या रत्ति वा दिवसो वा ग्रागच्छति, वृद्धियेव पाटिकक्का 10 कुसलेस धम्मेस नो परिहानि । सेय्यथापि, ब्रावुसो, जुण्हपक्से चन्दस्स या रक्ति वा दिवसो वा आगच्छति, वडूतेव वण्णेन वडूति मण्डलेन वडूति आभाय वडूति आरोहपरिणाहेन; एवमेव खो, आवसो, यस्स कस्सचि सद्धा प्रत्थि कूसलेस धम्मेस, हिरी ग्रत्थि ... ग्रोत्तप्पं प्रत्थि... विरियं प्रत्य ... पञ्ञा प्रत्यि कुसलेसु धम्मेसु, तस्स या रित्त वा दिवसो 15 वा भ्रागच्छति, बुद्धियेव पाटिकङ्का कुसलेसु धम्मेसु नो परिहानि ।

B. 355

R. 124

७. "'सद्धो पुरिसपुग्गलो' ति, ब्रावुसो, श्रपरिहानमेतं; 'हिरीमा पुरिसपुग्गलो' ति, आवसो, अपरिहानमेतं; 'ओत्तप्पी पुरिसपुग्गलो' ति, श्रावसो, ग्रपरिहानमेतं; 'ग्रारद्धविरियो पुरिसपुगालो' ति, ग्रावसो, श्रपरिहानमेतं; 'पञ्जवा पुरिसपुग्गलो' ति, ग्रावसो, श्रपरिहानमेतं; 20 'अन्कोधनो पुरिसपुग्गलो' ति, आवुसो, अपरिहानमेतं; 'अन्पनाही पुरिसपुग्गलो' ति, भावसो, अपरिहानमेतं; 'अप्पिच्छो पुरिसपुग्गलो' ति. भावसो, प्रपरिहानमेतं; 'कल्याणमित्तो पुरिसपुग्गलो' ति, म्रावृसो, म्रपरि-हानमेतं; 'सम्मादिद्रिको पुरिसपुग्गलो' ति, प्रावसो, प्रपरिहानमेतं" ति ।

 प्रथ स्रो भगवा पञ्चुद्वाय ग्रायस्मन्तं सारिपुत्तं ग्रामन्तेसि --25 "साथ साथु, सारिपुत्त! यस्स कस्सचि, सारिपुत्त, सद्धा नित्य कुसलेस् घंममेसू, हिरी नत्थि ... घोत्तप्पं नत्थि ... विरियं नत्थि ... पञ्ञा नत्थि कुसलेस घम्मेस, तस्स या रित वा दिवसो वा स्नागच्छति, हानियेव पाटिकक्का क्रसलेसु धम्मेसु नो वृद्धि । सेव्यथापि, सारिपुत्त, काळपक्से चन्दस्स या रित्त वा दिवसो वा आगच्छति, हायतेव वण्णेन हायति so मण्डलेन हायति आभाय हायति आरोहपरिणाहेन; एवमेव स्तो.

१-१. स॰ पोत्पके तत्वा ।

15

सारिपुत्त, यस्स कस्सचि सद्धा नत्यि कुसलेसु घम्मेसु ... पे०... पञ्जा नित्य कूसलेसु घम्मेसु, तस्स या रत्ति वा दिवसो वा ... पे०... नो वृद्धि ।

 "अस्सद्धो प्रिसपुरगलो' ति, सारिपुत्त, परिहानमेतं; भ्रहिरिको ... ग्रनोत्तप्पी ... कुसीतो ... दुप्पञ्चो ... कोघनो ... उपनाही ... पापिच्छो ... पापिमत्तो ... 'मिच्छादिद्विको परिसपुगालो' ति, सारिपुत्त, क परिहानमेतं ।

- १०. "यस्स कस्सचि, सारिपुत्त, सद्धा ग्रत्थि कुसलेसु घम्मेसु, हिरी प्रत्य ... प्रोत्तप्पं प्रत्य ... विरियं प्रत्य ... पञ्ञा प्रत्य कुसलेसु धम्मेस. तस्स या रत्ति वा दिवसो वा म्रागच्छति, वृद्धियेव पाटिकहा कुसलेस धम्मेस नो परिहानि । सेय्यथापि, सारिपुत्त, जुण्हपक्खे चन्दस्स या 10 रित्त वा दिवसो वा आगच्छिति, वहुतेव वण्णेन वहुति मण्डलेन वहुति माभाय वडूति भारोहपरिणाहेन; एवमेव खो, सारिपुत्त, यस्स कस्सचि सद्धा प्रत्यि कुसलेसू धम्मेस्, हिरी प्रत्यि ... प्रोत्तप्यं प्रत्यि ... विरियं प्रत्य ... पञ्जा प्रत्यि कुसलेसु धम्मेसु, तस्स या रत्ति वा दिवसी वा श्रागच्छति, वृद्धियेव पाटिकङ्का कुसलेसु धम्मेसु नो परिहानि ।
- ११. "'सद्धो पुरिसपुग्गलो' ति, सारिपुत्त, अपरिहानमेतं; हिरीमा ... ग्रोत्तप्पी ... ग्रारद्वविरियो ... पञ्जवा ... ग्रक्कोधनो ... धनपनाही ... ग्रप्पिच्छो ... कल्याणिमत्तो ... 'सम्मादिद्विको पूरिस-पुगालो' ति, सारिपुत्त, अपरिहानमेतं" ति ।

द. दुतियनळकपानसूत्तं

- १. एकं समयं भगवा नळकपाने विहरति पलासवने । तेन खो 20 पन समयेन भगवा तदहुपोसथे भिन्खुसङ्घपरिवृतो निसिन्नो होति। भ्रय खो भगवा बहुदेव राति भिक्लूनं धम्मिया कथाय सन्दरसेत्वा समाद-पेत्वा समुत्तेजेत्वा सम्पहंसेत्वा तुण्हीभृतं तुण्हीभृतं भिक्खसङ्कं ग्रन-विलोकेत्वा भायस्मन्तं सारिपुत्तं भामन्तेसि -
- २. "विगतयीनमिद्धो खो, सारिपुत्त, भिक्खुसङ्खो। पटिमातु 25 तं, सारिपुत्त, भिक्खुनं घम्मी कथा । पिट्टि मे भागिलायति; तमहं भायमिस्सामी" ति । "एवं, भन्ते" ति खो भायस्मा सारिपत्तो भगवतो पच्चस्सोसि ।

R. 126

 अथ लो अगवा चतुम्गुणं सङ्घाटि पञ्जापेत्वा दिवलणेत्र परसेन सीहतेय्यं कप्पेसि पादे पादं अञ्चाषाय सतो सम्पजानो उट्ठान-सञ्जा मनसि करित्वा । तत्र लो प्रायस्मा सारिपुत्तो भिवलू आमन्तेसि — "आवुसो, भिवल्लवे" ति ! "आवुसो" ति लो ते भिवलू आयस्मतो असिपुत्तस्स पञ्चस्सोसुं । आयस्मा सारिपुत्तो एतदवोच —

४. "यस्स कस्सचि, प्रावसो, सद्धा नित्य कुसलेसु घम्मेसु, हिरी
नित्य ... घोत्तप्पं नित्य ... विरियं नित्य ... पञ्ञा नित्य ... घोतावघानं
नित्य ... घम्मघारणा नित्य ... अत्यूपपित्स्वा नित्य ... घम्मानुषम्मप्यिटपित्त नित्य ... प्रप्पमादो नित्य कुसलेसु धम्मेसु, तस्स या रित्त वा
विवसो वा प्रागच्छति, हानियेव पाटिकङ्का कुसलेसु धम्मेसु नो बृद्धि ।
संग्यपापि, प्रावसो,काळपक्खे चन्दस्स या रित्त वा विवसो वा प्रागच्छिति,
हायतेव वण्णेन हायित मण्डलेन हायित प्राभाय हायित प्रारोहपिरणाहेन; एवमेव बले, धानुसो, यस्स कस्सचि सद्धा नित्य कुसलेसु धम्मेसु,
हिरी नित्य ... घोत्तप्पं नित्य ... विरिय नित्य पञ्चा नित्य ... धम्मानुषमप्पटिपित नित्य ... प्रप्पमादो नित्य कुसलेसु घम्मेसु, तस्स या
रित्त वा विवसो वा धागच्छिति, हानियेव पाटिकङ्का कुसलेसु धम्मेसु
नो बृद्धि ।

४. "यस्स कस्सिन, झानुसो, सद्वा प्रत्थि कुसलेयु धम्मेसु, हिरी क्रित्व ... घोताप्यं प्रत्थि ... विरियं प्रत्थि ... पञ्ञा प्रत्थि ... धोतावधानं प्रत्थि ... धम्मघारणा प्रत्थि ... प्रत्थूपपित्ववा प्रत्थि ... धम्मानुधम्म-प्यात्रित प्रत्थि ... प्रय्पमादो प्रत्थि कुसलेसु धम्मेसु, तस्स या रित्त वा दिवसो वा आगच्छिति, नुद्धियेव पाटिकङ्क्षा कुसलेसु धम्मेसु नो परि-हानि । सेव्यथापि, आनुसो, जुण्हपक्ले चन्दस्स या रित्त वा दिवसो व आगच्छिति, वृद्धतेव वण्णेन वृद्धति मण्डलेन वृद्धति आभाय वृद्धति आरोहपरिणाहेन; एवमेव लो, आनुसो, यस्स कस्सिचि सद्धा प्रत्थि कुसलेसु धम्मेसु ... पं०... प्रप्यमादो प्रत्थि कुसलेसु धम्मेसु तस्स या रित्त वा दिवसो वा आगच्छिति, वृद्धियेव पाटिकङ्क्षा कुसलेसु धम्मेसु नो परिहानी" ति ।

B. 357

R. 127

१. धम्मधारमं - सी०।

६. श्रथ को भगवा पच्चुट्टाय श्रायस्मन्तं सारिपुत्तं श्रामन्तेसि —
"साषु साषु, सारिपुत्तः! यस्स कस्सचि, सारिपुत्तं, सद्धा नित्य कृसकेषु
धम्भेषु हिरी नित्य ... श्रोत्तप्यं नित्य ... पञ्जा नित्य ... विरियं नित्य ...
सोतावधानं नित्य ... धम्मधारणा नित्य ... श्रत्यप्पिरिक्खा नित्य ...
धम्मानुषमप्पिटिपत्तं नित्य ... अप्पमादो नित्य कृसलेषु धम्मेषु तस्स अ
या रित वा विवसो वा प्रागच्छिति, हानियेव पाटिकङ्क्षा कृसलेषु धम्मेषु
नो वृद्धि । सेय्यथापि, सारिपुत्तं, काळपक्के चन्दस्स या रित्तं वा विवसो
वा श्रामच्छिति, हायतेव वण्णेन हायति मण्डतेन हायति श्रामाय हायति
वा श्रारोहपरिणाहेन; एवमेव को, सारिपुत्तं, यस्स कस्सचि बद्धा नित्य
कृसलेषु धम्मेषु ... पे०... अप्पमादो नित्य कृसलेषु धम्मेषु, तस्स या 10
रित्तं वा विवसो वा श्रागच्छिति, हानियेव पाटिकङ्क्षा कृसलेषु धम्मेषु
नो वृद्धि ।

७. "यस्स कस्सिन, सारिपुत्त, सद्धा प्रत्यि कुसलेषु घम्मेषु हिरी प्रत्य ... प्रोत्तप्यं प्रत्य ... विरियं प्रत्य ... पञ्ञा प्रत्य ... धम्मानुषम्म- 15 प्रत्य ... प्रमानुषम्म- 15 प्रत्य ... प्रत्य ... प्रमानुषम्म- 15 प्रत्य ... प्रत्य प्रत्य ... प्रमानुषम्म- 15 प्रत्य ... प्रत्य ... प्रप्पादो प्रत्य कुसलेषु घम्मेषु, तस्त या रित वा विवसो वा प्रागच्छति, वृद्धियेव पाटिकङ्का कुसलेषु घम्मेषु नो परिहानि । संय्यपापि, सारिपुत्त, कुफ्तवंच चन्दस्स या रित वा विवसो वा प्रागच्छति, वृद्धतेव वण्णेन वृद्धति पण्डलेन वृद्धति प्राभाय वृद्धति धारोह- परिणाहेन; एवमेव बो, सारिपुत्त, यस्स कस्सिच सद्धा प्रत्य कुसलेषु 20 प्रममेषु ... पे०... प्रप्पादो प्रत्य कुसलेषु धम्मेषु, तस्स या रित वा विवसो वा प्रागच्छति, वृद्धियेव पाटिकङ्का कुसलेषु धम्मेषु, तो परिहानी" ति ।

R. 128,

६. पठमकथावत्युसुत्तं

१. एकं समयं भगवा सावस्थियं विहरित जेतवने धनाथ-पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खू पच्छाभत्तं 25 पिण्डपातपिटक्कन्ता उपट्ठानसालायं सिन्नसिन्ना सिन्नपितता अनेकविहितं तिरच्छानकथं अनुयुत्ता विहरिन्त, सेय्यथीदं — राजकथं चोरकथं महा-मत्तकथं सेनाकथं भयकथं युद्धकथं अन्नकथं पानकथं वत्यकथं सयनकथं मालाकथं गन्यकथं नगरकथं यानकथं गामकथं नगरकथं नगरकथं मालाकथं गन्यकथं नगरकथं यानकथं गामकथं नगरकथं नगरकथं

25

जनपदकथं इत्यिकथं सूरकथं विसिखाकयं कुम्भट्टानकथं पुब्बपेतकथं नानसकथं लोकक्खायिकं समुद्दक्खायिकं इतिभवाभवकथं इति वा ति ।

 श्रथ को भगवा सायन्हसम्बयं पटिसल्लाना बृद्धितो येन उपद्वानसाला तेनुपसङ्कामः; उपसङ्कामत्वा पञ्जले आसने निसीदि ।
 निसज्ज को भगवा भिक्क् श्रामन्तेसि – "काय नुत्य, भिक्कवे, एतरिह् कथाय सिन्निसिन्ना सिन्नपतिता, का चपन वो अन्तराकथा विप्पकता" ति?

"इघ मयं, भन्ते, पच्छाभत्तं पिण्डपातपटिककन्ता उपट्ठानसालायं सन्निसिन्ना सन्निपतिता घनेकविहितं तिरच्छानकयं अनुयुत्ता विहराम, सेय्यथीदं – राजकथं चोरकयं ... ये०... इतिभवाभवकयं इति वा" ति ।

इ. "न स्त्रो पनेतं, भिक्सवे, तुम्हाकं पतिरूपं कुलपुतानं सद्धाय धगारस्मा अनगारियं पव्यजितानं, यं तुम्हे अनेकविहितं तिरच्छानकथं अनुयुत्ता विहरेय्याय, सेय्ययीदं — राजकथं चोरकथं महामत्तकथं सेनाकथं मयकथं युद्धकथं अन्नकथं पानकथं वत्यकथं स्वयनकथं मालाकथं गन्धकथं जातिकथं यानकथं गामकथं निगमकथं नगरकथं जनपदकथं विस्त्राकथं सुरकथं विस्त्राक्षयं जुम्मद्वानकथं पुठ्यपेतकथं नानत्तकथं लोकक्स्वायिकं समुद्दक्यायिकं इतिभवाभवकथं इति वा ति ।

 "दस्यिमानि, भिक्खने, कथावत्यूनि । कतमानि दस ? प्राप्पच्छकथा, सन्तुट्ठिकथा, पविनेककथा, असंसम्पकथा, विरिवारम्भ-कथा, सीलकथा, समाधिकथा, पञ्जाकथा, विमृत्तिकथा, विमृत्तिञाण-थ्र दस्सनकथा ति – इमानि खो, भिक्खने, दम कथावत्यनि ।

"इमेसं चे तुम्हे, भिक्खवे, दसन्नं कथावत्यूनं ज्यादायुपादाय कथं कथेय्याय, इमेसं पि चन्दिमसुरियानं एवंमहिद्धिकानं एवंमहानुभावानं तैजसा तेजं परियादियेय्याय, को पन वादो ग्रञ्ञतित्थियानं परिब्बाज-कानं" ति !

१०. दुतियकयावत्युमुत्तं

१. एकं समयं भगवा सावित्ययं विहरित जेतवने ध्रनाथ-पिण्डिकस्स धारामे । तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्कू पच्छाभत्तं पिण्डपातपटिक्कन्ता उगद्वानसालायं सिन्नसिन्ना सिन्नपितता अनेकविहितं

१. समजबाह्यणानं पारिव्याजकानं - मी० ।

15

तिरच्छानकथं अनुयुत्ता विहरन्ति, सेय्यथीदं – राजकथं चौरकथं महा-मत्तकथं ... पेo... इतिभवाभवकथं इति वा ति ।

- २. "दसयिमानि, भिक्खवे, पासंसानि ठानानि । कतमानि दस ? इघ, भिक्खवे, भिक्खु अत्तना च अप्पिच्छो होति, अप्पिच्छकयं च भिक्खूनं कत्ता होति । 'अप्पिच्छो भिक्खु अप्पिच्छकयं च भिक्खूनं कत्ता' ति पासंसमेत ठानं ।
- "ग्रतना च सन्तुट्टो होति, सन्तुट्टिकथं च शिक्खूनं कत्ता होति । 'सन्तुट्टो भिक्खु सन्तुट्टिकथं च भिक्खूनं कत्ता' ति पासंस-मेतं ठानं ।
- ४. "भ्रत्तना च पविवित्तो होति, पविवेककथं च भिक्खूनं कत्ता 10 होति । 'पविवित्तो भिक्खु पविवेककथं च भिक्खूनं कत्ता' ति पासंसमेतं ठानं ।
- "अत्तना च असंसद्वो होति, असंसद्वकथं च भिक्कूनं कत्ता होति । 'असंसद्वो भिक्क् असंसद्वकथं च भिक्क्न्नं कत्ता' ति पासंसमेतं ठानं ।
- ६. "भ्रत्तना च श्रारद्धविरियो होति, विरियारम्भकयं च भिक्कूनं कत्ता होति । 'श्रारद्धविरियो भिक्क्षु विरियारम्भकयं च भिक्क्षुनं कता' ति पासंसमेतं ठानं ।
- "भ्रतना च सीलसम्पन्नो होति, सीलसम्पदाकथं च भिक्खूनं
 कत्ता होति । 'सीलसम्पन्नो भिक्खु सीलसम्पदाकथं च भिक्खूनं कत्ता' 20
 ति पासंसमेतं ठानं ।
- ५. "श्रत्तना च समाघिसम्पन्नो होति, समाघिसम्पदाकथं च भिक्कुनं कत्ता होति । 'समाघिसम्पन्नो भिक्कु समाघिसम्पदाकथं च भिक्कुनं कत्ता' ति पासंसमेतं ठानं ।
- "ग्रत्तना च पञ्जासम्पन्नो होति, पञ्जासम्पदाकथं च 25 भिक्सूनं कत्ता होति । 'पञ्जासम्पन्नो भिक्स्नु पञ्जासम्पदाकथं च भिक्सूनं कत्ता' ति पासंसमेतं ठानं ।
- १०. "भ्रत्तना च विमुत्तिसम्पन्नो होति, विमुत्तिसम्पदाकशं च भिक्खूनं कत्ता होति । "विमुत्तिसम्पन्नो भिक्खु विमुत्तिसम्पदाकशं च भिक्खुनं कत्ता" ति पासंसमेतं ठानं ।

R. 131 5

११. "भ्रत्तना च विमुत्तिञाणदस्तनसम्पन्नो होति, विमृत्ति-ञाणदस्तनसम्पदाकथं च मिक्सूनं कत्ता होति । 'विमृत्तिञाणदस्तन-सम्पन्नो मिक्सू विमृत्तिञाणदस्तनसम्पदाकथं च मिक्सूनं कत्ता' ति पासंसमेतं ठानं । इमानि स्तो, भिक्सवे, दस पासंसानि ठानानी'' ति ।

तस्सुद्दानं

भ्रविज्जा तण्हा निट्ठा च, भ्रवेच्च द्वे सुखानि च । नळकपाने द्वे वृत्ता, कथावत्थूपरे दुवे ति ।।

८. आकह्ववग्गो

१. स्राकह्मसुत्तं

 एकं समयं भगवा सावत्ययं विहरित जेतवने ध्रनायिपिष्ड-कस्स धारामे । तत्र सो भगवा भिक्सू धामन्तेसि – "भिक्सवो" ति । "भदन्ते" ति ते भिक्सू भगवतो पच्चस्सोस्ं । भगवा एतदवोच –

8. 561 10 २. "सम्पन्नसीला, भिक्खवे, विहरय सम्पन्नपातिमोक्खा, पातिमोक्खसंवरसंवृता विहरय आचारगोचरसम्पन्ना अणुमत्तेसु वज्जेसु भयदस्साविनो, समादाय सिक्खय सिक्खापदेसु ।

 "आकल्केय्य चे, भिक्खवे, भिक्खुं सब्रह्मचारीनं पियो चस्सं मनापो च गरु च भावनीयो चा' ति, सीलेस्वेवस्स परिपुरकारी अञ्झत्तं । चेत्रोसमयमनुयुत्तो अनिराकतञ्झानो विपस्सनाय समन्नागतो बूहेता सञ्ज्ञागारानं ।

४. "माकङ्केय्य चे, भिनखंने, भिनखु 'लाभी ग्रस्सं चीवर-पिण्डपातसेनासनिगतानप्पच्चयमेसज्जपितखारानं' ति, सीलेस्वेवस्स परिपुरकारी श्रज्झत्तं चेतोसमयमनुयुत्तो ग्रनिराकतज्झानो विपस्सनाय श्र समझागतो बृहेता सुञ्जागरानं ।

 "आकङ्खेय्य चे, भिक्खवे, भिक्खु येसाहं परिभुञ्जामि चीवरिपण्डपातसेनासनिग्लानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारानं तेसं ते कारा

१-१. नळकपानेन हे च बत्युकवा झपरे हे - स्था०।

महप्फला प्रस्सु महानिसंसा' ति, सीलेस्वेक्स्स ...पे०... ब्रूहेता सुञ्जा-गारानं ।

- ६. "ब्राकक्क्षेप्य चे, भिन्तववे, भिन्नवु ये मे पेता ञाती सालोहिता कालक्क्ष्ता पसभित्तता धनुस्सरन्ति तेसं तं महप्पलं प्रस्स महानिसंसं' ति, सीलेस्वेवस्स ... पे०... बृहेता सुञ्जागारानं ।
- ७. "ग्राकङ्क्षेय्य चे, भिक्खवे, भिक्खु 'सन्तुट्टो ग्रस्सं इतरी-तरचीवरिपण्डपातसेनासनिगलानप्पच्चयभेसज्जपिक्खारेना' ति, सीले-स्वेवस्स ... पे०... बृहेता सुञ्जागारानं ।
- म. "प्राकङ्क्षेय्य चे, भिक्खवे, भिक्खु 'खमो प्रस्सं सीतस्स
 उण्हस्स जिघच्छाय पिपासाय इंसमकसवातातपिसिर्स्यपसम्भस्सानं, 10
 दुरुतानं दुरागतानं वचनपथानं उप्पन्नानं सारीरिकानं वेदनानं दुक्खानं
 तिब्बानं खरानं 'करुकानं प्रसातानं' प्रमनापानं पाणहरानं प्रविवासकजातिको प्रस्सं' ति, सीलेस्वेवस्स ... पे०... बृहेता सुङ्गागारानं ।
- ६. "ग्राकङ्क्रेय्य चे, भिक्सवे, भिक्सवु 'ग्ररतिरतिसहो ग्रस्सं, न च मं ग्ररतिरति सहेय्य, उप्पन्नं ग्ररतिरति ग्रमिमुय्य ग्रभिमुख्य विह- 15 रेय्यं' ति, सीलेस्वेवस्स ... पे०... बृहेता सुञ्ञागारानं ।
- १०. "ब्राकङ्क्षेय्य चे, भिक्खवे, भिक्ख 'भयभेरवसही' ब्रस्सं, न च मं भयभेरवो सहेय्य, उप्पन्नं भयभेरवं ब्रमिभुय्यो ब्रभिभुय्यो विह-रेय्यं' ति, सीलेस्वेवस्स ... पे०... बृहेता सुरुजागारानं ।
- ११. "आकङ्क्षेय्य चे, भिक्खवे, भिक्खु 'चतुम्नं झानानं म्नाभि- 20 चेतसिकानं दिटुशम्मसुखविहारानं निकामलामी म्रस्सं म्निक्छलामी म्रकसिरलाभी' ति, सीलेस्वेवस्स ...पे०... बृहेता सुञ्ञागारानं ।
- १२. "श्राकङ्क्षेय्य चे, भिक्खते, भिक्खु 'श्रासवानं खया श्रनासवं चेतोविमृत्ति पञ्जाविमृत्ति दिट्ठेव घम्मे सर्व श्रमिञ्जा सच्छिकत्वा उपसम्पज्ज विहरेय्यं ति, सीलेस्वेवस्स परिपुरकारी श्रज्झत्तं चेतोसमध- 25 मनुयुत्तौ श्रनिराकतज्झानो विपस्सनाय समझागतो बृहेता सुञ्जागारानं ।
- १३. "सम्पन्नसीला, भिक्खवे, विहरय सम्पन्नपातिमोक्खा, पातिमोक्खसंवरसंवृता विहरय ब्राचारगोचरसम्पन्ना ब्रणुमत्तेसु वज्जेसु

१. कालकता – सी०, स्या०, रो० । २. तिप्पानं – सी०, स्या०, रो० । ३–३. कटकानं सातानं – स्या० । ४. नयमेरनं सहो – स्या० । १–४. म्रपियुच्य – स्या० ।

भयदस्साबिनो, समादाय सिक्खव सिक्खापदेसू ति, इति यं तं बुत्तं, इदमेतं पटिच्च बुत्तं" ति ।

२. कण्टकसुत्तं

- १. एकं समयं मगवा वेसालियं विहरित महावने कृटागार-सालायं सम्बहुलेहि प्रभिञ्ञातेहि प्रभिञ्ञातेहि बरेहि सावकेहि सर्दि – उ प्रायस्मता च चालेन', प्रायस्मता च उपचालेन', प्रायस्मता च कुक्कुटेन', प्रायस्मता च कळिन्भेन', प्रायस्मता च निकटेन', प्रायस्मता च कटि-स्सहेन; प्रञ्बेहि च प्रभिञ्ञातेहि प्रभिञ्ञातेहि थेरेहि सावकेहि सर्दि ।
- २. तेन खो पन समयेन सम्बहुला अभिञ्ञाता अभिञ्ञाता । लिच्छवी भद्रेहिं भदेहिं पानेहि परपुराय उच्चासहा महासहा महावनं अज्ञोजाहित भगवन्तं दस्सनाय । अय खो तेसं आयस्मन्तानं एतदहोसि — "इमे खो सम्बहुला अभिञ्ञाता अभिञ्ञाता लिच्छवी भदेहि भदेहि यानेहि परपुराय उच्चासहा महासहा महावनं अज्ञोजाहित्त भगवन्तं दस्सनाय । 'सहकण्टका खो पन झाना' वृत्ता भगवता । यञ्चन मयं १३ येन गोसिङ्गसालवनदायो तेनुपसङ्कमेथ्याम । तत्य मयं प्रप्पसहा अप्पाकिण्णा फासुं विहरेय्यामा" ति । अय खो ते आयस्मन्तो येन गोसिङ्गसालवनदायो तेनुपसङ्कमिसुः तत्य ते आयस्मन्तो अप्पसहा अप्पाकिण्णा फासुं विहरेत्त ।
- ३. अय सो भगवा भिक्सू धामत्तेति "कहं तु सो, भिक्सने, 20 चालो, कहं उपचालो, कहं कुक्कुटो, कहं किळम्भो, कहं निकटो, कहं कटिस्सहो; कहं तु सो तो, भिक्सने, थेरा सावका गता" ति ?
- ४. "इघ, भन्ते, तेसं श्रायस्मन्तानं एतवहोसि 'इमे सो सम्बहुला ग्रिभिञ्ञाता ग्रिभिञ्ञाता लिच्छवी भर्देहि भर्देहि यानेहि परपुराय उच्चासद्दा महासद्दा महावनं ग्रञ्झोगाहन्ति भगवन्तं दस्सनाय 25 ... अप्पसद्दा ग्रप्पाकिण्णा फासुं विहरेय्यामा' ति । अय स्रो ते, भन्ते,

१. पालेन – स्वा॰ । २. उपपालेन – स्वा॰ । ३. कक्कटेन – ती॰, स्वा॰, रो॰ । ४. कविष्येन – ती॰ । १. कटेन – ती॰ । ६–६. वहेहि – ती॰ । ७. वरपुराव – ती॰, रो॰; परंपराव – स्वा॰। द. क्षपकिल्ला – ती॰, स्वा॰, रो॰ । १. कासु – स्वा॰, रो॰।

ग्रायस्मन्तो येन गोसिङ्गसालबनदायो तेनुपसङ्क्रीमसु । तत्य ते ग्रायस्मन्तो ग्रप्यसद्दा ग्रप्याकिण्णा फासुं विहरन्ती" ति ।

- साधु साधु, भिक्सवे, यथा ते महासावका सम्मा व्याकरमाना व्याकरेय्युं, 'सहकण्टका हि, भिक्सवे, झाना' वृत्ता मया ।
- ६. "दसयिमें, भिक्सवें, कण्टका । कतमे दस ? पविवेका- 5 रामस्स सङ्गणिकारामता कण्टको, असुभनिमित्तानुयोगं अनुयुत्तस्स सुभ-निमित्तानुयोगो कण्टको, इन्द्रियेसु गृत्तद्वारस्स विसूकदस्सनं कण्टको, ब्रह्मचिरयस्स मानुगाभूपचारो कण्टको, पठमस्स झानस्स यहो कण्टको, द्रितयस्स झानस्स वितक्कविचारा कण्टका, तितयस्स झानस्स पीति कण्टको, चतुत्वस्स झानस्स अस्सासपस्सासो कण्टको, सञ्जावेदित- 10 निरोधसमापत्तिया सञ्जा च वेदना च कण्टको रागो कण्टको दोसो कण्टको मोहो कण्टको ।
- ७. "ग्रकण्टका, भिक्खवे, विहरख। निक्कण्टका, भिक्खवे, विहरख। अकण्टकनिक्कण्टका, भिक्खवे, विहरख। ग्रकण्टका, भिक्खवे, ग्ररहन्तो; निक्कण्टका, भिक्खवे, ग्ररहन्तो; ग्रकण्टकनिक्कण्टका, 15 भिक्खवे, ग्ररहन्तो" ति।

३. इट्टबम्मसुत्तं

- १. "दसियमे, भिक्खवे, घम्मा इट्ठा कन्ता मनापा दुल्लभा लोकिस्म । कतमे दस ? भोगा इट्ठा कन्ता मनापा दुल्लभा लोकिस्म; वण्णो इट्ठो कन्तो मनापो दुल्लभो लोकिस्म ; झारोग्यं इट्ठं कन्तं मनापं दुल्लभं लोकिस्म ; सीलं इट्ठं कन्तं मनापं दुल्लभं लोकिस्म ; सहाचियां 20 इट्ठं कन्तं मनापं दुल्लभं लोकिस्म ; सहाचियां 20 इट्ठं कन्तं मनापं दुल्लभं लोकिस्म ; सिता इट्ठा कन्ता मनापा दुल्लभा लोकिस्म ; पञ्जा इट्ठा कन्ता मनापा दुल्लभा लोकिस्म ; सम्मा इट्ठा कन्ता मनापा दुल्लभा लोकिस्म ; सग्मा इट्ठा कन्ता मनापा दुल्लभा लोकिस्म ; सग्मा इट्ठा कन्ता मनापा दुल्लभा लोकिस्म ।
- र. "इमेसं" खो, भिक्खवे, दसक्षं घम्मानं इट्टानं कन्तानं 25 र. 136
 मनापानं दुल्लभानं लोकिस्मि दस घम्मा परिपन्या आलस्यं अनुट्टानं

१. मातुगामोपविचारो – सी॰, रो॰; मातुगामुणवारो – स्या॰। २. सीसानि – रो॰। १. इमें – सी॰, रो॰। ४. झानसां – बी॰, स्या॰, रो॰।

. 137

25

मोगानं परिपन्थो, धमण्डता अविभूतना वण्णस्स परिपन्थो, असप्पाय-किरिया आरोग्यस्स परिपन्थो, पापिमतता सीलानं परिपन्थो, इन्द्रिय-असंबरो ब्रह्मचरियस्स परिपन्थो, विसंवादना मिलानं परिपन्थो, असण्झाय-किरिया बाहुसच्चस्स परिपन्थो, असुस्सुसा अपरिपुच्छा पञ्जाय परि-पन्थो, अननुयोगो अपच्चवेक्खणा धम्मानं परिपन्थो, मिच्छापटिपत्ति सम्मानं परिपन्थो । इसेसं खो, भिक्खवे, दसन्नं इट्ठानं कन्तानं मनापानं दुल्लभानं लोकस्मि इसे दस धम्मा परिपन्था ।

३. "इमेसं खो, भिक्खवे, दसक्षं धम्मानं इट्ठानं कन्तानं मनापानं दुल्लमानं लोकस्मि दस धम्मा आहारा — उट्ठानं अनालस्यं मोगानं ग्राहारो, मण्डना विभूतना वण्णस्स आहारो, सप्पायिकरिया आरोन्यस्स प्राहारो, कल्याणमित्तता सीलानं आहारो, इन्द्रियसंवरो बहु-चरियस्स आहारो, अविसंवादना मित्तानं आहारो, सज्झायिकरिया बाहुसज्वस्स आहारो, अुस्पूता पिपुज्छा पञ्जाय आहारो, अन्योगो पच्चवेक्कना धम्मानं आहारो, सम्मापटिपत्ति सम्मानं आहारो । इसेसं खो, भिक्खवे, दसक्षं धम्मानं इट्ठानं कन्तानं मनापानं दुल्लमानं लोकस्मि इमे दस धम्मा आहारा' (ति ।

४. वड्डिसुत्तं

१. "दसिंह, भिक्खवे, वङ्गीहि वङ्गमानो अरियसावको अरि-याय विद्वया बङ्गित, सारादायी च होति वरादायी कायस्स । कतमेहि दसिंह ? खेत्तवत्यृहि वङ्गीत, धनधञ्जेन वङ्गीत, पुत्तदारोहि वङ्गीत, व दासकम्मकरपोरिसिंहि वङ्गीत, चतुप्पदेहि वङ्गीत, सद्धाय बङ्गीत, सीलेन वङ्गीत, सुतेन वङ्गीत, चागेन वङ्गीत, पञ्जाय वङ्गीत – इमेहि खो, भिक्खवे, दसिंह बङ्गीहि वङ्गमानो अरियसावको अरियाय वङ्गिया बङ्गीत, सारा-दायी च होति वरादायी कायस्सा ति ।

> "धनेन धञ्चेन च योध बहुति , पुत्तेहि दारेहि चतुप्पदेहि च । स भोगवा होति यसस्सि पूजितो , मातीहि मित्तेहि सयो पि राजुभि ।।

१. सुस्सुसा - स्वा॰, रो॰ । २. वरवायी - सी॰।

B. 366

"सदाय सीलेन च योध बहुति, पञ्जाय चागेन सुतेन चूभयं। सो तादिसो सप्पुरिसो विचक्खणो, दिट्ठेव धम्मे उभयेन वहुती" तिं।।

५. मिगसालासुत्तं

१. एकं समयं भगवा सावित्ययं विहरित जेतवने अनाय- अ पिण्डिकस्स आरामे । अय लो आयस्मा आनन्दो पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन मिगसालाय उपासिकाय निवेसनं तेनुपसङ्क्षिमः; उपसङ्क्षमित्वा पञ्जाते आसने निसीदि । अय लो मिगसाला उपासिका येनायस्मा आनन्दो तेनुपसङ्क्षिमः; उपसङ्क्षमित्वा आयस्मन्तं आनन्दं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्ना लो मिगसाला 10 उपासिका आयस्मन्तं आनन्दं एतदवीच —

२. "कर्ष' कर्ष' नामायं, अन्ते ग्रानन्द, अगवता घम्मो देसिती ग्रञ्जेय्यो, यत्र हि नाम ब्रह्मचारी च ग्रज्जेस्यो, यत्र हि नाम ब्रह्मचारी च ग्रज्जेस्यो, यत्र हि नाम ब्रह्मचारी च ग्रज्जेस्यो, यत्र हिनाम ब्रह्मचारी होति अग्रताचारी विरतो मेथूना गामघम्मा । सो कालङ्कृतो भगवता व्याक्तो — 15 'सकदागामिपत्तो ' तुसितं कायं उपपन्नो' ति । पितामहो भे, अन्ते, इसिदत्तो अब्रह्मचारी ग्रह्मिस सदारसन्तुद्दो । सो पि कालङ्कृतो भगवता व्याक्तो — 'सकदागामिपत्तो तसितं कायं उपपन्नो' ति ।

"कथं कथं नामायं, भन्ते आनन्त, भगवता धम्मो देसितो भ्रञ्जेय्यो, यत्र हि नाम ब्रह्मचारी च अब्रह्मचारी च उभो समसमगतिका 20 भविस्सन्ति अभिसम्परायं" ति ?

"एवं खो पनेतं, भगिनि, भगवता ब्याकतं" ति ।

३. अय स्रो आयस्मा आनन्दो मिगसालाय उपासिकाय निवेसने पिण्डपातं गहेत्वा उट्टायासना पक्कामि । अय स्रो आयस्मा आनन्दो पण्डामत्तं पिण्डपातपिटक्कन्तो येन भगवा तेनुपसङ्क्रीम; उपसङ्क्रीमत्वा 25 भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो स्रो आयस्मा आनन्दो भगवन्तं एतदवोच —

कर्वकवा – स्था०, रो०। २. महोसि – सी०, स्था०, रो०। ३. सकदागामी सत्तो – सी०, स्था०, रो०। ४. वेता पियो – सी०, रो०; पितु पियो – स्था०। श्र०४–२७

B. 367

R. 140

४. "इघाहं, मन्ते, पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन मिगसालाय उपासिकाय निवेसनं तेनुपसङ्कृमि; उपसङ्कृमित्वा पञ्ञतं ग्रासने निसीदि । ग्रथ खो, भन्ते, मिगसाला उपासिका येनाहं तेन्पसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा मं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्ना खो. भन्ते. मिगसाला उपासिका मं एतदवीच – 'कथं कथं नामायं, भन्ते मानन्द, भगवता धम्मो देसितो ग्रञ्भेय्यो, यत्र हि नाम ब्रह्मचारी च अब्रह्मचारी च उभो समसमगतिका भविस्सन्ति ग्रमिसम्परायं । पिता मे, मन्ते, पूराणो ब्रह्मचारी श्रहोसि श्राराचारी विरतो मेथुना गामधम्मा । सो कालङ्कतो भगवता ब्याकतो 10 सकदागामिपत्तो तुसितं कायं उपपन्नो ति । पितामहो मे, भन्ते, इसिदत्ती ग्रवह्मचारी ग्रहोसि सदारसन्तुद्रो । सो पि कालङ्कतो भगवता ब्याकतो - सकदागामिपत्तो तुसितं कायं उपपन्नो ति । कथं कथं नामायं, भन्ते भानन्द, भगवता धम्मो देसितो ग्रञ्जेय्यो. यत्र हि नाम ब्रह्मचारी च ग्रब्रह्मचारी च उभो समसमगतिका भविस्सन्ति ग्रिभसम्परायं ति ? 15 एवं बत्ते ग्रहं, भन्ते, मिगसालं उपासिकं एतदवीचं - 'एवं खो पनेतं. भगिनि, भगवता ब्याकतं," ति ।

प्र. "का चानन्द, मिगसाला उपासिका बाला प्रव्यक्ता ग्रम्मका । ग्रम्मकपञ्ञा, के च पुरिसपुगलपरोपरिये ञाणे ?

"दसयिमे, आनन्द, पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकस्मि । 20 कतमे दस ? इघानन्द, एकच्चो पुग्गलो इस्सीलो होति । तं च चेतो-विमूर्त्ति पञ्जाविमूर्ति यथाभूतं नप्पजानाति, यत्यस्स तं दुस्सील्यं अपिरसेसं निरुद्धात् । तस्स सवनेन पि अकतं होति, बाहुसच्चेन पि अकतं होति, दिट्टिया पि अप्पटिविद्धं होति, सामायिकं पि विमूर्त्ति न लभति । सो कायस्स भेदा परं मरणा हानाय परेति, नो विसेसाय; 25 हानगामीयेव होति, नो विसेसगामी ।

६. "इम्र पनानन्द, एकज्बो पुम्मलो दुस्सीको होति । तं च चेतोतिमृत्ति पञ्ञानिमृत्ति यथाभृतं पजानाति यत्थस्स तं दुस्सील्यं ग्रपरिसंसं निरुज्झति । तस्स सवनेन पि कतं होति, बाहसच्चेन पि

[·] १-१. ग्रानका ग्रानकाञ्जा – सी०, रो०; ग्रान्यका ग्रान्यकपञ्जा – स्था०। २. म० पोरवके नत्य । ३. दस्सिस्यं – म०।

कतं होति, विद्विया पि पटिविद्वं होति, सामायिकं पि विमुत्ति लमति । सो कायस्स भेदा परं मरणा विसेसाय परेति, नो हानाय; विसेसनामी येव होति, नो हानगामी ।

''तत्रानन्द, पमाणिका पमिणन्ति – 'इमस्से' पि तेव धम्मा, प्रपरस्से' पि तेव धम्मा । कस्मा नेसं एको हीनो एको पणीतो' ति ? व तं हि तेसं, प्रानन्द, होति दीघरतः ब्रहिताय दुक्खाय ।

"तत्रानन्द, य्वायं पुग्गलो दुस्सीको होति । तं च चेतो-विमुत्ति पञ्जाविमुत्ति यथाभूतं पजानाति यत्यस्स तं दुस्सीत्यं अपिरसेसं निक्जसित । तस्स सवनेन पि कतं होति, बाहुसच्चेन पि कतं होति, विद्विया पि पटिविद्धं होति, सामायिकं पि विमुत्ति लमति । झयं, झानन्द, 10 पुग्गलो झमुना पुर्पिन पुग्गलेन अभिक्कत्ततरो च पणीततरो च । तं किस्स हेतु ? इमं हानन्द, पुग्गलं धम्मसीती निब्बहृति । तदन्तरं को जानेय्य, अञ्जत तथागतेन ! तस्मातिह, आनन्द, मा पुग्गलेसु पमाणिका अहुन्द्य, मा पुग्गलेसु पमाणं गण्हित्य । खञ्जति हानन्द, पुग्गलेसु पमाणं गण्हत्तो । झहं वा, आनन्द, पुग्गलेसु पमाणं गण्हत्यं 15 यो वा पनस्स मादितो ।

७. "इघ पनानन्द, एकच्चो पुग्गलो सीलवा होति। तं च चेतोविमूर्त्त पञ्ञाविमूर्त्त यथाभूतं नप्पजानाति यत्यस्स तं सीलं प्रपरिसेसं निरुष्ताति। तस्स सवनेन पि प्रकतं होति, बाहुसच्चेन पि प्रकतं होति, बिट्ट्या पि प्रप्पटिविद्धं होति, सामायिकं पि विमूर्त्ति न 20 लमति। सो कायस्स भेदा परं मरणा हानाय परेति, नो विसेसाय; हानगामीयेव होति, नो विसेसाय!

द. "इघ पनानन्द, एकच्चो पुग्गलो सीलवा होति । तं च चेतोविमूर्त्ति पञ्ञाविमूर्ति यथाभूतं पजानाति यत्यस्स तं सीलं घपरि-सेसं निरुज्यति । तस्स सवनेन पि कतं होति, बाहुसच्चेन पि कतं होति, 25 विद्विया पि पटिविद्धं होति, सामायिकं पि विमूर्त्ति लभित । सो कायस्स भेदा परं मरणा विसेसाय परेति, नो हानाय; विसेसगामीयेव होति, नो हानगामी ।

"तत्रानन्द, पमाणिका पमिणन्ति ...पे०... भहं वा, भानन्द, पुरमलेसु पमाणं गण्हेय्यं यो वा पनस्स मादिसो ।

६. "इघ पनानन्द, एकच्चो पुग्गलो तिब्बरागो होति । तं च चेतोबिम्तिं पञ्जाविम्तिं यथाभूतं नप्पजानित यत्यस्स सो उ रागो प्रपरिसेसी निरुज्झति । तस्स सबनेन पि अकतं होति, बाहुसच्चेन पि अकतं होति, दिट्टिया पि अप्पटिविद्धं होति, सामायिकं पि विमृत्तिं न लभति । सो कायस्स भेदा परं मरणा हानाय परेति, नो विसेसाय; हानगामीयेव होति, नो विसेसगामी ।

१०. "इघ पनानन्द, एकच्चो पुग्गलो तिब्बरागो होति । तं च चेतोविमूर्त्ति पञ्ञाविमूर्त्ति यथाभूतं पजानाति यत्थस्स सो रागो ग्रपरिसेसो निरुज्यति । तस्स सवनेन पि कतं होति, बाहुभच्चेन पि कतं होति, दिट्टिया पि पटिविद्धं होति, सामायिकं पि विमूर्त्ति लभति । सो कायस्स भेदा पर मरणा विसेसाय परेति, नो हानाय; विसेसगामीयेव होति, नो हानगामी ।

११. "इष पनानन्द, एकच्चो पुग्गलो कोघनो होति । तं च चेतोबिसृत्ति पञ्जाबिसृत्ति यथाभूतं नप्पजानाति यत्यस्स सो कोघो अपिरसेसो निरुव्हति । तस्स सवनेन पि अकतं होति, बाहुसच्चेन पि अकतं होति, विद्विया पि अप्पटिविद्धं होति, सामायिकं पि विमृत्ति न लमति । सो कायस्स भेदा परं मरणा हानाय परेति, नो विसेसाय; हानगामीयेव होति, नो विसेसणामी ।

१२. "इध पनानन्द, एकच्चो पुग्गलो कोधनो होति । तं च चेतोविमुत्ति पञ्ञाविमृत्ति यद्याभूतं पञ्जानाति यत्यत्स सो कोधो
अपितसेसी निरुद्धति । तस्स सबनेन पि कतं होति, बाहुसच्चेन पि
कतं होति, दिट्टिया पि पटिविद्धं होति, सामायिकं पि विमृत्ति लभति ।
सो कायस्स भेदा परं मरणा विसेसाय परेति, नो हानाय; विसेसगामीयेव
होति, नो हानगामी ।

"तत्रानन्द, पमाणिका पमिणन्ति ... पे०... ऋहं वा, ग्रानन्द, पुग्गलेसु पमाणं गण्हेय्यं यो वा पनस्स मादिसो ।

15

25

१३. "इघ पनानन्द, एकच्चो पुग्गलो उद्धतो होति । तं च चेतोविमृत्ति पञ्जाविमृत्ति यथाभृतं नप्पजानाति यत्थस्स तं उद्धच्चं अपरिसेसं निरुज्झति । तस्स सवनेन पि अकतं होति, बाहुसच्चेन पि अकतं होति, दिद्रिया पि अप्पटिविद्धं होति, सामायिकं पि विमृत्ति न लभति । सो कायस्स भेदा परं मरणा हानाय परेति, नो विसेसाय: 5 हानगामीयेव होति. नो विसेसगामी ।

१४. "इथ पनानन्द, एकच्चो पुग्गलो उद्धतो होति । तं च चेतोविमुत्ति पञ्जाविमुत्ति यथाभूतं पजानाति यत्थस्स तं उद्धच्चं भ्रपरिसेसं निरुज्झति । तस्स सबनेन पि कतं होति, बाहसच्चेन पि कतं होति, दिद्रिया पि पटिविद्धं होति, सामायिकं पि विमुत्ति लभति । सो 10 8.149 कायस्य भेदा परं मरणा विसेसाय परेति, नो हानाय: विसेसगामीयेव होति, नो हानगामी ।

"तत्रानन्द, पमाणिका पमिणन्ति - 'इमस्स पि तेव धम्मा. भ्रपरस्स पि तेव घम्मा । कस्मा नेसं एको हीनो एको पणीतो 'ति ? तं हि तेसं, भानन्द, होति दीघरत्तं भ्रहिताय दक्खाय ।

"तत्रानन्द, य्वायं पूमालो उद्धतो होति तं च चेतोविमुत्ति पञ्जा-विमत्ति यथाभतं पजानाति यत्थस्स तं उद्बच्चं अपरिसेसं निरुज्झति, तस्स सबनेन पि कतं होति, बाहसच्चेन पि कतं होति, दिद्रिया पि पटिविद्धं होति, सामायिकं पि विमृत्ति लभति । अयं, आनन्द, पुग्गलो ग्रम्ना पूरिमेन पुग्गलेन ग्रभिक्कन्ततरो च पणीततरो च । तं किस्स 20 हेतु ? इमं हानन्द, पुग्गलं धम्मसोतो निब्बहति । तदन्तरं को जानेय्य ग्रञ्जत्र तथागतेन ! तस्मातिह, ग्रानन्द, मा पूरगलेसु पमाणिका ग्रहवत्य; मा पूरगलेस पमाणं गण्हित्य । खञ्जति हानन्द, पूरगलेस पमाणं गण्हन्तो । ग्रहं वा, ग्रानन्द, पुग्गलेसु पमाणं गण्हेय्यं यो वा पनस्स मादिसो ।

"का चानन्द, मिगसाला उपासिका बाला ग्रब्यत्ता ग्रम्मका श्रम्मकपञ्जा, के च पूरिसपूरगलपरोपरिये जाणे ! इमे खो, झानन्द, दस पूग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकस्मि ।

१५. "यथारूपेन, ग्रानन्द, सीलेन पुराणो समन्नागतो ब्रहोसि तथारूपेन सीलेन इसिदत्तो समन्नागतो समिवस्स, नियम पराणो इसि- 30

दत्तस्य गींत पि ग्रञ्जस्य । यथारूपाय चानन्द, पञ्जाय इसिवत्ती समन्नागतो ब्रहोसि तथारूपाय पञ्जाय पुराणो समन्नागतो अभिवस्स, नियथ इसिवत्तो पुराणस्य गींत पि ग्रञ्जस्य । इति खो, ग्रानन्द, इमे पूगगला जभो एकञ्जहीना³⁷ ति ।

६. तयोधम्मसत्तं

१. "तयोमें", भिक्खने, बम्मा लोके न संविज्जेय्यं, न तथागतो लोके उप्पज्जेय्य अरहं सम्मासम्बृद्धो, न तथागतप्पवेदितो धम्मविनयो लोके दिब्बंद्याँ । कतमे तयो ? जाति च, जरा च, मरणं च – इमे खो, भिक्खने, तयो धम्मा लोके न संविज्जेय्यं, न तथागतो लोके उप्पज्जेय्य अरहं सम्मासम्बुद्धो, न तथागतप्पवेदितो धम्मविनयो लोके दिब्बंद्य । यस्मा च खो, भिक्खने, इमे तयो धम्मा लोके संविज्जन्ति तस्मा तथागतो लोके उप्पज्जित अरहं सम्मासम्बुद्धो, तस्मा तथागतप्पवेदितो धम्मविनयो लोके उप्पज्जित अरहं सम्मासम्बुद्धो, तस्मा तथागतप्पवेदितो धम्मविनयो लोके दिब्बति ।

B. 371

- "तयोमे, भिक्खने, धम्मे श्रप्पहाय श्रभव्बो जाति पहातुं जरं पहातुं मरणं पहातुं । कतमे तयो ? रागं अप्पहाय, दोसं श्रप्पहाय,
 मोहं अप्पहाय – इमे खो, भिक्खने, तयो धम्मे अप्पहाय अभव्बो जाति पहातुं जरं पहातुं मरणं पहातुं ।
- इ. "तयोमे भिक्खने, घम्मे अप्पहाय अभव्वो रागं पहातुं दोसं पहातुं मोहं पहातुं । कतमे तयो ? सक्कायिदिंहु अप्पहाय, विचि-किच्छं अप्पहाय, सीलब्बतपरामासं अप्पहाय – इसे सो, भिक्खने, तयो 20 धम्मे अप्पहाय अभव्वो रागं पहातुं दोसं पहातुं मोहं पहातुं।

R. 145

- ४. "तयोमें, भिन्खने, धम्मे अप्पहाय अभव्यो सनकायिदिंटु पहातुं विचिकिच्छं पहातुं सीलब्बतपरामासं पहातुं । कतमे तयो ? अयोनिसो मनसिकारं अप्पहाय, कुम्मगसेवनं अप्पहाय, चेतसो लीनत्तं अप्पहाय इमे खो, भिन्छनं, तयो धम्मे अप्पहाय अभव्यो सनकायिदिंटु 25 पहातुं विचिकिच्छं पहातुं सीलब्बतपरामासं पहातुं ।
 - ४. "तयोमे, भिक्खवे, घम्मे अप्पहाय अभव्वो अयोनिसी मनसि-कारं पहातुं कुम्मगसेवनं पहातुं चेतसो लीनत्तं पहातुं । कतमे तयो ?

१. उनतो – सी॰, स्या॰, रो॰। २. एकत्तहीना – स्या॰। ३. तयो – सी॰, रो॰। ४. दिप्पेयम – सी॰, रो॰; दीपेयम – स्या॰। ४. दिप्पति – ती॰, स्या॰, रो॰।

R. 146

सुट्टसच्चं प्रप्यहाय, प्रसम्पजञ्ञा प्रप्यहाय, चेतसो विक्खेपं प्रप्यहाय — इमे खो, भिक्खवे, तयो वस्मे प्रप्यहाय प्रशब्दो प्रयोनिसो मनसिकारं पहातुं कुम्मग्गसेवनं पहातुं चेतसो लीनतं पहातुं।

- ६. "तयोमे, भिक्खवे, बम्मे घप्पहाय घमब्बो मुट्टसच्चं पहातुं घ्रसम्पजञ्जं पहातुं चेतसो विक्खेपं पहातुं । कतमे तयो ? घरियानं उ प्रदस्तनकम्यतं घप्पहाय, घरियधम्मस्से घसोतुकम्यतं घप्पहाय, उपा-रम्मचित्ततं ग्रप्पहाय – इसे खो, भिक्खवे, तयो धम्मे घप्पहाय घमब्बो मुट्टसच्चं पहातुं ग्रसम्पजञ्जं पहातुं चेतसो विक्खेपं पहातुं ।
- ७. "तयोमे, भिक्खवे, घम्मे अप्पहाय अभव्बो ग्ररियानं ग्रदस्सन-कम्यतं पहातुं प्ररियमम्भस्स असोतुकस्यतं पहातुं उपारम्भित्ततं पहातुं । 10 कतमे तयो ? उद्धच्चं अप्पहाय, असंवरं अप्पहाय, दुस्सीत्यं अप्पहाय इमे खो, भिक्खवे, तयो घम्मे अप्पहाय अभव्बो अरियानं ग्रदस्सनकम्यतं पहातुं अरियधम्मस्स असोतुकम्यतं पहातुं उपारम्भिचत्तं पहातुं ।
- ट. "तयोमे, भिक्खवे, घम्मे अप्पहाय अभव्बो उद्बच्चं पहातुं असंवरं पहातुं दुस्सीत्यं पहातुं । कतमे तयो ? अस्सिद्धियं अप्पहाय, 15 अवदञ्जुतं अप्पहाय, कोसज्बं अप्पहाय – इमे सो, भिक्खवे, तयो धम्मे अप्पहाय अभव्बो उद्धच्चं पहातुं असंवरं पहातुं दुस्सीत्यं पहातुं ।
- ६. "तयोमे, भिक्सले, धम्मे अप्पहाय अभव्यो अस्सद्धियं पहातुं अवदञ्जुतं पहातुं कोसज्जं पहातुं । कतमे तयो ? अनादिष्यं अप्प-हाय, दोवचस्सतं अप्पहाय, पापमित्ततं अप्पहाय – इमे सो, भिक्सले, 20 तयो धम्मे अप्पहाय अभव्यो अस्सद्धियं पहातुं अवदञ्जुतं पहातुं कोसज्जं पहातुं ।
- १०. "तयोमे, भिक्खवे, धम्मे ग्रप्पहाय अभव्वो अनादिखं पहातुं दोवचस्सतं पहातुं पापमिततं पहातुं । कतमे तयो ? अहिरिकं ग्रप्पहाय, अनोत्तप्पं अप्पहाय, पमादं अप्पहाय – इमे खो, भिक्खवे, 25 तयो धम्मे अप्पहाय अभव्वो अनादिखं पहातुं दोवचस्सतं पहातुं पापमित्ततं पहातुं ।
- ११. "ब्रॉहिरिकोयं, भिक्खवे, अनोत्तापी" पमत्तो होति । सो पमत्तो समानो अभव्यो ग्रनादरियं पहातुं दोवचस्सतं पहातुं पापमित्ततं

१. प्ररिययम्मं – स्था०, रो० । २. ग्रह्स्सनकम्यतं – रो० । ३. ग्रनोत्तप्पी – सी०, स्था०, रो० ।

20

25

पहातुं । सो पापिमत्तो समानो ग्रमब्बो ग्रस्सिद्धयं पहातुं मनदञ्चलं पहातुं निसञ्ज पहातुं । सो कुसीतो समानो ग्रमब्बो ग्रद्धच्चं पहातुं असंवरं पहातुं दुस्सीत्यं पहातुं । सो कुसीतो समानो ग्रमब्बो ग्रद्धच्चं पहातुं असंवरं पहातुं दुस्सीत्यं पहातुं । सो दुस्सीनो समानो ग्रमब्बो ग्रद्धाः ग्रद्धाः पहातुं उपारम्भित्ततं । महातुं । सो उपारम्भित्ततं । पहातुं । सो विनिक्षत्ति समानो ग्रमब्बो ग्रद्धां नेतसो विनक्षं पहातुं । सो विनिक्षत्ति समानो ग्रमब्बो ग्रयोनिसो मनस्ति र पहातुं । सो विनिक्तति समानो ग्रमब्बो । सो वीनिक्तो समानो ग्रमब्बो त्रम् सो वीनिक्तो समानो ग्रमब्बो त्रम् सो विनिक्तः पहातुं । सो विचिक्तः । समानो ग्रमब्बो रागं पहातुं । सो विचिक्तः । समानो ग्रमब्बो रागं पहातुं । सो विचिक्तः । समानो ग्रमब्बो रागं पहातुं । सो त्रम् ग्रप्तहाय दोसं ग्रद्धाः ग्रप्तहायं । सो त्रमं ग्रप्तहाय दोसं ग्रप्पहायं मोहं ग्रद्धातुं । सो रागं ग्रप्तहाय दोसं ग्रप्पहायं मोहं ग्रप्तहां गरं पहातुं । सरणं पहातुं ।

१२. "तयोमे, भिक्खवे, धम्मे पहाय भव्बो जाति पहातुं जरं पहातुं मरणं पहातुं। कतमे तयो ? रागं पहाय, दोसं पहाय, मोहं पहाय – इमे खो, भिक्खवे, तयो धम्मे पहाय भव्बो जाति पहातुं जरं 15 पहातुं मरणं पहातुं।

- १३. "तयोमें, भिक्खवें, धम्मे पहाय भव्बी रागं पहातुं दोसं पहातुं मोहं पहातुं। कतमे तयों? सक्कायदिट्ठि पहाय, विचिकिच्छं पहाय, सीलब्बतपरामासं पहाय — इमे खो, भिक्खवें, तयो धम्मे पहाय भब्बो रागं पहातुं दोसं पहातुं मोहं पहातुं।
- १४. "तयोमे, भिक्खने, धम्मे पहाय भव्वो सक्कायदिष्टि पहातुं विचिकिच्छं पहातुं सीलब्बतपरामासं पहातु । कतमे तयो ? अयोनिसो मनसिकारं पहाय, कुम्मगसेवनं पहाय, चेतसो लीनत्तं पहाय – इमे खो, भिक्खने, तयो धम्मे पहाय भव्वो सक्कायदिद्धि पहातु विचिकिच्छ पहातु सीलब्बतपरामासं पहातुं ।
- १४. "तयोमे, भिक्खवे, धम्मे पहाय भव्बो अयोनिसो मनसिकारं पहातुं कुम्मगसेवनं पहातुं चेतसो लीनतं पहातुं। कतमे तयो ? मुट्टसच्चं पहाय, असम्पज्ञां पहाय, चेतसो विक्खंपं पहाय इमे खो, भिक्खवे, तयो धम्मे पहाय भव्बो अयोनिसो मनसिकारं पहातुं कुम्मगर्सेवनं पहातुं चेतसो लीननं पहातुं।

१. वेचिकिच्छो - स्या०।

B. 374

10

१६. "तयोमे, भिक्खने, धम्मे पहाय भव्यो मृद्रसच्चं पहातुं ग्रसम्पज्ञा पहातुं चेतसो विक्खेपं पहातुं। कतमे तयो ? ग्ररियामं ग्रदस्सनकस्यतं पहाय, ग्ररियधम्मस्स असोतुकस्यतं पहाय, ज्ञपारम्भ-चित्ततं पहाय — इसे खो, भिक्खने, तयो धम्मे पहाय भव्यो मृद्रसच्चं पहातुं श्रसम्पज्ञा पहातुं चेतसो विक्खेपं पहातुं।

१७. "तयोमे, भिक्खवे, वस्मे पहाय भव्बो प्ररियानं प्रवस्तन-कम्यतं पहातुं प्ररियधम्मस्स असोतुकम्यतं पहातुं उपारम्भवित्ततं पहातुं । कतमे तयो ? उद्धच्चं पहाय, असंवरं पहाय, दुस्सील्यं पहाय – इमे खो, भिक्खवे, तयो धम्मे पहाय भव्बो अरियानं प्रदस्तनकम्यतं पहातुं प्ररियधम्मस्स असोतुकम्यतं पहातुं उपारम्भवित्ततं पहातुं ।

१८. "तयोमे, भिक्खने, घम्मे पहाय भव्नो उद्बच्चं पहांतुं प्रसंवरं पहातुं दुस्सील्यं पहातुं । कतमे तयो ? प्रस्सद्वियं पहाय, प्रव-दञ्ज्ञतं पहाय, कोसज्जं पहाय – इमे खो, भिक्खने, तयो घम्मे पहाय भव्नो उद्बच्चं पहातुं ग्रसंवरं पहातुं दुस्सील्यं पहातुं ।

१६. "तयोमे, भिक्तवे, धम्मे पहाय मब्बी भस्सद्वियं पहातुं 15 ग्रवदञ्जुतं पहातुं कौसज्जं पहातुं । कतमे तयो ? भनावित्यं पहाय, दोवचस्सतं पहाय, पापमित्ततं पहाय – इमे खो, भिक्तवे, तयो धम्मे पहाय भब्बो भ्रस्सद्वियं पहातुं अवदञ्जुतं पहातुं कोसज्जं पहातुं ।

२०. "तयोमे, भिक्सवे, घम्मे पहाय भव्बो श्रनादित्यं पहातुं दोवचस्सतं पहातुं पापमित्ततं पहातुं । कतमे तयो ? म्रहिरिकं पहाय, 20 ग्रनोत्तप्पं पहाय, पमादं पहाय – इमे सो, भिक्सवे, तयो घम्मे पहाय भव्बो ग्रनादिर्यं पहातुं दोवचस्सतं पहातुं पापमित्ततं पहातुं ।

२१. "हिरीमार्य', भिक्सबे, बोतापी धप्पमत्तो होति । सो प्रप्पमत्तो समानो भब्बो धनादियं पहातुं दोवचस्सतं पहातुं पापमित्ततं पहातुं । सो कत्याणमित्तो समानो भब्बो अस्प्रद्वियं पहातुं ध्रवदञ्कतं 25 श. 149 पहातुं कोसञ्जं पहातुं । सो आरद्धिवियो समानो भब्बो उद्धच्चं पहातुं प्रसंवरं पहातुं । सो सीलवा समानो भब्बो धरियानं प्रदस्तनकस्यतं पहातुं अरियधम्मस्स धसोतुकस्यतं पहातुं उपारम्भ-चित्ततं पहातुं । सो अनुपारम्भित्ततो समानो भब्बो मृद्धसच्चं पहातुं

१. हिरिमायं - सी०, स्या०, रो०।

म०४–२५

असम्पज्ञां पहातुं बेतसो विक्खेपं पहातुं। सो अविक्खित्तिचित्तो समानो भव्बो अयोनिसो मनसिकारं पहातुं कुम्मगसेवनं पहातुं वेतसो लीनसं पहातुं। सो अलीनचित्तो समानो भव्बो सक्कायदिष्टि पहातुं विचिकिच्छं पहातुं सीलब्बतपरामासं पहातुं। सो अविचिकिच्छो समानो भव्बो रागं पहातुं दोसं पहातुं मोहं पहातुं। सो रागं पहाय दोसं पहाय मोहं पहाय भव्बो जाति पहातुं जरं पहातुं मरणं पहातं" ति ।

७. काकसुत्तं

१. "दसिंह, भिक्खवे, असद्धम्भेहिं समन्नागतो काको । कतमेहि दसिंह ? धंसी च, पगन्भो च, तिन्तिणो च, महण्यसो च, लुद्धो च, अकारणिको च, दुब्बलो च, ब्रोरविता च, मृदुस्सित च, नेचियको च च क्सेहि खो, भिक्खवे, दसिंह असद्धम्मेहि समन्नागतो काको । एवमेव खो, भिक्खवे, दसिंह असद्धम्मेहि समन्नागतो पापिभक्खु । कतमेहि दसिंह ? धंसी च, पगन्भो च, तिन्तिणो च, महण्यसो च, लुद्धो च, अकारणिको च, दुब्बलो च, ब्रोरविता च, मृदुस्सित च, नेचियको च च समेहि खो, भिक्खवे, दसिंह असद्धम्मेहि समन्नागतो पापिभक्खु । तिन्तिणो च

८. निगण्ठसूत्तं

१. 150 15 १. "दसिह, भिक्खवे, असद्धम्मेहि समन्नागता निगण्डा । कतमेहि दसिह ? असद्धा, भिक्खवे, निगण्डा; बुरसीला, भिक्खवे, निगण्डा; असिला, भिक्खवे, निगण्डा; असापुरिससम्भितिनो, भिक्खवे, निगण्डा; असापुरिससम्भितिनो, भिक्खवे, निगण्डा; असापुरिससम्भितिनो, भिक्खवे, निगण्डा; सान्वकंसकपरवस्मका, भिक्खवे, निगण्डा; सान्दिट्टिपरामासो आधानस्माही दुण्यिनिस्सिगिनो, 20 भिक्खवे, निगण्डा; कुहका, भिक्खवे, निगण्डा; पापिक्छा, भिक्खवे, निगण्डा; पापिक्छा, भिक्खवे, मिगण्डा; पापिस्ता, भिक्खवे, निगण्डा क्सेहि छो, भिक्खवे, दसिह असदस्मेहि समन्नागता निगण्डा" ति ।

१ तिन्तिनो – सी०। २. घोरबी – स्वा०। ३. नेरविको – सी०। ४. प्रका प्रकासिको – सी०। ५. ०परामासि – स्वा०। ६. धवानवाहि – स्वा०; प्राधानवाहि – री०। ७. विश्वाविद्विका – सी०, स्वा०, रो०।

६. बाबातवत्युसुत्तं

१. "दसियमानि, भिक्खवे, प्राधातवत्यूनि । कतमानि दस ? 'धनत्यं मे अचरी' ति धाधातं वन्धति; 'धनत्यं मे चरती' ति धाधातं वन्धति; 'धनत्यं मे चरती' ति धाधातं वन्धति; 'धनत्यं मे चरिस्सती' ति धाधातं वन्धति; 'पियस्स मे मनापस्स धनत्यं धादी' ति ...पे०... धनत्यं चरती ति ...पे०... धनत्यं चरति ति धाधातं वन्धति, 'धपियस्स मे धमनापस्स धत्यं धाचरी' ति ...पे०... अत्यं चरिस्सती ति धाधातं वन्धति; अध्यक्त चर्चाति ते धाधातं वन्धति; अध्यक्ते चर्चाति ते धाधातं वन्धति; अध्यक्ते चर्चाति ते धाधातं वन्धति; अध्यक्ते चर्चाति । धाधातं वन्धति; अध्यक्ते चर्चाति । धाधातं वन्धति; अध्यक्ते चर्चाति । धाधातं वन्धति । धाधातं चर्चाति । धाधातं वन्धति । धाधातं चर्चाति । धाधातं चर्चाते । धाधातं चर्चाति । धाधातं चर्चाते । धाधातं चर्चाति । धाधातं चर्चाते । धाधातं चर्चातं । धाधातं चर्चाते । धाधातं चर्चातं । धाधातं चर्यातं । धायातं चर्यातं । धाधातं चर्यातं । धाधातं चर्यातं । धाधातं चर्यातं

१०. ग्राघातपटिविनयसूत्तं

१. "दसियमें, भिक्सबें, आघातपिटिविनया । कतमें दस ? 'अनत्यं में अचिर, तं कुतित्य लक्मा' ति आघातं पिटिविनेति, 'अनत्यं में चरित, तं कुतेत्य लक्मा' ति आघातं पिटिविनेति, 'अनत्यं में चरिस्सित, तं कुतेत्य लक्मा' ति आघातं पिटिविनेति, पियस्स में मनापस्स अनत्यं अचिर ...पे०... चरित ...पे०... चरिस्सित, तं कुतेत्य लक्मा ति आघातं पिटिविनेति, अपियस्स में अमनापस्स अत्यं अचिर ...पे०... अर्थं चरित ...पे०... अर्थं चरित ...पे०... अर्थं चरिस्सित, तं कुतेत्य लक्मा ति आघातं पिटिविनेति, अष्टुाने च न कुप्पति – इमें बो, भिक्सबें, दस आघातपिटिविनाता' ति ।

तस्सुद्दानं

ग्राकङ्को कण्टको इट्ठा, विद्वु च मिगसालाये। तयो धम्मा च काको च, निगण्ठा द्वे च ग्राघाता ति ।।

६. थेरवग्गो

१. वाहनसुत्तं

 एकं समयं भगवा चम्पायं विहरित गग्गराय पोक्खरिणया तीरे । अथ खो आयस्मा वाहनो येन भगवा तेनुपसङ्कामि; उपसङ्कः

१. मिनसालया – सी॰; मिनसालय – स्या॰, रो॰ । २-२. समब्बो चेव – सी॰, स्या॰, रो॰ । ३-३. ॰ द्वेबल्बी ति – सी॰; निगन्या दस बल्बुनि – स्या॰; ॰ द्वे च बल्बुनी ति – रो॰ । ४. बाहुनो – सी॰, रो॰; बाहुनो – स्या॰।

B. 377

R. 153

मित्वा भगवन्तं ग्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो ग्रायस्मा वाहनो भगवन्तं एतदवोच —

२. "कतीहि नु खो, भन्ते, धम्मेहि तथागतो निस्सटो विसंयुत्तो विष्पमुत्तो विमरियादीकतेन' चेतसा विहरती' ति ?

इ. "दसहि सो, वाहन, घम्मोह तथागतो निस्सदो विसंपुत्तो विप्पमुत्तो विमरियादीकतेन चेतसा विहरित । कतमेहि दसिह ? रूपेन खो, वाहन, तथागतो निस्सदो विसंपुत्तो विप्पमुत्तो विमरियादीकतेन चेतसा विहरित, बेदनाय सो, वाहन ... पं० ... सञ्जाय सो, वाहन, ... सङ्क्षारेहि सो, वाहन ... विञ्जाणेन सो, वाहन ... जातिया सो, वाहन ... उत्तर्वा से, वाहन ... प्रक्षारेहि सो, वाहन ... मरणेन सो, वाहन ... पुन्स्तिह सो, वाहन ... किलेसिह सो, वाहन ... परणेन सो, वाहन ... पुन्स्तिह सो, वाहन ... किलेसिह सो, वाहन, तथागतो निस्सदो विसंयुत्तो विप्पमुत्तो विमरियादीकतेन चेतसा विहरित । सेव्यु उदका पच्चुगामम ठित अपुप्त वा पुत्र वा पुत्र के वा उदके जात उदके संबु उदका पच्चुगामम ठित अपुप्त विसंयुत्तो विष्पमुत्तो विप्पमुत्तो विसंयुत्तो विष्पमुत्ते विदय सो विष्प सो वाहन ... सो हि दसिह घम्मोह तथागतो । निस्सदो विसंयुत्तो विष्पमुत्तो विष्पमुत्तो विष्पयत्तो विष्पमुत्तो विष्पमा सो विप्ति विसंयुत्तो विष्पमित्ता विष्ति विर्वयत्तो विष्पमित्ता विष्पा विष्ठाती । ति । विष्य विष्ति विष्य सो विष्पा विष्य विष्ठा विषय सो विष्ति विष्य सो विष्ति विष्ति विष्य सो विष्ति विष्ति विष्य सो विष्ति विष्ति

२. ग्रानन्दसूत्तं

- श्रथ खो आयस्मा श्रानन्दो येन भगवा तेनुपसङ्क्रिम; उपसङ्कः
 मित्वा भगवन्तं श्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं
 खो प्रायस्मन्तं ग्रानन्दं भगवा एतदवोच —
- "सो वतानन्द, भिक्खु 'अस्सद्धो समानो इमस्मि धम्मिवनये
 वृद्धि विरूचिंह वेपुल्लं आपिज्जिस्सती' ति नेतं ठानं विज्जति ।
 - ३. "सो वतानन्द, भिवस्तु 'दुस्सीलो समानो इमस्मि धम्म-विनये वृद्धि विरूक्टि वेपुल्लं ग्रापिज्जिस्सती' ति नेतं ठानं विज्जति ।
 - ४. "सो वतानन्द, भिक्खु 'ग्रप्पस्युतो समानो इमिस्म धम्म-विनये वृद्धि विरूजिंह वेपुल्लं ग्रापिज्यस्सती' ति नेतं ठानं विज्जति ।
 - "सो वतानन्द, भिक्ख 'दुब्बचो" समानो इमस्मि घम्मविनये वृद्धि विक्विंव्ह वेपुल्लं आपिज्यस्मती' ति नेतं ठानं विज्जति ।

१. विमरियादिकतेन — सी॰, स्या॰, रो० । २. निस्सट्टो — सी॰ । ३–३. झच्चू-व्यस्य तिहुति — सी॰, स्या॰, रौ० । ४. निसिन्नो — रो० । ५. डुब्बच्चो — स्या॰, रौ० ।

R. 154

- ६. "सो बतानन्द, भिक्खु 'पापमित्तो समानो इमिस्म घम्मविनये वृद्धि विरुच्हि वेपुल्लं ग्रापिजस्सती' ति नेतं ठानं विज्जति ।
- "सो वतानन्द, भिक्खु 'कुसीतो समानो इमिंस्म धम्मिवनये वृद्धि विस्थिन्ह वेपुल्लं भापिज्जिस्सती' ति नेतं ठानं विज्जति ।
- द. "सो वतानन्द, भिक्खु 'मुट्टस्सित समानो इमिस्म घम्मविनये क बृद्धि विरूक्टि बेपुल्लं ग्रापिजस्सिती' ति नेतं ठानं विज्जिति ।
- "सो वतानन्द, भिक्खु 'ग्रसन्तुट्टो समानो इमस्मि घम्म-विनये वृद्धि विरूक्टि वेपुल्लं ग्रापिज्यस्पती' ति नेतं ठानं विज्जति ।
- १०. "सो बतानन्द, भिक्खु 'पापिच्छ्रो समानो इमस्मि धम्म-विनये बुद्धि विरूचिंह बेपुल्लं ग्रापज्जिस्सती' ति नेतं ठानं विज्जति ।
- ११. "सो वतानन्द, भिक्खु 'मिच्छादिट्टिको समानो इमस्मि धम्मविनये बुद्धि विक्रॉब्ह् वेपुल्लं प्रापष्जिस्सती' ति नेतं ठानं विज्ञति । "सो वतानन्द, भिक्खु 'इमेहि दसहि धम्मीहि समन्नागतो इमस्मि

धम्मविनये बुद्धि विरूचिंग्ह् वेपुल्लं ग्रापिज्जिस्सती' ति नेतं ठानं विज्जिति । १२. "सो वतानन्द, भिक्ख 'सद्धो समानो इमस्मि धम्मविनये 15

- वृद्धि विरूप्ति वेपुरलं आपण्जिस्सती (ति ठानमेतं विज्जति ।
- १३. "सो वतानन्द, भिक्खु 'सीलवा समानो इमस्मि घम्मविनये वृद्धि विरूचिंह वेपुल्लं ग्रापिजस्सती' ति ठानमेतं विज्जति ।
- १४. "सो वतानन्द, भिक्खु 'बहुस्सुतो सुतथरो समानो इमर्सिम धम्मविनये बुर्ढि विरूब्हि बेपुल्लं ग्रापज्जिस्सती' ति ठानमेतं विज्जति । 20
- १५. "सो बतानन्द, भिक्खु 'सुवचो समानो इमिंस्म धम्मविनये वृद्धि विरूक्तिं चेपुल्लं ग्रापिजस्सती' ति ठानमेतं विज्जति ।
- १६. "सो वतानन्द, भिक्खु 'कल्याणमित्तो समानो इमस्मि धम्मविनये वृद्धि विरूच्हि वेपुल्लं ग्रापज्जिस्सती' ति ठानमेतं विज्जति ।
- १७. "सो वतानन्द, भिक्खु 'ग्रारद्धविरियो समानो इमिस्म 25 धम्मविनये दुर्द्धि विरूब्हि वेपुल्लं ग्रापज्जिस्सती' ति ठानमेतं विज्जति ।
- १८. "सो वतानन्द, भिनन्तु 'उपद्वितस्सति' समानो इमस्मि वम्मविनये वृद्धि विरूप्टिंह वेपुल्लं ग्रापज्जिस्सती' ति ठानमेतं विज्जति ।

10

18

R. 155

१९. "सो बतानन्द, भिक्खु 'सन्तुट्ठो समानो इमस्मि घम्मविनये वृद्धि विरुक्तिंब्ह बेपूल्ल ग्रापज्जिस्सती' ति ठानमेते विज्जति ।

२०. "सो वतानन्द, भिक्खु 'ग्रप्पिच्छ्रो समानो इमस्मि घम्म-विनये वृद्धि विरूचिंह वेपूल्लं आपिज्जस्सती' ति ठानमेतं विज्जति ।

B. 379 5 २१. "सो वतानन्द, भिक्खु 'सम्मादिट्ठिको समानो इमिस्म धम्मविनये वृद्धि विरूचिंद्ध वेपुल्लं आपिज्यस्ति' ति ठानमेतं विज्जित । "सो वतानन्द, भिक्खु 'इमेहि दसहि धम्मेहि समक्षागतो इमिस्म

"सा बतानन्द, ात्रवेश्च इमाह देशह घम्माह समक्षागता इमास्म घम्मविनये वृद्धि विरूब्हि वेपुल्लं ग्रापण्जिस्सती' ति ठानमेखें विज्जती'' ति ।

३. पुण्णियसुत्तं

ग्रव सो ग्रायस्मा पुण्णियो येन भगवा तेनुपसङ्किः;
 उपसङ्किमत्वा भगवन्तं ग्रिभवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं
 निसिन्नो सो ग्रायस्मा पुण्णियो भगवन्तं एतदबोच –

२. "को नु खो, भन्ते, हेतु को पच्चयो येन अप्पेकदा तथागतं धम्मदेसना पटिभाति अप्पेकदा नप्पटिभाती" ति ?

३. "सद्धो च, पुण्णिय, भिक्लु होति, नो च उपसङ्कमिता; नेव ताव तयागतं धम्मदेवना पटिभाति । यतो च खो, पुण्णिय, भिक्लु सद्धो च होति उपसङ्कमिता च, एवं तयागतं धम्मदेसना पटिभाति ।

४. "सद्धो च, पुण्णिय, भिक्खु होति उपसङ्कमिता च, नो च पियहपासिता ...पे०... पियहपासिता च, नो च पिरपुज्छिता ... परि20 पुज्छिता च, नो च भ्रोहितसीतो धम्मं सुणाति ... भ्रोहितसीतो च धम्मं सुणाति ... भ्रोहितसीतो च धम्मं सुणाति ... भ्रोहितसीतो च धम्मा सुणाति, नो च सुला धम्मा घारेति ... सुला च धम्मा गं अत्थं उपपरिक्खित नो च अत्थमञ्जाय धम्मान् अत्थं उपपरिक्खित नो च अत्थमञ्जाय धम्ममञ्जाय धम्मानुधम्मप्यटिपन्नो होति ... अत्थमञ्जाय धम्मानुधम्मप्यटिपन्नो होति ... अत्थमञ्जाय धम्मानुधम्मप्यटिपन्नो च होति, नो च क्रव्याणवाचो होति कल्याणवाचकरणो पोरिया वाचाय समन्नागतो विस्सद्वाय अनेलगळायं अत्यस्य विञ्जापनिया ... कल्याणवाचो च होति कल्याणवाचकरणो पोरिया वाचाय समन्नागतो विस्सद्वाय

१. प्रहितसोतो - सी०, रो०। २. धनेलगलाय - सी०।

धनेलमळाय प्रत्यस्स विञ्ञापनिया, नो च सन्दस्सको होति समादपको समुत्तेजको सम्प्रहंसको सब्रह्मचारीनं, नेव ताव तथागतं धम्मदेसना पटिमाति।

४. "यतो च खो, पुण्णिय, भिक्खु सद्धो च होति, उपसङ्क्रमिता च, पियरुपासिता च, पिरपुच्छिता च, ग्रोहितसोतो च श्रम्मं सुणाति, उ सुत्का च श्रम्मं सुणाति, उ सुत्का च श्रम्मं सप्टित, धातानं च श्रम्मानं ग्रत्यं उपपरिक्सित, अत्थ-मञ्जाय धम्मानुष्यम्पप्टिपन्नो च होति, कल्याणवाचो च होति कल्याणवाक्करणो पोरिया वाचाय समझागतो विस्सद्वाय ग्रनेलगळाय ग्रत्यस्स विञ्जापनिया, सन्दस्को च होति समादपको समुत्तेजको सम्पर्हंसको सब्रह्मचारीनं — एवं तथागतं धम्मदेसना पटि- 10 भाति । इमेहि खो, पुण्णिय, दसिह धम्महि समझागता एकन्तपटिभाना तथागतं चम्मदेसना होती" ति ।

४. ब्याकरणसुत्तं

१. तत्र खो आयस्मा महामोग्गल्लानो भिक्कू आमन्तेमि – "श्रावुसो भिक्क्क्वे" ति । "आवुसो" ति खो ते भिक्क् आयस्मतो महामोग्गल्लानस्स पञ्चस्सोसूं। आयस्मा महामोग्गल्लानो एतदबोच – 15

२. "इधावुसो, भिक्ख ग्रञ्जा ब्याकरोति – 'क्षीणा जाति, वुसितं ब्रह्मचरियं, कतं करणीयं, नापरं इत्यत्ताया ति पजानामी' ति । तमेनं तथागतो वा तथागतसावको वा झायी समापत्तिकुसलो परिचत्त-कुसलो परिचत्तपरियायकुसलो समनुयुञ्जति समनुग्गाहति समनुभासित । स्रो तथागतेन वा तथागतसावकेन वा झायिना समापत्तिकुसलेन परिचत्त- 20 कुसलेन परिचत्तपरियायकुसलेन समनुयुञ्जियमानो समनुगगाहियमानो समनुमासियमानो इरीणं आपज्जति विचिनं आपज्जति श्रनयं आप-ज्जति ब्यसनं ग्रापज्जति अनयब्यसनं ग्रापज्जति ।

३. "तमेनं तथागतो वा तथागतसावको वा झायी समापत्ति-कुसलो परिचत्तकुसलो परिचत्तपरियायकुसलो एवं चेतसा चेतो परिच्च 25 मनिस करोति – "किं नु लो अयमायस्मा अञ्चा व्याकरोति – खीणा

१. एकन्तपटिमानं - ती०; एकन्तं - स्वा०; एकन्तं पटिमानं - रो० । २. पटिमाती - स्वा० । ३. इरिनं - ती०; इर्प्यं - स्वा०; इरिमं - रो० । ४. विचिनं -ती०, रो॰ । ४. व्यवनं -ती०, रो० । ६. वनवष्यवनं -ती०, रो० ।

जाति, वृक्षितं ब्रह्मचरियं, कतं करणीयं, नापरं इत्यत्ताया ति पजानामी ति ?

४. "तमेनं तवागतो वा तथागतसावको वा झायी समापत्ति-क्रुसलो परिचत्तकुसलो परिचत्तपरियायकुसलो एवं चेतसा चेतो परिच्च उ पजानाति – 'कोघनो खो अयमायस्मा'; कोघपरियृद्धितेन चेतसा बहुलं चिहरति । कोघपरियृद्धानं खो पन तथागतप्पवेदिते घम्मविनये परिकानसेतं ।

'उपनाही स्रो पन भ्रयमायस्मा; उपनाहपरियुट्टितेन चैतसा बहुलं बिहुरति । उपनाहपरियुट्टानं स्रो पन तथागतप्पवेदिते भ्रम्मविनये 10 परिज्ञानमेतं ।

ंमक्की को पन भ्रयमायस्मा; मक्कपरियुद्धितेन चेतसा बहुलं विहरति । मक्कपरियुद्धानं को पन तथागतप्पवेदिते धम्मविनये परि-हानमेतं ।

पळासी स्रो पन अयमायस्मा; पळासपरिबृट्टिनेन चेतसा बहुलं । विहरित । पळासपरिबृट्टानं स्रो पन तथागतप्पबेदिते धम्मविनये परि-हानमेतं ।

'इस्सुकी खो पन अयमायस्मा; इस्सापरियुट्टिनेन चेतमा बहुलं विहरित । इस्सापरियुट्टानं खो पन तथागतप्पवेदिते धम्मविनये परि-हानमेर्ज ।

'मच्छरी स्रो पन ग्रयमायस्मा; मच्छेरपरियृद्धितेन चेतसा बहुलं विहरित । मच्छेरपरियुद्धानं स्रो पन तथागतप्पवेदिते धम्म-विनये परिहानमेतं ।

'सठो खो पन ग्रयमायस्मा, साठेय्यपरियृद्धितेन चेतसा बहुलं विहरित । साठेय्यपरियृद्धानं खो पन तथागतप्पवेदिते धम्मविनये 25 परिहानमेतं।

'मायाबी खो पन प्रयमायस्मा; मायापरियुद्वितेन चेतसा बहुलं बिहरित । मायापरियुद्वानं खो पन तथागतप्पवेदिते घम्मविनये परि-हानमेतं ।

'पापिच्छो सो पन अयमायस्मा; इच्छापरियुद्धितेन चेतसा

R. 157

20

B. 381

१. पनायमायस्मा - सी०, स्या०; पनाय म्रायस्मा - रो०

बहुतं विहरित । इच्छापरियुट्टानं स्रो पन तथागतप्पवेदिते घम्मविनये परिहानमेतं ।

'सित' को पन ग्रयमायस्मा उत्तरि करणीये ग्रोरमत्तकेन विसेसाधिगमेन ग्रन्तरा बोसानं ग्रापन्नो । ग्रन्तरा बोसानगमनं को पन तथागतप्यवेदिते वस्मविनये परिहानमेत्तं'।

५. "सो बताब्सो, भिक्खु 'इमे दस धम्मे ग्रप्पहाय इमिंस्म धम्मिबनये बृद्धि विरूचिंड वेपुल्लं ग्रापिजस्सती' ति नेतं ठानं विज्जति । सो वताबुसो, भिक्खु 'इमे दस धम्मे पहाय इमिंस्म धम्मिवनये बृद्धि विरूचिंड वेपुल्लं ग्रापिजस्सती' ति ठानमेतं विज्जती'' ति ।

प्र. कत्यीसुत्तं

१. एक समयं आयस्मा महाचुन्दो चेतीसु विहरति सहजातिय । 10 तत्र स्त्रो आयस्मा महाचुन्दो भिक्क् आमन्तिसि – "आवुसो भिक्क्व" ति । "आवुसो" ति स्त्रो ते भिक्क् आयस्मतो महाचुन्दस्स पञ्चस्सोसुं । आयस्मा महाचुन्दो एतदबोच –

२. "इधावुसो, भिक्खु कत्वी होति विकत्वी प्रधिगमेसु — 'ग्रहं पठमं झानं समापज्जामि पि वृद्वहामि पि, ग्रहं दुतियं झानं समापज्जामि पि वृद्वहामि पि, ग्रहं वितयं झानं समापज्जामि पि वृद्वहामि पि, ग्रहं वित्यं झानं समापज्जामि पि वृद्वहामि पि, ग्रहं विज्ञाणञ्जामि पि वृद्वहामि पि, ग्रहं श्राकासानञ्जायतनं समापज्जामि पि वृद्वहामि पि, ग्रहं विञ्ञाणञ्जामि पि वृद्वहामि पि, ग्रहं विञ्ञाणञ्जामि पि वृद्वहामि पि, ग्रहं विवञ्जायतनं समापज्जामि पि वृद्वहामि पि, ग्रहं नेवसञ्जानासञ्जायतनं समापज्जामि पि वृद्वहामि पि, ग्रहं विवस्त्रज्ञानासञ्जायतनं समापज्जामि पि वृद्वहामि पि, ग्रहं व्यस्त्रज्ञावेवियतनिरोधं समापज्जामि पि वृद्वहामि पी' ति ।

३. "तमेनं तथागतो वा तथागतसावको वा झायी समापत्ति-कुसलो परिचत्तकुसलो परिचत्तपरियायकुसलो समनुयुञ्जति समनु-ग्गाहति समनुभासति । सो तथागतेन वा तथागतसावकेन वा झायिना समापत्तिकुसलेन परिचत्तकुसलेन परिचतपरियायकुसलेन समनुयुञ्जिय- 25 मानो समनुगाहियमानो समनुभासियमानो इरीणं आपज्जति विचिनं आपज्जति ।

१. मृद्वस्सति -- सी॰, स्या॰, रो॰। २. विजिनं -- सी॰, रो॰। ध॰४-२१

8. 383

R. 384

४. "तमेनं तथागतो वा तथागतसावको वा झाथी सभापत्ति-कुसलो परिचत्तकुसलो परिचत्तपरियायकुसलो एवं चेतसा चेतो परिच्य मनिस करोति – 'किं नु खो अयमायस्मा कत्थी होति विकत्थी अधि-गमेसु – ग्रहं पठमं झानं समापञ्जामि पि बुद्रहामि पि ... पे०... श्रहं इ. सञ्जावेदियतिनरोधं समापञ्जामि पि बुद्रहामि पी 'ति ।

 पंतमेनं तथागती वा तथागतसावको वा झाथी समापत्ति-कुसलो परिचत्तकुसलो परिचत्तपरियायकुसलो एवं चेतसा चेतो परिच्य पजानाति – 'दीघरत्तं खो प्रयमायस्मा खण्डकारी खिद्दकारी सबलकारी कम्मासकारी न सन्ततकारी' न सन्ततवृत्ति सीलेषु । दुस्सीलो खो
 प्रयमायस्मा । दुस्सील्यं खो पन तथागतप्यवेदित धम्मविनये परिहान-मेतं ।

'ग्रस्सद्धो खो पन ग्रयमायस्मा; ग्रस्सद्धियं खो पन तथागत-प्पबेदिते धम्मविनये परिहानमेतं ।

'अप्पस्तुतो स्रो पन अयमायस्मा अनाचारो; अप्पसच्चं स्रो R. 159 15 पन तथागतप्पवेदिते धम्मविनये परिज्ञानमेतं।

> 'दुब्बचो' खो पन ग्रयमायस्मा; दोवचस्सता खो पन तथागत-प्यवेदिते धम्मविनये परिहानमेतं।

> 'पापिमत्तो खो पन ग्रयमायस्मा; पापिमत्तता खो पन तथा-गतप्पवेदिते धम्मविनये परिहानमेतं ।

20 'कुसीतो खो पन ब्रयमायस्मा; कोसज्जं खो पन तथागत-प्यवेदिते घम्मविनये परिहानमेतं ।

'मुट्ठस्सित खो पन ग्रयमायस्मा; मुट्ठसच्चं खो पन तथागत-प्यवेदिते धम्मविनये परिहानमेतं ।

'कुहको खो पन भ्रयमायस्मा; कोहञ्जां खो पन तथागत-²⁵ प्पर्वेदिते धम्मविनये परिहानमेतं ।

'दुब्भरो खो पन ग्रयमायस्मा; दुब्भरता खो पन तथागत-प्यवेदिने घम्मविनये परिहानमेतं।

'दुष्पञ्चो स्रो पन ग्रयमायस्मा; दुपञ्जता स्रो पन तथागत-प्पवेदिते घम्मविनये परिहानमेत'।

६. "संय्यवापि, ब्रावुसो, सहायको सहायकं एवं वदय्य – 'यदा

१. सततकारी - स्या० । २ दुव्बच्चो - स्या० ।

ते. सम्म, धनेन धनकरणीयं ग्रस्स, याचेव्यासि मं धनं । दस्सामि ते धनं' ति । सो किञ्चिदेव घनकरणीये समप्पन्ने सहायको सहायकं एवं वदेय्य - 'ग्रत्थो में, सम्म, धनेन । देहि में धनं' ति । सो एवं वदेय्य - 'तेन हि. सम्म. इघ खनाही' ति । सो तत्र खनन्तो नाघिगच्छेय्य । सो एवं वदेय्य - 'भ्रलिकं मं, सम्म, भ्रवच ; तुच्छकं मं, सम्म, भ्रवच - अ इध खनाहीं ति । सो एवं वदेय्य - 'नाहं तं, सम्म, अलिकं अवचं, तुच्छकं' ग्रवचं । तेन हि, सम्म, इघ खनाही ति । सो तत्र पि खनन्तो नाधि-गच्छेय्य । सो एवं वदेय्य - 'प्रलिकं मं, सम्म, श्रवच, तुच्छकं मं, सम्म, ग्रवच - इध खनाही' ति । सो एवं वदेय्य - 'नाहं तं, सम्म, ग्रलिकं ग्रवचं, तच्छकं ग्रवचं । तेन हि. सम्म. इघ खनाही' ति । सो तत्र 10 8.160 पि खनन्तो नाधिगच्छेय्य । सो एवं वदेय्य - 'ग्रलिकं मं. सम्म. ग्रवच. तुच्छकं मं, सम्म, ग्रवच - इघ खनाही' ति । सो एवं बदेय्य - 'नाहं तं, सम्म, अलिकं ग्रवचं, तुच्छकं ग्रवचं । अपि च अहमेव उम्मादं पापणि चेतसो विपरियायं' ति ।

"एवमेव खो, ग्रावुसो, भिक्खु कत्थी होति विकत्थी ग्रधिगमेस - 15 'अहं पठमं झानं समापज्जामि पि बुद्रहामि पि, अहं दुतियं झानं समा-पज्जामि पि वुद्रहामि पि, ग्रहं ततियं झानं समापज्जामि पि वुद्रहामि पि, अहं चतुत्यं झानं समापज्जामि पि बद्रहामि पि, अहं आकासानञ्चायतनं समापज्जामि पि बद्रहामि पि, ब्रहं विञ्ञाणञ्चायतनं समापज्जामि पि बदहामि पि. ग्रहं ग्राकिञ्चञ्ञायतनं समापज्जामि पि बदहामि पि. 20 ग्रहं नेवसञ्जानासञ्जायतनं समापज्जामि पि बद्रहामि पि, ग्रहं सञ्जा-वेदियतिनरोधं समापज्जामि पि वद्वहामि पी' ति ।

७. "तमेनं तथागतो वा तथागतसावको वा आयी समापिक-कुसलो परिचत्तकुसलो परिचत्तपरियायकुसलो समन्यञ्जति समन-गाहति समनभासति । सो तथागतेन वा तथागतसावकेन वा झायिना 25 समापत्तिकूसलेन परिचत्तकूसलेन परिचत्तपरियायकूसलेन समनुयुञ्जिय-मानो समनग्गाहियमानो समनभासियमानो इरीणं ग्रापज्जति विचिनं ग्रापज्जति ग्रनयं ग्रापज्जति ब्यसनं ग्रापज्जति ग्रनयब्यसनं ग्रापज्जति । द. "तमेनं तथागती वा तथागतसावको वा झायी समापत्तिकुसली

R 385

१. याचिस्ससि - सीo, रोo; पवेदेव्यासि - स्थाo। २. किस्मिक्टिवदेव - सीo, स्थाः , रोः । ३. न तुच्छकं - सीः । ४. विधिनं - सीः; विजिनं - रोः ।

B. 386

परचित्तकुसलो परचित्तपरियायकुसलो एवं चेतसा चेतो परिच्य मनसि करोति – "कं नु खो अयमायस्मा कत्यी होति विकत्यी अधि-गमेषु – ब्रहं पठमं झानं समापज्जामि पि ... पे०... ब्रहं सञ्जावेदीयत-निरोधं समापज्जामि पि बट्टहामि पी' ति ।

६. "तमनं तथागतो वा तथागतसावको वा झायी समापत्ति-कुसलो परिचतपरियायकुसलो चेतसा चेतो परिच्च पजानाति — दीघरतं लो प्रयमायस्मा लण्डकारी छिट्टकारी सबलकारी कम्मासकारी, न सन्ततकारी न सन्ततवृत्ति सीलेसु । दुस्सीलो लो अयमायस्मा; दुस्सील्यं लो पन तथागतप्यविदते धम्मविनये परिद्वानमेतं ।

'अस्सद्धो स्रो पन अयमायस्मा; अस्सद्धियं स्रो पन तथागत-प्यवेदिते धम्मविनये परिहानमेतं ।

'म्रपस्सुतो स्रो पन ग्रयमायस्मा ग्रनाचारो; ग्रप्पसच्चं स्रो पन तथागतप्पवेदिते धम्मविनये परिहानमेतं ।

'दुब्बचो स्रो पन प्रयमायस्मा; दोवचस्सता स्रो पन तथागत-15 प्पवेदिते धम्मविनये परिहानमेतं।

'पापिमत्तो लो पन ग्रयमायस्मा; पापिमत्तता लो पन तथा-गतप्पवेदिते धम्मविनये परिहानमेतं ।

'कुसीतो स्रो पन ग्रयमायस्मा; कोसज्जं स्रो पन तथागत-प्पवेदिते धम्मविनये परिहानमेतं ।

4मुट्टस्सिति को पन अयमायस्मा; मुट्टसच्चं को पन तथागत-प्यवेदिते धम्मविनये पिरहानमेतं ।

'कुहको खो पन प्रयमायस्मा; कोहञ्ञां खो पन तथागत-प्पवेदिते धम्मविनये परिहानमेतं ।

'दुब्भरो स्रो पन ग्रथमायस्मा; दुब्भरता स्रो पन तथागत-25 प्पर्वेदिते धम्मविनये परिहानमेतं।

'दुपञ्जो खो पन अयमायस्मा; दुपञ्जता खो पन तथागत-प्पवेदिते धम्मविनये परिहानमेत'।

१०. "सो बताबुसो, भिक्खु 'इमे वस धम्मे अप्यहाय इमिस्स धम्मिबनये बुद्धि विरूचिंह बेपुल्लं आपिज्यस्सती' ति नेतं ठानं विज्ञति । 30 सो बताबुसो, भिक्खु 'इमे दस धम्मे पहाय इमिस्म धम्मिबिनये बुद्धि विरूचिंह बेपुल्लं आपिज्यस्सती' ति ठानमेतं विज्ञती" ति ।

६. ग्रधिमानसत्तं

- एकं समयं थ्रायस्मा महाकस्सपो राजगहे विहरित वेळुक्ने कलन्दकिनवापे । तत्र खो थ्रायस्मा महाकस्सपो भिवख् श्रामन्तिस — "श्रावुसो भिक्खवे" ति । "श्रावुसो" ति खो ते भिक्ख् श्रायस्मतो महाकस्सपस्स पच्चस्सोस्ं । श्रायस्मा महाकस्सपो एतदवोच —
- २. "इधावृसो, भिक्खु ध्रञ्जं ब्याकरोति 'क्षीणा जाति, ३ वृसितं ब्रह्मवरियं, कतं करणीयं, नापरं इत्यत्ताया ति पजानामी' ति । तमेनं तथागतो वा तथागतसावको वा झायी समापत्तिकुसलो परिचत्त-कुसलो परिचत्तपरियायकुसलो समनुयुञ्जति समनुगाहित समनु-भासित । सो तथागतेन वा तथागतसावकेन वा झायिना समापत्तिकुसलेन परिचत्तकुसलेन परिचत्तपरियायकुसलेन समनुयुञ्जियमानो १० समनुगाहियमानो समनुभासियमानो इरीणं आपण्जति विचित्तं आपण्जति अनयं आपण्जति ।
- ३. "तमेनं तथागतो वा तथागतसावको वा झायी समापत्ति-कुसलो परिचत्तकुसलो परिचत्तपरियायकुसलो एवं चेतसा चेतो परिच्च मनसि करोति — "कं नृ खो अयमायस्मा अञ्जं ब्याकरोति — 15 खीणा जाति, वृसितं ब्रह्मचरियं, कतं करणीयं, नापरं इत्थत्ताया ति पजानामी' ति ।
- ४. "तमेनं तथागतो वा तथागतसावको वा झायी समापत्ति-कुसलो परिचतकुसलो परिचत्तपरियायकुसलो एवं चेतसा चेतो परिच्च पजानाति 'प्रधिमानिको खो अयमायस्मा अधिमानसच्चो, अप्पत्ते अपत्तस्म्यो, अकते कतसञ्ची, अनिधगते अधिगतसञ्ची। अधिमानेन म्रञ्जं आकरोति खीणा जाति, वृसितं ब्रह्मचित्यं, कतं करणीयं, नापरं इत्यत्ताया ति पजानामी' ति ।
- ५. "तमेनं तथागतो वा तथागतसावको वा झायी समापत्ति-कुसलो परिचत्तकुसलो परिचत्तपरियायकुसलो एवं चेतसा चेतो परिच्च 25 मनिस करोति – "किं नु खो अयमायस्मा निस्साय अधिमानिको अधि-मानसच्चो, अप्पत्ते पत्तसञ्जी, अकते कतसञ्जी, अनिधगते अधिगत-सञ्जी। अधिमानेन अञ्ज्ञं ब्याकरोति – खीणा जाति, वृसितं ब्रह्म-चरियं, कृतं करणीयं, नापरं इत्वत्ताया ति पजानामी' ति ।

25

R. 164

६. "तमेनं तथागतो चा तथागतसावको वा झायी समापत्तिकुसलो परिचतकुसलो परिचतपरियायकुसलो एवं चेतसा चेतो परिच्च
पजानाति – 'बहुस्सुतो खो पन अयमायस्मा सुतघरो सुतसिश्वचयो, ये ते
धम्मा आदिकल्याणा मज्झेकल्याणा परियोसानकल्याणा सात्यं सब्यउञ्जनं केचलपरिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं अभिवदन्ति, तथास्थास्स धम्मा
बहुस्सुता होन्ति धाता वचसा परिचिता मनसानुपेक्खिता विद्विया
सुप्पटिविद्धा । तस्त अयमायस्मा अधिमानिको अधिमानसच्चो, अप्पत्ते
पत्तस्त्रओ, प्रक्त कतसञ्जी, अपियानिको अधिमानसच्चो । अधिमानेन
पत्तस्त्रओ । तस्त कतसञ्जी, व्यविधात ब्रधिगतसञ्जी । अधिमानेन
पत्तस्त्रओ व्यवस्त्रोतीत – खीणा जाति, वृत्तितं ब्रह्मचरियं , कतं करणीयं,
गापरं इत्यनाया ति पजानामी' ति ।

७. "तमेनं तथागतो वा तथागतसावको वा झायी समापत्ति-कुसलो परिचत्तकुसलो परिचत्तपरियायकुसलो एवं चेतसा चेतो परिच्य पजानाति – 'अभिज्झालु खो पन अयमायस्मा; अभिज्झापरियुट्टितेन चेतसा बहुलं विहरित । अभिज्झापरियुट्टानं खो पन तथागतप्पवेदिते ।ऽ धम्मविनये परिज्ञानमेतं ।

'ब्यापन्नो' खो पन भ्रयमायस्मा; ब्यापादपरियुट्टितेन चेतसा बहुलं विहर्तत । ब्यापादपरियुट्टानं खो पन तथागतप्पवेदित धम्मविनये परिज्ञानमेतं ।

ंधीनिमिद्धों खो पन अयमायस्मा; थोनिमिद्धपरियुद्धितेन चेतसा श्र बहुलं विहर्तत । थीनिमिद्धपरियुद्धानं खो पन तथागतप्पवेदिते धम्म-विनये परिहानमेतं ।

'उद्धतो खो पन अयमायस्मा; उद्धच्चपरियुट्टितेन चेतसा बहुसं विहरित । उद्धच्चपरियुट्टानं खो पन तथागतप्पवेदिते घम्मविनये परिज्ञानमेतं ।

े 'विचिकिच्छो खो पन ग्रयमायस्मा; विचिकिच्छापरियुद्धितेन चेतसा बहुलं विहरति । विचिकिच्छापरियुद्धानं खो पन तथागत-प्पवेदिते धम्मविनये परिहानमेतं।

'कम्मारामो खो पन ग्रयमायस्मा कम्मरतो कम्मारामतं ग्रनुयुत्तो । कम्मारामता खो पन तथागतप्पवेदिते धम्मविनये परिहानमेते ।

१-१. बहुस्सुता बता – सी० स्था०, रो०। २. व्यापादो – सी०, रो०। ३. थिन-मिद्धो – म०।

10

'मस्सारामो स्रो पन अयमायस्मा मस्सरतो मस्सारामतं ग्रनुयुत्तो । मस्सारामता स्रोपन तथागतप्पवेदिते धम्मविनये परिहानमेतं ।

'निद्दारामो स्रो पन अयमायस्मा निद्दारतो निद्दारामतं अनु-युत्तो । निद्दारामता स्रो पन तथागतप्पवेदिते धम्मविनये परिहानमेतं ।

'सङ्गणिकारामो खो पन अयमायस्मा सङ्गणिकरतो सङ्गणिकारामे रामतं अनुयुत्तो । सङ्गणिकारामता खो पन तथागतप्पवेदिते धम्मविनये परिज्ञानमतं ।

'सित' लो पन अयमायस्मा उत्तरि करणीये भोरमत्तकेन विसेसाधिगमेन अन्तरा बोसानं आपन्नो । अन्तरा बोसानगमनं लो पन

तथागतप्पवेदिते धम्मविनये परिहानमेतं'।

द. "सो बताबुसो, भिक्खु 'इमे दस बम्मे ग्रप्पहाय इमिस्स घम्मविनये बृद्धि विरूब्हि बेपुल्लं ग्रापिज्जस्सती' ति नेतं ठानं विज्जित । सो बताबुसो, भिक्खु 'इमे दस घम्मे पहाय इमिस्म घम्मविनये बृद्धि विरूब्हि बेपुल्लं ग्रापिज्जस्सती' ति ठानमेतं विज्जती" ति ।

७. निप्पयसुत्तं

- १. तत्र खो भगवा कालङ्कृतं भिक्खुं भारका भिक्खु भामन्तेसि 15 "भिक्खवो" ति । "भदन्ते" ति ते भिक्खु भगवतो पञ्चस्सोसुं । भगवा एतदवोच –
- २. "इष, भिक्खवे, भिक्खु अधिकरणिको होति, अधिकरण-समयस्स न वण्णवादी । यं पि, भिक्खवे, भिक्खु अधिकरणिको होति अधिकरणसमयस्स न वण्णवादी, अयं पि धम्मो न पियताय न गरुताय * 20 न भावनाय न सामञ्ञाय न एकीभावाय संवत्तति ।
- ३. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्ख् न सिक्खाकामो होति, सिक्खाकामस्स न वण्णवादी । यं पि, भिक्खवे, भिक्खु न सिक्खाकामो होति सिक्खाकामस्स न वण्णवादी, अयं पि घम्मो न पियताय न गरुताय न भावनाय न सामञ्जाय न एकीमावाय संवत्तति ।
 - ४. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु पापिच्छो होति, इच्छाविनयस्स

१. सङ्गणिकारतो – स्या॰, रो॰। २. मृदुस्सति – सी॰, स्या॰, रो॰। ३–३. कसत्वकं॰ – सी॰; कळक॰ – स्या॰; कासकं॰ – रो॰। ४ गक्ताय – सी॰, रो॰। ५. सिक्खा-सुमादानस्स – सी॰, स्या॰, रो॰।

न बण्णवादी । यं पि, भिक्ववे, भिक्कु पापिच्छो होति इच्छाविनयस्स न बण्णवादी, ग्रयं पि धम्मो न पियताय न गरुताय न भावनाय न सामञ्जाय न एकीमावाय संवत्ति ।

- पुन च परं, भिक्खवे, भिक्ख् कोधनो होति, कोधिवनयस्स
 न वण्णवादी । यं पि, भिक्खवे, भिक्ख् कोधनो होति कोधिवनयस्स न बण्णवादी, अयं पि धम्मो न पियताय न गरुताय न भावनाय न सामञ्जाय न एकीभावाय संवत्तति ।
- ६. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु मक्खी होति, मक्खविनयस्स न वण्णवादी। यं पि, भिक्खवे, भिक्खु मक्खी होति सक्खविनयस्स 10 न वण्णवादी, प्रयं पि धम्मो न पियताय न गरुताय न मावनाय न साम-ञ्ञाय न एकीभावाय संवत्ति ।
- ७. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु सठो होति, साठेय्यविनयस्स न वण्णवादी। यं पि, भिक्खवे, भिक्खु सठो होति साठेय्यविनयस्स न वण्णवादी, अयं पि धम्मो न पियताय न गव्ताय न भावनाय न 15 सामञ्जाय न एकीभावाय संवत्तति ।
 - द. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु मायाची होति, मायाविनयस्स न न वण्णवादी । यं पि, भिक्खवे, भिक्खु मायाची होति मायाविनयस्स न वण्णवादी, म्रयं पि धम्मो न पियताय न गरुताय न भावनाय न सामञ्जाय न एकीभावाय संवत्ति ।
 - १. "पुन च परं, मिक्खवे, भिक्खु धम्मानं न निसामकजातिकों होति, धम्मनिसन्तिया न वण्णवादी । यं पि, भिक्खवे, भिक्खु धम्मानं न निसामकजातिको होति धम्मनिसन्तिया न वण्णवादी, भ्रयं पि धम्मो न पियताय न गहताय न भावनाय न सामञ्जाय न एकीभावाय संवत्ति ।
- १०. "पुन च परं, भिक्खवं, भिक्ख् न पटिसल्लानो होति, ²⁵ पटिसल्लानस्स न वण्णवादी । यं पि, भिक्खवं, भिक्खु न पटिसल्लानो होति पटिसल्लानस्स न वण्णवादी, अयं पि धम्मो न पियताय न गरुताय न भावनाय न सामञ्जाय न एकीमावाय संवत्तति ।
 - ११. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु सब्रह्मचारीनं न पटि-सन्यारको होति, पटिसन्यारकस्स न वण्णवादी । यं पि, भिक्खवे,

B. 390

R. 166 20

१. ॰जातियो – मी॰, रो०।

R. 167

भिक्कु सब्द्याकारीनं न पटिसन्यारको होति पटिसन्यारकस्स न वण्णवादी, भ्रयं पि धम्मो न पियताय न गरुताय न भावनाय न सामञ्जाय न एकी-मावाय संवत्तति ।

- १२. "एवरूपस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो किञ्चा पि एवं इच्छा उप्पर्जय्य 'भ्रहो वत मं सब्रह्मचारी सक्करेट्युं गरे करेट्युं मानेय्युं अ प्रजेय्युं ति, अथ खो नं सब्रह्मचारी न चेव सक्करोन्ति न गरुं करोन्ति न मानेन्ति न पूजेन्ति । तं किस्स हेतु ? तथा हिस्स, भिक्खवे, विञ्कू सब्रह्मचारी ते पापके अकुसले धम्मे अप्पट्टीने समनुपस्सन्ति ।
- १३. "संस्यवापि, भिक्खवे, अस्सक्षळुद्धस्से किञ्चा पि एवं इच्छा उपपज्जेय्य 'अहो वत मं मनुस्सा आजानीयट्टाने ठपेय्युं, आजानीय- 10 भोजनं च भोजेय्युं, आजानीयपरिमज्जनं च परिमज्जेय्युं ति, अथ हो नं मनुस्सा त चेव आजानीयपरिमज्जनं च परिमज्जेय्युं ति, अथ हो नं मनुस्सा त चेव आजानीयपरिमज्जनं परिमज्जित । तं किस्स हेतु ? तथा हिस्स, भिक्खवे, विञ्च मनुस्सा तानि साठेय्यानि क्ट्रिय्यानि जिस्हे-य्यानि बङ्केट्यानि अप्यहीनानि समनुपस्सन्ति । एवमेव हो, भिक्खवे, 15 एवक्पस्स भिक्खनो किञ्चा पि एवं इच्छा उपपज्जेय्य 'अहो वत मं पवक्पस्स भिक्खनो किञ्चा पि एवं इच्छा उपपज्जेय्य 'अहो वत मं पवक्पस्स भिक्खनो किञ्चा पि एवं इच्छा उपपज्जेय्य 'अहो कत मं सब्रह्माच्यारी न चेव सक्करोन्ति न गरं करोन्ति न मानेन्ति न पूर्जेन्त । तं किस्स हेतु ? तथा हिस्स, भिक्खवे, विञ्च सब्रह्माचारी ते पापके अञ्चसले घम्मे अप्यहीने समनुपस्सन्ति ।
- १४. "इध पन, भिक्खने, भिक्खन न ग्रधिकरणिको होति, ग्रधि-करणसमयस्स वण्णवादी । यं पि, भिक्खने, भिक्खन न ग्रधिकरणिको होति ग्रधिकरणसमयस्स वण्णवादी, अयं पि धन्मो पियताय गहताय भावनाय सामञ्जाय एकीभावाय संकत्तति ।
- १४. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु सिक्खाकामो होति, सिक्खा- 25 कामस्स वण्णवादी । यं पि, भिक्खवे, भिक्खु सिक्खाकामो होति सिक्खा-कामस्स वण्णवादी, ग्रयं पि धम्मो पियताय गरुताय भावनाय सामञ्जाय एकीभावाय संवत्तति ।

१. गर – सी॰, स्या॰, रो॰ । २. अस्सबलुक्कुस्स – सी॰, रो॰; अस्समूळ्ड्कस्स – स्या॰ ।

१६. "पुन च परं, भिनस्तने, भिनस्तु अप्पिच्छो होति, इच्छा-विनयस्स वण्णवादी । यं पि, भिनस्तने, भिनस्तु अप्पिच्छो होति इच्छानिनयस्स वण्णवादी, अयं पि घम्मो ... पे०... एकीभावाय संवत्तति ।

 १७. "पुन च परं, भिक्खवं, भिक्खु प्रक्कोधनो होति, कोध-विनयस्स वण्णवादी । यं पि, भिक्खवं, भिक्ख अक्कोधनो होति कोध-विनयस्स वण्णवादी, ग्रयं पि धम्मो ... पे०.. एकीभावाय संवत्तति ।

१८. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्ख अमक्खी होति, मक्ख-विनयस्स वण्णवादी। यं पि, भिक्खवे, भिक्ख अमक्खी होति मक्ख-10 विनयस्स वण्णवादी, अयं पि धम्मो ... पे०... एकीमावाय संवत्तति।

१६. "पुन च परं, भिक्सवने, भिक्स असठो होति, साठेय्य-विनयस्स वण्णवादी । यं पि, भिक्सवने, भिक्स असठो होति साठेय्य-विनयस्स वण्णवादी, अयं पि बम्मो ...पे० एकीभावाय संवत्तति ।

२०. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु ग्रमायावी होति, माया15 विनयस्स वण्णवादी । यं पि, भिक्खवे, भिक्खु ग्रमायावी होति मायाविनयस्स वण्णवादी, श्रयं पि धम्मो ... पे० .. एकीभावाय संवत्तति ।

२१. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्ख धम्मानं निसामकजातिको

२२. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु पटिसल्लानो होति, पटि-सल्लानस्स वण्णवादी । यं पि, भिक्खवे, भिक्खु पटिसल्लानो होति पटिसल्लानस्स वण्णवादी, श्रयं पि धम्मो ... पे०... एकीभावाय संवत्ति ।

२३. "पुन च परं, भिक्खवं, भिक्ख् सब्रह्मचारीनं पटिसन्थारकों
25 होति, पटिसन्थारकस्स वण्णवादी । यं पि, भिक्खवं, भिक्खु सब्रह्मचारीनं
पटिसन्थारको होति पटिसन्थारकस्स वण्णवादी, अयं पि धम्मो पियताय
गक्ताय भावनाय सामञ्जाय एकीभावाय संवत्तति ।

२४. "एवरूपस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो किञ्चा पि न एवं इच्छा उप्पज्जेय्य – 'ब्रह्मो बत मं सब्रह्मचारी सक्करेय्युं गरुं करेय्युं मानेय्युं १० पूजेय्युं ति, अथ खो नं सब्रह्मचारी सक्करोन्ति गरुं करोन्ति मानेन्ति

R. 168

B. 392

पूजेन्ति । तं किस्स हेतु ? तथा हिस्स, भिक्सवे, विञ्यू सब्रह्मचारी ते पापके अकुसले धम्मे पहीने समनुपस्सन्ति ।

२४. "सेव्यथापि, भिक्सवे, भह्त्स अस्साजानीयस्स किञ्चा पि न एवं इच्छा उप्पज्जेय्य — 'ग्रहो वत मं मनुस्सा आजानीयद्वाने ठपेय्यं, म्राजानीयभोजनं च भोजेय्यं, म्राजानीयपरिमज्जनं च परिमज्जेय्यं ति, उ म्रथ सो नं मनुस्सा भ्राजानीयद्वाने च ठपेन्ति भ्राजानीयभोजनं च भोजेन्ति भ्राजानीयपरिमज्जनं च परिमज्जेन्ति । तं किस्स हेतु ? तथा हिस्स, भिक्सवे, विञ्कू मनुस्सा तानि साठेय्यानि कूटेय्यानि जिम्हेय्यानि वक्क्र्य्यानि पहीनानि समनपस्यन्ति ।

"एवमेव खो, भिक्खवे, एवरूपस्स भिक्खुनो किञ्चा पि न एवं 10 इच्छा उप्पण्जेय्य – 'म्रहो वत मं सब्रह्मचारी सक्करेय्युं गरं करेय्युं मानेय्युं पूजेय्युं ति, म्रथ खो नं सब्रह्मचारी सक्करोन्ति गरं करोन्ति मानेन्ति पूजेन्ति । तं किस्स हेतु ? तथा हिस्स, भिक्खवे, विञ्ञ्यू सब्रह्मचारी ते पापके मकुसले धम्मे पहीने समतपस्सन्ती" ति ।

८. ग्रक्कोसकसुत्तं

१. "यो सो, भिक्खने, भिक्खुं अक्कोसकपरिभासको अरियूप- 15 8. 898 वादी सब्रह्मचारीनं ठानमेतं अवकासो यं सो दसक्षं व्यसनानं अञ्ञातरं व्यसनं निगच्छेट्यं। कतमेसं दसक्षं? अनिधगतं नािषणच्छेति, अधि-गता परिहायित, सद्धम्मस् न वोदायित्तं, सद्धम्मस् न अधिमानिको होित अनिभरतो वा ब्रह्मचिर्यं चरित, अञ्ञातरं वा सिङ्कलिट्टं आपींत आपण्जति, गाव्हं वा रोगातङ्कं फुसति, उम्मादं वा पापुणाति चित्तक्षेपं, 20 सम्मूब्हो कालं करोति, कायस्स भेदा परं भरणा अपायं दुग्गति विनिपातं निरयं उपपज्जति । यो सो, भिक्खने, भिक्खुं अक्कोसकपरिभासको अरियूपवादी सब्रह्मचारीनं, ठानभेतं अवकासो यं सो इमेसं दसक्षं व्यसनानं अञ्ञातरं व्यसनं निगच्छेट्या" ति ।

१. प्रस्थिपवादी - सी०, स्था०, रो०। २-२. प्रष्टुानसेतं प्रनवकासी - सी०, स्था०, रो०। ३. न निगच्छेम्य --सी०, स्था०, रो०। ४. बोदानन्ति --सी०; बोदायति --स्था०।

ह. कोकालिकसत्तं

१. प्रय सो कोकालिको मिन्सु येन भगवा तेनुपसङ्क्रीम; उपसङ्क्रीमत्वा भगवन्तं प्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिक्रो स्रो कोकालिको भिनस्तु भगवन्तं एतदवोच —

> २. "पापिच्छा, भन्ते, सारिपुत्तमोम्मल्लाना, पापिकानं इच्छानं 5 वसं गता" ति ।

"मा हेवं, कोकालिक, मा हेवं, कोकालिक ! पसादेहि, कोका-लिक, सारिपुत्तमोग्गल्लानेसु चित्तं । पेसला सारिपुत्तमोग्गल्लाना" ति ।

दुतियं पि स्त्रो कोकालिको भिक्सु भगवन्तं एतदबोच —
 "किञ्चा पि मे, भन्ते, भगवा सद्धायिको पच्चयिको, भ्रथ स्त्रो पापिच्छा व
 सारिपुत्तमोग्गल्लाना, पापिकानं इच्छानं वसं गता" ति ।

"मा हेवं, कोकालिक, मा हेवं, कोकालिक ! पसादेहि, कोका-लिक, सारिपुत्तमोग्गल्लानेसु चित्तं । पेसला सारिपुत्तमोग्गल्लाना" ति ।

४. तितयं पि स्रो कोकालिको भिक्स भगवन्तं एतदबोच — "किञ्चा पि मे, भन्ते, भगवा सद्धायिको पच्चयिको, अय स्रो पापिच्छा व 15 सारिपुत्तभोग्गल्लाना, पापिकानं इच्छानं वसं गता" ति ।

"मा हेवं, कोकालिक, मा हेवं, कोकालिक ! पसादेहि, कोका-लिक, सारिपुत्तमोग्गल्लानेसु चित्तं । पेसला सारिपुत्तमोग्गल्लाना" ति ।

५. ग्रय खो कोकालिको भिक्ल उद्रायासना भगवन्तं ग्रीभ-

वादेत्वा पदिस्त्वणं कत्वा पक्कािम । अचिरपक्कन्तस्स च कोकािलकस्स 20 भिक्खुनो सासपमत्तीहिं पीळकािह् सब्बो कायो फुटो अहोसि । सासप-मत्तियो हृत्वा मृग्गमत्तियो अहेसुं, मृग्गमत्तियो हृत्वा कलायमित्तियो अहेसुं, कलायमित्तियो हृत्वा कोलिट्टमित्तियो अहेसुं, कोलिट्टमित्तियो हृत्वा कोलमत्तियो अहेसुं, कोलमित्तियो हृत्वा आमलकमित्तियो अहेसुं, आमलक-मत्तियो हृत्वा तिण्डुकमित्तियो अहेसुं, तिण्डुकमित्तियो हृत्वा, बेळुबसला-25 दुकमित्तियो अहेसुं, बेळुबसलाटुकमित्तियो हृत्वा बिल्लमित्तियो अहेसुं, बिल्लमित्तियो अहेसुं, बेळुबसलाटुकमित्तियो हृत्वा बिल्लमित्तियो अहेसुं, बिल्लमित्तियो इत्वा पिन्निज्वसुं, पुज्बं च लोहितं च पग्वरिस्तु। सौ सर्वं कदिलपत्तिस्य सेति मच्छो व विस्तिगिलितो ।

B. 394

R. 171

रै. सावपनपाहि – सी०। २. पिनकाहि – सी०; पिळकाहि – स्वा०, पौ०। २. कुट्टो – स्वा०। ४. सी०, स्वा०, पौ० पोल्पकेसु नरित। ३. विस्तवरियो – स्वा०। ६–६ स्वास्सुर्य – ती०, स्वा०, रो०। ७. कहतिपतेसु – स्वा०। व. विस्तविकती – स्वा०।

5

10

15

20

B. 395

R. 172

६. प्रव सो तुरू पञ्चेकबह्या येन कोकालिको भिक्स तेनुप-सङ्क्षिनः; उपसङ्क्षमित्वा वेहासे ठत्वा कोकालिकं भिक्खुं एतदवीच -"पसादेहि, कोकालिक, सारिपत्तमोग्गल्लानेस चित्तं । पेसला सारिप्त-मोग्गस्लाना" ति ।

"कोसि त्वं, ग्रावुसो" ति ?

"ग्रहं तुरू पच्चेकब्रह्या" ति ।

"नन त्वं, ग्रावसो, भगवता ग्रनागामी ब्याकतो, ग्रथ किञ्चरहि इधागतो ? पस्स यावं च ते इदं अपरदं" ति ।

७. प्रय खो तुरू पच्चेकब्रह्मा कोकालिकं भिक्खुं गायाहि घज्मभासि –

> "पुरिसस्स हि जातस्स, कुठारी जायते मुखे। याय छिन्दति ग्रतानं, बालो दब्भासितं भणं ।। "चो निन्दियं पसंसति. तं वा निन्दति यो पसंसियो। विचिनाति मुखेन सो कर्लि, कलिना तेन सूखंन विन्दति।। "ग्रप्पमत्तको । ग्रयं यो प्रक्लेस् धनपराजयो। सब्बस्सा पि सहा पि अत्तना, ग्रयमेव महत्तरो कलि। यो सुगतेसु मनं पदूसये ।। सहस्सानं निरब्बुदानं, छत्तिसति पञ्च च ग्रब्बुदानि । यमरियगरही निरयं उपेति.

वाचं मनं च पणिषाय पापकं" ति ॥ द. ग्रथ स्रो कोकालिको भिक्खु तेनेव ग्रावाधेन कालमकासि। कालकुतो च कोकालिको भिक्ख पद्म" निरयं उपपज्जित सारिपूत्त-मोग्गल्लानेसु चित्तं ग्राघातेत्वा ।

१-१. तुदुप्पच्चेकब्रह्मा - सी०, रो०; तुदिपच्चेकब्रह्मा - स्था० । २. कुवारी - स्था० । ३. प्रप्यमत्तो - सी . स्वा . रो० । ४. वदोसवे - सी . स्वा . रो० । ४. वदमनिरवं - सी . स्या• ।

६. श्रव स्तो बह्या सहम्पति ग्रमिक्कन्ताय रित्तया ग्रमिक्कन्त-वण्णो केवलकप्पं जेतवनं ग्रोमासेत्वा येन मगवा तेनुपसङ्क्रमिः; उपसङ्कः मित्वा भगवन्तं ग्रमिबादेत्वा एकमन्तं ग्रष्टासि । एकमन्तं ठितो स्तो बह्या सहम्पति भगवन्तं एतदवीच – "कोकालिको, भन्ते, मिक्स् उ कालङ्कृतो । कालङ्कृतो च, भन्ते, कोकालिको मिक्स् पटुमं निरयं उपपन्नो सारिपुत्तमोग्गल्लानेसु चित्तं ग्राघातेत्वा" ति । इदमवीच ब्रह्मा सहस्पति । इदं वत्वा भगवन्तं ग्रभिवादेत्वा पदिक्सणं कत्वा तत्त्रयेव-न्तर्षायि ।

१०. अथ सो भगवा तस्ता रत्तिया अच्चयेन भिक्सू आमन्तेसि —

10 "इमं, भिक्सवे, रॉत्त ब्रह्मा सहम्पति अभिक्कन्ताय रत्तिया अभिक्कन्तवण्णो केवलकप्पं जेतवनं घोभासेत्वा येनाहं तेनुपसङ्कमिः; उपसङ्कमित्वा
मं अभिवादेत्वा एकमन्तं अट्टासि । एकमन्तं ठितो खो, भिक्सवे, ब्रह्मा
सहम्पति मं एतदवोच — 'कोकालिको, भन्ते, भिक्स्तु कालङ्कृतो; कालङ्कृतो च, भन्ते, कोकालिको भिक्स्तु पदुमं निरयं उपपन्नो सारिपुत्त
13 मोगाल्लानेसु चित्तं आघातेत्वा' ति । इदमवोच, भिक्सवे, ब्रह्मा सहम्पति ।

इदं बत्वा मं अभिवादेत्वा पदिक्सणं कत्वा तत्थेवन्तरधायी'' ति ।

११. एवं वृत्ते ग्रञ्जतरो भिक्खु भगवन्तं एतदवोच - "कीव दीघं नु खो, भन्ते, पदुमे निरये आयुष्पमाणं" ति ?

"दीघं खो, भिक्खु, पट्टमे निरये श्रायुष्पमाणं। न तं सुकरं ३-173 २० सङ्खातुं – 'एत्तकानि वस्सानी ति वा एत्तकानि वस्ससतानी ति वा एत्तकानि वस्ससहस्सानीति वा एत्तकानि वस्ससतसहस्सानी ति वा'" ति ।

"सक्का पन, भन्ते, उपमं कातुं" ति ?

"सक्का, भिक्कू," ति भगवाँ प्रवोच — "सेट्यथापि, भिक्क्षु, वीसितिखारिको कोसलको तिलवाहो ततो पुरिसो वस्ससतस्स वस्ससतस्स

3. 396 25 प्रक्चयेन एकमेकं तिलं उद्धरेय्य । खिप्पतरं खो सो, भिक्क्षु, वीसतिखारिको कोसलको तिलवाहो इमिना उपक्कमेन परिक्खयं परियादानं
गच्छेय्य, न त्वेव एको अब्बुदो निरयो । सेट्यथापि, भिक्क्षु, बीसिति
अब्बुदा निरया, एवमेको निरब्बुदो निरयो । सेट्यथापि, भिक्क्षु, बीसिति
निरब्बुदा निरया, एवमेको निरब्बुदो निरयो । सेट्यथापि, भिक्क्षु, बीसिति

१. उपमा - स्या॰, रो॰।

15

सबका निरया, एवमेको सटटो निरयो । संस्थवापि, भिक्खु, वीसित सटटा निरया, एवमेको सहहो निरयो । संस्थवापि, भिक्खु, वीसित सहहा निरयो । तस्यवापि, भिक्खु, वीसित सहहा निरया, एवमेको कुमुदो निरयो । संस्थवापि, भिक्खु, वीसित सुमुदा निरया, एवमेको सोगन्धिको निरयो । संस्थवापि, भिक्खु, वीसित सोगन्धिका निरया, एवमेको उप्पतको निरयो । संस्थवापि, भिक्खु, वीसित उप्पतका निरयो । एवमेको पुण्डरीको निरयो । संस्थवापि, भिक्खु, वीसित पुण्डरीका निरया, एवमेको पुण्डरीको निरयो । पदुमं खो पन, भिक्खु, निरयं कोकालिको भिक्खु उपपन्नो सारिपुत्तमोग्गल्लानेसु चित्नं स्नापातत्वा" ति ।

इदमबोच भगवा। इदं बत्वान सुगतो अधापरं एतदबोच 10 सत्था —

> "पुरिसस्स हि जातस्स, कुठारी जायते मुखे। याय छिन्दति ग्रत्तानं, बालो दृब्भासितं भणं ।। निन्दियं ''भो पसंसति . तं वा निन्दति यो पसंसियो। विचिनाति मुखेन सो कर्लि, कलिना तेन सूखं न विन्दति।। "ग्रप्पमत्तको ग्रयं यो अक्लेस् धनपराजयो। सब्बस्सा पि सहा पि अत्तना, ग्रयमेव महत्तरो कलि। यो सगतेस मनं पदसये।। सहस्सानं निरब्बदानं , छत्तिसति पञ्च च ग्रब्बदानि। यमरियगरही निरयं उपेति, वाचं मनं च पणिघाय पापकं" ति ।

> > १०. खोगासवबलसुत्तं

श्रथ खो ग्रायस्मा सारिपुत्तो येन भगवा तेनपसञ्जूमि;
 उपसञ्जूमित्वा भगवन्तं ग्रमिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं
 खो ग्रायस्मन्तं सारिपुत्तं भगवा एतदवीच –

१. स्था०, रो० पोत्यकेस नस्थि । २. वस्वा – सी० ।

B. 397

R. 175

२. "कित नु स्त्रो, सारिपुत्त, खीणासवस्स भिक्खुनो बलानि, यहि बलेहि समन्नागतो खोणासवो भिक्खु झासवानं खयं पटिजानाति — 'जीजा से समस्या''' नि ?

३. "दस, भन्ते, लीणासवस्स भिक्खुनो बलानि, येहि बलेहि समझागतो लीणासवो भिक्खु आसवानं खयं पटिजानाति — 'लीणा में आसवा' ति । कतमानि दस ? इघ, भन्ते, लीणासवस्स भिक्खुनो प्रतिच्चतो सब्बे सङ्क्षारा यथाभूतं सम्मप्पञ्जाय सुदिट्ठा होन्ति । यं पि, भन्ते, लीणासवस्स भिक्खुनो प्रतिच्चतो सब्बे सङ्क्षारा यथाभूतं सम्मप्पञ्जाय सुदिट्ठा होन्ति । यं पि, भन्ते, लीणासवस्स भिक्खुनो प्रतिच्चतो सब्बे सङ्क्षारा यथाभूतं सम्मप्पञ्जाय सुदिट्ठा होन्ति, इदं पि, भन्ते, लीणासवस्स भिक्खुनो बलं । होति, यं बलं ग्रायम्म लीणासवो भिक्खु ग्रासवानं लयं पटिजानाति — 'लीणा मे ग्रासवा' ति ।

४. "पुन च परं, भन्ते, खीणासवस्स भिक्खुनो अङ्गारकासूपमा कामा यथाभूतं सम्मप्पञ्ञाय सुिंदु होन्ति । यं पि, भन्ते, खीणा- सर्वस्त भिक्खुनो अङ्गारकासूपमा कामा यथाभूतं सम्मप्पञ्ञाय सुिंदु । होन्ति, इदं पि, भन्ते, खीणासवस्स भिक्खुनो बलं होति, यं बलं आगम्म खीणासवो भिक्खु आसवानं खयं पटिजानाति — 'खीणा मे आसवा' ति ।

 "पुन च परं, भन्ते, सीणासवस्स भिक्कुनो विवेकनिन्नं चित्तं होति विवेकपोणं विवेकपञ्मारं विवेकट्ठं नेक्खम्माभिरतं व्यन्तीभूतं सञ्बसो ग्रासवट्टानियेहि धम्मेहि । यं पि, भन्ते, खीणासवस्स भिक्कुनो
 विवेकनिन्नं चित्तं होति विवेकपोणं विवेकपञ्मारं विवेकट्ठं नेक्खम्माभि-रतं व्यन्तीभूतं सब्बसो ग्रासवट्ठानियेहि धम्मेहि, इदं पि, भन्ते, खीणा-सवस्स भिक्कुनो बनं होति, यं बनं ग्रागम्म खीणासवो भिक्खु ग्रासवानं खयं पटिजानाति – 'खीणा में ग्रासवा' ति ।

६. "पुन च परं, भन्ते, श्लीणासवस्स भिक्शुनो चत्तारो सतिपट्टाना श्र भाविता होन्ति सुभाविता । यं पि, भन्ते, श्लीणासवस्स भिक्शुनो चत्तारो सतिपट्टाना भाविता होन्ति सुभाविता, इदं पि, भन्ते, श्लीणासवस्स भिक्शुनो बलं होति, यं बलं ग्रागम्म श्लीणासवो भिक्शु भासवानं स्रयं पटिजानाति – 'श्लीणा मे ग्रासवा' ति ।

"पुन च परं, भन्ते, खीणासवस्स भिक्सुनो चत्तारो सम्म प्यवाना भाविता होन्ति सुभाविता ... पे०... चत्तारो इद्विपादा भाविता

B. 396,

होन्ति सुमाबिता ... पे०... पिञ्चन्द्रियानि ... पञ्च बलानि मावितानि होन्ति सुमाबितानि ... सत्त बोज्ज्ञङ्का माविता होन्ति सुमाविता ... बरियो प्रहुङ्किको मन्यो मावितो होति सुमावितो । यं पि, भन्ते, लीणा-सबस्य भिक्कुनो बरियो प्रहुङ्किको मन्यो मावितो होति सुमावितो, इदं पि, भन्ते, सीणासवस्य मिक्कुनो बलं होति, यं बलं सागम्म सीणासवो ॥ भिक्क सामवानं स्वयं पटिजानाति — 'स्वीणा में सामवा' ति ।

"इमानि खो, भन्ते, दस खीणासवस्स भिक्खुनो बलानि, येहि बलेहि समक्षागतो खीणासवो भिक्खु घासवानं खयं पटिजानाति — 'खीणा मे घासवा'' ति ।

वेरवग्गो नवमो।

10

12. 127

तस्सुद्दानं

वाहनानन्दो पुण्णियो , ब्याकरं कित्यमानिको । नप्पियक्कोसकोकालि , खीणासवबलेन चाति ।।

१०. उपालिवग्गो

१. कामभोगीसुत्तं

 एकं समयं भगवा सावित्ययं विहरित जेतवने भनाथ-पिण्डिकस्स भारामे । अय को धनायपिण्डिको गहपित येन भगवा तेनुपसङ्क्षमि; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं प्रभिजादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं को अनायपिण्डिकं गहपित भगवा एतदकोच —

२. "दसयिमे, गहपित, काममोभी सन्तो संविज्जमाना लोकिस्म । कतमे दस ? इष, गहपित, एकज्बो काममोगी श्रथम्मेन भोगे परियेसित साहसेन; अधम्मेन भोगे परियेसित्वा साहसेन न झत्तानं सुखेति न पोणेति न संविमजित न पुठ्ञानि करोति ।

१-१. बाहुनी धानस्य च - वी०; बाहुनो चानस्य च - स्या०; बाहुनो चानस्य च - रो०। २-२. पुण्यियो च स्याकरण - ती०; पुण्यियो च स्याकरण - रसा०; पुण्यियो च स्याकरण - रसा०; पुण्यियो च स्याकरण - रेपा०। २. किल प्रव्यापिकरणं - ती०; करली प्रव्यापिकरणं - स्या० री०। २-४-४. कोकासिको च बलानि च - सा० । १-४. पौण्यि - स्या०, रौ०।

R., 399

R. 178

B. 400

25

१. "इच पन, गहपति, एकच्चो कामभोगी ध्रथम्मेन भोगे परियोक्ति साहसेन; प्रथम्मेन भोगे परियोक्तिया साहसेन भ्रतान सुखेति पीमेति, न संविभवति न प्रञ्जानि करोति ।

४. "इघ पन, गहपित, एकच्चो कामभोगी प्रथम्मेन भोगे परियेसित साहसेन; अधम्मेन भोगे परियेसित्वा साहसेन अत्तानं सुवेति पीणेति संविभजति पुञ्जानि करोति ।

 ५. "इघ पन, गह्पति, एकच्चो कामभोभी धम्माधम्मेन भोगे परियेसित साहसेन पि असाहसेन पि; धम्माधम्मेन भोगे परियेसित्वा साहसेन पि असाहसेन पि न अत्तानं सुखेति न पीणेति न संविभजति न पुञ्जानि करोति ।

- ६. "इच पन, गह्यति, एकच्चो कामभोगी घम्माघम्मेन भोगे पिरवेसित साहसेन पि प्रसाहसेन पि; धम्माघम्मेन भोगे पिरवेसित्वा साहसेन पि असाहसेन पि प्रतानं सुखेति पीणेति, न संविभजति न पुञ्जानि करोति ।
- 9. "इघ पन, गहपित, एकच्ची कामभोगी धम्माधम्मेन भोगे परियेसित साहसेन पि असाहसेन पि; धम्माधम्मेन भोगे परियेसित्वा साहसेन पि असाहसेन पि अत्तानं सुखेति पीणेति संविभजति पुञ्ञानि करोति ।
- "इस पन, गहपित, एकच्चो कामभोगी धम्मेन भोगे
 परियेमित ग्रसाहसेन; धम्मेन भोगे परियेसित्वा ग्रसाहसेन न श्रतानं सुस्तेति न पीणेति न संविभजति न पुञ्ञानि करोति ।
 - "इष पन, गहपित, एकच्ची कामप्रोमी घरमेन भ्रोभे पिखेसित असाहसेन; घरमेन भ्रोमे पिखेसित्वा असाहसेन अत्तानं सुक्षेति पीणेति, न संविभजति न पुञ्जानि करोति ।
 - १०. "इष पन, गहपति, एकच्चो कामभोगीः धम्मेन भोगे परियेसित असाहसेन असनं भोगे परियेसित्वा असाहसेन असनं सुक्षेति पीणेति-संविभवति पुञ्जानि करोति । ते च भोगे गधितो भूष्कितो अञ्चापको परमुञ्जाति ।

१. गवितो - सी० । २. घज्ञापको - सी०, स्था०, रो० ।

- '११. ''इघ पनं, गहपति, एकच्चो कामभोगी बन्मेन स्रोगे परियोसित झसाहसेन; बन्मेन भोगे परिवेसित्वा झसाहसेन झतानं सुव्येति सीमेति संविभागति पुञ्जानि करोति । ते च भोगे झनांधतो झमुच्छितो झनज्जोपस्रो आदीनवदस्सावी निस्सरणपञ्जो परिसृञ्जति ।
- १२. "तत्र, गहपति, व्वायं कामभोगी अधम्मेन भोगे परियेसित काहसेन, अधम्मेन भोगे परियेसित्वा साहसेन न भ्रतानं सुक्षेति न पीणेति न संविभजित न पुञ्जानि करोति, भ्रयं, गहपति, कामभोगी तीहि ठानेहि बारव्ही । 'भ्रवम्मेन भोगे परियेसित साहसेना' ति, इभिना पठमेन ठामेन गारव्हो । 'न अत्तानं सुक्षेति न पीणेती' ति, इभिना दुतियेन ठामेन गारव्हो । 'न संविभजित न पुञ्जानि करोती' ति, इभिना ततियेन १० ठानेन गारव्हो । 'न संविभजित न पुञ्जानि करोती' ति, इभिना ततियेन १० ठानेन गारव्हो । भ्रयं, गहपति, कामभोगी इमेहि तीहि ठानेहि गारव्ही ।
- १३. "तत्र, गहपित, व्वायं कामभोगी अधम्मेन भोगे पिरयेसिति साहसेन, अधम्मेन भोगे पिरयेसित्वा साहसेन अत्तानं मुखेति पीणित न सिममजीत न पुञ्जानि करोति, अयं, गहपित, कामभोगी द्वीहि ठामीहि गारव्ही एकेन ठानेन पासंसो । 'अधम्मेन भोगे परियेसित साहसेना' ति, 15 हिमना पठमेन ठानेन गारव्हो । 'अत्तानं सुखेति पीणेती' ति, इिमना एकेन ठानेन पासंसो । 'न संविभजित न पुञ्जानि करोती' ति इिमना एकेन ठानेन पारखे। । अयं, गहपित, कामभोगी इमेहि द्वीहि ठानेहि गारव्ही । अयं, गहपित, कामभोगी इमेहि द्वीहि ठानेहि गारव्ही इमिना एकेन ठानेन पासंसो ।
- १४. "तत्र, गह्पति, व्वायं कामभोगी श्रथमेन सोगे परियेसित 20 2.1% साहसेन, अधम्मेन भोगे परियेसित्वा साहसेन असानं सुखेति पीणेति संविभजित पुञ्जानि करोति, अयं, गह्पति, कामभोगी एकेन ठानेन गारख्हो द्वीहि ठानेहि पासंसो । "श्रधम्मेन भोगे परियेसित साहसेना" ति, इमिना एकेन ठानेन गारख्हो । "श्रतानं सुखेति पीणेती" ति, इमिना पठभेन ठानेन पासंसो । संविभजित पुञ्जानि करोती" ति, इमिना 25 दुतियेन ठानेन पासंसो । अयं, गह्पति, कामभोगी इमिना एकेन ठानेन गारख्हो, इनेहि द्वीहि ठानेहि पासंसो ।
- १५. ''तत्र, गहपति, न्वायं कामभोगी वस्माघरमेन भोगे परिबे-सति साहसेन पि बसाहसेन पि, बस्माघरमेन भोगे परिबेसित्वा साहसेन पि असाहसेन पि न असानं सुखेति न वीचेति न संविवजति न पुञ्जानि अ

R. 402

करोति, अबं, सहपति, कामभोगी एकेन ठानेन पासंसी तीहि ठानेहि गारव्हो । 'बम्मेन भोगे परियेसति असाहसेना' ति, इमिना एकेन ठानेन पासंसो । 'अध्यम्मेन भोगे परियेसति साहसेना' ति, इमिना पठमेन ठानेन गारव्हो । 'न अतानं सुखेति न पीणेती' ति, इमिना बुतियेन ठानेन असरव्हो । 'न संविभजति न पुञ्जानि करोती' ति, इमिना तितयेन ठानेन गारव्हो । अयं, गहपति, कामभोगी इमिना एकेन ठानेन पासंसो इमेहि तीहि ठानेहि गारव्यो ।

१६. "तत्र, गहपित, य्वायं कासमोगी बम्मायम्मेन भोगे परिये-सित साहसेन पि प्रसाहसेन पि, बम्मायम्मेन भोगे परियेसित्वा साहसेन 10 पि ग्रसाहसेन पि प्रतानं सुखेति पीगोति न संविमजित न पुञ्जानि करोति, प्रयं, गहपित, कामभोगी द्वीहि ठानेहि पासंस्रो द्वीहि ठानेहि गारखों। 'बम्मेन भोगे परियेसित असाहसेना' ति, इमिना पठमेन ठानेन पासंस्रो। 'श्रममंन सुखेति पीगोती' ति, इमिना दुतियेन ठानेन गारसे। 'इसानं सुखेति पीगोती' ति, इमिना दुतियेन ठानेन पासंस्रो। 'स्तानं सुखेति पीगोती' ति, इमिना दुतियेन ठानेन गारखों। भ्रस्ते सहपति, कामभोगी इमेहि द्वीहि ठानेहि पासंस्रो इमेहि द्वीहि ठानेहि गारखों।

१७. "तत्र, महपित, व्वायं कामभोगी धम्माधम्मेन भोगे परियेसित साहसेन पि असाहसेन पि, धम्माधम्मेन भोगे परियेसित्वा साहसेन

पि असाहसेन पि अत्तानं सुर्वेति पीणेति सविभजित पुञ्जानि करोति,
असं, गहपित, कामभोगी तीहि ठानेहि पासंसी एकेन ठानेन गारव्ही।

'धम्मेन भोगे परियेसित असाहसेना' ति, इमिना पठमेन ठानेन पासंसी।
'अधम्मेन भोगे परियेसित साहसेना' ति, इमिना एकेन ठानेन पासंसी।
'अधम्मेन भोगे परियेसित साहसेना' ति, इमिना एकेन ठानेन पासंसी। 'सविभजित

अप्रज्ञानि करोती' ति, इमिना दुतियेन ठानेन पासंसी। असं, गहपित,
कामभोगी इमेहि तीहि ठानेहि पासंसी इमिना एकेन ठानेन जारव्ही।

१८. "तत्र, गहपति, ब्वायं कामभोगी धन्मेन भोगे परियोसीत प्रसाहसन, धन्मेन भोगे परियोसित्वा प्रसाहसेन न प्रतानं सुखेति न पीणिति न संविभजति न पुञ्जानि करोति, प्रयं, गहपति, कामभोगी १० एकेन ठानेन पासंसो द्वीहि ठानेहि गारखो । धन्मेन भोगे परियोसीत

B. 408

भ्रसाहसेना' ति, इमिना एकैन ठानेन पासंसी । 'न भ्रसान सुस्रेति न पीणेती' ति, इमिना पठमेन ठानेन गारख्हो । 'न संविभजति न पुञ्जानि करोती' ति, इमिना दुतियेन ठानेन गारख्हो । श्रमं, गहपति, कामभोगी इमिना एकैन ठानेन पासंसी इमेहि द्वीहि ठानेहि गारखो ।

१६. "तत्र, गहपित, व्वायं कामजोगी धम्मेन भोगे परियंसित 5 असाहसेन, धम्मेन भोगे परियंसित्वा असाहसेन अत्तानं सुखेति पीणेति न संविभावित न पुञ्चानि करोति, अयं, गहपित, कामभोगी द्वीहि ठानेहि पासंसो एकेन ठानेन गारव्हो । 'धम्मेन भोगे परियंसित असाहसेना' ति, इमिना पठमेन ठानेन पासंसो । 'धत्तानं सुखेति पीणेती' ति, इमिना वृतियंन ठानेन पासंसो । 'च संविभावित न पुञ्चानि करोती' ति इमिना 10 एकेन ठानेन पारवहो । अयं गहपित, कामभोगी इमेहि द्वीहि ठानेहि पासंसो इमिना एकेन ठानेन गारवहो । अयं गहपित, कामभोगी इमेहि द्वीहि ठानेहि पासंसो इमिना एकेन ठानेन गारवहो ।

२० "तत्र, गह्पति व्वायं कामभोगी घम्मेन भोगे परियेसित असाहसेन, धम्मेन भोगे परियेसित्वा असाहसेन अत्तानं सुखेति पीणेति संविभजित पुञ्जानि करोति, ते च भोगे गिषतो मुच्छितो अञ्जोपन्नो 15 अतावीनवदस्सावी अनिस्सरणपञ्जो परिभुञ्जति, अयं, गह्पति, कामभोगी तीहि ठानेहि पासंसो एकेन ठानेन गारखो । 'धम्मेन भोगे परियेसित असाहसेना' ति, इमिना पठमेन ठानेन पासंसो । 'धसाम, सुखेति पीणेती' ति, इमिना दुतियेन ठानेन पासंसो । 'संविभजित पुञ्जानि करोती' ति, इमिना ततियेन ठानेन पासंसो । 'ते च भोगे 20 गिषतो मुच्छितो अञ्जोपन्नो अनावीनवदस्सावी अनिस्सरणपञ्जो परिभुञ्जती' ति, इमिना एकेन ठानेन गारखी । अपं, गहपति, काम-भोगी इमेहि तीहि ठानेहि पासंसो इमिना एकेन ठानेन गारखो ।

२१. "तत्र, गहपित, व्वायं कामभोगी घम्मेन भोगे परियेसित असाहसेन, घम्मेन भोगे परियेसित असाहसेन, घम्मेन भोगे परियेसित्वा असाहसेन अत्तानं सुखेति पीणेतिह्व 23 संविभजित पुञ्जानि करोति, ते च भोगे अगिषतो अमुच्छितो अनज्ङ्वो-पन्नो आदीनवदस्सावी निस्सरणपञ्जो परिमूच्जित, अयं, गहपित, कामभोगी चतूहि ठानेहि पासंसो। 'धम्मेन भोगे परियेसित असाहसेना' ति, इमिना पठमेन ठानेन पासंसो। 'धनानं सुखेति पीणेती' ति, इमिना दुतियेन ठानेन पासंसो। 'धिमजित पुञ्जानि करोती' ति, इमिना दुतियेन ठानेन पासंसो। 'धिमजित पुञ्जानि करोती' ति, इमिना

ततियेन ठातेन पासंसो । 'ते च भोगे भगिषतो समुन्धितो बनज्ञोपस्रो बादीनवदस्सावी निस्सरणपञ्चो परिसञ्जती ति. इमिना चतुत्थेन ठानेन पासंसो । अयं, गहपति, काममोगी इमेहि चत्रिह ठानेहि पासंसो ।

२२. "इमे खो. गहपति, दस कामभोगी सन्तो संविज्जमाना लोकस्मि । इमेसं खो. गहपति, दसन्नं कामभोगीनं व्वायं कामभोगी धम्मेन भोगे परियेसति असाहसेन, धम्मेन भोगे परियेसित्वा असाहसेन भतानं सुलेति पीणेति संविभजति पुञ्जानि करोति, ते च भोगे भगिषतो ध्रमच्छितो ग्रनज्झोपन्नो ग्रादीनवदस्सावी निस्सरणपञ्जो परिभञ्जति, 10 अयं इमेसं दसम् कामभोगीनं अम्गो च सेट्रो च पामोक्खो च उत्तमी च पबरो च । सेय्यथापि, गहपति, गवा खीरं, खीरम्हा दिष, दिषम्हा नवनीतं, नवनीतम्हा सप्पि, सप्पिम्हा सप्पिमण्डो तत्य ग्रग्गमक्खायितः एवमेव खो, गहपति, इमेसं दसानं कामभोगीनं य्वायं कामभोगी धम्मेन भोगे परियेसित ग्रसाहसेन, धम्मेन भोगे परियेसित्वा ग्रसाहसेन ग्रतानं B. 404 15 सुखेति पीणेति संविभजित पुञ्जानि करोति, ते च भोगे ग्रगिषतो ग्रमच्छितो ग्रनज्ज्ञोपन्नो ग्रादीनवदस्सावी निस्सरणपञ्ज्ञो परिभञ्जति. ग्रयं इमेसं दसन्नं कामभोगीनं ग्रगो च सेटो च पामोक्खो च उत्तमी च पवरो चा" ति।

२. भयसूतं

१. ग्रय खो ग्रनाथपिण्डिको गहपति येन भगवा तेनपसङ्घि: 20 उपसङ्घमित्वा भगवन्तं ग्रिभवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं स्रो अनाथपिण्डिकं गहपति भगवा एतदबोच --

२. "यतो, खो, गहपति, प्ररियसावकस्स पञ्च भयानि बेरानि वपसन्तानि होन्ति, चतहि चै सोतापत्तियङ्गेहि समन्नागतो होति, ग्ररियो चस्स ञायो पञ्जाय सुदिट्रो होति सुप्पटिविद्धो, सो शाकक्रमानो 25 ग्रत्तना व ग्रत्तानं ब्याकरेय्य - 'सीणनिरयोग्हि स्रीणतिरच्छानयोनि खीजपेत्तिवसंबो खीजापायदुगातिविनिपातो । सोतापन्नोहमस्मि प्रविनिपातवस्मी नियती सम्बोधिपरायणी ति ।

१, सी०, स्वा०, री० पौरवकेसु नत्वि । २. सी७ पोत्यके नत्वि ।

R. 184

३. "कतमहीन पञ्च भवानि बेरानि बृश्वस्तानि होन्ति ? यं, गहपति, पाणातिपाती पाणातिपातपच्चया दिट्टधम्मिकं पि भयं वेरं पसवित सम्पराधिकं पि भयं वेरं पसवित चेत्रिकं पि दुक्खं दोभनस्सं पिटसंबंदेति, पाणातिपाता पटिविरतो नेव विदुधम्मिकं पि भयं वेरं पसवित न चेतसिकं पि दुक्खं दोभनस्सं परिसंबंदित, पाणातिपाता पटिविरतो नेव विदुधम्मिकं पि भयं वेरं पसवित न चेतसिकं पि दुक्खं उदोभनस्सं पटिसंबंदित । पाणातिपाता पटिविरतस्स एवं तं भयं वेरं वपसन्तं होति ।

"यं, गहपति, श्रविष्ठावायी ... पे०... कामेसुसिच्छावारी ...
मुसावावी ... सुरामेरयमञ्जपमावट्टायी सुरामेरयमञ्जपमावट्टानपञ्चया
विट्टषम्मकं पि भयं वेरं पसवित सम्मरायिकं पि भयं वेरं पसवित 10
वेतसिकं पि दुक्खं दोमनस्सं पटिसंबेदेति, सुरामेरयमञ्जपमावट्टाना
पटिविरतो नेव विट्टषम्मकं पि भयं वेरं पसवित न सम्मरायिकं पि भयं
वेरं पसवित न चेतसिकं पि दुक्खं दोमनस्सं पटिसंबेदेति । सुरामेरयमञ्जपमावट्टाना पटिविरतस्स एवं तं भयं वेरं वूपसन्तं होति । इमानि
पञ्च भयानि वेरानि वूपसन्तानि होन्ति ।

४. "कतमेहि चतृहि सोतापत्तियङ्गोहि समझागतो होति ? इघ, गहपति, प्ररियसावको बुद्धे प्रवेच्चप्पसादेन समझागतो होति — 'इति पि सो भगवा ... पे०... बुद्धो भगवा' ति; घम्मे प्रवेच्चप्पसादेन समझागतो होति — 'दिति पि सो भगवा ... पे०... बुद्धो भगवा' ति; घम्मे प्रवेच्चप्पसादेन समझागतो होति — 'स्वाक्खातो भगवता घम्मो सन्दिष्टिको प्रकालको एहिएस्तिको स्रोपनिध्यको पच्चतं वेदितस्त्र्यो विज्ञ्रहों ति; सङ्खे 20 प्रवेच्चप्पसादेन समझागतो होति — 'सुप्पटिपन्नो भगवतो सावकसङ्खो, स्वामीचप्पिप्तिको भगवतो सावकसङ्खो, सावप्रपटिपन्नो भगवतो सावकसङ्खो, सावप्रपटिपन्नो भगवतो सावकसङ्खो, स्वामीचप्पिप्तिको भगवतो सावकसङ्खो, स्वामीचप्पिप्तिको प्रकालकरणीयो प्रवृत्तरं पुञ्ज्ञक्षेत्रं लोकस्सा' ति; 25 प्ररियकत्त्रेहि सीलेहि समझागतो होति 'श्रखण्डिह ध्रच्छ्वहेहि प्रसब्वलेहि श्रक्मासेहि सुजिस्सेहि विञ्ज्रूपसत्वेहि ध्रपरामट्टेहि समाधिसंवत्तनिकेहि'। इसेहि चतृहि सोतापत्तियङ्गेहि समझागतो होति ।

"कतमो चस्स ग्ररियो ञायो पञ्जाय सुदिट्ठो होति सुप्पिट-

१. सी॰, स्था॰, रो॰ पीत्वकेसु नरिव । २ मुञ्जिस्सेहि - सी॰; मुज्जिस्सेहि -

25

विद्धो ? इम, गहुमति, झरियसावको इति पटिसञ्चिषस्ति — 'इति इमस्मि सित इवं होति; इमस्मुणादा इदं उप्पञ्जति; इमस्मि असित इवं न होति; इमस्मि निरोधा इदं निरुक्तित, यदिदं — अविञ्जापञ्चया सङ्खारा, सङ्खारपञ्चया विञ्ञाणां, विञ्ञाणपञ्चया नामरूपं, नामरूपं अञ्चया सळ्यातनं, सळ्यायतनपञ्चया करसी, करसपञ्चया वेदना, वेदना-पञ्चया तण्हा, तण्हापञ्चया उपादानं, उपादानपञ्चया भयो, भवपञ्चया जाति, जातिपञ्चया जरामरणं सोकपरिदेवदुक्सदोमनस्सुपायासा सम्मवन्ति, एवसेतस्स केवलस्स दुक्सवन्त्रम्यस्स समृदयो होति; प्रमिञ्जाय व्वेच असेसिविराणनिरोधा सङ्खारिनरोधो ...पं ०... एवमेतस्स 10 केवलस्स दुक्सवन्त्रस्य तरस्य इनस्य स्वर्यो ञायो पञ्जाया सुदिहो होति स्प्यटिबिद्धो ।

"यतो खो, गहुपति, प्ररियसावकस्स इमानि पञ्च भयानि वेरानि वूपसन्तानि होन्ति, इमेहि च चतूहि सोतापत्तियङ्गेहि समन्नागतो होति, प्रमं चस्स प्रारयो जायो पञ्जाय सुदिट्ठो होति सुप्पटिमद्धो, सो

! आकञ्जमानो अत्तना व अत्तानं व्याकरेय्य – 'खीणनिरयोग्हि खीणतिरच्छानयोनि' खीणपेत्तिविसयो खीणापायदुग्गतिविनिपातो; सोतापन्नोह्नमस्म प्रविनिपात्त्रममो नियतो सम्बोधिपरायणो" ति ।

३. किदिट्टिकसुत्तं

१. एकं समयं भगवा सावित्ययं विहरित जेतवने प्रनाथ-पिष्डकस्स प्रारामे । अय खो प्रनायपिष्डिको गृहपित दिवा दिवस्स य सावित्यया निक्किम भगवन्तं दस्सनाय । अय खो प्रनाथिपिष्डकस्स गृहपितस्स एतदहोसि — "प्रकालो खो ताव भगवन्तं दस्सनाय । पिट-सल्लीनो भगवा । मनोभावनीयानं पि भिक्क्न् अकालो दस्सनाय । पिटसल्लीना मनोभावनीया भिक्क् । यन्नूनाहं येन प्रञ्ञातित्थियानं परिब्बाजकानं आरामो तेनुपसङ्कमेय्य" ति ।

 श्रय, खो श्रनायपिण्डिको गहपति येन अञ्ञतित्थियानं परिव्वाजकानं भारामो तेनुपसङ्किम । तेन खो पन समयेन अञ्ञ-

१. सत्तायतनं – सी०। २.-२. प्रयमस्स – सी०। ३. सीणतिरच्छानयोनियो – सी०।

R. ISS

B. 407

तिस्थिया परिव्वाजका सङ्गम्म समागम्म उन्नादिनो उच्चासह्महासहा प्रनेकिविहितं तिरच्छानकथं कथेन्ता निसिन्ना होन्ति । ध्रह्ससु खो ते अञ्जातिस्थिया परिव्वाजका ध्रनाथपिण्डिकं गहर्पति दूरतो व ध्रागच्छन्तं । विस्तान ध्रञ्जमञ्जां सण्ठापेसुं – "ग्रप्पसहा मोन्तो होन्तु, मा मोन्तो सह्मकत्थ । ध्रयं ध्रनाथपिण्डिको गहपित ज्ञारामं ज्ञागच्छिति समणस्स गोतमस्स सावको । यावता खो पन समणस्स गोतमस्स सावको । यावता खो पन समणस्स गोतमस्स सावका गिही घोदातवसना सावत्थियं पटिवसन्ति, ग्रयं तेसं अञ्जातरो ग्रनाथपिण्डिको गहपित । अप्पसह्कामा खो पन ते आयस्मन्तो ग्रप्पसह्विनीता प्रप्पसह्स वण्णवादिनो । ग्रप्पेव नाम ग्रप्पसह् परिसं विदित्वा उपसङ्कामित्वस्स मञ्जेद्या" ति । प्रथ खो ते अञ्जातिस्थिया परिव्वाजका 10 तुण्ही ग्रहेसुं ।

३. प्रथ सो ग्रनाथिपिण्डको गहपित येन ते प्रश्नातिस्थया परिब्बाजका तेनुपसङ्क्रीम; उपसङ्क्रीमत्वा तेहि ग्रञ्नातिस्थ्येहि परि-ब्बाजकेहि सिँद्ध सम्मोदि । सम्मोदनीयं क्यं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं सो ग्रनाथिपिण्डकं गहपित ते 15 ग्रञ्जातिस्थया परिब्बाजका एतदवोचुं —

४. "वदेहि, गहपति, किदिट्विको समणो गोतमो" ति ?

"न सो श्रहं, भन्ते, भगवतो सब्बं दिष्टिं जानामी" ति । "इति कर त्वं, गहपति, न समणस्स गोतमस्स सब्बं दिष्टिं जानासि; वदेष्टिं, गहपति, किदिट्रिका भिक्खुं" ति ?

"भिक्खूनं पि खो ग्रहं, भन्ते, न सब्बं दिट्टिं जानामी" ति ।

"इति किर त्वं, गहुपति, न समणस्य गोतमस्य सब्बं दिट्टिं जानासि न पि भिक्कूनं सब्बं दिट्टिं जानासि; वदेहिं, गहपति, किदिट्टिकोसि तुवं" ति ?

"एतं स्रो, भन्ते, ध्रम्हेहि न दुक्करं ब्याकातुं यंदिट्टिका सर्यं । 28 इक्क ताव भ्रायस्मन्तो यथासकानि दिट्टिगतानि ब्याकरोन्तु, पञ्छापेतं भ्रम्हेहि न दुक्करं भविस्सति ब्याकातुं यंदिट्टिका मर्यं" ति ।

५. एवं वृत्ते भ्रञ्जतरो परिव्याजको भ्रनायपिण्डिकं गहपति

१, उण्वासद्द महासद्दा -सी॰, स्या॰, रो॰ । २. सच्छोत् -सी॰, स्या॰ । ३. सी॰, स्या॰, रो॰ पोल्पकेसु नित्व । ४. सी॰, स्या॰, रो॰ पोल्पकेसु नित्व । ५. साराणीयं - सी॰, स्या॰, रो॰ । ६. द्वानि - स्या॰ । ७. वर्ष ति -सी॰, स्या॰, रो॰ ।

H08-83

B. 408 20

एतदबीच - "सस्सती लोको, इदमेव सच्चं मोधमञ्ञां ति - एवं-दिदिको महं, गहपती" ति ।

अञ्जतरो पि सो परिब्बाजको अनावपिष्डिकं गहपति एतद-बोच – "प्रसस्ततो लोको, इदमेव सच्चं मोघमञ्जां ति – एवंदिट्टिको अहं, गहपती" ति ।

प्रज्ञातरो पि स्तो परिब्लाजको प्रनाथपिण्डिक गहर्पति एतद-वोच – "मन्तवा लोको ... पे०... धनन्तवा लोको ... तं जीव तं सरीरं ... धज्ञां जीवं प्रज्ञां सरीरं ... होति तथागतो परं मरणा ... न होति तथागतो परं मरणा ... होति च न च होति तथागतो परं मरणा ... नेव ।० होति न न होति तथागतो परं मरणा, इदमेव सच्चं मोघमञ्जां ति – एवंदिद्रिको भहं, गहपती" ति ।

६. एवं चुले अनाविपिण्डको गहराति ते परिव्वाजकै एतदवीच-"व्वायं, भन्ते, आयस्मा एवमाह – 'सस्सतो लोको, इदसेव सच्चं मोषमञ्जं ति – एवंविट्ठिको झहुं, गहुपती' ति, इमस्स धयमायस्मतो 15 विट्ठि अत्तनो वा अयोनिसोमलीकारहेतु उप्पन्ना परतोषोसपच्चया' वा । सा लो पनेसा विट्ठि भृता सङ्ख्रता चेतियता पटिच्चसमुप्पन्ना । यं लो पन किञ्च भूतं सङ्ख्रतं चेतियतं पटिच्चसमुप्पन्नं तदनिच्चं । यदनिच्चं तं दुक्लं । यं दुक्लं तदेवेसो' आयस्मा अल्लीनो, तदेवेसो आयस्मा अञ्चपनतो ।

"यो पायं, भन्ते, आयस्मा एवमाह — 'असस्सतो लोको, इदमेव सच्चं मोघमञ्जां ति — एविदिहुको आहं, गहपती' ति, इमस्सा पि अयमायस्मतो विद्वि अत्तनो वा अयोनिसोमनसिकारहेतु उप्पन्ना परतोघोसपच्चया वा । सा खो पनेसा विद्वि भूता सङ्कृता चेतियता पटिच्चसमूप्पन्ना । यं खो पन किञ्चि भूतं सङ्कृतं चेतियतं पटिच्च-25 समूप्पन्ने तदिनच्चं । यदिनच्चं तं दुक्खं । यं दुक्खं तदेवेसो आयस्मा अल्लीनो, तदेवेसो आयस्मा अञ्जूपगतो ।

"दो पायं, मन्ते, आयस्मा एवमाह – 'ग्रन्तवा लोको ... पे०... ग्रनन्तवा लोको ... तं जीवं तं सरीरं ... ग्रञ्ञं जीवं ग्रञ्ञं सरीरं ... होति तथागतो परं मरणा ... न होति तथागतो परं मरणा ... होति

१. वरबोसपञ्चमा – बी॰, स्मा॰, रो॰। २, तदेवसो – सी॰, स्या॰, रो॰। १. पटिज्यसम्पन्ना – सी॰।

च न च होति तथागतो परं मरणा ... नेव होति न न होति तथागतो परं मरणा, इदमेव सच्चं भोषमञ्जा ति — एवंदिट्ठिको छहं, गह्मती' ति, इमस्सा पि धयमायस्मतो दिट्ठि धत्तनो वा ध्रयोनिसोमनसिकारहेतु उप्पन्ना परतोषोसपच्चया वा । सा खो पनेसा दिट्ठि मूता सङ्कृता चेत-यिता पटिच्चसमूप्पन्ना । यं खो पन किञ्चि मूतं सङ्कृतं चेतियतं पटिच्च-समुप्पन्नं तदीनच्चं । यदनिच्चं तं दुक्खं । यं दुक्खं तदेवेसो ध्रायस्मा प्रस्तीनो, तदेवेदो क्रायस्मा प्रज्ञप्नपातो'' ति ।

७. एवं वृत्ते ते परिब्बाजका झनायपिण्डकं गहपति एतद-वोचुं – "ब्याकतानि सो, गहपति, झम्हेहि सब्बेहेव ययासकानि विद्वि-गतानि । बदेहि, गहपति, किविद्विकोसि तवं" ति ?

"यं खो, भन्ते, किञ्चि भूतं सङ्खतं चेतियतं पटिज्वसमुप्पश्चं तदनिज्वं । यदनिज्वं तं दुक्खं । 'यं दुक्खं तं नेतं मम, नेसोहमस्मि, न मेसो अत्ता' ति – एवंदिद्विको ब्रहं, अन्ते'' ति ।

"यं स्तो, गहपति, किञ्च भूतं सङ्ख्यतं चेतयितं पटिण्चसमुप्पश्नं तदनिण्चं । यदनिण्चं तं दुक्खं । यं दुक्खं तदेव त्वं, गहपति, अल्लीनो, 15 तदेव त्वं, गहपति, अज्ञुपगतो" ति ।

"यं खो, अन्ते, किञ्च भूतं सङ्खतं चेतियतं पटिज्वसमुप्पसं तदिनिज्वं । यदिनिज्वं तं दुक्खं । 'यं दुक्खं तं नेतं सम, नेसोहमस्मि, न मेसो अत्ता' ति – एवमेतं यथाभृतं सम्मप्पञ्जाय सुदिद्वं । तस्स च उत्तरि निस्सरणं यथाभृतं पजानामी" ति ।

दः एवं वृत्ते ते परिब्बाजका तुण्हीभूता मङकुभूता पत्तक्षत्या अघोमुखा पज्यायन्ता अप्यटिमाना निसीदिसु । अय खो धनाथपिण्डको गहुपति ते परिब्बाजके तुण्हीभूते मङकुभूते पत्तक्खन्ये अघोमुखे पज्यायन्ते अप्यटिमाने विदित्वा उट्टायासना येन भगवा तेनुपसङ्किम; उपसङ्किमत्वा भगवन्तं प्रसिद्धा स्वाचन्तं अप्यटिमाने विदित्वा उट्टायासना येन भगवा तेनुपसङ्किम; उपसङ्किमत्वा भगवन्तं प्रसिद्धा हो अनाय- 23 पिण्डको गहुपति यावतको अहोसि तेहि अञ्जतित्ययेहि परिब्बाजकेहि सर्विद कथासल्लापो तं सब्बं भगवती आरोचेसि ।

"साधु साधु, गहपति ! एवं स्रो ते, गहपति, मोघपुरिसा कालेन कालं सहधम्मेन सुनिग्गहितं निग्गहेतव्वा'' ति ।

 अथ लो भगवा अनाषपिण्डिकं गहर्गीत धिम्मया कथाय अ सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेमि सम्पहंसेसि । अथ लो अनाषपिण्डिको

B. 410 15

R. 190

गहपति भगवता विम्मया कथाय सन्दिस्सितो समादिपतो समुत्तेजितो सम्प्रहेसितो उट्टायासना भगवन्तं ग्रिमवादेत्वा पदिन्वणं कत्वा पक्कामि ।

१०. प्रथ खो भगवा अचिरपक्कत्ते अनाथिपिष्डके गह्यतिम्हि भिक्ख् आमत्तेसि — "यो पि सो, भिक्ख् , भिक्ख् वस्ससतुपसम्पन्नो"

5 इमिस्स धम्मविनये, सो पि एवमेव अञ्ञतिस्थिये परिव्याजके सहधम्मेन सुनिग्गहितं निग्गष्हेय्य यथा तं अनाथिपिष्डकेन गह्यतिना
निग्गहिता" ति ।

४. विजयमाहितसुत्तं

१. एकं समयं भगवा चस्पायं विहरित गग्गराय पोक्खरणिया तीरे । अय खो बिज्ज्यमाहितो गहपति दिवा दिवस्य चम्पाय निक्खिम । भगवन्तं दस्सनाय । अय खो बिज्ज्यमाहितस्स गहपतिस्स एतदहोसि – "अकालो खो ताव भगवन्तं दस्सनाय । पटिसल्लीनो भगवा । मनो-भावनीयानं पि भिक्खूनं अकालो दस्सनाय । पटिसल्लीना मनोभावनीया पि भिक्खूनं अकालो दस्सनाय । पटिसल्लीना मनोभावनीया पि भिक्खू । यसूनाहं येन अञ्ज्ञतित्थियानं परिव्बाजकानं आरामो तेनुपसङ्क्रमेय्यं" ति ।

१५ १५ खो बिज्जयमाहितो गहपित येन अञ्जातिष्यानं परिव्वाजकानं आरामो तेनुपसङ्काम । तेन खो पन समयेन ते अञ्जातिष्या परिव्वाजका सङ्गम्म समागम्म उन्नादिनो उच्चासहमहासहा अनेकिबिहतं तिरच्छानकथं कथेन्ता निसिन्ना होन्ति । अद्देशसु खो ते अञ्जातिष्या परिव्वाजका विज्जयमाहितं गहपित द्वरतो व प्रागच्छन्तं । विस्ताने अञ्जातिष्या परिव्वाजका विज्जयमाहितं गहपित होन्तु । मा भोन्तो सहमकत्य । अयं विज्जयमाहितो गहपित आगच्छितं समणस्स गोतमस्स सावको । यावता खो पन समणस्स गोतमस्स सावको । यावता खो पन समणस्स गोतमस्स सावको गहपित । अप्यत्वाचने विज्जयमाहितो गहपित आगच्छितं समणस्स गोतमस्स सावको । यावता खो पन समणस्स गोतमस्स सावको । यावता खो पन समणस्स गोतमस्स सावको । अप्यत्वाचने परिवाचने अप्यस्वाचने अप्यस्वाचने । अप्यत्वाचने । अप्यव नाम अप्यसद् परित्रं विदित्वा उपसङ्कामा खो पन ते आयस्मानो अप्यस्व विनीता अप्य- उत्ति स्थापता विन्ने परित्रं विदित्वा उपसङ्काम स्त्रो ते अञ्जातिस्थिया परिव्वाजका पुष्टी अहेसुं ।

१. दीवरत्तं प्रवेषि धम्मो - स्या० : २ निग्गहेय्य - स्या० । ३. दिस्वा - सी० ।

३. प्रथ खो बिज्यमाहितो गहपति येन ते प्रञ्जितिस्या परिव्वाजका तेनुपतक्कृमिः; उपसङ्कृमित्वा तेहि प्रञ्जितिस्यमिह परिव्वाजकेहि सिंद्ध सम्मोदि । सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो बिज्यमाहितं गहुर्गति ते प्रञ्जितिस्यया परिव्वाजका एतदवोचुं – "सच्चं किर, गहुर्गति, समणो गोतमो सब्बं तपं गरहित, सब्बं तपरिस्म सूक्षाजीविं एकसेन उपक्कोसित उपवदती" ति ?

"न खो, भन्ते, भगवा सब्बं तपं गरहित न पि सब्बं तपस्सि लूखाजीवि एकंसेन उपक्कोसित उपवदित । गारव्हं खो, भन्ते, मगवा गरहितो , ।।
गरहित, पसंसितव्बं पसंसित । गारव्हं खो पन, भन्ते, भगवा गरहिन्तो ,।।
पसंसितव्बं पसंसन्तो विभज्जवादो भगवा । न सो भगवा एत्थ एकंसवादो" ति ।

४. एवं बुत्ते घ्रञ्जातरो परिक्वाजको विजयमाहितं गृहपति एतदवीच – "प्रागमेहि त्वं, गृहपति, यस्स त्वं समणस्स गोतमस्स वण्णं भासति, समणो गोतमो वेनयिको ग्रप्पञ्जतिको" ति ?

"एत्य पाहं, मन्ते, आयस्मन्ते वक्खामि सहयम्मेन — 'इदं कुसलं' ति, भन्ते, भगवता पञ्जत्तं ; 'इदं श्रकुसलं' ति, भन्ते, भगवता पञ्जत्तं । इति कुसलाकुसलं भगवा पञ्जापयमानो सपञ्जतिको भगवा ; न सो भगवा वेनयिको प्रप्यञ्जतिको'' ति ।

 "साधु साधु, गहपति ! एवं खो ते, गहपति, मोधपुरिसा कालेन कालं सहधम्मेन सुनिग्गहितं निग्गहेतब्बा । नाहं, गहपति, सब्बं

१. पर्वतियं - ती॰, स्या॰, री॰। २. विशव्यवादी - स्या॰। ३. एकंसवादी - स्या॰। ४. तो समणी - ती॰, स्या॰, री॰। ४. स्या॰ पोत्यके नत्यि। ६. अप्यटिवाया -स्या॰; अप्यटिभाने - री॰।

तपं तपितस्वं ति बदामि; न च'पनाहं, गहपति, सब्बं तपं न तपितस्वं ति वदामि; नाहं, गहपति, सब्बं समादानं समादितब्बं ति वदामि; न पनाहं, गहपति, सब्बं समादानं न समादितब्बं ति वदामि; नाहं, गहपति, सब्बं पषानं पदिहतब्बं ति वदामि; न पनाहं, गहपति, सब्बं पषानं न उ पदिहतब्बं ति वदामि; नाहं, गहपति, सब्बो पटिनिस्समो पटिनिस्सिज्य-तब्बो ति वदामि। न पनाहं, गहपति, सब्बो पटिनिस्समो न पटि-निस्सिज्जतब्बो ति वदामि; नाहं, गहपति, सब्बो विमुत्ति विमुत्तिः विमुत्तिन्त्वावावि वदामि; न पनाहं, गहपति, सब्बो विमुत्ति न विमुन्त्वित्ववावि व

"यं हि, गहपित, तपं तपतो अकुसला धम्मा अभिवद्गुन्ति, कुसला धम्मा परिहायन्ति, एवरूपं तपं न तिपतब्बं ति बदािम । यं च स्वास्स गहपित, तपं तपतो अकुसला धम्मा परिहायन्ति, कुसला धम्मा अभि-बद्गन्ति, एवरूपं तपं तिपतब्बं ति वदािम ।

"यं हि, गह्पति, समादानं समादियतो अकुसला घम्मा ग्रीभ-15 बङ्गन्ति, कुसला घम्मा परिहायन्ति, एवरूपं समादानं न समादितच्यं ति बदामि । यं च स्वास्स, गह्पति, समादानं समादियतो अकुसला घम्मा परिहायन्ति, कुसला घम्मा अभिवङ्गन्ति, एवरूपं समादानं समादितव्यं ति बदामि ।

"यं हि, गहराति, पधानं पदहतो अकुसला धम्मा अभिवङ्गन्ति,

थ कुसला धम्मा परिहायन्ति, एवरूपं पधानं न पदहितब्बं ति वदामि ।

यं च स्वास्स, गहपति, पधानं पदहतो अकुसला धम्मा परिहायन्ति कुसला
धम्मा अभिवङ्गन्ति, एवरूपं पधानं पदहितब्बं ति वदामि ।

"यं हि, गहपति, पिटिनिस्समां पिटिनिस्सज्जती' श्रकुसला धम्मा श्रीमबङ्गीता, कुसला धम्मा पिरहायित, एवरूपो पिटिनिस्सग्यो थ न पिटिनिस्सज्जितब्बो ति वदामि । यं च स्वास्स, गहपति, पिटिनिस्सग्य पिटिनिस्सज्जतो श्रकुसला धम्मा पिरहायित्त, कुसला धम्मा श्रीमबङ्गीत्त, एवरूपो पिटिनिस्सग्गो पिटिनिस्सज्जितब्बो ति वदामि ।

"यं हि, गहपति, विमुत्ति विमुच्चतो' प्रकुसला धम्मा ग्रीभ-बहुन्ति, कुसला धम्मा परिहायन्ति, एवरूपा विमुत्ति न विमुच्चितब्बा

R. 192

B. 412

सी०, स्या०, रो० पोत्वकेषु नरिव । २-२. सम्बं विमृत्ति – स्या० । ३. पटि-निस्सवयतो – सी० । ४. विमञ्चवतो – सी० ।

...

B. 413

ति वदामि । यं च स्वास्स, गृहपति, विमुत्ति विमुच्चतो प्रकुसला घम्मा परिहायन्ति, कुसला घम्मा अभिवड्ढन्ति, एवरूपा विमृत्ति विमुच्चित्रव्या ति वदामि'' ति ।

भ्रथ स्रो विजयमाहितो गहपति भगवता धम्मया कथाय सन्दिस्सितो समादिपतो समृत्तीजतो सम्पहंसितो उट्टायासना भगवन्तं ३ भ्रमिवादेत्वा पदिस्त्वणं कत्वा पक्कामि ।

७. प्रथ खो भगवा अचिरपक्कन्ते विज्जयमाहिते गहरातिम्हि भिक्खू धामन्तिसि — "यो पि सो", भिक्खवे, भिक्खु दीघरतं ग्रप्प-रजक्को 'इमिस्सि धम्मविनये, सो पि एवमेव ग्रुप्टञातिखिये परिब्बाजके सहधम्मेन सुनिग्गहितं निग्गष्हेय्य यथा तं विज्जयमाहितेन गहपितना 10 निग्गहिता" ति ।

५. उत्तियसुत्तं

 श्रथ खो उत्तियो परिब्बाजको येन भगवा तेनुपसङ्क्रीम;
 उपसङ्क्रीमत्वा भगवता सिंद्ध सम्मोदि । सम्मोदनीयं कथं सारणीयं
 वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो उत्तियो परि-ब्बाजको भगवन्तं एतदवोच –

२. "कि नु खो, भो गोतम, सस्सतो लोको, इदमेव सच्चं मोधमञ्जं" ति ?

"ग्रब्याकतं लो एतं", उत्तिय, मया - 'सस्सतो लोको, इदमेव सच्चं मोघमञ्जं'' ति ।

"किं पन, भो गौतम, असस्सतो लोको, इदमेव सच्चं मोघ- 20 मञ्जं" ति ?

"एतं पि स्तो, उत्तिय, अब्याकतं मया - 'ग्रसस्सतो लोको, इदमेव सच्चं मोघमञ्जां" ति ।

"कि नु खो, भो गोतम, धन्तवा लोको ... पे०... धनन्तवा लोको ... तं जीवं तं सरीरं ... धञ्ञां जीवं धञ्ञां सरीरं ... होति तथा- 23 गतो परं मरणा ... न होति तथागतो परं मरणा ... होति च न च होति

१-१. वो निक्यु - स्था॰; वो भिक्यु - रो॰। २. प्रप्यरम्बक्यो - स्था॰ । ३. एवनेवं - स्था॰, रो॰। ४. एवं - ती॰।

B. 414

तथागतो परं मरणा ... नेव होति न न होति तथागतो परं मरणा, इदमेव सच्चं मोषमञ्ज्ञं ति ?

"एतं पि खो, उत्तिय, ग्रब्याकतं मया – 'नेव होति न न होति तथागतो परं मरणा, इदमेव सच्चं मोघमञ्जां" ति ।

"'िक नु खो, भो गोतम, सस्सतो लोको, इदमेव सच्चं मोघ-मञ्ज' ति, इति पुट्टो समानो 'म्रब्याकतं खो एतं, उत्तिय, मया – सस्सतो लोको, इदमेव सच्चं मोघमञ्ज' ति वदेसि ।

"कि पन, भो गोतम, असस्सतो लोको, इदमेव सच्चं मोघमञ्जां ति, इति पुट्टो समानो – 'एतं पि खो, उत्तिय, प्रव्याकतं १० मया प्रसस्सतो लोको, इदमेव सच्चं मोघमञ्जां ति वर्वसि ।

"कि नु खो, भो गोतम, अन्तवा लोको ... पे०... अनन्तवा लोको ... तं जीवं तं सरीरं ... अञ्जो जीवं अञ्जो सरीरं ... होति तथागतो परं भरणा ... न होति तथागतो परं भरणा ... होति च न च होति तथा-गतो परं भरणा ... नेव होति न न होति तथागतो परं भरणा, इदभेव

8.194 13 सच्चं मोघमञ्जां ति, इति पुट्ठो समानो – 'एतं पि खो, उत्तिय, ब्रब्या-कतं मया – 'नेव होति न न होति तथागतो परं मरणा, इदमेव सच्चं मोघमञ्जां' ति वदेसि । अय किञ्चरहि भोता गोतमेन ब्याकतं'' ति ?

"श्रीभञ्जाय' सो श्रहं, उत्तिय, सावकानं घम्मं देवेमि सत्तानं विसुद्धिया सोकपरिदेवानं समितककााय दुक्खदोमनस्सानं प्रत्यङ्गमाय 20 जायस्स ग्रीधनमाय निन्वानस्स सिन्धिकिरियाया'' ति ।

"यं पनेतं भवं गोतायो अभिञ्ञाय ैसावकानं धन्मं देसेसि' सत्तानं विसुद्धिया सोकपरिदेवानं समितिकमाय दुनखदोमनस्सानं अत्यङ्ग-माय ञायस्स अधिगमाय निब्बानस्स सिच्छिकिरियाय, सब्बो वा' तेन लोको नीयिति" उपद्वो वा तिभागो वा" ति ? एवं वृत्ते भगवा तुष्ट्री 25 महोत्ति ।

 श्रव को झायस्मतो झानन्दस्स एतदहोसि — "मा हेवं को उत्तियो परिब्वाजको पापकं दिट्टिगतं पटिलिभ" — 'सब्बसासुक्कंसिकं' वत में समणो गोतमो पञ्हं पुट्टो संसादेति, नो विस्सज्जेति, न' नून्

१. घनिकला – स्वा॰ । २. घनिकलाय घनिकलाय – सी॰ । ३. देसेति – सी॰ । Ү. च – रो॰ । ५. नीयिस्सति – सी॰; निव्यास्तति – सा॰; निव्यस्तति – रो॰ । ६. वटि-नवि – सी॰, रो॰ । ७. स्वया सामुक्कंपिकं – सी॰; सव्यं सामुक्कंपिकं – स्वा॰ । ६-च. नृत व – स्वा॰ ।

विसहती' ति । तदस्स उत्तियस्स परिञ्चाजकस्स दीघरत्तं ग्रहिताय दुक्साया''ति ।

४. अब खो आयस्मा आनन्दो उत्तियं परिब्बाजकं एतदबोच — "तेनहाबुसो उत्तिय, उपमं ते करिस्सामि । उपमाय मिषेकच्चें विश्व पुरिसा भासितस्स अत्यं आजानन्ति । सेय्यथापि, आबुसो उ उत्तिय, रञ्बो पच्चन्तिमं नगरं दक्टुद्धापं दक्ट्याकारतोरणं एक-द्वारं । तत्रस्स दोवारिको पण्डितो व्यत्तों भेषावी अञ्जातानं निवारेता ज्ञातानं पवेसेता । सो तस्स नगरस्स समन्ता अनुपरियायपर्थं अनुक्कममानो न पस्सेय्य पाकारसिंख वा पाकारविवरं वा, अन्तमसो विद्धारिनक्षमनमत्तें पि । नो च 10 स्वास्य एवं ज्ञाणं होति — 'एत्तका पाणा इमं नगरं पिवसन्ति वा निक्खमन्ति वा ति । अय स्वास्य एवमेत्य होति — 'ये खो केचि झोळा-रिका पाणा इमं नगरं पविसन्ति वा निक्खमन्ति वा, सब्बे ते इमिना द्वारेन पविसन्ति वा निक्खमन्ति वा निक्समन्ति वा निक्खमन्ति वा निक्समन्ति वा निक्षमन्ति वा निक्समन्ति व

"एवमेव खो, ब्राबुसो उत्तिय, न' तथागतस्स एवं उस्सुबकं 15 होति — 'सब्बो वा तेन लोको नीयिति, उपट्टो वा, तिभागो वा' ति । श्रथ खो एवमेत्य तथागतस्स होति — 'ये खो केचि लोकम्हा नीयिसु वा नीयिन्त वा नीयिस्सन्ति वा, सब्बे ते पञ्च नीवरणे पहाय चेतसो उप- विकलेसे पञ्चाय चुब्बलीकरणे, चतुसु सतिपट्टानेसु सुप्पतिट्टितचित्ता, सत्त बोज्ज्ञञ्जे यथाभूतं भावेत्वा । एवमेते लोकम्हा नीयिसु वा नीयिन्त वा 20 नीयिस्सन्ति वा' ति । यदेव खो त्वं, श्रावुसो उत्तिय, भगवन्तं पञ्हं अपुच्छि तदेवेतं पञ्हं भगवन्तं श्रञ्जेन परियायेन श्रपुच्छि । तस्मा ते तं भगवा न ब्याकासी" ति ।

६. कोकनुदसुत्तं

१. "एकं समयं आयस्मा आनन्दो राजगहें बिहरित तपोदा-रामे । अथ को आयस्मा आनन्दो रित्तया पञ्चूससमयं पञ्चुट्टाय येन 25 तपोदा तेनुपसङ्क्रीम गत्तानि परिसिञ्चितुं । तपोदे गतानि परि-

B. 415, R. 196

R. 195

[.] पि पिथेरूचे – सी॰। २. दळ्डूद्दाप – सी॰, रो॰; त दळ्डूदामं – स्वा॰। ३. विवती – सी॰। ४-४. सी॰, स्वा॰, रो॰ पोलक्ष्मु नति । ४. विना रोनस्वक्तमत्तं – सी॰; विकारनिस्कत्नमतं – स्वा॰; विकारनिस्कत्नमतं – रो॰। ६. तं नसा । ७. इसं पन्द्र – स्वा॰। :- प्रापुष्कु – सी॰। १-१. स्वा॰ रोलक्षेत्रनित् । १०. तपोदाय – स्वा०, रो॰।

10

सिञ्जित्वा पञ्चूत्तरित्वा एकचीवरो अट्टासि गत्तानि पुब्बापयमानो । कोकनुदो पि स्रो परिब्बाजको रत्तिया पञ्चूससमयं पञ्चुट्टाय येन तपोदा तेनुपसङ्काम गत्तानि परिसिञ्ज्तितं । अद्दसा स्रो कोकनुदो परिब्बाजको स्रायस्मन्तं स्रानन्दं दूरतो व स्रागच्छन्तं । दिस्तान स्रायस्मन्तं स्रानन्दं 5 एतदबोच —

२. "क्वेत्य", ग्रावुसो" ति ?

"ग्रहमाबुसो, भिक्खू" ति । 🎤

"कतमेसं, ग्रावुसो, भिक्खूनं" ति ?

"समणानं, ब्रावुसो, सक्यपुत्तियानं" ति ।

"पुच्छेय्याम मर्यं आयस्मन्तं किञ्चिदेव देसं, सचे आयस्मा स्रोकासं करोति पञ्हस्स वेय्याकरणायां" ति ।

"पुच्छावुसो, सुत्वा वेदिस्सामा" ति ।

"िंक नु खो, भो, 'सस्सतो लोको, इदमेव सच्चं मोघमञ्ञा' ति – एवंदिद्रि' भवं" ति ?

"न स्रो ग्रहं, ग्रावुसो, एवंदिट्टि — 'सस्सतो लोको, इदमेव सच्चं मोघमञ्जं'' ति ।

"किं पन, भो, 'ब्रसस्सतो लोको, इदमेव सच्चं मोघमञ्ञां' ति - एवंदिट्रि भवं'' ति ?

"न सो ग्रहं, भ्रावुसो, एवंदिट्टि — 'ग्रसस्सतो लोको, इदमेव . सच्चं मोधमञ्जं'" ति ।

"किं नु खो, भो, अन्तवा लोको ... पे०... धनन्तवा लोको ... तं जीवं तं सरीरं ... अञ्जां जीवं अञ्जां सरीरं ... होति तथागतो परं मरणा ... न होति तथागतो परं मरणा ... होति च न च होति तथागतो परं मरणा ... नेव होति न न होति तथागतो परं मरणा, 25 डदमेव सच्चं मोधमञ्जांति – एवंदिटि भवं" ति ?

"न सो श्रहं, श्रावुसो, एवंदिट्ठि – 'नेव होति न न होति तथागतो परं मरणा, इदमेव सच्चं मोघमञ्जं'' ति ।

"तेन हि भवं न जानाति, न पस्सती" ति ?

R. 197

B. 416

^{ै.} को तेत्व - सी॰; क्वत्व - रो॰। २. एवंदिट्टी - सी॰; एवंदिट्टिको -

"न खो ग्रहं, श्रावसो, न जानामि न पस्सामि । जानामहं, बाबुसो, पस्सामी" ति ।

३. "'कि नु खो, भो, सस्सतो लोको, इदमेव सच्चं मोघमञ्जं ति - एवंदिद्रि भवं ते, इति पुट्टो समानो - 'न स्रो श्रहं, श्रावुसो, एवंदिट्ठि - सस्सतो लोको, इदमेव सच्चं मोघमञ्ञां' ति वदेसि ।

"कि पन, भो, ग्रसस्सतो लोको, इदमेव सच्चं मोघमञ्जां ति - एवंदिट्रि भवं' ति, इति पुट्टो समानो - 'न खो ग्रहं, ग्रावसो, एवं-दिद्रि - ग्रसस्सतो लोको, इदमेव सच्चं मोघमञ्जां ति बदेसि ।

"कि न खो, भो, ग्रन्तवा लोको ... पं०... ग्रनन्तवा लोको ... तं जीवं तं सरीरं ... अञ्जं जीवं अञ्जं सरीरं ... होति तथागतो परं मरणा 10 ... न होति तथागतो परं मरणा ... होति च न च होति तथागतो परं मरणा ... नेव होति न न होति तथागतो परं मरणा, इदमेव सच्चं मोघ-मञ्जं ति - एवंदिद्वि भवं ति, इति पुट्टो समानो - 'न खो ग्रहं, भावसो, एवंदिदि - नेव होति न न होति तथागतो परं मरणा, इदमेव सच्च मोघमञ्जं' ति वदेसि ।

"'तेन हि भवं न जानाति न पस्सती' ति, इति पुट्टी समानी -'न लो ग्रहं, ग्रावुसो, न जानामि न पस्सामि । जानामहं, ग्रावुसो, पस्तामी' ति वदेसि । यथा कथं पनावसी, इमस्स भासितस्स ग्रत्थो दद्रब्बो" ति ?

४. "'सस्सतो लोको. इदमेव सच्चं मोघमञ्जां ति खो. 20 भावसो, दिद्रिगतमेतं । 'ग्रसस्सतो लोको, इदमेव सच्चं मोघमञ्जां' ति खो, आवुसो, दिद्रिगतमेतं । अन्तवा लोको ... पे०... अनन्तवा लोको ... तं जीवं तं सरीरं ... ग्रञ्ञं जीवं ग्रञ्ञं सरीरं ... होति तथागतो परं मरणा ... न होति तथागतो परं मरणा ... होति च न च होति तथा-गतो परं मरणा ... 'नेव होति न न होति तथागतो परं मरणा, इदमेव 25 सच्चं मोषमञ्जां' ति खो, ग्रावसो, दिट्टिगतमेतं ।

"यावता, श्रावसो, दिद्रिगता यावता दिद्रिद्राने दिद्रिश्रिषद्रानं दिद्विपरियुद्रानं दिद्विसमुद्रानं दिद्विसमुग्धातो , तमहं जानामि तमहं R .198

15

B. 417

१-१. विट्ठिट्ठाना प्रिषेट्ठान परियुट्ठान समुद्रान समुम्बातो - सी०; विट्ठिट्ठाना प्रविट्ठाने परियुद्दानं समुख्यातौ - स्या ० ; विद्विद्धान-अविद्वान-परियुद्दान-समुद्रान-समुख्यातौ - रो ० ।

R 199

पस्सामि । तमहं जानन्तो तमहं पस्सन्तो क्याहं वक्सामि – 'न जानामि न पस्सामी' ति ? जानामहं, ग्रावसो, पस्सामी" ति ।

"को नामो आयस्मा, कथं च पनायस्मन्तं सब्रह्मचारी जानन्ती" ति ?

"'म्रानन्दो' ति स्रो में, आवुसो, नामं । 'म्रानन्दो' ति च पन मंसब्रह्मचारी जानन्ती'' ति ।

"महाचरियेन वत किर, भो', सिंह मन्तयमाना न जानिम्ह" – 'श्रायस्मा झानन्दो' ति । सचे हि मयं जानेय्याम" – 'श्रयं झायस्मा झानन्दो' ति, एत्तकं पि नो नप्पटिभासेय्य । खमतु च मे झायस्मा 10 झानन्दो' ति ।

७. आहुनेय्यसुत्तं

१. "दसहि, भिक्खवे, धम्मेहि समक्षागतो भिक्खु म्राहुनेय्यो होति पाहुनेय्यो दिक्खणेय्यो ग्रञ्जलिकरणीयो अनुत्तरं पुञ्जाक्खेतं लोकस्स । कतमेहि दसहि ? इघ, भिक्खवे, भिक्खु सीलवा होति, पातिमोक्खसंवरसंबुतो विहरित ग्राचारगोचरसम्पन्नो म्रणुमत्तेसु बज्जेसु । भयदस्सावी, समादाय सिक्खति सिक्खापदेसु ।

२. "बहुस्सुतो होति मुतधरो मुतसिम्नयो। ये ते धम्मा प्रादिकल्याणा मज्झेकल्याणा परियोसानकल्याणा सात्ये" सब्यञ्जनं केवलपरिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचिर्यं प्रभिवदन्ति, तथारूपास्स धम्मा बहुस्सुता होन्ति धाता वचसा परिचिता मनसानुपेक्खिता दिट्टिया
20 सुप्पटिविद्धा।

- ३. "कल्याणमित्तो होति कल्याणसहायो कल्याणसम्पवङ्को ।
- ४. सम्मादिद्विको होति सम्मादस्सनेन समन्नागतो ।
- ५. "अनेकविहितं इद्धिविषं पच्चनुभीति एको पि हुत्वा बहुषा होति; बहुषा पि हुत्वा एको होति; ग्राविभावं, तिरोभावं; तिरोकुई व 418 25 तिरोपाकारं तिरोपम्बतं ग्रसण्जमानो गच्छति, सेय्यथापि ग्राकासे; पथविया पि उम्मुच्जिनमुच्जं करोति, सेय्यथापि उदके; उदके पि

१. सञ्जानन्ती – स्या० । २. जोता – सी०, रो० । ३. जानिम्हा – स्या० । ४. सञ्जानेय्याम – सी०, स्या०, रो० । ३. सत्त्वं – सी० । ६. तिरोक्ट्रं – स० ।

B. 419

श्रीभज्जमाने गच्छति, सेय्यवापि पथिवयं; आकासे पि पल्लङ्केन कमति, सेय्यथापि पक्खी संकुणो; इमे पि चन्दिमसुरिये एवमहिद्धिके एवमहानुमाने पाणिना' परामसिते परिमञ्जति, याद ब्रह्मलोका पि कार्यन कस बत्तेति ।

- ६. "दिब्बाय सोतघातुया विसुद्धाय प्रतिकन्तमानुसिकाय उभो 5 सहे सुणाति दिब्बे च मानुसे च ये दूरे सन्तिके च ।
- मंश्रनेकविहितं पुर्व्वेनिवासं अनुस्सरित, सेय्यणीदं एकं 15 पि जाति हे पि जातियो तिस्सो पि जातियो वतस्सो पि जातियो पञ्च पि जातियो वत पि जातियो वतस्सो पि जातियो वत्ता-लीसं पि जातियो वर्ता-लीसं पि जातियो पञ्चासं पि जातियो जातिसत्त पि जातियो वर्ता-लीसं पि जातियो पञ्चासं पि जातियो जातिसत्त हस्सं पि जातिसतसहस्सं पि जातिसतसहस्सं पि अनेके पि संवट्टकप्पे अनेके पि ववट्टकप्पे अनेके पि ववट्टकप्पे एक्नेस्तारो एक्वंण्यो एक्माहारो 20 एक्सुलबुक्कपटिसंवेदी एक्मायुपरियन्तो, सो ततो चुतो अमुत्र उदपादि 2 स्वेन्द्री एक्मायुपरियन्तो, सो ततो चुतो इसूपपको प्वंमुलबुक्कपटिसंवेदी एक्मायुपरियन्तो, सो ततो चुतो इसूपपको ति, इति साकारं सउहेसं अनेकविहितं पुव्वेनिवासं अनुस्सरित ।
- १. "दिब्बेन चन्खुना विसुद्धेन ग्रतिकन्तमानुसकेन सत्ते पस्सिति 25 चवमाने उपपज्जमाने हीने पणीते सुवण्णे दुब्बण्णे, सुगते दुग्गते यथा-कम्मूपगे सत्ते पजानाति – 'इमे वत खो मोन्तो सत्ता कायदुच्चरितेन समझागता वचीदुच्चरितेन समझागता मनोदुच्चरितेन समझागता प्ररि-

१-१. पानिना परिमसति - सी० । २. बतारीसं - सी०; बताळीसं - स्या० । ३. उप्पार्वि - सी० । ४. इबुपमन्नो - सी०, रो०; इबुप्पन्नो - स्या० ।

B. 490

यानं उपवादका मिच्छाविद्विका मिच्छाविद्विकम्मसमावाना, ते कायस्स
मेदा परं मरणा अपायं दुर्गातं विनिपातं निरयं उपपन्ना; इमे वा पन
भोन्तो सत्ता कायसुचिरतेन समन्नागता वचीसुचिरतेन समन्नागता मनीसुचिरतेन समन्नागता अरियानं अनुपवादका सम्मादिद्विका सम्मादिद्विकम्मसमावाना, ते कायस्स भेदा परं मरणा सुर्गातं सम्मा वोकं उपपन्ना
ति । इति दिब्बेन चक्खुना विसुद्धेन अतिककत्तमानुसकेन सत्ते पस्तिति
चवमाने उपपञ्जमाने हीने पणीते सुवण्णे दुब्बण्णे, सुगते दुग्गते यथाकम्मूपगे सत्ते पजानाति ।

१०. "झासवानं खया झनासवं चेतोविसृत्ति पञ्जाविसृत्ति १.201 10 दिट्ठेव घम्मे सयं घमिञ्जा सच्छिकत्वा उपसम्पण्ज विहरति । इमेहि खो, भिक्खवे, दसहि घम्मोहि समन्नागतो भिक्खु झाहुनेय्यो होति पाहुनेय्यो दक्खिणेय्यो झञ्जलिकरणीयो अनुत्तरं पुञ्जक्खेत लोकस्ता" ति ।

८. वेरसुत्तं

१. "दसहि, भिक्खने, बम्मोह समलागतो बेरो भिक्खु यस्सं विसायं निहरित, फासुयेव निहरित । कतमेहि दसिह ? बेरो होति रत्तञ्जू चिरपञ्जीजतो, सीलवा होति ... पे०... समादाय सिक्खित सिक्खापदेसु, बहुस्सुतो होति ... पे०... दिट्टिया सुप्पटिनिद्धो , उभयानि खो पनस्स पातिमोक्खानि नित्यारेन स्वागतानि होन्ति सुनिभक्तानि सुप्पवतीनि सुनिनिच्छतानि सुत्तसो अनुव्यञ्जनसो, अधिकरण-20 समुप्पादवृपसमकुसलो होति, धम्मकामो होति पियसमुदाहारो अभिकम्म अभिनिनये उळारपामोज्जो , सन्तुद्धो होति इतरीतरचीवरिपण्डपात-सेनासनिगलानपण्डवयमेसज्जपरिक्खारेन, पासादिको होति अभिक्कन्त-पटिक्कन्ते 'सुप्तवृती अन्तरघरे ' निसज्जाय, चतुल झानानं आभिचेतिकानं दिट्टघम्मसुखनिहारानं निकामलाभी होति प्रकिच्छलामी अकसिरलामी, आसवानं च खया अनासवं चेतोदिमूर्त्ति पञ्जाविमूर्त्ति दिट्टेव घम्मे सर्थ अभिज्ञा सिच्छकत्वा उपसम्पज्ज निहरित । इमेहि

१. सुप्पटिनिद्धा – सी॰, स्था॰, रो॰। २. उळारपामुज्जो – सी॰, स्था॰, रो॰। ३. प्रमिककते पटिककते – सी॰। ४. प्रन्तरवरे पि – सी॰, स्था॰, रो॰।

बो, भिक्बबे, दसहि धम्मेहि समझागतो थेरो मिक्ब यस्तं यस्तं दिसायं विहरति, फास्येव विहरती" ति ।

६. उपालिस्तं

- १. प्रथ खो ग्रायस्मा उपालि येन भगवा तेनुपसङ्कृमि; उपसङ्क-मित्वा भगवन्तं ग्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो भ्रायस्मा उपालि भगवन्तं एतदवोच - "इच्छामहं, भन्ते, भ्ररञ्ज- 5 बनपत्यानि पन्तानि सेनासनानि पटिसेवितं" ति ।
- २. "दूरिभसम्भवानि हि बो, उपालि, श्ररञ्ञावनपत्थानि पन्तानि सेनासनानि । दुक्करं पविवेकं दुरिभरमं । एकत्ते हरन्ति मञ्बे मनो बनानि समाधि घलभमानस्स भिन्खुनो । यो खो, उपालि, एवं वदेय्य - 'ग्रहं समाधि ग्रलभमानो ग्ररञ्ञावनपत्यानि पन्तानि सेना- 10 सनानि पटिसेविस्सामी' ति, तस्सेतं पाटिकक्कं - 'संसीदिस्सति वा जप्लविस्सति³ वा' ति³।
- ३. "सेय्यथापि, उपालि, महाउदकरहदो । अय आगच्छेय्य हत्यिनागो सत्तरतनो वा अङ्गद्वरतनो वा । तस्स एवमस्स - 'यन्ननाहं इमं उदकरहदं श्रोगाहेत्वा कण्णसंघोविकं पि खिड्डं कीळेय्यं पिट्रिसंघोविकं 15 पि खिडं कीळेय्यं । कण्णसंघोविकं पि खिड्ं कीळित्वा पिट्रिसंघोविकं पि खिडुं कीळित्वा न्हात्वा" च पिवित्वा च पच्चत्तरित्वा येन कामं पक्क-मेय्यं'ति । सो तं उदकरहदं श्रोगाहेत्वा कण्णसंघोविकं पि खिट्टं कीळेय्य पिट्रिसंघोविकं पि खिड्डं कीळेया; कण्णसंघोविकं पि खिडं कीळित्वा पिट्रिसंघोविकं पि खिट्टं कीळित्वा न्हात्वा च पिवित्वा च पच्चत्तरित्वा 20 येन कामं पक्कमेय्य । तं किस्स हेत् ? महा, उपालि, ग्रन्तभावो गम्भीरे गाघं विन्दति ।

"भ्रथ ग्रागच्छेय्य ससो वा बिळारो वा । तस्स एवमस्स – 'को चाहं, को च हत्थिनागो ! यसुनाहं इमं उदकरहदं स्रोगाहेत्वा कष्ण-संघोविकं पि सिट्टं कीळेयां पिट्रिसंघोविकं पि सिट्टं कीळेयां; कण्ण- 25 R. 203 संघोविकं पि खिड्डं कीळित्वा पिट्रिसंघोविकं पि खिड्डं कीळित्वा न्हात्वा

प्ररञ्जे वनपत्वानि – सी॰, रो॰। २. सी॰, रो॰ पोत्वकेसु नित्व।
 रे–३. उप्पितविस्सिति वा – सी॰, स्या॰, रो॰। ४. बहुरतनो – सी॰, रो॰। ४. बहुरतनो – सी०, रो० । ६-६. महाहपालि - सी०, रो० ।

B 421

R 204

च पिवित्सा च पज्युत्तरित्वा येन कामं पक्कमेव्यं ति । सो तं उदक-रहदं सहसा ग्रव्यटिसङ्का पक्कन्वेय्यं । तस्तेतं पाटिकङ्क्कं — 'संसी-दिस्सिति वा उप्लिदिस्सिति वा' ति । तं किस्स हेतु ? परित्तो, उपालि, अत्तभावो गम्भीरे गायं न विन्दति । एवमेव खो, उपालि, यो एवं वदेय्य — 'श्रहं समाधि अलभमानो अरङ्शवनपत्थानि पन्तानि सेना-सनानि पटिसेविस्भामी' ति, तस्सेतं पाटिकङ्कं — 'संसीदिस्सिति वा उप्ल-विस्सिति वा' ति ।

४. "सेट्यथापि, उपाति, दहरो कुमारो मन्दो उत्तानसेट्यको सकैन मृत्तकरीसेन कीळिति । तं कि मञ्जिसि, उपाति, नन्दायं कैवला 10 परिपूरा वालिखड्डा" ति ?

"एवं, भन्ते"।

"स खो सो, उपालि, कुमारो अपरेन समयेन बृद्धिमन्त्राय इन्द्रि-यानं परिपाकमन्त्राय यानि कानिचि कुमारकान कीळापनकानि भवन्ति, संस्ययीदं – बङ्ककं विटिकं मोक्खिचकं चिड्युलकं पताब्हकं रथकं 15 धनुकं, तेहि कीळिति । तं कि मञ्जिस, उपालि, नन्त्रायं खिड्डा पुरिमास अभिक्कन्ततरा च पणीततरा चा" ति ?

"एवं, भन्ते"।

"स लो सो, उपालि, कुमारो प्रपरेन समयेन बृद्धिमन्वाय इन्द्रियानं परिपाकमन्वाय पञ्चिह कामगुर्गाह समप्पितो समञ्जीभूतो वि परिचारित चनकुविञ्चेत्योहि रूपेहि इद्वेहि कन्तेहि मनापेहि पियरूपेहि कामुपर्साहेतीह रजनीयोहि, सोतिवञ्चेत्योहि सहिह ... घानविञ्चेत्येविह गन्देशि ... जिन्होविञ्चेत्येविह रसेहि ... कामविञ्चेत्येविह पोष्टु- व्यक्ति हे हुई कन्तेहि मनापेहि पियरूपेहि कामुपर्साहेतीह रजनीयोहि। ते कि मञ्जूष्येतिह पालि, नन्त्यायं सिङ्का पुरिमाहि सिङ्काहि प्रभिनकन्ततरा च पणिततरा चा"ति ?

"एवं, भन्ते"।

 "इघ खो पन बो⁴, उपालि, तथागतो लोके उप्पज्जित ध्ररहं सम्मासम्बुद्धो विज्जाचरणसम्पन्नो सुगतो लोकविद्द अनुत्तरो प्ररिसदम्म-

१-१: ब्रप्पटिसङ्काय पक्कनदेख - ती०, रो० । २: वर्ड्ड - ती०, रो० । ३: पिडम्पनिक - स्वा० । ४: पुरिसाव बिहुत्य - ती०, स्वा०, रो० । १: योट्टब्वेहि -ती० । ६: स्या० पोरपके नित्य ।

B. 422

सारिष सत्या देवंमनुस्सानं बुद्धो भगवा। सो इमं लोकं सदेवकं समारकं सब्रह्मकं सस्समणबाह्मणि पत्रं सदेवमनुस्सं सयं प्रमिन्ना सच्छिकत्वा पवेदेति। सो धन्मं देसेति झादिकत्याणं मज्झेकत्याणं परियोसान-कत्याणं सात्यं सव्यञ्जनं, केवलपरिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं पकासेति।

६. "तं बस्मं सुणाति गहपति वा गहपतिपुत्तो वा अञ्जातर्रास्म 5 वा कुले पञ्चाजातो । सो तं धम्मं सुरवा तथागते सद्धं पटिलमति । सो तेन सद्धापटिलाभेन समन्नागतो इति पटिसञ्चिक्कति – 'सम्बाधो धरावासो रजापयो, अञ्मोकासो पञ्चज्जो । नियदं सुकरं अगारं अज्ञावसता एकन्तपरिपुष्णं एकन्तपरिसुद्धं सङ्ख्वालिखतं ब्रह्मचरियं चरितुं । यन्नुनाहं केसमस्सुं भ्रोहारेत्वा कासायानि बत्यानि अच्छादेत्वा 10 अगारसमा अनगारियं पञ्चजेय्यं ति ।

७. "सो अपरेन समयेन अप्यं ना भोगन्खन्यं पहाय महन्तं ना भोगन्खन्वं पहाय अप्यं ना ज्ञातिपरिवट्टं पहाय महन्तं ना ज्ञातिपरिवट्टं पहाय कैसमस्सुं ओहारेत्ना कासायानि वत्थानि अच्छादेत्ना अगारस्मा अनगारियं पब्बजति ।

द. "सो एवं पञ्चजितो समानो भिक्कूनं सिक्खासाजीवसमा-पन्नो पाणातिपातं पहाय पाणातिपाता पटिविरतो होति निहितदण्डो निहितसत्यो लज्जी दयापन्नो सञ्चपाणभृतहितानुकर्म्या विहरति !

"श्रदिन्नादानं पहाय ग्रदिन्नादाना पटिविरतो होति दिन्नादायी दिन्नपाटिकङ्क्वी; श्रयेनेन सुचिभूतेन श्रत्तना विहरति ।

"अत्रह्मचरियं पहाय ब्रह्मचारी होति श्राराचारी विरतो मेथुना गामधम्मा ।

"मुसावादं पहाय मुसावादा पटिविरतो होति सच्चवादी सच्च-सन्धो थेतो पच्चयिको अविसंवादको लोकस्स ।

"पिसुणं वाचं पहाय पिसुणाय वाचाय पटिविरतो होति, इतो 23 सुरवा न अमुत्र अक्खाता इमेसं भेदाय, अमुत्र वा सुरवा न इमेसं अक्खाता अमुसं भेदाय । इति भिन्नानं वा सन्वाता सहितानं वा अनुप्यदाता, समग्गारामो समग्गरतो समग्गनन्दी; समग्गकरींण वाचं भासिता होति ।

"फरुसं वाचं पहाय फरुसाय वाचाय पटिविरतो होति । या

१. पब्बजा - स्या**०** ।

^{#04-34}

सा वाचा नेला' कण्णमुखा पेमनीया हृदयङ्गमा पोरी बहुजनकन्ता बहुजनमनापा, तथारूपि वाचं भासिता होति ।

"सम्फ्रम्यलापं पहाय सम्फ्रप्यलापा पटिविस्तो होति कालकादी भूतवादी अत्यवादी धम्मवादी विनयवादी, निधानवीत वार्च भासिता 5 होति कालेन सापदेसं परियन्तवीत अत्यसंहित।

१. "सो सन्तुद्वो होति कायपरिहारिकेन चीवरेन कुच्छिपरि-थ हारिकेन पिण्डपातेन । येन येनेव पक्कमित समादायेव पक्कमित, सेय्यथापि नाम पक्सी सकुणो येन येनेव डीत सपत्तभारो व डीत । एवमेव भिक्खु सन्तुद्वो होति कायपरिहारिकेन चीवरेन कुच्छिपरिहारिकेन पिण्डपातेन । येन येनेव पक्कमित समादायेव पक्कमित । सो इमिना अरियेन सीलक्खन्येन समझागतो अज्झत्तं अनवज्जसुखं पटिसंबेदेति ।

१०. "सो चक्खुना रूपं दिस्वा न निमित्तगाही होति नानुब्यञ्जनग्गाही । यत्वाधिकरणमेन चक्खुन्द्रियं असंबुतं बिहरन्तं अभिज्ञादोमनस्सा पापका अकुसला धम्मा अन्वास्सवेय्युं, तस्स संवराय पटिपज्जति; रक्खित चक्खुन्द्रियं, चक्खुन्द्रियं संवरं आपज्जित । सोतेन

R 206

R. 423

स्या० पोत्यके नित्य । २. म० पोत्यके नित्य । ३-३. स्या० पोत्यके नित्य ।
 ४. ० सावियोगा – सी०; उक्कोटनवञ्चनिकनिकतिसावियोगा – स्या० । ४. ह्रेदनवय-बन्यवियरामोस्यानोत्तसाहसा – स्या० ।

R. 207

सद्दं सुत्वा ... घानेन गन्धं घायित्वा ... जिव्हाय रसं सायित्वा ... कायेन फोट्टब्बं फुसित्वा ... मनसा घम्मं विञ्ञाय न निमित्तम्माही होति नानुब्बञ्जनमाही । यत्वाधिकरणमेनं मनिन्द्रयं घ्रसंतृतं विहरतां प्रमिज्ञादोगनस्सां पापका अकुसला घम्मा प्रन्वास्पवेन्यं, तस्स संवराय पटिपज्जातं; रक्वात मनिन्द्रयं, मनिन्द्रये संवरं आपज्जाति । सो अ इमिना प्ररियेन इन्द्रियसंवरेन समन्नागतो अञ्चल प्रव्यासेकसुक्षं पटिसंवेन्द्रित ।

११. "सो प्रभिक्कन्ते पटिक्कन्ते सम्पजानकारी होति, प्राक्षो-किते विलोकिते सम्पजानकारी होति, सम्मिञ्ज्ति पसारिते सम्पजानकारी होति, सङ्क्वाटिपत्तचीवरधारणे सम्पजानकारी होति, श्रसिते पीते खायिते 10 सायिते सम्पजानकारी होति, उच्चारपस्सावकम्मे सम्पजानकारी होति, गते ठिते निसिन्ने सुत्ते जागरिते भासिते तुण्हीभावे सम्पजानकारी होति ।

१२. "सो इमिना च प्रत्यिन सीलक्खन्येन समप्तागतो, इमिना च प्रत्यिन इन्द्रियसंवरेन समप्तागतो, इमिना च प्रत्यिन सतिसम्प-जञ्जेन समप्तागतो विवित्तं सेनासनं भजति प्ररञ्जां रुक्खमूलं पञ्चतं 15 कन्दरं गिरिगुहं सुसानं वनपत्यं प्रक्रभोकासं पलालपुञ्जं। सो प्ररञ्जा-गतो वा रुक्खमूलगतो वा सुञ्जागारगतो वा निसीदित पत्लङ्कं प्रामजित्वा उर्ज कायं पणिधाय परिमुखं सीत उपट्रपेत्वा।

१३. "सो अभिज्यां लोके पहाय विगताभिज्यांन चेतसा विहरति,
अभिज्याय चित्तं परिसोघेति । व्यापादपदोसं पहाय अव्यापन्नचित्तौ 20
विहरति सव्वपाणभूतिहतानुकम्पी, व्यापादपदोसा चित्तं परिसोघेति ।
चीनमिद्धं पहाय विगतयीनमिद्धो विहरति आलोकसञ्जी सतो सम्पजानो, चीनमिद्धा चित्तं परिसोघेति । उद्वच्चकुक्कुच्चं पहाय अनुद्धतो
विहरति अज्यातं वृपसन्तचित्तो, उद्वच्चकुक्कुच्चा चित्तं परिसोघेति ।
विचिकिच्छं पहाय तिण्णविचिकिच्छो विहरति अक्षयङ्क्षणी कुसलेसु 25
प्रमसु, विचिकिच्छाय चित्तं परिसोघेति ।

१४. "सो इमें पञ्च नीवरणे पहाय चेतसो उपनिकलेसे पञ्जाय दुव्यलीकरणे, विविच्चेव कामेहि विविच्च प्रकुसलेहि घम्मेहि सवितवकं सिषचारं विवेक्जं पीतिसुखं पटमं झानं उपसम्पच्च विहरित । तं किं मञ्जास, उपालि, 'नन्वायं विहारो पुरिमेहि विहारेहि श्रीभक्कन्ततरों 30 च पणीततरों चा''ति ? "एवं, भन्ते"।

"इमं पि खो, उपालि, मम सावका अत्तनि धम्मं सम्परसमाना ग्ररञ्जवनपत्थानि पन्तानि सेनासनानि पटिसेवन्ति, नो च खो ताव ग्रनप्पत्तसदत्था विहरन्ति ।

१५. "पुन च परं, उपालि, भिक्खु वितक्कविचारानं वूपसमा R. 495 ... पेo... दतियं झानं उपसम्पज्ज विहरति । तं कि मञ्जसि, उपालि, 'नन्वायं विहारो पुरिमेहि विहारेहि ग्रमिनकन्ततरो च पणीततरो चा" ति ?

"एवं. भन्ते"।

"इमं पि खो, उपालि, मम सावका श्रत्तनि धम्मं सम्परसमाना भ्ररञ्ज्ञवनपत्थानि पन्तानि सेनासनानि पटिसेवन्ति, नो च खो ताव R. 208 ग्रनप्पत्तसदत्या विहरन्ति ।

१६. "पून च परं, उपालि, भिक्ख पीतिया च विरागा ... पे०... तितयं झानं उपसम्पज्ज विहरति । तं कि मञ्जासि, उपालि, 'नन्वायं 15 विहारो पुरिमेहि विहारेहि अभिक्कन्ततरो च पणीततरो चा" ति ? "एवं. भन्ते"।

"इमं पि खो, उपालि, मम सावका अत्तिन धम्मं सम्परसमाना ग्ररञ्जाबनपत्यानि पन्तानि सेनासनानि पटिसेवन्ति, नो च खो ताव ग्रनपत्तसदत्या विहरन्ति ।

१७. "पून च परं, उपालि, भिक्ख सुखस्स च पहाना ... पे०... 20 चतुत्वं झानं ... पें पून च परं, उपालि, भिक्खु सब्बसो रूपसञ्जानं समितिकामा पटिवसञ्ञानं ग्रत्यङ्गमा नानत्तसञ्ञानं ग्रमनसिकारा 'अनन्तो आकासो' ति आकासानञ्चायतनं उपसम्पज्ज विहरति । तं **किं** मञ्ज्ञिस, उपालि, 'नन्वायं विहारो पूरिमेहि विहारेहि भ्रिभक्कन्ततरो » च पणीततरो चा" ति ?

"एवं, भन्ते"।

"इमं पि स्रो, उपालि, मम सावका ग्रत्तनि धम्मं सम्पस्समाना ग्ररञ्ञवनपत्थानि पन्तानि सेनासनानि पटिसेवन्ति, नो च स्रो ताव भनुप्पत्तसदत्या विहरन्ति ।

१८. "पुन च परं, उपालि, भिक्लू सळ्बसो भाकासा-

नञ्चायतनं समतिकसमा 'ग्रनन्तं विञ्ञाणं' ति विञ्ञाणंश्रमायतनं उपसम्पञ्ज विहरति ... पे०... ।

"सब्बसी विञ्ञाणञ्चायतनं समतिककम्म 'नित्य किञ्ची' ति ग्राकिञ्चञ्ञायतनं उपसम्पञ्ज विहरति ... पे०...।

"सब्बसो आकिञ्चञ्जायतनं समितिकस्म 'सन्तमेतं पणीतमेतं' व ति नेवसञ्ज्ञानासञ्जायतनं उपसम्पञ्ज विहरीत । तं कि मञ्ज्ञास, उपालि, 'नन्वायं विहारो पुरिमेहि विहारेहि अभिक्कन्ततरो च पणीततरो चा'" ति ?

"एवं, भन्ते"।

"इमं पि खो, उपालि, मम सावका भ्रत्ति धम्मं सम्पस्समाना 10 B. 426 भ्ररञ्जवनपत्थानि पन्तानि सेनासनानि पटिसेबन्ति, नो च खो ताव भ्रनप्पत्तसदत्था विहरन्ति ।

१६. "पुन च परं, उपालि, भिक्खु सब्बसो नेवसञ्ञानासञ्ञान् यतन समतिवकम्म सञ्जावेदयितनिरोधं उपसम्पञ्ज विहरति; पञ्जाय चस्स दिस्वा स्नासवा परिक्खीणा होन्ति । तं कि मञ्ज्ञासि, उपालि, 15 'नन्वायं विहारो पुरिमेहि विहारेहि स्रभिक्कन्ततरो च पणीततरो चा" ति ?

"एवं, भन्ते"।

"इमं पि खो, उपालि, मम सावका श्रतिन धम्मं सम्पस्समाना श्ररञ्ञवनपत्थानि पन्तानि सेनासनानि पटिसेवन्ति, श्रनुप्पत्तसदत्था 20 च विहरन्ति । इङ्क त्वं, उपालि, सङ्को विहराहि । सङ्को ते विहरती फासु मविस्सती" ति ।

१०. ग्रभव्वसुत्तं

१. "दसयिमे, भिक्खवे, धम्मे अप्पहाय अभव्बो अरहत्तं सच्छि-कातुं। कतमे दस? रागं, दोसं, मोहं, कोघं, उपनाहं, मक्खं, पळासं, इस्सं, मच्छिरियं, मानं — इमे स्रो भिक्खवे, दस धम्मे अप्पहाय अभव्बो 25 अरहत्तं सच्छिकातुं।

 "दसयिमे, भिक्सवे, धम्मे पहाय भव्नो अरहत्तं सच्छिकातुं । कतमे दस? रागं, दोसं, मोहं, कोषं, उपनाहं, मक्सं, पळासं, इस्सं,

१-१. नो व को ताव अनुष्पत्तसदत्वा - सी॰, स्वा॰, रो॰ । २. पलासं - सी०.।

R 211

मच्छरियं, मानं - इसे खो, भिक्खवे, दस धम्मे पहाय भव्बो श्ररहत्तं सच्छिकात्''ति ।

उपालिवन्यो दसमी ।

तस्सुद्दानं

कामभोगी भयं दिद्वि, विजयमाहितुत्तिया । कोकनुदो ब्राहुनेय्यो , येरो उपालि ब्रभव्बो ति ।। दुतियो पण्णासको समतो ।

११. समणसञ्जावग्गो

१. समणसञ्जासुत्तं

ष्ठ 427 ५ ("तिस्सो" इमा, भिक्खवें, समणसञ्जा माविता बहुलीकता सत्त घम्मे परिपूरिन्ति । कतमा तिस्सो ? वेवण्णियम्हि अज्झुपगतो, परपटिबद्धा मे जीविका, अञ्जो मे आकप्पो करणीयो ति – इमा खो, भिक्खवे, तिस्सो समणसञ्जा माविता बहुलीकता सत्त धम्मे परिपूरिन्ति ।

 "कतमे सत्त ? सन्ततकारी" होति सन्ततवृत्ति सीलेसु,
 अनिज्ञाल होति, अध्यापज्ञो होति, अनितमानी होति, सिक्खाकामो
होति, इदमत्यतिस्स होति जीवितपरिक्खारेसु, आरद्धविरियों चै विहरित । इमा खो, भिक्खने, तिस्सो समणसञ्ज्ञा भाविता बहुलीकता इमे सत्त धम्मे परिपरेन्ती" ति ।

२. बोज्सङ्गसूत्तं

 "सत्तिमं, भिक्खवं, बोज्झङ्गा भाविता बहुलीकता तिस्सो
 विज्जा परिपूर्शन्त । कतमे सत्त ? सतिसम्बोज्झङ्गो, धम्मविचय-सम्बोज्झङ्गो, विरियसम्बोज्झङ्गो, पीतिसम्बोज्झङ्गो, परसद्विसम्बो-

१. उपामकवर्मा - स्वा०, रो० । २. वेर - मी०, स्वा०, रो० । ३. वस्यव्यक्तिया डमो - सी०, विक्यव्यक्तिया उमो - सा०, रो० । ४ माइनियो - सी०, स्वा०; माइनियो - री० । १-५ मामवो - स्वा०, माइनियो - री० । १-६ तिस्तो मिन्नवे - स्वा०, रो० । ७. तिच्च मतवकारी - सा०, रो० । तिच्च मतकारी - सा०, रो० । विच्यक्तिया - मा० ।
१. स्वा० पोस्वके मतिः ।

R 212

ज्झाङ्को, समाधिसम्बोज्झाङ्को, उपेक्खासम्बोज्झाङ्को - इमे खो, भिक्खवे, सत्त बोज्झङ्गा भाविता बहुलीकता तिस्सो विज्जा परिपुरेन्ति ।

२. कतमा तिस्सो ? इघ, भिक्खवे, भिक्ख अनेकविहितं पूब्वे-निवासं अनस्सरति, सेव्यथीदं - एकं पि जाति हे पि जातियो तिस्सो पि जातियो ... पे०... इति साकारं सउद्देसं भनेकविहितं पुळ्लेनिवासं भनु- 5 स्सरति । दिब्बेन चक्खना विसुद्धेन ग्रतिककन्तमानुसकेन ... पे०... यथा-कम्मपगे सत्ते पजानाति । आसवानं खया ... पे०... सच्छिकत्वा उप-सम्पण्ज विहरति । इमे लो, भिक्लवे, सत्त बोज्झञ्जा भाविता बहलीकता इमा तिस्सो बिज्जा परिपरेन्ती" ति ।

३. मिच्छत्तसूतं

१. "मिच्छत्तं, भिक्खवे, आगम्म विराधना होति, नो आरो- 10 B. 428 धना । कथं च, भिक्खवे, मिच्छत्तं आगम्म विराधना होति, नो आरा-धना ? मिच्छादिदिकस्स. भिक्खवे. मिच्छासङ्ख्यो पहोति. मिच्छा-सङ्कप्पस्स मिच्छावाचा पहोति, मिच्छावाचस्स मिच्छाकम्मन्तो पहोति, मिच्छाकम्मन्तस्स मिच्छाग्राजीवो पहोति, मिच्छाग्राजीवस्स मिच्छा-वायामो पहोति, मिच्छावायामस्स मिच्छासति पहोति, मिच्छा- 15 सतिस्स मिच्छासमाधि पहोति, मिच्छासमाधिस्स मिच्छाआणं पहोति, मिच्छाञाणिस्स' मिच्छाविमुत्ति पहोति । एवं खो, भिक्खवे, मिच्छत्तं ग्रागम्म विराधना होति, नो ग्राराधना ।

१. "सम्मत्तं, भिक्लवे, ग्रागम्म ग्राराघना होति, नो विराघना । कथं च, भिक्खवे, सम्मत्तं ग्रागम्म ग्राराधना होति, नो विराधना ? सम्मादिद्रिकस्स, भिक्खवे, सम्मासङ्कृष्यो पहोति, सम्मासङ्कृष्यस्य सम्मा-वाचा पहोति, सम्मावाचस्स सम्माकम्मन्तो पहोति, सम्माकम्मन्तस्स सम्माश्राजीवो पहोति, सम्माग्राजीवस्स सम्मावायामो पहोति, सम्मा-वायामस्स सम्मासति पहोति, सम्मासतिस्स सम्मासमाधि पहोति, सम्मा-समाबिस्स सम्माञानं पहोति, सम्माञाणिस्स सम्माविमत्ति पहोति । 🦡 एवं सी, मिनसवे, सम्मलं भागम्म भाराधना होति, नो विराधना" ति ।

१. मिण्हाञ्चाजस्य - री० ।

B. 429

४. बीजसुत्तं

१. "मिच्छाविद्विकस्स, भिक्खावे, पुरिसपुग्गलेस्स मिच्छावायस्य प्रस्स मिच्छावायस्य मिच्छाकम्मन्तस्स मिच्छाआणीवस्स मिच्छावायामस्स मिच्छात्रातिस्स मिच्छासमाधिस्स मिच्छाआणिस्स मिच्छाविमृत्तिस्स यं च कायकम्मं यथाविद्वि समतं समादिन्नं यं च वचीकम्मं ... यं च अनोकम्मं यथाविद्वि समतं समादिन्नं या च चेतना या च पत्थना यो च पणिधये च सङ्खारा,सब्बे ते धम्मा अनिद्वाय अकन्ताय अमनापाय अहिताय दुक्खाय संवत्तित । तं किस्स हेतु ? विद्वि हिस्स, भिक्खवे, पापिका ।

"संस्ययापि, भिक्सवे, निम्बबीजं वा कोसातिकबीजं वा तित्तकलाबुबीजं वा अल्लाय पर्यावया निम्सवत्तं यं चेव पर्यावरसं उपादियति यं च आपोरसं उपादियति, सब्बं तं तित्तकलाय कटुकत्ताय असातत्ताय संवतित । तं किस्स हेतु ? बीजं हि, भिक्सवे, पापकं । एवमेव सो, भिक्सवे, मिच्छादिट्ठिकस्स पुरिसपुग्गंनस्स मिच्छावाञ्चास्य प्रस्ता मिच्छावाचामस्स मिच्छावाचामस्स मिच्छावाचामस्स मिच्छात्रातिस्स मिच्छात्रावायामस्स पिच्छात्रातिस्स मिच्छात्रावायामस्स पिच्छात्रातिस्स मिच्छात्रावायामस्स पिच्छात्रातिस्स मिच्छात्रावायामस्स पिच्छात्रातिस्स मिच्छात्रावायाचित्रस्त या चेव विकास स्वाविद्ध समत्तं समावित्रं या च वेतना या च परथना यो च पणिधि ये च सङ्खारा, सब्बे ते धन्मा अनिद्वाय अकन्ताय अमतापाय अहिताय दुक्खाय संवतित्त । तं किस्स हेतु ? विद्वि हिस्स, भिवस्त्वे, पापिषा ।

२. "सम्मादिट्ठकस्स, भिक्खने, पुरिसपुग्गलस्स सम्माराङ्कप्यस्स सम्मानाचस्स सम्माकम्मन्तस्स सम्माश्राजीनस्स सम्मानायामस्स सम्मा-सितस्स सम्मासमाधिस्स सम्मान्नाणिस्स सम्मानिमृत्तिस्स यं चेन कायकम्म यद्मादिट्ठि समत्तं समादिक्तं यं च नवीकम्मं यथादिट्ठि समत्तं समादिक्तं यं च मनोकम्मं यथादिट्ठि समत्तं समादिक्तं या च चेतना या च पत्थना गो च पणिधि ये च सङ्खारा, सब्बे ते धम्मा इट्ठाय कन्ताय मनापाय हिताय यः सुखाय संनत्तिन्त । तं किस्स हेतु ? दिट्ठिहिस्स, भिक्खने, भट्टिका ।

"सेय्यथापि, भिक्खवे, उच्छुबीजं वा सालिबीजं वा मुहिकाबीजं वा ग्रस्लाय पर्यावया निक्खितां यं च भपीनस्सं उपादियति यं च ग्रापो-

१ समारिष्णं - रो०। २ हि - सी०, स्वा०, रो०। २-२. कोसातकीबीवं बा - सी०, रो०; कोसाटिकबीवं व - स्वा०। ४. चेव - सी०, रो०।

15

R. 215

रसं उपादियति सब्बं तं सातत्ताय मधुरत्ताय ग्रसेचनकत्ताय संवत्तति । तं किस्स हेतु ? बीजं हि भिक्खवे, भद्दकं। एवमेव खो, भिक्खबें, सम्मादिद्विकस्स ... पे०... सम्माविमृत्तिस्स वं चेव कायकम्मं यथादिद्वि समतं समादिन्नं यं च वचीकम्मं ... यं च मनोकम्मं यथादिट्टि समत्तं समादिन्नं या च चेतना या च पत्थना यो च पणिष्ठि ये च सङ्कारा, सब्बे ३ ते घम्मा इट्राय कन्ताय मनापाय हिताय सुखाय संवत्तन्ति । तं किस्स हेतू ? दिद्रि हिस्स, भिक्खवे, भहिका" ति ।

४. विज्जासूत्तं

१. "ग्रविज्जा, भिक्खवे, पुब्बङ्गमा धकुसलानं धम्मानं समा-पत्तिया, अन्वदेव अहिरिकं अनोत्तप्पं। अविज्जागतस्स, भिक्खवे, ग्रविद्मुनो मिच्छादिट्ठि पहोति, मिच्छादिट्ठिकस्स मिच्छासङ्कृष्पो पहोति, 10 मिच्छासङ्कर्पस्य मिच्छावाचा पहोति, मिच्छावाचस्स मिच्छाकम्मन्तो पहोति, मिच्छाकम्मन्तस्स मिच्छात्राजीवो पहोति, मिच्छात्राजीवस्स मिच्छावायामो पहोति, मिच्छावायामस्स मिच्छासति पहोति, मिच्छा-सतिस्त मिच्छासमाधि पहोति, मिच्छासमाधिस्स मिच्छाञाणं पहोति, मिच्छाञाणिस्स मिच्छाविमृत्ति पहोति ।

२. "विज्जा, भिक्लवे, पुन्बङ्गमा कुसलानं धम्मानं समापत्तिया, ग्रन्वदेव हिरोत्तप्पं । विज्जागतस्स, भिक्खवे, विद्दसूनो सम्मादिद्वि पहोति, सम्मादिद्विकस्स सम्मासङ्कृष्पो पहोति, सम्मासङ्कृष्पस्स सम्मा-वाचा पहोति, सम्मावाचस्स सम्माकम्मन्तो पहोति, सम्माकम्मन्तस्स सम्माग्राजीवो पहोति, सम्माग्राजीवस्स सम्मावायामो पहोति, सम्मा- 20 वायामस्स सम्मासति पहोति, सम्मासतिस्स सम्मासमाधि पहोति, सम्मा-समाधिस्स सम्माञ्जाणं पहोति, सम्मानाणिस्स सम्माविमत्ति पहोती''ति ।

६. निज्जरसूत्तं

१. "दसयिमानि, भिक्खवे, निज्जरवत्यनि । कतमानि दस ? सम्मादिद्विकस्स, भिक्खवे, मिच्छादिद्वि निज्जिण्णा होति; वे च मिच्छा-दिट्टिपच्चया ग्रनेके पापका श्रकूसला घम्मा सम्भवन्ति हो चस्स निच्चिण्णा 25 होन्ति; सम्मादिद्विपच्चया च ग्रनेके कुसला घम्मा भावनापारिपूरिंर गच्छन्ति ।

- सस्मासङ्कप्पस्स, भिक्खने, मिच्छासङ्कप्पो निज्जिणो होति; ये च मिच्छासङ्कप्पपच्चया अनेके पापका अकुसला धम्मा क सम्भवन्ति ते चस्स निज्जिण्णा होन्ति; सम्मासङ्कप्पपच्चया च अनेके कृसला घम्मा भावनापारिपूर्ति गच्छन्ति ।
- "सम्मावाचस्स, भिक्खवे, मिच्छावाचा निज्जिण्णा होति;
 ये च मिच्छावाचापच्यया धनेके पापका अकुसला धम्मा सम्भवन्ति ते चस्स निज्जिण्णा होन्ति; सम्मावाचापच्यया च धनेके कुसला धम्मा
 भावनापारिपूरि गच्छन्ति ।
 - ४. "सम्माकम्मन्तस्स, भिक्खवे, मिच्छाकम्मन्तो निज्जिणो होति; ये च मिच्छाकम्मन्तपच्चया ग्रनेके पापका श्रकुसता धम्मा सम्भवन्ति ते चस्स निज्जिणा होन्ति; सम्माकम्मन्तपच्चया च ग्रनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूरि गच्छन्ति ।
- B. 451 15 १. "सम्माग्राजीवस्स, भिक्खवे, मिच्छान्नाजीवो निज्जिण्णो होति; ये च मिच्छान्नाजीवपच्चया अनेके पापका अकुसला धम्मा सम्भवन्ति ते चस्स निज्जिण्णा होन्ति; सम्माञ्जाजीवपच्चया च अनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूरि गच्छिन्त ।
 - ६. "सम्मावायामस्त, भिक्खवे, मिच्छावायामो निज्जिष्णो 20 होति; ये च मिच्छावायामपच्चया ग्रनेके पापका ग्रकुसला घम्मा सम्भ-विन्त ते चस्स निज्जिष्णा होन्ति; सम्मावायामपच्चया च ग्रनेके कुसला धम्मा भावनापारियुर्रि गच्छन्ति ।
 - "सम्मासितस्स, भिक्खते, मिच्छासित निज्जिष्णा होति;
 ये च मिच्छासितपञ्चया ग्रनेके पापका श्रकुसला धम्मा सम्भवन्ति ते
 वस्स निज्जिष्णा होन्ति; सम्मासितपञ्चया च श्रनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूरिंगच्छिन्ति ।
- प्रसम्मासमाधिस्स, भिक्खने, मिच्छासमाधि निज्जिण्णो होति; ये च मिच्छासमाधिपच्चया ग्रनेके पापका श्रकुसला धम्मा सम्मवन्ति ते चस्स निज्जिण्णा होन्ति; सम्मासमाधिपच्चया च ग्रनेके
 श. कुसला धम्मा भावनापारिपुरि गच्छित्ति ।

- "सम्माञाणिस्स, भिक्खवे, मिच्छाञाणं निज्जिणां होति: ये च मिच्छाञाणपच्चया अनेके पापका अकृसला धम्मा सम्मवन्ति ते चस्स निजिज्जणा होन्ति; सम्माञाजपञ्चया च धनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूरिं गच्छन्ति ।
- १०. "सम्माविमुत्तिस्स, भिक्खवे, मिच्छाविमत्ति निज्जिण्णा इ होति; ये च मिच्छाविमत्तिपच्चया अनेके पापका अकसला धम्मा सम्भवन्ति ते चस्स निज्जिण्णा होन्ति; सम्माविमुत्तिपच्चया च ग्रनेके कूसला धम्मा भावनापारिपूरि गच्छन्ति । इमानि स्रो, भिक्सवे, दस निज्जरक्त्यनी" ति ।

७. घोवनसत्तं

१. "ग्रत्थि, भिक्खवे, दक्खिणेसु जनपदेसु घोवनं नाम । तत्थ 10 होति ग्रन्नं पि पानं पि खज्जं पि भोज्जं पि लेय्यं पि पेय्यं पि नच्चं पि गीतं पि वादितं पि । ग्रत्थेतं, भिक्खवे, धोवनं ; 'नेतं नत्थी' ति वदामि । तं च खो एतं. भिक्खवे. घोवनं हीनं गम्मं पोथज्जनिकं धनरियं धनत्य-संहितं न निब्बिदाय न विरागाय न निरोधाय न उपसमाय न म्रभिञ्ञाय न सम्बोधाय न निब्बानाय संवन्ति ।

B. 432

15

- २. "ग्रहं च खो, भिक्खवे, ग्ररियं घोवनं देसेस्सामि, यं घोवनं एकन्तनिब्बिदाय विरागाय निरोधाय उपसमाय ग्रिभिञ्ञाय सम्बोधाय निब्बानाय संवत्तित, यं घोवनं ग्रागम्म जातिघम्मा सत्ता जातिया परि-मुच्चन्ति, जराधम्मा सत्ता जराय परिमुच्चन्ति, मरणधम्मा सत्ता मरणेन परिमुच्चन्ति, सोकपरिदेवदुक्खदोमनस्सूपायासघम्मा सत्ता सोकपरिदेव- 20 दुक्खदोमनस्सूपायासेहि परिमृच्चन्ति । तं सूणाय, साधुकं मनसि करोय; भासिस्सामी" ति । "एवं, भन्ते" ति खो ते भिक्खू भगवतो पञ्चस्सोसं । भगवा एतदवीच -
- 3. "कतमं च तं. भिक्खवे. ग्ररियं घोवनं. यं धोवनं एकन्त-निब्बिटाय विरागाय निरोधाय उपसमाय ग्रभिञ्ञाय सम्बोधाय 25 R. 217 निब्बानाय संवत्तति, यं घोवनं श्रागम्म जातिघम्मा सत्ता जातिया परि-मुच्चन्ति, जराधम्मा सत्ता जराय परिमुच्चन्ति, मरणधम्मा सत्ता मरणेन

परिमुच्चन्ति, सोकपरिदेवदुक्सदोमनस्सुपायासघम्मा सत्ता सोकपरिदेव-दुक्सदोमनस्सुपायासेहि परिमुच्चन्ति ?

४. "सम्मादिट्ठिकस्स, भिक्खते, मिच्छादिट्ठि निद्योता होति; ये च मिच्छादिट्ठिपच्चया अनेके पापका अकुसला घम्मा सम्भवन्ति ते उ चस्स निद्धोता होन्ति; सम्मादिट्ठिपच्चया च अनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूर्ति गच्छन्ति ।

पंसम्मासङ्कपस्स, भिक्खवे, मिच्छासङ्कप्पो निद्धोतो होति
 पंक-सम्मावाचस्स, भिक्खवे, मिच्छावाचा निद्धोता होति ... सम्माक्मम्तरस्स, भिक्खवे, मिच्छाकम्मन्तो निद्धोतो होति ... सम्माश्राजीवस्स,
 भिक्खवे, मिच्छाम्राजीवो निद्धोतो होति ... सम्मावायामस्स, भिक्खवे, मिच्छावायामो निद्धोतो होति ... सम्मासितस्स, भिक्खवे, मिच्छावायामो निद्धोतो होति ... सम्माक्माधिस्म, भिक्खवे, मिच्छासाि निद्धोतो होति ... सम्माक्माधिस्म, भिक्खवे, मिच्छासाि निद्धोतो होति ... सम्माक्माधिस्म, भिक्खवे, मिच्छात्माणं निद्धोते होति ... पंक... ।

६. "सम्माविमुत्तिस्स, भिक्खवे, मिच्छाविमृत्ति निद्धोता होति; ये च मिच्छाविमृत्तिपञ्चया ग्रनेके पापका ग्रकुसला धम्मा सम्भवन्ति ते चस्स निद्धोता होन्ति; सम्माविमृत्तिपञ्चया च ग्रनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूर्ति गच्छन्ति । इदं स्रोतं, भिक्खवे, ग्रियं धोवनं एकन्त-निब्बदाय विरागाय निरोधाय उपसमाय ग्रभिञ्ञाय सम्बोधाय निब्बा-नाय संबत्तित, यं धोवनं ग्रागम्म जातिषम्मा सत्ता जातिया परिमुच्चन्ति, व्य जराषम्मा सत्ता जराय परिमुच्चन्ति, मरणधम्मा सत्ता मरणेन परि-मुच्चन्ति, सोकपरिवेबदुक्खदोमनस्सुपायासधम्मा सत्ता सोकपरिवेब-दुक्खदोमनस्सुपायासिंह परिमच्चन्ती" ति ।

द. तिकिच्छकसूत्तं

१. "तिकिच्छका, भिक्खबे, विरेचनं दोन्त पित्तसमुद्वानानं पि म्राबाधानं पिटघाताय, सेम्हसमुद्वानानं पि म्राबाधानं पिटघाताय, वात-युक्त समुद्वानानं पि म्राबाधानं पिटघाताय। अत्येतं, भिक्खबे, विरेचनं; 'नेतं नत्यी' ति बदामि। तं च खो एतं, भिक्खबे, विरेचनं सम्पज्जिति पि विपज्जिति पि।

२. "महं च खो, भिक्खवे, ग्ररियं विरेचनं देसेस्सामि, यं विरेचनं

B. 433

R. 218

R. 919

सम्पज्जितयेव नो विषज्जित, यं विरेजनं धागम्म जातिधम्मा सत्ता जातिया परिमुज्जित्त, जराधम्मा सत्ता जराय परिमुज्जित्त, मरणधम्मा सत्ता मरणेन परिमुज्जित्त, सोकपरिदेवदुक्खदोमनस्सुपायासधम्मा सत्ता सोकपरिदेवदुक्खदोमनस्सुपायासिंह परिमुज्जितः। तं सुणाय, साधुकं मनिस करोध; भासिस्सामी" ति । "एवं, मन्ते"ति खो ते 5 मिक्ज मगदतो पज्जस्सोसं । भगवा एतदवोच —

- ३. "कतम च तं, भिक्खवे, ग्रिरियं विरेचनं, यं विरेचनं सम्प-ज्जितयेव नो विपज्जित, यं विरेचनं भागम्म जातिषम्मा सत्ता जातिया परिमुच्चन्ति, जराषम्मा सत्ता जराय परिमुच्चन्ति, मरणधम्मा सत्ता मरणेन परिमुच्चन्ति, सोकपरिदेवदुक्खदोमनस्युपायासषम्मा सत्ता सोक-परिदेवदुक्खदोमनस्युपायासेहि परिमुच्चन्ति ?
- ४. "सम्मादिट्ठिकस्म, भिक्खवे, मिच्छादिट्टि विरित्ता होति; ये च मिच्छादिट्टिपच्चया अनेके पापका अकुसला धम्मा सम्भवन्ति ते चस्स विरित्ता होन्ति; सम्मादिट्टिपच्चया च अनेके कुसला धम्मा भावना-पारिपूरिं गच्छन्ति ।
- ५. "सम्मासङ्कप्पस्स, भिक्खवे, मिच्छासङ्कप्पो विरित्तो होति ... पे०... सम्मानावस्स, भिक्खवे, मिच्छावाचा विरित्ता होति ... सम्मानकम्मन्तस्स, भिक्खवे, मिच्छाकम्मन्तो विरित्तो होति ... सम्माआजीवस्स, भिक्खवे, मिच्छाआजीवो विरित्तो होति ... सम्मावायामस्स, भिक्खवे, मिच्छावायामो विरित्तो होति ... सम्मासितस्स, भिक्खवे, मिच्छासित 20 विरित्ता होति ... सम्मासितस्स, भिक्खवे, मिच्छासित विरित्ता होति ... सम्मासमिधस्स, भिक्खवे, मिच्छासमिध विरित्तो होति ... सम्माञाणिस्स, भिक्खवे, मिच्छाञाणं विरित्तं होति ... पे०... ।
- ६. "सम्माविमृत्तिस्स, भिक्खवे, मिच्छाविमृत्ति विरित्ता होति;
 ये च मिच्छाविमृत्तिपच्चया अनेके पापका अकुसला घम्मा सम्भवन्ति
 ते वस्स विरित्ता होन्ति; सम्माविमृत्तिपच्चया च अनेके कुसला घम्मा 25
 मावनापारिपूरि गच्छिन्ति । इदं स्त्रो तं, भिक्खवे, अरियं विरेचनं यं
 विरेचनं सम्पज्जतियेव नो विपज्जति, यं विरेचनं आगम्म जातिषम्मा
 सत्ता जातिया परिमुच्चन्ति ... पे०... सोकपरिदेवदुक्खदोमनस्सुपायासेहि
 परिमुच्चन्ती" ति ।

R 220

B. 435

६. वमनस्तं

- "तिकिच्छका, भिक्खवे, वमनं देन्ति पित्तसमुट्टानानं पि
 प्रावाधानं पटिघाताय, सेम्हसमुट्टानानं पि ग्रावाधानं पटिघाताय, वातसमुट्टानानं पि ग्रावाधानं पटिघाताय । अत्येतं, भिक्खवे, वमनं; 'नैतं
 नत्थी'ति वदामि । तं च खो एतं, भिक्खवे, वमनं सम्पज्जिति पि
 विपज्जिति पि ।
- "ग्रहं च खो, भिक्खवे, ग्रिरियं वमनं देसेस्सामि, यं वमनं सम्यञ्जतियेव नो विपज्जित, यं वमनं ग्रागम्म जातिष्ठम्मा सत्ता जातिया परिमुच्चित्त, जराषम्मा सत्ता जराय परिमुच्चित्त, मरण्यम्मा सत्ता मरणेन परिमुच्चित्त, सोकपरिदेवदुक्खदोमनस्सुपायासधम्मा मत्ता सोक-णरिदेवदुक्खदोमनस्सुपायासेहि परिमुच्चित्त । तं सुणाय ...पे०... एतदवोष –
- ३. "कतमं च तां, भिक्सबे, ग्रिरियं वमनं, यं वमनं सम्पञ्जितियेव नो विपञ्जित, यं वमनं ग्रागम्म जातिधम्मा सत्ता जातिया पिरमुच्चिन्तः ... पे०... सोकपरिदेवदुक्खदोमनस्सुपायासधम्मा मत्ता सोकपरिदेव-१५ दक्खदोमनस्सुपायासिंह परिमुच्चिन्तः ?
- ४. "सम्मादिट्टिकस्स, भिक्खते, मिच्छादिट्टि वन्ता होति; ये च मिच्छादिट्टिपच्चया अनेके पापका अकुसला धम्मा सम्भवन्ति ते चस्स बन्ता होन्ति; सम्मादिट्टिपच्चया च अनेके कुसला धम्मा भावना-पारिपूर्ति गच्छन्ति ।
 - १८ "सम्मासञ्जूष्यस्स, भिक्खवे, मिच्छासङ्कृष्यो वन्तो होति ... पे०... सम्मावाचस्स, भिक्खवे, मिच्छावाचा वन्ता होति ... सम्माक्षम्मन्तस्स, भिक्खवे, मिच्छाकम्मन्तो वन्तो होति ... सम्मावाणिवस्स भिक्खवे, मिच्छाआणीवो वन्तो होति ... सम्मावायामस्स, भिक्खवे, मिच्छाआणीवो वन्तो होति ... सम्मासायामस्स, भिक्खवे, मिच्छाबायामो वन्तो होति ... सम्मासाधि कन्तो होति ... सम्मावाणिक्स, भिक्खवे, मिच्छासमाधि वन्तो होति ... सम्मावाणिक्स, मिक्खवे, मिच्छासमाधि वन्तो होति ... सम्मावाणिक्स, मिक्खवे, मिच्छाआणां वन्तं होति ... पे०... ।
 - ६. "सम्माविमृत्तिस्स, मिक्खवे, मिच्छाविमृत्ति वन्ता होति; ये च मिच्छाविमृत्तिपच्चया ग्रनेके पापका ग्रकुसला घम्मा सम्भवित्ति ते बस्स वन्ता होन्ति; सम्माविमृत्तिपच्चया च ग्रनेके कुसला घम्मा

भावनापारिपूरिं राज्झन्ति । इदं स्त्रो तं, भिक्सत्वे, घरियं वसनं यं वसनं सम्पञ्जतियेव नो विपञ्जति, यं वमनं झागम्म जातिषम्मा सत्ता जातिया परिमुज्यन्ति ... पे०... सोकपरिदेवदुक्सदोभनस्तुपायासीह परिमुज्यन्ती" ति ।

१०. निद्यमनीयसुत्तं

- १. "दसियमे, भिक्खबे, निद्धमनीया घम्मा । कतमे दस ? ऽ सम्मादिट्ठिकस्स, भिक्खबे, मिच्छादिट्ठि निद्धन्ता होति; ये च मिच्छा-दिट्ठिपच्चया घनेके पापका धकुसला घम्मा सम्मवन्ति ते चस्स निद्धन्ता होन्ति; सम्मादिट्ठिपच्चया च ग्रनेके कुसला घम्मा भावनापारिपूर्ति गच्छिन्त ।
- २. "सम्मासङ्कप्पस्स, भिक्खवे, मिच्छासङ्कप्पो निद्धन्तो होति ।।

 ... पे०... सम्मावाचस्स भिक्खवे, मिच्छावाचा निद्धन्ता होति ... सम्माकम्मन्तस्स, भिक्खवे, मिच्छाकम्मन्तो निद्धन्तो होति ... सम्माआजीवस्स,
 भिक्खवे, मिच्छाआजीवो निद्धन्तो होति ... सम्मावायामस्स, भिक्खवे,
 मिच्छावायामो निद्धन्तो होति ... सम्मासतिस्स, भिक्खवे, मिच्छासित
 निद्धन्ता होति ... सम्मासमाधिस्स, भिक्खवे, मिच्छासमाधि निद्धन्तो ।ऽ
 होति ... सम्माञाणिस्स, भिक्खवे, मिच्छाञाणं निद्धन्तं होति ... ।
- ३. "सम्माविमुत्तिस्स, भिक्खवे, मिच्छाविमुत्ति निद्धन्ता होति; ये च मिच्छाविमुत्तिपच्चया अनेके पापका अकुला घम्मा सम्भ-वन्ति ते चस्स निद्धन्ता होन्ति; सम्माविमुत्तिपच्चया च अनेके कुसला घम्मा भावनापारिपूर्रि गच्छन्ति । इसे खो, भिक्खवे, दस निद्धमनीया 20 घम्मा" ति ।

११. पठमअसेलसुत्तं

- श्रथ खो श्रञ्जतरो भिक्खु येन भगवा तेनुपसङ्किम; उपसङ्क मित्वा भगवन्तं श्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो मो भिक्खु भगवन्तं एतदबोच —
- २. "'असेखो असेखो' ति, भन्ते, बुच्चित । कित्तावता नु'खों, 25 भन्ते, भिक्खु असेखो होती" ति ?

"इष, भिक्लु, भिक्लु ग्रसेखाय सम्मादिद्रिया समन्नागतो होति. ग्रसेखेन सम्मासकूप्पेन समन्नागतो होति, श्रसेखाय सम्मानाचाय समन्ना-गतो होति, ग्रसेखेन सम्माकम्मन्तेन समन्नागतो होति, ग्रसेखेन सम्मा-ग्राजीवेन समन्नागतो होति, ग्रसेखेन सम्मावायामेन समन्नागतो होति, असेखाय सम्मासितया समन्नागतो होति, असेखेन सम्मासमाधिना समन्ना-गतो होति, असेखेन सम्माञाणेन समन्नागतो होति, असेखाय सम्मा-विमृत्तिया समन्नागतो होति । एवं खो. भिनख, भिनख असेखो होती" ति ।

१२. इतियम्रसेसस्तं

१. "दसयिमे. भिक्खवे. असेखिया धम्मा । कतमे दस ? 10 ग्रसेखा सम्मादिद्रि, ग्रसेखो सम्मासङ्कृष्पो, ग्रसेखा सम्मावाचा, ग्रसेखो सम्माकम्मन्तो, ग्रसेखो सम्माश्राजीवो, ग्रसेखो सम्मावायामो, ग्रसेखा सम्मासति, ग्रसेखो सम्मासमाधि, असेखं सम्माञाण, असेखा सम्मा-विमत्ति - इमे खो, भिक्खवे, दस ग्रसेखिया धम्मा" ति ।

समणसञ्जावग्गो एकादसमो ।

तस्सहानं

सञ्जा बोज्झङ्गा मिच्छत्तं, बीजं विज्जाय निज्जर । घोवनं 'तिकिच्छा वमनं 'निद्धमनं 'द्वे ग्रसेखा 'ति ।। ---0. ----

१२. पच्चोरोहणिवरगो

१. पठमग्रधम्मसत्तं

B. 437

15

१. "अधम्मो च, भिक्खवे, वेदितव्बो अनुत्थो च: धम्मो च वेदितब्बो ग्रत्यो च । ग्रधम्मं च विदित्वा ग्रनत्थं च. धम्मं च विदित्वा ग्रत्यं च यथा धम्मो यथा ग्रत्यो तथा पटिपज्जितव्हं ।

२. "कतमो च, भिक्खवे, ग्रवम्मो च ग्रनत्थो च ? मिच्छादिट्टि-

१. समणसञ्जा – स्या० । २-२ ० निज्जरा – सी०, रो०; उपविज्जय – स्या० । ३–३ बोबनञ्च तिकिच्छा थ – सी०, रो०; विज्जानं बोवनतिकिच्छा – स्या०। ४-४. ० सेला - सी०; निद्धमेन दे चा - स्या०।

H. 223

मिष्क्षासङ्कर्णा, मिष्क्षावाचा, मिष्क्षाकम्मत्तो, मिष्क्षापाजीवो, मिष्क्षा-वावामो, मिष्क्षासति, मिष्क्षासमाचि, मिष्क्षाञाणं, मिष्क्षाविमृत्ति — प्रयं वुच्चति, भिक्क्षवे, अधम्मो च धनत्वो च।

३. "कतमो च, भिक्खवे, घम्मो च घत्वो च? सम्मादिट्ठ, सम्मासङ्क्ष्पो, सम्मावाचा, सम्माकम्मतो, सम्माद्राजीवो, सम्मावायामो, उ सम्मासित, सम्मासमाघि, सम्माञाणं, सम्माविमृत्ति — घयं वुच्चित, भिक्खवे. घम्मो च घत्यो च ।

Y. "'श्रधम्मो च, भिक्खवे, वेदितब्बो अनत्यो च; धम्मो च वेदितब्बो अत्यो च। अधम्मं च विदित्वा अनत्यं च, धम्मं च विदित्वा अत्यं च यथा धम्मो यथा अत्यो तथा पटिपज्जितब्बं ति, इति यं तं वृत्तं, 10 इदमेतं पटिज्च वृत्तं" ति ।

२. दुतियअधम्मसुतं

- १. "अधम्मो च, भिक्खवे, वेदितब्बो धम्मो च; अनत्थो च वेदितब्बो अत्थो च । अधम्मं च विदित्वा धम्मं च, अनत्थं च विदित्वा अत्थं च यथा धम्मो यथा अत्थो तथा पटिपज्जितब्बं । कतमो च, भिक्खवे, अधम्मो, कतमो च धम्मो, कतमो च अनत्थो, कतमो च अत्थो ?
- २. "मिच्छादिट्ठि, भिक्खवे, प्रथम्मो; सम्मादिट्ठि धम्मो; ये च मिच्छादिट्ठिपच्चया अनेके पापका अकुसला धम्मा सम्भवन्ति, अयं अन्त्यो; सम्मादिट्ठिपच्चया च अनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूरिं गच्छत्ति, अयं अत्यो ।
- ३. "मिच्छासङ्कप्पो, भिक्सते, अधम्मो; सम्मासङ्कप्पो धम्मो; 20 8.498 ये च मिच्छासङ्कप्पपच्चया प्रतेके पापका अकुसला धम्मा सम्भवन्ति, अयं प्रतत्थो; सम्मासङ्कप्पपच्चया च अनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूरि गच्छन्ति, अयं अत्थो ।
- ४. "भिच्छाताचा, भिक्सतं, प्रधम्मो; सम्मावाचा धम्मो; ये च भिच्छावाचापच्चया प्रतेके पापका अकुसला धम्मा सम्भवन्ति, प्रयं 25 प्र.224 प्रतत्यो; सम्मावाचापच्चया च प्रतेके कुसला धम्मा भावनापारिपूर्रिर गच्छिन्ति, प्रयं प्रत्यो ।
 - थ्. "मिण्डाकम्मन्तो, भिक्सवे, ग्रथम्मो; सम्माकस्मन्तो धम्मो; प॰४-१६

ये च मिच्छाकम्मन्तपञ्चया अनेके पापका अकुसला वम्मा सम्मवन्ति, अयं अनत्यो; सम्माकम्मन्तपञ्चया च अनेके कुसला वम्मा भावनापारि-परि गच्छिन्ति, अयं अत्यो ।

- ६. "मिच्छामाजीवो, भिक्खते, प्रथम्मो; सम्मात्राजीवो धम्मो; ३ ये च मिच्छामाजीवपच्चया धनेके पापका अकुसला धम्मा सम्भवन्ति, धयं म्रनत्यो; सम्माम्राजीवपच्चया च धनेके कुसला धम्मा भावनापारि-पूर्ति गच्छन्ति, अयं ग्रत्यो ।
- "मिच्छावायामो, भिक्खवे, ग्रधम्मो; सम्मावायामो धम्मो;
 ये च मिच्छावायामपच्चया अनेके पापका अकुसला धम्मा सम्भवन्ति,
 अयं अनत्यो; सम्मावायामपच्चया च अनेके कुसला धम्मा भावना-पारिपुरि गच्छान्ति, अयं अत्यो ।
- "मिच्छासति, भिक्खने, अधम्मो; सम्मासित धम्मो; ये
 च मिच्छासतिपञ्चया अनेके पापका अकुसला धम्मा सम्भवन्ति, अयं
 अनत्यो; सम्मासतिपञ्चया च अनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूरि
 गच्छन्ति, अयं अत्यो।
 - "मिच्छासमाधि, भिक्खते, अधम्मो; सम्मासमाधि धम्मो;
 चे च मिच्छासमाधिपच्चया अनेके पापका अकुसला धम्मा सम्भवन्ति,
 अयं अनत्थो; सम्मासमाधिपच्चया च अनेके कुसला धम्मा भावना-पारिपूरि गच्छिन्ति, अयं अत्थो।
 - १०. "मिच्छाञाणं, भिक्खवे, प्रथमो; सम्माञाणं धम्मो; ये च मिच्छाञाणपञ्चया अनेके पापका अकुसला धम्मा सम्भवन्ति, अयं अनत्थो; सम्माञाणपञ्चया च अनेके कुसला धम्मा भावना-पारिपूरिं गच्छन्ति, अयं अत्थो ।
- ११. "मिच्छाविमुत्ति, भिक्खते, ग्रथम्मो; सम्माविमुत्ति घम्मो; ये च मिच्छाविमुत्तिपच्चया भ्रनेके पापका श्रकुसला घम्मा सम्भवन्ति, श्रयं भ्रतस्यो; सम्माविमुत्तिपच्चया च श्रनेके कुसला धम्मा भावना-पारिपूर्ति गच्छन्ति, श्रयं श्रत्यो ।
 - १२. "श्राघम्मो न, मिन्छवे, वेदितब्बो वस्मो न; ग्रनत्यो च वेदितब्बो अत्यो न । ग्राघम्मं च विदित्वा वस्मं न, ग्रनत्यं च विदित्वा

P. 439

ग्रत्यं च यया वस्मो यया श्रत्यो तथा पटिपज्जितब्बं' ति, इति यं तं बुत्तं,; इदमेतं पटिच्च बुत्तं'' ति ।

३. ततियम्बन्ममुत्तं

- १. "प्रथममो च, भिक्खने, वेदितब्बो चम्मो च; ग्रनत्यो च वेदितब्बो अत्यो च। प्रथममं च विदित्वा घम्मां च, ग्रनत्यं च विदित्वा अत्यं च यथा घम्मो यया अत्यो तथा पटिपज्जितब्बं" ति। इदमवोच अभगवा। इदं वत्वान मुगतो उट्टायासना विहारं पाविसि।
- २. श्रथ खो तेसं भिक्खूनं श्रचिरपक्कन्तस्स भगवतो एतदहोसि "इदं खो नो, श्रावुसो, भगवा सिङ्कृत्तेन उद्देसं उद्दिसित्वा वित्यारेन श्रत्थं श्रविभिजत्वा उद्दायासना विहारं पिवट्ठो 'श्रयम्मो च, भिक्खवे, वेदितब्बो श्रम्भो च; श्रनत्यो च वेदितब्बो श्रत्थो च। श्रथम्मं च 10 विदित्वा धम्मो च; श्रनत्यं च विदित्वा श्रत्यं च यथा धम्मो यथा श्रत्यो तथा पटिपज्जितब्बं ति। को नु खो इमस्स भगवता सिङ्कृत्तेन उद्देसस्स उद्दिट्टस्स वित्यारेन श्रत्यं श्रविभक्तस्स वित्यारेन श्रत्यं विश्रजेय्या" ति ?
- ३. प्रथ खो तेसं भिक्कूनं एतदहोसि "अयं खो आयस्मा 15 आनन्दो सत्यु चेव संविष्णतो सम्भावितो च विञ्कूनं सब्रह्मचारीनं । पहोति चायस्मा आनन्दो इमस्स भगवता सिङ्कृत्तेन उद्देसस्स उद्दिष्टस्स वित्यारेन अत्यं विभिज्ञतं । यसून मयं येनायस्मा आनन्दो तेनुपसङ्कमेय्याम; उपसङ्कमित्वा आयस्मन्तं आनन्दं एतमत्यं पिटपुञ्छेय्याम । यथा नो आयस्मा आनन्दो व्याकरिस्सति 20 तथा नं घारेस्सामा" ति ।
- ४. ग्रथ खो ते भिक्खू येनायस्मा श्रानन्दो तेनुपसङ्कमिखु; उपसङ्कमित्वा ध्रायस्मता ध्रानन्देन सिद्ध सम्मोदिखु । सम्मोदनीयं क्यं सारणीयं वीतिसारत्वा एकमन्तं निसीदिखु । एकमन्तं निसिन्ना खो ते भिक्ख् ध्रायस्मन्तं ध्रानन्दं एतदवोचुं –
 - ५. "इदं खो नो, मानुसो मानन्द, भगवा सिङ्कत्तेन उहेसं

१. भावस्था - स्था० । २, मुच्चेस्थान - सी०, स्था०, रो० ।

उद्दिसित्वा वित्थारेन ग्रत्वं प्रविमणित्वा उट्टायासना विहारं पविद्वो - 'ग्रहम्मो च ... पे०... तथा पटिपज्जितब्वं' ति ।

"तेसं नो, भावुसो, भ्रम्हाकं अचिरपक्कन्तस्स मगवतो एतद-होसि – 'इदं स्रो नो, भ्रावुसो, भगवा ने सिक्क्षत्तेन उद्देसं उद्दिसित्वा वित्यारेन भ्रत्यं अविभजित्वा उट्टायासना विहारं पविट्ठो – भ्रषम्मो च ...पे०... तथा पटिपज्जितव्यं ति । को नु स्रो इमस्स भगवता सिक्क्षत्तेन उद्देसस्स उद्दिष्टुस्स वित्यारेन भ्रत्यं अविभत्तस्स वित्यारेन भ्रत्यं विभवेच्या ति ?

"तंसं नो, ब्रावुसो, ब्रम्हाकं एतदहोसि – 'श्रयं खो श्रायस्मा

ग श्रानन्दो सत्यु चेव संविष्ण्यतो सम्भावितो च विञ्ञ्यनं सब्रह्मचारीनं।

पहोति चायस्मा श्रानन्दो इमस्स भगवता सिङ्कृत्तेन उद्देवस्स उद्दिष्टस्स

वित्यारेन श्रत्यं श्रविभत्तस्स वित्यारेन श्रत्यं विभिजतुं। यश्नून मयं

येनायस्मा श्रानन्दो तेनुपसङ्कमेन्याम³; उपसङ्कमित्वा श्रायस्मन्तं

श्रानन्दं एतमत्यं पटिपुच्छेप्याम। यथा नो श्रायस्मा श्रानन्दो व्याकरि
स्तित तथा नं धारेस्सामां ति। विभजत श्रायस्मा श्रानन्दो" ति।

६. "संय्ययापि, आबुसो, पुरिसो सारत्यको सारगवेसी सार-परियेसनं चरमानो महतो स्क्बस्स तिट्ठतो सारवतो ग्रतिककम्मेव मूलं ग्रतिककम्म बन्धं साखापलासे सारं परियेसितब्बं मञ्जेय्य; एवं सम्पद-मिदं ग्रायस्मत्तानं सत्यिर सम्मुखीभृते तं भगवन्तं ग्रतिसित्वा ग्रम्हे एतमत्यं पटिपुच्छितब्बं मञ्जायं । सो हाबुसो, भगवा जानं जानाति पस्सं पस्सिति, चक्खुभृतो ज्ञाणभृतो घम्मभूतो ब्रह्मभूतो वत्ता पवत्ता प्रत्यस्स निम्नेता श्रमतस्य दाता धम्मस्सामी तथागतो । सो चेव पनेतस्स कालो ग्रहोसि यं तुम्हे भगवन्तयेव उपसङ्क्ष्मित्व त्यास्य पटिपुच्छे-याष । यथा वो भगवा क्याकरेय्य तथा नं धारेय्यप्रका" ति ।

७. "ग्रह्मावुत्ती ग्रानन्द, भगवा जानं जानाति पस्सं पस्सिति वक्लुमृतो लाणमूतो बम्ममृतो ब्रह्ममृतो वत्ता पवत्ता ग्रत्थस्स निम्नेता अमतस्स दाता धम्मस्सामी तथागतो । सो चेव पनेतस्स काली ग्रह्मोसि यं मयं भगवन्तयेव उपसङ्कमित्वा एतमत्यं पटिपुच्छेस्याम, यथा नो

भगवा व्याकरेय्य तथा नं घारेय्याम । ग्रपि चायस्मा ग्रानन्दो सत्यु

B. 441, R. 227

25

१. मगवता – म० । २. तेतृपसङ्कीमस्साम – स्वा० । ३. बारेय्यामा – सी०, स्या० । ४. मञ्जेब – सी०, रो० । ४. नो – सी०, स्या० ।

B. 442

चेव संविष्णतो सम्भावितो च विञ्चूनं सबह्यचारीनं । पहोति चायस्मा मानन्दो इमस्स भगवता सिङ्क्षित्तेन उद्देसस्य उद्दिष्टस्स वित्यारेन म्रत्यं मविभक्तस्स वित्यारेन मत्यं विभिन्नतुं । विभन्नतायस्मा मानन्दो भगवे कत्वा" ति ।

- द. "तेन हाबुसो, सुणाब, साघुकं मनसि करोब; मासिस्सामी" ऽ ति । "एवमाबुसो" ति खो ते त्रिक्खू आयस्मतो आनन्दस्स पञ्चस्सोसुं । अथायस्मा आनन्दो एतदबोच-
- ६: "यं खो नो, प्रावुसो, भगवा सिङ्क्ष्तेन उद्देसं उिट्ट्सित्वा वित्यारेन प्रत्यं प्रविभिज्ञत्वा उट्टायासना विहारं पविद्वो — 'प्रथम्मो च, भिक्खबे, वेदितब्बो घम्मो च; प्रनत्यो च बेदितब्बो प्रत्यो च । 10 प्रथम्मं च विदित्वा घम्मं च, प्रनत्यं च विदित्वा प्रत्यं च यथा घम्मो यथा प्रत्यो तथा पटिपञ्जितब्बं ति । कतमो चावुसो, प्रथम्मो, कतमो च घम्मो, कतमो च प्रनत्यो, कतमो च प्रत्यो ?
- १०. "भिच्छादिट्ठि, आबुसो, प्रथमो; सम्मादिट्ठि घम्मो; ये च मिच्छादिट्ठिपच्चया अनेके पापका अकुसला धम्मा सम्भवन्ति, अयं 15 प्रनत्यो; सम्मादिट्ठिपच्चया च अनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूरि गच्छित्ति, अयं अत्यो ।
- ११. "निच्छासङ्कप्पो, ब्रावुसो, प्रथम्मो; सम्मासङ्कप्पो धम्मो ...
 मिच्छावाचा, ब्रावुसो, श्रथम्मो; सम्मावाचा धम्मो ... मिच्छाकम्मन्दो,
 ब्रावुसो, ब्रधम्मो; सम्माकम्मन्दो धम्मो ... मिच्छाब्राजीबो, ब्रावुसो, व्रथम्मो;
 सम्मावायामो धम्मो ... मिच्छास्ति, ब्रावुसो, ब्रथम्मो; सम्मासिति
 धम्मो ... मिच्छास्तावि, ब्रावुसो, ब्रथम्मो; सम्मासिति
 धम्मो ... मिच्छास्तावि, ब्रावुसो, ब्रथम्मो; सम्मासमाधि धम्मो ...
 मिच्छाञ्चाणं, ब्रावुसो, ब्रथम्मो; सम्माञाणं धम्मो ... मिच्छाविमुत्ति,
 ब्रावुसो, ब्रथम्मो; सम्माविमुत्ति धम्मो; ये च मिच्छाविमुत्तिपच्चया
 धनेके पापका ब्रकुसला धम्मा सम्भवन्ति, ब्रयं ब्रनत्यो; सम्माविमुत्ति-पच्चया च ब्रनेके कृसला धम्मा सम्भवन्ति, ब्रयं ब्रन्त्यो; सम्माविमुत्ति-पच्चया च ब्रनेके कृसला धम्मा सम्भवन्ति, ब्रयं ब्रन्त्यो; सम्माविमुत्ति-
- १२. "यं सो नो, आनुसो, भगवा सिक्क्तिन उद्देसं उद्दि-सित्वा वित्यारेन अत्यं अविभजित्वा उट्टायासना विहारं पविट्टो —

१-१. सग्दकरित्वा-सी०, री०; सगर० - स्वा०। २. धर्य - व०।

'भ्रषममो च, भिक्सबे, बेदितब्बो धम्मो च ... पे०... तथा पटिपञ्जितब्ब' ति, इमस्स खो ग्रहं, धानुसो, भगवता सिङ्क्षतेन उद्देसस्स उद्दिट्टस्स बित्थारेन ग्रत्यं ग्रविभक्तस्स एवं वित्थारेन ग्रत्यं ग्राजानामि । भाकञ्च-माना च पन तुम्हे, ग्रानुसो, भगवन्तंयेव उपसङ्क्षमित्वा एतमत्यं पटि-उ पुच्छेस्याय । यथा वो नं भगवा ब्याकरोति तथा नं धारेस्याया" ति ।

१३. "एवमावृत्तो" ति स्रो ते भिक्सू आयस्मतो आनन्दस्स भासितं ग्रभिनन्दित्वा अनुमोदित्वा उट्ठायासना येन भगवा तेनुप-सङ्कामसु; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं श्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीर्विसु। एकमन्तं निसिन्ना स्रो ते भिक्सू भगवन्तं एतदवोचुं —

१४. "यं स्त्रो नो मगवा" सिक्क त्तेन उद्देसं उद्दिस्तवा वित्यारेन अत्यं अविभिज्ञत्वा उद्घायासना विहारं पविद्वे । 'अधममो च, भिक्सवे, वेदितब्बो...पे०...तथा पर्टिज्जितब्बं ति । तेसं नो, अन्ते, अम्हाकं अचिर- पक्कन्तस्स मगवता एतदहोसि — 'इदं स्त्रो नो, आवुसो, भगवा सिक्कृत्तेन उद्देसं उद्दिस्तवा वित्यारेन अत्यं अविभिज्ञता उद्घायासा विहारं । पिद्वे न अधममो च, भिक्सवे , वेदितब्बो ... पे०... तथा पर्टिपज्जित्वा ति । को नु स्त्रो इसस्स भगवता सिक्कृत्तेन उद्देसस्स उद्दिष्टस्स विक्योरन अत्यं अविभन्तमः विक्यारेन अत्यं विभव्यद्वारं ति ?

"तेसं नो, भन्ते, अम्हाकं एतदहोसि — 'ग्रयं खो श्रायस्मा श्रानन्दो सत्यु चेव संविष्णतो सम्भावितो च विञ्चनं सब्रह्मचारीनं । १० पहोति चायस्मा श्रानन्दो इमस्स भगवता सिङ्क्षत्तेन उद्देसस्स उिंहद्वस्स वित्यारेन श्रत्यं श्रविभत्तस्स वित्यारेन श्रत्यं विभिजतुं । यन्नून मयं येनायस्मा श्रानन्दो तेनुपसङ्क्षमेय्यामः, उपसङ्क्षमित्वा श्रायस्मन्तं झानन्दं एतमत्यं पिटपुच्छेय्या । यथा नो श्रायस्मा श्रानन्दो ब्याकरिस्सति तथा नं धारेस्सामा ति।

"श्रथ क्षो मयं, भन्ते, येनायस्मा श्रानन्ते तेनुपसङ्क्रिमम्हा", उपसङ्क्रीमत्वा श्रायस्मन्तं श्रानन्तं एतमत्वं अपुञ्जिम्हा"। तेषं नो, भन्ते, श्रायस्मता श्रानन्त्वं इमेहि श्राकारेहि इमेहि पदेहि इमेहि ब्यञ्जनेहि अत्यो सुविभक्तो" ति ।

R. 229

B. 443

१ सी० पोत्पके नित्य । २. आकरेया – स्या० । ३. मन्ते भगवा – सी०,स्या०, रो० । ४. तेनुपसङ्कमिम्ह – सी० । ५. अपुन्त्विम्ह – सी० ।

१४. "साघु साघु, भिक्खवे ! पण्डितो, भिक्खवे, आनन्दो । महापञ्जो, भिक्खवे, आनन्दो । मं चे पि तुम्हे, भिक्खवे, उपसङ्कमित्वा एतमत्यं पटिपुच्छेस्याय, श्रहं पि चे तं एवमेव ब्याकरेट्यं यथा तं आनन्देन ब्याकतं । एसो चेव तस्स शत्यो एवं च नं धारेस्याया" ति ।

४. ग्रजितसुत्तं

- १. ग्रथ खो अजितो परिब्बाजको येन भगवा तेनुपसङ्क्रीम ; 5 उपसङ्क्रीमत्वा भगवता सिंद्ध सम्मोदि । सम्मोदनीयं कयं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो अजितो परिब्बाजको भगवन्तं एतदवोच —
- २. "प्रम्हाकं, भो गोतम, पण्डितो नाम सब्रह्माचारी । तेन पञ्चमत्तानि चित्तद्वानसतानि चिन्तितानि, येहि भ्रञ्ञातित्थया 10 उपारद्वा व जानन्ति उपारद्वस्मा^भ ति ।
- ३. ग्रथ खो भगवा भिक्खू ग्रामन्तेसि "घारेय नो तुम्हे, भिक्खवे, पण्डितवत्यूनी" ति ?

"एतस्स, भगवा, कालो एतस्स, सुगत, कालो यं भगवा भासेय्य, भगवतो सुत्वा भिक्ख धारेस्सन्ती" ति ।

"तेन हि, भिनस्त्रवे, सुणाय, साधुकं मनसि करोष; मासिस्सामी" ति । "एवं, भन्ते" ति स्त्रो ते भिक्सू भगवतो पच्चस्सोसुं । भगवा एतदबोच —

- ४. "इघ, भिक्सवे, एकच्चो अविम्मिकेन वादेन अधिमाकं वादं अभिनिगण्डाति अभिनिप्पीळेति, तेन च अधिमाकं परिसं रञ्जेति । 20 तेन सा अधिमाका परिसा उच्चासद्दमहासद्दा होति – 'पण्डितो वत, भो, पण्डितो वत, भो'ति ।
- ४. "इघ पन, भिक्खवं, एकच्चो अधिम्मकेन वादेन धिम्मकं वादं अभिनिग्गण्हाति अभिनिप्पीळोत, तेन च अधिम्मकं परिसं रञ्जेति । तेन सा अधिम्मका परिसा उच्चासद्दमहासद्दा होति – 'पण्डितो वत, 25 मो, पण्डितो वत, भो' ति ।

^{ै.} प्राचितो - स्था० । २. स्था० पोल्बके नित्व । ३-३. वजानन्ति - सी० । ४. उपारद्धम्हा - सी०, रो० । ५. उच्चासङ्ग महासङ्ग - सी०, स्था०, रो० ।

B. 445

६. "इस पन, भिक्खने, एकच्चो प्रधम्मिकेन वादेन धम्मिकं च बादं प्रधम्मिकं च वादं प्रभित्तिमण्हाति प्रभित्तिप्पोळीत, तेन च प्रधम्मिकं परिसं रञ्जोत । तेन सा ध्रधम्मिका परिसा उच्चासह-महासहा होति – 'पण्डितो वत, भो, पण्डितो वत, भो' ति"।

७. "प्रधम्मो च, भिक्खवे, वेदितब्बो घम्मो च; अनत्यो च वेदितब्बो अत्यो च । अघम्मं च विदित्वा घम्मं च, अनत्यं च विदित्वा अत्यं च यथा धम्मो यथा अत्यो तथा पटिपज्जितब्बं ।

 ट. "कतमो च, भिक्खवे, अधम्मो, कतमो च धम्मो, कतमो च धनत्यो, कतमो च ध्रत्यो ? मिच्छादिट्टि, भिक्खवे, अधम्मो; सम्मादिट्टि
 धम्मो; ये च मिच्छादिट्टिपच्चया अनेके पापका अकुसला धम्मा सम्भवन्ति, अयं अनत्यो; सम्मादिट्टिपच्चया च अनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूरि गच्छान्ति, अयं अत्यो ।

१. "मिच्छासङ्कप्पो, भिक्खवं, ग्रधम्मो; सम्मासङ्कप्पो धम्मो ... मिच्छावाचा, भिक्खवं, ग्रधम्मो; सम्मावाचा धम्मो ... मिच्छाकम्मन्तो, अक्खवं, ग्रधम्मो; सम्माकम्मन्तो धम्मो ... मिच्छाम्राजीवो, भिक्खवं, ग्रधम्मो; सम्माग्राजीवो धम्मो ... मिच्छावायामो, भिक्खवं, ग्रधम्मो; सम्मावायामो धम्मो ... मिच्छासित, भिक्खवं, ग्रधम्मो; सम्मासित धम्मो ... मिच्छास्मा ... मिच्छान्मा । भिक्खाञ्चाणं, भिक्खवं, ग्रधम्मो ... मिच्छाञ्चाणं, भिक्खवं, ग्रधम्मो ... मिच्छाञ्चाणं, भिक्खवं, ग्रधम्मो ... मिच्छाञ्चाणं, भिक्खवं, ग्रधम्मो : सम्माञ्चाणं धम्मो ।

१०. "भिच्छाविमुत्ति, भिक्सवे, प्रथम्मो; सम्माविमुत्ति धम्मो; ये च भिच्छाविमुत्तिपच्चया प्रनेके पापका ग्रकुसला धम्मा सम्भवन्ति, ग्रयं म्रनत्यो; सम्माविमुत्तिपच्चया च ग्रनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूरि गच्छान्ति, ग्रयं ग्रत्यो।

११. "'क्षघम्मो च, भिक्सवे, वेदितब्बो घम्मो च; प्रमत्यो च १. 252 वेदितब्बो प्रत्यो च । प्रधम्मं च विदित्वा घम्मं च, प्रमत्यं च विदित्वा प्रत्यं च यथा घम्मो यथा प्रत्यो तथा पटिपज्जितब्बं ति, इति यं तं नुत्तं, इदमेतं पटिच्च बुत्तं" ति ।

 ^{&#}x27;इष पन निक्ववे एकच्चो विमानेन वादेन स्वयम्मिकं वार्द ... वक्त भी ती' ति सी०, स्वा०, रो० पोत्यकेसु स्विको पाठो विस्तित ।

५. सङ्घारवसूर्त

१. मथ को सङ्गारवी बाह्यणो येन भगवा तेन्पसङ्क्रीम; उपसङ्गमित्वा भगवता सर्दि सम्मोदि । सम्मोदनीयं कथं सारणीयं बीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो स्रो सङ्घारवी ब्राह्मणो भगवन्तं एतदवीच - "किं नु खो, भो गोतम, श्रोरिमं तीरं, किं पारिमं तीरं" ति ?

२. "मिच्छादिद्वि लो, बाह्मण, स्रोरिमं तीरं, सम्मादिद्वि पारिमं तीरं; मिच्छासङ्ख्यो ब्रोरिमं तीरं, सम्मासङ्ख्यो पारिमं तीरं; मिच्छा-वाचा ग्रोरिमं तीरं, सम्मावाचा पारिमं तीरं: मिच्छाकम्मन्तो ग्रोरिमं तीरं, सम्माकम्मन्तो पारिमं तीरं; मिच्छाग्राजीवो ग्रोरिमं तीरं, सम्मा-ग्राजीवो पारिमं तीरं: मिच्छावायामो ग्रोरिमं तीरं. सम्मावायामो 10 पारिमं तीरं: मिच्छासति ग्रोरिमं तीरं, सम्मासति पारिमं तीरं: मिच्छा-समाधि ग्रोरिमं तीरं. सम्मासमाधि पारिमं तीरं: मिच्छाञाणं ग्रोरिमं तीरं, सम्माञाणं पारिमं तीरं: मिच्छाविमत्ति ग्रोरिमं तीरं, सम्मा-विमत्ति पारिमं तीरं ति । इदं खो, ब्राह्मण, भ्रोरिमं तीरं, इदं पारिमं तीरं ति ।

> "ग्रप्पका ते मनस्सेस्, ये जना पारगामिनो । म्रयायं इतरा पजा, तीरमेवानघावति ॥ "ये च स्रो सम्मदक्साते, धम्मे धम्मानवत्तिनो । ते जना पारमेस्सन्ति, मच्चुघेय्यं सुदुत्तरं ॥ "कण्हं धम्मं विप्पहाय, सुक्कं भावेथ पण्डितो । भ्रोका भ्रनोकमागम्म , विवेके यत्थ दूरमं ॥ "तत्राभिरतिमिच्छेय्य, हित्वा कामे प्रकिञ्चनो । परियोदपेय्य ग्रतानं, चित्तक्लेसेहि पण्डितो ॥ "येसं सम्बोधियञ्जेसु, सम्मा चित्तं सुभावितं। म्रादानपटिनिस्सम्बे, मनुपादाय ये रता। स्रीणासवा जतिमन्तो', ते लोके परिनिब्बता" ति ।।

R. 233

25

15

१. सगारको - स्था । २. धनोक्कमागम्म - स्था । ३. जतीमन्तो - गी । ₩0X-30

10

15

६. घोरिमतीरसुत्तं

 "भ्रोरिस च, भिक्खवे", तीरं देसेस्सामि पारिसंच तीरं। तं सुणाय, साधुकं मनिस करोष; भासिस्सामी" ति। "एवं, मन्ते" ति स्रो ते भिक्खु भगवतो पच्चस्सीसुं। भगवा एतदवीच —

 ''कतमं च, भिक्खवे, म्रोरिमं तीरं, कतमं च पारिमं तीरं ?
 मिच्छाविट्टि' म्रोरिमं तीरं, सम्माविट्टि पारिमं तीरं ... पे०... मिच्छा-विमुत्ति म्रोरिमं तीरं, सम्माविमृत्ति पारिमं तीरं । इदं खो, भिक्खवे, म्रोरिमं तीरं, इदं पारिमं तीरं ति ।

"ग्रप्यका ते मनुस्तेसु, ये जना पारगामिनो ।
प्रयामं इतरा पजा, तीरमेवानुषावित ।।
"ये च खो सम्मदक्खातं, धम्मे धम्मानुवित्तनो ।
ते जना पारमेस्सिन्तं, मच्चुघेष्यं सुदुत्तरं ।।
"कण्हं धम्मं विप्पहाय, सुक्कं मावेथ पण्डितो ।
प्रोका अनोकमागम्म, विवेके यत्थ दूरमं ।।
"तत्राभिरतिमिच्छेष्य, हित्वा कामे अकिञ्चनो ।
परियोदपेस्य अतानं, चित्तक्लेसेहि पण्डितो ।।
"येसं सम्बोधियङ्गसु, सम्मा चित्तं सुभावितं ।
आदानपटिनिस्समं, अनुपादाय ये रता ।
खीणासवा जुतिमन्तो, ते लोके परिनिब्बुता" ति ।।

७. पठमपच्चोरोहणीसुत्तं

9. 447 १. तेन खो पन समयेन जाणुस्सोणि ब्राह्मणो तदहुपोसथे
9. 29 सीसंन्हाती नवं खोमयुगं निवत्थो अत्तकुसमृष्टिं आदाय भगवतो अविदूरे एकमन्तं ठितो होति । अह्सा खो भगवा जाणुस्सोणि ब्राह्मणे तदहुपोसथे सीसंन्हातं नवं खोमयुगं निवत्थं अत्तकुसमृष्टिं आदाय एकमन्तं ठितं । दिस्वान जाणुस्सोणि ब्राह्मणं एतदबोच —

२. "िक नु त्वं, बाह्मण, तदहुपोसथे सीसंन्हातो नवं खोमयुगं

१. वी निकल ने न ती० स्वा०, रो०। २ मिच्चाविट्ठि भिनस्तवे – ती०, स्वा०, रो०। ३. जानुस्तोनि – ती०। ४ सीसनहातो – ती०, रो०; तीसन्हातो – स्वा०। ४, भ्रस्त्ते कुमगुँद्व – ती०, रो०। ६. बनिदूरे एकमन्तं – ती०, स्वा०, रो०। ७. विस्वा – ती०, रो०।

निवत्यो प्रत्लकुसमृद्धि प्रादाय एकमन्तं ठितो ? कि न्वज्ज ब्राह्मण-कुलस्सा" ति ?

"पच्चोरोहणी, भो गोतम, अञ्ज बाह्यणकुलस्सा" ति । "यथा कथं पन, बाह्यण, बाह्यणान पच्चोरोहणी होती" ति ?

"इध, भी गोतम, ब्राह्मणा तत्हुपेसिये सीसंन्हाता नवं खोमयुगं व्र निवत्था अस्त्वेन गोमयेन पर्याव भोपुञ्जित्वा हरितेहि कुसेहि पत्थरित्वा अन्तरा च वेलं अन्तरा च अन्यागारं सेय्यं कप्पेन्ति । ते तं र्रात्त तिक्खत्तुं पञ्चुद्वाय पञ्जितिका आग्गं नमस्सन्ति — 'पञ्चोरोहाम भवन्तं, पञ्चो-रोहाम भवन्तं' ति । बहुकैन च सप्पितेलनवनीतेन आग्गं सन्तप्पेन्ति । तस्सा च रित्तया अञ्चयेन पणीतेन खादनीयेन भोजनीयेन ब्राह्मणे । सन्तप्पेन्ति । एवं, भो गोतम, ब्राह्मणानं पञ्चोरोहणी होती'' ति ।

"ग्रञ्जया खो, बाह्मण, बाह्मणानं पच्चोरोहणी होति", ग्रञ्जया च पन ग्ररियस्स विनये पच्चोरोहणी होती" ति ।

"यथा कथं पन, भो गोतम, प्ररियस्स विनये पच्चोरोहणी होति ? साचु मे भवं गोतमो तथा घम्मं देसेतु यथा प्ररियस्स विनये 15 पच्चोरोहणी होती" ति ।

"तेन हि, बाह्मण, सुणाहि, साधुकं मनिस करोहि; भासिस्सामी" ति । "एवं, भो" ति सो जाणुस्सोणि बाह्मणो भगवतो पच्चस्सोसि । भगवा एतदवोच —

३. "इघ, बाह्मण, घरियसावको इति पटिसञ्चिक्सति – 20 व.233 'मिच्छ्यादिट्टिया खो पापको विपाको दिट्टे चेव घम्मे घ्रिमसम्परायं चा' ति । सो इति पटिसङ्खाय मिच्छादिर्ट्टि पजहति; मिच्छादिट्टिया पच्चो-रोहति ।

... मिच्छासङ्कप्पस्स क्षो पापको विपाको – दिट्ठे चेव धम्मे ग्रभिसम्परायं चा ति । सो इति पटिसङ्काय मिच्छासङ्कप्पं पजहति; 25 मिच्छासङ्कप्पा पच्चोरोहति ।

... मिच्छावाचाय खो पापको विपाको – दिट्ठे चेव घम्मे स्रभिसम्परायं वा ति । सो इति पटिसङ्खाय मिच्छावाचं पजहति; मिच्छावाचाय पच्चोरोहति ।

१. सी०, स्था०, रो० पोत्वकेसु नत्थि।

R. 236

... मिच्छाकम्मन्तस्स स्रो पापको विपाको – दिट्ठे चेत्र सम्मे ग्रिमिसम्परायं चा ति । स्रो इति पटिसङ्काय मिच्छाकम्मन्तं पजहति; मिच्छाकम्मन्ता पच्चोरोहति ।

... मिच्छाआजीवस्स खो पापको विपाको – दिट्ठे चेव धम्मे इसिसस्मरायं चा ति । सो इति पटिसङ्काय मिच्छाआजीवं पजहति; मिच्छाआजीवा पच्चोरोहति ।

... मिच्छावायामस्स लो पापको विपाको – दिट्ठे चेन धम्में प्रभिसम्परायं चा ति । सो इति पटिसङ्काय मिच्छावायामं पजहति; मिच्छावायामा पच्चोरोहति ।

... मिच्छासितया खो पापको विपाको – दिट्ठे चेव धम्मे ग्रिजसम्परायं चा ति । सो इति पटिसङ्खाय मिच्छासीत पजहिति; मिच्छासितया पच्चोरोहिति ।

... मिच्छासमाधिस्स खो पापको विपाको – दिट्ठे चेव धम्मे ग्रीभसम्परायं चा ति । सो इति पटिसङ्खाय मिच्छासमाधि पजहति; ा मिच्छासमाधिम्हा पच्चोरोहति ।

... मिच्छाञ्चाणस्य खो पापको विषाको – दिट्ठे चेव धम्मे ग्रिप्तसम्परायं चा ति । सो इति पटिसङ्काय मिच्छाञाणं पजहति; मिच्छाञाणम्हा पच्चोरोहति ।

"इष, ब्राह्मण, ... पटिसञ्चित्वत्रवात – 'मिच्छाविमृत्तिया हो पापको विपाको – दिट्टे चेव धम्मे ग्रमिसम्परायं चा' ति । सो इति पटिसङ्क्षाय मिच्छाविमृत्ति पजहति; मिच्छाविमृत्तिया पच्चोरोहति । एवं हो, ब्राह्मण, ग्ररियस्म विनये पच्चोरोहणी होती'' ति ।

४. "श्रञ्ज्या, भो गोतम, बाह्मणानं पच्चोरोहणी, ग्रञ्ज्या च पन श्ररियस्स विनये पच्चोरोहणी होति । इमिस्सा च, भो गोतम, 25 श्ररियस्स विनये पच्चोरोहणिया बाह्मणानं पच्चोरोहणी कलं नाम्बति सौळींस । श्रभिकन्तं, भो गोतम ... पे०... उपासकं मं भवं गोतमो घारेतु ग्रज्जतमो पाणुपेतं सरणं गतं" ति ।

१. कल्लं – स्या० ।

R. 237

द. दुतियपञ्चोरोहणीसुत्तं

१. "ग्रारयं वो भिक्खवं, पञ्चोरोहाँग देसेस्सामि । तं सुणाय ... कतमा च, भिक्खवं, ग्रारया पञ्चोरोहाँग ? इघ, भिक्खवं, ग्रारयसावको इति पटिसञ्चिवक्वति — 'मिञ्छादिट्ठिया खो पांपको विपाको — दिट्ठे चेव धम्मे ग्राभिसम्परायं चा' ति । सो इति पटिसङ्काय मिञ्छादिट्ठि पजहति; मिञ्छादिट्ठिया पञ्चोरोहति । मिञ्छासङ्कप्पस्स खो पापको विपाको ... मिञ्छावाचाय खो ... मिञ्छाकम्मन्तस्स खो ... मिञ्छान्यामस्स खो ... मिञ्छान्यामस्स खो ... मिञ्छान्यामस्स खो ... मिञ्छान्याम्याधिस्स खो ... मिञ्छान्यामस्स खो ... मिञ्छाविमृत्तिया खो पापको विपाको — दिट्ठे चेव धम्मे ग्राभिसम्परायं चा ति । सो इति पटिसङ्काय मिञ्छाविमृत्ति पजहति; मिञ्छाविमृत्तिया पञ्चोरोहति । ग्रयं वृच्चति, 10 भिक्छवे, ग्रारिया पञ्चोरोहणी'' ति ।

६. पुरबङ्गमसुत्तं

१. "सुरियस्स", भिक्खवे, उदयतो एतं पुब्बङ्गमं एतं पुब्बनिमित्तं, यदिदं — प्ररुण्यां । एवमेव खो, भिक्खवे, कुसलानं घम्मानं
एतं पुब्बङ्गमं एतं पुब्बिनिमत्तं, यदिदं — सम्मादिट्ठि । सम्मादिट्ठक्सस ,
भिक्खवे, सम्मासङ्कप्पो पहोति, सम्मासङ्कप्पस्य सम्मावाचा पहोति, 15
सम्मावाचस्स सम्माकम्मत्तो पहोति, सम्माकम्मत्तस्य सम्माञ्जावो
पहोति, सम्माजाविक्स्स सम्मावायामो पहोति, सम्मावायामस्स सम्मामति पहोति, सम्मासतिस्स सम्मावायामो पहोति, सम्मावायामस्स सम्मासित पहोति, सम्मासतिस्स सम्मावायामो पहोति, सम्मासमाधिस्स
सम्माञाणं पहोति, सम्मानाणिस्स सम्माविमित्तं पहोती'' ति ।

१०. ग्रासवन्त्वयसुत्तं

१. "दसियमे, भिक्खवे, धम्मा भाविता बहुलीकता आसवानं 20 खयाय संवत्तन्ति । कतमे दस ? सम्मादिष्ट्रि, सम्मासङ्कृष्यो, सम्मा-वाचा, सम्माकम्मन्तो, सम्माआवीवो, सम्मावायामो, सम्मासित, सम्मा-समाधि, सम्माञाणं, सम्मावित्ता = इमे खो, भिक्खवे, दस धम्मा भाविता बहुलीकता प्रासवानं खयाय संवत्तन्ती" ति ।

पच्चोरोहणिवन्गो बारसमो ।

१. सूरियस्स - म० । २. धरणमां - सी०, रो०; धरुणुतं - स्या० । ३. ० दिट्टिस्स -सी०, रो० ।

तस्सुद्दानं

तयो ग्रधम्मा ग्रजितो, सङ्गारवो च मोरिमं। द्वेचेव पच्चोरोहणी, पुब्बङ्गमं आसवक्खयो रैति।।

१३. परिसुद्धवग्गो'

१. पठमसुत्तं

१. "दसयिमे, भिक्खवे, घम्मा परिसुद्धा परियोदाता, नाञ्ज्ञ मुगतविनया । कतमे दस ? सम्मादिट्ठि, सम्मासङ्कृप्पो, सम्मासाचा, सम्माकम्ततो, सम्माभाजीवो, सम्मावायामो, सम्मासित, सम्मासाधि, सम्माजाणं, सम्माविमृत्ति – इमे खो, भिक्खवे, दस धम्मा परिसुद्धा परियोदाता, नाञ्ज्ञ सुगतविनया" ति ।

२. दुतियसुत्तं

१. "दसियमे, भिक्खवे, धम्मा अनुप्पन्ना उप्पज्जन्ति, नाञ्जन इ.238 सुगतिवनया । कतमे दस ? सम्मादिष्टि ... पे०... सम्माविमुत्ति — 10 इमे खो, भिक्खवे, दस धम्मा अनुप्पन्ना उप्पज्जन्ति, नाञ्जन सुगत-विनया" ति ।

३. ततियसुत्तं

9. 45। १. "दसियमे, भिक्खवे, घम्मा महम्फला महानिसंसा, नाञ्ञात्र सुगतविनया । कतमे दस ? सम्मादिट्ठि ... पे०... सम्मादिमुत्ति — इमे खो, भिक्खवे, दस घम्मा महम्फला महानिसंसा, नाञ्ञात्र 15 सुगतविनया" ति ।

४. चतुत्यसुत्तं

१. "दसयिमे, भिक्सवे, वम्मा रागविनयपरियोसाना होन्ति दोसविनयपरियोसाना होन्ति मोहविनयपरियोसाना होन्ति, नाञ्जत्र

१. अवम्मं – सी॰ । २. बासवो चा – सी॰, रो॰ । ३ परिसुद्धिवम्मो – स्या० ।

सुगतिनत्या । कतमे दस ? सम्मादिष्टु ... पे०... सम्मादिमूत्ति — इमे स्रो, भिक्सवे, दस धम्मा रागविनयपरियोसाना होन्ति दोसविनयपरियो-साना होन्ति मोहविनयपरियोसाना होन्ति, नाञ्ञत्र सुगतिवनया" ति ।

५. पञ्चमसुत्तं

१ं. "दसयिये, भिक्खवे, धम्मा एकन्तनिब्बिदाय विरागाय निरो-धाय उपसमाय श्रमिञ्ञाय सम्बोधाय निब्बानाय संवत्तन्ति, नाञ्जत्र उ सुगतिविनया । कतमे दस ? सम्मादिष्टि ... पे०... सम्माविमृत्ति – इमे खो, भिक्खवे, दस धम्मा एकन्तनिब्बिदाय विरागाय निरोधाय उपसमाय श्रमिञ्ञाय सम्बोधाय निब्बानाय संवत्तन्ति, नाञ्जत्र सुगतिवनया" ति ।

६. खट्टसुत्तं

१. "दसयिमे, भिक्खवे, धम्मा भाविता बहुलीकता धनुप्पका 10 उप्पज्जित, नाञ्जत्र सुगतिवनया। कतमे दस ? सम्मादिहु ...पे०... सम्माविमुत्ति – इमे खो, भिक्खवे, दस धम्मा भाविता बहुलीकता ध्रनुप्पन्ना उप्पज्जित, नाञ्जत्र सुगतिवनया" ति।

७. सत्तमसुत्तं

१. "दसयिमे, भिक्खवे, घम्मा भाविता बहुलीकता महप्फला होन्ति महानिसंसा, नाञ्जित्र सुगतिवनया । कतमे दस? सम्मादिट्ट 15 ... पे०... सम्माविमुत्ति – इमे खो, भिक्खवे, दस धम्मा भाविता बहुलीकता महप्फला होन्ति महानिसंसा, नाञ्जित्र सुगतिवनया" ति ।

द. प्रहुमसुत्तं

१. "दसयिमे, भिक्खवे, घम्मा भाविता बहुत्तीकता राग-विनयपरियोसाना होन्ति दोसविनयपरियोसाना होन्ति मोहविनय-परियोसाना होन्ति, नाञ्ञत्र सुगतिवनया । कतमे दस ? सम्मादिट्ठि 20 ...पे०... सम्माविमृत्ति — इमे खो, भिक्खवे, दस धम्मा भाविता

B. 453

बहुलीकता रागविनयपरियोसाना होन्ति दोसविनयपरियोसाना होन्ति मोहविनयपरियोसाना होन्ति, नाञ्जन सुगतविनया'' ति ।

६. नवमसुत्तं

१. "दसियमे, भिक्खवे, धम्मा भाविता बहुलीकता एकन्त-निब्बताय विरागाय निरोधाय उपसमाय ग्राभञ्जाय सम्बोधाय उ निब्बानाय संवतन्ति, नाञ्जात सुगतिवनया । कतमे दस ? सम्माविष्ठि ... पे o... सम्माविमृत्ति – इमे खो, भिक्खवे, दस धम्मा भाविता बहुली-कता एकन्तिनिब्बताय विरागाय निरोधाय उपसमाय श्राभञ्जाय सम्बोधाय निब्बानाय संवतन्ति , नाञ्जात्र सुगतिवनया" ति ।

१०. दसमसुत्तं

१. "दसियमे, भिक्खने, मिच्छान । कतमे दस ? मिच्छान 10 दिद्वि, मिच्छासङ्कप्पो, मिच्छावाचा, मिच्छाकम्मत्तो, मिच्छाकाजीवो, मिच्छावायामो, मिच्छासित, मिच्छासमाबि, मिच्छाञाणं, मिच्छा-विमृत्ति – इमे लो, भिक्खने, दस मिच्छात्ता" ति ।

११. एकादसमसुत्तं

 "दसयिमे, भिक्लवे, सम्मता । कतमे दस ? सम्मादिद्वि, सम्मासङ्कप्पो, सम्मावाचा, सम्माकम्मन्तो, सम्माञाजीवो, सम्मा-। वायामो, सम्मासित, सम्मासमाधि, सम्माञाजं, सम्माविमृत्ति — इमे खो, भिक्लवे, दस सम्मत्ता'' ति ।

परिसद्भवनगो तेरसमी ।

१४. साधुवग्गो

१. साषुसुत्तं

 "साधुं च वो, मिन्नवं, देसेस्सामि' असाधुं च । तं सुणाय, साधुकं मनसि करोय; मासिस्सामी" ति । "एवं, मन्ते" ति स्रो ते भिन्नसु मगवतो पच्चस्सोसुं । मगवा एतदबोच –

१. देसिस्सामि - सी०, स्या०, री०।

R. 242

B. 454

२. "कतमं च, भिक्खवे, असाषु ? निष्छाविद्वि, निष्छासङ्कष्णो, पिष्छावाचा, मिष्छाकम्मत्तो, निष्छाआजीवो, निष्छावायामो, निष्छात्रम्ति, निष्छात्रमाधा, निष्छात्रमाधा, निष्छात्रमाधा, निष्छात्रमाधा, निष्छात्रमाधा, निष्छात्रमाधा, निष्ठात्रमाधा, निष्ठात्रमाधा, विकास निष्य

२. ब्ररियथम्मसूत्तं

१. "श्ररियधम्मं च वो, भिक्खवे, देसेस्सामि श्रनिरयधम्मं च। तं सुणाय ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, ग्रनिरयो धम्मो ? मिच्छादिट्ठि ...पे०... मिच्छाविमुत्ति – ग्रयं बुच्चित, भिक्खवे, श्रनिरयो धम्मो । कतमो ।० च, भिक्खवे, श्ररियो धम्मो ? सम्मादिट्ठि ... पे०... सम्माविमृत्ति – ग्रयं बुच्चित, भिक्खवे, श्ररियो धम्मो ? ति ।

३. प्रकुसलसुत्तं

१. "श्रकुसलं च वो, भिक्खवे, देसेस्सामि कुसलं,च। तं सुणाध ... पे०... कतमं च, भिक्खवे, श्रकुसलं ? मिच्छादिट्ठि ... पे०... मिच्छा-विमृत्ति – इदं बुच्चिति, भिक्खवे, श्रकुसलं। कतमं च, भिक्खवे, कुसलं? सम्मादिट्ठि ... पे०... सम्माविमृत्ति – इदं बुच्चिति, भिक्खवे, कुसलं" ति।

४. ग्रत्यसुत्तं

१. "श्रत्यं च वो, भिक्खवे, देतेस्सामि श्रनत्यं च । तं सुणाय ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, श्रनत्यो ? मिच्छादिट्टि ... पे०... मिच्छा-विमृत्ति – श्रयं वुच्चति, भिक्खवे, श्रनत्यो । कतमो च, भिक्खवे, श्रत्यो ? सम्मादिट्टि ... पे०... सम्माविमृत्ति – श्रयं वुच्चति, भिक्खवे, श्रत्यो" ति । 20

५. घम्मसुत्तं

१. "धम्मं च वो, भिक्खवे, देशस्तामि अधम्मं च। तं सुणाय ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, अधम्मो ? मिच्छादिट्टि .. पे०... मिच्छा-

१. कतमी – सी० । २. ब्रताचूं – सी०, स्वा०, रो० । ३. साचूं – सी०, स्वा०, से० । ब्राहरू – ३=

विमुत्ति -- ग्रयं बुच्चति, भिक्सवें, ग्रधम्मो । कतमो च, भिक्सवें, धम्मो? सम्मादिट्टि ... पे o ... सम्माविमुत्ति -- ग्रयं बुच्चति, भिक्सवें, धम्मो" ति ।

६. सासवसुत्तं

१. "सासवं च वो, भिक्खवं, धम्मं देसेस्सामि अनासवं च । तं सुणाय ... पे०... कतमी च, भिक्खवं, सासवो धम्मो ? मिच्छादिष्ठि 5 ... पे०... भिच्छाविमृत्ति – अयं वुच्चित, भिक्खवं, सासवो धम्मो । कतमो च, भिक्खवं, अनासवो धम्मो ? सम्मादिष्ठि ... पे०... सम्मा-विमृत्ति – अयं वुच्चित, भिक्खवं, अनासवो धम्मो" ति ।

७. सावज्जसूत्तं

१. "सावज्जं च वो, भिक्खवं, धम्मं देसेस्सामि भ्रनवज्जं च। तं सुणाय ... पे०... कतमो च, भिक्खवं, सावज्जो धम्मो ? मिच्छादिट्ठि 10 ... पे०... मिच्छाविमुत्ति — ग्रयं बुज्वित, भिक्खवं, सावज्जो धम्मो । कतमो च, भिक्खवं, अनवज्जो धम्मो ? सम्मादिट्ठि ... पे०... सम्मा-विमुत्ति — ग्रयं बुज्वित, भिक्खवं, अनवज्जो धम्मो" ति ।

दः तपनीयसुत्तं

 "तपनीय' च वो, भिक्खवे, धम्मं देसेस्सामि ग्रतपनीय च । तं सुणाय ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, तपनीयो धम्मो ? मिच्छा
 दिष्ट्रि ... पे०... मिच्छाविमुत्ति – ग्रयं बुच्चित, भिक्खवे, तपनीयो धम्मो । कतमो च, भिक्खवे, ग्रतपनीयो धम्मो ? सम्मादिष्ट्रि ... पे०... सम्मा-विमुत्ति – ग्रयं बुच्चित, भिक्खवे, ग्रतपनीयो धम्मो" ति ।

६. प्राचयगामिसुत्तं

 "आचयगामि च वो, भिक्खवे, धम्मं देसेस्सामि अपचयगामि च । तं सुणाय ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, आचयगामी धम्मो ?
 भिक्खादिट्ट ... पे०... भिक्खाविमृत्ति – अयं वृक्बति, भिक्खवे, आचय-

१. तपनियं - स्या० ।

गामी घम्मो । कतमो च, भिक्खबे, ध्रपचयगामी घम्मो ? सम्मा-दिट्टि ... पे०... सम्माविमृत्ति – ध्रयं बुज्वति, भिक्खवे, ध्रपचयगामी घम्मो" ति ।

१०. दुक्खुद्रयसुत्तं

१. "दुस्बुद्रये च वो, भिन्सवे, धम्मं देसेस्तामि सुबुद्रयं च। तं सुणाय ... पे०... कतमो च, भिन्सवे, दुन्बुद्रयो धम्मो? भिन्छादिद्वि ऽ ... पे०... भिन्छाविमृत्ति – ग्रयं वुन्चति, भिन्सवे, दुन्बुद्रयो धम्मो। कतमो च, भिन्सवे, सुबुद्रयो धम्मो? सम्मादिद्वि ... पे०... सम्मा-विमृत्ति – ग्रयं वुन्चति, भिन्सवे, सुबुद्रयो धम्मो"ति ।

११. बुक्खविपाकसुत्तं

१. "दुनस्विवराकं च वो, भिक्सवे, धम्मं देसेस्सामि सुस्विवराकं च। तं सुणाय ... पे०... कतमो च, भिक्सवे, दुक्सविवराको धम्मो ? भिच्छादिष्ट्रि ... पे०... भिच्छाविमृत्ति — म्रयं वुच्चिति, भिक्सवे, दुक्सविवराको धम्मो । कतमो च, भिक्सवे, सुस्विवराको धम्मो ? सम्मादिष्टु ... पे०... सम्माविमृत्ति — म्रयं वुच्चिति, भिक्सवे, सुस्विवराको धम्मो । कतमो च, भिक्सवे, सुस्विवराको धम्मो । सम्माविमृत्ति — म्रयं वुच्चिति, भिक्सवे, सुस्विवराको धम्मो ।

साघुवम्गो चुद्दसमी।

१५. अरियवग्गो

१. अरियमगासुत्तं

१. "श्ररियमणं च वो, भिक्खवे, धम्मं देसेस्सामि धनरिय- 15 ममां च । तं सुणाथ ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, धनरियो मम्मो ? भिच्छादिट्ठि ... पे०... भिच्छाविमुत्ति – ध्रयं वुच्चित, भिक्खवे, धनरियो मम्मो । कतमो च, भिक्खवे, श्ररियो मम्मो ? सम्मादिट्ठि ... पे०... सम्माविमुत्ति – ध्रयं वुच्चित, भिक्खवे, श्ररियो मम्मो'' ति ।

१. दुक्बुद्यं - सी० । २. सी० पोत्यके न दिस्सति ।

२. कष्हमग्गमुत्तं

१. "कष्ट्रममां च वो, भिक्खवे, धम्मं देसेस्तामि सुक्कममां ॥.245 च । तं सुणाय ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, कष्ट्रममाो ? मिच्छाविष्टि ॥.456 ... पे०... भिच्छाविमृत्ति – ग्रयं बुच्चित, भिक्खवे, कष्ट्रममाो । कतमो च, भिक्खवे, सुक्कममाो ? सम्माविष्ट्र ... पे०... सम्माविमृत्ति – ग्रयं ५ बुच्चित, भिक्खवे, सुक्कममाो " ति ।

३. सद्धम्मसूत्तं

१. "सद्धम्मं च वो, भिनस्ववे, देसेस्सामि प्रसद्धम्मं च । तं सुणाय
... पे०... कतमो च, भिनस्ववे, प्रसद्धम्मो ? मिच्छाविट्टि ... पे०... मिच्छाविमृत्ति – प्रयं बुच्चित, भिनस्ववे, प्रसद्धम्मो । कतमो च, भिनस्ववे,
सद्धम्मो ? सम्माविट्टि ... पे०... सम्माविमृत्ति – प्रयं बुच्चित, भिनस्ववे,
सद्धम्मो " ति ।

४. सप्पुरिसधम्मसुत्तं

१. "सप्पुरिसधम्मं च वो, मिनलवे, देसेस्सामि प्रसप्पुरिसधम्मं च । तं सुणाय ... पे०... कतमो च, भिनलवे, प्रसप्पुरिसधम्मो ? मिन्छा-दिट्ठि ... पे०... मिन्छाविमृत्ति — प्रयं वृच्चित, भिनलवे, असप्पुरिस-धम्मो । कतमो च, भिनलवे, सप्पुरिसधम्मो ? सम्मादिट्ठि ... पे०... । सम्माविमृत्ति — प्रयं वृच्चित, भिनलवे, सप्पुरिसधम्मो " ति ।

४. उप्पादेतब्बसुत्तं

१. "उप्पादेतब्बं च वो, भिनस्बन, धर्मा देसेस्सामि न उप्पादेन तब्बं च। तं सुणाच ... पे०... कतमो च, भिनस्बने, न उप्पादेतब्बो धर्मो? मिच्छादिट्ठि ... पे०... मिच्छाविमुत्ति – प्रयं बुच्चित, भिनस्बने, न उप्पादेतब्बो घर्मो। कतमो च, भिनस्बने, उप्पादेतब्बो घर्मो? श सम्मादिट्ठि ... पे०... सस्माविमुत्ति – प्रयं बुच्चित, भिनस्बने, उप्पादेतब्बो धर्मो?' ति ।

. R. 240

१. सुक्को मम्गो – स्था० ।

६. ग्रासेवितव्यस्तं

१. "प्रातेवितब्बं च बो, भिनखंबे, बम्मं देसेस्सामि न प्रासेवितब्बं च । तं सुणाय ... पे०... कतमो च, भिनखंबे, न प्रासेवितब्बो घम्मो ? मिच्छाविद्धि ... पे०... मिच्छाविमुत्ति – प्रयं बुच्चतिः, भिनखंबे, न प्रासेवितब्बो घम्मो । कतमो च, भिनखंबे, प्रासेवितब्बो घम्मो ? सम्मादिद्ध ... पे०... सम्माविमुत्ति – प्रयं बुच्चिति, भिनखंबे, अप्रासेवितब्बो धम्मो ? ते ।

७. भावेतब्बसुत्तं

१. "भावेतब्बं च वो, भिक्खवे, धम्मं देसेस्सामि न भावेतब्बं च।तं सुणाथ ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, न भावेतब्बं धम्मो? मिच्छा-दिद्वि ... पे०... मिच्छाविमुत्ति – अयं वुच्चिति, भिक्खवे, न भावेतब्बो धम्मो । कतमो च, भिक्खवे, भावेतब्बो धम्मो । कतमो च, भिक्खवे, भावेतब्बो धम्मो ? सम्मादिद्वि ... पे०... 10 सम्माविमुत्ति – अयं वुच्चिति, भिक्खवे, भावेतब्बो धम्मो" ति ।

द. बहुलीकातब्बसुत्तं

१. "बहुलीकातव्यं च वो, भिक्खवे, घम्मं देसेस्सामि न बहुली-कातव्यं च । तं सुणाय ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, न बहुलीकातव्यो धम्मो ? मिच्छादिट्टि ... पे०... मिच्छाविमृत्ति — प्रयं वृच्चित, भिक्खवे, न बहुलीकातव्यो धम्मो । कतमो च, भिक्खवे, बहुलीकातव्यो धम्मो ? 15 सम्मादिट्टि ... पे०... सम्माविमृत्ति — प्रयं वृच्चित, भिक्खवे, बहुली-कातव्यो धम्मो" ति ।

८. ग्रनुस्सरितम्बसुत्तं

१. "अनुस्सरितब्बं च वो, भिक्खवे, वम्मं देखेस्सामि न अनु-स्सरितब्बं च । तं सुणाय ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, न अनुस्सरितब्बो धम्मो ? मिच्छादिष्टि ... पे०... मिच्छाविमृति – अयं वृज्यति, भिक्खवे, २० न अनुस्सरितब्बो धम्मो । कतमो च, भिक्खवे, अनुस्सरितब्बो धम्मो ? सम्मादिष्टि ... पे०... सम्माविमृत्ति – अयं वृज्यति, भिक्खवे, अनुस्सरि-तब्बो धम्मो" ति ।

१०. सच्छिकातस्वसुत्तं

१. "सच्छिकातब्बं च वो, भिन्नवंदे, घम्मं देसेस्सामि न सच्छि-कातब्बं च । तं सुणाय ... पे०... कतमो च, भिन्नवंदे, न सच्छिकातब्बो घम्मो ? मिच्छादिट्टि ... पे०.. मिच्छादिमृति – भ्रयं वुच्चित, भिन्नवंदे, न सच्छिकातब्बो घम्मो । कतमो च, भिन्नवंदे, सिच्छकातब्बो घम्मो ? उ सम्मादिट्टि ... पे०... सम्मादिमृत्ति – भ्रयं वुच्चित, भिन्नवंदे, सिच्छ-कातब्बो घम्मो" ति ।

धरियवस्मो पन्नरसमो । ततियो पण्णासको समत्तो ।

१६. पुग्गलवग्गो

१. सेवितब्बसुत्तं

१. "दसिंह, भिक्खते, बम्मेहि समझागतो पुग्गलो न सेवितब्बो । कतमेहि दसिंह ? मिच्छादिद्विको होति, मिच्छासङ्कप्पो होति, मिच्छा- वाचो होति, मिच्छा- वाचो होति, मिच्छाक्ममन्तो होति, मिच्छाआणीवो होति, मिच्छा- वायामो होति, मिच्छास्तित होति, मिच्छासमाधि होति, मिच्छा- वायामो होति, मिच्छा- होति, मिच्छा- वायामो होति, मिच्छा- होति, मिच्छा- वायामो होति, म

 "दसहि, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो पुग्गलो सेवितब्बो। कतमेहि दसिह ? सम्मादिट्ठिको होति, सम्मासङ्कष्मो होति, सम्मावाचो
 होति, सम्माकम्मतो होति, सम्मात्राजीवो होति, सम्मावग्रमो होति, सम्मासित होति, सम्मासमाधि होति, सम्माञाणी होति, सम्मावनुत्ति होति – इमेहि खो, भिक्खवे, दसिह धम्मेहि समन्नागतो पुग्गलो सेवितब्बो" ति।

२-१२ भजितब्बादिसुत्तानि

"दसिंह, भिक्लवं, धम्मेंहि समक्षागतो पुग्गलो न भजितब्बो
 … पे०... भजितब्बो … पे०.. न पिय्हगसितब्बो … पियहगसितब्बो
 … पे०... न पुज्जो होति … पुज्जो होति … पे०... न पासंसो होति …

B. 458 R. 248 पासंसो होति ... पे०... झगारवो होति ... सगारवो होति ... पे०... झप्प-तिस्सो होति ... सप्पतिस्सो होति ... पे०... न झाराधको होति ... झाराधको होति ... पे०... न विसुन्झति ... विसुन्झति ... पे०... मानं नाधिभोति ... मानं झिथभोति ... पे०... पञ्जाय न वङ्गति ... पञ्जाय वङ्गति ... पे०... ।

R. 249

20

R. 250

२. "बहुं अपुञ्जं पसवित ... बहुं पुञ्जं पसवित । कतमेहि दसिह ? सम्मादिट्ठिको होति, सम्मादि चूंगो होति, सम्मावाचो होति, सम्माक्मम्तो होति, सम्माक्मम्तो होति, सम्माक्मम्तो होति, सम्माक्माची होति, सम्माक्माची होति, सम्माक्माची होति, सम्माविमृत्ति होति ... इमेहि खो, भिक्खने, दसिह चम्मेहि समक्षागती पुग्गलो बहुं पुञ्जं 10 पमबती" ति ।

पुग्गलवम्गो सोळसमो ।

१७. जाणुस्सोणिवग्गो

१. बाह्यणपच्चोरोहणीसुत्तं

१. तेन खो पन समयेन जाणुस्सोणि ब्राह्मणो तदहुपोसथे सीसन्हातो नवं खोमयुगं निवत्थो अल्लकुसमृद्धि झादाय भगवतो भविदुरे एकमन्तं ठितो होति । अह्सा खो भगवा जाणुस्सोणि ब्राह्मणं तदहुपोसथे सीसन्हातं नवं खोमयुगं निवत्थं अल्लकुसमृद्धि भ्रादाय एकमन्तं 15 ठितं । दिस्वान जाणुस्सोणि ब्राह्मणं एतदबोच —

२. "किं नृ त्वं, ब्राह्मण, तदहुपोसचे सीसंन्हातो नवं स्रोमयुगं निवत्यो प्रत्नकुरामुर्द्धि ग्रादाय एकमन्तं ठितो ? किं न्वज्ज ब्राह्मण-कृतस्सा" ति³ ?

"पच्चोरोहणी, भो गोतम, ग्रज्ज ब्राह्मणकुलस्सा" ति ।

"यथा कथं पन, बाह्मण, बाह्मणानं पच्चोरोहणी होती" ति ?

"इघ, भो गोतम, ब्राह्मणा तदहुपोसथे सीसंन्हाता नवं खोमयुगं निवत्या बल्लेन गोमयेन" पर्याव झोपुञ्जित्वा हरितीह कुसेहि पत्यरित्वा

१. मप्पतिस्त्रो — सी०, स्या०, रो०। २. सप्पतिस्त्रो — सी०, स्या०, रो०। ३. ति पुन्छि -- सी०। ४. गोमेन — सी०।

प्रन्तरा च बेलं धन्तरा च प्रग्यागारं सेट्यं कप्पेन्ति । ते तं रींत तिक्खलुं पज्चुट्टाय पञ्जितका धरिंग नमस्सन्ति – 'पज्जोरोहाम भवन्तं, पज्जो-रोहाम मवन्तं' ति । बहुकेन' च सप्पितेलनवनीतेन धर्गिय सन्तप्पेन्ति । तस्सा च रत्तिया धज्ज्येन पणीतेन खादनीयेन भोजनीयेन बाह्यणे क सन्तप्पेन्ति । एवं, मो गोतम, बाह्यणानं पज्जोरोहणी होती'' ति ।

"ग्रञ्जथा खो, ब्राह्मण, ब्राह्मणानं पच्चोरोहणी होति, ग्रञ्जथा च पन ग्ररियस्स विनये पच्चोरोहणी होती" ति ।

B. 460 "यथा कथं पन, भी गोतम, प्ररियस्त विनयं पच्चोरोहणी होति ? साधु में भवं गोतमो तथा धम्मं देसेतु यथा प्ररियस्स विनये 10 पच्चोरोहणी होती" ति।

> "तेन हि, बाह्मण, सुणाहि, साधुकं मनसि करोहि; भासिस्सामी" ति । "एवं, भी" ति खो जाणुस्सोणि ब्राह्मणो भगवतो पच्चस्सोसि । भगवा एतदवीच —

३. "इघ, ब्राह्मण, अरियसावको इति पटिसञ्चिक्सित — 15 'पाणातिपातस्स खो पापको विपाको विट्ठे चेव धम्मे अभिसम्परायं चा' ति । सो इति पटिसङ्खाय पाणातिपातं पजहितः; पाणातिपाता पच्चोरोहिति ।

... श्रदिन्नादानस्स खो पापको विपाको – दिट्ठे चेव धम्म श्रीभसम्परायं चा ति । सो इति पटिसङ्खाय श्रदिन्नादानं पजहति; 20 श्रदिन्नादाना पच्चोरोहति ।

... कामेसुमिच्छाचारस्स खो पापको विपाको – दिट्टे चेव धम्मे स्रमिसम्परायं चा ति । सो इति पटिसङ्खाय कामेसुमिच्छाचारं पजहति; कामेसुमिच्छाचारा पच्चोरोहति ।

... मुसावादस्स को पापको विपाको – दिट्टे चेव धम्मे अभिसम्प-१-251 25 रायं चा ति । सो इति पटिसङ्काय मुसावाद पजहति; मुसावादा पच्चोरोहति ।

> ... पिसुणाय वाचाय खो पापको विषाको – दिट्टे चेव धम्मे अभिसम्परायं चा ति । सो इति पटिसङ्काय पिसुणं वाचंपजहति; पिसुणाय वाचाय पच्चोरोहति ।

१. पहुतेन - सी ०, स्या ०, रो०।

20

- ... फरसाय वाचाय खो पापको विपाको दिहे चेव घम्मे ग्रिमिसम्परायं चा ति । सो इति पटिसङ्क्षाय फरसं वाचं पजहति; फरसाय वाचाय पच्चोरोहति ।
- ... सम्फण्पलापस्स खो पापको विपाको दिट्ठे चेव धम्मे प्रभिसम्परायं चा ति । सो इति पटिसङ्काय सम्फण्पलापं पजहाति; ३ सम्फण्पलापा पच्चोरोहति ।
- ... प्रभिज्झाय खो पापको विपाको दिट्ठे चेव घम्मे प्रभि-सम्मरायं चा ति । सो इति पटिसङ्काय प्रभिज्झे पजहति; प्रभिज्झाय पज्चोरोहति ।

... ब्यापादस्स खो पापको विपाको – दिट्ठे चेव घम्मे ग्राप्तिसम्परायं 10 चा ति । सो इति पटिसङ्खाय ब्यापादं पजहति ; ब्यापादा पच्चोरोहति ।

"इष, बाह्मण ... पटिसञ्चिक्वति - 'मिच्छादिद्विया खो पापको विपाको - दिट्टे चेन धम्मे प्रभिसम्परायं वा'ति । सो इति पटिसङ्काय भिच्छादिट्टि पजहति; मिच्छादिद्विया पच्चोरोहति । एवं खो, बाह्मण, प्ररियस्स विनये पच्चोरोहणी होती'' ति ।

४. "ध्रञ्जया खो, भो गोतम, ब्राह्मणानं पच्चोरोहणी होति, ध्रञ्जथा च पन ध्ररियस्स विनये पच्चोरोहणी होति । इमिस्सा भो गोतम, ध्ररियस्स विनये पच्चोरोहणिया ब्राह्मणानं पच्चोरोहणी कलं नाग्यति सोळिस । ध्रभिककत्तं, भो गोतम ... पे०... उपासकं मं भवं गोतमो धारेतु ध्रच्यतम् पाणुपेतं सरणं गतं" ति ।

२. झरियपच्चोरोहणीसुत्तं

१. "अरियं वो, भिक्खवे, पच्चोरोहणि देसेस्सामि । तं सुणाय, साघक मनसि करोय: भासिस्सामी" ति ।

"एवं, भन्ते" ति स्रो ते भिक्सू भगवतो पच्चस्सोसुं । भगवा एतदवोच -

२. "कतमा च, मिक्सबे, ब्रिटिया पच्चोरोहणी ? इघ, 25 ब्र. 222 भिक्सबे, ब्रिटियसावको इति पटिसिञ्चिक्सित — 'पाणातिपातस्स स्रो पापको विपाको — दिट्ठे चेव बम्मे अभिसम्परायं चा'ति । सो इति पटिसङ्काय पाणातिपातं पजहति; पाणातिपाता पच्चोरोहति ।

१. इमिस्स च - सीo, स्थाo, रोo ।

... ग्रदिशादानस्स सो पापको विषाको – दिट्ठे वेद वस्मे ग्रीम-सम्परायं चा ति । सो इति पटिसङ्काय ग्रदिशादानं पजहिति; ग्रदिशादाना पच्चोरोहति ।

... कामेसुमिच्छाचारस्य खो पापको विपाको ... पे०... कामेसु-5 मिच्छाचारा पच्चोरोहति ।

- 462 ... मुसावादस्स खो पापको विपाको ...पे०... **मुसावादा** पच्चोरोहति ।
 - ... पिसुणाय वाचाय खो पापको विपाको ... पे०... पिसुणाय वाचाय पच्चोरोहति ।
 - ... फरुसाय वाचाय झो पापको विपाको ...पे०... फरुसाय वाचाय पच्चोरोहति ।
 - ... सम्फप्पलापस्स खो पापको विपाको ... पे०... सम्फप्पलापा पच्चोरोहति ।
 - ... ग्रभिज्झाय खो पापको विपाको ... पे०... ग्रभिज्झाय 15 पच्चोरोहति।
 - ... व्यापादस्स खो पापको विपाको ... पे०... व्यापादा पच्चो-रोहति ।

"इम, भिक्सवे ... पटिसञ्चिक्सति – 'भिच्छादिद्विया स्वो पापको विपाको – दिट्ठे चेव धम्मे अभिसम्परायं चा'ति । सो इति पटिसङ्काय 20 मिच्छादिद्वि पजहित; मिच्छादिद्विया पच्चोरोहित । अयं बुच्चति, भिक्सवे, अरिया पच्चोरोहणी" ति ।

३. सङ्गारवसुत्तं

१. प्रय खो सङ्गारवो बाह्यणो येन मगवा तेनुपसङ्क्रीम; उपसङ्क्रीमत्वा भगवता सद्धि सम्मोदि । सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नोखो सङ्गारवो 29 बाह्यणो भगवन्तं एतदवोच —

२. "कि नु खो, भो गोतम, घ्रोरिमं तीरं, कि पारिमं तीरं" ति ? "पाणातिपातो खो, ब्राह्मण, घ्रोरिमं तीरं, पाणातिपाता बेरमणी पारिमं तीरं । घदिमादानं खो, ब्राह्मण, घ्रोरिमं तीरं, घदिसादाना बरमणी पारिमं तीरं । कामेसुमिच्छाचारो भोरिमं तीरं, कामेसु-मिच्छाचारा बेरमणी पारिमं तीरं । मुसावादो भोरिमं तीरं, मुसावादा । बरमणी पारिमं तीरं । पिसुणा वाचा भोरिमं तीरं, पिसुणाय वाचाय बरमणी पारिमं तीरं । फरुसा वाचा भोरिमं तीरं, फरुसाय वाचाय वेरमणी पारिमं तीरं । सम्फप्पलापो भोरिमं तीरं, सम्फप्पलापा वेरमणी पारिमं व तीरं । मिक्छा भोरिमं तीरं, प्रनिभच्छा पारिमं तीरं । व्यापादो भोरिमं तीरं, प्रक्यापादो पारिमं तीरं । मिच्छादिष्टि भोरिमं तीरं, सम्मादिष्टि पारिमं तीरं । इदं खो, बाह्यण, भोरिमं तीरं, इदं पारिमं तीरं ति ।

"ग्रप्पका ते मनुस्तेसु, ये जना पारगामिनो ।
प्रथायं इतरा पजा, तीरमेवानुधावित ।।
"ये च स्त्रो सम्मदक्खातं, धम्मे धम्मानृवत्तिनो ।
ते जना पारमेस्सन्ति, मज्जुधेन्यं सुदुत्तरं ।।
"कच्हं धम्मं विप्तहाय, सुक्कं भावेष पण्डितो ।
प्रोका धनोकमागम्म, विवके यत्य दूरमं ।।
"तत्राभिरतिमिच्छेन्य, हित्वा कामे प्रकिञ्चनो ।
परियोदपेस्य धतानं, चित्तक्सेसिह पण्डितो ।।
"येसं सम्बोधियङ्गसु, सस्मा चित्तं सुभावितं ।
प्रावानपटिनिस्सामं, अनुपावाय ते रता ।
स्रीणासवा जुतिमन्तो, ते लोकेपरिनिच्चुता"ति ।।

४. भ्रोरिमसुत्तं

१. "भ्रोरिमं च, भिक्खवे, तीरं देसेस्सामि पारिमं च तीरं। 20 तं सुणाय ... पे०... कतमं च, भिक्खवे, श्रोरिमं तीरं, कतमं च पारिमं तीरं? पाणातिपातो, भिक्खवे, श्रोरिमं तीरं, पाणातिपाता वेरमणी पारिमं तीरं । श्रदिश्वादानं भ्रोरिमं तीरं, श्रदिश्वादाना वेरमणी पारिमं तीरं । कामेसुभिच्छाचारा भेरिमं तीरं, कामेसुभिच्छाचारा वेरमणी पारिमं तीरं । कामेसुभिच्छाचारा वेरमणी पारिमं तीरं । मुसावादो भ्रोरिमं तीरं, मुसावादा वेरमणी पारिमं तीरं । पसुणा वाचा भ्रोरिमं तीरं, पिसुणाय वाचाय वेरमणी पारिमं तीरं । कहसा वाचा भ्रोरिमं तीरं, फहसाय वाचाय वेरमणी पारिमं तीरं । सम्फप्यलापो भ्रोरिमं तीरं, कहसाय वाचाय वेरमणी पारिमं

B. 463, R. 253

15

तीरं। अभिज्ञा घोरिसं तीरं, अनिभज्ञा परिसं तीरं। व्यापादों ब्रोरिसं तीरं, अव्यापादो पारिसं तीरं। मिच्छादिष्टि घ्रोरिसं तीरं, सम्मादिष्टि पारिसं तीरं। इदं खो, भिक्खवे, ब्रोरिसं तीरं, इदं पारिसं तीरं ति।

R. 254 5

10

15

B. 464

"भ्रापका ते मनुस्तेसु, ये जना पारगामिनो ।
प्रवायं इतरा पजा, तीरमेवानुषावित ।।
"ये च स्तो सम्मदक्साते, धम्मे धम्मानुवित्तनो ।
ते जना पारमेस्सिन्तं, मन्चुधेय्यं सुदुत्तरं ।।
"कष्टं धम्मं विष्यहाय, सुक्कं भावेच पण्डितो ।
ग्रोका धनोकमागम्म, विवेके यत्य दूरमं ।।
"तत्राभिरतिमिच्छेय्य, हित्वा कामे श्रिकञ्चनो ।
परियोदपेय्य अत्तानं, चित्तक्लेसेहि पण्डितो ।।
"येसं सम्बोधियङ्गेस्य, सम्मा चित्तं सुभावितं ।
ग्रादानपटिनिस्सगं, अनुगदाय ये रता ।
स्रीणासवा जुतिमन्तो, ते लोके परिनिब्बुता"त ।।

५. पठमग्रवम्मसूत्तं

- १. "अधम्मो च, भिक्खवे, वेदितब्बो ग्रनत्थो च; धम्मो च वेदितब्बो अत्यो च । अधम्मं च विदित्वा अन्त्यं च, धम्मं च विदित्वा अत्यं च यथा धम्मो यथा अत्यो तथा पटिएज्जितब्बं ।
- २. "कतमो च, भिक्खवे, अधम्मो च अनत्यो च? पाणाति-20 पातो, अविश्रादानं, कामेसुमिच्छाचारो, मुसावादो, पिसुणा वाचा, फरुसा वाचा, सम्फप्पलापो, अभिज्ञा, ब्यापादो, मिच्छादिट्ठि — झयं वृच्चति, भिक्खवे, अधम्मो च अनत्यो च।
- ३. "कतमो च, भिक्खवे, वम्मो च प्रत्यो च ? पाणातिपाता वेरमणी, प्रदिक्षादाना वेरमणी, कामेसुमिच्छाचारा वेरमणी, मुसाबादा वेरमणी, पिसुणाय वाचाय वेरमणी, फरसाय बाचाय वेरमणी, सम्फाप्तापा वेरमणी, प्रमापादीह प्रयं बुच्चिति, भिक्खवे, धम्मो च प्रत्यो च ।

४. "ध्रममो च, भिक्सने, वेदितब्बो धनत्यो च; धम्मो च वेदितब्बो धत्यो च । ध्रममं च विदित्वा धनत्यं च, धम्मं च विदित्वा ध्रत्यं च यथा धम्मो यथा ध्रत्यो तथा पटिपण्जितब्बं ति, इति यंतं बुत्तं, इदमेतं पटिज्च बुत्तं" ति ।

६. बुतियअधम्मसुत्तं

- "प्रधम्मो च, भिन्खवे, वेदितब्बो धम्मो च; प्रनत्यो च व वेदितब्बो प्रत्यो च । प्रधम्मं च विदित्वा धम्मं च, प्रनत्यं च विदित्वा प्रत्यं च यथा धम्मो यथा प्रत्यो तथा पटिपज्जितब्बं' ति । इदमवोच भगवा । इदं वत्वान सुगतो उट्टायासना विहारं पाविसि ।
- २. प्रय खो तेसं भिक्खूनं प्रचिरपक्कन्तस्स भगवतो एतद-होसि — "इदं खो नो, धाबुसो, भगवा सिङ्क्ष्तिन उद्देसं उिद्दिसित्वा वित्या- 10 रेन प्रत्यं प्रविभिजित्वा उट्टायासना विहारं पविद्वो — 'प्रधम्मो च, भिक्खबे, वेदितब्बो धम्मो च; धनत्यो च वेदितब्बो प्रत्यो च। प्रधम्मं च विदित्वा धम्मो च, प्रनत्यं च विदित्वा प्रत्यं च यथा धम्मो यथा प्रत्यो तथा पटिपज्जितब्बं' ति । को नु खो इमस्स भगवता सिङ्क्ष्त्तोन उद्देसस्स उिद्दुद्वस वित्यारेन प्रत्यं अविभक्तस्स वित्यारेन प्रत्यं विभजेय्या'' ति ? 13
- ३. प्रय खो तेसं भिक्खूनं एतदहोसि "प्रयं खो प्रायस्मा महाकच्चानो सत्यु चेव संविष्णतो, सम्भावितो च विञ्ञ्यूनं सब्रह्म- चारीनं । पहोति चायस्मा महाकच्चानो इमस्स भगवता सिङ्कृत्तेन उद्देसस्स उद्दिद्वस्स चित्यारेन प्रत्यं अविभक्तस्स वित्यारेन प्रत्यं विभिन्नतुं। यन्तून मयं येनायस्मा महाकच्चानो तेनुपसङ्कमध्याम; उपसङ्कमित्वा 20 प्रायस्मत्तं महाकच्चानं एतमत्यं पुच्छेत्याम। यथा नो प्रायस्मा महा- कच्चानो ज्याकरिस्सति तथा नं षारस्सामा" ति ।
- ४. प्रथ खो ते भिक्ख् येनायस्मा महाकच्चानो तेनृपसङ्क्रामिखु; उपसङ्क्रामित्वा आयस्मता महाकच्चानेन सिंद्ध सम्मोदिसु। सम्मोदनीयं कथं सारणीयं नीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदिसु। एकमन्तं निसिन्ना 25 खो ते भिक्ख् आयस्मन्तं महाकच्चानं एतदवोचं —
- ५. "इदं खो नो, ब्रावुसो कच्चान, भगवा सिह्वत्तेन उद्देसं · उद्दिसित्वा वित्यारेन अत्यं अविभजित्वा उद्दायासना विहारं पविद्वो

B. 466

- 'प्रवस्मो च, भिक्खवे, बेदितब्बो बस्मो च; धनत्यो च बेदितब्बो प्रत्यो च। प्रवस्मं च विदित्वा वस्मं च, धनत्यं च विदित्वा प्रत्यं च यथा बस्मो यथा अत्यो तथा पटिपज्जितब्बं ति।

"तेसं नो, म्रानुसो, म्रम्हाकं म्रविरपक्कन्तस्स भगवतो एतदह्रोसि 5 – 'इदं खो नो, म्रानुसो, मगवा सिङ्कत्तेन उद्देसं उद्दिस्तिका वित्यारेन म्रत्यं म्रविमजित्वा उद्वायासना विहारं पविट्ठो – म्रधम्मो म, भिक्खवे ... पे०... तथा पटिपजितब्बं ति । को नु खो इमस्स भगवता सिङ्कित्तेन उद्देसस्स उद्दिद्वस्स वित्यारेन म्रत्यं म्रविभत्तस्स वित्यारेन म्रत्यं विभजेय्या' ति ?

"तेसं नो, धावुसो, धम्हाकं एतदहोसि – 'श्रयं स्त्रो श्रायस्मा महाकच्वानो सत्यु चेव संविण्णतो, सम्भावितो च विञ्च्यूनं सब्रह्मचारीनं । प्रहोति चायस्मा महाकच्चानो इमस्स भगवता सिङ्क् चेन उद्देसस्स उिदृद्वस्स वित्यारेन प्रत्यं अविभत्तस्स वित्यारेन प्रत्यं विभाजतुं । यभून मयं येनायस्मा महाकच्चानो तेनुपतङ्क्षमेथ्यामः उपसङ्क्षमित्वा श्रायस्मन्तं । महाकच्चानं एतमत्यं पिट्युच्छ्रस्यामः । यथा नो श्रायस्मा महाकच्चानो ज्याकिरस्ति तथा नं धारेस्सामां ति । विभजतु श्रायस्मा महाकच्चानोः ति ।

६. "संय्ययापि, धावुसो, पुरिसो सारत्यिको सारग्वेसी सारपरियेसनं चरमानो महतो क्ष्मबस्स तिष्ठतो सारवतो ध्रतिक्कम्मव मूलं

ध्रातिक्कम्म बन्धं साखापलासे सारं परियेसितव्यं मञ्जेय्य । एवं
सम्प्रदिमदं श्रायस्मन्तानं सत्यिर सम्मुखीभृते त भगवन्तं प्रतिसित्वा

ग्रम्हे एतमत्यं पटिपुन्छितव्यं मञ्ज्यय । सो हानुसो, भगवा जानं जानाति

पस्स पस्सति चक्खुभृतो ज्ञाणभृतो धम्मभृतो ब्रह्मभूतो वता पक्ता

श्रत्यस्य निभेता ग्रमतस्य दाता धम्मस्सामी तथागतो । सो चेव पनेतस्स

1.237 25 कालो ग्रहोसि यं तुम्हे भगवन्तयेव उपसङ्कामित्वा एतमत्यं पटिपुच्छे
याथ । यथा वो भगवा ज्याकरेय्य तथा न घारेय्याथा" ति ।

७. "श्रद्धा, आनुसो कच्चान, भगवा जानं जानाति पस्सं पस्सित चक्खुभूतो ज्ञाणभूतो धम्मभूतो ब्रह्मभूतो वत्ता पवत्ता अत्यस्स निष्ठेता अमतस्स वाता धम्मस्सामी तथागतो । सो चेव पनेतस्स कालो श्रहोसि ध मं मयं भगवन्तयेव उपसङ्किमत्वा एतमत्वं पटिपुच्छेय्याम । यथा नो भगवा ब्याकरेय्य तथा नं धारेय्याम । अपि चायस्मा महाकच्चानो

सत्यु चैव संबण्णितो, सम्भावितो च विञ्जूनं सब्रह्मचारीनं । पहोति चायस्मा महाकञ्चानो इमस्स भगवता सिङ्कत्तेन उद्देसस्स उद्दिष्टस्स वित्वारेन अत्यं अविभत्तस्य वित्यारेन अत्यं विभजितुं । विभजतायस्मा महाकञ्चानो अगर्ड करिरवा" ति ।

- द. "तेन हाबुसो, सुणाव, साबुकं मनसि करोष; मासि- ऽ स्सामी" ति । "एवं, म्राबुसो" ति सो ते भिक्ख् भ्रायस्मतो महाकच्चा-नस्स पच्चस्सोसुं । भ्रथायस्मा महाकच्चानो एतदबोच –
- "यं खो नो, आबुसो, अगवा सिक्कृत्तेन उद्देसं उद्दिसित्वा वित्यारेन अत्यं अविभिज्ञत्वा उद्घायासना विहारं पविद्वो – 'अधम्मो च, भिक्खवे, वेदितब्बो ... पे०... तथा पटिपिज्जितब्बं' ति । कतमो चाबुसो, 10 अधम्मो, कतमो च धम्मो; कतमो च अनत्थो, कतमो च अत्यो ?
- १०. "पाणातिपातो, झाबुसो, झघम्मो; पाणातिपाता वेरमणी धम्मो; ये च पाणातिपातपञ्चया अनेके पापका अकुसला धम्मा सम्भवन्ति, अयं अनत्यो; पाणातिपाता वेरमणीपञ्चया च अनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूर्ति गच्छन्ति, अयं अत्यो।
- ११. "ग्रादिप्तादानं, श्रावुसी, श्रथम्मी; श्रादिप्तादाना वेरमणी षम्मी; ये च श्रादिप्तादानपच्चया श्रनेके पापका श्रकुसला धम्मा प्रम्मवन्ति, श्रयं श्रनत्थी; श्रादिष्नादाना वेरमणीपच्चया च श्रनेके कुसला षम्मा भावनापारिपूरि गच्छन्ति, श्रयं श्रत्थी।
- १२. "कामेलुमिच्छाचारो, बावुबो, ब्रथम्मो; कामेलुमिच्छा- १० वारा वेरमणी धम्मो; ये च कामेलुमिच्छाचारपच्चया अनेके पापका अकुसला धम्मा सम्भवन्ति, अयं अनत्थो; कामेलुमिच्छाचारा वेरमणी-पच्चया च अनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूर्रि गच्छन्ति, अयं अत्थो।
- १३. "मुसाबादो, प्रावृत्तो, प्रघम्मो; मुसाबादा बेरमणी घम्मो; ये च मुसाबादपञ्चया प्रतेके पापका प्रकृतता घम्मा सम्भवन्ति, प्रयं 25 प्रतत्वो; मुसाबादा बेरमणीपञ्चया च प्रतेके कुसला घम्मा भावना-पारिपूर्ति गञ्छन्ति, प्रयं प्रत्यो ।
- १४. "पिसुणा वाचा, ब्रावुसो, ग्रथम्मो; पिसुणाय वाचाय बेरमणी वस्मो; ये च पिसुणवाचापच्चया अनेके पापका अकुसला

धम्मा सम्भवन्ति, अयं अनत्थोः पिसुणाय वाचाय वेरमणीपच्चया च अनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूरिं गच्छन्ति, अयं अत्थो ।

१४. "फरुसा बाचा, आवृसो, श्रथम्मो; फरुसाय बाचाय वेरमणी घम्मो; ये च फरुसावाचापच्चया श्रनेके पापका श्रकुसला घम्मा इ. सम्भवन्ति, ग्रयं श्रनत्यो; फरुसाय वाचाय वेरमणीपच्चया च श्रनेके कुसला घम्मा भावनापारिपूर्णि गच्छन्ति, श्रयं श्रत्यो।

१६. ''सम्फप्पलापो, आबुसो, ब्रधम्मो; सम्फप्पलापा बेरमणी धम्मो; ये च सम्फप्पलापपच्चया अनेके पापका अकुसला धम्मा सम्भवन्ति, अयं अनत्थो; सम्फप्पलापा बेरमणीपच्चया च अनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूर्ति गच्छन्ति, अयं अत्यो।

१७. "ग्रभिज्झा, श्रावृत्तो, श्रवम्मो; श्रतभिज्झा घम्मो; ये च प्रभिज्झापच्चया अनेके पापका अकुसला धम्मा सम्भवन्ति, अयं प्रनत्यो; अन्भिज्झापच्चया च अनेके कुसला घम्मा भावनापारिपूरिं गच्छन्ति, अयं अत्यो।

१८. "ब्यापादो, आवुसो, अधम्मो; अव्यापादो धम्मो; ये च ब्यापादपञ्चया अनेके पापका अकुसला धम्मा सम्भवन्ति, अयं अनत्यो; अब्यापादपञ्चया च अनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूरि गञ्छन्ति, अयं अत्यो।

१९. "मिच्छाविट्ठि, ब्रावुसो, ब्रधम्मो; सम्माविट्ठि घम्मो; १० ये च मिच्छाविट्ठिपच्चया ब्रनेके पापका अकुसला धम्मा सम्भवन्ति, अयं श्रनत्यो; सम्माविट्ठिपच्चया च ब्रनेके कुसला धम्मा भावना-पारिपूर्ति गच्छन्ति, ब्रखं ब्रत्यो ।

२०. "यं खो नो, आवुतो, भगवा सङ्क्षितेन उद्देसं उद्दिसित्वा वित्यारेन प्रत्यं अविभजित्वा उद्दायासना विहारं पविद्वो – अधम्मो 25 च, भिक्खवे, वेदितब्बो ... पे०... तथा पटिपाञ्जतब्बं ति । इमस्त खो आहं, आवुतो, भगवता सङ्क्षितेन उद्देसस्य उद्दिहस्स वित्यारेन अत्थं प्रविभक्तस्त एवं वित्यारेन अत्थं प्रजानामि । आकङ्क्षमाना च पन तुम्हे, आवुतो, भगवन्तयेव उपसङ्क्षमित्वा एतमत्वं पटिपुच्छेय्याय । यथा नो भगवा व्याकरोति तथा नं धारेय्याया" ति ।

R. 259

15

१. मनिमजित्वा - स्था॰, रो॰।

"एवमावृसो" ति खो ते भिक्कू ध्रायस्मतो महाकञ्चानस्स मासितं प्रमिनन्दित्वा धनुमोदित्वा उद्घायासना येन भगवा तेनुप-सक्क्र्मित्रु; उपसङ्क्षमित्वा भगवन्तं प्रमिवादेत्वा एकमन्तं निसीदिषु । एकमन्तं निसिन्ना खो ते भिक्क् भगवन्तं एतदवोचुं —

२१. "यं खो नो, भन्ते, भगवा सङ्ख्रिन्तेन उद्देसं उद्दिसित्वा उ वित्यारेन अत्यं अविभजित्वा उद्वायासना विहारं पविद्वो – 'अधम्मो च, भिक्खने, वेदितब्बो ... पे०... तथा पठिपष्जितब्बं' ति ।

"तेसं नो, मन्ते, धम्हाकं प्रचिरपक्कन्तस्स भगवतो एतद-होसि – 'इदं खो नो, आवुसो, भगवा सिङ्क्तिन उद्देसं उद्दिसित्वा वित्या-रेन प्रत्यं प्रविभजित्वा उद्घायासना विहारं पविद्वो – 'श्रधम्मो न, 10 शिक्खवे, वेदितब्बो ...पे०... तथा पटिपज्जितब्बं' ति । को नु खो इमस्स भगवता सिङ्क्तिन उद्देसस्य उद्दिद्दस्स वित्यारेन ग्रत्यं ग्रविभक्तस्स वित्यारेन ग्रत्यं विभजेच्यां ति ?

"तेसं नो, भन्ते, अम्हाकं एतदहोसि — 'ग्रयं सो ग्रायस्मा महा-कच्चानो सत्यु चेव संविण्णतो, सम्भावितो च विञ्ञ्यनं सब्रह्माचारीनं । 15 पहोति चायस्मा महाकच्चानो इमस्स भगवता सिङ्क्ष्तिन उद्देसस्स उद्दिद्वस्स वित्यारेन ग्रत्यं ग्रविभत्तस्स वित्यारेन ग्रत्यं विभिन्तिं । यन्नून मयं येनायस्मा महाकच्चानो तेनुपसङ्क्षमेय्यामः उपसङ्क्षमित्वा ग्रायस्मन्तं महाकच्चानं एतमत्यं पटिपुच्छेत्यामः । यथा नो ग्रायस्मा महाकच्चानो व्याकरिस्सति तथा नं घारेस्सामा' ति ।

"अय सो मयं, भन्ते, येनायस्मा महाकच्चानो तेनुपसङ्कमिन्हा; उपसङ्कमित्वा आयस्मन्तं महाकच्चानं एतमत्यं अपुच्छिन्हा'। तेसं नो, भन्ते, श्रायस्मता महाकच्चानेन इमेहि अक्खरेहि इमेहि पदेहि इमेहि बयञ्जनेहि अत्यो सुविभक्तो'' ति ।

२२. "साधु साधु, भिक्खवे! पण्डितो, भिक्खवे, महाकञ्चानो। 25
महापञ्जो, भिक्खवे, महाकञ्चानो। मं ने पि तुम्हे, भिक्खवे, उपसङ्कभित्वा एतमत्वं पटिपुञ्छेय्याय, महं पि नेतं एवमेव व्याकरेय्यं यथा तं महाकञ्चानेन व्याकतं। एसो नेव तस्स भ्रत्यो। एवं च नं घारे-य्याचा" ति।

१. पुष्छिम्हा – सी०, स्था०, रो० । २. बाकरेहि – सी०; बाकारेहि – स्थार, रो० । ख॰४-४०

७. ततियग्रवम्मयुत्तं

१. "ग्रधममो च, भिनखने, वेदितब्बो धम्मो च; धनत्यो च वेदितब्बो प्रत्यो च। प्रथम्मं च विदित्वा धम्मो च, धनत्यं च विदित्वा प्रत्यं च यथा धम्मो यथा अत्यो तथा पटिपण्जितब्बो ।

२. "कतमो च, भिक्सवे, अधम्मो, कतमो च धम्मो; कतमो उ च अनत्यो, कतमो च अत्यो ? पाणातिपातो, भिक्सवे, अधम्मो; पाणातिपाता वेरमणी धम्मो; ये च पाणातिपातपञ्चया अनेके पापका अकुसला धम्मा सम्भवन्ति, अयं अनत्यो; पाणातिपाता वेरमणीपञ्चया च अनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूरिं गञ्छन्ति, अयं अत्यो।

३. "श्रविश्वादानं, भिनस्वनं, श्रथम्मो; श्रविश्वादाना वेरमणी 10 धम्मो ... कामेसुमिच्छाचारो, भिनस्वनं, श्रथम्मो; कामेसुमिच्छाचारा वेरमणी धम्मो ... मुलावादो, भिनस्वनं, श्रथम्मो; मुसावादा वेरमणी धम्मो ... पिसुणा वाचा, भिनस्वनं, श्रथम्मो; फिसुणाय वाचाय वेरमणी धम्मो ... फरसा वाचा, भिनस्वनं, श्रथम्मो; फरसाय वाचाय वेरमणी धम्मो ... सम्फप्यलापो, भिनस्वनं, श्रथम्मो; सम्फप्यलापा वेरमणी धम्मो 15 ... श्रभिज्ञा, भिनस्वनं, श्रथम्मो; धम्मिज्ञा धम्मो ... ब्यापादो, भिनस्वनं, श्रथम्मो; श्रव्यापादो धम्मो ... ।

४. "मिच्छादिट्ठि, भिक्खवे, प्रथम्मो; सम्मादिट्ठि धम्मो; ये च मिच्छादिट्ठिपच्चया अनेके पापका अकुसला धम्मा सम्भवन्ति, अयं अनत्यो; सम्मादिट्ठिपच्चया च अनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूरि 20 गच्छन्ति, अयं अत्यो।

४. "अधम्मो न, भिनखने, वेदितब्बो धम्मो च; ग्रनत्यो च वेदितब्बो अत्यो न । अधम्मं न विदित्ना धम्मं न, ग्रनत्यं च विदित्वा ग्रत्यं न यथा धम्मो यथा अत्यो तथा पटिपिज्जितब्बं' ति, इति यं तं बुत्तं, इदमेतं पटिज्व बुत्तं'' ति ।

८. कम्मनिदानसुत्तं

"पाणातिपातं पाहं", भिक्खवं, तिविधं वदामि – लोमहेतुकं
 प, दोसहेतुकं पि, मोहहेतुकं पि ।

[.] १. पटिपञ्जितम्बं ति – सी०,स्या०, रो०। २. पह – सी० स्या०, रो०।

- २. "ग्रदिकादान पाह, भिनलके, तिनिधं बदामि लोम-हेतुकं पि, दोसहेतुकं पि, मोहहेतुकं पि ।
- कामेसुमिच्छाचारं पाहं, भिक्खवे, तिविषं वदामि लोमहेतुकं पि, दोसहेतुकं पि, मोहहेतुकं पि।
- ४. "मुसाबादं पाहं, भिक्खवे, तिविधं वदामि लोभहेतुकं 5 पि, दोसहेतुकं पि, मोहहेतुकं पि ।
- "पिसुणवाचं पाहं, भिक्खवं, तिविधं वदामि लोभहेतुकं
 पि, दोसहेतुकं पि, मोहहेतुकं पि ।
- ६. "फरुसवाचं पाहं, भिक्खवं, तिविधं वदामि लोमहेतुकं
 पि, दोसहेतुकं पि, मोहहेतुकं पि ।
- "सम्फप्पलापं पाहं, भिक्खवे, तिविघं वदामि लोभ-हेतुकं पि, दोसहेतुकं पि, मोहहेतुकं पि ।
- "ग्रिभिण्झं पाहं, भिक्खवे, तिविषं वदामि स्रोभहेतुकं
 पि, दोसहेतुकं पि, मोहहेतुकं पि ।
- "ब्यापादं पाहं, भिक्खवे, तिविषं वदामि लोमहेतुकं पि, 15 दोसहेतुकं पि, मोहहेतुकं पि ।
- १०. "मिच्छादिट्टि पाहं, भिक्खवे, तिविधं बेदामि लोभ-हेतुकं पि, दोसहेतुकं पि, मोहहेतुकं पि। इति खो, भिक्खवे, लोभो कम्मनिदानसम्भवो, दोसो कम्मनिदानसम्भवो, मोहो कम्मनिदान-सम्भवो। लोभक्खया कम्मनिदानसङ्ख्यो, दोसक्खया कम्मनिदान- 20 सङ्खयो, मोहक्खया कम्मनिदानसङ्ख्यो" ति।

६. परिक्कमनसूत्रं

१. "सपरिकमनो अयं, भिनखवे, धम्मो, नायं धम्मो अपरि-क्कमनो । कयं च, भिनखवे, सपरिकमनो अयं धम्मो, नायं धम्मो अपरिकमनो ? पाणातिपातिस्स, भिनखवे, पाणातिपाता वेरमणी परिकमनं होति । अदिश्रादायिस्स, भिनखवे, अदिश्रादाना वेरमणी 25 परिकमनं होति । कामेसुमिच्छाचारिस्स, भिनखवे, कामेसुमिच्छा-

१. कामेसुमिण्ह्याचारस्य – सी०, रो० ।

R. 263

चारा वेरमणी परिककमनं होति । मुसावादिस्स, भिक्खवे, मुसावादा वेरमणी परिककमनं होति । पिसुणवाचस्स, भिक्खवे, पिसुणाय वाचाय वेरमणी परिक्कमनं होति । फरुसवाचस्स, भिक्खवे, फरुसाय वाचाय वेरमणी परिक्कमनं होति । सम्फ्रप्पलापिस्से, भिक्खवे, सम्फ्र-उप्पलापा वेरमणी परिक्कमनं होति । सम्फ्रप्पलापिस्से, भिक्खवे, अनिफ्झा परिक्कमनं होति । ब्यापन्नवित्तस्से, भिक्खवे, प्रव्यापादो परिक्कमनं होति । मिच्छादिट्टिस्स, भिक्खवे, सम्मादिट्टि परिक्कमनं होति । एवं खो, भिक्खवे, सपरिक्कमनो ग्रयं धम्मो, नायं धम्मो ग्रपरिक्कमनो" ति ।

१०. चुन्बसुत्तं

१. एवं मे सुतं । एकं समयं नगवा पावायं विहरित चुन्दस्स 10 कम्मारपुत्तस्स अम्बवने । अय लो चुन्दो कम्मारपुत्तो येन भगवा तेनुप-सञ्चिमः; उपसङ्किमत्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं लो चुन्दं कम्मारपुत्तं भगवा एतदवोच –

२. "कस्स नो त्वं, चुन्द, सोचेय्यानि रोचेसी" ति ?

"ब्राह्मणा, भन्ते, पच्छाभूमका कमण्डलुका सेवालमालिका"

15 प्रिगिपरिचारिका उदकोरोहका सोचेय्यानि पञ्जापेन्ति; तेसाहं सोचे
य्यानि रोचेमी" ति ।

"यया कथं पन, चुन्द, बाह्मणा पच्छाभूमका कमण्डलुका सेवाल-मालिका ग्रग्गिपरिचारिका उदकोरोहका सोचेथ्यानि पञ्जापेन्ती" ति ?

"इय, अन्ते, ब्राह्मणा पञ्छाभूमका कमण्डलुका सेवालमालिका

श्रिणपरिचारिका उदकोरोहका । ते सावक" एवं समादपेन्ति — 'एहि त्वं,
अम्मो पुरिस, कालस्सेव" उद्गहन्तो व स्थनम्हा पर्थाव आमसोट्यासि;

तो वे पर्थाव आमसोट्यासि, अल्लानि गोमयानि आमसोट्यासि; तो चे
अल्लानि गोमयानि आमसोट्यासि, हरितानि तिणानि आमसोट्यासि;

तो वे हरितानि तिणानि आमसोट्यासि, अर्थिग परिचरेट्यासि; तो चे

श्रीमा परिचरेट्यासि, पञ्जलिको आदिच्चं नमस्सेट्यासि; तो चे प्रञ्ज

[.] सम्बन्ध्यतापस्त – ती॰, रो॰। २. व्यापादस्त – ती॰, रो॰; व्यापासस्त – स्वा॰। १. रोक्यादी – ती॰। ४. देवासवासका – ती॰, स्वा॰, रो॰। ४. पञ्जासीत – म॰। ६. तावके – स्वा॰। ७. तकालस्तेत – स्वा॰। ८–८. उद्वहन्तो – स्वा॰; बहुक्तो व – रो॰। १.–१. बस्लोमवानि – स्वा॰।

R. 264

15

लिको म्नादिच्चं नमस्तेय्यासि, सायतितयकं उदकं म्रोरोहेय्यासी' ति । एवं स्रो, भन्ते, ब्राह्मणा पच्छाभूमका कमण्डलुका सेवालमासिका म्राम्मपरिचारिका उदकोरोहका सोचेय्यानि पञ्जापेन्ति; तेसाहं सोचे-स्यानि रोचेमी'' ति ।

"भ्रञ्ज्या खो, चुन्द, ब्राह्मणा पच्छाभूमका कमण्डलुका सेवाल- । मालिका ग्रमिगपरिचारिका उदकोरोहका सोचेय्यानि पञ्जापेन्ति, भ्रञ्ज्या च पन भ्ररियस्स विनये सोचेय्यं होती" ति ।

"यथा कथं पन, अन्ते, अरियस्स विनये सोचेय्यं होति ? साधु मे, अन्ते, अगवा तथा धम्मं देसेतु यथा अरियस्स विनये सोचेय्यं होती" ति ।

"तेन हि, चुन्द, सुणाहि, साधुकं मनसि करोहि; भासि-स्सामी" ति । "एवं, भन्ते" ति खो चुन्दो कम्मारपुत्तो भगवतो पञ्चस्सोसि । भगवा एतदवोच –

३. "तिविधं सो, चुन्द, कायेन ग्रसोचेय्यं होति; चतुब्बिधं बाचाय ग्रसोचेय्यं होति; तिविधं मनसा ग्रसोचेय्यं होति।

४. "कथं च, चुन्द, तिविधं कायेन ग्रसोचेय्यं होति ?

"इघ, चुन्द, एकच्चो पाणातिपाती होति लुद्दो नोहितपाणि हतपहते निविद्वो अदयापन्नो पाणभूतेसु ।

"श्रदिन्नादायी होति । यं तं परस्स परिवत्तूपकरणं गामगतं वा श्ररञ्जगतं वा तं श्रदिन्नं थेय्यसङ्खातं भादाता होति ।

"कामेसुभिज्छाचारी होति । या ता मातुरिक्खता पितुरिक्खता मातापितुरिक्खता भातुरिक्खता मार्गानरिक्खता ज्ञातिरिक्खता गोस-रिक्खता कम्मरिक्खता ससामिका सपरिदण्डा धन्तमसो मालागुळ-परिक्खिता पि, तथाकपासु चारित्तं धापिज्जता होति । एवं खो, चुन्द, तिविधं कायेन ग्रसोचेय्यं होति ।

प्र. "कथं च, चुन्द, चतुब्बिषं वाचाय असोचेयां होति ? इष, चुन्द, एकच्चो मुसावादी होति । सभग्गतो वा परिसग्गतो बा

[.] तृद्धो – स्वा०। २. हृतपहटे – ती०। ३. सब्बपायमृतेषु – वी०, पो०। ४. स्था० पोलके तिस्व। ४. ती०, स्था०, रो० पोलकेषु तिस्व। ६. ती०, स्था०, रो० पोलकेषु तिस्व। ७. मालावृत्वपरिक्तिता – ती०, रो०; मालावृत्वपरिक्तिता – स्या०। स्पन्तः समायतो वा परिस्वाती – ती०, रो०।

R. 265

18

20

आतिमण्डानतो वा पूगमण्डानतो वा राजकुलमण्डानतो वा प्रभिनीतो सिक्षपुद्वो - 'एहम्भो 'पुरिस, यं जानासि तं वदेही' ति, सो अजानं वा आहं 'जानामी' ति, जानं वा आहं 'न जानामी' ति; अपस्सं वा आहं 'पस्सामी' ति, पस्सं वा आहं 'न पस्सामी' ति । इति असहेतु वा परहेतु व प्रामिसकिञ्चिक्षहेत् वा सम्पजानमुसा भासिता होति ।

"पिसुणवाचो होति – इतो सुत्वा अमुत्र अक्खाता इमेसं भेदाय, प्रमुत्र वा सुत्वा इमेसं अक्खाता प्रमुसं भेदाय। इति समग्गानं वा भेता, भिन्नानं वा अनुप्पदाता, वग्गारामो वग्गरतो वग्गनन्दी वग्ग-करींण' वाचं भासिता होति।

"फ़्रस्तवाचो होति - या सा वाचा घण्डका क्वकसा परकटुका पराभिसण्यनी कोधसामन्ता असमाधिसंवत्तनिका, तथारूपि वाचं भासिता होति ।

"सम्फप्पलापी होति प्रकालवादी अभूतवादी अनत्स्ववादी अधम्मवादी प्रविनयवादी; अनिधानवींत वाचं भासिता होति अकालेन अध्यापदेसं अपरियन्तवींत अनत्यसंहितं । एवं खो, चुन्द, चतुब्बिधं वाचाय असोचेय्यं होति ।

६. "कथं च, चुन्द, तिविधं मनसा प्रसोचेय्यं होति ? इध, चुन्द, एकच्चो अभिज्ञालु होति । यं तं परस्स परवित्तूपकरणं तं अभिज्ञिता होति – 'ग्रहो वत यं परस्स तं ममस्सा' ति ।

"ब्यापन्नचित्तो होति पदुटुमनसङ्कष्पो – 'इमे सत्ता हञ्जन्तु वा बज्ज्ञन्तु" वा उच्छिज्जन्तु वा विनस्सन्तु वा मा वा ग्रहेसुं" ति ।

"भिच्छादिट्ठिको होति विपरीतदस्सनो — 'नित्य दिन्नं, निट्ठ यिद्वं, नित्य हुतं, नित्य सुकटदुक्कटानं कम्मानं फलं विपाको, नित्य ध्रयं लोको, नित्य परो लोको, नित्य भाता, नित्य पिता, नित्य सत्ता अप्रेपपातिका, नित्य लोके समणबाह्मणा सम्मग्गता सम्मापिटपन्ना ये इंगं च लोकं परं च लोकं सयं श्रीभञ्ञा सच्छिकत्वा पवेदेन्ती' ति । एवं खो, बुन्द, मनसा तिविषं असोचेच्यं होति ।

१. सर्वेक्सपुट्टो – स्था० । २. एहि वो – स्था० । ३. घहं – रो० । ४. बम्पकेरींण – स्था० । ५. फिज्जन्यू – स्था० । ६. ० इति वा – सी० रो० ।

10

20

B. 476

. :

७. "इमे सो, चृन्द, दस अकुसलकम्मपया । इमेहि सो, चृन्द, दसहि अकुसलेहि कम्मपयेहि समभ्रागतो कालस्सेव उद्वहन्तो व सयनम्हा पर्याव चे पि आमसति, असुचियेव होति; नो चे पि पर्याव प्रामसति, प्रसुचियेव होति ।

"अल्लानि चे पि गोभवानि ज्ञामसति, असुचियेव होति; नो अ चे पि अल्लानि गोमवानि ज्ञामसति, असुचियेव होति।

"हरितानि चे पि तिणानि झामसति, झसुचियेव होति; नो चे पि हरितानि तिणानि झामसति, झसुचियेव होति।

"अर्थिंग चे पि परिचरित, असुचियेव होति, नो चे पि अर्थिंग परिचरित, असुचियेव होति ।

"पञ्जितको चे पि भादिच्चं नमस्सति, भ्रसुनियेव होति; नो चे पि पञ्जितको भादिच्चं नमस्सति, भ्रसुचियेव होति।

"सायतितवकं चे पि उदकं घोरोहिति, ध्रमुचियेव होति; नो चे पि सायतितवकं उदकं घोरोहिति, ध्रमुचियेव होति । तं किस्स हेतु ? इमे, चुन्द, दस श्रकुसलकम्मपया ध्रमुचियेव होतिन असुचिकस्णा च । 15

"इमेस पन, चुन्द, दसन्नं ब्रकुसलानं कम्मपथानं समक्षागमनहेषु निरयो पञ्जायति, तिरच्छानयोनि पञ्जायति, पेत्तिविसयो पञ्जा-यति, या वा पनञ्जा पि काचि दुःगतियो ।

मितिवधं स्रो, चुन्द, कायेन सोचेय्यं होति; चतुिब्बधं
 वाचाय सोचेय्यं होति; तिविधं मनसा सोचेय्यं होति ।

६. "कथं, च" चुन्द, तिविधं कायेन सोचेय्यं होति ? इध, चुन्द, एकच्चो पाणातिपातं पहाय पाणातिपाता पटिविरतो होति निहित-दण्डो निहितसत्यो, लज्जी दयापन्नो, सब्बपाणभूतहितानुकम्पी बिहरित ।

"अदिकादानं पहाय, अदिकादाना पटिविस्तो होति । यं तं परस्स परिवित्तपुकरणं गामगतं वा अरञ्जगतं वा, न तं अदिकं 25 येथ्यसङ्गतं आदाता होति ।

"कामेसुमिच्छाचार पहाय, कामेसुमिच्छाचारा पटिविरतो होति या ता मातुरिक्खता पितुरिक्खता मातापितुरिक्खता भातुरिक्खता भाति भणिनिरिक्खता जातिरिक्खता गोत्तरिक्खता वस्मरिक

१-१. प्रतुषि चेव - स्था॰ । २. तुमाति होति - स्था॰ । ३. च - म॰ मोस्बके तथा ।

10

B. 477

R. 268

सपरिदण्डा अन्तमसो मालागुळपरिक्खिता पि, तथारूपासु न चारित्तं आपण्जिता होति । एवं सो, चुन्द, तिविधं कायेन सोचेय्यं होति ।

१०. "क्यं च, चुन्द, चतुब्बिधं वाचाय सोचेय्यं होति ? इष, चुन्द, एकच्चो मुसाबादं पहाय मुसाबादा पटिविरतो होति । सभग्गतो व परिसम्पतो वा जातिमञ्ज्ञगतो वा पूगमञ्ज्ञगतो वा राजकुलमञ्ज्ञगतो वा प्रमिनीतो सिक्खपुद्वो — 'एहम्भो पुरिस, यं जानासि तं वदेही' ति, सो प्रजानं वा आह 'न जानामी' ति, ज्ञपस्सं वा आह 'न पस्तामी' ति, परसं वा आह 'पस्तामी' ति । इति प्रसहेतु वा परहेतु वा प्रामिसिकिञ्चनसहेतु वा न सम्पजानमुसा भासिता होति ।

"पिसुणं वाचं पहाय पिसुणाय वाचाय पटिविरतो होति – न इतो सुत्वा अमुत्र अक्खाता इमेसं भेदाय, न अमुत्र वा सुत्वा इमेसं श्रक्खाता अमूसं भेदाय। इति भिन्नानं वा सन्धाता सहितानं वा अनुप्पदाता समग्गारामो समग्गरतो समग्गनन्दी समग्गकरींण वाचं भासिता होति।

"फरसं वाचं पहाय फरसाय वाचाय पटिविरतो होति । या 15 सा वाचा नेला कण्णसुखा पेमनीया हदयङ्गमा पोरी बहुजनकन्ता बहुजन-मनापा, तथारूपि वाचं भासिता होति ।

"सम्फ्रप्पलापं पहाय सम्फ्रप्पलापा पटिविरतो होति कालवादी मूतवादी श्रत्यवादी धम्मवादी विनयवादी; निधानवित वाचं भासिता होति कालेन सापदेसं परियन्तवित श्रत्यसंहितं । एवं लो, चुन्द, चतुब्बिधं 20 वाचाय सोचेय्यं होति ।

११. "कथं च, चुन्द, तिविधं मनसा सोचेय्यं होति ? इघ, चुन्द, एकच्चो अनिभज्झालु होति । यं तं परस्स परवित्तूपकरणं तं अनिभज्झिता होति – 'श्रहो वत यं परस्स तं ममस्सा' ति ।

"अन्यापन्निनतो होति अप्पदुटुमनसङ्कप्पो - 'इमे सत्ता अवेरा 25 होन्तुं अन्यापज्ज्ञा, अनीषा सुखी अत्तानं परिहरन्तुं ति ।

"सम्मादिट्ठको होति अविषरीतदस्सनो – 'अस्यि दिसं, अस्यि यिट्ठं, अस्यि द्वारं, अस्य सुकटदुक्कटानं कम्मानं फलं विपाको, अस्य अयं लोको, अस्यि प्रता, अस्य पिता, अस्य सत्ता औषपातिका, अस्य स्ता औषपातिका, अस्य लोके समण्डाहाणा सम्मण्यति सम्मापिटपन्ना

१. सी०, स्या० रो० पोत्यकेमु नत्यि ।

10

B 478

ये इमं च लोकं परं च लोकं सयं ग्रमिञ्जा सिन्धिकत्वा पवेदेन्ती' ति । एवं खो, चुन्द, तिविधं मनसा सोचेय्यं होति ।

१२. "इमे लो, चुन्द, दस कुसलकम्मपथा ।' इमेहि लो, चुन्द, दसिंह कुसलेहि कम्मपयेहि समन्नागतो कालस्सेव उद्गृहन्तो व सयनम्हा पर्याव चे पि भ्रामसति, सुचिम्रेव होति; नो चे पि पर्याव भ्रामसति, अ सुचिम्रेव होति ।

"ग्रल्लानि चे पि गोमवानि ग्रामसति, सुचियेव होति; नो चे

पि ग्रल्लानि गोमयानि ग्रामसति, सुचियेव होति ।

"हरितानि चे पि तिणानि श्रामसति, सुचियेव होति; नो चे पि हरितानि तिणानि श्रामसति, सुचियेव होति ।

"ग्रामेंग चे पि परिवरित, सुवियेव होति; नो चे पि ग्रामेंग परिवरित, सुवियेव होति।

"पञ्जितको चे पि श्रादिच्चं नमस्सति, सुचियेव होति; नो चे पि पञ्जितको ब्रादिच्चं नमस्सति, सुचियेव होति ।

"सायतितयकं चे पि उदकं घोरोहित, सुचियेव होति; नो चे 15 पि सायतितयकं उदकं घोरोहित, सुचियेव होति । तं किस्स हेतु ? इमे, चुन्द, दस कुसलकम्मपथा सुचियेव होन्ति सुचिकरणा च ।

"इमेसं पन, चुन्द, दसम्रं कुसलानं कम्मपथानं समन्नागमनुहेतु देवा पञ्ञायन्ति, मनुस्सा पञ्जायन्ति, या वा पनञ्जा पि काचि सुगतियो" ति ।

१३. एवं वृत्ते चृत्वो कम्मारपुत्तो भगवन्तं एतदवीच – "प्रश्नि-क्कन्तं, भन्ते ... पे o... उपासकं मं, भन्ते, भगवा धारेषु ग्रज्जतन्गे पाणुपेतं सरणं गर्तं" ति ।

११. जाणुस्सोणिसुसं

 श्रथ खो जाणुस्सोणि ब्राह्मणो येन भगवा तेनुपसङ्कृमि;
 उपसङ्कृमित्वा भगवता सर्वि सम्मोदि । सम्मोदनीयं कयं सारणीयं 25 वीतिसारत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो जाणुस्सोणि ब्राह्मणों भगवन्तं एतदवोच —

१--१. सुगति होति - स्या०। प्र•४-४१

B 479

R 270

20

२. "मयमस्य, भो गोतम, बाह्यणा नाम । दानानि देम, सद्धानि करोम - 'इदं दानं पेतानं आतिसालोहितानं उपकप्पत्, इदं दानं पेता ञातिसालोहिता परिमञ्जन्तु ति । किन्त्र तं, भी गोतम, दानं पेतानं आतिसालोहितानं उपकप्पति; कच्चि ते पेता आति-

क सालोहिता तं दानं परिभुञ्जन्ती' ति ? "ठाने खो, ब्राह्मण, उपकप्पति, नो श्रद्धाने" ति ।

"कतमं पन', भो गोतम, ठानं, कतमं अट्ठानं" ति ?

 "इघ. ब्राह्मण, एकच्चो पाणातिपाती होति, श्रदिश्नादायी होति, कामेसूमिच्छावारी होति, मुसावादी होति, पिस्णवाची होति, 10 फरसवाचो होति, सम्फप्पलापी होति, अभिज्ञाल होति, ब्यापन्नचित्तो होति, मिच्छादिद्विको होति । सो कायस्स भेदा परं मरणा निरयं उप-पज्जित । यो नेरियकानं सत्तानं म्राहारो, तेन सो तत्थ यापेति, तेन सो तत्थ तिट्रति । इदं पि बो, ब्राह्मण, ब्रट्सनं यत्थ ठितस्स तं दानं न उपकप्पति ।

४. "इघ पन, ब्राह्मण, एकच्चो पाणातिपाती ... पे०... मिच्छा-दिट्टिको होति । सो कायस्स भेदा परं मरणा तिरच्छानयोनि उपपज्जित । यो तिरच्छानयोनिकानं सत्तानं ब्राहारो, तेन सो तत्य यापेति. तेन सो तत्यु तिद्रति । इदं पि स्त्रो, ब्राह्मण, श्रद्वानं यत्थ ठितस्स तं दानं न उपकर्णात ।

थ. "इध पन, ब्राह्मण, एकच्चो पाणातिपाता पटिविरतो होति. श्रविन्नादाना पटिविरतो होति, कामेसुमिच्छाचारा पटिविरतो होति, मुसावादा पटिविरतो होति, पिसुणाय वाचाय पटिविरतो होति. फरु-साय वाचाय पटिविरतो होति, सम्फल्पलापा पटिविरतो होति, भ्रन-भिज्झालु होति, ग्रन्यापन्नचित्तो होति, सम्मादिद्विको होति । सो कायस्स 25 भेदा पर मरणा मनुस्सानं सहस्यतं उपपञ्जति । यो मनुस्सानं श्राहारो, तेन सो तत्य यापेति, तेन सो तत्य तिद्रति । इदं पि खो, ब्राह्मण, ब्रद्धानं यत्य ठितस्स तं दानं न उपकप्पति ।

६. "इघ पन, ब्राह्मण, एकच्चो पाणातिपाता पटिविरतो होति ... पे सम्मादिट्टिको होति । सो कायस्स भेदा परं भरणा देवानं

१. कतमञ्च पन -सी०,री०, कतम -स्या०। २. स्या० पोत्यके नत्यि।

R 271

सहब्बतं उपपज्जिति । यो देवानं धाहारो, तेन सो तत्य यापेति, तेन सो तत्य तिट्ठति । इदं पि, ब्राह्मण, ब्रट्ठानं यत्य ठितस्स तं दानं उप-कप्पति ।

- ७. "इम पन, ब्राह्मण, एकच्चो पाणातिपाती होति ... पे०...
 भिच्छादिट्टिको होति । सो कायस्स भेदा पर मरणा पेत्तिविसयं उपपज्जति । यो पेत्तिवेसियकानं सत्तानं भ्राहारो, तेन सो तत्य यापेति, तेन
 सो तत्य तिट्टिति, यं वा पनस्स इतो अनुप्यवेच्छन्ति भित्ताभच्चा वा
 ज्ञातिसालोहिता वा, तेन सो तत्य यापेति, तेन सो तत्य तिट्टिति । इदं
 खो, ब्राह्मण, ठानं यत्य ठितस्स तं दानं उपकप्पती" ति ।
- स. "सचे पन, भो गोतम, सो पेतो व्यातिसालोहितो तं ठानं 10 भ्रमपपन्नो होति, को तं दानं परिभञ्जती" ति ?

"श्रञ्बे पिस्स, ब्राह्मण, पेता जातिसालोहिता तं ठानं उपपन्ना होन्ति, ते तं दानं परिभुज्जन्ती" ति ।

६. "सचे पन, भो गोतम, सो चेव पेतो ञातिसालोहितो तं ठानं अनुपपन्नो होति अञ्झे पिस्स ञातिसालोहिता पेता तं ठानं 15 अ. 480 अनुपपन्ना होन्ति, को तं दानं परिसुञ्जती" ति ?

"अट्टानं को एतं, ब्राह्मण, अनवकासो यं तं ठानं विवित्तं अस्स इमिना दीघेन अद्धना यदिवं पेतेहि आतिसालोहितेहि । अपि च, ब्राह्मण, दायको पि अनिष्फलो" ति ।

"ब्रह्माने पि भवं गोतमो परिकप्पं वदती" ति ?

१०. "श्रद्वाने पि खो श्रहं, ब्राह्मण, परिकप्पं वदामि । इष, ब्राह्मण, एकच्चो पाणातिपाती होति, श्रदिश्रादायी होति, कामसुमिच्छा-चारी होति, मुसावादी होति, पिसुणवाचो होति, फरुसवाचो होति, सम्फप्पलापी होति, श्रभिज्ञ्ञालु होति, व्यापश्रचित्तो होति, मिच्छा-दिट्टिको होति; सो दाता होति समणस्य वा ब्राह्मणस्य वा श्रश्नं पानं 23 बत्खं यानं मालागन्धविलेपन सम्यापसपदीपेय्यं । सो कायस्य भेदा परं मरणा हत्थीनं सहस्यतं उपपञ्चति । सो तत्थ लाभी होति श्रश्नस्य पानस्स मालानानालङ्कारस्य ।

न उपकप्पति – सी०, स्था०, री० । २-२. मिता वा ग्रमच्या वा ञाती वा साली-हिता – सी०, री० । ३. फरसायायो – सी०, री० । ४. मालागन्यं विलेपनं – स्था० ।

"यं लो, ब्राह्मण, इव पाणातिपाती ध्रविश्रावायी कामेशुमिच्छा-चारी युताबादी पिसुणवाचो फरुसवाचो सम्फप्पलापी ध्रमिज्ञ्ञालु ब्यापश्रचित्तो मिच्छाविद्विको, तेन सो कायस्स भेदा परं मरणा हत्वीनं सहब्यतं उपपञ्जति । यं च लो सो दाता होति समणस्स वा ब्राह्मणस्स व स्नां पानं वत्थं यानं मालागन्यविलेपनं सेथ्यावसवपदीपेय्यं, तेन सो तत्य लाभी होति अन्नस्स पानस्स मालानानालङ्कारस्स ।

११. "इध पन, ब्राह्मण, एकच्चो पाणातिपाती होति ... पे०... मिच्छादिट्ठिको होति । सो दाता होति समणस्स ना ब्राह्मणस्स ना प्रमं पानं वत्यं यानं मालागन्धविलेपनं सेय्यावसयपदीपेय्यं । सो कायस्स 10 भेदा परं मरणा धस्सानं सहस्थतं उपपज्जति ... पे०... गुन्नं सहस्थतं उपपज्जति ... पे०... गुन्नं सहस्थतं उपपज्जति । सो तत्य लाभी होति धन्नस्स पानस्स मालानानालङ्कारस्स ।

B 481, R. 272 "यं खो, बाह्मण, इघ पाणांतिपाती ...पेंo... भिक्छाविद्विको, तेन सो कायस्य भेदा परं परं मरणा कुक्कुरानं सहब्यतं उपपञ्जति । 15 यं च खो सो दाता होति समणस्स वा बाह्मणस्स वा अन्नं पानं बत्यं यानं मालागन्यविलेपनं सेय्यावस्थपदीपेय्यं, तेन सो तत्य लाभी होति प्रन्नस्स पानस्स मालानागलक्कारस्स ।

१२. "इघ पन, ब्राह्मण, एकच्चो पाणातिपाता पटिविरतो होति ... पे०... सम्माविट्टिको होति । सो दाता होति समणस्स वा 20 ब्राह्मणस्स वा अन्न पानं बत्यं यानं मालागन्यविलेपनं सेव्यावसथपदीपेय्यं । सो कायस्स भेदा परं मरणा मनुस्तानं सहस्यतं उपपज्जति । सो तत्य लाभी होति मानुसकानं पञ्चन्नं कामगुणानं ।

"यं खो, ब्राह्मण, इध पाणातिपाता पटिविरतो होति ... पे०... सम्माविट्ठिको, तेन सो कायस्स मेदा परं मरणा मनुस्सानं सहस्यतं उप-25 पज्जित । यं च खो सो दाता होति समणस्स वा ब्राह्मणस्स वा अश्वं पानं वत्यं यानं मालागन्धविलेपनं सेट्यावसथपदीपेट्यं, तेन सो तत्य लाभी होति मानुसकानं पञ्चन्नं कामगुणानं ।

१३. "इघ पन, बाह्मण, एकच्चो पाणातिपाता पटिबिरतो होति ... पे०... सम्माधिट्ठको होति । सो दाता होति समणस्स वा १० बाह्मणस्स वा मन्नं पानं वत्यं यानं मालायन्धविलेपनं सेट्यावसथपदीपेच्यं । सो कायस्स भेदा परं मरणा देवानं सहस्यतं उपपण्जति । सौ तत्व लाभी होति दिब्बानं पञ्चम्नं कामगणानं ।

R. 273

"यं खो, ब्राह्मण, इघ पाणातिपाता पटिविरतो होति ... पे०... सम्मादिट्ठिको, तेन सो कायस्स भेदा परं मरणा देवानं सहब्यतं उप-पण्जाति। यं च खो सो दाता होति समणस्स वा ब्राह्मणस्स वा अक्षं पानं अबत्यं यानं मालागन्यविलेपनं सेन्यावसथपदीपेय्यं, तेन सो तत्य लाभी होति दिब्बानं पञ्चक्षं कावसुणानं । अपि च, ब्राह्मण, दायको पि अनिप्फलो" ति ।

१४. "अच्छरियं, भो गोतम, अब्भुतं, भो गोतम! यावञ्चितं, भो गोतम, अलमेव दानानि दात्, अलं सद्धानि कात्, यत्र हि नाम 10 8.482 दायको पि प्रनिप्फलो" ति ।

"एवमेतं, ब्राह्मण^{*}, दायको पि हि, ब्राह्मण, धनिष्फलो'' ति । "ग्रभिक्कन्तं, भो गोतम, ग्रभिक्कन्तं, भो गोतम ... पे०... उपासकं मंभवं गोतमो घारेतु श्रज्जतको पाणुपेतं सरणं गतं'' ति । जाणस्वोणिकको सत्तरसमें।

१८. साधुवग्गो

१. साषुसुत्तं

- १. "माघुं च वो, भिक्खवं, देसेस्सामि असाघुं च। तं सुणाय, 15 साघुकं मनिस करोय; मासिस्सामी" ति । "एवं, अन्ते" ति खो तं 2.2 भिक्ख् भगवतो पच्चस्सोसुं । भगवा एतदबोच —
- १. "कतमं न, भिन्तवं, ग्रसाघृ ? पाणातिपातो, ग्रदिघादानं, कामेसुमिच्छाभारो, मुसाबादो, पिसुणा बाचा, फरुसा बाचा, सम्फप्पलापो, ग्रभिज्झा, व्यापादो, मिच्छ।दिट्ठि – इदं बुच्वति, भिन्छवं, ग्रसाघृ ।
- ३. "कतमं च, भिक्सवे, साषु ? पाणातिपाता वेरमणी, ब्रदिक्षा-दाना वेरमणी, कामेसुभिच्छाचारा वेरमणी, मुसावादा वेरमणी, पिसुणाय वाचाय वेरमणी, फरुसाय वाचाय वेरमणी, सम्फप्पलापा

१. बाह्यण एवमेतं ब्राह्मण - सी०, स्वा० ।

बेरमणी, अनिभज्झा, अव्यापादो, सम्मादिष्टि - इदं बुज्बति, भिक्खबे, साध्" ति ।

२. बरियधम्मयुत्तं

१. "अरियधम्मं च बो, भिक्खवे, देसेस्सामि अनरियधम्मं च । तं सुणाय ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, अनरियो धम्मो ? पाणातिपातो 5 ... पे०... मिच्छादिट्टि – अयं वृच्चति, भिक्खवे, अनरियो धम्मो ।

२. "कतमो च, भिक्खवे, श्ररियो धम्मो ? पाणातिपाता वेरमणी ... पे०... सम्मादिट्ठि – अयं वुच्चति, भिक्खवे, श्ररियो धम्मो" ति ।

३. कुसलसुतं

B. 485 १. "कुसलं च बो, भिक्खवे, देसेस्सामि श्रकुसलं च । तं 10 सुणाय ... पे०... कतमं च, भिक्खवे, श्रकुसलं ? पाणातिपातो ... पे०... मिच्छादिट्टि – इदं बुच्चति, भिक्खवे, श्रकुसलं ।

२. "कतमं च, भिक्खवे, कुसलं ? पाणातिपाता वेरमणीपे०... सम्मादिष्टि – इदं वुच्चति, भिक्खवे, कुसलं" ति ।

४. ग्रत्यसूत्तं

१. "प्रत्यं च वो, भिक्सवे, देसेस्सामि धनत्यं च। तं सुणाय 15 ... पे०... कतमो च, भिक्सवे, धनत्यो ? पाणातिपातो ... पे०... मिच्छा-दिट्टि — ग्रयं वृच्वति, भिक्सवे, धनत्यो ।

२. "कतमो च, भिक्सवे, अत्यो ? पाणातिपाता वेरमणी ... पे०... सम्मादिट्टि – अयं वृज्वति, भिक्सवे, अत्यो 'ति ।

५. वम्मसुत्तं

१. "धम्मं च बो, भिक्खबे, देसेस्सामि प्रधम्मं च । तं सुणाथ 20 ... पे०... कतमो च, भिक्खबे, प्रधम्मो ? पाणातिपातो ... पे०... मिच्छादिट्ठि – अयं बुच्चति, भिक्खबे, प्रधम्मो ।

२. "कतमो च, भिक्सवे, धम्मो ? पाणातिपाता वेरमणी ... पेo... सम्मादिट्ट – ग्रयं बुच्चित, भिक्सवे, धम्मो" ति ।

६. बासवसुत्तं

- "सासवं च वो, भिक्खवे, धम्मं देवेस्सामि ध्रनासवं च ।
 मुणाथ ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, सासवो धम्मो ? पाणाति-पातो ... पे०... मिच्छादिष्टि – ध्रयं बुच्चित, भिक्खवे, सासवो ।
- २. "कतमो च, भिक्खवे, धनासवो धम्मो ? पाणातिपाता वेरमणी ... पे०... सम्मादिष्ठि भ्रयं वृच्चित, भिक्खवे, भ्रनासवो धम्मो" ति ।

७. वज्जसुत्तं

- १. "सावज्यं च वो, भिक्खवे, धम्मं देसेस्सामि अनवज्यं 10 D. 484 च । तं सुणाय ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, सावज्यो धम्मो ? पाणा-तिपातो ... पे०... मिच्छादिट्टि — ग्रयं वुच्चति, भिक्खवे, सावज्यो धम्मो ।
- २. "कतमो च, भिक्खबे, अनवज्जो धम्मो ? पाणातिपाता वेरमणी ... पे०... सम्मादिट्टि – अयं बुच्चिति, भिक्खबे, अनवज्जो 15 धम्मो" ति ।

द. तपनीयसत्तं

- १. "तपनीयं च बो, भिक्खबे, धम्मं देसेस्सामि धतपनीयं च । तं सुणाथ ... पे०... कतमो च, भिक्खबे, तपनीयो धम्मो ? पाणाति-पातो ... पे०... मिच्छादिट्टि – अयं बच्चित, भिक्खबे, तपनीयो धम्मो ।
- २. "कतमो च, भिक्खबे, अतपनीयो घम्मो ? पाणातिपाता 20 बेरमणी ... पे०... सम्मादिट्टि – अयं बुच्चिति, भिक्खबे, अतपनीयो घम्मो" ति ।

P. 485

६. ग्राचयगामिसुत्तं

- १. "ब्राचयर्गामि" च वो, भिक्खवे, धम्मं देसेस्सामि ध्रपचय-गामि च । तं सुणाय ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, ब्राचयगामी धम्मो ? पाणातिपातो ... पे०... मिच्छादिट्ठि – अयं वृच्वति, भिक्खवे, ब्राचय-गामी धम्मो ।
- R.277 5 . २. "कतमो च, भिक्खवे, अपचयगामी धम्मो ? पाणाति-पाता वेरमणी ... पे०... सम्मादिट्ठि – अयं बुच्चिति, भिक्खवे, अपचयगामी धम्मो" ति ।

१०. दुक्लद्रयसुत्तं

- १. "दुक्खुद्रयं 'व बो, भिक्खबे, धम्मं देसेस्सामि सुखुद्रय च । तं मुजाथ ... पे०... कतमो व, भिक्खबे, दुक्खुद्रयो धम्मो ? पाणातिपातो 10 ... पे०... मिच्छादिट्टि – ग्रयं बुच्चिति, भिक्खबे, दुक्खुद्रयो धम्मो ।
 - २. "कतमो च, भिक्खवे, सुखुद्रयो धम्मो ? पाणातिपाता वेरमणी ... पे०.. सम्मादिट्टि – अयं वुच्वति, भिक्खवे, सुखुद्रयो धम्मो" ति ।

११. विपाकसुत्तं

- "दुक्विवपाकं च वो, भिक्खवे, धम्मं देसेस्सामि सुखविपाकं
 च । तं सुणाय ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, दुक्विवपाको धम्मो ?
 पाणातिपातो ... पे०... मिच्छादिट्ठि ग्रयं बुच्चित, भिक्खवे, दुक्खविपाको धम्मो ।
- २. "कतमो न, भिन्छवे, मुखविपाको बम्मो ? पाणातिपाता वेरमणी ... पे०... सम्मादिष्टि – अयं वुच्चति, भिन्छवे, सुखविपाको 20 धम्मो" ति ।

साधुवन्गी बद्रारसमी।

१. भाजयपगामि - रो० ।

. १६. अरियमग्गवम्गो

१. स्ररियमगगसूत्तं

१. "प्ररियममां च वो, भिक्सवे, देसेस्सामि प्रनिरयममां च । तं सुणाच ...पे०... कतमो च, भिक्सवे, प्रनिरयो ममा ? पाणातिपातो ...पे०... मिच्छादिट्ठि – ध्रयं वुच्चति, भिक्सवे, प्रनिरयो ममा ।

२. "कतमो च, भिक्खवे, ग्ररियो मस्यो ? पाणातिपाता व वेरमणो ... पे०... सम्मादिष्टि — ग्रयं वुच्चति, भिक्खवे, ग्ररियो मस्यो" ति ।

२. कण्हमगगमुत्तं

 "कण्हममां च वो, भिक्खवे, देसेस्सामि सुक्कममां च । तं सुणाय ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, कण्हो मम्मो ? पाणातिपातो ... पे०... मिच्छादिट्रि – ग्रयं वृच्वति, भिक्खवे, कण्हो मम्मो ।

२. "कतमो च, भिक्खवे, सुक्को मन्गो ? पाणातिपाता वेरमणी ... पेo... सम्मादिष्टि – प्रयं बुच्चित, भिक्खवे, सुक्को मन्गो" ति ।

३. सद्धम्मसुत्तं

१. "सद्धम्मं च वो, भिक्खवे, देसेस्सामि श्रसद्धम्मं च । तं सुणाथ ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, ग्रसद्धम्मो ? पाणातिपातो ... पे०... मिच्छादिद्वि – ग्रयं वुच्चति, भिक्खवे, ग्रसद्धम्मो ।

२. "कतमो च, भिक्खवे, सद्धम्मो ? पाणातिपाता वेरमणी ...पेo... सम्मादिष्टि – ग्रयं बुच्चित, भिक्खवे, सद्धम्मो" ति ।

४. सप्पुरिसवम्मसुत्तं

#0X-X5

१. "सप्पुरिसधम्मं च वो, भिक्खवे, देतेस्सामि धसप्पुरिस- १.. 279 धम्मं च । तं सुणाथ ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, प्रसप्पुरिसधम्मो ? पाणातिपातो ... पे०... भिच्छादिट्ठि – ग्रयं वुच्चति, भिक्खवे, 20 असप्पुरिसधम्मो ।

२. "कतमो च, शिक्खवे, सप्पुरिसधम्मो ? पाणातिपाता वेरमणी ...पे०... सम्मादिष्टि – ग्रयं वुच्चति, शिक्खवे, सप्पुरिस-धम्मो" ति ।

४. उप्पादेतव्यथम्मसूतं

- १. "उप्पादेतब्बं च वो, भिक्सवे, धम्मं देसेस्सामि न उप्पादे-5 तब्बं च । तं सुणाय ... पे०... कतमो च, भिक्सवे, न उप्पादेतब्बो धम्मो ? पाणातिपातो ... पे०... मिच्छादिट्टि – प्रयं वुच्चति, भिक्सवे, न उप्पादेतब्बो धम्मो ।
- २. "कतमो च, भिक्खवे, उप्पादेतब्बो धम्मो ? पाणातिपाता बेरमणी ... पे०... सम्मादिट्टि – अयं बुच्चित, भिक्खवे, उप्पादेतब्बो 10 धम्मो" ति ।

"व्यापादेतब्बं च वो, भिक्तवं, घम्मं देसेस्सामि प्रव्यापादे-तब्बं च । तं सुणाथ ... पे०... कतमो च, भिक्तवं, प्रव्यापादेतब्बो घम्मो ? पाणातिपातो ... पे०... भिच्छादिट्टि – धयं बुच्चित, शिक्तवं, प्रव्यापादेतब्बो घम्मो ।

"कतमो च, भिनखने, व्यापादेतब्बो धम्मो ? पाणातिपाता नेरमणी ...पे०... सम्मादिष्टि – ग्रयं नुच्चति, भिनखने, व्यापादेतब्बो धम्मो" ति ।

६. ग्रासेवितव्यथम्मसूत्तं

 "आसेवितव्यं च नो, भिन्छनं, धम्मं देसेस्सामि नासेवितव्यं च । तं सुणाय ... पे०... कतमो च, भिन्छनं, नासेवितव्यं धम्मो ?
 पाणातिपातो ... पे०... भिच्छादिट्ट – ग्रयं बुच्चित, भिक्छनं, नासेवि-तव्यो धम्मो ।

२. "कतमो च, भिक्खवे, ग्रासेवितब्बो घम्मो ? पाणाति-पाता वेरमणी ...पे०... सम्मादिट्टि – ग्रयं वुच्वति, भिक्खवे, ग्रासेवितब्बो घम्मो" ति ।

^{*- •} प्रयं पाठो सी०, स्या०, रो० पोत्चकेयु न दिस्सति ।

७. भावेतव्ययम्मसूतं

- १. "भावेतब्बं च वो, भिक्सवे, धम्मं बेसेस्सामि न भावेतब्बं च। तं सुणाय ... पे०... कतमो च, भिक्सवे, न भावेतब्बो धम्मो ? पाणातिपातो ... पे०... मिच्छादिट्टि – धयं वुच्चति, भिक्सवे, न भावेतब्बो धम्मो ।
- २. "कतमो च, भिक्खने, भानेतब्बो घन्मो ? पाणातिपाता व वेरमणी ...पे०... सम्मादिट्टि – अयं वुच्चति, भिक्खने, मानेतब्बो घन्मो" ति ।

द. बहुलीकातब्बसुत्तं

- "बहुलीकातब्बं च बो, मिक्खबं, घम्मे देसेस्सामि न बहुली-कातब्बं च । तं सुणाच ... पे०... कतमो च, मिक्खबं, न बहुलीकातब्बो घम्मो ? पाणातिपातो ... पे०... मिच्छादिहि – घयं बुच्चित, मिक्खबं, 10 न बहुलीकातब्बो धम्मो ।
- २. "कतमो च, भिक्सवे, बहुलीकातब्बो धम्मो? पाणाति-पाता वेरमणी ...पे०... सम्मादिष्टि – अयं वुच्चति, भिक्सवे, बहुली-कातब्बो धम्मो" ति ।

६. अनुस्सरितव्यमुत्तं

- १. "ब्रनुस्सरितन्त्रं च वो, प्रिक्खने, धम्मे देसेस्सामि नानुस्सरित- 15 तब्बं च । तं सुणाय ... पे०... कतमो च, मिक्खने, नानुस्सरितन्त्रो धम्मो ? पाणातिपातो ... पे०... मिच्छादिट्टि – प्रयं बुच्चित, भिक्खने, नानुस्सरितन्त्रो धम्मो ।
- २. "कतमो च, भिक्खवे, प्रनुस्सरितब्बो धम्मो ? पाणाति-पाता बेरमणी ... पे०... सम्मादिष्ट्रि – अयं बुच्चित, भिक्खवे, प्रनुस्सरि- 20 तब्बो धम्मो" ति ।

१०. सच्छिकातम्बसूतं

१. "सिन्द्रिकातकां च वो, भिक्सवे, घम्मं देसेस्सामि न ह. 281 सिन्द्रिकातकां च। तंसुणादा ... पे०... कतमो च, भिक्सवे, न सिन्द्रि-

कातब्बो धम्मो ? पाणातिपातो ...पे०... मिच्छादिष्टि - ग्रयं वुच्चति, भिक्खवे, न सच्छिकातब्बो धम्मो ।

२. "कतमो च, भिक्सवे, सच्छिकातब्बो धम्मो ? पाणाति-पाता वेरमणी ... के... सम्मादिट्टि – अयं वुच्चति, भिक्सवे, इ. सच्छिकातब्बो धम्मो" ति ।

ग्ररियममावम्गो कनवीसतिमो ।

२०. अपरपुग्गलवग्गो

१-१२. नसेवितब्बादिसुत्तानि

 "दसहि, भिक्कवे, धम्मेहि समन्नागतो पुग्गलो न सेवितब्बो । कतमेहि दसहि ? पाणातिपाती होति, श्रादिन्नादायी होति, कामेपु-मिच्छाचारी होति, मुसावादी होति, पिसुणवाचो होति, फरसवाचो होति, सम्कप्पतापी होति, श्रीभञ्जालु होति, ब्यापन्नचित्तो होति, मिच्छा-।० दिद्विको होति – इमेहि खो, भिक्खवे, दसहि धम्मेहि समन्नागतो पुग्गलो न सेवितब्बो ।

"दसिंह, भिक्खवं, धम्मेहि समझागतो पुग्गलो सेवितब्बो ।
कतमेहि दसिंह ? पाणातिपाता पटिविरतो होति, ब्रदिन्नादाना पटिविरतो होति, कामेसुमिच्छाचारा पटिविरतो होति, मुसाबादा पटिविरतो

३. १३ होति, पिमुणाय वाचाय पटिविरतो होति, फरुसाय वाचाय पटिविरतो
होति, सम्मप्पलापा पटिविरतो होति, अनिभन्नालु होति, प्रव्यापमचित्तो होति, सम्मादिंदुको होति – इमेहि खो, भिक्खवं, दसिंह धम्मेहि
समन्नागतो पुग्गलो सेवितब्बो"।

२-११. "दसहि, भिक्खवे, धर्मोह समन्नागतो पुग्गको न 20 मजितब्बो ... पं०... मजितब्बो ... न पयिहपासितब्बो ... प्रिक्पासि-तब्बो ... न पुज्जो होति ... पुज्जो होति ... न पासंसो होति ... पासंसो होति ... मगारवो होति ... गारवो होति ... अप्पतिस्सो होति ... सप्प-तिस्सो होति ... न मारवो होति ... मारापको होति ... न विसुज्झति

१ सगरवो – सी॰, स्था॰, रो॰। २ प्रप्यतिस्खो –सी॰, स्था॰,रो॰। ३. सप्प-तिस्खो – सी॰, स्था॰, रो॰।

... विसुज्झति ... मानं नाधिभोति ... मानं ग्रधिभोति ... पञ्जाय न बहुति ... पञ्जाय बहुति ... पे०... पुमालो सेवितब्बो" ।

१२. "दसहि, भिक्लवे, घम्मेहि समन्नागतो पुग्गलो बहुं प्रपुञ्ञां पसवित ... बहं पुञ्ञां पसवित । कतमेहि दसिह ? पाणातिपाताः परिविरतो होति, ग्रदिन्नादाना परिविरतो होति, कामेसुमिच्छाचारा 5 पटिविरतो होति, मसावादा पटिविरतो होति, पिसुणाय वाचाय पटि-विरतो होति, फइसाय वाचाय पटिविरतो होति, सम्फप्पलापा पटिविरतो होति, अनभिज्ञालु होति, अब्यापन्नचित्तो होति, सम्मादिद्विको होति -इमेहि खो, भिक्खवे, दसहि धम्मेहि समन्नागतो पुग्गलो बहुं पुञ्ञां पसवती'' ति ।

> भपरपूमालवमा। बीसतिमो । चतत्थो पण्णासको समत्तो ।

२१ करजकायवग्गो

१. पठमनिरयसग्गसूत्तं

१. "दसिंह, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो यथाभतं निक्खित्तो एवं निरये । कतमेहि दसहि ? इध, भिक्खवे, एकच्चो पाणातिपाती होति लुद्दो लोहितपाणि हतपहते निविद्वो ग्रदयापन्नो सब्बपाणभूतेसु ।

२. "म्रदिन्नादायी होति । यं तं परस्स परिवत्तपकरणं गामगतं वा भरञ्ञागतं वा, तं भदिन्नं थेय्यसङ्खातं भादाता होति ।

३. "कामेसूमिच्छाचारी होति । या ता मातूरिक्खता पितु-रिक्खता मातापित्रिक्खता भात्रिक्खता भगिनिरिक्खता आति-रिकटना गोलरिक्यता धरमरिक्यता संसाधिका संपरिदण्हा ग्रान्तमस्रो मालागुळपरिक्खिता पि, तथारूपासु चारित्तं आपिज्जिता होति ।

४. "मुसावादी होति । सभग्गतो वा परिसग्गतो वा ज्ञाति- 20 मज्झगतो वा पूगमज्झगतो वा राजकुलमज्झगतो वा ग्रभिनीतो सक्खि-पुट्टो - 'एहम्भी पुरिस, यं जानासि तं वदेही' ति, सो ग्रजानं वा ग्राह 'जानामी' ति, जानं वा माह 'न जानामी' ति, मपस्सं वा माह 'पस्सामी'

10

१. नामिहोति - सी॰ । २. परवित्तपकरणं - स्था॰ । ३. समागती - सी॰, रो० ।

ति, पस्सं वा ब्राह 'न पस्सामी' ति । इति ब्रतहेतु वा परहेतु वा श्रामिस-किञ्चिक्सहेतु वा सम्पजानमुसा भासिता होति ।

- "पिसुणवाची होति इतो सुत्वा अमुत्र प्रक्खाता इमेसं श्रेवाय, अमुत्र वा सुत्वा इमेसं अक्खाता अमूसं भेदाय । इति समग्गानं वा भेता श्रिक्षानं वा अनुष्यवाता वग्गारामी वग्गरतो वग्गनन्दी, वग्ग-कर्राण वाचं भासिता होति ।
 - ६. "फरसवाचो होति या सा वाचा ग्रण्डका कक्कसा पर-कटुका पराभिसण्यनी कोघसामन्ता श्रसमाधिसंवत्तनिका, तथारूपि' वाचं आसिता होति ।
- 9. 69 10 ७. "सम्फ्रम्पलापी होति अकालवादी अभूतवादी अनत्यवादी अधम्मवादी प्रविनयवादी, अनियानवाँत वाचं भासिता होति अकालेन अन्ययंत्रीं अपियानवाँत अनत्ययंत्रितं ।
 - -- "अभिज्ञालु होति । यं तं परस्स परिवक्तूपकरणं तं
 अभिज्ञिता होति 'अहो वत यं परस्स तं मम अस्सा' ति ।
 - 15 ६. "ब्यापन्नचित्तो होति पदुदुमनसङ्कप्पो 'इमे सत्ता हञ्ञान्तु वा बज्झन्तु वा उच्छिज्जन्तु वा विनस्सन्तु वा मा वा ब्रहेसुं' ति ।
 - १०. "भिच्छाविट्ठिको होति विपरीतदस्सनो 'नित्य दिस्नं, नित्य यिद्वं, नित्य हुतं, नित्य सुकतदुक्कटानं कम्मानं फलं विपाको, नित्य स्था लोको, नित्य परो लोको, नित्य माता, नित्य परा, नित्य अ सत्ता प्रोपपातिका, नित्य लोके समपन्नाह्मणा सम्मम्पता सम्मापिटपन्ना ये इमं च लोकं परं च लोकं सर्य अभिञ्ञा सिच्छकत्वा पवेदेन्ती' ति । इमेहि लो, भिक्खले, दसिह धम्मोहि समन्नागतो यथाभतं निक्खत्तो एवं नित्ये।
 - ११. "दसिंह, भिक्खने, धम्मेहि समझागतो यथामतं निक्खितो 25 एवं सम्मे । कतमेहि दसिंह ? इध, भिक्खने, एकज्जो पाणातिपातं पहाय पाणातिपाता पटिविरतो होति निहितदण्डो निहितसत्यो लज्जी दयापन्नो, सक्बपाणमृतहितानुकम्पी विहरति ।
 - १२. "प्रदिश्रादानं पहाय प्रदिश्रादाना पटिविरतो होति । यं

१. तं तथाकाँप - स्याः, रोः।

B. 492

25

तं परस्स परविसूत्रकरणं गामगतं वा घरञ्ञगतं वा, न तं घरिष्ठं थेव्यसङ्खातं घावाता होति ।

- १३. "कामेसुभिच्छाचारं पहाय कामेसुभिच्छाचारा पटिविरतो होति । या ता मातुरिक्खता ... पे०... अन्तमसो मालागृळपरिक्खिता पि. तथारूपास न चारित्तं ग्रापञ्जिता होति ।
- १४. "मुसावादं पहाय मुसावादा पटिविरतो होति । समग्गतो वा परिसग्गतो वा जातिमञ्ज्ञगतो वा पूगमञ्ज्ञगतो वा राजकुलमञ्ज्ञगतो वा प्रमिनतो सिक्खपुट्टो 'एहम्भो पूरिस, यं जानासि तं वदेही' ति, सो प्रजानं वा भ्राह 'न जानामी' ति, जानं वा भ्राह 'जानामी' ति, भ्रपस्सं वा भ्राह 'त पस्सामी' ति, पस्सं वा भ्राह 'त पस्सामी' ति, पस्सं वा भ्राह 'त प्रसामी' ति, भ्रासं वा भ्राह 'त प्रसामी' ति, प्रसं वा भ्राह 'त प्रसामी' ति। इति भ्रतहेतु वा । ।
- १४. "पिसुणवाचं पहाय पिसुणाय वाचाय पटिविरतो होति न इतो सुरवा अमुत्र अक्खाता इमेसं मेदाय, अमृत्र वा सुरवा इमेसं अक्खाता अमूसं मेदाय। इति भिन्नानं वा सन्धाता सहितानं वा अनुप्यदाता समस्मारामो समस्मरतो समस्मतन्दी, समस्मकरींण वाचं भासिता होति। 15
- १६. "फरुसवाचं पहाय फरुसाय वाचाय पटिविरतो होति । या सा वाचा नेला कण्णसुखा पेमनीया हदयञ्जमा पोरी बहुजनकन्ता बहजनमनापा, तथारूपि वाचं भासिता होति ।
- १७. "सम्फप्पलापं पहाय सम्फप्पलापा पटिविरतो होति कालवादी भूतवादी, प्रत्यवादी घम्मवादी विनयवादी, निघानवात $_{20}$ बाचं भासिता होति कालेन सापदेसं परियन्तर्वात प्रत्यसंहितं ।
- १८. "ग्रनभिज्ञालु होति । यं तं परस्स परवितूपकरणं तं ग्रनभिज्जिता होति – 'ग्रहो वत यं परस्स तं मम ग्रस्सा' ति ।
- १९. "अञ्यापन्नचित्तो होति अप्पदुदुमनसङ्कृप्यो 'इमे सत्ता अवेरा होन्तु अञ्यापज्ज्ञा अनीघा, सुखी अत्तानं परिहरन्तू' ति ।
- २०. "सम्मादिष्ट्रिको होति प्रविपरीतरस्सनो 'प्रस्थि दिखं, ग्रत्यि यिट्ठं, प्रत्थि हुतं, प्रत्यि सुकटदुक्कटानं कम्मानं फलं विपाको, ग्रत्यि प्रयं लोको, ग्रत्यि परो लोको, ग्रत्यि माता, ग्रत्यि पिता, ग्रत्यि सत्ता ग्रोपपातिका, ग्रत्यि लोके समणबाह्यणा सम्मग्गता सम्मापटिपद्या ये इमं च लोकं परं च लोकं सयं ग्रिमिञ्जा सन्धिकत्वा पवेदेन्ती' ति । 30

B. 493

इमेहि खो, भिक्खवे, दसहि घम्मेहि समन्नागतो यथाभतं निक्खित्तो एवं सग्ये" ति ।

२. चुतियनिरयसग्गसुत्तं

- "दसहि, भिक्खते, धम्मेहि समक्षागतो यथाभतं निक्खितो एवं निरये। कतमेहि दसिह ? इध, भिक्खते, एकच्चो पाणाति-गती होति लुदो लोहितपाणि हतपहते निविद्वो अदयापन्नो सब्बपाणं-भृतेस् ।
- २. "म्रदिम्नादायी होति ... कामेसुमिच्छाचारी होति ... मुसा-बादी होति ... पिसुणवाचो होति ... फरसवाचो होति ... सम्फप्पलापी होति ... म्रमिज्झालु होति ... व्यापन्नचित्तो होति ... मिच्छादिट्टिको 10 होति विपरीतदस्सनो - 'नत्थि दिम्नं ... पे०... सयं म्रमिञ्ञा सच्छिकत्वा पवेदेत्ती' ति । इमेहि खो, भिक्खवे, दसहि धम्मेहि समन्नागतो यथाभूतं निक्खतो एवं निरये ।
- "दसहि, भिक्लवे, धम्मेहि समन्नागतो यथाभतं निक्लितो एवं सम्मे । कतमेहि दसि ? इप, भिक्लवे, एकच्चो पाणातिपातं
 पहाय पाणातिपाता पिटिविरतो होति निहितदण्डो निहितसत्यो लज्जी द्यापन्नो, सब्बपाणमृतहितानुकम्मो विहर्गति ।
- ४. "श्रदिक्षादानं पहाय ग्रदिन्नादाना पिटिविरतो होति ... कामेनुमिच्छाचारं पहाय कामेनुमिच्छाचारा पिटिविरतो होति ... मुसा-वादं पहाय मुसा-वादं पहाय पिसुणाय उ वाचाय पिटिविरतो होति ... फरुसं वाचं पहाय मिसुणाय उ वाचाय पिटिविरतो होति ... फरुसं वाचं पहाय कासाय वाचाय पिटिविरतो होति ... फरुसं वाचं पहाय कासाय वाचाय पिटिविरतो होति ... ग्रन्थापत्राचिर होति ... ग्रन्थापत्राचे होति ... ग्रन्थापत्राचे होति ... ग्रन्थापत्राचे होति ... ग्रन्थापत्राचे होति ... ग्रन्थाचिट्ठिको होति ग्रविपरीतदस्तानो 'ग्रत्थि दिक्षं ... पे०... ये इमं च लोकं परं च लोकं सर्यं ग्रमिञ्जा सच्छिकत्वा पवेदेन्ती' ति । इमेहि खो, भिक्खवे, दसिं घम्मोहि समन्नागतो यथाभतं निक्छित्ते एवं सम्भे" ति ।

१-१. स्या० पीत्पके नत्वि ।

R. 288

३. मातुगामसुत्तं

- १. "दसिंह, भिक्खवे, धन्मेहि समन्नागतो मातुगामो यथामतं निक्खतो एवं निरये। कतमेहि दसिंह ? पाणातिपातो होति ...पे०,... प्रदिक्षादायी होति ... कामेजुमिच्छाचारी होति ... मुसावादी होति ... पिसुणवाचो होति ... फरसावाचो होति ... सम्फप्पतापी होति ... धमिज्झालु होति ... ब्यापन्नचित्तो होति ... मिच्छादिष्टिको होति ... इमेहि खो, भिक्खवे, ब दसिंह धम्मेहि समन्नागतो मातुगामो यथामतं निक्खितो एवं निरये।
- २. "दसिंह, भिक्खवे, धम्में हि समन्नागतो मातुगामो यथाभतं निक्खितो एवं सग्ये। कतमें हि दसिंह ? पाणातिपाता पटिविरतो होति ... पे०... प्रदिन्नादाना पटिविरतो होति ... कामे सुमिच्छाचारा पटिविरतो होति ... मुसाबादा पटिविरतो होति ... पिसुणाय बाचाय 10 2.664 पटिविरतो होति ... फरुसाय बाचाय पटिविरतो होति ... प्रस्ताभावाय पटिविरतो होति ... प्रमाणाया पटिविरतो होति ... प्रमाणाया होति ... अन्यापन्नाचा होति ... सम्माप्ति होति ... प्रमाणाया पटिविरतो होति ... प्रमाणाया पटिविरतो होति ... प्रमाणाया पटिविरतो होति ... प्रमाणाया पटिविरतो होति ... । प्रमाणाया पटिविरतो होति ... । प्रमाणाया पटिवरतो होते ... । प्रमाणाया पटिवरतो होति ... । प्रमाणाया पटिवरतो होति ... । प्रमाणाया पटिवरतो होते ... । प्रमाणाया पटिवरतो होति ... । परिवर्ण होति ... । पर

४. उपासिकासुत्तं

- १. "वसहि, भिक्खने, घम्मेहि समक्षागता उपासिका यथाभतं 15 निक्खिता एवं निरये। कतमेहि वसिह -? पाणातिपातिनी होति ... पेo... मिच्छाविट्ठिका होति ...। इमेहि खो, भिक्खने, वसिह धम्मेहि समक्षागता उपासिका यथाभतं निक्खिता एवं निरये।
- २. "दसिंह, भिक्खवे, घम्मेहि समक्षागता उपासिका यथाभतं निक्खत्ता एवं सग्गे। कतमेहि दसिंह ? पाणातिपाता पटिविरता 20 होति ...पे०... सम्मादिट्टिका होति ...। इमेहि खो, भिक्खवे, दसिंह धम्मेहि समन्नागता उपासिका यथामतं निक्खित्ता एवं सम्गे"।

४. विसारवसुत्तं

१. "दसहि, भिक्खवे, धम्मेहि समझागता उपासिका प्रविसारदा अगारं अज्झावसति । कतमेहि दसिंह ? पाणातिपातिनी होति ... प्रदिन्नादायिनी होति ... कामेसुभिच्छाचारिनी होति ... मुसावादिनी ब०४-४६

B 495

R. 289 20

होति ... पिसुणवाचा होति ... फस्यवाचा होति ... सम्फण्यलापिनी होति ... प्रभिज्जालुनी होति ... व्यापप्रचित्ता होति ... मिच्छादिष्टिका होति ...। इमेहि सो, भिक्खने, दर्ताह धम्मेहि समन्नागता उपासिका प्रविसारदा प्रगारं प्रज्जावसति ।

२. "दसहि, भिक्खने, धम्मेहि समभागता उपासिका विसारदा सगार प्रज्ञावसित। कतर्मोह दसिह ? पाणातिपाता पटिविरता होति ... स्रिक्श ममुभिच्छाचारा पटिविरता होति ... ममुभावादा पटिविरता होति ... प्रमुणाय वाचाय पटिविरता होति ... प्रमुणाय वाचाय पटिविरता होति ... फस्साय वाचाय पटिविरता होति ... प्रमुणाय वाचाय पटिवरता होति ... प्रमुणाय वाचाय

६. संसप्पनीयसुत्तं

 "संसप्पनीयपरिवायं वो, भिक्खवे, धम्मपरिवायं देसेस्सामि। तं सुणाय, साधुकं मनसि करोथ; भासिस्सामी" ति । "एवं, भन्ते"
 ति सो ते भिक्ख भगवतो पच्चस्सोस् । भगवा एतदवोच —

२. "कतमो च, भिक्सवें', संसप्पनीयपरियायो धम्म-परियायों ? कम्मस्सका, भिक्सवं, सत्ता कम्मदायादा कम्मयोनी कम्मबन्धू कम्मपटिसरणा, यं कम्मं करोन्ति – कस्याणं वा पापकं वा – तस्स दायादा भवन्ति ।

३. "इघ, भिक्खवे, एकच्चो पाणातिपाती होति लुद्दो लोहित-पाण हतपहते निविद्दो, अदयापन्नो सब्बपाणभूतेसु । सो संसप्पति कायेन, संसप्पति वाचाय, संसप्पति मनसा । तस्स जिम्हं कायकम्मं होति, जिम्हं वचीकम्मं, जिम्हं मनोकम्मं, जिम्हा गति, जिम्हपपति ।

"जिम्हगतिकस्स खो पनाहं, भिक्खवे, जिम्हुपपत्तिकस्स द्विष्ठं गतीनं ग्रन्ञतरं गति वदामि – ये वा एकन्तदुक्खा निरया या वा संसप्प-जातिका तिरच्छानयोनि । कतमा च सा, भिक्खवे, संसप्पजातिका तिरच्छानयोनि ? ग्रहि विच्छिका सतपदी नकुला बिळारा मूसिका उजूका, ये वा पनञ्चे पि केचि तिरच्छानयोनिका सत्ता मनुस्से दिस्वा

१. सी निक्सवे - सी०, रो०। २. बिलारा - सी०।

3##

10 R 290

20

25

संसप्पन्ति । इति स्रो, भिक्सवे, मृता भृतस्य उपपत्ति होति । यं करोति तेन उपपज्जित । उपपन्नमेनं फस्सा फूसन्ति । एवमहं , भिक्सवे, 'कम्भदायादा सत्ता' ति वदामि ।

४. "इघ पन, भिक्सवे, एकच्चो ग्रदिमादायी होति ... पे०... कामेसमिच्छाचारी होति ... मसावादी होति ... पिसणवाची होति ... फरस- 3 वाचो होति ... सम्फप्पलापी होति ... ग्रभिज्ञाल होति ... व्यापन्नचित्तो होति ... मिच्छादिद्विको होति विपरीतदस्सनो - 'नित्य दिश्चं ...पे०... सयं ग्रिमञ्जा सञ्जिकत्वा पवेदेन्ती' ति । सो संसप्पति कायेन. संसप्पति वाचाय, संसप्पति मनसा । तस्स जिम्हं कायकम्मं होति. जिम्हं वचीकम्मं, जिम्हं मनोकम्मं, जिम्हा गति, जिम्हपपत्ति ।

"जिम्हगतिकस्स खो पनाहं, भिक्खवे, जिम्हपपत्तिकस्स द्विन्नं" गतीनं ग्रञ्जातरं गति वदामि - ये वा एकन्तदुक्खा निरमा या वा संसप्प-जातिका तिरच्छानयोनि । कतमा च सा. भिक्खवे. संसप्पजातिका तिरच्छानयोनि ? प्रहि विच्छिका सतपदी नकूला बिळारा मसिका उलका, ये वा पनञ्जे पि केचि तिरच्छानयोनिका सत्ता मनस्से दिस्वा 15 संसप्पन्ति । इति खो, भिक्खवे, भता भतस्स उपपत्ति होति, यं करोति तेन उपपज्जित । उपपन्नमेनं फस्सा फुसन्ति । एवमहं, भिक्खवे, 'कम्म-दायादा सत्ता' ति वदामि । कम्मस्सका, भिक्सवे, सत्ता कम्मदायादा कम्मयोनी कम्मबन्ध् कम्मपटिसरणा, यं कम्मं करोन्ति - कल्याणं वा पापकं वा - तस्स दायादा भवन्ति ।

५. "इघ, भिक्लवे, एकच्ची पाणातिपातं पहाय पाणातिपाता पटिविरतो होति निहितदण्डो निहितसँत्थो, लज्जी दयापन्नो सब्बपाण-भतहितानकम्पी विहरति । सो न संसप्पति कायेन, न संसप्पति वाचाय. न संसप्पति मनसा । तस्स उज' कायकम्मं होति, उज वचीकम्मं, उज मनोकम्मं, उज गति, उजपपत्ति ।

"उजुगतिस्स लो पनाहं, भिक्लवे, उजुपपत्तिकस्स द्विन्नं गतीनं ग्रञ्जतरं गींत वदामि - ये वा एकन्तसूखा सम्गा यानि वा पन तानि उच्चाकुलानि खत्तियमहासालकुलानि वा ब्राह्मणमहासालकुलानि वा गह-पतिमहासालकूलानि वा मङ्ग्रानि महद्यनानि महाभोगानि पहतजातरूप-रजतानि पहतवित्त्पकरणानि पहतघनधञ्ञानि । इति स्रो, भिक्सवे, 30

१. एवं पहं - सी०। २. विश्वं - सी०। ३. उवं - सी०, री०।

R. 292 25

भूता भूतस्य उपपत्ति होति । यं करोति तेन उपपञ्जति । उपपन्नमेनं फरसा फुसन्ति । एवमहं, भिक्खवे, 'कम्मदायादा सत्ता' ति वदामि ।

६. "इघ पन, भिक्सवे, एकच्चो प्रदिक्षादानं पहाय प्रदिक्षा-दाना पटिविरतो होति ... पे०... कामेसुभिच्छाचारा पटिविरतो होति ... मुसावादं पहाय मुसावादा पटिविरतो होति ... पिसुणं वाचं पहाय पिसुणाय वाचाय पटिविरतो होति ... फरसं वाचं पहाय फरसाय वाचाय पटिविरतो होति ... सम्फ्रप्यलापं पहाय सम्फ्रप्यलापा पटिविरतो होति ... धनभिज्झालु होति ... प्रस्थापत्रचित्तो होति ... सम्मादिट्ठिको होति प्रविपरतिस्त्रमो – 'प्रत्यि दिखं ... पे०... ये दमं च लोकं परं च लोकं 10 संयं प्रभिञ्ञा सच्छिद्धस्त्वा पवेदेन्ती' ति । सो न संसप्पति कायेन, न संसप्पति वाचाय, न संसप्पति मनसा । तस्स जजु कायकम्मं होति, जजु वचीकम्मं, जजु मनोकम्मं, जजु गति, जजुपपत्ति ।

"उजुगतिकस्स खो पन घ्रहं, भिन्तवं, उजुपपित्तकस्स द्विभं गतीनं ग्रन्नात्त्रक्तस्य द्विभं गतीनं ग्रन्नात्त्रक्तां गति वदामि – ये वा एकन्तसुखा सम्मा यानि वा पन तानि उच्चाकुलानि खतियमहासालकुलानि वा ग्रह्मात्त्रमहासालकुलानि वा ग्रह्मात्त्रमहासालकुलानि वा ग्रह्मात्त्रमहासालकुलानि वा ग्रह्मात्त्रमहासालकुलानि वा ग्रह्मात्त्रमहासालकुलानि वा ग्रह्मात्त्रमहासालकुलानि । इति खो, भिन्तवं मुत्ता भूतस्य उपपत्ति होति । यं करोति तेन उपप्रजनित । उपप्रमानं फस्सा फुसन्ति । एवमहं, भिन्तवं भे कम्मदायादा सत्ता' ति

"कम्मस्सका, भिक्सवे, सत्ता कम्मदायादा कम्मयोनी कम्मबन्धू कम्मपटिसरणा, यं कम्मं करोन्ति – कल्याणं वा पापकं वा – तस्स दायादा भवन्ति । प्रयं खो सो, भिक्खवे, संसप्पनीयपरियायो धम्म-परियायो" ति ।

७. पठमसञ्चेतनिकसुत्तं

१. "नाहं, भिक्खवे, सञ्चेतनिकानं कम्मानं कतानं उप-चितानं अप्यटिसंवेदित्वा क्यन्तीभावं वदामि । तं च खो दिट्टेव धम्मे

१. संस्पातिपरिवायो – स्था० । २. झप्पटिसंविदित्वा – सी०, स्था०, रो० । २. व्यक्तिमार्च – स्था०, रो० ।

उपपज्जे वा अपरे वा परियाये । न त्वेवाहं, भिक्खवे, सञ्चेतनिकानं कम्मानं,कतानं उपचितानं अप्यटिसंवेदित्वा दुक्खस्सन्तिकिरियं वदामि ।

२. "तत्र, िमक्खवे, ितिवधाँ कायकम्मन्तसन्दोसन्यापत्ति प्रकुसलसञ्चेतिनका दुक्खूद्रया दुक्खिवपाका होति; चतुब्बिधाः वचीकम्मन्तसन्दोसन्यापत्ति अकुसलसञ्चेतिनका दुक्खूद्रया दुक्खिवपाका з होति; तिविधा मनोकम्मन्तसन्दोसन्यापत्ति अकुसलसञ्चेतिनका दुक्खूद्रया दुक्खिवपाका होति ।

३. "कयं च, भिक्खवं, तिविधा कायकम्मन्तसन्दोसब्यापित प्रकुसलसञ्चेतिनका दुक्खुदया दुक्खविपाका होति? इध, भिक्खवं, एकच्चो पाणातिपाती होति लुद्दो लोहितपाणि हतपहते निविद्दो प्रदया- 10 पन्नो सब्बपाणमृतेल् ।

"ग्रदिन्नादायी होति । यं तं परस्स परवितूपकरणं गामगतं वा ग्ररञ्ञगतं वा, तं ग्रदिन्नं थेय्यसङ्खातं ग्रादाता होति ।

"कामेसुभिच्छाचारी होति। या ता मातुरिक्खता ... पे०... ग्रन्तमसो मालागुळपरिक्खिता पि, तथारूपासु बारित्तं श्रापञ्जिता 13 होति। एवं सो, भिक्खने, तिविधा कायकम्मन्तसन्दोसन्यापत्ति श्रकुसल-सञ्चेतनिका दुक्खुद्रया दुक्खविषाका होति।

४. "कयं च, भिक्खवं, चतुब्बिषा वचीकम्मन्तसन्दोसब्यापत्ति प्रकुसलसञ्चेतनिका दुक्खुद्रया दुक्खविषाका होति ? इघ, भिक्खवं, एकच्चो मुसावादी होति । समग्यतो वा परिसम्यतो वा ञ्यातिसब्धगतो 20 वा पूगमञ्ज्ञगतो वा राजकुलमञ्ज्ञगतो वा प्रभिनीतो सिक्खपुट्ठो 'एहम्भो पुरिस, यं जानासि तं वदेही' ति, सो प्रजानं वा ग्राह 'जानामी' ति, जानं वा ग्राह 'न जानामी' ति, अपस्सं वा ग्राह 'पस्सामी' ति, पस्सं वा ग्राह 'न पस्सामी' ति, इति ग्रतहेतु वा परहेतु वा ग्रामिसिकिञ्चक्खहेतु वा सम्यजानमुसा भासिता होति ।

"पिसुणवाची होति – इतो सुत्वा अमृत्र अक्खाता इमेसं भेदाय, अमृत्र वा सुत्वा इमेसं अक्खाता अमृसं भेदाय । इति समग्गानं वा भेता भिन्नानं वा अनुप्पदाता बग्गारामी बग्गरतो वग्गनन्दी, वग्गकर्रीण वाचं भासिता होति ।

१. उपपञ्जे - स्था० । २. तिविषं - स्था० । ३. चतुव्विषं - स्था० ।

"फरुसवाचो होति । या सा वाचा अण्डका कक्कसा परकटुका पराभिसञ्जनी कोघसामन्ता असमाधिसंवत्तनिका, तथारूपि वाचं मासिता होति ।

भसम्भायलापी होति धकालवादी अभूतवादी अनत्यवादी अधम्मव वादी अविनयवादी, अनिधानवींत वाचं मासिता होति अकालेन अनपदेसं अपरियन्तवींत अनत्यसंहितं । एवं खो, भिक्ववे, चतुन्विधा वचीकम्मन्तसन्दोसञ्यापत्ति अकुसलसञ्चेतनिका दुक्बुदया दुक्खवियाका
होति ।

५. "कयं च, भिक्खचे, तिविचा मनोकम्मन्तसन्दोसब्यापत्ति क्षकुसलसञ्चितिनका दुक्खुद्रया दुक्खविपाका होति ? इघ, भिक्खवे, एकच्चो प्रभिज्झाल होति । यं तं परस्स परिवत्तूपकरणं, तं प्रभिज्झिता होति – 'ग्रहो वत, यं परस्स तं मम प्रस्सा' ति ।

 अध्यापप्रचित्तो होति पदुद्रमनसङ्कृप्पो – 'इमे सत्ता हञ्जन्तु वा बज्यन्तु वा उच्छिज्जन्तु वा विनस्सन्तु वा मा वा ग्रहेसुं ति । मिच्छा १८२४ । १६ दिट्ठिको होति विपरीतदस्सनो न 'नित्य दिस्न ... पे ०... ये इमं च लोकं परं च लोकं सयं ग्रमिञ्जा सच्छिकत्वा पवेदेन्ती' ति । एवं खो, भिक्खने, तिविधा मनोकम्मन्तसन्दोसन्यापत्ति श्रकुसलसञ्चतिनका दुक्खुद्रया दुक्खविपाका होति ।

६. "तिविधकायकम्मन्तसन्दोस्व्यापत्तिम्रकुसलसञ्चेतनिकाहेतु
 वा, भिक्खवे, सत्ता कायस्स भेदा परं मरणा अपायं दुर्गातं विनिपातं निरसं उपपञ्जन्ति; चतुव्यिधवचीकम्मन्तसन्दोस्व्यापत्तिम्रकुसलसञ्चेत-निकाहेतु वा, भिक्खवे, सत्ता कायस्स भेदा परं मरणा अपायं दुर्गातं विनिपातं निरसं उपपञ्जन्ति; तिविधमनोकम्मन्तसन्दोस्व्यापतिम्रकुसल-सञ्चेतिकाहेतु वा, भिक्खवे, सत्ता कायस्स भेदा परं मरणा अपायं दुर्गातं विनिपातं निरसं उपपञ्जन्ति ।

"सेट्ययापि, भिक्खबे, धपण्णको मणि उद्धंखितो येन येनेव पतिद्वाति सुप्पतिद्वितंयेव पतिद्वाति; एवमेन खो, भिक्खबे, तिविध-कायकम्मन्तसन्दोसब्यापत्तिश्रकुसलसञ्चेतिनकाहेतु वा सत्ता कायस्स मेदा पर मरणा भ्रपायं दुग्गति विनिपातं निरयं उपपञ्जनित; चतुब्बिध-

१. विपरितदस्त्रनी - सी०; विपरितदस्सनी - स्था० ।

B. 500

वश्रीकस्मन्तसन्द्रीसन्यापत्तिअकुसलसञ्जेतनिकाहेतु वा सत्ता कायस्स भेदा परं मरणा ध्रपायं दुर्गात विनिपातं निरयं उपपञ्जन्ति; तिविध-मनोकस्मन्तसन्द्रीसन्यापत्तिअकुसलसञ्जेतिनकाहेतु वा सत्ता कायस्स भेदा परं मरणा श्रपायं दुर्गातं विनिपातं निरयं उपपञ्जन्ती ति ।

- ७. "नाहं, भिक्खके, सञ्चेतनिकानं कम्मानं कतानं उपचितानं अध्यटिसंबेदित्वा ब्यन्तीभावं वदामि, तं च खो दिट्ठेव घम्मे उपपञ्जं वा प्रपरे वा परियाये । न त्वेवाहं, भिक्खके, सञ्चेतनिकानं कम्मानं कतानं उपचितानं अप्यटिसंबेदित्वा दुक्बस्सन्तिकिरियं वदामि ।
- द. "तत्र, भिक्खवे, तिविधा कायकस्मन्तसस्मित्त कुसलसञ्चेत-निका मुख्द्रया मुखविपाका होति; चतुिष्वधा वजीकस्मन्तसस्मित्त 10 कुसलसञ्चेतिनिका मुख्द्रया मुखविपाका होति; तिविधा मनोकस्मन्त-सस्पत्ति कुसलसञ्चेतिनका मुख्द्रया मुखविपाका होति ।
- ह. "कथं च, भिक्खवं, तिविधा कायकम्मन्तसम्पत्ति कुसल-सञ्चेतिनका सुखुद्रया सुखविपाका होति? इध, भिक्खवं, एकच्चो पाणातिपातं पहाय पाणातिपाता पिटिविरतो होति निहितवण्डो निष्हित- 15 सत्थो लज्जी दयापन्नो, सञ्चपाणभूतिहतानुकम्पी विहरति ... पे०... ।

"ब्रदिकादानं पहाय ब्रदिकादाना पटिविरतो होति । यं तं परस्स परिवत्तुपकरणं गामगतं वा अरङ्शगतं वा, न तं ब्रदिकं थेय्यसङ्कातं भादाता होति ।

"कामेसुमिच्छाचारं पहाय कामेसुमिच्छाचारा पटिविरतो 20 होति । या ता मातुरिक्खता ... पे०... झन्तमसो मालागुळपरिक्खिता पि, तथारूपासु न चारित्तं प्रापज्जिता होति । एवं खो, भिक्खवे, तिविधा कायकम्मन्तसम्पत्ति कुसलसञ्चेतिनका सुखुदया सुखविपाका होति ।

१०. "कथं न, भिक्सवं, चतुब्बिधा वचीकम्मन्तसम्पत्ति कुसल-सञ्चेतिनका सुखुद्रया सुखविपाका होति ? इघ, भिक्सवं, एकच्ची 25 मुसावादं पहाय मुसावादा पटिविरतो होति । सभग्गतो वा परिसग्गतो वा ञातिमञ्जानतो वा पुगमञ्जागतो वा राजकुलमञ्जागतो वा धिमनीतो सिक्सपुट्टो 'एहस्को पुरिस, यं जानासि तं वदेही' ति, सो धजानं वा धाह 'न जानामी' ति, जानं वा धाह 'जानामी' ति, धपस्सं वा धाह 'न

१-१. म० पोत्वके नत्वि ।

15

25

पस्सामी' ति, पस्सं वा माह 'पस्सामी' ति, इति अत्तहेतु वा परहेतु वा ग्रामिसिकिञ्चक्खहेतु वा न सम्पजानमुसा भासिता होति ।

"पिसणं वाचं पहाय पिसूणाय वाचाय पटिविरतो होति - न इतो सुत्वा अमुत्र अक्लाता इमेसं भेदाय, अमुत्र वा सुत्वा न इमेसं अक्लाता 5 ग्रमसं भेदाय। इति भिन्नानं वा सन्धाता सहितानं वा ग्रनुप्पदाता समगारामी समग्गरतो समग्गननन्दो, समग्गकराण वाचं भासिता होति ।

"फरुसं वाचं पहाय फरुसाय वाचाय पटिविरतो होति । या सा वाचा नेला कण्णमुखा पेमनीया हृदयङ्गमा पोरी बहुजनकन्ता बहजनमनापा, तथारूपि वाचं भासिता होति ।

"सम्फप्पलापं पहाय सम्फप्पलापा पटिविरतो होति कालवादी 10 भतवादी ग्रत्यवादी धम्मवादी विनयवादी, निघानवर्ति वाचं भासिता होति कालेन सापदेसं परियन्तर्वात अत्यसंहितं । एवं खो, भिक्खवे, . चतुब्बिधा वचीकम्मन्तसम्पत्ति कुसलसञ्चेतनिका सुलुद्रया सुलविपाका होति ।

११. "क्यं च, भिक्खवे, तिविधा मनोकम्मन्तसम्पत्ति कूसल-सञ्चेतनिका सुलुद्रया सुलविपाका होति ? इध, भिक्लवे, एकच्ची भनभिज्ञाल होति । यं तं परस्स परवित्तपकरणं तं भ्रनभिज्ञिता होति - 'महो वत यं परस्स तं ममस्सा' ति ।

"म्रन्यापन्नचित्तो होति भ्रप्पदुटुमनसङ्कृप्पो - 'इमे सत्ता भ्रवेरा 20 होन्तु प्रब्यापज्ञा मनीघा, सुखी मत्तानं परिहरन्तुं ति ।

"सम्मादिद्रिको होति ग्रविपरीतदस्सनो - 'ग्रत्थि दिन्नं, ग्रत्थि यिट्टं ... पे०... में इमं च लोकं परं च लोकं सयं अभिञ्ञा सच्छिकत्वा पवेदेन्ती' ति । एवं स्रो, भिक्खवे, तिविधा मनोकम्मन्तसम्पत्ति कुसल-सञ्चेतनिका सुखद्रया सुखिवपाका होति ।

१२. "तिविधकायकम्मन्तसम्पत्तिकुसलसञ्चेतिनकाहेतु भिक्सवे, सत्ता कायस्स भेदा परं मरणा सुगति सम्गं लोकं उपपज्जन्ति; चतुब्बिघवचीकम्मन्तसम्पत्तिकुसलसञ्चेतिनकाहेतु वा, भिक्खवे, सत्ता कायस्स भेदा परं मरणा सुगति समां लोकं उपपज्जन्ति; तिविषमनो-कम्मन्तसम्पत्तिकुसलसञ्चेतिनकाहेतु वा, भिक्खवे, सत्ता कायस्स भेदा अ परं मरणा सुगति सम्गं लोकं उपपज्जित्त ।

R 298

"सेय्यथापि, भिक्खवे, अपण्णको भणि उद्घंखित्तो येन येनेव पतिद्वाति सुप्पतिद्वितंयेव पतिद्वाति; एवमेव सो, भिक्सवे, तिविधकाय-कम्मन्तसम्पत्तिकृसलसञ्चेतिनकाहेतु वा सत्ता कायस्स भेदा परं मरणा सुगति सग्गं लोकं उपपज्जन्ति; चतुब्बिधवचीकस्मन्तसम्पत्तिकृसल-सञ्चेतिनकाहेत् वा सत्ता कायस्स भेदा परं मरणा सुगति सम्गं लोकं अ उपपज्जन्ति; तिविधमनोकस्मन्तसम्पत्तिकसलसञ्चेतिनकाहेत् वा सत्ता कायस्स भेदा परं मरणा सुगति सम्गं लोकं उपपज्जन्ति । नाहं, भिक्खवे. सञ्चेतिनकानं कम्मानं कतानं उपिचतानं ग्रप्यटिसंवेदित्वारे ब्यन्तीभावं वदामि । तं च स्रो दिट्ठेव धम्मे उपपज्जं वा ग्रपरे वा परियाये । न त्वेवाहं, भिक्खवे, सञ्चेतिनकानं कम्मानं कतानं उपचितानं ग्रप्पटि- 10 संवेदित्वा दुक्खस्सन्तिकिरियं वदामी" ति ।

द. दुतियसञ्चेतनिकसुत्तं १. "नाहं, भिक्खवे, सञ्चेतनिकानं कम्मानं कतानं उपचितानं ग्रप्पटिसंवेदित्वा ब्यन्तीभावं वदामि, तं च स्रो दिट्टेव घम्मे उपपज्जं वा ग्रपरे वा परियाये । न त्वेवाहं, भिक्सवे, सञ्चेतनिकानं कम्मानं कतानं उपचितानं भ्रप्पटिसंबेदित्वा दुक्खस्सन्तिकिरियं वदामि ।

२. "तत्र, भिक्खवे, तिविधा कायकम्मन्तसन्दोसब्यापत्ति प्रकुसलसञ्चेतनिका दुक्खुद्रया दुक्खविपाका होति; चतुब्बिधा वची-कम्मन्तसन्दोसब्यापत्ति म्रकुसलसञ्चेतनिका दुक्खुद्रया दुक्खविपाका होति; तिविधा मनोकम्मन्तसन्दोसब्यापत्ति प्रकृसलसञ्चेतनिका दुक्खुद्रया दुक्खिवपाका होति ।

३. "कथं च, भिक्खवे, तिविधा कायकम्मन्तसन्दोसब्यापत्ति प्रकुसलसञ्चेतनिका दुक्खुद्रया दुक्खविपाका होति ... पे०... एवं खो, भिक्खवे, तिविधा कायकम्मन्तसन्दोसब्यापत्ति अकूसलसञ्चेतनिका दुक्खद्रया दुक्खविपाका होति ।

४. "कयं च, भिक्सवे, चतुब्बिधा वचीकम्मन्तसन्दोसब्यापत्ति 25 म्रकुसलसञ्चेतनिका दुक्खुद्रया दुक्खविपाका होति ... पे०... एवं स्तो. भिक्सवे, चतुब्बिधा वचीकम्मन्तसन्दोसब्यापत्ति अकुसलसञ्चेतनिका दुक्खुद्रया दुक्खविपाका होति ।

१. चतुम्बिषवाचा • - सी • । २. बप्पटिसंविदित्वा - रो • ।

- ४. "कवं च, भिक्खवे, तिविचा मनोकम्मन्तसन्दोधव्यापत्ति अकुसलसञ्जेतिनका दुक्खुद्रया दुक्खविपाका होति ... पे०... एवं खो, भिक्खवे, तिविचा मनोकम्मन्तसन्दोसब्यापत्ति अकुसलसञ्जेतिनका दुक्खुद्रया दुक्खविपाका होति ।
- ६. "तिविधकायकम्मन्तसन्दोसच्यापत्तिश्रकुसलसञ्चेतिनिकाहेतु वा, भिक्खवे, सत्ता कायस्स भेदा परं मरणा अपायं दुग्गीत विनिपातं निरयं उपपज्जन्ति, चतुब्बिधवचीकम्मन्त ... पे०... तिविधमनोकम्मन्त-सन्दोसब्यापत्तिश्रकुसलसञ्चेतिनकाहेतु वा, भिक्खवे, सत्ता कायस्स भेदा परं मरणा अपायं दुग्गीतं विनिपातं निरयं उपपज्जन्ति ।
- ७. "नाहं, भिक्खते, सञ्चेतिनकानं कम्मानं कतानं उपचितानं प्रप्यटिसंबेदित्वा व्यन्तीभावं वदामि, तं च लो दिट्टेव धम्मे उपपज्जं वा प्रपरे वा परियाये। न त्वेवाहं, भिक्खते, सञ्चेतिनकानं कम्मानं कतानं उपचितानं प्रप्यटिसंबेदित्वा दुक्बस्सन्तिकिरियं वदामि।
- "तत्र खो", भिक्खवे, तिविधा कायकम्मन्तसम्पत्ति कुसल-15 सञ्चेतिनका सुखुदया सुखविपाका होति; चतुब्बिधा वचीकम्मन्त-सम्पत्ति कुसलसञ्चेतिनका सुखुद्रया सुखविपाका होति; तिविधा मनो-कम्मन्तसम्पत्ति कुसलसञ्चेतिनका सुखुद्रया सुखविपाका होति ।
- "कयं च, भिक्खवे, तिविधा कायकम्मन्तसम्पत्ति कुसल-सञ्चेतिनका सुखुद्रया सुखविपाका होति ... पे०... एवं खो, भिक्खवे,
 तिविधा कायकम्मन्तसम्पत्ति कुसलसञ्चेतिनका शुखुद्रया सुखविपाका होति ।
- १०. "कथं च, भिक्खवे, चतुब्बिधा वचीकम्मन्तसम्पत्ति कुसल-सञ्चेतनिका सुखुद्रया सुखिवपाका होति ... पे०... एवं खो, भिक्खवे, चतुब्बिधा वचीकम्मन्तसम्पत्ति कुसलसञ्चेतनिका सुखुद्रया सुखिवपाका 8.29 25 होति ।
 - ११. "कयं च, भिक्खवे, तिविधा मनोकम्मन्तसम्पत्ति कुसल-सञ्चेतिका सुखुदया सुखिवपाका होति ... पे०... एवं खो, भिक्खवे, तिविधा मनोकम्मन्तसम्पत्ति कुसलसञ्चेतिका सुखुदया सुखविषाका होति।

१. सी०,स्या०, रो० पोत्धकेसु नत्वि । २ तिविषं - स्या०, रो० ।

R. 300

15

१२. "तिविधकायकम्मन्तसम्पत्तिकुसलसञ्चेतिनकाहेत का. भिक्खवे, सत्ता कावस्स भेदा परं मरणा सूर्गात समां लोकं उपपञ्जन्ति; चतुब्बिधवचीकम्मन्तसम्पत्ति ... पे०... तिविधमनोकम्मन्तसम्पत्तिकसल-सञ्चेतनिकाहेत वा. भिक्खवे, सत्ता कायस्स भेदा परं मरणा सर्गात सम्गं लोकं उपपज्जन्ति ... पेठ... ।

ह. करजकायसूत्तं

- १. "नाहं, भिक्खवे, सञ्चेतनिकानं कम्मानं कतानं उपचितानं भ्रप्पटिसंबेदित्वा ब्यन्तीभावं वदामि, तं च लो दिद्रेव धम्मे उपपज्जं वा प्रपरे वा परियाये। न त्वेवाहं, भिक्खवे, सञ्चेतनिकानं कम्मानं कतानं उपचितानं ग्रप्पटिसंबेदित्वा दुक्खस्सन्तिकिरियं वदामि ।
- २. "स खो सो, भिक्खवे, अरियसावको एवं विगताभिज्ञो 10 विगतब्यापादी ग्रसम्मव्ही सम्पजानी पटिस्सती मेत्तासहगतेन चेतसा एकं दिसं फरित्वा विहरित तथा दुतियं तथा तितयं तथा चतुत्यं । इति उद्रमधो तिरियं सब्बधि सब्बत्तताय सब्बावन्तं लोकं मेत्तासहगतेन चेतसा विपूलेन महग्गतेन अप्पमाणेन अवरेन अब्यापज्झेन फरित्वा विहरति ।

"सो एवं पजानाति – 'पुब्बे सो मे इदं चित्तं परित्तं ग्रहोसि' ग्रभावितं, एतरिह पन में इदं चितं ग्रप्पमाणं सुभावितं । यं स्त्रो पन किञ्च पमाणकतं कम्मं, न तं तत्रावसिस्सति न तं तत्रावतिद्रती' ति ।

"तं कि मञ्जाय, भिक्खवे, दहरतागे चे सो³ ग्रयं कुमारो मेतं ' चेतोविम्ति' भावेय्य, ग्रपि नु खो पापकम्मं करेय्या'' ति ? 20

"नो हेतं, मन्ते"।

"ग्रकरोन्तं खो पन पापकम्मं ग्रपि नु खो दुक्खं फुसेय्या" ति ? "नो हेतं, भन्ते । अकरोन्तं हि, भन्ते, पापकम्मं कुतो दुक्खं फुसिस्सती" ति !

३. "भावेतब्बा खो पनायं, भिक्खवे, मेत्ताचेतोविमृत्ति इत्थिया 25 वा पुरिसेन वा । इत्थिया वा, भिक्खवे, पुरिसस्स वा नायं कायो भादाय

१. इव स्था • पोत्यके "नाहं निक्सवे सञ्चेतनिकानं" इच्चादिना बुच्चमानवचनेन सह एकं सुत्तं पुरिमसुत्तं विय गहितं । २. होति – स्वा॰ । ३. स्या॰ पोत्यके नित्य । ४-४. मेत्ता ॰ – सी॰, स्वा॰, रो॰ ।

गमनीयो । चित्तन्तरो घयं, भिक्खवे, मच्चो । सो एवं पजानाति — 'यं खो मे इद' किञ्चि पुख्ये इमिना करजकायेन पापकम्मं कतं, सब्बं तं इच वेदनीयं; न तं धनुगं भविस्सती' ति । एवं भाविता खो, भिक्खवे, मेत्ता चेतोविमृति धनागामिताय संवत्ति, इच पञ्चास्स 5 भिक्खनो उत्तरि विमृत्ति भ्रप्यटिविज्झतो ।

४. "करुणासहगतेन चेतसा ... मुदितासहगतेन चेतसा ... उपेक्बासहगतेन चेतसा एकं दिसं फरित्वा बिहरति तथा दुतियं तथा तितयं तथा चतुत्यं । इति उद्धमघो तिरियं सब्बिध सब्बत्तताय सब्बा-वन्तं लोकं उपेक्बासहगतेन चेतसा विपुलेन महग्गतेन श्रप्यमाणेन ध्रवेरेन 10 प्रध्यापज्योन फरित्वा विहरति ।

"सो एवं पजानाति – 'पुब्बे को में इदं जित्तं परित्तं ब्रहोसि ब्रभावितं, एतरिह पन में इदं जित्तं ब्रप्पमाणं सुभावितं । यं को पन किञ्च पमाणकतं कम्मं,न तं तत्रावसिस्सति न तं तत्रावितिद्वती' ति ।

"तं कि मञ्जाय, भिक्खवे, दहरतमो चे सो ग्रयं कुमारो 15 उपेक्खं चेतोविमुत्तिं भावेय्य, ग्रपि नु खो पापकम्मं कदेय्यां" ति ?

"नो हेतं, भन्ते"।

"श्रकरोन्तं स्रो पन पापकम्मं ग्रपि नृ स्रो दुक्सं फ्रतेय्या" ति ?

"नो हेतं, भन्ते । अकरोन्तं हि, भन्ते, पापकम्मं कृतो दुक्खं ७ फुसिस्सती" ति !

५. "भावेतब्बा खो पनायं, भिक्खवे, उपेक्खाभेतोविमृति इत्थिया वा पुरिसेन वा । इत्थिया वा, भिक्खवे, पुरिसस्स वा नायं कायो आदाय गमनीयो । चितन्तरो ध्रयं, भिक्खवे, भच्चो । सो एवं पजा-नाति — 'यं खो मे इदं किञ्चि पुज्बे इमिना करजकायेन पापकम्मं कतं, 25 सज्बं तं इघ वेदनीयं; न तं अनुगं भविस्सती' ति । एवं भाविता खो, भिक्खवे, उपेक्खाचेतोविमृत्ति अनागमिताय संवत्तति, इघ पञ्जस्स भिक्खनो उत्तरि विमृत्ति अप्यटिबिज्झतो'' ति ।

R. 301 B. 505

१. इथ - सी॰, रो॰। २. उत्तरि - सी॰, स्या॰, रो॰।

१०. ग्रथम्मवरियासुत्तं

 प्रय खो अञ्ञातरो ब्राह्मणो येन मगवा तेनुपसङ्कप्ति;
 उपसङ्कप्रित्वा भगवता सिंह सम्मोदि । सम्मोदनीयं कयं सारणीयं वीतिसारत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो सो ब्राह्मणो भगवन्तं एतदवोच –

२. "को नु खो, भो गोतम, हेतु को पच्चयो येनमिघेकच्चे अ सत्ता कायस्य भेदा परं मरणा अपायं दुग्गींत विनिपातं निरयं उपपज्जन्ती" ति ?

"प्रधम्मचरियाविसमचरियाहेतु खो, बाह्मण, एवमिषेकच्चे सत्ता कायस्स भेदा परं मरणा धर्पायं दुग्गीत विनिपातं निरयं उपपज्जन्ती" ति ।

"को पन, भो गोतम, हेतु को पच्चयो येनिमधेकच्चे सत्ता कायस्स भेदा परंगरणा सुगति सम्गं लोकं उपपज्जन्ती" ति ?

"धम्मचरियासमचरियाहेतु खो, बाह्मण, एविमधेकच्चे सत्ता कायस्स भेदा परं मरणा सुगति सग्गं लोकं उपपज्जन्ती" ति ।

"न सो महं इमस्स भोतो गोतमस्स सङ्ख्रित्तेन मासितस्स 15 वित्यारेन प्रत्यं प्राजानामि । साधु में भवं गोतमो तथा धम्मं देसेतु ययाहं इमस्स भोतो गोतमस्स सङ्ख्रित्तेन भासितस्स वित्यारेन म्रत्यं म्राजानेय्यं" ति ।

"तेन हि, बाह्मण, सुणाहि, साधुकं मनसि करोहि; भासि-स्सामी" ति । "एवं, भो" ति खो सो बाह्मणो भगवतो पञ्चस्सोसि । 20 भगवा एतदवोच —

 "तिविधा खो, ब्राह्मण, कायेन अधम्मचरियाविसमचरिया होति; चतुब्बिधा वाचाय अधम्मचरियाविसमचरिया होति; तिविधा मनसा अधम्मचरियाविसमचरिया होति ।

४. "कवं च, बाह्मण, तिविधा कायेन ध्रधम्मचरियाविसम- 25 चरिया होति ... पे०... एवं खो, ब्राह्मण, तिविधा कायेन ध्रधम्मचरिया विसमचरिया होति ।

 "कषं च, बाह्यण, चतुन्बिधा वाचाय प्रयम्मचरियाविसम-चरिया होति ... पे०... एवं सो, ब्राह्मण, चतुन्बिधा वाचाय प्रथम्मचरिया विसमचरिया होति ।

- ६. "कथं च, बाह्मण, तिविधा मनसा अधम्मचरियाविसम-चरिया होति ... पे०... एवं खो, बाह्मण, तिविधा मनसा अधम्मचरिया-विसमचरिया होति । एवं प्रधम्मचरियाविसमचरियाहेतु खो, बाह्मण, एविमिष्ठेकच्चे सत्ता कायस्स मेदा परं मरणा अपायं दुग्गति विनिपातं 5 निर्देश उपपज्जन्ति ।
 - "तिविधा ब्राह्मण, कायेन वम्मचरियासमचरिया होति; चतुब्बिधा वाचाय धम्मचरियासमचरिया होति; तिविधा मनसा धम्मचरियासमचरिया होति ।
- "कथं च, ब्राह्मण, तिविधा कायेन धम्मचरियासमचरिया
 प्र ३००
 होति ... ऐ०... एवं खो, ब्राह्मण, तिविधा कायेन धम्मचरियासम-चरिया होति ।
 - "कथं च, ब्राह्मण, चतुब्बिघा वाचाय घम्मचिरया-समचिरया होति ... पे०... एवं खो, ब्राह्मण, चतुब्बिघा वाचाय घम्मचिरयामबचिरया होति ।
 - १०. "कयं च, ब्राह्मण, तिविधा मनसा धम्मचिरयासमचिरया होति ... पे०... एवं खो, ब्राह्मण, तिविधा मनसा धम्मचिरयासमचिरया होति । एवं धम्मचिरयासमचिरयाहेतु खो, ब्राह्मण, एविमधेकच्चे सत्ता कायस्स भेदा परं मरणा सुर्यात सम्यं लोकं उपपज्जन्ती" ति ।
 - ११. "ग्रभिककन्तं, भो गोतम, ग्रभिककन्तं, भो गोतम ... पे०... 20 उपासकं मं भवं गोतमो घारेतु धज्जतन्ये पाणुपेतं सरणं गतं" ति । करणकायवस्यो एकवीसतिमो ।

२२. सामञ्जवग्गो

१. "दसिह, भिक्सवं, वम्मेहि समन्नागतो, यथाभतं निक्सित्तो एवं निरये । कतमेहि दसिह ? पाणातिपाती होति, अदिन्नादायी होति, कामेसुमिच्छाचारी होति, मुकावादी होति, पिसुणवाचो होति, फरसताचो होति, सम्कप्पलापी होति, प्रमिच्छा- होति, व्यापन्नचित्तो होति, मिच्छा- दिट्टिको होति – इमेहि खो, भिक्खाने, दसिह घम्मेहि समन्नागतो यथामतं निक्खितो एवं निरये ।

१०.२२.२]

"दसिह, भिक्खबे, घम्मेहि समकागतो यथाभतं निक्खतो एवं सम्मे । कत्मेहि दसिह ? पाणातिपाता पटिविरतो होति, प्रविक्षा-दाना पटिविरतो होति, कामेसुमिच्छाचारा पटिविरतो होति, मृसावादा पटिविरतो होति, पिसुणाय वाचाय पटिविरतो होति, करसाय वाचाय पटिविरतो होति, सम्कप्पलापा पटिविरतो होति, प्रनिभच्छालु होति, 5 प्रव्यापन्निचतो होति, सम्मादिट्ठिको होति – इमेहि खो, भिक्खवे, दसिह धम्मोहि समन्नागतो यथाभतं निक्खितो एवं सम्मे" ति ।

२. "वीसितया, भिक्खबं, धम्मेहि समन्नागतो यथान्नतं निक्खत्तो एवं निरये। कतमेहि बीसितया ? म्नदना च पाणातिपातो होति, परं च पाणातिपातो समादपेति; म्नदना च म्नदनायो होति, परं च म्रदिन्नावाने समादपेति; म्नदना च कामेसुमिच्छाचारी होति, परं च कामेसुमिच्छाचारी होति, परं च कामेसुमिच्छाचारी होति, परं च मुसावादे होति, परं च मुसावादे होति, परं च मुसावादे होति, परं च मुसावादे होति, परं च मुसावाय समादपेति; म्नदना च फरुसावाचो होति, परं च फरुसाव बाचाय समादपेति; म्नदना च सम्मद्भवायो होति, परं च सम्मद्भवायो समादपेति; म्नदना च सम्मद्भवायो होति, परं च सम्मद्भवायो समादपेति; म्नदना च स्माव्यो होति, परं च सम्मद्भवायो समादपेति; म्नदना च स्माव्यो होति, परं च समादपेति; म्नदना च स्माव्यो होति, परं च सम्बाव्यो होति, परं च सम्बद्धा होति, परं च स

"बीसतिया, भिक्खवं, धम्मेहि समझागतो यथाभतं निक्खित्तो एवं सन्यो । कतमेहि बीसतिया ? अत्तना च पाणातिपाता पटिविरतो होति, परं च पाणातिपाता वेरमणिया समादपेति; अत्तना च अदिक्षा-दाना पटिविरतो होति, परं च अदिक्षादाना वेरमणिया समादपेति; अत्तना च कामेषुमिण्छाचारा पटिविरतो होति, परं च कामेषुमिण्छाचारा पटिवरतो होति, परं च व्याचयाय वेरमणिया समादपेति; अत्तना च मुसावादा पटिवरतो होति, परं च व्याचयाय वेरमणिया समादपेति; अत्तना च पिसुणाय वाचाय पटिवरतो होति, परं च करुसाय वाचाय पटिवरतो होति, परं च व करुसाय वाचाय पटिवरतो होति, परं च करुसाय वाचाय वेर-मणिया समादपेति; अत्तना च सम्कप्पलापा पटिवरतो होति, परं च सम्मप्पलापा वेरमणिया समादपेति; अत्तना च सम्भप्पलापा होति, परं च सम्मप्पलापा वेरमणिया समादपेति; अत्तना च सम्भप्पलापा होति, परं च सम्मप्पलापा वेरमणिया समादपेति; अत्तना च सम्भप्पलापा होति, परं च सम्मप्पलापा वेरमणिया समादपेति; अत्तना च सम्भप्पलापा होति, परं च सम्मप्रलापा वेरमणिया समादपेति; अत्तना च सम्भप्पलापा होति, परं च समादपेति । स्वतना च सम्भप्पलापा होति, परं च सम्मप्पलापा वेरमाया होति, परं च समाया वेरमाया होति । परं च सन्यापलापा वेरमाया होति । परं च समादपेति । स्वतना च सम्पण्या होति । परं च सम्बप्यलापा वेरमाया होति । परं च सन्यापलापा वेरमण्यापलापा ।

R. 304

R 305

R. 306

म्रब्यापादे समादपेति; भ्रत्तना च सम्मादिद्विको होति, परं च सम्मा-दिद्विया समादपेति – इमेहि खो, भिक्खवे, वीसतिया धम्मेहि समभागतो यथाभतं निक्खितो एवं सम्मे" ति ।

३. "तिसाय, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो यथाभतं निक्खित्तो एवं निरये। कतमेहि तिसाय? अत्तना च पाणातिपाती होति, परं च पाणातिपाते समादपेति. पाणातिपाते च समनञ्जो होति; अत्तना च ग्रदिन्नादायी होति, परं च ग्रदिन्नादाने समादपेति, ग्रदिन्नादाने च समनुञ्जो होति; ग्रत्तना च कामेसुमिच्छाचारी होति, परं च कामेस्मिच्छाचारे समादपेति, कामेस्मिच्छाचारे च समनुञ्जो होति; 10 ग्रतना च मसावादी होति, परं च मुसावादे समादपेति, मुसावादे च समन्ज्यो होति; ग्रतना च पिस्णवाची होति, परं च पिस्णाय वाचाय समादपेति, पिसुणाय वाचाय च समन्ञ्बो होति; अत्तना च फरुस-बाची होति. परं च फहसाय वाचाय समादपेति, फहसाय वाचाय च समनञ्जो होति: अत्तना च सम्फप्पलापी होति, परं च सम्फप्पलापे 15 समादपेति, सम्फप्पलापे च समनुञ्जो होति; अत्तना च अभिज्ञाल् होति, परं च ग्रभिज्झाय समादपेति, ग्रभिज्झाय च समन्ज्ञो होति; ग्रतना च ब्यापन्नचित्तो होति, परं च ब्यापादे समादपेति, ब्यापादे च समन्ज्यो होति; अत्तना च मिच्छादिट्रिको होति, परं च मिच्छा-दिट्रिया समादपेति, मिच्छादिट्रिया च समनुञ्जो होति - इमेहि खो, 20 भिक्खवे. तिसाय धम्मेहि समन्नागतो यथाभतं निक्खित्तो एवं निरये । "तिसाय, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो यथाभतं निक्खितो एवं सम्मे । कतमेहि तिसाय ? अत्तना च पाणातिपाता पटिविस्तो होति, परं च पाणातिपाता बेरमणिया समादपेति, पाणातिपाता बेर-मणिया च समनुञ्जो होति; ब्रत्तना च ब्रदिन्नादाना पटिविरतो होति, 25 परं च अदिहादाना वेरमणिया समादपेति, श्रदिहादाना वेरमणिया च समनुञ्जो होति; ब्रत्तना च कामेसुमिच्छाचारा पटिविरतो होति,

परं च कामेसुमिच्छाचारा बेरमणिया समादपेति, कामेसुमिच्छाचारा बेरमणिया च समतुञ्चो होति; अत्तना च मुसावादा पटिविरतो होति, परं च मुसावादा बेरमणिया समादपेति, मुसावादा च समतुञ्चो 30 होति; अत्तना च पिसुणाय वाचाय पटिविरतो होति, परं च पिसुणाय बाचाय बेरमणिया समादपेति, पिसुणाय वाचाय बेरमणिया च समतुञ्जो

10

होति; प्रतना च फरसाय वाचाय पटिविरतो होति, परं च फरसाय वाचाय वेरमणिया समादपेति, फरुसाय वाचाय वेरमणिया च समनञ्जी होति: अत्तना च सम्फप्पलापा पटिविरतो होति, परं च सम्फप्पलापा वेरमणिया समादपेति, सम्फप्पलापा वेरमणिया च समनुञ्जो होति: भत्तना च भनभिज्झालु होति, परं च भनभिज्झाय समादपेति, भनभि- ⁵ ज्झाय च समनुञ्जो होति; अत्तना च अब्यापन्नचित्तो होति, परं च ग्रब्यापादे समादपेति, ग्रब्यापादे च समन् उच्चो होति; ग्रत्तना च सम्मादिद्विको होति, परं च सम्मादिद्विया समादपेति, सम्मादिद्विया च समनुञ्जो होति - इमेहि खो, भिक्खवे, तिसाय धम्मेहि समन्नागतो यथाभतं निक्लिनो एवं सम्मे" ति ।

४. "चत्तारीसाय". भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो यथाभतं निक्लितो एवं निरये। कतमेहि चतारीसाय? अतना च पाणाति-पाती होति. परं च पाणातिपाते समादपेति, पाणातिपाते च समनञ्जा होति, पाणातिपातस्स च वण्णं भासति; अत्तना च अदिशादायी होति, परं च ग्रदिन्नादाने समादपेति, ग्रदिन्नादाने च समनुञ्जो होति, ग्रदिन्ना- 15 दानस्स च वण्णं भासति; अत्तना च कामेसुमिच्छाचारी होति, परं च कामेसुमिच्छाचारे समादपेति, कामेसुमिच्छाचारे च समनुरुको होति, कामेसुमिच्छाचारस्स च वण्णं भासति; अत्तना च मुसावादी होति, परं च मुसावादे समादपेति, मुसावादे च समनुञ्जो होति, मसावादस्स च वण्णं भासति; अत्तना च पिस्णवाचो होति, परं च 20 पिसुणाय वाचाय समादपेति, पिसुणाय वाचाय च समनुञ्जो होति. पिसणाय वाचाय च वण्णं भासति; अत्तना च फरुसवाचो होति, परं च फरसाय वाचाय समादपेति, फरसाय वाचाय च समनुञ्जो होति, फरुसाय वाचाय च वण्णं भासति; ग्रत्तना च सम्फप्पलापी होति, परं च सम्फप्पलापे समादपेति, सम्फप्पलापे च समन्ञ्जो होति, सम्फप्प- 25 लापस्स^र च वण्णं भासति ; अत्तना च ग्रभिज्झालु होति, परं च ग्रभिज्झाय समादपेति, ग्रभिज्ञाय च समनुञ्जो होति, ग्रभिज्ञाय च वण्णं भासति; ग्रतना च ब्यापन्नचित्तो होति, परं च ब्यापादे समादपेति, ब्यापादे च समनञ्जो होति, ब्यापादस्स च वण्णं भासति; ग्रत्तना च मिच्छा-

१. बताळीसाय - स्या० । २. सम्फणसापाय - म० ।

GoY-YY

B. 511, R. 308 दिट्टिको होति, परं च मिच्छादिट्टिया समादपेति, मिच्छादिट्टिया च समनुञ्जो होति, मिच्छादिट्टिया च वण्णं भासति – इमेहि खो, भिक्खवे, चतारीसाय धम्मेटि समन्नागतो ययात्रतं निक्खितो एवं निरये ।

"पत्तारीसाय, भिक्खवे, घम्मेहि समन्नागती यथाभतं निक्खिती इ एवं सन्गे । कतमेहि चत्तारीसाय ? अत्तना च पाणातिपाता पटि-विरतो होति. परं च पाणातिपाता वेरमणिया समादपेति, पाणातिपाता बेरमणिया च समन्ञ्जो होति, पाणातिपाता बेरमणिया च वण्णं भासति: अत्तना च अदिकादाना पटिविरतो होति, परं च अदिकादाना वेरमणिया समादपेति, अदिश्वादाना वेरमणिया च समन्ञ्यो होति, 10 अदिनादाना वेरमणिया च वण्णं भासति: अत्तना च कामेस्मिच्छाचारा पटिविरतो होति, परं च कामेसूमिच्छाचारा वेरमणिया समादपेति. कामेसुमिच्छाचारा वेरमणिया च समनुञ्जो होति, कामेसुमिच्छा-चारा वेरमणिया च वण्णं भासित; अत्तना च मुसावादा पटिविरतो होति, परं च मुसानादा चेरमणिया समादपेति, मुसानादा चेरमणिया 15 च समन्ज्ञो होति, मुसावादा वेरमणिया च वण्णं भासति; श्रत्तना च पिसुणाय बाचाय पटिविरतो होति, परं च पिसुणाय बाचाय बेर-मिणया समादपेति, पिसुणाय बाचाय बेरमणिया च समनञ्ज्ञो होति, पिसणाय वाचाय वेरमणिया च वण्णं भासति; ग्रत्तना च फहसाय वाचाय पटिविरतो होति, परं च फल्साय वाचाय वेरमणिया च समाद-20 पेति, फहसाय वाचाय बेरमणिया च समनुञ्जो होति, फहसाय वाचाय वेरमणिया व वण्णं भासति; ग्रतना च सम्फप्पलापा पटिविरतो होति, परं च सम्फप्पलापा वेरमणिया समादपेति, सम्फप्पलापा वेरमणिया च समन् इको होति, सम्फप्पलापा वेरमणिया च बण्णं भासति; श्रत्तना च ग्रनभिज्झाल होति, परं च अनभिज्झाय समादपेति, अनभिज्झाय 25 च समन्ञ्जो होति, ग्रनभिज्झाय च वण्णं भासति; ग्रत्तना च ग्रब्यापन्न-. वित्तो होति, परं च अव्यापादे समादपेति, अव्यापादे च समनुञ्जो होति, अब्यापादस्त च वण्णं भासति; अत्तना च सम्मादिट्ठिको होति, परं च सम्मादिद्विया समादपेति, सम्मादिद्विया च समनुञ्ज्यो होति, सम्मादिद्विया च वण्णं भासति - इमेहि स्रो, भिक्खवे, चत्तारीसाय अ घम्मेहि समन्नागतो यथाभतं निक्खितो एवं सम्ये" ति ।

१. सी०, स्था०, रो० पोत्यकेसु न दिस्सति ।

R. 310

५-- "दसहि, भिक्लवे, धम्मेहि समन्नागतो खतं उपहतं श्रतानं परिहरति ... पे०... श्रक्खतं श्रनपहतं श्रतानं परिहरति ... पे०... बीसतिया, भिक्खवे ... पे ... तिसाय, भिक्खवे ... पे ... चतारीसाय, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो खतं उपहतं ग्रतानं परिहरति ... पे०..."।

६-१२. "दसहि. भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो इधेकच्चो व कायस्स भेदा परं मरणा ग्रपायं दुग्गति विनिपातं निरयं उपपञ्जति ... पे०... इधेकच्चो कायस्स भेदा परं मरणा सूर्गात सग्गं लोकं उप-पञ्जति । बीसतिया, भिक्खवे ... पे०... तिसाय, भिक्खवे, ... पे०... वत्तारीसाय, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो इधेकच्चो कायस्स भेदा परं मरणा अपायं दुग्गति विनिपातं निरयं उपपज्जति ... पे०... इघेकच्चो 10 कायस्स भेदा परं मरणा सूर्गात सन्गं लोकं उपपज्जति''।

१३-१६. "दसहि, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो बालो वेदि-तब्बो ... पे o ... पण्डितो बेदितब्बो ... पे o ... बीसतिया, भिक्खवे ... पे o ... तिसाय, भिक्खवे ... पे ०... चत्तारीसाय, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो बालो वेदितब्बो ... पे०... पण्डितो वेदितब्बो ... पे०... इमेहि खो, 15 3. 512 भिनखबे. चतारीसाय धम्मेहि समन्नागतो पण्डितो बेदितब्बो" ति । सामञ्जाबन्गो बाबीसतिमो ।

२३. रागपेय्यालं

१. "रागस्स, भिक्खवे. ग्रभिञ्ञाय दस धम्मा भावेतब्बा । कतमे दस ? असूमसञ्जा, मरणसञ्जा, ब्राहारे पटिक्लसञ्जा, (सब्बलोके अनभिरतिसञ्जा, अनिच्चसञ्जा, अनिच्चे दुक्खसञ्जा, दुक्ले भ्रनत्तसञ्जा, पहानसञ्जा, विरागसञ्जा, निरोधसञ्जा - 20 रागस्स, भिक्खवे, ग्रभिञ्जाय इमे दस धम्मा भावेतब्वा" ति ।

२. "रागस्स, भिक्खवे, ग्रिभञ्जाय दस धम्मा भावेतब्बा । कतमे दस ? ग्रनिच्चसञ्जा, ग्रनत्तसञ्जा, ग्राहारे पटिक्लसञ्जा, सब्बलोके प्रनिभरतिसञ्जा, ग्रद्भिकसञ्जा, पुळुवकसञ्जा, विनीलक-

१. पटिनक्लसङ्का ÷सी०,स्या०,रो० । २. धनविरतसक्या −सी०,स्या०, रो० । ३. पुलवकसञ्जा – सी० ।

B 513

सञ्जा, विपुब्बकसञ्जा, विच्छिद्दकसञ्जा, उद्दूषातकसञ्जा -रागस्स, भिक्खवे, ग्रभिञ्जाय इमे दस धम्मा भावेतब्बा" ति ।

इ. "रागस्स, भिक्खवे, ग्रिभिञ्ञाय दस घम्मा भावेतब्बा । कतमे दस ? सम्मादिद्वि, सम्मासङ्कृप्यो, सम्मानाचा, सम्माकम्मन्तो, इ. सम्माग्राजीवो, सम्मानाचामो, सम्मास्ति, सम्मासमिष, सम्माञाणं, सम्मावमृत्ति – रागस्स, भिक्खवे, ग्रिभिञ्ञाय इमे दस घम्मा भावेतब्बा" ति ।

४-३०. "रागस्स, भिक्खवे, परिञ्ञाय ... पे०... परिक्खयाय ... पहानाय ... खयाय ... वयाय ... विरागाय ... निरोधाय े... धागाय 10 ... पटिनिस्सगाय ... पे०... इमे दस धम्मा भावेतव्वा ।

३१-४१० ''दोसस्त ... पे०... मोहस्त ... कोघस्स ... उप-नाहस्स ... मक्खस्स ... पळासस्स' ... इस्साय ... मञ्खरियस्स ... मायाय ... साठेय्यस्स ... थम्भस्स ... सारम्भस्स ... मानस्स ... प्रतिमानस्स ... मदस्स ... पमादस्स प्रभिञ्ञाय' ... परिञ्ञाय ... परिक्खयाय ... १५ पहानाय ... चयाय ... वरागाय ... निरोधाय ... चागाय ... पटिनिस्सग्गाय ... पे०... इमे दस धम्मा मावेतव्या' ति ।

-----:0:-----

दसकनिपातपालि निद्विता ।

१. • उपसमान - ती॰, स्वा॰, रो॰ । २. पसासस्य - ती॰, स्वा॰, रो॰ । ३. म॰, रो॰ पोरचकेसु नरिच ।

११. एकादसकनिपातो

१. निस्सयवग्गो

१. किमत्वियसूतं

 एवं में सुतं । एकं समयं भगवा सावत्थियं विहरित जेतवने श्रनाथिषिष्डकस्स आरामे । अथ सो आयस्मा आनन्दो येन भगवा तेनुपसङ्क्रीम; उपसङ्क्रीमत्वा भगवन्तं श्रमिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो सो आयस्मा आनन्दो भगवन्तं एतदबोच –

B. 515, R. 311

B. 516

- २. ''किमत्थियानि, भन्ते, कुसलानि सीलानि किमानि- 5 संसानी'' ति ?
- "ग्रविप्पटिसारत्थानि सो, ग्रानन्द, कुसलानि सीलानि ग्रविप्पटिसारानिसंसानीं" ति ।
 - ३. "ग्रविप्पटिसारो पन, भन्ते, किमत्थियो किमानिसंसो" ? "ग्रविप्पटिसारो खो, ग्रानन्द, पामोज्जत्यो पामोज्जानिसंसो"। 10
 - ४. "पामोज्जं पन, भन्ते, किमत्यियं किमानिसंसं" ? "पामोज्जं खो, ज्ञानन्द, पीतत्यं पीतानिसंसं"।
 - ५. "पीति पन, भन्ते, किमत्यिया किमानिसंसा" ? "पीति खो. ग्रानन्द, पस्सद्धत्या पस्सद्धानिसंसा" ।
 - ६. "पस्सिद्धि पन, भन्ते, किमत्थिया किमानिसंसा" ? "पस्सिद्धि खो, ग्रानन्द, सुखत्या सुखानिसंसा" ।
 - "सुखं पन, भन्ते, किमत्यियं किमानिसंसं" ?"सुखं खो, आनन्द, समाघत्यं समाघानिसंसं" ।
 - "समाधि पन, भन्ते, किमत्थियो किमानिसंसो"?
- "समाघि खो, ग्रानन्द, यथामूतञाणदस्सनत्यो यथामूतञाण- 20 दस्सनानिसंसो" ।
 - "यथामृतञ्जाणदस्सनं पन, भन्ते, किमित्ययं किमानिसंसं"?

"ययाभूतञ्जाणदस्सनं खो, ज्ञानन्द, निब्बिदत्यं निब्बिदा-निसंसं"।

१०. "निब्ब्बा, पन, भन्ते, किमत्विया किमानिसंसा" ? "निब्ब्दा स्रो, भ्रानन्द, विरागत्या विरागनिसंसा" ।

११. "विरागो पन, मन्ते, किमत्थियो किमानिसंसो" ?

"विरागो स्रो, ग्रानन्द, विमुत्तिञाणदस्सनत्यो विमुत्तिञाण-दस्सनानिसंसो ।

१२. "इति खो, ज्ञानन्द, कुसलानि सीलानि प्रविप्पटिसार-त्यानि प्रविप्पटिसारानिसंसानि, प्रविप्पटिसारो पामोज्जावान् । निसंसो, पामोज्जं पीतत्यं पीतानिसंसं, पीति पस्सद्धत्या पस्सद्धा-निसंसा, पस्त्रद्धि सुखत्या सुखानिसंसा, सुखं समाधत्यं समाधानिसंसं, समाधि यथाभूत-ज्ञाणदस्सनत्यो यथाभूत-ज्ञाणदस्सनानिसंसो, यथाभूत-ज्ञाणदस्सनं निब्दित्यं निब्दितानिसंसं, निब्दिश विरागत्या विरागा-निसंसा, विरागो विमुत्तिज्ञाणदस्सनत्यो विमुत्तिज्ञाणदस्सनानिसंसो। । इति खो, ज्ञानन्द, कुसलानि सीलानि ज्ञानुष्ठ्वेन प्रग्नाय परेन्ती। ।

२. चेतनाकरणीयसत्तं

- १. "सीलवतो, भिक्खवे, सीलसम्पन्नस्त न चेतनाय करणीयं 'अविप्पटिसारो मे उप्पञ्जत्' ति । धम्मता एसा, भिक्खवे, यं सीलवतो सीलसम्पन्नस्त अविष्पटिसारो उप्पञ्जति ।
- २. "श्रविष्पटिसारिस्स", भिक्खने, न चेतनाय करणीयं 20 'पामोञ्जं मे उप्पन्जत्' ति । धम्मता एसा, भिक्खने, यं प्रविष्पटि-सारिस्स पामोञ्जं उप्पन्जति ।
 - ३. "पमुदितस्स, मिक्खवे, न चेतनाय करणीयं 'पीति मे उप्पज्जतू' ति । घम्मता एसा, भिक्खवे, यं पमुदितस्स पीति उप्पज्जति ।
- ४. "पीतिमनस्स, भिक्खने, न चेतनाय करणीयं 'कायो में 25 पस्सम्भत्' ति । घम्मता एसा, भिक्खने, यं पीतिमनस्स कायो पस्सम्भति ।

R. 312

१-१. बरहत्ताय परिपुरेन्ती – स्था० । २. व्यविष्यदिसारस्य – म० ।

R. 313

10

15

 "पस्सद्धकायस्स, भिक्खवे, न चेतनाय करणीयं -- 'सुसं वेदियामी' ति । घम्मता एसा, भिक्खवे, यं पस्सद्धकायो सुखं वेदियति ।

६. "सुखिनो, भिक्खबे, न चेतनाय करणीयं – 'चित्तं में समाधि-

यतू' ति । धम्मता एसा, भिक्सवे, यं सुस्तिनो चित्तं समाधियति ।

७. "समाहितस्स, भिक्खवे, न चेतनाय करणीयं – 'यथामूतं ज जानामि' पस्सामी' ति । धम्मता एसा, भिक्खवे, यं समाहितो यथा-मृतं जानाति पस्सति ।

- द. "यथाभूतं, भिक्खवे, जानतो पस्सतो न चेतनाय करणीयं "निव्विन्दामी" ति । धम्मता एता, भिक्खवे, यं यथाभूतं जानं पस्सं निव्विन्दति ।
- "निब्बन्नस्स", भिक्खवे, न चेतनाय करणीयं 'विरज्जामी'
 ति । धम्मता एसा, भिक्खवे, यं निब्बन्नो विरज्जति ।
- १०. "विरत्तस्स", भिन्छवे, न चेतनाय करणीयं 'विमुत्ति-ञाणदस्तनं सच्छिकरोमी' ति । धम्मता एसा, भिन्छवे, यं विरत्तो विमृत्तिञाणदस्सनं सच्छिकरोति ।
- ११. "इति खो, भिक्खवे, विरागो विमुत्तिञाणदस्सनत्थो विमुत्तिञाणदस्सनात्मां ते । विम्यत्तिञाणदस्सनात्मां ते । विव्यत्यं विरागत्या विरागानिसंता, यथा- भूतञाणदस्सनं निब्बदत्यं निब्बदानिसंसं, समाधि यथ।भूतञाण- दस्सनत्थो यथ।भूतञाणदस्सनानिसंसो, सुखं समाधत्यं समाधानिसंसं, परसद्वि मुखत्था सुखानिसंता, पीति परसद्वत्या परसद्वानिसंता, पाभोज्यं 20 पीतत्यं पीतानिसंसं, अविप्यटिसारो पामोज्जात्यं पामोज्जातिसंसो, कुसलानि सीलानि अविप्यटिसारत्यानि अविप्यटिसारानिसंसोनि । इति खो, भिक्खवे, धमा धम्मे परिपूरोनित अपारा पारं गमनाया"" ति ।

३. पठमउपनिसासुत्तं

१. "दुस्सीलस्स, भिक्खवे, सीलविपभस्स हतूपनिसो होति 25 भविप्पटिसारो । भविप्पटिसारे भसति भविप्पटिसारविपभस्स हतप-

१. पजानामि – सी॰, स्वा॰, री॰। २. निष्मन्दस्त – सी॰, रो॰। ३. बिरस चित्तस्त – स्वा॰।४. च बम्मे –सी॰, रो॰। ५–५. बचारा वार॰ – स्वा॰; बचरा वर॰ –सी०।

B. 518, R. 314 निसं होति पामोज्जं । पामोज्जं असित पामोज्जंविपक्रस्स हृतूपनिसा होति पाने । पीतिया असित पीतिविपक्रस्स हृतूपनिसा होति पस्सिद्ध । पस्सिद्ध । पस्सिद्ध । पस्सिद्ध । पस्सिद्ध । पस्सिद्ध । प्रस्ते असित पुर्वे । सुखे असित सुखं । सुखे असित सुखं । सुखं असित सुखं । सुखं असित सम्मासमाधिविपक्रस्स हृतूपनिसं होति यथाभूतञ्जाणदस्सनं । यथाभूतञ्जाणदस्सनं । यथाभूतञ्जाणदस्सनं । सित्वं यथाभूतञ्जाणदस्सनं । सित्वं यथाभूतञ्जाणदस्सनं । निव्वं या असित विच्याविपक्रस्स हृतूपनिसो होति विद्यायो । विद्यो असित विद्याविपक्रस्स हृतूपनिसो होति विद्यायो । विद्यो असित विद्याविपक्रस्स हृतूपनिसं होति विमुत्तिः ।

"संद्रययापि, भिक्खबे, रुक्खो साखापलासविपन्नो । तस्स पपटिका पि न पारिपूरि गच्छिति, तचो पि ... फेग्गु पि ... सारो पि न पारिपूरि गच्छिति । एवमेव खो, भिक्खबे, दुस्सीलस्स सील-विपन्नस्स हतूपनिसो होति प्रविप्यटिसारो, प्रविप्यटिसारे प्रसति प्रविष्पटिसारविपन्नस्स हतूपनिस होति पामोज्जं ... पे० .. विमृत्ति-। अभणदम्यतं ।

२. "सीलक्तो, भिक्खवं, सीलसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नो होति म्रविप्यटिसारो, प्रविप्यटिसारे सित भ्रविप्यटिसारसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नं होति पामोज्जं, पामोज्जं सित पामोज्जसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्ना होति विप्ति, पीति, पीतिया सित पीतिसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नं होति शुक्तं, सुखे सित सुखसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नं होति शुक्तं, सुखे सित सुखसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नं होति यथाभूत-समाधिम्ह सित सम्मासमाधिसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नं होति यथाभूत-जाणदस्सनं, यथाभूतज्ञाणदस्सनं, यथाभूतज्ञाणदस्सनं, सित यथाभूतज्ञाणदस्सनं सित यथाभूतज्ञाणदस्सनं सित यथाभूतज्ञाणदस्सनं स्प्रमुत्रज्ञाणदस्सनसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नः होति निब्बदा, निब्बदाय सित निज्वदासम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नः होति विरागतः। विराग सित विरागसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नं होति विरागतः।

"सेट्यथापि, भिनखबे, रुन्खी साखापलाससम्पन्नो । तस्स पपटिका पि पारिपूर्रि गच्छति, तचो पि ... फेग्गु पि ... सारो पि पारि-पूर्रि गच्छति । एवमेव खो, भिनखबे, सीलबतो सीलसम्पन्नस्स उपनिस-

१. उपनिससम्पन्नं – सी ः।

सम्पन्नो होति प्रविप्पटिसारो, प्रविप्पटिसारे सति प्रविष्पटिसारसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नं होति ... पे०... विमुत्तिञ्जाणदस्सनं" ति ।

४. इतियउपनिसासत्तं

१. तत्र लो ब्रायस्मा सारिपुत्तो भिक्लू ब्रामन्तेसि – "ब्रावुसो भिक्खवे" ति । "प्रावसो" ति खो ते भिक्ख् आयस्मतो सारिपुत्तस्स पच्चस्सोसं । म्रायस्मा सारिपुत्तो एतदबोच -

२. "दुस्सीलस्स, आवुसो, सीलविपन्नस्स हतूपनिसो होति

ग्रविप्पटिसारो, ग्रविप्पटिसारे ग्रसति ग्रविप्पटिसारविपन्नस्स हतपनिसं होति पामोज्जं, पामोज्जे ग्रसति पामोज्जविपन्नस्स हतपनिसा होति पीति, पीतिया ग्रसति पीतिविपन्नस्स हतुपनिसा होति पस्सद्धि, पस्स-द्धिया ग्रसति पस्सद्धिविपन्नस्स हतपनिसं होति सखं, सखे ग्रसति सख- 10 विपन्नस्स हतपनिसो होति सम्मासमाघि, सम्मासमाघिम्ह असति सम्मासमाधिविपन्नस्स हतुपनिसं होति यथामृतञ्जाणदस्सनं, यथामृत-ञाणदस्तने ग्रसति यथाभतञाणदस्तनविपन्नस्त हतपनिसा होति निब्बिदा, निब्बिदाय असति निब्बिदाविपन्नस्स हत्पनिसी होति विरागी, विरागे असित विरागविपन्नस्स हतुपनिसं होति विमृत्तिञ्जाणदस्सनं । 15

"सेय्यथापि, श्रावसो, रुक्खो साखापलासविपन्नो । तस्स पप-टिका पिन पारिपूरि गच्छति, तचो पि ... फोम्मू पि ... सारो पिन पारिपूरि गच्छति । एवमेव स्रो, श्रावसो, दुस्सीलस्स सीलविपन्नस्स हतूपनिसो होति अविष्पटिसारो, अविष्पटिसारे असति अविष्पटिसार-विपन्नस्स हतूपनिसं होति पामोज्जं ... पे०... विमुत्तिञाणदस्सनं ।

३. "सीलवतो, भावसो, सीलसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नो होति ग्रविप्पटिसारो, ग्रविप्पटिसारे सति ग्रविप्पटिसारसम्पन्नस्स उपनिस-सम्पन्नं होति पामोज्जं. पामोज्जे सति पामोज्जसम्पन्नस्य उपनिससम्पन्ना होति पीति, पीतिया सति पीतिसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्ना होति पस्सद्धि, पस्सद्भिया सति पस्सद्भिसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नं होति सखं, सखे सति 25 मुखसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नो होति सम्मासमाधि, सम्मासमाधिम्ह सति सम्मासमाधिसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नं होति यथामृतञाणदस्सनं,

१. मिक्सवी - सी०, स्या०, रो० । २. पप्यटिका - स्था० । ३. उपनिससम्पन्नो -सी॰, स्या॰, रो॰।

B. 520. R. 316

10

यथामतञ्जाणदस्सने सति यथाभतञ्जाणदस्सनसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्ना होति निब्बिदा, निब्बिदाय सति निब्बिदासम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नो होति विरागो, विरागे सति विरागसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नं होति विमत्तिञाणदस्सनं ।

"सेय्यथापि, ब्रावुसो, हक्खो साखापलाससम्पन्नो । तस्स पप-टिका पि पारिपुरि गच्छिति, तचो पि ... फेम्म पि ... सारो पि पारिपुरि गच्छति । एवमेव खो, श्रावसो, सीलवतो सीलसम्पन्नस्स उपनिस-सम्पन्नो होति ग्रविप्पटिसारो, ग्रविप्पटिसारे सति ग्रविप्पटिसारसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नं होति पामोज्जं ... पे० . विमत्तिञाणदस्सनं" ति ।

४. ततियउपनिसासूतं

१. तत्र लो ग्रायस्मा ग्रानन्दो भिक्लू ग्रामन्तेसि ... पे०... एतदबीच - "दुस्सीलस्स, श्रावुसो, सीलविपन्नस्स हतुपनिसो होति अविप्पटिसारो, अविप्पटिसारे असति अविप्पटिसारविपन्नस्स हत्पनिसं होति पामोज्जं, पामोज्जे असति पामोज्जविपन्नस्स हतुपनिसा होति पीति, पीतिया ग्रसति पीतिविपन्नस्स हत्पनिसा होति पस्सद्धि, पस्सद्धिया 15 ग्रसित पस्सद्धिविपन्नस्स हत्पिनसं होति सुखं, सुखे ग्रसित सुखविपन्नस्स हतपनिसो होति सम्मासमाधि, सम्मासमाधिम्ह असति सम्मासमाधि-विपन्नस्स हतुपनिसं होति यथाभृतञाणदस्सनं, यथाभृतञाणदस्सने ग्रसति यथाभृतञ्जाणदस्सनविपन्नस्स हतुपनिसा होति निब्बिदा, निब्बि-दाय असति निब्बदाविपन्नस्स हतूपनिसो होति विरागो, विरागे ग्रसति 20 विरागविपन्नस्स हतूपनिसं होति विमृत्तिञाणदस्सनं ।

"संय्ययापि. ग्रावसो. रुक्खो साखापलासविपन्नो । तस्स पप-टिका पि न पारिपूरि गच्छति, तचो पि ... फेग्गु पि ... सारो पि न पारि-पूरि गच्छति । एवमेव खो, ब्रावुसो, दुस्सीलस्स सीलविपन्नस्स हतप-निसो होति ग्रविप्पटिसारो, ग्रविप्पटिसारे ग्रसति ग्रविप्पटिसारविपन्नस्स 25 हत्पनिसं होति पामोज्जं ... पे०... विमृत्तिञाणदस्सनं ।

२. "सीलवतो, आवुसो, सीलसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नो होति ग्रविप्पटिसारो. ग्रविप्पटिसारे सति ग्रविप्पटिसारसम्पन्नस्स उपनिस-

१. हतूपनिसा - म०।

B. 521

सम्पन्नं होति पामोज्जं, पामोज्जं सित पामोज्जसम्पन्नस्स उपिनस-सम्पन्ना होति पीति, पीतिया सित पीतिसम्पन्नस्स उपिनससम्पन्ना होति परसद्धि, परसद्धिया सित परसद्धिसम्पन्नस्स उपिनससम्पन्नं होति सुन्नं, सुन्ने सित सुन्नसम्पन्नस्स उपिनससम्पन्नो होति सम्मासमापि, सम्मा-समाधिम्ह सित सम्मासमाधिसम्पन्नस्स उपिनससम्पन्नं होति यथाभूत-ज्ञाणदस्सनं, यथाभूतज्ञाणदस्सनं सित यथाभूतज्ञाणदस्सनसम्पन्नस्स उपिनससम्पन्ना होति निब्बदा, निब्बदाय सित निब्बदासम्पन्नस्स उपिनससम्पन्नो होति विरागो, विरागे मिति विरागसम्पन्नस्स उपिनस-सम्पन्नं होति विमत्तिजाणदस्सनं ।

"संय्यपापि, श्राव्सो, रुक्खो साखापताससम्पन्नो । तस्स पप- 10 टिका पि पारिपूरिं गच्छित, तचो पि ... फेम्मू पि ... सारो पि पारिपूरिं गच्छित । एवमेव खो, श्राव्सो, सीलवतो सीलसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नो होति अविप्पटिसारो, अविप्पटिसारे सित अविप्पटिसारसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नं होति पामोज्जं ... पे०... विमुत्तित्नाणदस्सनं" ति ।

६. ब्यसनसुत्तं

१. "यो सो भिक्ख् प्रक्कोसको परिभासको प्रस्पिप्वादो 15 मन्नस्यारीनं, ठानमेलं अवकासो यं सो एकादसम्नं व्यसनानं अञ्जातरं व्यसनं निगच्छेट्य । कतमेसं एकादसम्नं ? अनिधगतं नाधिगच्छितं, प्रधिगता परिहायितं, सदम्मस्स न वोदायित्तं, सदम्मसु वा प्रधिमानिको होति, अत्रिभरतो वा ब्रह्मविद्यं चरित, अञ्जातं वा सिङ्क्षलिट्टं आपित्त प्रापज्जितं, सिक्खं वा पच्चक्खाय हीनायावत्तितं, गान्हं वा रोगातङ्कं 20 फुसितं, उम्मादं वा पापुणाति चित्तक्खेणं वा, सम्मून्हो कालं करोति, कायस्स भेदा परं मरणा अपायं दुग्गति विनिपातं निरयं उपपज्जति — यो सो, भिक्खवं, भिक्खु अक्कोसको परिमासको अरियूपवादो सङ्गद्धा-चारीनं, ठानभेतं प्रवकासो यं सो इमेसं एकादसम्नं व्यसनानं अञ्जातरं व्यसनं निगच्छेट्यं ।

२. "यो सो, भिक्सवे, भिक्ख अक्कोसको परिभासको अरि-युपवादो सन्नहाचारीनं, अट्ठानमेतं अनवकासो यं सो एकादसन्नं व्यसनानं

१-१. धर्य पाठो ती॰, स्या॰, रो॰ पोत्क्केसु न विस्सति । २-२. धन्कोसक-परिमासको प्रस्थिपवादी - सी॰, स्या॰, रो॰।

R. 318

प्रकलतरं व्यसनं न निगच्छेय्य । कतमेसं एकादसमं ? धनिषगतं निषगच्छित, अधिगता परिहायित, सद्धम्मस्स न वोदायिन्ते', सद्धम्मस् व प्रधिमानिको होति, अनिभरतो वा ब्रह्मचिर्यं चरित, अक्ठार्तरं वा सिङ्कानिहुं आपींत आपठ्यति, सिक्सं वा पञ्चक्ताय हीनायावत्तित, कान्हं वा रोगातच्छं फुसित, उम्मादं वा पापुणाति चित्तक्खेपं वां', सम्मूच्हो कालं करोति, कायस्स मेदा परं भरणा अपायं हुग्गीत विनिपातं निर्यं उपपञ्जति — यो सो, भिक्खवं, भिक्का अक्कोसको परिभासको अरियुवादां सब्बह्मचारीनं, अद्यानतं अनवकासो या सो इमेसं एकादसभं अस्मानं सं प्रकार प्याप प्रकार प्रक

७. सञ्जासुत्तं

- ग्रय खो श्रायस्मा श्रानन्दो येन मगवा तेनुपसङ्क्रीम;
 उपसङ्क्रीमत्वा भगवन्तं ग्रीभवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं
 निसिन्नो खो ग्रायस्मा श्रानन्दो भगवन्तं एतदवीच –
- २. "सिया नु खो, भन्ते, भिक्खुनो तयारूपो समाधिपटिलाभो यया नेव पर्यावयं पर्यावसञ्जी अस्त, न आपस्मि आपोसञ्जी अस्त, न आपस्मि आपोसञ्जी अस्त, न आपस्मि नायोसञ्जी अस्त, न आकासानञ्चायतने आकासानञ्चायतनसञ्जी अस्त, न विञ्ञाणञ्चायतने आकासानञ्चायतनसञ्जी अस्त, न आकिञ्चञ्ञायतने आकिञ्चञ्ञायतने आकिञ्चञ्ञायतने अप्रक्ति, न आकिञ्चञ्ञायतने नेव-सञ्जानासञ्जायतनसञ्जी अस्त, न इषलोके इषलोकसञ्जी अस्त, न परलोके परलोकसञ्जी अस्त, व परलोक परलोकसञ्जी अस्त, व परलोकसञ्ज
- "सिया", आनन्द, भिनखुनो तथा ख्पो समाघिपटिलाभो यथा नेन पयित्यं पथितसञ्जी अस्स, न आपीस्म आपोसञ्जी अस्स, न
 तेजस्मि तेजोसञ्जी अस्स, न वार्यास्म वायोसञ्जी अस्स, न आकासा-

बोबायिंत – सी॰, रो॰ । २. सी॰, स्या॰, रो॰, पोखबेसु निख ।
 न-३. पठवियं पठवियञ्जी – सी॰; पठवियं पठवीसञ्जी – स्या॰, रो॰ । ४-४. समिस् – स्या॰ । ४. पयाकवं सिमा – सी॰।

नञ्चायतने झाकासानञ्चायतनसञ्जी अस्स, न विञ्ञाणञ्चा-यतने विञ्ञाणञ्चायतनसञ्जी अस्स, न जाकिञ्चञ्ञायतने झाकि-ञ्चञ्ञायतनसञ्जी अस्स, न नेवसञ्जानासञ्जायतने नेवसञ्जा-नासञ्जायतनसञ्जी अस्स, न इषलोके इषलोकसञ्जी अस्स, न परलोके परलोकसञ्जी अस्स, यं पिदं दिद्वं सुतं मृतं विञ्ञातं पत्तं । परियेसितं अनुविचरितं मनसा, तत्रा पि न सञ्जी अस्स; सञ्जी च पन अस्मा" ति ।

B. 523

R. 319

४. "यथा कथं पन, भन्ते, सिया भिक्खुनी तथारूपो समाधि-पटिलाभो यथा नेव पथिवयं पथिवसञ्बी झस्स ... सञ्बी च पन झस्सा" ति ?

10

५. "इघानन्द, भिक्खु एवंसञ्बी होति – 'एतं सन्तं एतं पणीतं, यदिवं सञ्बसङ्खारसमयो सब्बूपिधपटिनिस्सम्मो तण्हाक्खयो विरागो निरोघो निब्बानं' ति । एवं खो, झानन्द, सिया भिक्खुनो तथारूपो समाधिपटिलाभो यथा नेव पथिवयं पथिवसञ्बी झस्स, न झापस्मि झापोसञ्बी झस्स ... सञ्बी च पन झस्सा'' ति ।

2.

६. प्रथ खो प्रायस्मा प्रानन्दो भगवतो भासितं प्रभिनन्दित्वा अनुमोदित्वा उट्टायासना भगवन्तं प्रभिनादेत्वा पदिक्खणं कत्वा येना-यस्मा सारिपुत्तो तेनुपमङ्कमिः; उपसङ्कमित्वा आयस्मता सारिपुत्तेन साँछ सम्मोदि । सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेन्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो ग्रायस्मा ग्रानन्दो आयस्मन्तं सारिपुत्तं 20 एतदवोच —

७. "सिया नु खो, झाबुषो सारिपुत्त, भिक्खुनो तथारूपो समाधिपटिलाभो यथा नेव पथवियं पथविसञ्ज्ञो सस्स ... पे०... सञ्ज्ञी चोपन अस्सा" ति ?

B. 524

-- "सिया, आवृसो म्रानन्द, भिक्खुनो तथारूपो समाघिपटि- 25 लाभो यथा नेव पथवियं पथविसञ्बो प्रस्स ... पे०... सञ्बो च पन प्रस्ता" ति ।

"यथा कथं पनावसो सारिप्ता, सिया भिक्खनो तथारूपो

१. म॰ पोत्यके नत्य ।

B. 525

समाधिपटिलाभो यथा नेव पथिवयं पथिवसञ्जी अस्स ... पे०... सञ्जी च पन अस्ता" ति ?

- १०. "इष, ब्रावुसो ब्रानन्द, भिक्खु एवंसञ्बी होति 'एतं सन्तं एतं पणीतं, यदिदं सन्वसङ्कारसमयो सन्वप्धिपटिनिस्सयो तण्हा-इक्षयो विरागो निरोघो निब्बानं' ति । एवं खो, श्रावुसो श्रानन्द, सिया भिक्खुनो तथारूपो समाधिपटिलाभो यथा नेव पथवियं पथविसञ्बी अस्स ... सञ्बी व पन अस्सा'' ति ।
- ११. "अच्छिरियं, आवृसो, अब्भुतं, आवृसो ! यत्र हि नाम सत्यु चेव सावकस्स च अत्वेन अत्यो ब्यञ्जनेन ब्यञ्जनं संसन्दिरसित । समेस्सित न विग्मव्हिस्सित, यदिदं अग्मपर्विस्म ! इदानाहं, आवृसो, भगवन्तं उपसङ्क्षित्वा एतमत्यं अपुच्छि । भगवा पि मे एतेहिं अक्खरेहिं एतेहि एतेहि एतेहि एतेहि एतेहि एतेहि एतेहि एतेहि च्यञ्जनेहि एतमत्यं ब्याकासि, सेय्ययापि आयस्मा सारिपुत्तो । अच्छिरियं, आवृसो, अब्भुतं, आवृसो, यत्र हि नाम सत्यु चेव सावकस्स च अत्येन अत्यो ब्यञ्जनेन ब्यञ्जनं संसन्दि- स्सित समेस्सित न विग्मव्हिस्सित, यदिदं अग्मपर्दिस्म" ति !

द. मनसिकारसुसं

 श्रथ खो श्रायस्मा श्रानन्दो येन भगवा तेनुपसङ्किम; उप-सङ्किमत्वा भगवन्तं श्रभिवादेत्वा एकमन्तं निर्तादि । एकमन्तं निर्ताद्वो खो श्रायस्मा श्रानन्दो भगवन्तं एतदवोच —

२. "सिया नु खो, भन्ते, भिक्खुनो तथारूपो समाधिपटिलाभो यथा न वक्खुं मनिस करेट्य, न रूपं मनिस करेट्य, न सोतं मनिस करेट्य, न सहं मनिस करेट्य, न सांत मनिस करेट्य, न सहं मनिस करेट्य, न सां मनिस करेट्य, न जिल्हं मनिस करेट्य, न प्रां मनिस करेट्य, न फोटुब्बं मनिस करेट्य, न पर्योव मनिस करेट्य, न कायं मनिस करेट्य, न तेजं मनिस करेट्य, न वायं मनिस करेट्य, न तेजं मनिस करेट्य, न वायं मनिस करेट्य, न आकासानञ्चायतनं मनिस करेट्य, न आफिञ्चञ्चान्यतनं मनिस करेट्य, न ब्राक्तिञ्चञ्चान्यतनं मनिस करेट्य, न विञ्जाणञ्चायतनं मनिस करेट्य, न ब्राक्तिञ्चञ्चान्यतनं मनिस करेट्य, न विञ्जाणञ्चायतनं मनिस करेट्य, न ब्राक्तिञ्चञ्चान्यतनं मनिस करेट्य, न व्यवस्थान परलोकं मनिस करेट्य, यं पिदं दिद्वं सुतं

१. च - ती॰, स्ता॰, रो॰। २. घर्ष - ती॰, स्ता॰, रो॰। ३–३. ती॰, स्ता॰, रो॰ पीलकेनु न दिस्तिति।

R. 323

मुतं विञ्ञातं पत्तं परिलेसितं मनुविचरितं मनसा, तं पि न मनसि करेक्यः मनुसि च पन करेक्का" नि ?

- "सिया, मानन्द, भिक्खुनो तथारूपो समाधिपटिलामो यथा न चक्खुं मनिस करेट्य ... यं पिदं दिट्ठं सुतं मृतं विष्ट्ञातं पत्तं परियेसितं प्रमुविचिरतं मनसा, तं पि न मनिस करेट्य; मनिस च पन करेट्या" ति ।
- ४. "ययो कथं पन, भन्ते, सिया भिन्नजुनो तथारूपो समाधि-पटिलाभो यया न चन्नजुं मनिस करेय्य ... यं पिदं दिट्टं सुतं मृतं विञ्ञातं पत्तं परियेसितं अनुविचरितं मनसा, तं पि न मनिस करेय्य; मनिस च पन करेय्य" ति ?
- ४. "इघानन्द, भिक्खु एवं मनिस करोति 'एतं सन्तं एतं 10 पणीतं, यदिदं सब्बसङ्कारसमयो सब्बूपिधपटिनिस्सम्मो तण्हाक्खयो विरागो निरोधो निब्बानं ति । एवं खो, मानन्द, सिया भिक्खुनो तथाल्पो समाधिपटिलाभो यथा न वक्खुं मनिस करेट्य, न रूपं मनिस करेट्य ... पेठ... यं पिदं दिट्ठं सुतं मुतं विञ्ञातं पत्तं परियेसितं झनु-विचरितं मनसा, तं पि न मनिस करेट्य; मनिस च पन करेट्या'' ति । 15

६. सदसुत्तं

- १. एकं समयं भगवा नातिके विहरति गिञ्जकावसये । प्रय खो प्रायस्मा सद्धो येन भगवा तेनुपसङ्क्षिपः उपसङ्क्ष्मिस्वा भगवन्तं प्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो ग्रायस्मन्तं सद्धं भगवा एतदवीच —
- २. ''झाजानीयझायितं खो, सढ, झाय'; मा खळु झुझायितं । कथं 20 च, सढ़ी, खळु झुझायितं होति ? अस्सखळु ड्वो है, सढ, दोणिया बढ़ी 'यवसं' यवसं' ति झायित । तं किस्स हेतु ? न हि, सढ, अस्सखळु द्धुस्स दोणिया बढस्स एवं होति 'किं नु खो मं अञ्ज अस्सदम्मसारिथ कारणं कारेस्सति, किमस्साहं पटिकरोमी " ति । सो दोणिया बढ़ी 'यवसं

१. नाविकं - ती॰, स्वा॰; ङातिकं - रो॰। २. गिन्नावनकं - तो॰; इञ्चका-वत्तवं - स्वा॰। ३. सल्वो - ती॰, स्वा॰, रो॰। ४. झादय - ती॰, रो॰। ४. खलुकू-ज्यायितं -ती॰; बलुक्कायितं - स्वा॰। ६. तन्य - ती॰, स्वा॰, रो॰। ७. यस्त-खलुक्को - ती॰; प्रस्तवलुक्को - स्वा॰। ६. वन्यो - स्वा॰। १-१. यवसस्त ववसस्तं -स्वा॰। १९. पतिकरोत्ती - ती॰।

यवसं ति झायति । एवमेव सो, सद्ध, इघेकच्चो पुरिसखळुच्चो झरञ्जागतो पि इन्समूलगतो पि सुञ्जागारगतो पि कामरागपरिसृद्धितेन चेतसा विहरति कामरागपरेतोन उप्पन्नस्स च कामरागस्स निस्सरणं यथाभूतं नप्पवानाति । सो कामरागयंव झन्तरं करवा हायति पञ्झायति निज्ञा
उपित अवज्ञायित , ज्यापादपरियृद्धितेन चेतसा विहरति ... थीनिमद्ध-परियृद्धितेन चेतसा विहरति ... उद्धच्चकुक्कुच्चपरियृद्धितेन चेतसा विहरति ... विचिकिच्छा-परेतेन, उप्पन्नाय च विचिकिच्छाय निस्सरणं यथाभूतं नप्पनानाति । सो विचिकिच्छाय निस्सरणं यथाभूतं नप्पनानाति । सो विचिकिच्छाय किस्तरणं यथाभूतं नप्पनानाति । सो विचिकिच्छाय किस्तरणं अथाभूतं नप्पनानाति । सो पर्याव किस्ताय झायति, आणं पि निस्साय झायति, तेजं पि निस्साय झायति, वायं पि निस्साय झायति, आकासानित आकिञ्च-ञ्ञायतनं पि निस्साय झायति, नेवसञ्जानतनं पि निस्साय झायति, परलोकं पि निस्साय झायति, देशलोकं पि निस्साय झायति, एत्लोकं पि निस्साय झायति, उपलोकं पि निस्साय झायति, ये पिरं विद्वं सुतं मृतं विञ्ञाति पत्ने परिस्थितं अनिच्चरितं मनता, उपलोकं पि पिरं विद्वं सुतं मृतं विञ्ञाति पत्ने परिस्थितं अनिच्चरितं मनता, उपलोकं पि पिरं विद्वं सुतं मृतं विञ्ञाति पत्ने परिस्थितं अनिच्चरितं मनता, उपलोकं पि पिरं विद्वं सुतं मृतं विञ्ञाति पत्ने परिस्थितं अनिच्चरितं मनता, उपलिक्ते परिस्थितं अनिच्चरितं मनता, उपलिक्ति स्वरं सुतं मृतं विञ्जाति पत्ते परिस्थितं अनिच्चरितं मनता, उपलोक्ति परिस्थितं अनिच्चरितं मनता, उपलिक्ति स्वरं सुतं मृतं विञ्जाति पत्ते परिस्थितं अनिच्चरितं मनता, उपलिक्ति स्वरं सुतं मृतं विञ्जाति परिस्थितं अनिच्याति स्वरं सुतं मृतं विञ्जाति परिस्थित अनिच्यति स्वरं सुतं मृतं विञ्जाति परिस्थिति अनिच्यति सुत्वित्व सुत्वित्व

B. 527

R. 324

३. "कथं च, सढ, प्राजानीयझायितं होति ? मदो हि, सढ, प्रस्ताजानीयो दोणिया बढो न 'यवसं यवसं' ति झायति । तं किस्स हेतु ? भद्रस्स हि, सढ, प्रस्ताजानीयस्स दोणिया बढस्स एवं व्हित्त होति — 'कि नु झो में अञ्ज अस्यवरम्मसार्थि कारणं कारस्सित, किस-स्साहं पटिकरोमी' ति । सो दोणिया बढो न 'यवसं यवसं ति झायति । भद्रो हि, सढ, प्रस्ताजानीयो यथा इणं यथा बन्धं' यथा जानि यथा कर्तिं एवं पतोदस्स अज्झोहरणं समनुपस्सति । एवं पतोदस्स अज्झोहरणं समनुपस्सति । एवं पतोदस्स अज्झोहरणं समनुपस्तति । एवं पतोदस्स अज्झोहरणं समनुपस्तति । एवं अञ्चानारातो पि क काम-रागियो अरञ्जातो पि कक्खमूत्रातो पि सुञ्जातारातो पि क काम-रागियो अर्थे हित चेतता विहरति न कामरागपरियो हुतेन चेतसा विहरति । ज्ञानीयो निस्सरणं यथाभूतं पजानाति, न ब्यापादपरियुद्धितेन चेतसा विहरति ... न उढाचकुकुक्कुच्य-परियुद्धितेन चेतसा विहरति ... न विविकिच्छापरियुद्धितेन चेतसा विहरति न विविकिच्छापरियुद्धितेन चेतसा विहरति ... न विविकिच्छापरियुद्धितेन चेतसा विहरति ... न विविकिच्छापरियुद्धितेन चेतसा विहरति ... विविकिच्छापरियुद्धितेन चेतसा विहरति ... न विविकिच्छापरियुद्धितेन चेतसा विहरति ... विविकिच्छापरियुद्धितेन चेतसा विहरति ... विविकिच्छापरियोद्धितेन, उपमाया च विविकिच्छापरियुद्धितेन चेतसा विहरति ... विविकिच्छापरियोदी विहरति ... विविकिच्छापरियोदी ... विविक्चिच्छापरियोदी ... विविक्चिच्

तं पि निस्साय झायति । एवं खो, सद्ध, पुरिसखळु दूक्कायितं होति ।

१-१. अनन्तरं करित्वा - स्या॰; ० करित्वा - सी॰, रो०। २. अपण्डायति -सी॰। ३. वर्ड - सी०. रो०।

R. 326

20

पजानाति । सो नेव पर्याव निस्ताय झायति, न मापं निस्साय झायति, न तेजं निस्साय झायति, न वायं निस्साय झायति, न धाकासानञ्चायतनं निस्साय झायति, न विञ्ञाणञ्चायतनं निस्साय झायति, न ग्राकिञ्च-अञायतमं निस्साय सायति, न नेवसञ्जानासञ्जायतनं निस्साय **जायित,** न इचलोकं निस्साय जायित, न परलोकं निस्साय जायित, यं 5 पिदं दिट्टं सुतं मुतं विञ्ञातं पत्तं परियेसितं अनविचरितं मनसा. तं पि निस्साय न झायति; झायति च पन । एवं झायि च पन, सद्ध, भद्रं परिसाजानीयं सइन्दा देवा सब्रह्मका सपजापतिका आरका व नमस्सन्ति --

'नमो ते पुरिसाजञ्ज, नमो ते पुरिसुत्तम। यस्स ते नाभिजानाम, यं पि निस्साय झायसी "" ति ।।

४. एवं वृत्ते आयस्मा सद्धी भगवन्तं एतदवीच - "कथं झायी पन, भन्ते, भद्रो पुरिसाजानीयो सो नेव पथवि निस्साय झायति, न श्रापं निस्साय झायति, न तेजं निस्साय झायति, न कायं निस्साय झायति. न ग्राकासानञ्चायतनं निस्साय झायति. न विञ्ञाणञ्चायतनं निस्साय ब्रायति, न ग्राकिञ्चञ्ञायतनं निस्साय झायति, न नेवसञ्जा- 15 नासञ्जायतनं निस्साय झायति, न इषलोकं निस्साय झायति, न परलोकं निस्साय झायति, यं पिदं दिट्टं सूतं मुतं विञ्ञातं पत्तं परियेक्तिं ग्रन-विचरितं मनसा. तं पि निस्साय न झायति ; झायति च पन ? कथं झायि च पन, भन्ते, भद्रं पूरिसाजानीयं सइन्दा देवा सब्रह्मका सपजापतिका धारका व नमस्सन्ति -

> 'नमो ते पुरिसाजञ्ज, नमो ते पुरिसूत्तम। यस्स ते नाभिजानाम, यं पि निस्साय झायसी''' ति ।।

५. "इघ, सद्ध, भद्रस्स पुरिसाजानीयस्स पथवियं³ पथविसञ्जा विभता होति, श्रापस्मि मापोसञ्जा विभूता होति, तेजस्मि तेजोसञ्जा विभता होति, वायस्मि वायोसञ्जा विभता होति, आकासानञ्चायतने 25 माकासानञ्चायतनसञ्जा विभूता होति, विञ्ञाणञ्चायतने विञ्जाण-ञ्चायतनसञ्जा विभता होति, आकिञ्चञ्जायतने आकिञ्च-ञ्जायतनसञ्जा विभता होति, नेवसञ्जानासञ्जायतने नेवसञ्जा-नासञ्जायतनसञ्जा विभूता होति, इघलोके इघलोकसञ्जा विभूता

१. झायती - स्या॰। २. पुरिसाजानीयो झायति - सी॰, स्या॰, रो०। Wax-XII

होति, परलोके परलोकसञ्जा विभूता होति, यं पिदं दिद्वं सुतं मुतं विज्ञातं पतं परियंसितं अनुविचरितं मनसा, तत्रा पि सञ्जा विभूता होति । एवं झायी खो, सढ, मद्रो पुरिसाजानीयो नेव पर्धाव निस्साय झायति ... पे०... यं पिदं विद्वं सुतं मुतं विज्ञातं पत्तं परियंसितं अनुत्विचरितं मनसा, तं पि निस्साय न झायति; झायति च पन । एवं झायि च पन, सढ, भद्रं पुरिसाजानीयं सङ्ग्दा देवा सब्रह्मका सपजापिका झारका व नमस्सन्ति ...

'नमो ते पुरिसाजञ्ज, नमो ते पुरिसुत्तम । यस्स ते नाभिजानाम, यं पि निस्साय झायसी''' ति ।।

१०. मोरनिवापसत्तं

१. एकं समयं भगवा राजगहे विहरित मोरिनवापे परिब्बाजका-रामे । तत्र सो भगवा भिक्कू धामन्तेसि – "भिक्क्वे" ति । "भदन्ते" ति ते भिक्कु भगवतो पच्चस्सोसं । भगवा एतदवोच –

२. "तीहि, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागती भिक्खु ध्रन्यन्तपिट्टी होति अन्यन्तयोगक्खेमी अन्यन्तब्रह्मचारी अन्यन्तपरियोसानो सेट्टी देवमनुस्सानं। कतमेहि तीहि? असेखेन सीलक्खन्धेन, असेखेन समाधिक्खन्धेन, असेखेन पञ्जाक्खन्धेन — इमेहि, खो, भिक्खवे, तीहि धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु अन्यन्तिहि होति अन्यन्तयोगक्खेमी अन्यन्तब्रह्मचारी अन्यन्तयोगक्खेमी अन्यन्तब्रह्मचारी अन्यन्तयोगक्खेमी

- ३. "धपरोहि पि, भिक्खने, तीहि धम्मेहि समक्षागतो भिक्ख् थ अच्चन्तिनृद्दो होति अच्चन्तयोगक्खेमी अच्चन्तब्रह्मचारी अच्चन्तपरियो-सानो सेट्ठो देवमनुस्सानं । कतमेहि तीहि ? इदिपाटिहारियेन, आदेसना-पाटिहारियेन, अनुसासनीपाटिहारियेन — इमेहि खो, भिक्खने, तीिहि धम्मेहि समन्नागतो भिक्ख् अच्चन्तिनृद्दो होति, अच्चन्तयोगक्खेमी अच्चन्तब्रह्मचारी अच्चन्तपरियोसानो सेट्ठो देवमनुस्सानं ।
 - ४. "अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहि धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु अञ्चन्तनिट्ठो होति अञ्चन्तयोगक्खेमी अञ्चन्तब्रह्मचारी अञ्चन्त-परियोसानो सेट्ठो देवमनुस्सानं । कतमेहि तीहि ? सम्मादिद्विया, सम्माञाणेन, सम्माविन्तत्वा इमेहि खो, भिक्खवे, तीहि धम्मेहि

B. 580

समजागतो मिनस् प्रज्यन्तिनहो होति प्रज्यन्तयोगनसेमी प्रज्यन्त-ब्रह्मचारी प्रज्यन्तपरियोसानो सेट्रो देवमनुस्सानं ।

५. "द्वीहि, निक्खवे, बम्मेहि समन्नागतो निक्खु ग्रच्चन्तानिहो होति प्रच्चन्तयोगक्खेमी श्रच्चन्तब्रह्मचारी श्रच्चन्तपरियोसानो सेट्ठो देवमनुस्सानं । कतमेहि द्वीहि ? विज्ञाय, चरणेन — इमेहि खो, 5 भिक्खवे, द्वीहि धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु श्रच्चन्तिन्द्वो होति श्रच्चन्त-योगक्खेमी श्रच्चन्तब्रह्मचारी श्रच्चन्तपरियोसानो सेट्ठो देवमनुस्सानं । ब्रह्मना पेसा, भिक्खवे, सनळकुमारेन गाया भासिता —

'स्रतियो सेट्ठो जनेतिस्म, ये गोत्तपटिसारिनो। विज्ञाचरणसम्पन्नो, सो सेट्ठो देवमानसे' ति।।

"सा स्तो पनेसा, भिक्सते, सनब्कुमारेने गाया भासिता' सुमासिता, नो दृब्सासिता; अत्यसंहिता, नो घनत्यसंहिता; अनुमता मया । श्रष्टं पि, भिक्सते, एवं नदामि —

> 'ब्रत्तियो सेट्टो जनेतिस्म, ये गोत्तपटिसारिनो । विज्ञाचरणसम्पन्नो, सो सेट्टो देवमानुते'' ति ।। 15 निस्मयवक्यों पठसो ।

तस्सुद्दानं

किमत्यिया चेतना तयो, उपनिसा ब्यसनेन च। द्वे सञ्जा मनसिकारो , सद्धो मोरनिवापकं ति ॥

२. अनुस्सतिवग्गो

१. पठमभहानामसुत्तं

 एकं समयं भगवा सक्केष्ठ विहरति कपिलवत्युस्मि निग्नोधा-रामे । तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्ख् भगवतो चीवरकम्मं करोन्ति — "निट्ठितचीवरो भगवा तेमासच्चयेन चारिकं पक्किमिस्सती"
 ति । अस्सीसि खो महानामो सक्को — "सम्बहुला किर भिक्ख् भगवतो

१. बहुमा स्तब्कुमारेत - सी०, रो०। २ सुतीता नो दुर्गाता - सी०, स्था०, रो०। ३. तिस्सावबन्ता - स्था०। ४-४. सञ्जा मनस्विकारा सेली - सी०, रो०; सञ्जा मनस्किरारो सेली - सी०, रो०; सञ्जा मनस्किरारो सेली - सी०, रो०; सोरिनदापनेत च - सी०, स्था०, मोरिनदापनेत च | सी०, स्था०, मोरिनदापनेत च | सि०-रो०।

चीवरकम्मं करोन्ति – 'निद्वितचीवरो जगवा तेमासच्चयेन चारिकं पक्किमस्सती'" ति ।

२. अब लो महानामो सक्को येन भगवा तेनुपसङ्किम; उपसङ्कः मित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकभन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिक्षो ज्ञो सहानामो सक्को भगवन्तं एतदवोच — "सुतं मेतं, भन्ते— 'सम्बहुका किर भिक्ष्ण भगवतो चीवरकम्मं करोन्ति — निद्वितचीवरो भगवा तेमासच्चयेन चारिकं पक्किमिस्सती' ति । तेसं नो, भन्ते, नानाविहारेहि विहरतं केनस्से विहारेन विहातक्वं" ति ?

R. 329

३. "ताबु ताबु, महानाम ! एतं लो, महानाम, तुम्हाकं पितस्पं कुलपुतानं, यं तुम्हे तवागतं उपसङ्कामत्वा पुच्छेम्याब – तिसं नो, मन्ते, नानाविहारेहि विहरतं केनस्य विहारेन विहातव्वं" ति ? सदो लो, महानाम, आराधको होति, नो अस्सदो; आरद्धितिस्यो आराधको होति, नो कुसीतो; उपट्टितस्सित आराधको होति, नो कुसीतो; उपट्टितस्सित आराधको होति, नो अस्माहितो आराधको होति, नो असमाहितो पञ्जावा । असाराधको होति, नो दुप्पञ्जो । इमेसु लो त्वं, महानाम, पञ्चसु अम्मेस पितदाय खं अम्मे उत्तरि भावेत्यासि ।

B. 531

४. "इव त्वं, महानाम, तथागतं अनुस्सरेव्यासि — 'इति पि सो भगवा अरहं सम्मासम्बुद्धो विज्ञाचरणसम्पन्नो सुगतो लोकविद्ध अनुत्तरो पुरिसदम्मसारिथ सत्या देवमनुस्सानं बुद्धो भगवा' 20 ति । यिष्म, महानाम, समये अरियसावको तथागतं अनुस्सरित, नेवस्स तिष्म समये रागपरियुद्धितं चित्तं होति, न दोसपरियुद्धितं चित्तं होति, न दोसपरियुद्धितं चित्तं होति, न मोहपरियुद्धितं चित्तं होति, न मोहपरियुद्धितं चित्तं होति, जश्रतमेवस्स तिष्म समये चित्त होति तथागतं आरव्य । उजुगतिचत्तो लो पन, महानाम, अरियसावको लभित अत्यवेदाँ, लभित धम्मवेदं, लभित १ धम्मप्सहितं पामोज्यं । पमुदितस्स पीति लायति, पीतिमनस्स कायो पस्स म्मज्यति, पस्सवकायो मुखं वेदियति, सुल्लानो चित्तं समाधियति । अयं मुक्ति, महानाम, अरियसावको विसमगताय पजाय समप्पत्तो विहरित, सव्यापज्जाय पजाय अव्यापज्ज्ञो विहरित, धम्मसोतसमापन्नो वदानपरस्ति मावेति ।

१ केन – स्या०। २. पंच –सी०।

५. "पुन च पर त्वं, महानाम, धम्मे धनुस्सरेस्यासि — 'स्वा-नवातो भगवता धम्मो सन्विद्विको अकालिको एहिएस्सिको छोपनेध्यको", पञ्चलं वेदितव्यो विञ्जूही ति । यह्मि, महानाम, समये धरिय-क्षावको धम्मं अनुस्सरित, नेवस्स तह्मि समये 'रागपियुद्वितं चित्तं होति, न वोसपियुद्वितं चित्तं होति, न मोहपियुद्वितं चित्तं होति; ऽ ज्जुगतमेवस्स तहिस समये चित्तं होति धम्मं आरच्य । उजुगतवित्तो खो पन, महानाम, अरियसावको तभति अत्यवदं, तभति धम्मेचदं, लभति धम्मूपसहितं पामोज्जं । पमुदितस्य पीति जायित, पीतिमनस्स कायो पस्सम्भाति, पस्सद्धकायो सुखं वेदियति, सुखिनो चित्तं समाधियति । अयं वुज्वति, महानाम, अरियसावको विसमगताय पजाय समणतो । विह्रित, क्षस्यापज्झाय पजाय अव्यापज्झो विह्रित, धम्मसोतसमापन्नो धम्मानुस्सितं भावेति ।

६. "पुन च परं त्वं, महानाम, सङ्कं अनुस्सरेव्यासि — 'मुप्यटिपन्नो भगवतो सावकसङ्को, उजुप्यटिपन्नो भगवतो सावकसङ्को, जायप्यटिपन्नो भगवतो सावकसङ्को, यदिदं 15 चतारि पुरिसयुगानि प्रष्टु पुरिसपुगाना, एस भगवतो सावकसङ्को प्राहुन्त्रेयो पाहुनेय्यो दिक्षणेय्यो प्रञ्जनिकरणीयो अनुत्तरं पुञ्ज्ञावक्षत्तं लोकस्ता ति । यर्रिस, महानाम, समये प्ररियसावको सङ्कं अनुस्सरित, नेवस्स तर्रिम समये रागपरियुद्धितं चित्तं होति, न दोसपरियुद्धितं चित्तं होति, उजुगतमेवस्स तर्रिम समये चित्तं होति, न मोहपरियुद्धितं चित्तं होति, उजुगतमेवस्स तर्रिम समये चित्तं होति सङ्कं आरक्ष । उजुगतिचा को पन, महानाम, प्ररियसावको लभित अत्यवदं, लभित धम्मवदं, लभित धम्मुपसंहितं पामोज्जं । पमृदितस्स पीति जायित, पीतिमनस्स कायो पस्सम्भित, पस्सद्धकायो मुखं वेदियित, मुखनो चित्तं समाधियित । प्रयं बुज्जति, महानाम, प्ररियसावको विद्यति, मुखनो चित्तं समाधियित । प्रयं बुज्जति, महानाम, प्ररियसावको विद्यति, सुक्षनो चित्तं समाधियित । प्रयं बुज्जति, महानाम, प्ररियसावको विद्यति, धम्मसोतसमापन्नो विद्यति, स्व्यापज्ज्ञो पज्ञाय 25 प्रयापज्ञो विद्यति, धम्मसोतसमापन्नो सङ्कानुस्सति भावेति ।

 "पुन च परं त्वं, महानाम, अत्तनो सीलानि अनुस्सरेय्यासि अखण्डानि अन्छिद्दानि असबलानि अकम्मासानि मृजिस्सानि विञ्कुप-्सत्थानि अपरामद्वानि समाधिसंवत्तनिकानि । यस्मि, महानाम, समये

[.] १. घोषनविको - सी०, स्था०, रो० । २. उज्पटिपन्नो - सी०, स्था०, रो० ।

धरियसावको सीलं धनुस्सरति, नेवस्स तस्मि समये रागपरियुद्धितं चित्तं होति, न दोसपरियुद्धितं चित्तं होति, न मोहपरियुद्धितं चित्तं होति ; उज्गतमेवस्स तस्मि समये चित्तं होति सीलं घारब्म । उजुगत-चित्तो स्रो पन महानाम, अरियसावको लभति अत्यवेदं, लभति धम्मवेदं, लभित धम्मपसंहितं पामोज्जं । पमदितस्स पीति जायति, पीतिमनस्स कायो पस्सम्भति, पस्सद्धकायो सुखं वेदियति, सुखिनो चित्तं समाधियति । अयं वच्चति, महानाम, अरियसावको विसमगताय पजाय समप्पत्तो विहरति, सन्यापज्याय पजाय प्रन्यापज्यो विहरति, धम्मसोतसमापन्नो सीलानस्सति भावेति ।

"पून च परं त्वं, महानाम, श्रत्तनो चागं श्रनुस्सरेय्यासि – 'लाभा वत मे, शलद्धं वत मे, योहं मच्छेरमलपरियद्विताय पजाय विगत-मलमच्छेरेन चेतसा ग्रगारं ग्रज्झावसामि मत्तवागो पयतपाणि बोस्सग्गरतो याचयोगो दानसंविभागरतो ति। यस्मि, महानाम, समये ग्ररियसावको चागं अनस्सरित, नेवस्स तस्मि समये रागपरियद्वितं 15 जिलं होति, न दोसपरियुद्धितं जिलं होति, न मोहपरियुद्धितं जिलं होति; उजुगतमेवस्स तस्मि समये चित्तं होति चागं भारव्य । उजगतिवसी लो पन, महानाम, प्ररियसावको लमति धत्यवेदं, लमति धम्मवेदं, लमति धम्मूपसंहितं पामोज्जं । पमुदितस्स पीति जायति, पीतिमनस्स कायो पस्सम्भति, पस्सद्धकायो सुखं वेदियति, मुखिनो चित्तं समाधियति । 20 ग्रयं वच्चति, महानाम, ग्ररियसावको विसमगताय पजाय समप्पत्तो विहरति, सब्यापञ्झाय पजाय मब्यापञ्झो विरहति, धम्मसोतसमापन्नो नागनस्सति भावेति ।

 "पून च परं त्वं, महानाम, देवता अनुस्सरेय्यासि — 'सन्ति देवा चात्म्महाराजिका, सन्ति देवा तार्वातसा, सन्ति देवा यामा, सन्ति 25 देवा तुसिता, सन्ति देवा निम्मानरितनो, सन्ति देवा परनिस्मितवस-वित्तनो, सन्ति देवा ब्रह्मकायिका, सन्ति देवा ततूत्तरि । यथारूपाय सद्धाय समन्नागता ता देवता इतो चुता तत्यूपपन्ना, मय्हं पि तथारूपा सद्धा संविज्जति । यथारूपेन सीलेन समन्नागता ता देवता इतो चुता तत्यूपपन्ना, मय्हं पि तथारूपं सीलं संविज्जति । यथारूपेन सुतेन समन्ना- गता ता देवता इतो चुता तत्वूपपन्ना, मय्हं पि तथारूपं सुतं संविज्जित । यथारूपेन चागेन समन्नागता ता देवता इतो चता तत्थपपन्ना, मयहं पि

B. 533

B 999

٤

R. 331

तथारूपो वागो संविज्जति । यथारूपाय पञ्जाय समझागता ता वेवता इतो वृता तत्यूपपन्ना, मग्हं पि तथारूपा पञ्जा संविज्जती' ति । यस्मि, महानाम, समये प्ररियसावको प्रतानो च तासं च वेवतानं सदं च सीसं च सुतं च वागं च पञ्जा च प्रत्यस्ति, नेवस्स तर्मिस समये रागपरि-यृष्टितं वित्तं होति, न दोसपरियुष्टितं वित्तं होति, न सोहपरियुष्टितं वित्तं होति, ज्वातमेवस्त तर्मिस समये वित्तं होति वेवता प्रारक्भ । उजुगत-वित्तो को पन, महानाम, प्ररियसावको लभित प्रत्यवेदं, लमित प्रम्मवेदं, लभित प्रम्मवेदं, लभित प्रम्मति, परसदकायो मुखं वेदियति, सुवितो चित्तं सामिप्यिति । प्रस्तं वृज्जति, महानाम, प्ररियसावको वित्तं सामिप्यति । प्रसं वृज्जति, महानाम, प्ररियसावको वित्तमगताय पजाय समप्पत्तो १० प्रत्यवेद्वं स्व्यापन्नते। सम्प्रपत्ता पजाय सम्प्रता । विहरित, सम्मसोतसमापन्नते विवतान्त्सर्ति भावती' ति ।

२. दुतियमहानामसुत्तं

१. एकं समयं भगवा सक्केसु विहरित किपलबर्ल्युस्मि निम्नोधा-रामे । तेन खो पन समयेन महानामो सक्को यिलाना बृद्धितो होति प्रचिरवृद्धितो गेलञ्जा । तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्लू भगवतो ।ऽ बीवरकम्मं करोन्ति – "निद्धितबीवरो भगवा तेमासच्चयेन चारिकं पक्किमस्सती" ति । प्रस्सोसि खो महानामो सक्को – "सम्बहुला किर भिक्लू भगवतो चीवरकम्मं करोन्ति – "निद्धितबीवरो भगवा तेमासच्चयेन चारिकं पक्किमस्सती" ति ।

२. प्रथ खो महानामो सक्को येन भगवा तेनुपसङ्क्रीमः 20 उपसङ्क्रीमत्वा भगवन्तं प्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिक्षो खो महानामो सक्को भगवन्तं एतदवोच — "सुतं मेतं, भन्ते — 'सम्बद्धला किर भिक्क् भगवतो वीवरकम्मं करोन्ति — निद्धित-चीवरो भगवा तेमासच्चयेन चारिकं पक्किमस्सती' ति । तेसं नो, भन्ते, नानाविहारोहं विहरतं केनस्स विहारेन विहातव्यं" ति ?

३. "साधु साधु, महानाम ! एतं खो, महानाम, तुम्हाकं पतिक्यं कुलपुतानं यं तुम्हे तथागतं उपसङ्कामत्वा पुच्छेस्याथ — 'तेसं नो, मन्ते, नानाविहारेहि विहरतं केनस्स बिहारेन बिहातक्वं' ति ? सदो लो, महानाम, आराघको होति, नो अस्सद्धो; आरद्धविरियो आराघको होति, नो कुसीतो; उपिट्टतस्सित आराघको होति, नो सुट्ट-स्सित; समाहितो आराघको होति, नो असमाहितो; पञ्जवा आराघको होति, नो दुष्पञ्जो । इमेशु लो त्वं, महानाम, पञ्चसु धम्मेसु पितद्वाय इ असमे उत्तरि भावंत्यासि ।

४. "इघ त्वं, महानाम, तथागतं अनुस्सरेय्यासि — 'इति पि सो भगवा ... पे०... सत्था देवमनुस्तानं बुढो भगवा' ति । यरिंस, महानाम, समये अरियसावको तथागतं अनुस्सरित, नेवस्स तिंस समये रागरियुद्धितं चित्तं होति, न दोसपियुद्धितं चित्तं होति, न मोहपरि
ग्विद्धां चित्तं होति; उज्जगतमेवस्स तिंस्म समये चित्तं होति तथागतं आरहम । उजुगतचित्तत्ते लो पन, महानाम, अरियसावको लभित शत्थवेदं, लभित धम्मवेदं, स्वावने विद्याति, स्वावने चित्रं समाधियित । इमं लो त्वं, महानाम, बुढानुस्सित गच्छत्तो पि भावेद्यासि, ठितो पि भावेद्यासि, निजिन्नो पि भावेद्यासि, स्वानो पि भावेद्यासि, कम्मतं अधिद्वहन्तो पि भावेद्यासि, पुत्तसम्बाधसयनं श्रज्झावसन्तो पि भावेद्यासि ।

R 334

५. "पुन च परं त्वं, महानाम, घम्मं प्रनृस्तरेय्यासि ... पे०... सङ्घं अनुस्तरेय्यासि ... पे०... अत्तनो सीलानि अनुस्तरेय्यासि ... पे०... इतता अनुस्तरेय्यासि ... पे०... देवता अनुस्तरेय्यासि ... पे०... देवता अनुस्तरेय्यासि ... पे०... देवता अनुस्तरेय्यासि ... पे०... सन्ति देवा चातुम्महाराजिका ... पे०... सन्ति देवा वातुत्तरि । यथारूपाय सद्धाय समझागता ता देवता इतो चुता तत्यूपपन्ना, मय्हं पि तथारूपा सद्धा संविज्ञति । यथारूपेत सीलेन ... सुतेन ... चागेन ... पञ्जाय समझागता ता देवता इतो चुता तत्यूपपन्ना, मय्हं पि तथारूपा पञ्जाय समझागता ता देवता इतो चुता तत्यूपपन्ना, मय्हं पि तथारूपा पञ्जाय संविज्ञती' ति । यस्ति, महानाम, समये अरियसावको अत्तनो च तासंच वेवताना सद्धं च सीलं च सुतं च चागं च पञ्जा च प्रमुस्तरित, नेवस्स तस्मि समये रागपरियुद्धितं चित्तं होति, व दोसपरियुद्धितं चित्तं होति, न मोहपरियुद्धितं चित्तं होति; उजुगतिचत्ते तस्मि समये परियादिक्ष लाति वेवता आरक्षा । उजुगतिचत्तो खो पन, महानाम, अरियसावको लानि वेवता आरक्षा । उजुगतिचत्तो खो पन, महानाम, अरियसावको लानि वेवता आरक्षा । उजुगतिचत्तो खो पन, महानाम, अरियसावको लानि वेवता आरक्षा । उजुगतिचत्तो खो पन, महानाम, अरियसावको लानी लाने का स्वात्ते । स्वात्ते स्वात्ता आरक्षा । उजुगतिचत्तो खो पन, महानाम, अरियसावको लानि वेवता आरक्षा । उजुगतिचत्तो खो पन, महानाम, अरियसावको लानि वेवता आरक्षा । उजुगतिचत्तो खो पन, महानाम, अरियसावको लानि वेवता आरक्षा । उजुगतिचत्तो खो पन, महानाम, अरियसावको लानि वेवता आरक्षा । अनुगतिचत्तो खो पन, महानाम, अरियसावको लानि वेवता स्वात्ते । स्वात्ते स्व

१. सीलं - स्या०, म०।

ग्रत्यवेदं, लभति धम्मवेदं, लभति धम्मपसंहितं पामोज्जं । पमदितस्स पीति जायति, पीतिमनस्य कायो पस्सम्भति, पस्सद्धकायो सखं वेदियति, सुखनो चित्तं समाधियति । इमं खो त्वं, महानाम, देवतानुस्सति गुन्छन्तो पि भावेय्यासि, ठितो पि भावेय्यासि. निसिन्नो पि भावेय्यासि. सयानो पि भावेय्यासि, कम्मन्तं ग्रविट्रहन्तो पि भावेय्यासि, पूत्तसम्बाध- अ सवनं धज्झावसन्तो पि भावेच्यासी'' ति ।

३. नन्दियसत्तं

१. एकं समयं भगवा सक्केस् विहरति कपिलवत्युस्मि निग्रोधारामे । तेन खो पन समयेन भगवा सावत्थियं वस्सावासं उपगन्तकामो होति । अस्सोसि खो नन्दियो सक्को - "भगवा किर सावत्थियं वस्तावासं उपगन्तुकामों ति । अथ खो नन्दियस्स 10 18.536 सक्कस्स एतदहोसि - "यन्नूनाहं पि सावत्थियं वस्सावासं उपगच्छेथ्यं । तत्थ कम्मन्तं चेव अधिद्रहिस्सामि, भगवन्तं च लच्छामि कालेन कालं दस्सनाया" ति ।

- २. ग्रथ खो भगवा सावत्थियं वस्सावासं उपगच्छि । नन्दियो पि खो सक्को सावत्थियं वस्थावासं उपगच्छि । तत्थ कम्मन्तं चेव 15 ग्रधिद्वासि, भगवन्तं च लभि कालेन कालं दस्सनाय । तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्तु भगवतो चीवरकम्मं करोन्ति - "निद्वितचीवरो भगवा तेमासच्चयेन चारिकं पक्किमस्सती'' ति । अस्सोसि खो निन्दयो सक्को - "सम्बद्वला किर भिक्खु भगवतो चीवरकम्मं करोन्ति -'निद्वितचीवरो भगवा तेमासच्वयेन चारिकं पक्किमस्सती'' ति । 20
- ग्रथ खो निन्दयो सक्को येन भगवा तेनपसङ्गिः उपसङ्कामित्वा भगवन्तं ग्राभवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो नन्दियो सक्को भगवन्तं एतदबोच - "सुतं मेतं, भन्ते -'सम्बहुला किर भिक्खु भगवतो चीवरकम्मं करोन्ति – निद्धित-बीवरो भगवा तेमासच्चयेन चारिकं पक्कमिस्स्ती' ति । तेसं नो. 25 भन्ते, नानाविहारेहि विहरतं केनस्स विहारेन विहातब्बं" ति ?

४. "साधु साधु, नन्दिय ! एतं खो, नन्दिय, तुम्हाकं पतिरूपं

१. उपगठिन्छ – सी०, री०। २. बाबद्वाय – स्था०। ३. लच्छति – स्था०। WoY-YE

कुलपुतानं, यं तुम्हे तथागतं उपसङ्कामत्वा पुच्छेश्याथ — 'तेसं नो, मन्ते, नानाविहारेहि विहरतं केनस्स विहारेन विहातब्बं ति ? सद्धो सो, नन्त्य, भ्राराषको होति, नो अस्सद्धो; सीलवा भ्राराषको होति, नो दुस्सीलो; भ्रारद्धिविरियो भ्राराषको होति, नो कुसीतो; उपद्वितस्सति भ्राराषको होति, नो मुद्दुस्सति; समाहितो भ्राराषको होति, नो प्रसमाहितो; पञ्जवा भ्राराषको होति, नो दुप्पञ्जो। इमेसु सो ते, नन्दिय, झसु धम्मेसु पतिद्वाय पञ्चसु धम्मेसु भ्रज्यतं सति उपदापेतब्बा ।

R. 336 B. 537

- ४. "इघ त्वं, नित्य, तथागतं अनुस्सरेय्यासि 'इति पि 10 सो भगवा अरहं सम्मासम्बुद्धो विज्जाचरणसम्पन्नो सुगतो लोकविद्द अनुत्तरो पुरिसदम्मसारिथ, सत्था देवभनुस्सानं बुद्धो भगवा' ति । इति लो ते, नित्य, तथागतं आरब्भ अञ्चल्तं सति उपद्रापेतब्बा ।
- ६. "पुन च परं त्वं, निन्दय, धम्मं अनुस्सरेय्यासि 'स्वाक्वातो भगवता धम्मो सन्दिद्विको अकालिको एहिपस्सिको झोपनेय्यिको पञ्चत्तं 15 वेदितब्बो विञ्जूही' ति । इति खो ते, निन्दय, धम्मं आरक्स अञ्चत्तं ति उपद्रापेतब्बा ।
- ७. "पुन च परं त्वं, तन्दिय, कल्याणिमत्ते अनुस्सरेय्यासि 'लाभा वत मे, सुनद्धं वत मे, यस्स मे कल्याणिमत्ता अनुकस्पका अल्य-कामा ओवादका अनुसासका" ति । इति खो ते, तन्दिय, कल्याणिमत्ते अप्रारम्भ अज्ञातं सति उपद्रापेतब्बा ।
- ट. "पुन च परं त्वं, निन्दय, ग्रत्तनो चागं अनुस्सरेय्यासि 'लाभा वत मे, मुनद्धं वत मे, योहं मच्छेरमलपरियुट्टिताय पजाय विगतमलमच्छेरेन चेतसा ग्रगारं अज्झावसामि मुत्तचागो पयतपाणि बोस्सग्गरतो यानयोगो दानसंविभागरतो' ति । इति खो ते, निन्दिय, वा प्राप्त अज्झतं सति उपट्रापेतब्बा ।
 - "पुन च परं त्वं, निन्दिय, देवता अनुस्सरेय्यासि 'या' देवता अतिक्कम्मेव कवळीकाराहारभक्खानं 'देवतान' सहब्यतं अञ्झतरं

१ विद्यित – रो०। २ उपट्टोवल्बा – स्या०, रो०। ३. धनुसासिता – स्या०। ४ या ता – सी०, स्या०, रो०। १. कवींसकारजस्वान – सी०; कबळीकारअस्वानं – स्या०, रो०। ६. देवानं – सी०, रो०।

मनोमयं कायं उपपन्ना, ता करणीयं अत्तनो न समनुपस्सन्ति कतस्स वा पतिचयं । सेय्यथापि, निन्दयं, भिक्खु असमयविमुत्तो करणीयं अत्तनो न समनुपस्सित कतस्स वा पतिचयं; एवमेव खो, निन्दय, या ता देवता अतिककम्मेव कवळीकाराहारभक्खानं देवतानं सहव्यतं अञ्जतरं मनोमयं कायं उपपन्ना, ता करणीयं अत्तनो न समनुपस्सन्ति कतस्स वा पतिचयं । इति खो ते, निन्दय, देवता आरब्भ अञ्झतं सित उपद्रापेतब्बा।

१०. "इमेहि खो, नित्यंत, एकादसिंह धम्मोहि समन्नागतो प्रिरियसावको पजहतेव पापके अकुसले धम्मे, न उपादियति । सेय्यथापि, नित्यंत, कुम्मो निकुण्यो वसतेव उदकं, नो बन्तं पञ्चावमिति"; सेय्यथापि 10 वा पन, नित्यंत, सुक्खे तिणदाये अग्नि मुत्तो डहञ्जेव गञ्छति, नो दब्बं पञ्चदावत्तति; एवमेव खो, नित्यंत, इमेहि एकादसिंह धम्मोहि समन्नागतो अरियसावको पजहतेव पापके अकुसले धम्मे, न उपादियती" ति ।

४. सुभूतिसुत्तं

 श्रथ खो श्रायस्मा सुभूति सद्धेन भिक्खुना सद्धि येन भगवा 15 तेनुपसङ्क्षिम; उपसङ्क्षिमत्वा भगवन्तं श्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो श्रायस्मन्तं सुभूति भगवा एतदवोच —

२. "को नामायं, सुभूति, भिक्खु" ति ?

"सद्धो नामायं, भन्ते, भिक्क्, सुदत्तस्स^क उपासकस्स पुत्तो, सद्धा प्रगारस्मा अनगारियं पब्बजितो'' ति ।

"किच्च पनायं, सुभूति, सद्धो भिक्चु सुदत्तस्स उपासकस्स पुत्तो सद्धा अगारस्मा अनगारियं पव्यजितो सन्दिस्सति सद्धापदानेसू" ति ?

"एतस्स, भगवा, कालो, एतस्स, सुगत, कालो, यं भगवा सद्धस्स सद्धापदानानि भासेच्य । इदानाहं जानिस्सामि यदि वा ध्रयं भिक्खु 25 सन्दिस्सति सद्धापदानेसु यदि वा नो" ति ।

तिक्कुम्बो – सी०, स्था०, रो० । २. पच्चामसित – स्था०; पच्छावमित – सी० ।
 सदस्स – सी०, स्था०, रो० ।

R. 338

B. 539

R. 339

"तेन हि, सुनूति, सुगाहि, सायुकं मनसि करोहि; भासिस्सामी" ति । "एवं, भन्ते" ति खो आयस्मा सुनूति भगवतो पच्चस्सोसि । भगवा एतदबोच –

३. "इघ, सुभूति, भिक्खु सीलवा होति, पातिमोक्खसंवर-उ संबुतो विहरित भावारगोचरसम्पन्नो अणुमत्तेषु वञ्जेषु भयवस्सावी, समादाय सिक्खति सिक्खापदेषु । यं पि, सुभूति, भिक्खु सीलवा होति ... पे०... समादाय सिक्खति सिक्खापदेषु, इदं पि, सुभूति, सद्धस्स सद्धा-पदानं होति ।

४. "पुन च परं, सुभूति, भिक्खु बहुस्सुतो होति सुतावरो सुत-सिन्नचो; ये ते धम्मा झादिकल्याणा मज्झेकल्याणा परियोसानकल्याणा सात्वं सव्यञ्जनं केवलपरिपुष्णं परिसुद्धं ब्रह्मचिरयं अभिवदन्ति, तथा-स्थास्स धम्मा बहुस्सुता होन्ति धाता वचसा परिचिता मनसानुपेक्खिता दिद्विया सुप्पटिविद्धा । यं पि, सुभूति, भिक्खु बहुस्सुतो होति ... पे०... दिद्विया सुप्पटिविद्धा, इदं पि, सुभूति, सद्धस्स सद्धापदानं होति ।

५. "पुन च परं, सुभूति, भिक्कु कल्याणिमत्तो होति कल्याण-सहायो कल्याणसम्पवङ्को । यं पि, सुभूति, भिक्कु कल्याणिमत्तो होति कल्याणसहायो कल्याणसम्पवङ्को, इदं पि, सुभूति, सद्धस्स सद्धापदानं होति :

६. "पुन च परं, सुभूति, भिक्खु सुबचो होति सोवचस्सकरणेहि श्च धम्मेहि समन्नागतो समो पदिक्खणग्गाही अनुसासींन । यं पि, सुभूति, भिक्खु सुबचो होति सोवचस्सकरणेहि धम्मेहि समन्नागतो समो पदिक्खण-गाही अनुसासींन, इद पि, सुभूति, सद्धस्स सद्धापदानं होति ।

७. "पुन च परं, सुभूति, भिक्खु यानि तानि सब्रह्मचारीनं उच्चा-वचानि किञ्करणीयानि तत्र 'दक्खो होति अनलसो तत्रुपायाय वीमंसाय समन्नागतो अलं कातुं अलं संविधातुं । यं पि, सुभूति, भिक्खु यानि तानि सब्रह्मचारीनं उच्चावचानि किञ्करणीयानि तत्र दक्खो होति अनलसो तत्रुपायाय वीमंसाय समन्नागतो अलं कातुं अलं संविधातुं, इदं पि, सुभूति, सद्धस्स सद्धापदानं होति ।

पुन च परं, सुभूति, भिक्खु धम्मकामो होति पियसमुदा-

१. उज्बावचान - रो० । २ तत्व - सी०, रो० ।

हारो अभिषम्मे अभिविनये उळारपामोज्जो । यं पि, सुभृति, भिक्लु धम्मकामो होति पियसमुदाहारो अभिधम्मे अभिविनये उळारपामोज्जो, इदं पि, सुभूति, सद्धस्स सद्धापदानं होति ।

- "पुन च परं, सुभूति, भिक्खु आरद्धविरियो विहरति अकुस-लानं धम्मानं पहानाय, कुसलानं धम्मानं उपसम्पदाय, थामवा दन्ह- अ परक्कमो ग्रनिक्खित्तध्रो कूसलेस धम्मेस् । यं पि, सुमृति, भिक्खु भारद्वविरियो विहरति अकुसलानं धम्मानं पहानाय कुसलानं धम्मानं उपसम्पदाय यामवा दब्हपरक्कमो अनिक्खित्तघरो कुसलेस धम्मेस, इदं पि. सुभति, सद्धस्स सद्धापदानं होति ।
- १०. "पून च परं, सुभूति, भिक्खु चतुन्नं झानानं आभिचेतसिकानं 10 दिद्रधम्मसुखिवहारानं निकामलाभी होति अकिच्छलाभी अकसिर-लाभी । यं पि, सुभूति, भिक्खु चतुन्नं झानानं आभिचेतसिकानं दिट्ट-धम्मसूलविहारानं निकामलाभी होति अकिच्छलाभी अकसिरलाभी, इदं पि, सुभृति, सद्धस्स सद्धापदानं होति ।
- ११. "पुन च परं, सुभूति, भिक्खु बनेकविहितं पुब्बेनिवासं 15 धनस्मरति, सेय्यथीदं - एकं पि जाति हे पि जातियो तिस्सो पि जातियो चतस्सो पि जातियो पञ्च पि जातियो दस पि जातियो वीसं पि जातियो तिसं पि जातियो चत्तारीसं पि जातियो पञ्जासं पि जातियो जातिसतं पि जातिसहस्सं पि जातिसतसहस्सं पि मनेके पि संबद्दकप्पे अनेके पि विबद्दकप्पे अनेके पि संबद्दविबद्दकप्पे - 20 'ग्रमत्रासि एवंनामो एवंगोत्तो एवंवण्णो एवमाहारो एवंसखदुक्खप्पटि-संवेदी एवमायपरियन्तो, सो ततो चुतो अमूत्र उदपादि; तत्रापासि एवंनामो एवंगोत्तो एवंवण्णो एवमाहारो एवंसूखदुक्खप्पटिसंवेदी एवमायुपरियन्तो, सो ततो चुतो इघुपपन्नो ति । इति साकारं सउद्देसं अनेकविहितं पुब्बेनिवासं अनुस्सरित । यं पि, सुभृति, भिक्खु 25 R. 340 धनेकविहितं पूब्बेनिवासं धनुस्सरित ... इदं पि, सुभृति, सद्धस्स सद्धापदानं होति ।
- १२. "पुन च परं, सुमृति, भिक्खु दिब्बेन चक्खुना विसुद्धेन ग्रतिकान्तमानसकेन सत्ते पस्सति चवमाने उपपज्जमाने हीने पणीते सूवण्णे दुब्बण्णे, सुगते दुग्गते यथाकम्मूपगे सत्ते पजानाति - 'इमे वत 30 भोन्तो सत्ता कायदुच्चरितेन समन्नागता वचीदुच्चरितेन समन्नागता

B. 541

R. 341

30

मनोदुच्चिरतेन समन्नागता ब्रारियानं उपवादका मिच्छािदिहिका मिच्छा-दिहिकम्मसमादाना, ते कायस्स भेदा परं मरणा ध्रपायं दुग्गति विनिपातं निरयं उपपन्ना । इमे वा पन भोन्तो सत्ता कायसुचरितेन समन्नागता बचीसुचरितेन समन्नागता मनोसुचरितेन समन्नागता ब्रिरयानं अनुप-वादका सम्मादिहिका सम्मादिहिकम्मसमावाना, ते कायस्स भेदा परं मरणा सुगति सम्मा लोकं उपपन्ना ति । इति दिब्बेन चक्नत्व निस्पुद्धने अतिकक्त्यमानुसकेन सते पस्ति चवमाने उपपज्जमाने हीने पणीते सुवण्णे दुब्बण्णे, सुगते दुग्गते यणाकम्मूपमे सत्ते पजानाति । यं पि, सुमूति, भिक्क दिब्बेन चक्क्नुना विसुद्धन ... पे०... यथाकम्मूपमे सत्ते

१३. "पुन च परं, सुभूति, भिक्च ब्रासवानं खया ब्रनासवं चेतोविमृत्ति पञ्जाविमृत्ति दिट्टेच धम्मे सयं ब्रभिञ्जा सच्छिकत्वा उपसम्पज्ज विहरति । यं पि, सुभूति, भिक्च ब्रासवानं खया ... पे०... सच्छिकत्वा उपसम्पज्ज विहरति, इदं पि, सुभूति, सद्धस्स सद्धापदानं 15 होतीं" ति ।

१४. एवं बुत्ते आधस्मा सुभूति भगवन्तं एतदबोच — "यानि-मानि, भन्ते, भगवता सद्धस्स सद्धापदानानि भासितानि, संविज्जन्ति तानि इमस्स भिक्खुनो, अयं च भिक्खु एतेसु सन्टिस्सति ।

"श्रयं, भन्ते, भिक्बु सीलवा होति, पातिमोक्क्संवरसंबुतो
विदित्ति आचारगोचरसम्पन्नो अणुमत्तेमु वज्जेमु भयदस्सावी, समादाय
सिक्बति सिक्बापदेस ।

"श्रयं, भन्ते, भिक्ख् बहुस्सुतो होति सुतधरो सुतसन्निचयो; ये ते बम्मा आदिकत्याणा मञ्जोकत्याणा परियोसानकत्याणा सात्यं सम्बय्भ्यतं केवलपरिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं श्रमिवदन्ति, तथारूपास्स अपमा बहुस्सुता होन्ति घाता वचमा परिचिता मनसानुपेक्खिता दिट्टिया सुप्पटिविद्धा ।

"श्रयं, भन्ते, भिक्खु कल्याणमित्तो होति कल्याणसहायो कल्याण-सम्पवङ्को ।

> "ब्रयं, भन्ते, भिक्खु सुबचो होति ... पे०... ब्रनुसासनि । "ब्रयं, भन्ते, भिक्खु यानि तानि सब्रह्मचारीनं उच्चाबचानि

R. 342

किक्कूरणीयानि तत्य दक्खो होति भनलसो तत्रृपायाय वीमंसाय समन्नागतो मर्लको कातुं म्रलंसिंविषातुं।

"ब्रयं, भन्ते, भिक्खु धम्मकामो होति पियसमुदाहारो ब्रभिषम्मे ब्रभिविनये उळारपामोज्जो ।

"ग्रयं, भन्ते, भिक्खु झारद्धविरियो विहरति ...पे०... थामवा ऽ दक्टपरक्कमो अनिक्खितधरो कृसलेस धम्मेस ।

"ग्रयं, भन्ते, भिक्खु चतुन्नं झानानं ग्रामिचेतिसकानं दिट्टघम्म-सुखनिहारानं निकामलाभी होति ग्रिकच्छलाभी ग्रकसिरलाभी ।

"अयं, भन्ते, भिक्क् अनेकविहितं पुब्बेनिवासं अनुस्सरित, संस्मयीदं – एकं पि जाति द्वे पि जातियो ... पे०... इति साकारं सज्देसं 10 अनेकविहितं पुब्बेनिवासं अनुस्सरित ।

"ग्रयं, भन्ते, भिक्खुं दिब्बेन चक्खुना विसुद्धेन श्रतिक्कन्त-मानुसकेन ... पे०... यथाकम्मूपगे सत्ते पजानाति ।

"प्रयं, भन्ते, भिनक्षु भ्रासवानं खया ...पे०... सिष्ध्रकृतवा उपसम्पञ्ज विहरति । यानिमानि, भन्ते, भगवता सद्धस्स सद्धापदानानि । भासितानि, संविज्जन्ति तानि इमस्स भिक्कुनो, प्रयं च भिक्कु एतेसु सन्दिस्सती" ति ।

१४. "साधु साधू, सुमूति ! तेन हि त्वं, सुमूति, इमिना च सद्धेन भिक्कुना सींढ विहरेय्यासि । यदा च त्वं, सुमूति, आकङ्क्केय्यासि तथागतं दस्सनाय, इमिना सद्धेन भिक्कुना सींढ उपसङ्कमेय्यासि तथागतं 20 दस्सनाया" ति ।

५. मेत्तासुत्तं

१. "मेत्ताय, भिक्खवं, चेतोविमृत्तिया आसेविताय भाविताय बहुलीकताय यानीकताय वत्युकताय अनृद्विताय परिचिताय सुसमा-रद्धाय एकादसानिसंसा पाटिकङ्क्षा । कतमे एकादस ? सुखं सुपति, सुखं पटिबुज्झति, न पापकं सुपिनं पस्सिति, मनुस्सानं पियो होति, देऽ अमनुस्सानं पियो होति, देवता रक्खित्त, नास्स अगि वा विसं वा सत्यं वा कमति, तुवटे चित्तं समाधियति, मुखवण्णो विष्पसीदति,

B. 543

R. 343

असम्मून्हो कालं करोति, उत्तरि अप्पटिविज्झन्तो बह्यलोक्प्पो होति । मेताय, भिक्खवे, चेतोविमुत्तिया आसेविताय भाविताय बहुलीकताय यानीकताय वत्युकताय अनुद्विताय परिचिताय सुसमारद्धाय इमे एकादसानिसंता पाटिकह्वा" नि ।

६. ब्रहुकनागरमुत्तं

१. एकं समयं आयस्मा आनन्दो वेसालियं विहरति बेलुब-गामके । तेन खो पन समयेन दसमो गहपति अट्ठकनागरो पाटलिपुत्तं अनुप्पत्तो होति केनचिदेव करणीयेन । अथ खो दसमो गहपति अट्ठकनागरो येन कुक्कुटारामो येन अञ्ञातरो भिक्खु तेनुपसक्क्षिं; उपसङ्क्षीमत्वा तं भिक्खु एतदवोच —

२. "कहं नु खो, भन्ते, आयस्मा आनन्दो एतरिह विहरित ? दस्सनकामा हि मयं, भन्ते, आयस्मन्तं आनन्दं" ति ।

"एसो, गहपति, भ्रायस्मा भ्रानन्दो वेसालियं विहरति बेलुद-गामके" ति ।

३. अय खो दसमो गहपति अट्टकनागरो पाटलिपुत्ते तं करणीयं तीरेत्वा येन बेसाली वेलुवगामको येनायस्मा आनन्दो तेनुपसङ्किमः, उपसङ्क्षमित्वा आयस्मन्तं आनन्दं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो दसमो गहपति अट्टकनागरो आयस्मन्तं आनन्दं एतदबोच – "अत्यि नृ खो, भन्ते आनन्द, तेन भगवता जानता पस्सता अरहता सम्मासम्बद्धेन एकधम्मो सम्मदन्खातो, यत्य भिक्खुनो अप्य-य्य मतस्स आतापिनो पहितत्तस्स विहत्तो अविमुत्तं वा चित्तं विमुच्चिति, अपरिक्खीणा वा आसवा परिक्खयं गच्छिन्ति, अननुष्यतं वा अनुत्तरं योगक्खेमं अनुपापुणाती" ति ?

"अरिय खो, गहपति, तेन भगवता जानता परसता अरहता सम्मासम्बुद्धेन एकघम्मो सम्मदन्खातो, यत्य भिनखुनो अप्यमत्तस्य आतापिनो पहितत्तस्य विहरतो अविभुत्तं वा चित्तं विमुच्चिति, अपरि-नखीणा वा आसवा परिक्खयं गच्छन्ति, अननुप्पत्तं वा अनुत्तरं योगक्खमं अनुपापुणाती''ति।

१. वेळुवनामके – स्था०; बेळुवनामके – सी० । २. पातलिपुत्तं – स्था० ।

B. 544

R. 344

४. "कतमो पन, भन्ते मानन्त, तेन भगवता जानता पस्सता ग्ररहता सम्मासम्बुद्धेन एकघम्मो सम्मदनखातो, यत्व भिक्खुनो ग्रप्य-मत्तस्स भातापिनो पहितत्तस्स विहरतो म्रविमुत्तं वा चित्तं विमुच्चित, ग्रपरिक्खीणा वा भासवा परिक्खयं गच्छिन्ति, भननुष्पत्तं वा भनुत्तरं योगक्खेमं भ्रनुषायुणाती" ति ?

५. "इम, गहपति, भिक्ख विविच्चेव कामेहि विविच्च अकुसलेहि धम्मेहि सवितक्तं सविचारं विवेकजं पीतिमुखं पठमं झानं उपसम्पञ्ज विहरित । सो इति पटिसञ्चिक्खित — 'इदं पि खो पठमं झानं प्रमिसङ्कृतं प्रमानता । स्थानतां स्थानतां परिक्खया आप्रमानतां स्थानतां परिक्खया प्रोपपातिको होति तत्य परिनिक्वायो अनावतिष्ठम्मो तस्मा लोका । अयं पि लो, गहपति, तेन भगवता जानता पस्सता अरहता सम्मासम्बुद्धेन एकधम्मो सम्मदक्खातो, यत्य भिक्खुनो अप्मत्तस्स आतापिनो 15 पहितत्तस्स विहरतो प्रविभुत्तं वा चित्तं विमुच्चिति, अपरिक्खीणा वा आस्वा परिक्चयं गच्छन्ति, अन्तुप्पतं वा चत्तं विमुच्चिति, अपरिक्खीणा वा आस्वा परिक्चयं गच्छन्ति, अन्तुप्पतं वा चत्तं विमुच्चिति, अपरिक्खीणा वा आस्वा परिक्चयं गच्छन्ति, अन्तुप्पतं वा अनुत्तरं योगव्छमं प्रमुपागुणाति ।

६. "पुन् च परं, गहुपित, भिक्ख् वितक्किविचारानं बूपसमा अज्ज्ञत्तं सम्पसादनं चेतसो एकोदिभावं अवितक्कं अविचारं समाधिजं 20 पीतिसुखं दुतियं झानं ... पे०... तितयं झानं ... पे०... चतुत्वं झानं उप-सम्पञ्ज विह्ररित । सो इति पटिसिञ्चक्खित — 'इवं पि खो चतुत्वं झानं अपिसिङ्कृतं अभिसङ्कृतं अभिसङ्कृतं अभिसञ्ज्ञतेतितं । 'यं खो पन किञ्च्च अभिसङ्कृतं अभिसञ्ज्ञतेतितं तदिनिज्वं निरोधवम्मं ति पजानाति । सो तत्व प्रिससञ्ज्ञते वार्यानं खयं पापुणाति; नो चे अभस्तानं खयं पापुणाति, तेनेव 25 सम्मरागेन ताय धम्मनिद्या पञ्चमं औरस्भावियानं संयोजनानं परिक्लया अपिपातिको होति तत्व परिनिज्ञायी अनावत्तिषम्मो तस्मा लोका । अयं पि खौ, गष्टपित, तेन भगवता जानता पस्यता अस्तता सम्मासम्बुद्धेन एकघम्मो सम्मयक्खातो, यत्व भिक्चृतो अप्यमत्तस्य आतापिनो पहितत्तस्स विहरतो अविभृतं वा चित्तं विसृच्चित 20

१. तत्र - सी० ।

^{#0}X-X8

ग्रपरिक्लीणा वा भ्रासवा परिक्लयं गच्छन्ति भनमुप्पत्तं वा भनुत्तरं योगक्सेमं भनुपापूणाति ।

७. "पून च परं, गहपति, भिन्खु मेत्तासहगतेन चेतसा एकं दिसं फरित्वा विहरित तथा दृतियं तथा तितयं तथा चतुत्थं। इति उद्यमधो तिरियं सञ्बंधि सञ्बत्तताय सञ्बावन्तं लोकं मेतासहगतेन बेतसा एक दिसं फरित्वा विहरति विपूलेन महग्गतेन अप्पमाणेन ग्रवरेन ग्रब्यापज्झेन फरित्वा विहरति । सो इति पटिसञ्चिक्खति -'ग्रयं पि खो मेलाचेतोविमत्ति अभिसङ्खता ग्रमिसञ्चेतयिता'। स्रो पन किञ्च ग्रमिसङ्कृतं ग्रमिसञ्चतियतं तदनिच्चं निरोधधम्मं to ति पजानाति । सो तत्य ठितो प्रासवानं खयं पापुणाति; नो चे प्रासवानं खयं पापुणाति, तेनेव धम्मरागेन ताय धम्मनन्दिया पञ्चन्नं भ्रोरम्भागि-यानं संयोजनानं परिक्खया ग्रोपपातिको होति तत्थ परिनिब्बायी ग्रना-वत्तिघम्मो तस्मा लोका । श्रयं पि खो, गहपति, तेन भगवता जानता ... पे ० ... ग्रननपत्तं वा ग्रनत्तरं योगक्खेमं ग्रनपापुणाति ।

p. 345

B. 545

15

द "पून च परं, गहपति, भिक्खु करुणासहगतेन चेतसा ... पे मुदितासहगतेन चेतसा ... पे उपेक्खासहगतेन चेतसा एकं दिसं फरित्वा विहरति तथा इतिय तथा ततियं तथा चतृत्थ । इति उद्यमधो तिरियं सञ्बंधि सञ्बत्तताय सञ्जावन्तं लोकं जपनस्व।सट-गतेन चेतसः विपूलेन महम्गतेन अप्पभाणेन अवेरेन अब्यापज्झेन फरिस्वा 20 विहरति । सो इति पटिसञ्चिक्वति – 'ग्रयं पि खो उपेक्खाचेतोविमत्ति श्रीमसङ्ख्ता श्रीमसञ्चेतियता'। 'य लो पन किञ्च श्रीमसङ्खतं ग्रमिसञ्चतियतं तदनिच्वं निरोधधम्मं' ति पजानाति । मो तत्थ हिनो आसवानं खयं पापूणाति; नो चे आसवानं खयं पापूणाति, तेनेव धम्म-रागेन ताय धम्मनन्दिया पञ्चलं ग्रोरम्भागियानं संयोजनानं परिकारका 25 श्रीपपातिको होति तत्य परिनिब्बायी श्रनावत्तिघम्मो तस्मा लोका । अयं पि खो, गहपति, तेन भगवता जानता ... पे०... अनन्पत्तं वा अनत्तरं योगक्लेमं मनुपापुणाति ।

 "पून च परं, गहपति, भिक्खु सब्बसो रूपसञ्ञानं समित-क्कमा पटिषसञ्जानं ग्रत्यञ्जमा नानत्तसञ्जानं ग्रमनसिकारा 'ग्रनन्तो

१-१ सी॰, स्या॰, रो॰ पोत्यकेस नत्य ।

श्राकासो' ति आकासानञ्चायतनं उपसम्पञ्ज विहरति । सो इति पिट-सञ्चित्वस्वति — 'प्रयं पि खो आकासानञ्चायतनसमापत्ति अभिसङ्कृता अभिसञ्चेतियता' । 'यं खो पन किञ्चि अभिसङ्कृतं अभिसञ्चेतियतं तदिनञ्चं निरोधधम्मं ति पजानाति । सो तत्त्व ठितो आसवानं स्वयं पापुणाति; नो चे आसवानं स्वयं पापुणाति, तेनेव धम्मरागेन ताय अ धम्मनन्दिया पञ्चन्नं औरस्भागियानं संयोजनानं परिचख्या औप-पातिको होति तत्त्व परिनिज्वामी अनावत्तिषम्मो तस्मा लोका । अवं पि खो, गह्पति, तेन भगवता जानता ...पे०... अननुष्पत्तं वा अनुत्तरं योगक्समं अनुपापुणाति ।

१०. "पुन च परं, गह्पति, भिक्खु सब्बसी आकासानञ्चायतनं 10 समितिकम्म 'ग्रनन्तं विञ्ञाणं' ति विञ्ञाणञ्चायतनं उपसम्पञ्ज विहरित ... पे०... सब्बसी विञ्ञाणञ्चायतनं समितिकम्म 'नित्य किञ्चो' ति शिकञ्चञ्ञायतनं उपसम्पञ्ज विहरित । सो इति पिटसिञ्चक्वित — 'ग्रयं पि खो आिकञ्चञ्ञायतनसमापित अभिस्द्धता अभिसञ्चतिया' । यें खो पन किञ्चि अभिसंद्धतं अभि 15 सञ्चतियतं तदिन्चचं निरोधधम्मं ति पजानाति । सो तत्य ठितो आसवानं खयं पापुणाति; नो चे आसवानं खयं पापुणाति, तेनेव धम्म-रागेन ताय धम्मनित्या पञ्च अधिस्मानियानं संयोजनानं परिचया योपपातिको होति तत्य परिनिब्बायी अनावत्तिसम्मो तस्मा लोका । अयं पि खो, गृहपति, तेन भगवता जानता ... पे०... अननुष्पत्तं वा 20 8.546 अनत्तरं योगव्यक्षमं अनपापणाती'' ति ।

११. एवं वुत्ते दसमो गहपति अट्टकनागरो आयस्मन्तं आनन्तं एतदवोच — "संस्पयापि, भन्ते आनन्द, पुरिसो एकं निधिमुखं गवेसन्तो सिकदेव एकादस निधिमुखानि अधिगच्छेत्यः; एवमेव खो आहं, भन्ते, एकं प्रमतद्वारं गवेसन्तो सिकदेव एकादस अमतद्वारानि अलत्यं सेवनाय । 25 संस्प्रयापि, भन्ते, पुरिसस्स अगारं एकादसद्वारं । सो तिस्म अगारे आदित्ते एकमेकेन पि द्वारेन सक्कुणेस्य अत्तानं सोत्यि कातुं; एवमेव खो आहं, भन्ते, इमेसं एकादसम्नं अमतद्वारानं एकमेकेन पि अमतद्वारेन सक्कुणिस्सामि अत्तानं सोत्यि कातुं । इमे हि नाम, भन्ते, अञ्ज-

१. एकावसम् बमसद्वारानं - सी०, स्या०, री० । २. सवनाय - स्या० ।

B 547

R. 348

तित्थिया क्राचरियस्स क्राचरियघनं परियेसिस्सन्ति । किं पनाहं क्रायस्मतो क्रानन्दस्स पूजं न' करिस्सामी " ति !

१२. प्रय खो दसमो गहपति अटुकनागरी बेसालिकं च पाटलि-पुत्तकं च भिक्ख्सक्कं सिन्नपातापेत्वा पणीतेन खादनीयेन भोजनीयेन असहत्या सन्तप्पेसि सम्पवारीस । एकमेकं च भिक्खं पच्चेकं दुस्सयुगेन अच्छादेसि, आयस्मतां च प्रानन्दं तिचीवरेन । आयस्मतो आनन्दस्स पञ्चसतं विहारं कारापेसी ति ।

७. गोपालसुत्तं

- "एकादसिंह, भिक्खने, अङ्गेंहि समक्षागतो गोपालको प्रमच्चो गोगणं परिहरितुं फार्ति कार्तुं। कतमेहि एकादसिंह ? इध,
 भिक्खने, गोपालको न रूपञ्जू होति, न लक्खणकुसलो होति, न आसाटिकं हारेता होति, न वर्ण पटिच्छादेता होति, न धूमं कता होति, न तित्यं जानाति, न पीतं जानाति, न वीर्षं जानाति, न गोचरकुसलो होति, अनवसंसदोही च होति, ये ते उसभा गोपितरो गोपरिणायका ते न अतिरुक्तुमाय पूजेता होति। इमेहि खो, भिक्खने, एकादसिंह उद्भोहि समन्नागतो गोपालको अभव्यो गोगणं परिहरित् फार्ति कार्तु।
- २. "एवमेव लो, भिक्लवे, एकादसिंह धम्मोंह समप्तागतो भिक्ल अभव्यो इमिर्सम धम्मिवनये वृद्धि चिर्लाव्ह वेपुल्लं आपिष्णतुं। कतमेहि एकादसिंह ? इध, भिक्लवे, भिक्लु न रूपञ्जू होति, न लक्लणकुसलो होति, न आसाटिकं हारेता होति, न वणं पिटच्छादेता था होति, न वृमं कत्ता होति, न तित्यं आनाति, न पीतं जानाति, न वीधि जानाति, न गोचरकुसलो होति, अनवसेसदोही च होति, ये ते भिक्लू थेरा रत्तञ्जू विराव्बजिता सङ्खपितरो सङ्खपरिणायका ते न अतिरेक-पूजाय पूजेता होति।
- ३. "कथं च, भिनस्त्र ने, भिनस्तु न रूपञ्जू होति ? इस, 25 भिनस्त्र ने, भिनस्तु यं किञ्च रूपं "चतारि महामूतानि, अतुष्ठं च महामूताने उपादायरूपं ति यथामृतं नप्पजानाति । एवं स्रो, भिनस्त्र ने, भिनस्तु न रूपञ्जू होति ।

१-१. करिस्सामी - स्या॰। २. वोमनं - सी॰। ३-३. पाति कर्तुं - सी॰; फाति कार्तुं - स्या॰, री॰। ४. साटेता - सी॰, स्या॰, री॰। ३. कर्षं सम्बं तं क्यं - म॰।

20

४. "कयं च, भिक्खवे, भिक्खु न नक्खणकुसलो होति ? इध, भिक्खवे, भिक्ख 'कम्मलक्खणो बालो, कम्मलक्खणो पण्डितो' ति यथाभतं नप्पजानाति। एवं स्रो, भिक्सवे, भिक्सु न लक्सणकुसलो होति।

प्र. "कथं च. भिक्खवे. भिक्ख न ग्रासाटिकं हारेता होति ? इध, भिक्खवे, भिक्ख उप्पन्नं कामवितक्कं ग्रधिवासेति नप्पजहति न 5 विनोदेति न ब्यन्तीकरोति न अनभावं गमेति, उप्पन्नं ब्यापादवितक्कं ... उपानं विहिंसावितक्कं ... उपान्नपाने पापके सकुसले धम्मे अधिवासेति नप्पजहित न विनोदेति न ब्यन्तीकरोति न ग्रनभावं गमेति । एवं खो. भिक्लवे, भिक्ल न आसाटिकं हारेता होति ।

६. "कथं च, भिक्खवे, भिक्खु न वणं पटिच्छादेता होति ? 10 इध, भिक्खवे, भिक्खु चक्खुना रूपं दिस्वा निमित्तगाही होति मन्-ब्यञ्जनग्गाही; यत्वाधिकरणमेनं चक्खुन्द्रियं असंवृतं विहरन्तं अभिज्ञा-दोमनस्मा पापका अकुसला धम्मा अन्वास्तवेय्यं, तस्त संवराय न पटि-पज्जित; न रक्खित चक्खुन्द्रियं, चक्खुन्द्रिये संवरं नापज्जित । सोतेन सहं सूरवा ... घानेन गन्धं घाषिरवा ... जिव्हाय रसं सायिरवा ... कायेन 15 फोटुब्बं फुसित्वा ... मनसा धम्मं विञ्ञाय निमित्तग्गाही होति धन-ब्यञ्जनग्गाही; यत्वाधिकरणमेनं मनिन्द्रियं ग्रसंवृतं विहरन्तं ग्रमिज्ञा-दोमनस्सा पापका अकुसला धम्मा अन्वास्सवेय्युं, तस्स संवराय न पटि-पज्जित: न रक्खित मनिन्द्रियं, मनिन्द्रियं संवरं नापज्जित । एवं खो, भिक्खवे, भिक्ख न वर्ण पटिच्छादेता होति ।

७. "कयं च, भिक्खवे, भिक्ख न घुमं कत्ता होति ? इध, भिक्लवे, भिक्ल न यथासूतं यथापरियत्तं धम्मं वित्थारेन परेसं देसेता होति । एवं स्रो, भिक्खवे, भिक्खु न धुमं कत्ता होति ।

म. "कथं च. भिक्खवे. भिक्ख न तित्थं जानाति ? इध. भिक्खवे, भिक्ख ये ते भिक्ख बहस्सता आगतागमा धम्मधरा विनयधरा 25 मातिकाधरा, ते कालेन कालं उपसङ्घीतत्वा न परिपुच्छति न परि-पञ्हति - 'इदं, भन्ते, कथं, इमस्स को अत्थो' ति ? तस्स ते आयस्मन्तो ग्रविवटं चेव न विवरन्ति, अनत्तानीकतं च न उत्तानीकरोन्ति, अनेक-विहितेस च कल्लाठानियेस पम्मेस कल्लं न पटिविनोदेन्ति । एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु न तित्यं जानाति ।

१. कक्कद्रानियेस - स्था०।

B. 549

- ह. "कबं च, भिक्खवे, भिक्खु न पीतं जानाति ? इघ, भिक्खवे, भिक्खु तथागतप्यवेदिते धम्मविनये देसियमाने न लभित अत्यवेदं, न लभित घम्मवेदं, न लभित धम्मुपसंहितं पामोञ्जं । एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु न पीतं जानाति ।
- १०. "कथंच, भिक्खवे, भिक्खुन वीर्थि जानाति ? इस, भिक्खवे, भिक्खु धरियं अटुङ्गिकंमग्यं यथाभूतं नप्पजानाति । एतं खो, भिक्खवे, भिक्खुन वीर्थि जानाति ।
- ११. "कथं न, भिक्खने, भिक्खन गोचरकुसलो होति ? ३... इस, भिक्खने, भिक्ख चतारो सतिपट्टाने यथाभूतं नप्पजानाति । 10 एवं सो, भिक्खने, भिक्खु न गोचरकुसलो होति ।
 - १२. "कथं च, भिन्खबं, भिन्खु अनवसेसवोही होति ? इध, भिन्छबं, भिन्छुं सद्धा गहपतिका अभिहृद्दुं प्वारेन्ति चीवरपिण्डपात-सेनासनिगलानपण्चयभेसण्जपरिन्छारेहि । तत्र भिन्छुं मत्तं न जानाति पटिग्गहणाय । एव खो, भिन्छबं, भिन्छुं अनवसेसवोही । होति ।
 - १३. "कथं च, भिक्खवं, भिक्खु ये ते भिक्खु येरा रक्तरुक् चिरपव्यक्तिता सङ्घपितरो सङ्घपिरणायका, ते न अतिरेकपूजाय पूजेता होति ? इम, भिक्खवं, भिक्खु ये ते भिक्खु थेरा रक्तरुक्त् चिरपव्यक्तिता सङ्घपितरो सङ्घपिरणायका, तेषु न मेर्त्त कायकम्म पच्चपुट्टापेति आवि 20 चेव रहो च, न मेर्त्त वचीकम्मं ... न मेर्त्त मनोकम्मं पच्चपृट्टापेति आवि चेव रहो च । एवं खो, भिक्खवं, भिक्खु ये ते भिक्खु येरा रक्तरुक्त् चिरपव्यक्तिता सङ्घपितरो सङ्घपरिणायका, न ते अतिरेकपूजाय पूजेता होति ।

"इमेहि खो, भिक्खवे, एकादसिह धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु 25 ग्रमब्बो इमिस्म धम्मविनये बुद्धि विरूब्हि बेपुल्लं ग्रापज्जितुं।

१४. "एकादसीह, मिक्खवे, अङ्गोहि समझागतो गोपालको मब्बो गोगणं परिहरितुं फार्ति कातुं । कतमेहि एकादसिह ? इस, मिक्खवे, गोपालको रूपञ्चू होति, लक्खणकुसलो होति, झासाटिकं हारेता होति, वणं पटिच्छादेता होति, चूमं कत्ता होति, तित्वं जामाति,

विस्तारेत – सी॰, स्या॰, रो॰। २. मिक्सवे मिक्स्तु – स्या॰।

R. 351

15

पीत जानाति, बीबि जानाति, गोचरकुससो होति, साबसेसदोही च होति, ये ते उसमा गोपितरो गोपरिकायका ते मतिरेकपूषाय पूजेसा होति – इमेहि सो, भिक्सवे, एकादसहि धङ्गेहि समझागतो गोपालको भक्नो गोगण परिद्वरित कार्त ।

- १५. "एवमेव खो, भिनखने, एकादसिह घम्मेहि समझागतो ।
 भिनखु भब्बो इमस्मि घम्मिनिय बुद्धि विक्विं खेपुल्लं घ्रापिज्जतुं।
 कत्तमेहि एकादसिह ? इम, भिनखने, भिनखु रूपञ्च होति, लक्खणकुसलो होति, धासाटिकं हारेता होति, वणं पटिच्छादेता होति, घूमं
 कत्ता होति, तित्वं जानाति, पीतं जानाति, बीधि जानाति, गोचरकुसलो
 होति, सावसेतदोही च होति, ये ते भिनखु बेरा रत्तञ्जू चिरपब्बजिता 10
 सङ्कपितरो सङ्कपरिणायका ते घतिरेकपूजाय पूजेता होति।
- १६. "कथं व, भिक्खवं, भिक्खुं रूपञ्जू होति ? इघ, भिक्खवं, भिक्खुं यं किञ्चि रूपं 'चतारि महाभूतानि, चतुमं च महा-भूतानं उपादायरूपं ति यथाभूतं पजानाति । एवं खो, भिक्खवं, भिक्खुं रूपञ्जू होति ।

१७. "कथं न, भिनस्तवे, भिनस्तु लनसागकुसलो होति ? इध, मिनस्तवे, भिनस्तु 'कम्मलन्स्त्रणो बालो, कम्मलन्स्रणो पण्डितो' ति यथा-भूतं पजानाति । एवं स्तो, भिनस्तवे, भिनस्तु लन्स्त्रणकुसलो होति ।

- १८. "कथं च, भिक्खवे, भिक्खु आसाटिकं हारेता होति ? इध, भिक्खवे, भिक्खु उप्पन्नं कामिवतक्कं नाधिवासेति पजहित विनोदेति २० व्यन्तीकरोति अनभावं गर्मेति, उप्पन्नं ब्यापादवितक्कं ... उप्पन्नं विहिंसा-वितक्कं ... उप्पन्नुप्पन्ने पापके अकुसले बम्मे नाधिवासेति पजहित विनोदेति ब्यन्तीकरोति अनभावं गर्मेति । एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु आसाटिकं हारेता होति ।
- १६. "कथं च, भिक्खवं, भिक्खु वणं पिटच्छादेता होति ? 25 इप, भिक्खवं, भिक्खु चक्खुना रूपं दिस्वा न निमत्तनगाही होति नामुख्यञ्जनगाही; यत्वाधिकरणमेनं चक्खुन्द्रियं धर्मचुतं क्डिरन्तं ध्रमिण्झादौमनस्सा पापका अकुसला घम्मा अन्वास्सवेय्यं, तस्सं संवरांयं पिटपज्जित; रक्खितं क्षमिण्झादौमनस्सा पापका अकुसला घम्मा अन्वास्सवेय्यं, तस्सं संवरांयं पिटपज्जित; रक्खितं क्षम्बुन्द्रियं, चक्खुन्द्रियं संवरं प्रापज्जित । सोतेन सहं सुत्वा ... घानेन गन्धं घायित्वा ... जिक्हाय रसं सायित्वा ... कायेन 30

R. 352

R. 353

फोडुब्बं फुसित्वा ... मनसा घम्मं विञ्ञाय न निमित्तमाही होति नानु-ध्यञ्जनमाही; यत्वाधिकरणमेनं मनिन्दियं असंवृतं विहरन्तं अभिज्ञा-दोमनस्सा पापका अकुसला धम्मा अन्वास्तवेथ्युं, तस्स संवराय पटि-पज्जति; रक्खति मनिन्दियं, मनिन्दिये संवरं आपज्जति । एवं खो, 5 भिक्खने, भिक्ल वणं पटिज्झदेता होति ।

२०. "कथं च, भिक्खने, भिक्ख थूमं कत्ता होति ? इथ, भिक्खने, भिक्ख् यथासुतं यथापरियत्तं धम्मं वित्थारेन परेसं देसेता होति । एवं सो, भिक्खने, भिक्खु वूमं कत्ता होति ।

२१. "कथं च, भिक्खवे, भिक्खु तित्यं जानाति ? इष,

10 भिक्खवे, भिक्खु ये ते भिक्खु बहुस्सुता आगतागमा घम्मघरा विनयधरा
मातिकाधरा, ते कालेन कालं उपसङ्कामत्वा परिपुच्छति परिपञ्छति —

'इदं, भन्ते, कथं, इमस्स को अत्थो' ति ? तस्स ते आयस्मन्तो अविवटं
चेव विवरन्ति, अनुतानीकतं च उत्तानीकरोन्ति, अनेकविहितेसु च
कङ्काठानियेसु 'घम्मसु कङ्कां पटिविनोदेन्ति । एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु

15 तित्यं जानाति ।

२२. "कथं न, भिन्सन्ने, भिन्सन्नु पीतं जानाति ? इस, भिन्सन्ने, भिन्सन्नु तथागतप्पनेदिते धम्मिनिनये देसियमाने लभित अध्यवेदं, लभित धम्मवेदं, लभित धम्मवेदं, लभित धम्मपेदं, लभित धम्मपेदं, लभित धम्मवेदं, लभित धम्मपेदं, लभित धम्मपेदं, लभित धम्मपेदं, लभित धम्मपेदं, लभित धम्मपेदं, लभित धम्मपेदं

3.551 20 २३. "कथं व, भिक्खवे, भिक्खु वीथिं जानाति ? इध, भिक्खवे, भिक्खु अरियं अट्टिङ्गकं मग्गं यथ।भूतं पजानाति । एवं खो, भिक्खवे, भिक्ख वीथिं जानाति ।

२४. "कथं च, भिक्खवे, भिक्खु गोचरकुसलो होति ? इस, भिक्खवे, भिक्खु चत्तारो सतिपट्टाने यथाभूतं पजानाति । एवं खो, 25 भिक्खवे, भिक्खु गोचरकुसलो होति ।

२४. "कष च, भिक्खने, भिक्ख सानसेतदोही होति ? इध, भिक्खने, भिक्खुं सद्धा गहपतिका श्रभिहट्टुं पनार्रीन्त चीवरपिष्डपात-सेनासनिमतानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारीहि । तत्र भिक्खु मेत्तं जानात्ति पटियाहणाय । एवं खो, भिक्खने, भिक्खु सानसेतदोही होति ।

१. कळाठानीयेस - सी० ।

२६. "कथं च, भिक्खवे, भिक्खु ये ते मिक्खू थेरा रत्तर्ज्ज् चिरपञ्जिता सङ्खपितरो सङ्खपरिणायका, ते अतिरेकपुषाय पूजेता होति ? इघ, भिक्खवे, भिक्खु ये ते चेरा रत्तर्ज्ज्ञ् चिरपञ्जिता सङ्खपितरो सङ्खपरिणायका, तेसु मेत्तं कायकम्मं पञ्चुपट्टापेति आजि चेव रहो च, मेत्तं वचीकम्मं ... मेतं मनोकम्मं पञ्चुपट्टापेति आजि चेव उरहो च। एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु ये ते भिक्खू येरा रत्तर्ज्ज्ञ्ज चिर-पञ्जीता सङ्खपितरो सङ्खपरिणायका, ते अतिरेकपुजाय पूजेता होति।

"इमेहि खो, भिक्खवे, एकादसिंह धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु भक्बो इमिंस्म धम्मविनये वृद्धि विर्ह्णव्हे बेपुल्लं ब्रापिजितुं" ति ।

द. पठमसमाधिसुत्तं

- श्रय खो सम्बहुला भिक्खु येन भगवा तेनुपसङ्क्रीमसु; उप- 10 सङ्क्रीमत्वा भगवन्तं प्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीर्विषु । एकमन्तं निसिष्ठा खो ते भिक्ख भगवन्तं एतदवोचं –
- २. "सिया न खो, भन्ते, भिक्खुनो तथारूपो समाधिपटिलाभो यथा नेव पथिवयं पथिवसञ्जी अस्स, न आपिस्म आपोसञ्जी अस्स, न तं तर्जिस्म तेजोसञ्जी अस्स, न तार्विस्म तार्योसञ्जी अस्स, न कार्कासा- 15 B. 522 नञ्चायतने आकासानञ्चायतनसञ्जी अस्स, न विञ्ञाणञ्चायतनसञ्जी अस्स, न विञ्ञाणञ्चायतनसञ्जी अस्स, न आकिञ्चनञ्जायतने आकिञ्चज्ञायतनसञ्जी अस्स, न नेवसञ्जानासञ्जायतने नेवसञ्जानासञ्जायतनसञ्जी अस्स, न इधलोके इधलोकसञ्जी अस्स, न परलोके
 परलोकसञ्जी अस्स, यं पिदं विद्वं सुतं मुतं विञ्जातं पत्तं परियेसितं 20
 अनुविचरितं मनसा तवा पि न सञ्जी अस्स; सञ्जी च पन
 अस्सा" ति ?
- ३. "सिया, मिक्सले, भिक्सुनो तथारूपो समाधिपटिलामो यथा नेव पर्यावयं पर्यावसञ्जी अस्स... पे०... यं पिदं दिट्टं सुतं मुतं विञ्ञातं पत्तं परियेसितं अनुविचरितं मनसा तत्रा पि न सञ्जी अस्स; सञ्जी अ् च पन अस्सा" ति ।
- ४. "यथा कथं पन, भन्ते, सिया भिक्खुनो तथारूपो समाधि-पटिलाभो यथा नेव पथवियं पथविसञ्जी ग्रस्स ... पे०... यं पिदं दिट्टं

१. बुद्धि - स्या० ।

म०४--४०

सुतं मुतं विञ्ञातं पत्तं परियोसितं ग्रनुविचरितं मनसा तत्रा पि न सञ्जी ग्रस्स: सञ्जी च पन ग्रस्सा ति"?

५. "इघ, भिक्खवे, भिक्खु एवंसञ्जी होति – 'एतं सन्तं एतं पणीतं, यदिदं सब्बसङ्खा (समयो सब्बूपधिपटिनिस्सयो तण्हाक्खयो व विरागो निरोधो निब्बानं ति । एवं खो, भिक्खवे, सिया भिक्खुनो तथारूपो समाधिपटिलाभो यथा नेव पथिवयं पथिवसञ्जी अस्स, न आपिस्म क्षेपोसञ्जी अस्स, न तार्वोस्म तेजोसञ्जी अस्स, न वार्योस्म वायोसञ्जी अस्स, न आकासानञ्चायतनसञ्जी अस्स, न विञ्ञाणञ्चायतन आकिञ्चञ्जाणञ्चायतनसञ्जी अस्स, न विञ्ञाणञ्चायतनसञ्जी अस्स, न वेवसञ्जानासञ्जायतनसञ्जी अस्स, न वेवसञ्जानासञ्जायतनसञ्जी अस्स, न इखाके इघन्तोकसञ्जी अस्स, न एवाके प्रतानिक्षञ्जी अस्स, य पर्व विद्वं सुतं मुतं विञ्जातं पूर्व परिवेसितं अनुविवरितं मनसा तत्रा पि न सञ्जी अस्स, सञ्जी च पन अस्सा' ति ।

६. दुतियसमाधिसुत्तं

१ तत्र खो भगवा भिक्खू क्षामन्तेसि – "भिक्खवो" ति । "भदन्ते" ति ते भिक्खू भगवतो पच्चस्सोसुं । भगवा एतदबीच –

२. "सिया नु खो भिक्खवे, भिक्खुनो तथारूपो समाधिपटि-लाभो यथा नेव पर्यावया पर्यावसञ्जी अस्स, न आपस्मि प्रापोसञ्जी अस्स ... पे०. न आकिञ्चञ्ञायतने आकिञ्चञ्ञायतनसञ्जी अस्स, न नेवसञ्जानासञ्जायतने नेवसञ्जानासञ्जायतनसञ्जी अस्स, न इथलोके इथलोकसञ्जी अस्स, न परलोके परलोकसञ्जी अस्स, यं पिदं दिट्टं मुतं मुतं विञ्ञातं पत्तं परियोसितं अनुविचरितं मनसा तत्रा पि न सञ्जी अस्स; सञ्जी च पन अस्सा" ति ?

 "भगवम्मृतका नो, भन्ते, धम्मा भगवश्लेत्तिका भगवस्पटि सरणा । साथु वत, भन्ते, भगवन्तंयेव पटिभातु एतस्स भासितस्स प्रत्यो । भगवतो सुत्वा भिनव्यु धारेस्सन्ती" ति ।

 "तेन हि, भिक्सवे, सुणाय, साधुकं मनिस करोष; मासि-स्तामी" ति । "एवं, मन्ते" ति जो ते भिक्सू भगवतो पञ्चस्सोत् । भगवा एतदवोच —

B. 558 R 355

- प्र. "सिया, भिक्खने, भिक्खुनो तथारूपो समाधिपटिलाओ यथा नेव पथियां पथितसञ्जी अस्स ... पे०... यं पिदं दिट्टं सुतं मुतं विञ्ञातं पत्तं परियेसितं अनुविचरितं मनसा तत्रा पि न सञ्जी अस्स; सञ्जी च पन अस्सा" ति ।
- ६. ''यथा कथं पन, भन्ते, सिया भिक्कुनो तथारूपो समाधि- 5 पटिलाभो यथा नेव पथवियं पथविसञ्जी ग्रस्स ... पे०... यं पिवं विट्ठं सुतं मुतं विञ्ञातं पतं परियेसितं अनुविचरितं मनसा तत्रा पि न सञ्जी ग्रस्स; सञ्जी च पन ग्रस्सा'' ति ?
- ७. "इघ, भिक्खबे, भिक्खु एवंसञ्जी होति 'एतं सन्तं एतं पणीतं, यदिदं सब्बसङ्कारसमयो सब्ब्य्पिपरिटिनस्सगो तण्हाक्खयो 10 विरागो निरोघो निब्बानं ति । एवं खो, भिक्खबे, सिया भिक्खुनो तयाहपो समाधिपटिलाभो यथा नेव पषवियं पष्यविसञ्जी अस्स ...पे ०... यं पिदं दिदुं सुतं मुतं विञ्ञातं पत्तं परियेसितं अनुविचरितं मनसा तत्रा पि न सञ्जी अस्स ; सञ्जी च पन अस्सा'' ति ।

१०. ततियसमाधिसुत्तं

- १. ब्रथ खो सम्बहुला भिक्खू येनायस्मा सारियुत्तो तेनुपसङ्क- 15 मिसु; उपसङ्क्रीमत्वा आयस्मता सारियुत्तेन सिंढ सम्मोदिसु । सम्मो-वनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीर्दिसु । एकमन्तं निसिन्ना खो ते भिक्ख आयस्मन्तं सारियुत्तं एवदवोचं -
- २. "सिया नु खो, आबुषो सारिपुत्त, भिक्खुनो तथारूपो समाधि-पटिलाभो यथा नेव पथवियं पथितसञ्जी अस्स ... पे०... यं पिदं दिट्टं 20 सुतं मुतं विञ्ञातं पत्तं परियेसितं अनुविचरितं मनसा तत्रा पि न सञ्जी अस्स: सञ्जी च पन अस्सा' ति ?
- ३. "सिया, धानुसी, भिक्बुनी तथारूपो समाधिपटिलाभो यथा नेव पयवियं पयविसञ्जी अस्त ... पे०... यं पिदं दिट्टं सुतं मृतं विञ्ञातं पत्तं परियेसितं अनुविवरितं मनसा तत्रा पि न सञ्जी अस्स; सञ्जी 25 च पन अस्सा" ति ।
- ४. "यथा कथं पन, ब्रावुसी सारिपुत्त, सिया भिक्खुनो तथा-इत्यो समाविपटिलाभी यथा नेव पथिनयं पथिनसञ्जी अस्स ... पे०...

यं पिदं दिट्टं सुतं मृतं विञ्ञातं पत्तं परियेसितं अनुविचरितं मनसा तत्रा पि न सञ्जी अस्स; सञ्जी च पन अस्सा''ति ?

R. 357

५. "इघ, झावुसो, भिक्खु एवंसञ्जी होति – 'एतं सन्तं एतं पणीतं, यदिदं सब्बसङ्कारसमधो सब्बपधिपटिनिस्समो तण्हाक्सधो उ विरामो निरोधो निब्बानं' ति । एवं खो, झावुसो, सिया भिक्खुनो तथाह्मो समाधिपटिलाभो यथा नेव पथिवयं पथिवसञ्जी अस्स ...पे०... यं पिदं दिट्ठं सुतं मुतं विञ्ञात पत्तं परियेसितं अनुविचरितं मनसा तत्रा पि न सञ्जी अस्स .. सञ्जी च पन अस्सा'' ति ।

११. चतुत्वसमाधिसुत्तं

१. तत्र खो आयस्मा सारिपुत्तो भित्रखू आमन्तेसि — "सिया नु खो, आवुसो, भिन्रखुनो तयारूपो समाधिपटिलाभो यथा नेव पथिवयं पथिवसञ्जी अस्स, न आपिंस्म आपोसञ्जी अस्स, न तेजस्मि तेजो-सञ्जी अस्स, न वार्यास्म वायोसञ्जी अस्स, न आकासानञ्जायतने आकासानञ्ज्ञायतनसञ्जी अस्स, न विञ्ञाणञ्ज्ञायतने विञ्ञाण-ञ्जायतनसञ्जी अस्स, न आकिञ्जञ्जायतने आकिञ्जञ्ञायतन-सञ्जी अस्स, न नेवसञ्जानासञ्जायतने नेवसञ्ज्ञायतन-सञ्जी अस्स, न इथलाके इथलोकसञ्जी अस्स, न परलोके परलोक-सञ्जी अस्स, यं पिदं दिद्वं सुतं मुतं विञ्जातं पतं परियेसितं अनु-विज्ञीतं मनसा तत्रा पि न सञ्जी अस्स; सञ्जी च पन अस्सा" ति ?

B. 555

 "दूरतो पि खो मयं, ब्रावुसो, ब्रागच्छेय्याम ब्रायस्मतो
 सारिपुत्तस्स सन्तिके एतस्स भासितस्स ब्रत्थमञ्ञातुं । साधु बतायस्मन्तं-येव सारिपुतं पटिभातु एतस्स भासितस्स ब्रत्थो । ब्रायस्मतो सारिपुत्तस्स सुत्वा भिक्खु घारेस्सन्ती" ति ।

R. 358

३. "तेनहाबुसी, सुणाय, साघुकं मनसि करोय; भासिस्सामी" ति । "एवमाबुसी" ति स्रोत भिक्सू ब्रायस्मतो सारिपुत्तस्स पञ्चरसोसुं। अग्रस्मा सारिपुत्ती एतदवोच —

४. "सिया, बाबुसो भिक्खुनो तबारूपो समाधिपटिलाभो यथा नेव पयनियं पयनिसञ्जी अस्स ...पे०... यं पिदं दिट्टं सुतं मुतं ब्रिञ्जातं पत्तं परियेसितं धनुविचरितं मनसा तत्रा पि न सञ्जी धस्स; सञ्जी च पन धस्सा" ति ।

४. "यथा कयं पनावृत्तो", सिया भिक्खुनो तथारूपो समाधिपटि-लाभी यथा नेच पथवियं पथविसञ्जी अस्स ... पे०... यं पिदं दिहुं सुतं मुतं विञ्ञातं पत्तं पियोसितं अनुविचरितं मनसा तत्रा पि न सञ्जी अ अस्स; सञ्जी च पन अस्सा" ति ?

६. "इघ, आबुसो, भिक्खु एबंसञ्बी होति — 'एतं सन्तं एतं पणीतं, यदिदं सब्बसङ्क्षारसमयो सब्बूपिपटिनिस्सग्गो तण्हाक्खयो विरागो निरोधो निब्बानं ति । एवं खां, आबुसो, सिया भिक्खुनो तयारूपो समाधिपटिलाभो यथा नेव पथित्यं पथित्रमुञ्जी अस्स, न १० आपर्रिस प्रापोसञ्जी अस्स, न तार्जास्म तेवासञ्जी अस्स, न कार्जासानञ्चायतने आकासानञ्चायतनसञ्जी अस्स, न आकासानञ्चायतने विकञ्गाणञ्चायतनसञ्जी अस्स, न आकिञ्चञ्जायतने विकञ्गाणञ्चायतनसञ्जी अस्स, न नेवसञ्जानासञ्जायतने नेवसञ्जानासञ्जायतनसञ्जी अस्स, न इष्वोके इघ- १३ लोकसञ्जी अस्स, न एत्वोके द्वार । १३ लोकसञ्जी अस्स, न एत्वोके परलोकसञ्जी अस्स, यं पिदं दिद्वं सुतं मुतं विज्ञातं पत्तं परियेसितं अनुविचरितं मनसा तत्रा पि न सञ्जी अस्स: सञ्जी च पत्र अस्सः गंति ।

धनुस्सतिवन्यो दुतियो ।

तस्सुद्दानं

द्वे वृत्ता महानामेन[°], नन्दियेन_ृ सुभूतिना[°]। मेत्ता ब्रद्वको ँगोपालो ', चतारो च[°]समाधिना [°]ति ।।

B. 556

३. सामञ्जवग्गो

१-द. "एकादसिंह, भिक्खवे, अङ्गेहि समझागतो गोपालको अभव्यो गोगणं परिहरितुं फार्ति कातुं। कतमेहि एकादसिंह ? इध्र

R. 359

१. पताबुसी सारिपुत्त - सी०, स्वा०, रो०। २-२. डे बहानामा च - सी०, स्वा०; डे महानामा - रो०। ३. सुबूरिना च - सी०, रो०। ४-४. दसमी डेव गोघालो - सी०. दसमी गोघालको - स्वा०; दसमो चेव गोघालो - रो०। ४. समाबिनो - स्वा०, रो०।

B. 557

भिनस्तने, गोपालको न रूपञ्जू होति, न लक्सणकुसको होति, न आसाटिकं हारेता होति, न वणं पटिच्छादेता होति, न वूमं कत्ता होति, न तिस्यं जानाति, न पीतं जानाति, न वीधि जानाति, न गोचरकुसलो होति, अनवसेसदोही च होति, ये ते उसभा गोपितरो गोपिरणायका ते न अतिरेकपूजाय पूजेता होति — इमेहि सो, भिनस्तने, एकादसहि अङ्केहि समन्नागती गोपालको अभव्यो गोगणं परिहरितुं फार्ति कातुं।

"एवमंत्र खो, भिक्खवे, एकादसिंह धम्मेहि समझागतो भिक्खु ग्रमब्बो चक्खुस्मि ग्रनिच्चानुपस्सी विहरित्तुं ... पे०... ग्रमब्बो चक्खुस्मि 10 दुक्खानुपस्सी विहरित्तुं ... भ्रमब्बो चक्खुस्मि ग्रनतानुपस्सी विहरित्तुं ... ग्रमब्बो चक्खुस्मि खयानुपस्सी विहरित्तुं ... श्रमब्बो चक्खुस्मि वयानु-पस्सी विहरित्तुं ... श्रमब्बो चक्खुस्मि विरागानुपस्सी विहरित्तुं ... श्रमब्बो चक्खुस्मि निरोधानुपस्सी विहरित्तुं ... ग्रभब्बो चक्खुस्मि पटिनिस्सगा-नुपस्सी विहरित्तुं"।

15 ६─४८. सोर्तिस्म ... घानिस्म ... जिव्हाय ... कार्यास्म ... मनिस्म ... ।

४६-६६. रूपेसु ... सद्देसु ... गन्धेसु ... रससु ... फोटुब्बेसु ... धम्मेसु ... ।

१७-१४४. चक्खुविञ्ञाणे ... सोतविञ्ञाणे ... घान-20 विञ्ञाणे ... जिन्हाविञ्ञाणे ... कायविञ्ञाणे ... मनोविञ्जाणे ... ।

१४५-१६२. चक्खुसम्फरसे ... सोतसम्फरसे ... घानसम्फरसे ... जिब्हासम्फरसे ... कायसम्फरसे ... मनोसम्फरसे ... ।

१६३-२४०. चक्कुसम्फस्सजाय वेदनाय ... सोतसम्फस्सजाय वेदनाय ... घानसम्फस्सजाय वेदनाय ... जिव्हासम्फस्सजाय वेदनाय ... 25 कायसम्फस्सजाय वेदनाय ... मनौरम्फस्सजाय वेदनाय ... ।

२४१–२६६. रूपसञ्जाय ... सहसञ्जाय ... गन्धसञ्जाय ... १.९०० रससञ्जाय ... फोटुब्बसञ्जाय ... धम्मसञ्जाय ... ।

> २८९-३३६. रूपसञ्चेतनाय ः सङ्सञ्चेतनायः ः गन्धसञ्चेत-नायः ः रससञ्चेतनायः ः फोटुब्बसञ्चेतनायः ः धम्मसञ्चेतनायः । ।

15

३३७-३६४. रूपतण्हाय ... सहतण्हाय ... गन्धतण्हाय ... रसतण्हाय ... फोटूब्बतण्हाय ... धम्मतण्हाय ... ।

३८५-४३२. रूपवितक्के ... सहवितक्के ... गन्धवितक्के ... रसवितक्के ... फॉटूब्बवितक्के ... धम्मवितक्के ... ।

४३३-४६०. रूपविचारे ... सहविचारे ... गत्वविचारे ... 5 रसविचारे ... फोटुब्बविचारे ... धम्मविचारे ग्रनिच्चानपस्सी विहरितं ... दुक्खानुपरसी विहरितुं ... अनत्तानुपरसी विहरितुं ... खयानुपरसी विहरितं ... वयानपस्सी विहरित्ं ... विरागानुपस्सी विहरितुं ... निरोधानुपस्सी विहरितुं ... पटिनिस्सग्गानुपस्सी विहरितुं ... पे०... ।

४. रागपेय्यालं

१. "रागस्स, भिक्लवे. ग्रभिञ्ञाय एकादस धम्मा भावेतब्बा । 10 कतमे एकादस ? पठमं झानं, दुतियं झानं, ततियं झानं, चतुत्यं झानं, मेत्ताचेतोविम्ति, करुणाचेतोविम्ति, मृदिताचेतोविम्ति, उपवसाचेतो-विमत्ति, धाकासानञ्चायतनं, विञ्ञाणञ्चायतनं, ग्राकिञ्चञ्जा-यतनं - रागस्स, भिक्खवे, अभिञ्जाय इमे एकादस भूमा भावेतब्बा" ति ।

२- १०. "रागस्स, भिक्सवे, परिञ्ञाय ... परिक्सयाय ... पहानाय ... खयाय ... वयाय ... विरागाय ... निरोधाय ... चागाय ... पटिनिस्सगाय ... इमे एकादस धम्मा भावेतव्या" ति ।

११-१७०. "दोसस्स ... पे०... मोहस्स ... कोघस्स ... उपनाहस्स ... मनखस्स ... पळासस्स ... इस्साय ... मञ्छरियस्स ... मायाय ... 20 साठेय्यस्स .. थम्मस्स ... सारम्भस्स ... मानस्स ... अतिमानस्स ... मदस्स ... पमादस्स ग्रीभञ्ञाय ... पे०... परिञ्ञाय ... परिक्खवाय ... पहानाय ... खयाय ... वयाय ... विरागाय ... निरोधाय ... जागाय ... पटिनिस्सम्गाय ... पे०... इमे एकादस घम्मा भावेतब्बा" ति ।

इदमबीच भगवा। मत्तमना ते भिक्ख भगवतो भासितं अ प्रभिनन्दुंति ।

नव युत्तसहस्सानि, भिय्यो पञ्चसतानि च । सत्तपञ्ञास सुत्तन्ता, श्रङ्गृत्तरसमायुता ति ।। एकायसकनिपातो निद्वितो ।

-- :0: ---

ब्रङ्गुत्तरनिकायपालि निट्टिता ।

विसेसप्रवाल

ग्रनुक्कमणिका

	RT .	श्वम्मो, मिच्छासति	२=२
धकण्टका, धरहन्तो	२०७।	- मिन्द्रासमाधि	२=२
ब कनिद्वगामी	75	- मुसावादो	3 22
यकुसलकम्भपया, दस	315	– सम्फव्यलागी	₹१२
बकुसलानं धम्मान समाप		ग्रिषपञ्जाधम्मविपस्सना	9.9
चकुसलं, कतमं	२६७, ३२६	बनत्तसञ्जा, कतमा	१८६
वकोधनी, पुरिसपुग्गली	१ ६5	चनत्यो, कतमी	२८१, २६७, ३०८, ३२६
प्रजितो, परिव्याजको	२६७	धनभिरति, सुखा	? E §
श्रञ्जनवने, मिगदाये	· • •	बनरियो, धम्मो	२६७, ३२६
बहुकनागरो, गहपति	३८४, ३८७, ३८८	– मग्गो	338
बद्द, श्रमिभायतनानि	₹४६	सनवज्जब ल	१२, १३
- पुरिसपुन्गला	Yu	शनवज्जो, धम्मो	३२७
– लोकधम्मा	\$.8	श्रनायपिष्डिकस्त झारामे,	
भट्टान, कतम	३ २२		२४, ३४, ६६,११६,
श्रतपनीयो, धम्मो	२६८, ३२७		१३७, १४०, १६६, १७२, १८४, २०१, २०२, २०४,
ग्रत्थो, कतमो	२=१, २६७, ३०=, ३२६		508, 5x8, 5xx, 3x0
प्रथ म्मचरियाविसमचरिया		अनायपिष्डिको, गहपति	\$ X, X E, 7 X P, 7 X E,
ग्रथम्मो, ग्रदिश्रादान	388		२४०, २४१
– ছমিল্যা	382	बनासवी, बम्मी	१२७
- कतमो	२८१, २ <i>६७,</i> ३२६	मनिच्चसञ्जा, कतमा	१८६
- कामेसुमिच्छाचार		धनुपनाही, पुरिसपुग्गली	86= 86=
- पाणातिपाती		ब्रनुपुञ्चनिरोधा, नव	_
– पिसूणा बाचा	399	ग्रनुपुर्व्व निरोधो	6.0
- फरसा वाचा	3 ? ?	शनुपु व्य पस्सदि	£.
- व्यापादी	3 १ २	बनुपुञ्बविहारसमापत्तियो	
- भिच्छाबाजीवी	३१२	श्रनुपुन्वविहारा, नव	χo
- मिच्छाकम्मन्तो	.* 250	धनुष्पन्ना धम्मा, दन	7EX
— मिच्छाञाव —	1-1	मनुस्तरितन्त्रो, वन्नो	३०१, ३३१
– मिच्छाविद्रि	747	भनोत्तप्पी, पुरिसपुरवनो	035
– मिन्द्रावाचा	२८१, ३१२	प्रन्तरापरिनिव्यायी	₹ €
- मिच्छावायामो	2=8	ब न्धवनस्मि	308
- मिच्छाविम्ति	२६२	प्रपत्रवंगामी, धम्मो	२६६, ३२६
	२६२	वपरिहानवम्मो, पुवाली	१८०, १८१ १६८
मिण्डास कू प्पी	२६१	ब्रप्पिच्हो, पुरिसपुरगसो	{ 44
# ox-X &			

	[२	1	
ध्रव्यापादेतन्त्री, धम्मी	\$ \$ 0	ग्रसप्पुरिसबम्मो	३००, ३२६
मब्रह्मचारी, इसिदत्ती	२०६, २१०	बसप्पुरिसर्ससे वो	980
धभयपत्ती	52	झसाम्, कतमं	२६७, ३२४
मभयं	52	बसुअसञ्जा, कतमा	१८६
धिभायतनानि, बहु	5 8€	त्रतेला, सम्मादिद्वि	२८०
ग्रभिभायत नं, बहुमं	१४८	- सम्मावाचा	250
– चतुत्यं	\$80	– सम्माविमुत्ति	250
- बट्टं	5.8.0	– सम्मासति	7=0
– दुतियं	१४६	प्रसेखिया धम्मा, दस	२८०
– ततियं	88€	ब्रसेस्रो, सम्माद्याजीवो	२८०
पञ्चमं	5,8,0	- सम्माकम्भन्ती	२=•
- पठमं	१४६	– सम्मावायामी	२८०
– सत्तर्ग	68.0	– सम्मासङ्कृष्पी	२८०
मभिरति, सुवा	१९६	– सम्मासमाधि	240
ग्रमतप्पत्तो	46		२८०
प्र मतं	58	बसेखं, सम्भाञाण	3.6
भयोनिसी मनसिकारी	१८६, १६२	ग्रस्सस्ळुक्का, तयो ग्रस्सद्भिय, साहारं	१६०, १६३
ध्ररहत्तं सञ्चिकात्	२६६	अस्तका, पुरिसपुग्गलो	१६७, १६६
भरहन्तो, अकण्टका	२०७	भस्तवरस्सा, तयो	Yo
– निकण्टका	२०७	ब्रहिरिको, पुरिसपुग्गलो	१६७
भरियस्स विनये पच्चोरीहणी	२६१, ३०४	भाष्ट्रारका, द्वारवदुःगया	,
- सोचेय्य	385	प्रा	
द्मरिया, पञ्चोरोहणी	२१३, ३०४, ३०६	ब्रा कासकसिगं	१३५
श्ररियो, घम्मो	२६७, ३२६	ब्राकासानञ् चायतनसञ् ञा	43
– मम्गो	२६६, ३२६	बाकासानञ्चायतन	03
ग्ररिय, धोवनं	२७४	ब्रा किञ्चञ्ञायतनसञ्जा	4 3
- वमन	२७६, २७६	ग्नाकिञ्चञ् <u>ञायत</u> नं	<i>e3</i>
- विरेचन	२७६, २७७	ब्रावातपटिविनया, दस	२१६
शर ूपरागी	£3, ११२	– नव	38
श्ववन्तीसु विहरति, वहाकच्चाः	नो १३४	बाघातवत्यूनि, दस	₹१€
श्रविज्जा ह	३, ११२, १६२, २७३	– नव	38
– साहारा	१८६	द्याचयगामी, धम्मो	२६८, ३२७, ३२८
श्रविप्पटिसारो, किमत्वियो	33	घाजानीयशायितं कव	३६८
- पामीज्जत्यो	३४७	बादीनबसञ्जा, कतुमा	१=६
मविसारदा, उपासिका	३३७	ब्रानन्दो, ब्रायस्मा २१, ६	x, 68, 6x, EE,
श्र वेच्चप्यसन्ना	78%		४, १४८, १८८, २०६,
भसङ्ख ारपरिनिब्बायी	२६	२२०, ३६	२, ३६४, ३६६, ३८४
श्वसता सम्पज्ञा	१८६, १६२	बानापानस्स ति	१८८
श्रसद्धम्मस्सवनं	\$60	ब्रानिसंसा, पञ्च	११, १२
ग्रसद्धम्मो, कतमो	300	मापोकसि <u>णं</u>	१३४

भायस्या झानन्दो ('झानन्दो झ	ायस्मा' ति पर्व दहु म्ब ं) इतिविधं	५६, २६०
– खदायी	3(1	इन्द्रियमसंवरो	१८, १६३ १८, १६३
- उपचानी	701		१६१, १६४
— खपालि	१ ५४, १ ५१		
कटिस्सही	२०६		२०६, २१०
- कळिम्मी	₹•€		₹ ₹ 0
− हुन् कुटो	₹•€		
- गिरिमानन्दी	₹=¥		***
- चन्दिकापूत्ती	¥3, ¥¥		7 X X
– बालो	₹•६		144
- नन्दको	£, {o	उद्यञ्जकुक्कुज्यनीवरणं	\$3
निकटो	₹•€	उ द ण्यं	६३, ११२
पुण्णियो	777	उदतो, पुमालो	723
- महाकच्यानी	१३४, ३१०	उद्दरमागियानि संयोजनानि, पञ्च	
- बहाकस्सपी	398	उदांसोतो	६३ २६
- महाभुन्दी	१३१, २२४	उपवासी बायस्मा	
- महामोग्गल्लानो	२१, २२३	उपनिससम्पन्नो	२०६ ३६०
- मेथियो	₹, ७	उपहच्चपरिनिब्बायी	
बाहनो	388	उपादानक्सन्या, पञ्च	२६
– सदी		उपालि, बायस्मा	73
– समित्रि	३६७	उपासकस्य बुदत्तस्य पुत्तो, सद्यो	१४४, १४६
- तारिपुत्तो १४, २०,	9 e	उपासका, कज्जुलका	305
m 3m 3-	४६, ४४,१०२,	उपासिका, श्रविसारदा	१४२, १४४
το, το, ••• •	कर, ४४,१०२,	- दसहि बम्मेहि समन्नागता	₹₹७
	७४, १८०, १६४,	– निगसाला	३३७ २०६, २१३
− सु मृति	६६, २३६, ३६४	- विसारदा	135
मारद्धविरियो, पुरिसपुमाली	30₹	उपेक्सासम्बो ज्ज्ञञ्जो	२७१
माराधना, नो विराधना	235	उपोसयो, नवहि बङ्गोहि समन्नागती	11
भावासमञ्ज्ञरियं	707	उप्पादेतब्बो, बम्मो	३००, ३३०
भासवानं खयाय धम्मा, दस	₹3	उमतोमागविमुत्तो	55,50
भारतितन्त्री धम्मो, कतमो	839	डरुवेलकप्पं, भल्लानं निगमो	98
भाहारा घम्मा, दस	२०१, ३३०		• •
नाहारा वन्ना, वस	२०६	ए	
₹		एकन्तदुक्सा, निरया	385, 386
इच्छा, पापिका		एकन्तनिब्बिदाय घम्मा, दस	२६४, २६६
इदिपादा, चतारी		एकन्तसुसा, सम्बा	388
इदिपार्व, चित्तसमाविषवानसङ्खारसः	मागतं ६७	एकबीजी	२६
- बन्दसमाधिपधानसङ्खारसम	भागतं १६	एकादस, वस्मा	335
- विरियसमाधिपधानसङ्खारस	manni ec	ब्रो	
- बीमंसासमाधिपधानसङ्खारस		***	
	समझागर्त ६७	मोत्तप्पी, पुरिसपुग्गलो	१६ 5

भोदातकसि र्ण	* १३५	कव्ही, मम्गी	\$?
भोपपातिको	έλ	कति भिक्खुनो बलानि	२४
म्रोरम्मागियानि संयोजनानि, पञ्च	२ ६, ४०, ६ २,	करवी, भिक्लु	२२!
	३८४, ३८७	कथावत्यूनि, दस	२०
मोरिमं तीरं	२०६, ३०६	कपिलवरवृह्मि, निग्रीधारामे	\$ £ 8, \$ 10 ;
– भदिभादानं	३०६		308, 30
– प्रभिज्ञा	ই ০ ৩	कम्मदायादा, सत्ता	\$ 56, 38
– कामेसुमिच्छाचारो	₹०७	कम्मारपुत्तो, चुन्दो	३१६, ३२
– पाणातिपातो	३०६	कम्मं, भपरिपक्कवेदनियं	31
- पिसुणा वाचा	₹०७	- मप्पवेदनियं	21
- फरसा वाचा	₹०७	– अवेदनियं	3
– व्यापादी	३०७	- दिट्ठधम्मबेदनियं	3
- मिन्छाघाजीवो	२≒१	- परिपक्कवेदनियं	21
- मिच्छाकम्मन्तो	२८१	– बहुवेदनिय	21
- मिच्छाञाण	२८६	- बेदनियं	3
- मिच्छादिद्वि	२८६, ३०७	– सम्परायवेदनिय	२७, २
– मिच्छावाचा	२८६	- सुखबेदनियं	. 3
– मिच्छावायामो	२८६	कलन्दकनिवापे, बेळुवने	४३, ५४,२२
- मिच्छाविमुत्ति	२८६	कल्याणिकत्तो, पुरिसपुग्गलो	38
- मिन्द्रासङ्कृत्यो	२८१	कसिणायतनानि, दस	१३४, १४
- मिच्छासमाधि	२८१	कस्सपो, पूरणो	Ę
– मुसाबादो		कळिम्भो, ग्रायस्मा	201
– सम्प्रव्यनायो	₹०७	काको, दसहि ग्रसद्धम्मेहि समन्नार	तो २१।
4. 6 (,	कामगुणा, पञ्च	१४, ६८, १
₹6		कामच्छन्दनीवरणं	3
हज्जुलायं विहरति, भगवा	88.5	कामच्छन्दो	٤٦, ११
हटिस्सहो, भायस्मा	₹0€	कामशोगी	२४
रुष्टको, धसुमनिमित्तानुयोगी	7.09	कामवितक्को	١
~ चतृत्यस्स ज्ञानस्स	200	कायकम्मन्तसन्दोसब्यापत्ति, तिवि	ार्घा ।
~ ततियस्स झानस्स	200	कायकस्मन्तसम्पत्ति, तिविधा	३४३, ३४४, ३४
~ दुतियस्य झानस्स	200	कायसक्ति	5X, 59
– दोसी		कायेन, अधम्मचरियाविसमचरि	ग, तिविधा ३४।
- पठमस्स झानस्सः	२०७ २०७	- मसोचेय्यं तिविषं	\$ \$1
- मातुगामूपचारो	₹•७	- बम्मचरियासमचरिया, वि	विषा ३५०
~ मोही		– सो वेय्यं, तिविष	₹ १
– नाहा – त्रिसुकदस्सनं	₹०७	कालेन धम्मसाकच्छाय, चतुत्यी ध	गनिसंसी १ः
- विदता	200	- ततियो द	ानिसंसी १ः
- सङ्गमिकारामता	200	- दुतियो झ	
— सञ्जा — सञ्जा	२०७	– पञ्च द्वा	
सञ्जा रुम्हमम्मो, रुतमो	२०७	- पञ्चमो	
रम्भूगमाः, कतमा	\$00 l	– पठमो स्रा	नेसंसो ११

	ı	٤]	
कालेन बम्मस्सवने, चतुत्वी भानिसंसी	१ २	गहपति, बहुकनागरो	३८४, ३८७
- ततियो पानिसंसी	19	- सनावपिष्टिको	३४, २४१, २४६,
- दुतियो ग्रानिसंसी	19		२५०, २५१
- पञ्च ब्रानिसंसा	17	~ सपुस्सो	७४, ७४
- पञ्चमी बानिसंसो	१ २	- बन्जियमाहिती	२४२, २४४
- पठमो ग्रानिसंसो	**	गामनिगमी, दुविधेन वेदितब्बी	₹¥, १७
किमिकाळाय, नदिया		गिजाकूटे, पब्बते	१७, १६
कुक्कुटाराम <u>ो</u>	3=8	निञ्जकावसये, नातिके	३६७
कुक्कुटो, बायस्मा	₹•€	विरिव्यक्ते, राजमहे	१७, १૬
कुलम ञ्ज रियं	£3	विरिमानन्दो, ग्रायस्मा	१=५
कुलं, नवहि सङ्ग्रेहि समन्नागतं	33	गोपालको, एकादसहि सङ्ग्रीह	समजागती १८८,
कुसलानि सीलानि, किमत्वियानि	\$ \$6		३६१, ३६७
- प्रविप्यटिसारत्वानि		घ	
कुसलानं घम्मानं समापत्ति	707	वटिकं	
कुसलेसु बम्मेसु ठिति	१७४		568
	१७५	बोसितारामे	६४, ८३
− वृद्धि ————————————————————————————————————	१७५	च	
– हानि	२६७, ३२७	चतस्सी, पटिपदा	१४८
कुसलं, कतमं		- सञ्जा	१४८
कुसिनाराय विहरित, भगवा	१६१	चतुत्वं, झानं	४८, ६७,१४२
कुसीवो, पुरिसपुरगलो	\$6=	बतुब्बिधा, बबीकम्मन्तसन्दोसब्ब	ापत्ति ३४१, ३४५
सूटागारसालाय, सहावने	१६७	- वचीकम्मन्तसम्पत्ति	\$8.5
केवली	***	- बाचाय सधम्मचरिया	
कौकतुवी, परिव्याजकी	२४६	- घम्मवरियास	मचरिया ३४०
कोकालिको, भिक्सु	२३६, २३७	चतुब्बिषं, वाचाय सोचेय्यं	३१९, ३२०
कोधनी, पुरगली	२१२	चतूसु, बाहारेसु	6.88
– पुरिसपुगाली	\$6=	बतुहि सोतापत्तियङ्गोहि समन्नाग	गे ४६, २४७
कोल क्कोलो	२६, १६४	बत्तारि, पुरिसयुगानि	80
कोसम्बियं विहरति, अगवा	६४, ८३	– महाराजसहस्सानि	8.8X
कोसलानं निगमो, नळकपानं	03\$	- महासमुद्दसहस्सानि	१ ४४
कीसेलेसु भारिकं भरमानी, भगवा	03\$	वतारो, इदिपादा	03
_		- उपनिस्साय	¥
ख		– चस्मा	ě
बळु बू झायितं	३६७	- सतिपहाना ६१, ६३	
स्रेमप्पती	48	चन्दिकापुत्तो, श्रायस्मा	X\$, XX
बेम	48	चम्पायं विहरति, मनवा	२१६, २४२
		चातुम्महाराजिका, देवा	₹05
4		वानिकापव्यते	,,,,
वंग्गराय, पोक्सरणिया तीरे	२१६, २४२	चालिकार्य विहरति, भगवा	ì
गतियो, पञ्च	£3	बालो, बायस्मा	750
	-1	41-14 41-15-11	440

विक्रगुलिकं	568	5	
बीवरकम्मं	३७१, ३७७		
चुन्दी, कम्मारपुत्ती	३१६, ३ २१	ठानानि, तीमि	3=
चेतसोविनिबन्धा, पञ्च	£¥, £€, £७	ठानं, कतमं	\$50
चेतसीविनिबन्धो, चतुत्यी	£&	π	
- ततियो	43		
- दुतियो	દ્દપ્ર	तष्हामूलका धम्मा, नव ततियं, झानं ५६, १	Yŧ
- पञ्चमो	£¥		७, २६८, ३८४
- पठमो	£X	ततुत्तरि, देवा	\$08
बेतीसु विहरति, सहजातिय	१३१, २२४	तथागतो, दसहि धम्मेहि निस्सटो	२२•
नेतोसीला, पञ्च	£3, ११3	तदङ्गनिब्धानं	55- 55-
बेतोसीली, चतुत्यो	£8	तपनीयो, धम्मो	२६८, ३२७
– ततियो	8.8	सपुस्सो, गहपवि	৬४, ৬২
– दुतियो	£x	स्पोदारामे, राजगहे	२५७
- पञ्चमो	83	तयो, ग्रस्ससळुडूा	3 <i>5</i> 8
- पठमी	£3	– भ स्तपरस्ता	
चेतोविमुत्तिया, बतुत्वो धम्मो	=	- बम्मा	568
ततियो बम्मो	5	– पुरिसंखळुक्का	3.5
- दुतियो भम्मो	5	– पुरिसपरस्सा	¥0, ¥8
- पञ्चमी चम्मो	=	त्तावर्तिसा, देवा	₹0 8
- पठमो घम्मो	5	तिकिच्छका, विरेचनं देन्ति	२७६
10-11 1-11		तिब्बरागो, युगालो	२१२
要		तिरच्छानयोनिका, सत्ता	33 5
ल भम्मा	३७२	तिरच्छानयोनि, ससप्पजाति	३३८, ३३६
खसु भज्मत्तिकेसु भायतनेसु	8.80	तिविधा, कायकम्मन्तसन्दोसब्यापत्ति	£86
		– कायकम्मन्तसम्पत्ति	३४३, ३४४
ज		- कायेन अधम्मचरियाविसमच	
षटिलवासिका, भिनसुनी	\$ \$	~ धम्मचरियासमचरिया	
अनपदपदेसी, दुविधेन वेदितब्बी	१४, १७	- मनसा श्रवम्मचरियाविसमर्ची	
	, २=१, ३०३, ३२१	- घम्मचरियासमचरिया	
वेतवने, झनायपिण्डिकस्स झारामे		– मनोकम्मन्तसन्दोसब्यापत्ति	३४१, ३४२
	ते (ति पदं दद्रक्वं)	तिविषं, मदिन्नादान	₹ \$ %
बेतवन -	38	– प्रसिज्यं	\$ \$ X
Ħ		– कामेसुमि च्छाचा रं	₹ 9 %
		- कायेन धसोचेय्यं	₹ १७
धानानं, चतुर्श्न	१ १ २ .	- सोचेयां	388
प्रानं, चतुत्यं	1 5 1	- पाणातिपातं	\$ 6.8.
– तियं	% 5	– पिसुणवार्ष	₹ ₹ %
- बुतियं	¥ς .	- फरसवार्च	282
– पठमं	¥ς	- व्यापादं	38%

		- 1	
तिविधं मनसा बसोचेयां	3 % =	दस बन्मा, परिपन्धा	२०७
– सोचेयां	₹ १६, ३२०		458 400
— मि ण् यादिद्धि	3 8 2		१८० ३४४, ४३६
– मुसाबादं	3 2 2		२६४, २६४ २६४, २६४
- वाचाय ग्रसीचेयां	3 8 0	.16 mil	
– सीचेय्यं	३१६, ३२०		
- सम्फव्यनार्य	₹१%	– सरीरहा	14141 160, 162 148
तिस्सी, बिज्जा	२७०, २७१	– सरारहा	१६१, १७१
– वेदना	3 # \$	- निज्जरवत्युनि	
समणसञ्जा	२७०	- पातिमोक्खद्रपना	२७३, २७४
तीणि, ठानानि	₹ =		644
- दुज्बरितानि	१८६, १६२	-	२०३
- सुचरितानि	१ ६१, १६४	- भिक्खुनो बलानि	११६, ११७, २१०
- संयोजनानि	२६	- मिच्छता	२४० २६६
तुरू, पच्चेकब्रह्मा	२३७	- वड्डियो	₹0 =
तुसिता, देवा	まゆえ	- विवादमूलानि	१६०
तेजोकसिण	१३५	– सञ्जा	१८३, १८४
•		– सम्भत्ता	785
•		- संयोजनानि	१११, ११२
यीनमिञ्जनीवरण	83	दसमो गहपति, बहुकनागरो	3=8, 3=0, 3==
₹		विट्ठबम्मनिब्बानं	250, 240, 244 55
विक्सिणेसु जनपदेसु, भोवनं	२७४	दिद्रि, पापिका	२७२
वस, अकूसलकम्मपथा	१४१, ३१ <u>६</u>	- भहिका	२७२, २७३
- ब्रत्यबसे पटिक्य	\$4.8 \$4.8	दुक्सनिरोधगामिनी, पटिपदा	80
– प्रसेखिया धम्मा	₹ 4 •	दुक्सनिरोधो	30
- बाचातपटिविनया		दुक्तविपाको, बम्मो	₹88, ३२=
- बाधातबत्यूनि	२१६	दुक्ससमुदयो, धम्मो	30
- भादीनवा, राजन्तेपुरप्यवेसने	₹₹€	दुक्खुद्रयो, घम्मो	२६६, ३२≂
- कवावत्युनि	\$ 4 3	दुक्सं	३०, १६६
- कसिणायतनानि	२०२	दुच्चरितानि, तीणि	१६२
-'कामभोगी	१३४, १४६	दुतियं, झानं	४८, ६७,२६८
धस्मा, धनुष्पन्ना	586	दुप्पञ्जो, पुरिसपुगाली	239
- शासवानं स्थाय	568	दुविषेन वदामि, गामनिगमं	88. 919. 919E 919.0
- बाह्यान स्थाय - बाह्यरा	₹₹₹	- चीवर	१४, १६, १७=
	२०६	– जनपदपदेस	१४, १६, १७८, १७६
— एकन्तनिब्बदाय — दोसविनयपरियोसाना	२६४, २६६	– पिण्डपातं	₹¥, ₹€, १७ =
	२६४	– पुग्गलं	१४, १४, १७८, १७६
- नामकरणा	355-635	– सेनासनं	
- निद्यमनीया	305	दुस्तीलो, पुमालो	१४, १६, १७=, १७६
- पब्बजितेन प्रमिन्हं पञ्चवे			२१०, २११

देवा, बातुम्महाराजिका	३७४	बम्मो, धावयगामी	२६८, ३२८
– ततुत्तरि	308	- झासेवितम्बो	440
- तार्वातसा	३७४	- ब्राहारे पटिकूलसञ्जा	63
– बुसिता	३७४	- उप्पादेतम्बो	₹₹•
निम्मानरतिनी	३७४	– एहिपस्सिको	8.3
- परिनिम्मितवसवस्तिनी	308	- श्रोपनेध्यिको	Y 0
- बह्मकायिका	३७४	- कतमो २ म	१, ३०६, ३२७
बामा	\$08	– कामेसुमिच्छाचारा वेरमणी	399
बोसविनयपरियोसाना धम्मा, दस	२६४	- तपनीयो	₹8=
हीसु घम्मेसु	3 # \$	- दुक्खविपाको	२६६, ३२८
4		– दुक्लुद्रयो	२६६, ३२६
		– दुक्से धनत्तसञ्ज्ञा	e 3
षनुकं	२६४	- न अनुस्सरितब्बी	३०१, ३३१
ध म्मचरियासमचरियाहेतु	388	– न उप्पादेतम्बो	330
धम्मदेशना	२२२, २२३	– न बहुसीकातस्वी	३०१, ३३१
धम्मपरियायी, ससप्पपरियायी	३३८	– न भावेतन्त्री	३०१, ३३१
धम्मम ञ् छरियं	₹3	- न सच्छिकातब्बी	३०२, ३३२
धम्मविचयसम्बोज्ज्ञञ्जो	२७०	– नायकरणो	389-088
भम्मा, कायेन पहातब्बा	१ २६	- नासेवितव्यो	330
– জ	३७२	– नरासवो – निरासवो	₹₹ ७
– तयो	२१४	- पञ्चत वेदितब्बी	80
- नव	€∘, €७		£ 9
– नेव पहातब्बा	१३०	– पहानसञ्जा – पागातिपाता वेरमणी	
- पञ्च	१ ६२	- पामातपाता वरमणा - पिसुणाय वाचाय वेरमणी	388
- वाचाय पहातव्वा	358	- फ़ब्साय वाचाय वेरमणी	335
– सत्त	२७०		398
षम्मो, प्रकालिको	¥9	- बहुतीकातव्यो	३०१, ३३१
- म्रतपनीयो	२६८, ३२७	– भावेतब्बी	३०१, ३३१
- प्रदिलादाना वेरमणी	388	– बरणसञ्जा	<i>e3</i>
- भनभिज्झा	₹१२	- मुसाबादा वेरमणी	386
- मनरियो	२६७	– विरागसञ्जा	<i>e3</i>
- भ नवज्जो	३२७	- सञ्चिकातब्बो	69
- प्रति च्च सञ्जा	03	– सन्दिट्ठिको	¥0, E0
प्रनिच्चे दुक्खसञ्जा	89	- सब्बलोके अनभिरतसञ्जा	03
- धनुस्सरितब्बी	३०१, ३३१	– सम्माद्याजीवी	२=२
- प्रपचयगामी	३२६	– सम्माकम्मन्ती	२=१
– भ्रन्यापादेतब्बी	\$\$0	– सम्माञार्ष	२८२
- प्रन्यापादी	३ १२	– सम्मादिद्वि	२८२, ३१२
- प्ररियो	२६७, ३२६	सम्मावाचा	२६१
– प्रसुभसञ्जा	<i>e</i> 3	– सम्मानावामी	२६२

	1	[1]	
•	٠ ١	. • 1	
वस्मो, सम्माविमृत्ति	२०	२ निकटो, भायस्मा	
- सम्मास कृप्पी	74		२०६
– सम्मासति	· २=		२०७
- सम्मासमाधि	२ंड		
सावज्जी	₹€=, ३२	- 1141	7 ?=
- सासवी	२६८, ३२		***
- सुखबिपाको	788, 33		२१व
- सुखुद्रयो	₹8€, ३२	6	२१न
वोवनं, ग्ररियं	70	26	२१ =
- दक्लिणेसु जनपदेसु	२७!	1916 1.116 4	
_		– दुस्सीला	े २१ ८ २१८
न		– पापमित्ता	78=
न भनुस्सरितब्बी, धम्मी	३०१, ३३१		२१ =
न झासेवितब्बी, धम्मी	३०१	- सन्दिट्ठिपरामासा	285
न उप्पादेतब्बी, घम्मी	३३०	निगण्डो, नाटपुत्तो	Ęu
न बहुलीकातब्बी, धम्मी	३०१, ३३१	निग्रोधारामे, कपिलवत्युस्स	
न भावेतब्बो, धम्मी	३०१, ३३१		३७४, ३७७
न सच्छिकातच्यी, धम्मी	३०२, ३३२	निज्जरवत्यूनि, दस	२७३, २७४
नविया, किमिकाळाव	Ę	निट्ठं गता	¥£¥
नन्दियो, सक्को	<i>७७</i> इ	निद्धमनीया धम्मा, दस	307
नव, ग्रनुपुब्बनिरोधा	38	निब्बानं	६१, ६२, ६४, ६=
- मनुपुब्बविहारसमापत्तियो	४०, ४४	सन्दिट्ठिकं	59
– ग्रनुपुब्बविहारा	ሂ∘	निब्बिदा, विरागत्या	₹४८
– भाषातपटिवत्यूनि	४८, ४६	निव्विदाविरागी, विमुत्तिञाः	गदस्सनत्यो १००
– स्राधातपटिविनया	38	निम्मानरतिनो, देवा	१७६
ठानानि	१५, १६	निरया, एकन्तदुक्खा	३३८, ३३६
- तण्हामूलका, धम्मा	8.6	निरयो, पदुमो	२३८
– घम्मा	€∘, €७	निरासवो, धम्बो	३२७
– पुग्गला	१६, २०, २४	निरोधसञ्जा, कतमा	१८७
- सञ्जा	३२	निरोघो	€o
– सत्तावासा	४२, १४१	निस्सयसम्पन्नो, भिक्खु	×
मळकपाने, पलासवने	१६७, १६६	नीलकसिण	\$ ₹ ¥.
- विहरति, भगवा	१६७, १६६	नीवरमा, पञ्च	६१, १६२
मळकपानं, कोसलानं निगमी	038	नेबसञ्जानासञ्जायतनसञ्ज	T χξ
नाटपुत्तो, निगण्ठो	६७	नेवसञ्ज्ञानासञ्ज्ञायतन	03
नातिके, गिञ्जकावसये — विहरति, भगवा	३६७	q	
विहरात, भगवा नायकरणा धम्मा, दस	७३६	•	
नासेवितव्यो, धम्मो		पच्चेकब्रह्मा, तुरू	२३७
नालकगामके, सगधेसु	055	पच्चोरोहणी, मरियविनये	२६१, ३०४
स॰४-४२	१६४, १६६	– घरिया	२६३, ३०४, ३०६

t	t•]
पच्चीरोहणी, श्राह्मणकुलस्स २६१	वरनिम्मितवसवत्तिनी, देवा ३७४
पञ्च, ग्रानिसंसा ११, १२	परिपन्ना बम्मा, दस २०७
- उद्धन्मागियाति संयोजनानि ६३	परिव्याजकारामे, मोरनिवापे ३७०
- उपादानक्सन्या ६२, १४०	परिव्याजको, प्रजिती २५७
- म्रोरम्भागियानि संयोजनानि २६, ४०, ६२,	- बतियो २५५
३८४, ३८७	-कोकन्दो २५६
— कामगुणा ५४, ६८, ६२	- सुतवा १७
- गतियो ६३	: पारपादाता चन्ना, वत १६०
- चेतसोविनिबन्धा ६४, ६६, ६७, ११२, ११४	परिहानधम्मो, पुगालो १८०, १८१
- चेतीसीला ६३	पलासवने, मळकपाने १६७, १६६
– ठानानि १६, १६	पसेनदि, कोसली राजा १४४, १४०, १४३
- चम्मा १६२	पस्सद्धि ६६
- नीवरणा ६१, १८६, १६२, २६७	- मुसत्या, मुसानिससा ६६, ३५७
– बलानि १२, १४	
─ भयानि, वेरानि ४६, ४७	पहानवञ्जा, नावना (या
- मच्छरियानि ६३	बाटनियुत्त ३५४
-सिक्लादुब्बल्यानि ६१, ६५, ६६	पातिमोक्सहुपना, दस १५४
पञ्जाबा, पुरिसपुरगली १६=	पापक, बीज २७२
पञ्जाबल १२, १३	पापमित्तो, पुरिसपुगालो १६६
पञ्जाविमुत्तो ८६	पापिका, इच्छा १३०
पञ्हा, ब्रह्	– इस्सा १३०
- चत्तारो १४०	– दिट्ठि २७२
- 	पापिच्छो, पुरिसपुग्गलो १६८
तयो १३६	पामोज्ज,पीतत्व ६६, ३५७
- वस १४१ - दें १३६	पारिम, तीर २६०, ३०६
	 — झदिलादाना वेरमणी ३०६, ३०७
- नव १४१	– झनभिज्ञा ३०७
- पञ्च १४० - सत्त १४०	– झन्यापादी १०७
	 कामेसुमिच्छाचारा वेरमणी ३०७
	- पाणातिपाता वेरमणी ३०६, ३०७
	- फस्साय वाचाय वेरमणी ३०७
minerature -	- मुसाबादा वेरमणी ३०७
mentrani	- सम्फप्पलापा वेरमणी ३०७
malatimi	- सम्माद्याजीको २८६
many forms	– सम्माकस्मन्तो २८६
	- सम्माञाण २८६
पब्बजितेन पञ्चवेक्सितब्बा	– सम्मादिष्ठि २८६, ३०७
षम्मा, दस १६८, १६६	- सम्भावाचा २८६
पञ्चते, विश्वसक्टे १७, १८	- सम्मावाबामो २८६

पारिमं तीरं, सम्माविष्ति			
– सम्मासङ्ख्यो	746	पुरिसपुगासी, अस्कोधनी	१६८
- सम्मासमाधि	२६६	- बनोत्तपी	039
पावायं विहरति, भगवा	२ ८ ६ ३१६	– श्रप्पिच्ही	१ ६८
पासंसानि ठानानि, दस	716	– अस्तदो	१६७, १६६
पीतकसिणं	१३ ५	- ब्रहिरिको	939
पीति, पस्सङ्खत्या	१२२ ११६, ३३	- घारबविरि	यो १६८
पीतिसम्बोजसङ्गो		- ब्रोत्तपी	785
पुमाला, दस	900	- कल्याणिमर	ते १६=
- नव	११६, ११७, २१ ० १६, २०, २४	– कुसीवो	१६=
पुग्गलो, बहुमो	58	- कोधनो	₹€=
– उद्भती	783	– दुप्पञ्चो	१६६
- उभतोभागविम् <u>त्तो</u>	११ ६	- पञ्जाबा	78=
- कोधनो	२१२ २१२	- वावमित्ती	355
- गोत्रभ्	757 888	- पापिच्छो	१ 85
– चतुरबो	75	– मिच्छादिद्वि	
		– सम्मादिद्विन	
– बहो	२६	– हिरीमा	185
— ततियो	75	पूरणी, कस्सपी	\$10
- तथागतो अरहं सम्मासम्बुद		पोक्सरणिया गगाराय ती	399
- तिब्बरागी	787		
- दसहि चम्मेहि समझागती			4
— विट्ठिप्यत्तो	₹१६	बलानि, पञ्च	१२, १४
- दुतियो	75	ब्हुलीकातब्बो, घम्मो	३०१, ३३१
– दुस्सीली	२१०, २११	बीजं, पापक	२७२
– धम्मानुसारी	११६	– सहकं	२७३
- नवमो	२६	वेलुवगामके	₹≅४
– पञ्चेकनुद्धी	११६	बोज्सङ्गा, सत्त	१६१, २७०, २७१
- पञ्चमी	११६	ब्यापादनीवरणं	83
— पञ्जाविमुत्ती	११६	व्यापादवित्तक <u>को</u>	v
पठमो	२६	व्यापादेतव्यो, धम्मो	३३०
परिहानघम्मी	१८०	व्यापादो	६२, १११
– सत्तमो	२६	ब्रह्मकायिका, देवा	₹ 0 %
– सद्धानुसारी	११६	बह्मवारी, पुराणो	२०६, २१०
- सदाविमुत्ती	₹₹	ब्रह्मा, सहस्पति	235
सीलवा	288	इह्मना, सनक्रकुमारेन	905
पुण्जियो, बायस्मा	२ २२	बाह्मणकुतस्स पच्चोरोहणी	
पुब्बेनिवासं	२६१	ब्राह्मया, नोकायतिका	9.9
दुराणी, ब्रह्मचारी	२०१, २१०		२६०, २६१, ३०३, ३२१
पुरिसलळुडूा, तयो	3.5	- बेलामो	35, 30
पुरिसपरस्सा, तयो	¥0, ¥8		

*		. 1	
	į,	₹]	
¥		भिक्ल, दसहि धम्मेहि समझानती	१०६, १४४,
मगवती सावकसञ्ची, उजुप्पटिपंत्री	Yo		२६०, २६२
नगवता सावकसञ्चा, उजुप्पाटपत्रा - ज्ञायप्पटिएको		- इ हि बम्मेहि समन्नागतो	३७१
आर्यपाटपश्चा सामीचिपटिप		- शम्मकविको	१०७
सामाप्रियाटपः - सुप्पटिपन्नो	81 FG	– धम्मकामी १	२०, ३८०, ३८२
भगवा ग्ररहं सम्मासम्बुद्धी	80	- वस्मानं न निसामकजातिको	२३२
महकं, बीजं	२७३	- निसामकजातिकी	538
महा पुरिसाजानीया, तयी	88	- वम्मेन कह्मति	११४
महिका, दिद्वि	२७२, २७३	– धूर्म कत्ता	₹8₹
भयानि बेरानि, पञ्च	84, 80	 न भतिरेकपूजाय पूजेता 	₹€0
भवतण्हा, साहारा	१६२	– ब्रधिकरणिको	२३३
भावेतब्बा धम्मा, दस	344, 345	– बासाटिकं हारेता	3=6
भावेतन्त्रो, घम्मो	३०१, ३३२	– गोचरकुसली	३८६
भिक्तु, अक्कोधनी	२३४	– तित्यं जानावि	3=8
- अक्कोसकपरिभासको	२३५	– घूमं कत्ता	३८६
– ग्रञ्चन्तनिद्वी	३७०	- पटिसल्लानी	२३२
- स्रतिरेकपूजाय पूजेता	₹8₹	-पीवं जानाति	9.5€
– ग्रमिकरणिको	238	— सपञ्जू	३८८
 भनवसेसदोही 	३व€	– लक्खणकुसलो	३८६
— म्रप्पिच्छो	२३४ :	– वर्ण पटिच्छादेता	३≂६
- भगक्ली	२३४ ।		३⊏६
– भगायावी	538	– सिक्साकामी	२३१
— भसठो	२३४	– निकामलाभी	३ ≒ १
– बारञ्जाको	१०७	- नि स्त यसम्पन्नो	×
	5, १२०, ३८१	- पञ्चङ्गविष्यहीनो	१११
- मासाटिकं हारेता	335	– पञ्च ङ्गसमन्नागती	११०
	६, ३१४–३१७	- पञ्जावा	११=
	७, ११६, ३८०	– पटिसल्लानी	538
– कायेन श्रवीतरागी – वीतरागो	888 883	- परिसावचरो	१०७
– वातराना – किञ्करणीयेसु दक्खो	३५०	. – पापि च् द्यो	२३१
- कोकालिका	२३६, २३७	- पीतं जानाति	३६२
- कोघनी		- पुञ्जेनिवासं भनुस्सरति	- ३८१
- खीणासवो	₹₹		१७, ११६, ३८०
- गोचरकुसलो	१८, १६ ३€२	- भावनाबादं वदमानी	635-638
- ञाणवादं वदमानी	767 8 3 7–838	मक्सी	२३२
– तित्थं जानाति	389	– मायावी – रूपञ्जू	222
- तीहि घम्मेहि समन्नागती	707	- रूपे ग्रबीतरागी	. ૧૯ ૧ ૨ ૧૨
- दक्खी	११७, १२०	- लक्सणकुसलो	, 386 444
			461

[11]

भिषस्, वर्ण पटिच्छादेता	388	मल्लानं निगमो, उस्वेलकृष्यं	98
विनयवरो		मस्त्रेसु विहरति, भगवा	98
– विसारवी	600		४, २६५
- वीथि जानाति			X, 3 8 0
– सङ्घेन कङ्खति	\$\$8	नहाकस्सपो, बायस्मा	278
- सवित्तपरियायकुसली	१४२, १४ ४		२७
– सठो	232		२२४
सर्तिमा	११=		३७२
- सत्ते प्रस्सति		महाबद्धाः	888
– सकी	१०७		१, २२३
– सन्तुट्टो			७, २०६
- सबह्यवारीन न पटिसन्वारको	737	मातुगामी, दसहि धम्मेहि समन्नागती	३३७
- पटिसन्यारको	238		३, ११ २
- सब्रह्मचारीसु न कुपिती	888	मिगदाये, श्रञ्जनवने	* \$ \$
– सावसेसदोही	₹€२	निगसासा, उपासिका २०	६, २१३
- सिक्खाकामी	233	मिच्छता, दस	२१६
– सिक्खाय न कळ्ळति	888	मिच्छादिट्टिको, पुरिसपुग्गली	१६५
- सीलवा	१०७, ३८०	में वियो, भायस्मा	Ę, U
	, ११६, ३८०	मोस्सचिकं	२६४
भिक् स् ना, उपसम्पादेतब्बो	१ ५५	मोरनिवापे, परिव्याजकारामे	३७०
– निस्सयी दातब्बी	१४६	मोहविनयपरियोसाना धम्मा, दस	२६४
- सामणेरी पेसेतब्बी	१५६	_	
मिक्सुनी, कजञ्जलिका	885 88X	य	
- जटिलवासिका	£ £ £	यवाभतं निक्सित्तो एवं निरये,	
भिक्खुनो बलानि, कति	२४०	चत्तारीसाय धम्मेहि समन्नागतो	343,
– दस	२४०	E	\$ 16.8
भिक्स, थेरा	११०	- तिसाय धम्मेहि समझागती	३५२
		- दसहि बम्मेहि समन्नागती	\$ X o
		- बीसितया धम्मेहि समग्रागतो	३५१
नगर्षेसु विहरति, श्रायस्मा सारिपुत्ती	१६५, १६६	ययामर्तं निक्लित्तो एवं समो,	2004
मग्गो, अनरियो	२६६, ३२६	चत्तारीसाय धम्मेहि समन्नागतो	SXR
– ग्ररियो	२६६, ३२६	- तिसाय धम्मेहि समझावती ३५	
– कण्हो	378	- दसहि धम्मेहि समझागतो	\$1.5
– सुक्को	३२६	- बीसतिया धम्मेहि समन्नागतो यथामूतञ्जाणदस्सनं, निब्बिदस्यं	3 % 8
नच्छरियानि, पञ्च	£ 3	न्यान्त्राणदस्सन्, ।नाब्बदस्य - निब्बदाविरागत्यं	३५५
नसा ग्रथम्मचरियाविसमचरिया, तिनि	वेषा ३५०	मामा, देवा	800
- प्रसोचेय्यं, तिविधं	385	योनिसो मनसिकारी	४७६ ४३१
– सोचेय्यं, तिविषं	₹१६-३२१		160
ानीकम्मन्तसन्दोसन्यापत्ति, तिविधा	₹ ४१, ३४२,	₹	
	\$8£	रवक	२६४

रागविनयपरियोसाना घम्मा, दस	२६४, २६४	वायोकसिणं	847
राजगहे, गिरिब्बजे	19, 98	बाहनो, मायस्मा	२१६
– सपोदारामे	२१७	विगतयीनमिक्रो, भिक्खुसक्को	339
विहरति, झानन्दो	२१७	विचिकिच्छा	६२, १११
- भगवा १	७, १८,३७०	विचिकिच्छानीवरणं	\$3
- महाकस्सपो	375	विज्ञा, तिस्सी	२७०, २७१
– सारिपुत्तो	A\$ \$A	विज्जाविमुत्ति, साहारा	१६१, १६३
राजन्तेपुरप्यवेसेने बादीनवो, बहुमो	\$48	विञ्ञागकसिर्ण	१३४
- चतुत्यो	१६३	विञ्जाणञ्चायतनसञ्जा	धर
– छट्टो	\$48	विञ्ञाणञ्चायतनं	63
- ततियो	१६३	विञ्ञाणुपादानस्त्रन्थो	£3
- इसमो	868	विमृत्तिङ्गाणदस्सनं	३६०
- दुतियो	843	विरागसञ्जा, कतमा	१८७
- नवमो	१६४	विरागो, विमृत्तिकाणदस्सनत्वी	१ ३५८
- पञ्चमो	१६३	विराधना, मिन्छतं भागम्म	२७१
– पठमो	१६३	विरियवर्ल	१२, १३
- सत्तमो	१६४	विरियसम्बोज्ज्ञञ्जो	२७०
राजा, बसेनदि कोसली १४	४, १४०, १४३	विरेचन, मरियं	२७६, २७७
रूपरागो	६३, ११२	- देन्ति तिकिन्छका	२७६
क् पसुङङा।	४२	विवादमूलानि, दस	१६०
रूपूपादानक्लन्धो	£2	विसारदा, उपासिका	३३⊂
स		विहिंसावितक्को	9
•		वृसितवा	111
लाभमच्छरियं	€₹	वेदनुपादानस्खन्धो	६२
लोकायतिका, बाह्मणा	éé	बेलामी, बाह्यणी	३६, ३७
लोहितकसिणं	\$ \$ 7	बेसालिय विहरति, बायस्मा स	ानन्दो ३८४
4		- भगवा	१६७, २०६
वसूकं	858	बेळुवने	685
वचीकम्मन्तसन्दोसब्यापत्ति, चतुब्बिव	T 388, 388	- इतन्दकनिवापे	४३, ४४,२२६
वचीकम्मन्तसम्पत्ति, चतुव्यिधा	\$¥\$, ३ ४६	स	
बिजियमाहितो, गहपति	२४२, २४४	सकदागामिपत्तो	₹0€
विश्वयो, दस	२०८	सकदागामी	75
वण्णमञ्खरियं	₹3	संस्कायदिद्धि	89, 988
बनसण्डे, बलिहरणे	848	सक्केमु विहरति, भगवा १६	
वमनं, ग्ररियं	305	सक्को. चन्दियो	०, २७१, २७४, २७७ २७७
वाचाय ग्रथम्भचरिया, चतुब्बिधा	388	- महानामो	303 303
- असोचेय्यं, तिविषं	₹ १ ६, ३ २०	समा, एकन्तमुखा	355
- जम्मचरिया, चतुन्त्रिया	₹40	सङ्खारपादानक्लन्यो	83

[tt]

सङ्गाहबलं	१२, १३	सप्युरिससंसेवी	1£1, 1£4
सङ्घनेदो	१४७	सञ्चलोके मनभिरतसञ्जा	2=0
सङ्ख्यामगी	१५७, १५८	सम्बद्धारेसु प्रनिच्हासञ्जा	१ 55
सनित्तपरियायकुसली, जिक्सु	१७२	सब्बे घम्मा, समतोगधा	१८४
सन्धिकातस्वी, धम्मी	३०२		१ 5३
सञ्चेतनिकानि, कम्मानि	३४३, ३४५		8=8
सञ्जा, बतस्सी	१४८	– किंघोगचा	१५४
– दस	१=३	- किंपमुखा	१ =३
नव	33	- किपरियोसाना	848
सञ्जावेदयितनिरोधो	03	– किमूलका	2=3
सञ्जुपादानक्सन्त्रो	£ ₹	- किसमुदया	१५३
सतिपट्टाना, चत्तारो ६१-६३,	£x, {£{, {£x}	– किसमोसरणा	१ =३
सतिसम्पजञ्जा	8E8, 8E8	– किसम्भवा	१८३
सतिसम्बोज्ज्ञ क्रो	२७०, २७१	- खन्दम् लका	१८४
सत्तक्खतुपरमी	7.9	- निब्बानपरियोसाना	648
सत्त, धम्मा	२७०	- पञ्जूतरा	\$4¥
– ৰীক্সস্থা	१६१, २७०	– फस्ससमुदया	\$ E X
– साहारा	888	- मनसिकारसम्भवा	१८४
- विञ्जागद्वितियो	\$.8	– विमुत्तिसारा	१ =४
सत्ता, मामस्सरसवत्तनिका	82 7	- वेदनासमोसरणा	828
– तिरच्छानयोनिका	३३५	— सताधिपतेय्या	१८४
सत्तावासा, नव	४२	- समाधिष्यमुखा	१८४
सत्तावासो, घट्टमो	85	समगसञ्जा, तिस्सो	२७०
- चतुरमी	84	समणो, गोतमो	388
- खट्ठो	8.5	समाधि, वदाभूतञ्जाणदस्सनत्यो	££, ₹X0
- ततियो	85	- यबाभूतव्याणदस्सनानिसंसो	EE, 340
- दुतियो	४२	समाधिसम्बोज्यक्रो	308
- पञ्चमी	45	समिडि, भागस्मा	30
- पठमी	84	सम्बाषो	८४, ८५
- सत्तमो	84	सम्बोधिपक्लिकानं धम्मानं, चतुत्वी उ	
सद्धम्मस्सवनं, साहारं	8EX .	– ततिया उ	
सदम्मी, कतमो	३००, ३२६	– दूतिया उप	
सदा	१६१	– पञ्चमी उ	
सदो, भागस्मा	३६७	- पठमा उप	
सबो, पुरिसपुग्गलो	१६८, १६६	सम्मत्ता, दस	784
– भिक्स	२२२	सम्मप्यश्वाना, चत्तारो	€ €
सनङ्कुमारेन, बह्युना	३७१	सम्भादिद्विको, पुरिसपुग्गलो	१६६
सन्दिद्विको, धम्मी	59	सरीरद्वा घम्मा, दस	१६६
सन्दिट्टिकं, निब्बानं	50	ससङ्खारपरिनिब्बायी	२६
सप्पुरिसचम्मो, कतमो	३००, ३३०	सहम्यति, बह्या	२४८

सहस्सी, लोकघातु	888	साहारा, भवतण्हा	F35
सहस्तं, अपरगोयानानं	888	- विज्जाविम्सि	929
– उत्तरकुरुनं	888	सिक्सादुब्बल्यानि, पञ्च	£8, £4, £6
- चातुम्महाराजिकानं	8 88	सीलब्बतपरामासो	£3, 888
- जम्बुदीपानं	88 8	सीलवा, पुमालो	388
- तावतिसानं	\$ 84	सुक्कमम्गो, कतमो	800
– दुसितानं	\$ 8.7	सुक्को, मन्गो	378
- निम्मानरतीनं	\$ 84	सुलविपाको, धम्मो	२६६, ३२=
- परनिम्मितवसवत्तीनं	\$.R.X	सुबुदयो, धम्मो	₹8, ₹₹=
– पु ञ्चविदेहानं	\$8.7		
चह्यलोकान	\$,8,₹	सुखं समाधत्य, समाधानिसंस	६६, ३४७
– बामान	628	सुवरितानि, तीणि	१८१
- सिनेश्पव्यतराजानं	6 88	– साहारानि	158
साकेते	६६ २६७, ३२४	बुतवा, परिव्वाजको	१७
साथु, कतमं सामण्डकानि, परिव्याजको	१६४, १६६	बु दत्तस्य उपासकस्य पुत्तो, सङ्गो	305
		सुभूति, बायस्मा	३७६
सारणीया धम्मा, दस	१६६, १७१	सोचेम्य, ग्ररियस्स विनये	₹१७
सारिपुत्तमोगाल्लाना, पेसला	735	स्वाक्खाती धम्मो भगवता	80
सारिपुत्तो, मायस्मा ('बायस्मा सा	दट्टब	सयोजनानि, तीणि	२६
सावज्जो, धम्मो	२६८, ३२७	– द स	१११, ११२
सावण्या, यस्मा सावत्थियं		- पञ्च उद्धम्भागियानि	१११, ११२
सावात्यय - विहरति, भगवा ३,	१०६, १०७ ६, २०, २४,	- भोरम्भागियानि	र १११
	₹७, १ ५०, १ ६६,	ससप्पजातिका, तिरच्छानयोनि	३३८, ३३६
	08, 202, 208,	ससप्पनीयपरियायो, धम्मपरियायो	335
	४१, २४८, ३५१		***
सासवी, घम्मो	२६८, ३२७	₹	
साहारा, मविज्जा	१८६	हिरीमा, पुरिसपुग्गलो	₹€=
		· · · · · · · · · · · · · · · · · · ·	
	गाय	ायो	
ब्रत्यस्स पर्ति हृदयस्स सन्ति	१३४, १३६	नमो ते पुरिसाजञ्ज	३६६, ३७०
ध्रप्पका ते मनुस्सेसु	३०७, ३०८	पुरिसस्स हि जातस्स	२३७, २३६
ग्रप्पमत्तको ग्रय कलि	२३७, २३६	वे व खो सम्मदक्खाते	३०७, ३०८
भ्रसेखेन च सीलेन	888	वेसं सम्बोधियञ्जेस्	३०७, ३०८
मापायिको नेरियको	१५५	यो निन्दिय पससति	२३७, २३६
कण्हं धम्मं विप्पहाय	३०७, ३०८	सर्त सहस्सानं निरब्बुदानं	230, 238
कामच्छन्दो च व्यापादो	१११	सद्धाय सीलेन च योष वृत्तति	308
बत्तियो सेट्ठो जनेतरिम	३७१		
तत्राभिरतिमिच्छेय्य	३०७, ३०८	स वे पञ्चञ्चसम्पन्नो	999
वनेन धञ्जेन च योध बहुति	२०६	सुसा सङ्घस्स सामग्यी	१४६

[es]

उपमायो

उपनादा	
सुरियस्स, भिक्सचे, उदयतो एतं पुन्यञ्जमं	787
सेय्यवापि बाकाते	२६०
सैय्यमापि, ग्रानन्द, सुविनो दुक्तं उप्पज्जेय्य	७६–८१
सैम्यवापि, बावुसी उत्तिय, रञ्जो पञ्चन्तिमं नगरं .	२४७
सेम्प्रयापि, बाबुसो, काळपक्से चन्दरस या रत्ति वा	१६७, २००, २०१
सेम्पयापि, बाबुसी पुरिसी बड्डो व समानी बड्डवाद वदेव्य	638
सेम्ययापि, मानुसो, पुरिसो दलिही व समानी महुवादं वदेव्य .	१३ २
सेय्यवापि, ग्रावुसो, पुरिसो सारित्यको सारगवेसी	२८४, ३१०
सेम्पवापि, बाबुसो, इन्स्रो सालापलासविपन्नो	१०२, १०३, ३६०-३६२
सैम्ययापि, मानुसी, दक्की साखापलाससम्पन्नी .	१०३, १०४, ३६०, ३६२, ३६३
सैम्यवापि, बाबुसो, सहायको सहायकं एवं वदेव्य	२२६
सेय्यवापि, बाबुसो, सिलायूपो सोळसकुक्कुको	¥¥
सैय्यवापि, बाबुसो, सुसिनो दुक्त उप्पञ्जेय्य .	₹ 8— ¥ €
सेय्यवापि उदके	240
सेव्यवापि, उपानि, दहरो कुमारो मन्दो उत्तानसेव्यको	568
सेव्यवापि, उपालि, महाउदकरहदो .	२६३
सैय्यवापि ता पुरिमिका देवता	ąx
सेम्यवापि, नन्दक, पाणको चतुप्पादको झस्स	१०
सैम्यथापि, नन्दिय, भिक्स असमयविमुत्तो करणीयं अत्तनो न समनुपस्सति	30\$
सेय्यवापि नाम बळ्हधम्मा धनुमाहो सिन्छितो	Ęu
सेय्यवापि नाम पन्त्री सकुणो येन येनेव बेति	२६६
सेय्यबापि पक्सी सकुणो	248
सेव्यवापि प्रविधं	748
सेय्यवापि पुत्रने झगारियभूतो	१८, १६
सेम्पथापि, बाह्यणा, चसारी पुरिसा चतुह्सि ठिता .	ĘIJ
सैय्यवापि, अन्ते झानन्द, पुरिसो एकं निधि गवेसन्तो	₹<७
सैय्यथापि, भन्ते, भापस्मि सुर्वि पि निक्सिपन्ति	२२
सैव्यवापि, भन्ते, इत्वी वा पुरिसो वा दहरो युवा	२३
सैय्यवापि, भन्ते, उसमो ख्रिन्नविसाणो सूरतो	२३
सैय्यथापि, भन्ते, चण्डालकुमारको कलोपिहत्यो	₹₹
सेय्यषापि, भन्ते, तेजो सुर्वि पि डहति बसुर्वि पि डहति	22
सेय्यवापि, मन्ते, पठवियं सुर्वि पि निक्तिपन्ति ब्रसुर्वि पि निक्तिपन्ति	28
सेव्यथापि, मन्ते, पुरिसो मेदकथालिखं परिहरेम्य	2\$
सैय्यवापि, भन्ते, रजोहरणं सुर्वि पि पुञ्छति बसुर्वि पि पुञ्छति	२२
सेव्यवापि, मन्ते, वायो सुर्चि पि उपवायति प्रसुचि पि उपवायति	`
सैय्ययापि, भिन्सवे, प्रपण्णको मणि उद्घेषित्तो येन येनेव पतिहाति	३४२, ३४४
सेव्यवापि, विक्तवे, प्रस्तत्वतुङ्कस्त किञ्चापि एवं इच्छा उप्पज्येय्य	777
सैम्यवापि, विक्लवे, बादित्तवेलो वा बादित्ततीसो वा	१७३, १७८, १८२

[१६]

सेव्ययापि, भिक्खवे, इत्यी वा पुरिसो वा दहरो युवा १७२, १७	४, १७६, १७७, १८१
सेय्यवापि, शिक्सवे, इस्सासी वा इस्सासन्तैवासी वा तिणपुरिसरूपके वा मत्तिकापुरूजे	
सेय्यथापि, निक्लवे, उच्छवीज वा सालिबीज वा .	२७२
सेय्यथापि, भिनस्तवे, उपरिपन्नते थुल्लफुसितके देवे वस्सन्ते	860-868
सेय्यथापि, मिक्सवे, काळपक्खे चन्दरस या रत्ति वा	११३
सेय्यथापि, भिक्खवे, कुटागारस्म या काचि गोपानसियो .	22%
सेय्यथापि, भिक्तवे, गण्डो ग्रनेकवस्सगणिको	३ २
मेय्यथापि, भिक्लवे, गावी पञ्चनेय्या पण्डिता व्यत्ता	ম ড
सेम्पथापि, भिक्लवे, गावी पटवतेय्या बाला ग्रव्यत्ता	ৼৢড়
सेय्यथापि, भिक्तववे, जुण्हपक्ले चन्दस्स या रत्ति वा	222
सेब्यथापि, भिक्लवे, निम्बबीज वा कोसातिकवीज वा	२७२
सेय्ययापि, भिक्खवे, भद्दस्स ब्रस्साजानीयस्स किञ्चापि न एव इच्छा	२३४
सेम्ययापि, भिक्लवे, या काचि तारकरूपानं पभा, सब्बा ता	215
सेय्यथापि, भिक्तवे, या काचि महानदियो .	225
सैय्यथापि, भिक्खदे, यानि कानिचि जञ्जलानं पाणानं पदजातानि	224
सेय्यथापि, भिवलवे, ये केचि लुद्दराजानो, सध्वे ते	225
मेब्यबापि, भिक्लवे, ये वेनि पुष्फगन्धा	225
सैय्यथापि, भिक्खवे, ये वे:चि मूलगन्धा	887
मेय्यथापि, भिक्लावे, ये केचि सारगन्या	288
सैय्ययापि, भिक्खवे, मरदममये विद्धे विगतवलाहके देवे .	285
सेय्यथापि, भिन्सु, वीसति ब्रटटा निरया	3\$\$
सेय्ययापि, भिक्खु, वीसति भववा निरया	२३८
सेय्यथापि, भिक्खुं, वीसति भव्बुदा निरया	₹\$=
सेय्यथापि, भिक्खुं, वीसति ग्रहहा निरया	3 \$ 5
सेय्ययापि, भिक्लु, वीसति उप्पलका निरया .	3 7 7
सेम्प्रथापि, भिक्क्, वीसति कुमुदा निरया	3 \$ 5
सेय्यवापि, भिक्खु, वीसतिखारिको कोसलको तिलवाहो	₹३=
सेय्यथापि, भिक्खु, बीसति निरब्दुदा निरया .	२३८
सेय्यथापि, भिक्खु, दीसति पुण्डरीका निरया	3 ₹ ۶
नेय्यथापि, भिक्लु, वीसति सोगन्धिका निरया	3 \$ 5
स्ययापि मनस्मा एकच्चे च देवा एकच्चे च विक्रियातिका	V2

सुद्धिपणं

विद्वे	पन्तियं	ब्रसुद्धपाठी	बुद्ध वाठो	विट्ठे	यन्तिर्थ	बुद्धपाठो	बबुद्धपाठी
१५	¥	असवितम्बो	मसेवित म्बो	\$38	? •	० ग्रसवरं	• झसंबरं
8.8	58	तेनावसी	तेना वु सी	¥8¥	3, 23	एकवीजिस्स	एकबीजिस्स
84	×	ग्र सवितम्बो	मसेवितव्यो	232	(विरो)	233	737
28	२६	सेवि	सेवि-	288		वत्तान	पत्तान
	१३, १=		हीनं	२५७	२६	गतानि	गसानि
3 X 3 X	8	ग्रत्व विप्याटिसारिनो	द्मत्वं विप्पटिसारिनो	२८०	39	मिच्छादिद्वि-	मिच्छादिद्वि,
80		ान्नोहमस्मि •	पन्नोहमस्मि	388	٤	समग्गननदी	समम्मनन्दी
38	•	समापपन्नस्स	समापन्नस्स	356	२२	करव्य	करेम्य
308	•	सम्यथीदं	सेव्यथीदं	३७२		बुद्धानुपस्सति	बुद्धानुस्सति
223	१६	इम	इमे	348	8 %	बेसाली	वेसाली
288	7	तस्सा	तस्स	,,,	"	वेलुवगामको	बेलुबगामको
388	24	वरा	बेरा	३८६	१८	उपक्सा ०	उपेक्सा ०
638	२६	ाक्कोति	सक्कोति	,,	38	प्रप्यभाषेन	म्रप्यमाणेन
3 6 9	×	पनतं	पनेतं	३८७	3	योगक्समं	योगक्खेमं
१६१	१८	चोदेतुकामन	चोदेतुकामेन द्वे	388	28	सारिपुतं	सारिपुत्तं
१६७	8	ž.	बे	₹84	१७	रससु	रसेसु

प्रकाशक : भिन्नु वार्योक्ष कारवण, वन्त्री, पालि प्रकाशन वण्डल, विहार, मालच्या (पटमा) मृदक : जी कुळ्चमद बेरी, विकालन्यिर मेस प्राक्षेट लिनिटेड,

कुञ्चचन बरा, निकामान्दर प्रस प्राइवट लिमटड, डी० १४/२४, मानमन्दिर, वारामसी-१.